

ՄԵՐ ԱՅՍ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՁՕՆԵՆԸ՝
ՀԱՅ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Յ Ա Յ Ց Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԶՐՈՋ՝ ՀԱՅԿԱՆՈՒԾ ՉԷԿԻԿԵԱՆԻ
[ԾՆԵԱԼ՝ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ] ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԿՐՏՍԵՐ ԶՈՅՐԸ՝ ՀԱՅԿԱՆՈՒԾ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԻՐ ԵՂԲՕՐ՝ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ

Բ. ՄԱՍ

ՄԵՐ ՀՕՐԱՔՐՈՋ՝ ՀԱՅԿԱՆՈՒԾ ՉԷԿԻԿԵԱՆԻ ՌՈՒԲԷՆ
ՍԵՒԱԿԻ ԵՒ ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ,
ՉԱՅՆԵՐԻՋԻ ՎՐԱՅ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԾԻՆԸ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՍ
1966-ԻՆ, ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ: ՅԵՏՈՅ՝ 1979-ԻՆ՝ ԱԹԷՆԸ:

Ռուբէն Սեւակի քրոջ՝ Հայկանուշ Չեվիկեանի ակամատեսի վկայութիւնները՝ մենք կը հաւատանք, որ Ռուբէն Սեւակի և իր ընտանիքի կեանքին անյայտ մնացած մասերը, զանոնք լուսաբանելու տեսակետէն՝ շատ կարելոր են:

Հայկանուշ Չեվիկեանի հետ Աթէնքի մէջ մեր ունեցած հարցազրոյցին ներկայ էին նաեւ, Ռուբէն Սեւակի երէց քրոջ՝ Էֆտիկ Յակոբովիչի (ծնեալ՝ Չիլիկիբեան) դուստրերէն՝ Սիրվարդ Գլընեան և Սրբուհի Փափազեան:

Ռուբէն Սեւակը ճանչցած Սիրվարդին ու Սրբուհիին ակամատեսի վկայութիւնները, շատ օգտակար եղած են՝ Ռուբէն Սեւակի կենսագրութեան աւելի մօտէն ծանօթանալու համար:

Այստեղ, խոր ակնածանքով կը խոնարհինք՝ Հայկանուշ Չեվիկեանի, Սիրվարդ Գլընեանի և Սրբուհի Փափազեանի բարի յիշատակին առջեւ:

**
Հ Ա Ր Յ Ա Ջ Ր Ո Յ Յ՝ Հ Ա Յ Կ Ա Ն Ո Ւ Շ Չ Է Վ Ի Կ Ե Ա Ն Ի Հ Ե Տ
- Ա Թ Է Ն Բ, Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր 1979 - Ե Ր Կ Ր Ո Ր 7 Մ Ա Ս

«ՀԱՐՅՈՒՄ... Հօրաք, ի՞նչ գիտես հօրդ՝ Յովհաննէս Յ. Չիլիկիբեանի կեանքի մասին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ... Հայրս, Սիլիվրի ծներ է: Սիլիվրիի հայութիւնը թրջախօս էր, նոյնպէս՝ հայրս ալ թրջախօս էր: Եւ հօրս ատեն, Սիլիվրիի մէջ հայկական դպրոց չկայ եղեր:

Եւ հայրս ալ դպրոց չէ գացեր: Միայն Սիլիվրիի եկեղեցիին քահանան, տղոցը Այբուբեն և Աւետարան կարդալ կը սորվեցնէ եղեր:

Հայրս նախ երկաթագործ և ապա փականագործ է եղեր: [Չիլիկիբեանի թրջերէն երկաթագործ և նաեւ փականագործ ըսել է: Չիլիկիբեան մականունը արդէն հոնկէ կու գայ: Յ.Չ.]:

Յետոյ, իր գործը՝ երկաթի և փականի վաճառականութեան վերածեր է:

Հայրս նախ կ'ամուսնանայ Սիլիվրիցի հայ ընտանիքի մը մէկ աղջկան հետ:

Շատ գեղեցիկ աղջիկ մըն է եղեր հօրս առաջին կինը: Եւ անկէ երկու զաւակներ կ'ունենայ՝ Զերովբէ և Էֆտիկ:

Բայց առաջին կինը, երիտասարդ տարիքին, թոքախտէ կը մահանայ: Եւ հայրս ասկէ շատ կ'ազդուի:

Միջոց մը ետք հայրս, երկու զաւակները իր մահացող կնոջը ազգականներուն կը յանձնէ և Երուսաղէմ կը մեկնի:

Հոն՝ «Մահտէսի» - Հաճի- կ'ըլլայ: Եւ Երուսաղէմի վանքին մէջ մէկ տարի մնալով հայերէն կարդալ ու գրել կը սորվի: Հուսկ՝ տիրացու կ'ըլլայ: Բայց Երուսաղէմի մէջ, կարգ մը անձերու հետ ունեցած անհամաձայնութեան պատճառաւ, կը լքէ վանքը և Սիլիվրի կը վերադառնայ, ուր կը շարունակէ իր նախկին գործը: Եւ միջոց մը յետոյ, իր ազգականներուն թելադրանքով, իր ամուրիի կեանքին վերջ կուտայ, և երկրորդ անգամ ըլլալով կ'ամուսնանայ՝ Սիլիվրիցի հայ ընտանիքի մը դստեր՝ Արմաւենիի հետ: Արմաւենին [մայրս] ալ շատ գեղե-

ցիկ աղջիկ մըն է եղեր:

Եւ Արմաւենիէն չորս զաւակներ կ'ունենայ՝ Ռուբէն, Գրաբոս, Հայկ և Հայկանուշ»:

Քիչ անդին [էջ 6 - «Ն.»] կը հրապարակենք

Ռուբէն Սեւակի հօր՝ Յովհաննէս Յ. Չիլիկիի բանի հայերէն տառերով և թրքերէն լեզուով գրուած ձեռագիր նամակը, որ ուղղուած է իր տղուն՝ Ռուբէնին, ի Լոզան:

Այս նամակը իր զակին՝ Հայկի կանխահաս մահուան պատճառաւ, իբր սուգի նշան, սելով շրջանակած է:

Իսկ ստորեւ, կուտանք Յովհաննէս Յ. Չիլիկիի բանի հայերէն տառերով բայց թրքերէն լեզուով գրուած նամակին հայերէնը, թարգմանաբար՝ որքան որ կարելի է:

1914 Ապրիլ, 9 [22] Սիլիվրի

«Սիրելի զաւակս՝

Ռուբէն Յ. Չիլիկիի բան.

Նամակներդ ստացայ: Ուզած տեղեկութիւններդ կրցայ գտնել: Սիկորդայի [Ապահովագրութիւն - Յ. Չ.] արձանագրութիւն համար, մեր և բոլոր եղբայր - քոյրերուդ ծննդեան թուականները պէտք են եղեր, որ կարենաս արձանագրուիլ:

Այստեղ ալ անշուշտ «Կեանքի ապահովագրութիւն» կայ, բայց միայն դիմում կատարող մարդը քննութիւնէ անցընելէ յետոյ կ'արձանագրեն, կը կարծեմ:

Ինչ որ է՝ փափաքիդ համաձայն, բոլորիս արձանագրութիւնները քեզի կ'ուղարկեմ:

Իմ հօրս անունը Յակոբ է: Մօրս անունը՝ Էֆտիկ: Հայրս 80 տարեկանին, իսկ մայրս 45 տարեկանին մահացան:

Իմ ծննդեան թուականը 1850 ըլլալուն [Արաբական թուականով 1266]՝ 65 տարեկան եմ ըսել է:

Մայրիկիդ հօրը անունը Գրաբոս է: Իսկ իր մօրը անունը՝ Մարիամ: 70 տարեկան է: Մօրդ՝ Արմաւենիին ծննդեան թուականը 1862 է [1278]՝ 52 տարեկան ըսել է:

Քերովբէին և Էֆթիկին մօր անունը Սուրբիկ է, որ 40 տարեկանին Ինճէ հիւանդութենէն [թոքախտէ] մահացաւ:

Քերովբէին ծննդեան թուականը - 1877 [1294]՝ 37 տարեկան է:

Էֆտիկի ծննդեան թուականը - 1879 [1296]՝ 35 տարեկան է:

Ռուբէնին ծննդեան թուականը - 1885 [1301]՝ 29 տարեկան է:

Գրաբոսին ծննդեան թուականը - 1889 [1305]՝ 25 տարեկան է:

Հայկանուշին ծննդեան թուականը - 1894 [1314]՝ 18 տարեկան է:

Մահացած եղբորդ և քոյրերուդ թուականները - Վարդանուշին ծնունդը՝ 1887 [1303], իսկ մահը՝ 1891 [1307], 4 տարեկանին մահացաւ:

➔ **Ջենորիային ծնունդը - 1896 [1315], իսկ մահը՝ 1899 [1318], 3 տարեկանին մահացաւ:**

Հայկին ծնունդը - 1891 [1307], մահը՝ 1914 [1329], 23 տարեկանին մահացաւ:

Կը կարծեմ, թէ քեզ հետաքրքրող բոլոր հարցերուդ մասին կրցայ պէտք եղած տեղեկութիւնները տալ: Եւ կը յուսամ, որ անձի մը ապահովագրման համար տուածներս բաւարար են:

Հասած ամէն նամակի մէջ, քանի մը շաբաթէն ժամանելիդ կը տեղեկացնես: Կը կարծեմ, թէ գալդ մօտ է այլեւս:

Եւ մեծ փափաքով կ'սպասենք ձեր բարով հասնիլը:

Եթէ մեզի հարցնես՝ Ջատիկ ըրինք, իբր թէ:

Մենք՝ լաւ և հանգիստ ենք՝ ըսենք: Եւ քու ալ լաւ ըլլալդ կը մաղթենք:

Առողջութիւն, և բարեւներ՝ բոլորիդ:

Մայրիկիդ նամակն ալ միասին կ'ուղարկեմ:

Յ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Բ Ա Ց Ա Տ Ր Ա Կ Ա Ն

Այս նամակին բնագրին վրայ տեսնուած եւրոպական թըլանշաններով ճշդումները կատարուած են Լոզանի մէջ, իր հօր նամակը ստացած Ռուբէն Սեւակի կողմէ, ստուգելու համար մահացած իր եղբօր և քոյրերուն տարիքը: **Յ. Չ.**

ՀԱՐՅՈՒՄ.— Հօրաք, դուն կը յիշե՞ս արդեօք, թէ մեր մեծ հօր վրայ ի՞նչ ազդեցութիւն գործեց իր տղուն՝ Ռուբէն Սեւակի սպաննուելուն լուրը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Պատերազմի տարիներուն [1914-1918] մենք, Սիլիվրիի մէջ, արգելափակուած էինք: Մեզի արգիլուած էր Սիլիվրիէն դուրս ելլել: Թէեւ արքայի չենթարկուեցանք, բայց ամէն վայրկեան ունէինք վախ, որ արդեօ՞ք մենք ալ պիտի արքայուինք...:

Եւ Սիլիվրիէն դուրս պատահած դէպքերը՝ զրոյցի ձեւով, բերնէ-բերան փոխանցուելով, հասան մեզի:

Ռուբէնի արքայուելուն լուրն ալ, զրոյցի ձեւով իմացանք: Բայց յետոյ, սպաննուելուն լուրը տարածուիլ սկսաւ: Սակայն

1891
1884

հայերի խորհրդարանի քաղաքագետի ղեկավար
 Կարգ-կանոնի ղեկավար 1888 1894 4

հայերի 1891 1898 հայեր- ղեկավար

չեխների " 1892 1898

հայերի 1899 1898 3 հայեր- ղեկավար

հայեր " 1891 1898

հայերի 1892 1899 հայեր- ղեկավար

1894 1896
1891 4

ստեղծված էր այդպիսի բնույթի հարմարված վերին ղեկավար
 ընդհանուր կենտրոն ընտրելու արժեքի միջոցով և խոսքի միջոցով
 հետ կենտրոնի միջոցով կարելի էր ինչևէ հարմարված կենտրոն
 պետք է պետք ընտրել և ստեղծված էր այդպիսի կենտրոնի ղեկավար
 ընտրելու ևս կենտրոնի պետք էր կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել
 ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրելու ևս կենտրոնի ղեկավար ընտրել

Հ. Մանուկյան

վստահ չեինք: Աւելի ճիշդ՝ չեինք ուզեր հաւատալ: Որովհետեւ անստոյգ լուրերը մեզի յոյս կը ներշնչէին:

Բաւական ետք, այլեւս մեր յոյսը կտրեցինք:

Որովհետեւ, եկած ստոյգ լուրերէն համոզուեցանք, որ Ռուբէն սպաննուած է:

Այս ուշացման պատճառաւ, հայրս Ռուբէնին սպաննուելուն լուրը մէկէն չիմացաւ: Ծատ երկարատեւ կասկածի շրջան մը անցուց:

Սիլիվրիի թուրքերը, մինչեւ վերջին տարիները, շատ յարգանք ունէին հօրս հանդէպ: «Հաճը Պապա, Հաճը Պապա» ըսելով ակնածանքով կը վերաբերէին հօրս հետ: Եւ հայրս երբեմն, Սիլիվրիի թրքական թաղին մէջի սրճարանը կ'երթար: Եւ հոն կը նստէր ու «PATIENCE» կը բանար: Բայց երբ Ռուբէնին սպաննուիլը հաստատուեցաւ՝ հայրս անգամ մըն ալ թրքական սրճարան չգնաց:

Արդէն՝ հայրս սակաւախօս մէկն էր: Բազմութեան մէջ մտնել չէր սիրեր: Եւ Ռուբէնին սպաննուելէն յետոյ, բոլորովին «ինքն իր մէջ» քաշուեցաւ: Եւ միշտ առանձին մնալ կ'ուզէր: Տունը, մեր հետ քիչ մը նստելէ ետք, իր սենեակը կը քաշուէր: Եւ հոն, տեւական՝ սուրճ, ծխախոտ սուրճ, ծխախոտ, և «PATIENCE» կը բանար: Հօրս այս վիճակէն կը հասկնայինք, որ Ռուբէնին սպաննուիլը շատ ծանր ազդած է անոր հոգիին վրայ:

1918-թ.ին պատերազմը վերջացաւ. թուրքերը պարտուեցան:

Մինչ այդ, 1919-թ.ին, Ռուբէնին կինը՝ Ժաննին, իր երկու զաւակներով Փարիզ հաստատուած էր:

Հայրս և մայրս Ժաննիէն խնդրեցին, որ Ռուբէնին զաւակները՝ Լեւոնը և Ծամիրամը Պոլիս դրկէ, որ իրենք ալ քիչ մը մխիթարուին:

Եւ Ժաննի դրկեց՝ Լեւոնը և Ծամիրամը մեզի: Տղաքը Սիլիվրի եկան:

Եւ մեր տրամադրութիւնները փոխուեցան: Ուրախութեան շունչ մը կար մեր տան մէջ: Մանաւանդ՝ հայրս շատ գոհ էր:

Երբ լուրը տարածուեցաւ, որ Ռուբէն Սեւակի զաւակները Սիլիվրի եկած են, Պոլսոյ Դաշնակցական կեդրոնէն մեզի

➔ լուր դրկեցին և ըսին, որ՝

«Ռուբէնին մանչը՝ Լեւոնը մեզի կ'իյնայ: Ծամիրամը դուք առէք, բայց Լեւոնը մենք պիտի մեծցնենք, մեր ուզածին պէս»:

Բայց հայրս «Ոչ» ըսաւ, շեշտելով:— Լեւոնը մինչեւ բարձրագոյն վարժարան յաճախելու տարիներուն հասնիլը՝ մեր քովը պիտի մնայ: Յետոյ, եթէ ինքը ուզէ՝ կ'առնէք»:

Եւ Լեւոն ու Ծամիրամ Սիլիվրի՝ մեր տունը մնացին, ի մեծ ուրախութիւն հօրս, մօրս և բոլորիս:

Պատերազմի աւարտէն միջոց մը լետոյ, Յոյները գրաւեցին Արեւելեան Թրակիան ու նաեւ՝ Սիլիվրին և շրջակայքը:

Եւ Սիլիվրիի մեր տան վերի յարկին մեծ սենեակը, Յոյն զինուորական սպայակոյտի կեդրոնատեղի ըրին:

Մինչ այդ՝ հայրս հիւանդացաւ: Միզելու դժուարութիւն ունէր: Հայրս Պոլիս տարին գործողութեան համար: Բայց բժիշկները, հօրս յառաջացեալ տարիքը նկատի առնելով, չեն ուզեր զինք գործողութեան ենթարկել: Եւ ան, կրկին տուն վերադարձաւ: Ու դժբախտաբար, Սիլիվրիի յոյն բժիշկները, դարման մը չկրցան գտնել անոր հիւանդութեան:

Հայրս, օրէ օր, աւելի տկարացաւ: Եւ 1922-թ.ին կորսնցուցինք զինք:

Սիլիվրիի մեր տան վերի յարկին իր սենեակին մէջ, անշունչ պառկած էր հայրս: Բոլորս ալ կարգի մտած, մօտեցանք ու զինք իր ճակատէն համբուրեցինք:

Ռուբէն Սեւակի հօր՝ Յովհաննէս Յ. Չիլինկիրեանի ճակատը վերջին համբուրողները եղան իր թոռնիկները՝ Լեւոնը և Ծամիրամը:

Ամբողջ Սիլիվրին մասնակցեցաւ յուղարկաւորութեանը: Մանաւանդ՝ յոյն Մետրոբոլիտը, յոյն սպաներն և զինուորները:

Եւ յոյն զինուորական խումբ մը ընկերացաւ դագաղին՝ իբր յարգանք: Նահատակ բժիշկ հարիւրապետի մը հօր՝ իբր վերջին յարգանք:

ՀԱՐՅՈՒՄ.— Հօրաք, մայրիկդ՝ Արմաւենին ինչպիսի՞ կին մըն էր, և ի՞նչ նկարագրով:

Ի՞նչ յիշատակներ ունիս անոր մասին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Մայրս, բարի և հեզ կից մըն էր, ամուսինը՝ իբր «տէր» ընդունող հայ խոնարհ կնոջ տիպարն էր:

Հայրս, շատ «օթորիթ էր» ամուսին մըն էր: Բայց մայրս, իր անուշութեամբ, կը ջանար, որ իր տան մէջի բոլոր խնդիրները մեղմիկ հարթէ:

Բոլորս ալ, շատ կը սիրէինք զինք:

Իր հեզու-

Արմաւենի Չիլիակիրեան (Անտիպ Ակար):

թեամբ գրաւած էր մեր բոլորին սրտերը: Բնաւ չեմ մոռնար այն օրը, երբ 1914-թ.ի Յունիս ամսուան մէջ, Ռուբէն իր կնոջ՝ Ժաննիին և երկու տարեկան Լեւոնին հետ, Սիլիվրի եկան:

Մենք, Ռուբէնի գալուն լուրը առած էինք և հայրս, մայրս և բոլորս, մեր տան պատշգամը ելած, անհամբեր կ'սպասէինք անոնց ժամանելուն:

Սիլիվրիի մեր տունը, դէպի բլուր բարձրացող ճամբուն վրայ էր: Ուստի, այդ ճամբուն շատ վարէն եկողներն անգամ կրնայինք տեսնել:

Մէկէն, Ռուբէնենց գալը տեսանք հեռուէն, և ձեռք շարժել սկսանք: Եւ Ռուբէնն ալ, որ տեսեր է մեր ձեռք շարժելը, սկսաւ շատ բարձր ձայնով պոռալ՝

«Մայրիկ, մայրիկ», և վազելով սկսաւ դիմել դէպի մեզ: Ռուբէնին այդ օր «Մայրիկ, մայրիկ» պոռալու ձայնը, մինչեւ հիմա ականջներուս մէջ է, չեմ կրնար մոռնալ: Եւ մայրս ալ կ'ըսէր, թէ՛ «Ռուբէնին այդ ձայնը՝ միշտ կը լսեմ»:

* * *

Ռուբէնենք 15 օր Սիլիվրի՝ մեր տունը մնալէ յետոյ, Պոլիս վերադարձան, իրենց տունը գացին:

Միջոց մը լետոյ, բարի լուրը առինք: Ծամիրամը ծներ էր: Հայրս և ես նուէրներով Պոլիս գացինք, Ռուբէնէնց բնակարանը՝ աչքի լոյսի:

Ծատ անուշիկ էր նորածին Ծամիրամը:

Հայրս, քանի մը օր մնալէ լետոյ, Սիլիվրի վերադարձաւ: Եւ ես մնացի Ռուբէնէնց տունը: Ժաննիին կ'օգնէի: Իր երկու զաւակներուն խնամքին համար, ան շատ կ'աշխատէր՝ գերմանական կարգապահութեամբ:

Տղաքը, ժամը ժամուն, պիտի ճաշէին, սա ժամուն պզտիկները իրենց կառքով պտոյտի պիտի հանուէին՝ օդ առնելու համար:

Մինչդեռ Ռուբէնին կեանքը՝ բժիշկի կեանք էր: Հիւանդներուն ո՛ր ժամուն գալը յայտնի չէր: Ռուբէնին ալ ո՛ր ժամուն հիւանդի մը համար կանչուիլը յայտնի չէր:

Յաւելուած՝ Ռուբէնին իբր հայ բանաստեղծ և իբր ազգային գործիչ պարտաւորութիւնները՝ ժաննիին կարգապահութեան սկզբունքներուն չէին յարմարիր:

Եւ այս վիճակը, տան մէջ, կարգ մը բարդութիւններու տեղի կուտար:

Բայց, ի վերջոյ, Ռուբէնին և ժաննիին իրարու հանդէպ ունեցած սէրը՝ յաղթական կ'ելլէր:

Ծատ անգամ Ռուբէն, գրական հաւաքոյթներու կը կանչուէր: Եւ ժաննին, երախաներուն պատճառաւ, չէր կրնար ընկերանալ Ռուբէնին:

Եւ քանի մը անգամ ժաննին ուզեց, որ ես երթամ Ռուբէնին հետ այս հաւաքոյթներուն: Եւ այս մտաւորականներու հաւաքոյթները զիս շատ տպաւորած էին:

Օր մը, Ռուբէնին հետ, Իւսկիւտարի Պերպերեան վարժարանը գացինք:

Դպրոցին մեծ հիւրասրահին մէջ հաւաքուած էին շատ մտաւորականներ: Բոլոր ծանօթ և մեծ անունները հոն էին:

Պերպերեան վարժարանին այն ատենուան տնօրէնը՝ Ծահան Պերպերեանն էր, որ Ռուբէնին շատ մտերիմ ընկերն էր:

Պոլսոյ մէջ (հաւանաբար 1908-թ.ին), հայ մտաւորականներու ծովային պտոյտէն վերցուած նկար: Կեդրոնը՝ Դանիէլ Վարուժան: Չախէն՝ վարէն վեր՝ 4-րդը, գլխարկը ձեռքին անձը՝ մեծ հաւանականութեամբ Ռուբէն Սեւակն է: (Անտիպ նկար):

Հաւաքոյթին՝ բանաստեղծութիւններ արտասանուեցան: Գրական հարցերու շուրջ վիճաբանութիւններ եղան:

Յետոյ ըսին, որ «ելեկտրականացած մթնոլորտը փոխեցը»: Եւ Շահան Պերպերեանի քրոջմէն՝ Մաննիկ Պերպերեանէն խնդրեցին, որ դաշնակի ընկերակցութեամբ երգէ:

Իրապէս ալ, Մաննիկը գեղեցիկ ձայն ունէր, և ան կրցաւ հմայել բոլոր ներկաները:

Մաննիկ Պերպերեան այն աղջիկն էր, որուն հայրը՝ Ռէթէ-նու Պերպերեան զինք Ռուբէնին հետ ամուսնացնել փափաքած էր:

Այս երանելի օրերը շատ շուտ անցան: Եւ ես արդէն ➔

➔ Սիլվիոյի վերադարձած էի:

Եւ օր մըն ալ ըսին, թէ՛ «Պատերազմ կայ»:

Եւ ցաւալի լուրերը սկսան իրարու յաջորդել: Նախ՝ Ռուբէնին զինուորագրուիլը լսեցինք, յետոյ՝ իր աքսորուիլը: Իսկ աւելի ետք՝ շատ մը անստոյգ լուրերէն յետոյ՝ Ռուբէնի նահատակութեան գոյժը հասաւ...:

Եւ մայրս խենթանալու աստիճան կը տառապէր: «Երթամ աչքերովս տեսնեմ իրենց տունը: Մինչեւ որ չտեսնեմ՝ չեմ հաւատար Ռուբէնին մահուան» – կ'ըսէր:

«Ո՞ւր պիտի երթաս» – կ'ըսէինք իրեն, «Ամէն կողմ զինուորութեամբ լեցուն է: Եւ մեզի արգիլուած է Սիլվիոյիէն ելլելը»: «Ես տարիքոտ կին եմ, ինձի ի՞նչ պիտի ընեն» – կը պատասխանէր:

Երբ տեսանք, որ անկարելի է մայրիկիս երթալուն արգելք ըլլալ, ստիպուած, վստահելի մէկը տուինք իրեն որ ընկերանայ, և մայրս Պոլիս մեկնեցաւ:

Հակառակ անոր, որ մայրս Պոլսոյ և Ռուբէնին տան ուր ըլլալը չէր գիտեր, իր մայրական բնազդով յաջողեր է Պոլիս հրթալ և հասնիլ Ռուբէնին բնակարանը:

Դուռը զարկեր է, բայց՝ բացող չկայ: Սպասեր է... «կարելի է կուգան» – ըսելով:

Սպասեր ու սպասեր է... վերջապէս, տան դռնապանը եկեր, և մօրս երեսին անխղճօրէն ամէն բան ըսեր է, թէ՛ «Տօքօրը, Չանդըրը-ի մէջ, սպաննեցին: Գերմանացի կինն ալ, իր երկու զաւակներով, Գերմանիա վերադարձաւ»:

Եւ մայրս, այս խօսքերը լսելով, իր զակին բնակարանին դռան առջեւ կ'իյնայ ու կը մարի:

Ծաբաթ մը յետոյ, մայրս Սիլվիոյի բերին: Հիւանդ և բոլորովին ծերացած վիճակով: Բժիշկները զինք քննեցին և ըսին, թէ՛ «Սիրտը լաւ չ'աշխատիր»: Եւ այսպէս՝ տարիներ անցան:

Յետոյ, պատերազմը վերջացաւ: Լեւոնը և Ծամիրամը մեզի եկան, ուրախացանք: Բայց ցաւալի օրերը կրկին սկսան: Հայրս մահացաւ: Եւ յոյները Թրակիայէն ու նաեւ Սիլվիոյիէն քաշուեցան:

1922-թ. Պոլիս, Ֆլորիա: Պոլսոյ Այասթեֆանոսի կապուած Ֆլորիայի ծովափը գտնուող Տատեաններու ագարակին մէջ՝ խմբային նկար: 1-ին կարգ, ձախէն աջ՝ Լեւոն Սեւակ, Բրիստին Յակոբովիչ, Ծամիրամ Սեւակ: 2-րդ կարգ, ձախէն աջ՝ Հայկանուշ Չիլինկիրեան, Էֆտիկ Յակոբովիչ [Չիլինկիրեան], Արմաւենի Չիլինկիրեան: 3-րդ կարգ, ձախէն աջ՝ Սիրվարդ Յակոբովիչ, Ատրինէ Յակոբովիչ, Սրբուհի Յակոբովիչ:

Եւ մենք, «Թուրքերը պիտի գան» ըսելով, Սիլվրիէն Պոլիս ապաստանեցանք յուսալով, որ հոն աւելի ապահով է:

Եւ ես, մայրս, Գրաբոս եղբայրս, Լեւոնը և Ծամիրամը Էֆտիկ քրոջս ամուսնոյն վարձած Տատեաններուն Ֆլորիայի մէկ ագարակը կը բնակէինք: 1922-թ.ի ամրան ամիսներուն, Ֆլորիայի ագարակը միասին եղանք, Էֆտիկ քրոջս ընտանիքին հիւր:

Բայց, միջոց մը ետք, թուրքերուն կրկին Պոլիսը գրաւելու մասին լուրերը տարածուիլ սկսան:

Փարիզէն՝ ժաննին սարսափած ուզեց, որ տղաքը իրեն ղրկենք: Եւ Լեւոն ու Ծամիրամ Ֆրանսա մեկնեցան:

Իմ նշանածս ալ, որ Յունաստան ապաստանած էր, լուր ղրկեց, որ ես ալ Յունաստան երթամ, և հոն ամուսնանանք:

Այս ձեւով՝ մայրս, քոյրս և եղբայրներս Պոլիս ձգեցի և շտապ Յունաստան գացի, ուր ես ամուսնացայ: Երկու զաւակներ ունեցայ:

Յունաստանի Զաւլալա քաղաքը կ'ապրէինք: Եւ այս ձեւով՝ տարիներ անցան:

1933-թ.ին, ես ալ ծանր հիւանդութիւն մը անցուցի: Մայրս, լուր առնելով, ուզեր է գալ և զիս տեսնել: Գրաբոս եղբայրս Պոլիսէն, մօրս հետ, Զաւլալա եկաւ, և մայրս մեզի ձգելով, միջոց մը ետք, Պոլիս վերադարձաւ:

Մայրս շատ գոհ էր՝ զիս ողջ տեսնելուն համար: Վախցեր է, որ Ռուբէնին պէս ես ալ մեռած կրնամ ըլլալ:

Ես ալ շատ գոհ էի, մայրս քովս տեսնելով: Բայց նկատեցի, որ մայրս շնչառութեան դժուարութիւն ունի: 1915-թ.ին Պոլսոյ մէջ, Ռուբէնի տան առջեւ մարած օրէն ի վեր, սիրտը օրէ օր աւելի տկարացեր է:

Կարելի եղածին չափ իրեն հանգիստ ընել տուի: Գիշերները կանուխէն անկողին կը մտնէր: Եւ պառկած տեղը, ձեռքը Աւետարան մը բռնած, տեւական ու բարձրաձայն զայն կը կարդար:

Ծատ զարմացայ: Որովհետեւ տեղեակ էի, որ մայրս գրել ու կարդալ չէր գիտեր: Իր տղուն՝ Ռուբէնին ղրկուած բոլոր նամակները ես կը գրէի իր անունով. նոյնիսկ ստորագրութիւնն ալ ես կը նետէի:

«Մայրիկ, — ըսի իրեն, — ի՞նչ է, կարդալ գիտցողի պէս բարձրաձայն կը կարդաս, նոյնիսկ էջերն ալ կը դարձնես»:

«Աղջիկս, ես ձեզի պէս դպրոցներ չգացի, — պատասխանեց մայրս... և շարունակեց. «Իմ մանկութեանս, Սիլիվրիի եկեղեցիին Տէր Պապան բոլոր տղաքը կը ժողուէր և մեզի Այբուբեն կը սորվեցնէր, և Աւետարան կարդալ կը սորվէինք: Ես, անկէ աւելի, դպրոց չգացի, բայց,

Աւետարանը գոց գիտեմ, և ամէն մէկ էջին վրայ ո՛ր աղօթքը գրուած է՝ գիտեմ»:

Մայրս, քանի մը շաբաթ եւս մեր տունը մնալէ ետք, ուզեց Պոլիս վերադառնալ, իր տղուն՝ Գրարոսին քով: Պոլսոյ թոռնիկները կարօտցած էր:

1934-թ.ի աշնան էր՝ մայրս Սելանիկէն Պոլիս գացող շոգեճանը տարինք: Սելանիկի իր բոլոր հարազատները և իր թոռնիկները՝ Սիրվարդ Գլըճեան ու Սրբուհի Փափագեան, մայրս ճամբելու եկած էին:

Մայրս շոգեճան նստեցուցինք, և ինք գնաց հանգըստանալու:

Մենք հագի՛ւ Սելանիկի մերիցներուն տունը հասած էինք՝ ոստիկանութիւնը լուր տուաւ, որ մայրս, շոգեճանը դեռ քարափէն չհեռացած, «գապին»ի իր անկողինին մէջ մահացեր է: Եւ կուրծքին վրայ գտեր են՝ Աւետարանը:

Մայրս, Սելանիկի հայկական եկեղեցիին մէջ եղած արարողութենէն յետոյ, տեղւոյն Ազգային գերեզմանատունը թաղեցինք:

Բայց, սրտիս մէջ մնաց այն մեծ ցաւը, որ իր մեռնելէն քանի մը շաբաթ առաջ, երեսին զարկած էի իր անուս ըլլալը:

Այո, մայրս կարդալ գրել չէր գիտեր: Բայց իր ծիներուն մէջ՝ տաղանդի սերմեր կային: Որովհետեւ ան՝ Ռուբէն Սեւակ մը Աշխարհ բերած էր»:

* * *

Ռուբէն Սեւակի քրոջ՝ Հայկանուշ Չէվիկեանի հետ մեր կատարած հարցազրոյցին (ինչպէս որ ասկէ առաջ նշած էինք), ներկայ էին նաեւ, Սիրվարդ Գլըճեանը և Սրբուհի Փափագեանը:

Երկուքն ալ, Հայկանուշ Չէվիկեանի Ռուբէն Սեւակի մասին պատմածներուն մեծ մասին տեղեակ էին: Որովհետեւ Սիլվրիի մէջ, միասին ապրած էին այդ օրերը, և լսած էին այդ բոլորը իրենց մօրմէն՝ Էֆթիկ Յակոբովիչ-Չիլիկիրեանէն:

Այստեղ պիտի քանանք տալ երկու քոյրերուն պատմած ➡

➔ յուշերէն կարգ մը հատուածներ.

ՍԻՐՎԱՐԴ ԳԼԸՃԵԱՆԻ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ -
ՆԱՀԱՏԱԿ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ, 1919-Թ.ԻՆ

«Այդ օր, Պոլսոյ մէջ, ես ալ ներկայ էի այդ սգահանդէսին: Ծատ տխուր օր մըն էր այդ, մեզի համար: Ծատ յուզուեցանք: Ծատ ծանօթ անձնաւորութիւններ ելոյթներ ունեցան: Բայց մէկ հոգիի մը ելոյթը, դեռ մինչեւ հիմա, աչքիս առջեւն է: Չեմ կրնար մոռնալ:

Կարգը եկած էր խօսելու Պերպերեան վարժարանի տնօրէն՝ Ծահան Պերպերեանին, որ շատ մտերիմ ընկերը եղած էր Ռուբէն Սեւակին: Ծահան Պերպերեան, շատ տխուր երեւոյթով մը, բեմ եկաւ: Եւ սկսաւ խօսիլ՝ «Ռուբէն Սեւակին Աչքերը...» - ըսաւ և կեցաւ: Յայտնի էր, որ շատ յուզուած էր: Եւ կրկնեց՝ «Ռուբէն Սեւակին աչքերը...» - եւ վերջապէս՝ Ծահան Պերպերեան հեծկլտալով սկսաւ լալ: Եւ «Ներողութիւն, պիտի չկրնամ խօսիլ» ըսաւ, և հեկեկալով հեռացաւ բեմէն»:

Տօմ. Պ. Չիլիշիան

(Ռ. ՍԵՒԱԿԻ)

1919-թ-ին Պոլսոյ մէջ, Ռուբէն Սեւակի Յիշատակին կատարուած սգահանդէսին, ներկաներուն բաշխուած նահատակին նկարը:

ՍՐԲՈՒՀԻ ՓԱՓԱՋԵԱՆԻՆ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ
ՌՈՒՔԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԵՒ ԻՐ ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԵՂՔՕՐ
ՀԱՅԿԻ ՄԱՍԻՆ

«Հայկ Պոլիս կ'ուսաներ: Ծատ յաջող էր դասերուն մէջ: Դասարանները երկու - երկու կ'անցներ: Լիսէն՝ իր տարիքին համեմատ՝ շատ կանուխ աւարտեց: Եւ երկու համալսարանի արձանագրուեցաւ՝ Իրաւաբանութեան և գիտութիւններու:

Եւ իր եղբօր՝ Ռուբէն Սեւակի հետ շատ մտերիմ և գաղափարակից էր: Հասակով ալ Ռուբէնէն բարձր էր: Եւ Ռուբէն Սեւակ, իր եղբօր՝ Հայկին ղրկած նամակին մէջ, սապէս գրած էր՝

«Սիրելի Հայկս՝ դուն, ոչ միայն հասակով բարձր ես ինձմէ: Այլեւ՝ տաղանդով ալ ինձմէ բարձր ես: Եւ վստահ եմ, որ շատ փայլուն ապագայ մը պիտի ունենաս:

1913 ԼՈՋԱՆ

Եղբայրդ՝ Ռուբէն»

Բայց Ռուբէնին Հայկին համար կատարած նախատեսութիւնը չիրականացաւ:

Հայկը, իբր համալսարանական ուսանող, Պոլիս կ'ապրէր, բանսիրոնի մը մէջ:

Եւ երկու համալսարաններու դասերու սերտողութեան աշխատանքները մոռցուցեր էին Հայկին, որ յաջողելու համար, պէտք է նաեւ լաւ սնունդ առնել:

Եւ աշխատանք, աշխատանք՝ առանց բաւականաչափ սնունդի...:

Եւ տարուայ վերջի համալսարանական քննութիւնները կը հասնին: Եւ կրկին աշխատանք, մինչեւ առաւօտները:

Վերջապէս, շնորհաւորութիւններով կ'աւարտէ քննութիւնները:

Եւ Հայկ, այս յաջողութեան ուրախութեամբ, Սիլիվրի վերադարձաւ:

Բայց, ան շատ նիհարցած էր, գրեթէ կմախք դարձած: Եւ

տեսապէս կը հազար: Բժիշկները քննեցին և ըսին, թէ՛ թոքախտը պատած է երկու թոքերն ալ:

Բայց, Հայկ չէր հասկցած, և կամ՝ չէր ուզած հասկնալ իր հիւանդութեան, իր առողջական վիճակին լրջութիւնը:

Իր եղբօր՝ Ռուբէնին գրած վերջին նամակին մէջ կ'ըսէր, թէ՛ «Հետզհետէ լաւանալու վրայ եմ: Եւ հազա դադրեցաւ ըսելու չափ քիչցած է»:

Եւ այս նամակը գրելէ քանի մը օր ետք, հողին յանձնեցինք Հայկը»:

**

Ռուբէն Սեւակ իր վաղամեռիկ եղբօր՝ Հայկին յիշատակը յաւերժացուց իր «Բժիշկին Գիրքէն Փրցուած Էջեր»-ու շարքէն՝ «Ահաւոր Տարակոյսը» գրութեամբ: [Տես՝ Ռուբէն Սեւակ-Երկեր-Անթիլիաս-1986, էջ-387]:

Բայց, ո՞ր գրութիւնը, ո՞ր աղօթքը կրնայ մխիթարել իրենց զաւակը կորսնցուցած հօր մը կամ մօր մը:

Յովհաննէս Յ. Չիլինկիրեան և Արմաւենի Չիլինկիրեան ամուլը, երկու տարուայ ընթացքին կորսնցուցին իրենց երկու

CARTE POSTALE

Ահաւոր
Տարակոյսը
Գիրքէն
Փրցուած
Էջեր
913

զաւակները՝

1.- 1914-թ.ին Հայկը՝ 23 տարեկան: 2.- 1915-թ.ին Ռուբէնը՝ 30 տարեկան:

Մենք կը հաւատանք, որ միայն զաւակ մը կորսնցուցած հայր և մայր մը կրնան զգալ և գիտնալ, թէ ի՞նչ ահաւոր ցաւ է զաւակի մը կորուստը:

*
*
*

Մենք, այս գրութիւններով, մեր հարազատներուն յիշողութիւններուն օգնութեամբ ջանացինք տալ, Ռուբէն Սեւակի ընտանիքին կեանքի ցաւալի պատմութիւնը:

Մեր մեծ հայրը՝ Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանը չենք ճանչցած: Ան մահացած էր 1922-թ.ին: Մենք ծնած ենք 1924-թ.ին:

Բայց, շատ բան սորվեցանք և լսեցինք իր մասին, մեր հարազատներուն վկայութիւններով, և զանոնք ջանացինք գրի առնել:

Այսօր կը ցաւինք, որ մեր բոլոր հարազատներէն Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանի մասին իրենց ունեցած տեղեկութիւնները, բաւարար չափով չենք արձանագրած, ո՛չ ալ ձայներիզի վրայ առած:

Յաւելուած՝ մեզի ցաւ պատճառող ուրիշ պարագայ մը կայ- Այսօր, մեր մեծ հօր՝ Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանի նկարը չունինք: Կրնա՞ք երեւակայել, որ Ռուբէն Սեւակի հօր նկարը այսօր ունեցած չըլլանք: Հակառակ անոր, որ ան մինչեւ 1922-թ.ն ապրած է:

Ծատ փնտռեցինք Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանի նկարը՝ մեր հարազատներուն քով և ամէն տեղ: Նաեւ՝ Ռուբէն Սեւակի թողօններուն մէջ յուսացինք զայն գտնել, բայց... ի գո՛ւր:

Ծատ յոյս ունէինք, որ մեր հօրաքրոջ աղջկան՝ Զրիստին Սալերիի մօտ պիտի կարենանք զայն գտնել: Բայց, հակառակ Զրիստինին փնտռտուքներուն, մինչեւ այսօր ան ալ չյաջողեցաւ գտնել: Եւ դեռ այսօր չունինք, դժբախտաբար, Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանի նկարը:

Կը կարծենք, որ անոր դիմանկարին չգոյութիւնը, Յովհաննէս Յ. Չիլիկկիրեանի հանրութենէն հեռու ապրելու նկարագրին և մեկուսի կեանք մ'ունենալ ուզելուն պատճառաւ է: ➔

➔ Բայց մենք յոյս ունինք, որ մեր վերջնական «մեկնում» էն լետոյ, մեր հարազատները պիտի գտնեն իրենց «Պապ» ին նկարը:

Գալով մեր մեծ մօր՝ Արմաւենի Չիլինկիրեանին՝ մինչեւ 1933-թ. [մեր 9 տարեկան եղած օրերը] մեր հօր բնակարանին մէջ միասին ապրեցանք:

Ան՝ շատ բարի, հաճոյակատար և մանաւանդ՝ շատ խելացի կին մըն էր, բայց՝ տկար և հիւանդ:

Կը յիշենք, որ մեր՝ Պոլսոյ Մաքրի գիւղը բնակած տարիներուն, այդ շրջանի շատ ծանօթ վիրաբոյժներէն՝ Տօքթ. Մանուէլեանը, մասնաւոր մինչեւ մեր տունը եկած էր, տեսնելու համար Ռուբէն Սեւակին մօր՝ Արմաւենի Չիլինկիրեանը:

Օր մըն ալ Չանդըրը-ի աքսորեալներէն՝ վերապրող Տօքթ. Տիմանեանը, որ Չանդըրը-ի մէջ Ռուբէն Սեւակի հետ միջոց մը միասին եղած էր, կանչեցինք մեր տունը իբր բժիշկ, որ քննէ մեր մեծ մօր, որ հիւանդ էր:

Բայց, Տօքթ. Տիմանեան մեր տան մէջ, բնաւ չխօսեցաւ Ռուբէն Սեւակի մասին:

Արդէն՝ Տօքթ. Տիմանեան սքանչելի “Cosmopolite” հայ մըն էր, և կը զարմանայինք, թէ թուրքերը ինչո՞ւ զինք աքսորած էին Չանդըրը, այս՝ հայութեան հետ կապ չունեցող մարդը:

Բայց, ուրիշ պարագայ մըն ալ կայ, որ մեզի ցաւ կը պատճառէ:

Ռուբէն Սեւակի հետ Չանդըրը գտնուած բայց վերապրած բժիշկ Վահան Ալթունեանը, որ 1920-թ.ին Պոլսոյ «Հայ Բուժակ» թերթին մէջ Չանդըրը-ի ու Ռուբէն Սեւակի հերոսական կեանքին մասին ամէնէն կարելոր վկայութիւնը հրատարակած էր՝ մեր Պոլիս գտնուած տարիներուն դե՛ռ հոն կ'ապրէր:

Եւ մենք, որեւէ ձեւով չգիտցանք, թէ Տօքթ. Վահան Ալթունեան Ռուբէն Սեւակի ընկերը եղած է: Ան ունէր երկու մանչ զաւակներ, երկուքն ալ բժիշկ:

Մէկը՝ մանկաբոյժ-բժիշկ Տօքթ. Նուրան Ալթունեանն էր, որուն տարինք մեր երախաները որ դարմանէ:

Բայց Տօքթ. Նուրան Ալթունեանին հետ երբեք չխօսեցանք ո՛չ իր հօրը, ո՛չ Չանդըրը-ի և ո՛չ ալ Ռուբէն Սեւակի մասին: Որովհետեւ Պոլիս, հայկականութեան տեսակէտէն՝ խաւարի մէջ կ'ապրէինք:

Միւս եղբայրը՝ Արա Ալթունեան, որ ատամնաբույժ-բժիշկ մըն էր, 1970-թ.ներէն մինչեւ 1976-թ.ի ամառուան ամիսները, Պոլսոյ կղզիներէն KINALI-ի մէջ [Նախկին Հայ Կղզի] դրացի եղած ենք տարիներ: Միշտ կը հանդիպէինք իրարու: Բայց ո՛չ ան խօսեցաւ իր հօր՝ Ալթունեանի և Չանդըրը-ի մասին, ոչ ալ մենք՝ Ռուբէն Սեւակի:

Որովհետեւ Պոլսոյ մէջ, թուրքերուն ազդած սարսափը հայերուն մէջ այնքան զօրաւոր էր, և այդ սարսափը այնքան մեր արեան մէջ ներմուծուած, որ ամէնքս ալ մեր շուքէն կը վախնայինք...:

**

Բայց, հակառակ Պոլսոյ հայերուն այս զգուշաւորութեան, իրենց վախկոտութեան և հայկական «ջայլամի քաղաքականութեան», թուրքերը շատ լաւ գիտէին, թէ՛ ո՞վ ինչ էր, ի՞նչ ըրած էր և ինչո՞ւ կ'ընէր:

Այստեղ պիտի ջանանք պատմել պատահար մը՝ ապացուցանելու համար, որ թուրքերը աղուէսի նման անձայն, անշըշուկ կը հսկեն հայերուն բոլոր շարժումներուն:

1950-թ.ներուն էր. մեր Պոլսոյ գործատեղին ընդլայնեցինք, և հոն կարգ մը նոր մեքենաներ գետեղեցինք, որ մեր արտադրած մածուկներէնները պաղեցնելու համար, գիշեր-ցերեկ աշխատին:

Բայց, մեր գործարանին շուրջ բնակող թուրք մը գանգատիլ սկսաւ, թէ՛ գիշերները անհանգիստ կ'ըլլայ մեքենաներուն ձայներէն:

Սիրելի Նայիրի.

«ՆԱՅԻՐԻ»-ի 10-րդ տարելիցի այս օրերուն քեզի և Տիկին Նայիրի-ին կը յայտնեմ իմ սրտաբուխ շնորհաւորութիւնները:

«ՆԱՅԻՐԻ»-ն բացառիկ գանձ մըն է՝ գտնելու ցողին, հայկականութեան «Ջիղ» ունեցողին և նաեւ՝ բոլոր հայրենասէրներուն համար:

Վարձքերնիդ՝ կատար:

ՅՈՎՀԱՆ ՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Եւ մենք, ձայնը մեղմացնելու համար, կարգադրութիւններ ընելու աշխատեցանք: Բայց մեր թուրք դրացին, շարունակեց գանգատիլ:

Անպայման, որ այս թուրքը արդէ՛ն անքնութեմէ կը տառապէր: Այլապէս, դժուար էր համոզուիլ, որ այսքան թեթեւադմուկ մը զինք կրնար անքուն պահել և անհանգստացնել:

Եւ մենք, ստիպողաբար, շարունակեցինք մեր մեքենաները աշխատեցնել: Եւ թուրքն ալ շարունակեց տեւական գանգատիլ՝ ամէն օր և ամէն տեղ:

Եւ օր մը ալ տեղեկացանք, որ այս թուրքը 100 էջոց մեքենագրուած գանգատագիր-աղերսագիր-«գիրք» մը պատրաստեր է: Եւ այս գիրքը ուղարկեր է Թուրքիոյ պատկան իշխանութիւններուն, և նաեւ՝ մեր թուրք դրացիներուն:

«Գիրք»ը մեզի ալ եկաւ: Եւ այս գիրքին մէջ, բացի աղմուկի մասին ամբաստանութեմէն, շատ կարեւոր ու նեցգամիտ «մեղադրանք» մը կար:

Այս թուրքը հօրս կ'ամբաստանէր ըսելով, որ ան «Դաշնակ Կոմիթանը Տօքթ. Ռուբէն Զիլինկիրեանին եղբայրը ըլլալով, շատ վտանգաւոր անձ մըն է»:

Մենք, մեր սրտին խորը թաղած էինք Ռուբէն Սեւակի եղերական մահուան ողբերգութիւնը:

Բայց այս թուրքը դե՛ռ չէր մոռցած, որ հայրս՝ բժիշկ Ռուբէն Զիլինկիրեանի եղբայրն է:

Եւ յետո՛յ միայն տեղեկացանք, որ այս՝ մեզի դրացի թուրքը՝ Թալաթ փաշային թիկնապահ-շարժավարը եղած է...:

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Մ Ե Ծ Ի Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը
 ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՄԵՋԵՐՆԵԴ «ՄԱՐԴ» ՄԸ ԵԼԱՒ ԵՒ
 ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՑԱՒ ԸՍԵԼ:

“HÜRRİYET” թերթին 31-10-2004 թիվին մէջ, երիտասարդ գրող Սրիան Բամուք-ին հետ եղած հարցազրոյց մը հրատարակուեցաւ:

Եւ Սրիան Բամուք, այս հարցազրոյցին մէջ, 1915-էն մինչեւ այսօր “TABOU” եղող «իրականութիւնը» հրապարակեց:

«1915-ին այս երկրին մէջ ապրող ժողովուրդին առնուազն կէսը՝ քրիստոնեայ էր: Անոնք այս երկրէն վնասուեցան և բնաջնջուեցան»:

ՕՐՀԱՆ ՓԱՄՈՒՔ այս իրականութիւնը, շատ չէ՝ եթէ տարի մը առաջ ըսած ըլլար, հայրենիքի դէմ դաւաճանութեամբ կը ձերբակալուէր և կը դատուէր:

Բայց, գիտէք թէ հիմա, ձեր պետութիւնը ժողովրդավարութեան թատրոն կը խաղայ, եւրոպական Միութեան մէջ մտնելու համար:

Ձեր պետութիւնը, 1915-ի նախընթաց տարիներուն, նոյն թատրոնը խաղացած էր՝ հայերը բնացնելու համար:

1908-թ.ի [իբր թէ] “Hürriyet”ին, հայերը իրենց ուրախութենէն կը թռէին՝ «Ազատութիւն» եկաւ ըսելով:

Նոյնիսկ 1910-ներուն ձեր թատրոնի մեծ վարպետը՝ Թալաթ Փաշան հայկական տառերու ստեղծումին 1500-ամեակի տարեդարձին՝ Պոլսոյ հայոց Պատրիարքարանին առջեւ կատարուած հանդիսութեան մասնակցած էր: Եւ այդտեղ, իր «նետած» ճառին մէջ գոված և գոված, մինչեւ երկինք հանած էր հայերը:

Այլ՝ եղբայրութեան ի՞նչ արտայայտութիւններ: Եւ “Hürriyet”ի մէջ միասնաբար ապրելու խոստումներ:

Բայց, նոյն Թալաթ Փաշան, քանի մը տարի յետոյ, առաջին աշխարհամարտէն օգտուելով, 24 Ապրիլ 1915-ին՝ պզտիկ, մեծ, կին, էրիկմարդ չնայած ու չհաշուած, բոլոր հայերը սպաննելու հրամանը արձակած էր:

Ահա՛ւասիկ յարգելի ORHAN PAMUK-ը, այս իրականութիւնը ըսելու քաջութիւնը ունեցաւ:

Աշխարհի մէջ ո՛չ մէկ տեղ, և պատմութեան ո՛չ մէկ շրջանին, 1915-էն մինչեւ 1923-թ., Անաթոլիոյ մէջ ձեր իրագործած ցեղասպանութեան նմանը կրնաք գտնել:

«Ահա՛ւասիկ՝ յարգելի ORHAN PAMUK-ին մատնանշած «1915-ին այս երկրին մէջ ապրող ժողովուրդին առնուազն կէսը՝ քրիստոնեայ էր» ըսած ժողովուրդը, ֆարմասոն մեծ վարպետ Թալաթ փաշային հրամանով սպաննուած ժողովուրդն է:

Եւ դուք, սարսափելի իրականութիւն մը եղող հայկական ցեղասպանութիւնը կ'ուրանաք և՛ «Իբր թէ ցեղասպանութիւն», «կարծեցեալ ցեղասպանութիւն» կ'ըսէք:

Դուք [կարծեցեալ թուրքերոյ], շատ գեղեցիկ ասացուածքներ ունիք: Այս ասացուածքները ո՞րմէ առնելիդ ուրիշ հարց է: Գիտցէք միայն, թէ միջին Անաթոլիոյ մէջ, Քոնիայի շուրջի նահանգներու մէջ թրքերէն չխօսողին լեզուն կը կտրէիք:

Այդ պատճառաւ Քոնիայի և շրջակայքի նահանգներուն մէջ, Յոյները և Նալբերը [ձեր վայրագութեան պատճառաւ] թրքերէն կը խօսէին: Եւ շատ մեծ իրականութիւն է, որ դուք, ամէն բան, այդ թրքախօս բնիկ քրիստոնեաներէն սորվեցաք: Բնական է՝ այդ ասացուածքներն ալ քրիստոնեաներէն առիք:

Մեր ըսել ուզած ասացուածքը հետեւեալն է՝

«Ըսողին չէ, ըսել տուողին նայէ»:

★ ★ ★

Այո, այդ՝ սարսափելի իրականութիւն մըն է:

Մինչեւ 1915-ը՝ առնուազն կէսը քրիստոնեայ եղող Անաթոլիոյ բնակչութեան, 1923-ին հարիւրէն հարիւր թուրքերէ բաղկացած ըլլալը՝ 1915-էն մինչեւ 1923 Անաթոլիոյ մէջ պատմութեան մեծագոյն ցեղասպանութեան և ազգագրական մաքրագործումին կատարուելուն ապացոյցն է:

Դուք, այս իրականութիւնը, այսօր կ'ուրանա՞ք:

Բնական է, ձեր այս գործած ցեղասպանութիւնը ընդունած օրը, գալիք հատուցումներուն և պատիժներուն մասին ալ պիտի մտածէք, և այդ պատճառաւ կը մերժէք ծանչնալ ցեղասպանութիւնը:

Բայց, մարդասէր կարծուող և իբր թէ մարդկային իրաւունքները պաշտպանող Արեւմտեան պետութիւններուն մեծամասնութիւնը [Ներառեալ Ամերիկան], ինչո՞ւ այս սարսափելի իրականութիւնը՝ հայկական ցեղասպանութիւնը ցարդ չեն ընդունած:

Ահա՛ւասիկ՝ խնդրին ամէնէն հետաքրքրական ու փափուկ կէտը այս է:

Որովհետեւ, 1789-թ.ի ֆրանսական Յեղափոխութենէն ի վեր, Աշխարհն մեծ դրամատէրերուն կողմէ կը կառավարուի:

Եւ ամէն տեղ, անոնց աշխարհը կառավարելու ճրագիրները կը գործադրուին:

Այդ պատճառաւ կ'ըսենք, թէ՛ «Ըսողին չէ, ըսել տուողին նայէ»: **Յ. 2.**

TURKLERIN (SÖ ZDE) BILMEDİKLERİ GERCEKLERİ AÇIKLIYORUZ
B Ü Y Ü K G E R Ç E K
 NİHAYET İÇİNİZDEN BİR "İNSAN" ÇIKTI
 VE GERÇEĞİ SÖYLIYEBİLDİ

"HÜRRIYET" GAZETESİ, 31 EKİM 2004-TARİHLİ SAYISINDA, GENÇ YAZAR ORHAN PAMUKLA BİR GÖRÜŞME YAYINLADI.

VE ORHAN PAMUK BU GÖRÜŞMEDE 1915-DEN BU GÜNE KADAR TABU OLAN BİR GERÇEĞİ AÇIKLADI.

"1915 YILINDA BU ÜLKEDE YASIYAN İNSANLARIN EN AZINDAN YARISI GAYRI MÜSLİMDİ. ONLAR BURADAN KOVALANDI. YOK EDİLDİ".

ORHAN PAMUK BU GERÇEĞİ ÇOK DEĞİL, BİR SENE EVVEL SÖYLEMİS OLSAYDI, VATAN HAINI OLARAK TUTUKLANIR VE YARGILANIRDI.

FAKAT SİMDİ MALÜM YA, SİZİN DEVLETİNİZ, DEMOKRASİ TİYATROSU OYNUYOR. AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMEK İÇİN.

SİZİN DEVLETİNİZ, 1915-İN ARIFESİNDE DE AYNI TİYATROYU OYNAMIŞTI, ERMENİLERİ UYUTMAK İÇİN.

SÖZÜM ONA 1908 "HÜRRIYETİNDE ERMENİLER SEVINÇTEN UÇUYORLARDI, HÜRRIYET GELDİ DİYE.

HATTA 1910-LARDA SİZİN BÜYÜK TİYATROCUNUZ TÂLAT PASA, ERMENİ ALFABESİNİN YARATILMASININ 1500, YILDÖNÜMÜNDE İSTANBUL ERMENİ PATRIKHANESİNİN ÖNÜNDE YAPILAN TÖRENE KATILMIŞ VE AT-TİĞİ NUTUKTA, ERMENİLERİ METH EDE, EDE GÖKYÜZÜNE ÇIKARMIŞTI.

ARTIK NE KARDESLİK TEKERLEMELERİ. HÜRRIYET İÇİNDE BERABER YASAMAK VAADLERİ.

FAKAT AYNI TALAT PASA, BİRİNCİ DÜNYA SAVASININ KARGASALIGINDAN İSTİFADE EDEREK 24 NİSAN 1915-DE ÇOLUK ÇOCUK KADIN, ERKEK BAKMADAN BÜTÜN ERMENİLERİN ÖLDÜRÜLMESİ EMRİNİ VERMİŞTİ.

İSTE SAYIN ORHAN PAMUK- BU GERÇEĞİ SÖYLEMEK CESARETİNİ GÖSTERDİ.

DÜNYANIN HIÇBİR DEVRİNDE, HIÇBİR YERİNDE, SİZİN 1915-DEN-1923-E KADAR ANATOLYADA GERÇEKLEŞTİRDİĞİNİZ SOYKIRIMININ BENZERİNİ BULA MAZSİNİZ.

İSTE SAYIN ORHAN PAMUK-UN SÖYLEDİĞİ "1915-DE BU ÜLKEDE YA-

SIYAN INSANLARIN EN AZINDAN YARISI GAYRIMÜSLİM İDİ” DEDİĞİ-İN-
SANLAR, FARMASONLARIN ÜSTADİ-AZAM-I OLAN TALAT PASA-NIN EMRİ
İLE 1915-DE ÖLDÜRÜLEN İNSANLAR DIR.

VE SİZ, KORKUNC BİR HAKİKAT OLAN ERMENİ SOYKIRIMINI İNKAR
EDİYORSUNUZ VE (SÖZ DE SOYKIRIM)

(SÖZÜM ONA SOYKIRIM) DİYORSUNUZ.

SİZİN (SÖZÜM ONA TÜRKLERİN) ÇOK GÜZEL TEKERLEMELERİNİZ VAR.

(BU TEKERLEMELERİ KİMLERDEN ALDIGINIZ BASKA MEVZU. MALÜM
YA, ORTA ANATOLYADA, KONYADA VE CIVAR İLLERDE TÜRKÇE KONUS-
MIYANIN DİLİNİ KESERDİNİZ. ONUN İÇİN KONYA VE CIVARINDA RUMLAR
VE ERMENİLER TÜRKÇE KONUSURLARDI. VE BÜYÜK BİR HAKİKATTIR
KI SİZ TÜRKÇE KONUSAN YERLİ HRİSTİYANLARDAN ÖĞRENDİNİZ HER-
SEYİ. TABİİ TEKERLEMELERİ DE YERLİ HRİSTİYANLARDAN ALDINIZ).

TEKERLEME SU

“SÖYLEYENE DEĞİL, SÖYLETENE BAK)

EVET BU KORKUNÇ BİR HAKİKAT. 1915-E KADAR EN AZINDAN YARISI
GAYRİ MÜSLİM OLAN ANATOLYA HALKININ, 1923-DE YÜZDE YÜZ
TÜRKLERDEN OLUSMASI, 1915-TEN 1923-E KADAR ANATOLYADA TAR-
İHİN EN BÜYÜK SÖYKİRİMİNİN VE ETNİK TEMİZLEMENİN YAPILDIGININ
EN BÜYÜK DELİLİDİR.

SİZ BU GERÇEĞİ BUGUN İNKAR EDİYORSUNUZ.

TABİİ, SÖYKİRİMİNİ KABUL ETTİĞİNİZ GÜN, ARKADAN GELEN TAZMİ-
NATLARI VE CEZALARI DÜŞÜNÜYORSUNUZ, VE İSİNİZE SOYKİRİMİNİ İN-
KAR ETMEK GELİYOR.

FAKAT, SÖZÜM ONA, İNSANİYETÇİ GEÇİNER, SÖZ DE İNSAN HAKLARI-
Nİ MÜDAFAA EDEN BATILILAR (AMERİKA DAHİL) NİYE BU KORKUNC
HAKİKATI, ERMENİ SOYKİRİMİNİ ÇOGUNLUKLA KABUL ETMİYORLAR.

İSTE, İSİN PÜF NOKTASI BURADA. ÇÜNKÜ 1789 FRANSIZ İHTİLALIN-
DEN BERİ, DÜNYA, BÜYÜK PARA BABALARI TARAFINDAN İDARE EDİLİY-
OR.

VE HERYERDE ONLARIN DÜNYAYI İDARE PLANLARI TATBİK EDİLİYOR.
ONUN İÇİN DİYORUZ KI.

SÖYLEYENE DEĞİL, SÖYLETENE BAK.

B. Q.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ
 ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՄԸ՝
 ՌՈՒԲԵՆ ՍԵԻԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ
 ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲԱՊՂԾԵՑ

2004-ԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ,
 ՌՈՒԲԵՆ ՍԵԻԱԿԻ ԲԱՆԱՍԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՄԷՎ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԵՐԸՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԳԻՐՔ ՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ...

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, ԻՐ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ
 ՄԷՋ, ՌՈՒԲԵՆ ՍԵԻԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի
 ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
 ՄԱՍԻՆ ՍԱՊԷՍ ԳՐԵՐ Է. «ԲԱՅԱՌՈՒԱԾ
 ՉԷ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԱԻԱՍՏԻ
 [ԿԵՂԾ, ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ] ԼԻՆԻ:

ԵՒ ԱՄԷՆԸՆ ԱՆՀԱԻԱՏԱԼԻՆ՝
 ԱՅՍ ՍՐԲԱՊՂԾՈՒԹԵԱՆ [ԱՌԱՆՑ ՏԵՂԵԱԿ
 ԸԼԼԱԼՈՒ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ ՄԷՋ ԳՐՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ]
 ՄԵՆՔ ՄԵՂՍԱԿԻՑ ԵՂԱՆՔ...
 ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ, ԱՅՍ ԳԻՐՔԻՆ ՄԵԿԵՆԱՍԸ...
 ՄԵՆՔ ԷԻՆՔ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆ]

РУБЕН СЕВАК
 БАГРОВАЯ ТОСКА
 Избранная лирика
 Перевод с западноармянского
 Георгия Кубетяна
 W
 "VAN ARJAN"
 ЕРЕВАН 2004

Հայաստանի ամենէն հմուտ արուեստաբանը, որ գրեթէ քսան տարիներէ ի վեր մեր բարեկամն է, ասկէ հինգ տարիներ առաջ մեզի առաջարկեց՝ Ռուբէն Սեւակի բանաստեղծութիւնները ռուսերէնի թարգմանելով գիրք մը հրատարակել:

Մենք, սիրով ընդառաջեցինք այս առաջարկին:

Եւ հինգ տարիներու ընթացքին ալ, այդ բանաստեղծութիւնները ռուսերէնի թարգմանելու համար, պէտք եղած վճարումները իրեն կատարեցինք:

Եւ 2003-ի վերջաւորութեան այս թարգմանութիւններուն իբր գիրք հրատարակութեան ծախսերն ալ ըրինք:

Մինչ այդ՝ մեր այս արուեստաբան բարեկամին առաջարկեցինք, որ գիրքը երկու լեզուներով՝ ռուսերէն և հայերէն հրատարակուի:

Այս ձեւով, ռուսերէն և կամ հայերէն քիչ գիտցողներն ալ կրնային, այս գիրքէն օգտուիլ:

Եւ նաեւ, իրեն յանձնեցինք Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան, մինչեւ հիմա հրատարակած գիրքերուն ցանկը՝ որ ռուսերէն գիրքին վերջին էջերուն մէջ դրուի (ինչպէս որ մեր հրատարակած գիրքերուն մէջ այս ցանկը դրուած է):

2004-թ.ի Մարտ ամսու վերջաւորութեան է, որ այս գիրքը մեր ձեռքը հասաւ:

Բայց նկատեցինք, որ այս գիրքը միայն ռուսերէն լեզուով հրատարակուած էր:

Մենք ռուսերէն չենք գիտեր դժբախտաբար. բայց, գիրքին առաջին և վերջին էջերը ուշադրութեամբ քննելէ ետք, հասկցանք, որ այս գիրքին Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մեկենասութեամբ հրատարակուած ըլլալը հոն չէր գրուած:

Եւ ոչ ալ, Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան կողմէ հրատարակուած գիրքերուն ցանկը դրուած էր այնտեղ:

Բայց յետոյ, շատ... ուրախացանք, որ այս գիրքին մէջ, մեր... անունը և նաեւ Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան անունը, իբր մեկենաս, չէր գրուած: Ինչո՞ւ: Բացատրելու ջանանք:

Ռուսերէն գիրքը բաւական թղթատելէ ետք, նկատեցինք, որ գիրքին սկիզբը՝ յառաջաբաններ գրուած են՝ առաջինը՝ թարգմանիչին կողմէ: Իսկ երկրորդը՝ մեր բարեկամ արուեստաբանին կողմէ:

Բայց յետոյ, շատ... ուրախացանք, որ այս գիրքին մէջ, մեր... անունը և նաեւ Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան անունը, իբր մեկեմաս, չէր գրուած: Ինչո՞ւ: Բացատրելու ջանանք:

Ռուսերէն գիրքը բաւական թղթատելէ ետք, նկատեցինք, որ գիրքին սկիզբը՝ յառաջաբաններ գրուած են՝ առաջինը՝ թարգմանիչին կողմէ: Իսկ երկրորդը՝ մեր բարեկամ արուեստաբանին կողմէ:

Ինչպէս որ վերը նշեցինք՝ դժբախտաբար ռուսերէն չենք գիտեր: Այդ պատճառաւ Հայաստանի մեր բարեկամներէն խնդրեցինք, որ այս ռուսերէն գիրքին մէջի [բնական է՝ Ռուբէն Սեւակին բանաստեղծութիւններէն զատ] բոլոր գրութիւնները հայերէնի թարգմանելով մեզի ուղարկեն...

Բայց, այս թարգմանութիւններուն կատարուիլը, շատ ուշացաւ: Գրեթէ վեց ամիսներ տեւեց:

Եւ վերջապէս՝ Հոկտեմբեր 2004-թ-ի սկիզբի շաբաթներուն, թարգմանութիւնները մեզի հասան:

...Եւ կարդացինք, թարգմանիչին Ռուբէն Սեւակի ռուսերէն գիրքին յառաջաբանին մէջ գրուածները... և սոսկացինք:

Տեսէք, թէ ինչե՞ր կը գրէ այս հայու անուն կրող թարգմանիչը՝ Ռուբէն Սեւակի Չանդրը-ի մէջի հերոսական օրերուն և նոյնքան դիւցազնական վախճանին մասին:

«ՉԵՄ ԲԱՅԱՌՈՒՄ, ՈՐ ԱՅՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՍՏՈՅԳ Է... ԱՆԳԱՄ ԵԹԷ ՄԵՋ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՏԱՅԱԾԻՆ ԵՆ: ԿԱՐԵ-ԻՈՐԸ ԱՅՆ Է, ՈՐ ԱՅՆ ՈՒՆԻ ԻՐ ԱՐԺԷԶԸ: ԵԹԷ ԾՆՈՒԵԼ ՈՒ ՏԱՐԱԾՈՒԵԼ ԵՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՈՒՐԵՄՆ ՆԱ ԻՆՋՆ Է ԱՌԻԹ ԴԱՐՉԵԼ ԵՒ ԱՐԺԱՆԻ ԷՐ ԴՐԱՆ»:

Ի՞նչ զարհուրելի սրբապղծութիւն կը կազմեն այս խօսքերը՝ Ռուբէն Սեւակի հերոսական կերպարը աղարտող:

Թարգմանիչը նախ կ'ըսէ, թէ՝ «ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆԴՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱԻԱՆԱԲԱՐ ԱՆՍՏՈՅԳ Է, ԵՒ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՏԱՅԱԾԻՆ ԵՆ»:

Յետոյ կ'ըսէ, թէ՝ «ԲԱՅՑ ԱՅՆ, ԻՐ ԱՐԺԷԶԸ ՈՒՆԻ»:

Մեծապատիւ թարգմանիչ, դուն, ամէն մարդ ապուշ և տխմա՞ր կը կարծես -չե՞ս ըսեր:

Եթէ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՍՏՈՅԳ Է ԵՒ ՄՏԱՅԱԾԻՆ, ԸՍԵԼ Է՛ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՍՈՒՏ Է ՀՈՆ, ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՉԷ: ՀԵՏԵՒԱԲԱՐ, Ո՞ՒՐ Է ԱՍՈՐ ԱՐԺԷԶԸ:

Բայց այս թարգմանիչին կատարած սրբապղծութիւնները այսքանով չաւարտեցան: Միջոց մը ետք Երեւանէն, Ալեքսանտր Թոփչեանի կողմէ դրկուած նամակ մը ստացանք:

Այս նամակին մէջ, Երեւանի «Նովոյէ Վրեմիա» ռուսական թերթին 5 Հոկտեմբեր 2004 և 16 Հոկտեմբեր 2004 թիւերէն երկու էջեր կային:

1.- 5 Հոկտեմբեր 2004 թուակիր «Նովոյէ վրեմիա» թերթին մէջ, Ալեքսանտր Թոփչեան յօդուած մը հրատարկած էր [եւ ան, այս ռուսերէն յօդուածին հայերէն թարգմանութիւնն ալ, մեզի ուղարկելու ազնուութիւնը ունեցաւ]:

Եւ Ալեքսանտր Թոփչեան իր այս ռուսերէն գրութիւնով՝ հայու անուն կրող թարգմանիչին Ռուբէն Սեւակի դէմ գործած սրբապղծութեան արժանի պատասխան մը կու տար, նշելով բոլոր իրականութիւնները, ճշգրտօրէն, անվիճելի փաստարկութիւններով, և արդարօրէն և մանաւանդ՝ հայկական ոգիով:

Այս առիթով, մեր խոր գնահատանքը և շնորհակալութիւնները կը յայտնենք Պրն. Ալեքսանտր Թոփչեանին:

Այստեղ, հաճոյքն ունինք Ալեք. Թոփչեանի 5 Հոկտեմբեր 2004-ին, Երեւանի «Նովոյէ Վրէմիա» ռուսերէն թերթին մէջ լոյս տեսած հայերէն գրութիւնը հրատարակելու: Բայց կը ցաւինք նաեւ ըսելու, որ Հայաստանի մէջ, Ալեքսան. Թոփչեանէն զատ ոչ մէկ մտաւորական, ոչ մէկ հայրենասէր հայ համարձակութիւնը ունեցաւ պատասխանելու այս գրպարտիչ - թարգմանիչին:

Եւ Հայաստանի մտաւորականներուն և հայրենասէր հայերուն այս անտարբերութիւնը, շատ աւելի վտանգաւոր է Հայ Ազգին ապագային համար, քան հայու անուն կրող այս թարգմանիչին նենգամիտ ուրացումը:

«ԱՊՈԿՐԻՓ»,

Թէ ՈԳՈՒ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

[Մի առաջաբանի առիթով]

Լոյս է տեսել Ռուբէն Սեւակի ռուսերէն բանաստեղծութիւնների ժողովածուն Գէորգի Կուբատեանի թարգմանութեամբ: Երեւոյթն ինքնին ողջունելի է, մանաւանդ երբ վերջին տարիներս առանձնապէս շատ չեն Հայ դասականների նոր թարգմանութիւնները: Կատարուած աշխատանքն, անշուշտ, արժանի է ծաւալուն, լուրջ և մասնագիտական վերլուծութեան: Մեզ Հետաքրքրողն առայժմ, զրքի առաջաբանն է, որի Հեղինակն ինքը՝ թարգմանիչն է:

Սակայն առաջաբանի ընթերցումը միանգամից ցաւալի զարմանք է առաջացնում: Լուրջ վրիպումների կողքին կարելի է թերեւս, անտեսել մի շարք փաստական սխալներն ու անճշդութիւնները, ինչպէս, ասենք. «նրան (Ռ. Սեւակին - Ալ. Թոփչեան) ձերբակալեցին 1915-ի գարնանը»: Թարգմանիչն, ըստ երեւոյթին Ռ. Սեւակին դրել է Ապրիլ 24-ի ձերբակալուածների մէջ, սակայն նրան ձերբակալել են Յունիսի վերջին և նա աքսորում մնաց ոչ թէ երեք-չորս ամիս, ինչպէս թարգմանիչն է գրում, այլ երկու ամսից մի քիչ:

մասնիչն է գրում, այլ երկու ամսից մի քիչ պակաս: Յետոյ, Ռ. Սեւակը Լոզանից Պոլիս վերադարձաւ ոչ թէ 1914թ. Օգոստոսին, այլ Յունիսին: Սխալ է նաեւ թարգմանչի այն պնդումը, թէ գերմանական «դեսպան Վանգենհայմը չհամարձակուեց միջնորդել դաշնակից բանակի սպայի համար»: Միջնորդութիւնը եղել է, պարզապէս տեղ է հասել Սեւակի սպանութեան յաջորդ օրը:

Այս անճշդութիւնները, սակայն, երկրորդական են դառնում Հայեցակէտային լուրջ

սխալների կողքին: Գ. Կուբատեանն առանց դոյզն իսկ կասկածի, Ռ. Սեւակին համարում է բացառապէս սիմվոլիստ բանաստեղծ: Առաջաբանն ամբողջովին համակուած է այս ոգով: «Չեմ կարող ուրիշ Հայ բանաստեղծի անուն տալ, որի ստեղծագործութեան մէջ սիմվոլիզմն այդպէս արմատացած լինի», – գրում է թարգմանիչը: Ի՞նչն է նրան առիթ տալիս նման անվերապահ յայտարարութիւն անելու. «...դրա առարկայական ակունքները տեսանելի են և անվիճելի. ֆրանսիացի բանաստեղծների գործերի ընթերցումը, նրանց փորձը, նրանց իւրացումը»: Աւելին. «...Հայ բանաստեղծները, մասնաւորապէս Սեւակը, համաքայլ էին ընթանում եւրոպական բանաստեղծութեան Հետ, ուստի չէին կարող չենթարկուել սիմվոլիզմի յաղթական երթին»:

Դարասկիզբի Հայ բանաստեղծութիւնն իսկապէս եւրոպական մշակութային համատեքստի մէջ էր, սակայն թարգմանիչն սխալում է գրելով սիմվոլիզմի յաղթարշաւի մասին: Ճիշդ հակառակն էր կատարւում, սիմվոլիզմն արդէն իր մայրամուտն էր ապրում գեղարուեստական մի շարք հզօր հոսանքների ներխուժման տակ, որոնցից նոսրումանտիզմն առաւելագոյն չափով որոշիչ եղաւ դարաքակիզբի Հայ բանաստեղծութեան համար (Ռ. Սեւակ, Դ. Վարուժան, Սիամանթօ):

Սխալ կը լինէր ասել, թէ Ռ. Սեւակն ի սպառ զերծ մնաց սիմվոլիզմի ազդեցութիւնից: Պարզապէս, դա կարճատեւ եղաւ նրա ստեղծագործական կեանքում և որոշիչ նշանակութիւն չունեցաւ: Դա մուտքի շրջանն էր, 1907-1909-թթ.:

1909-թ. Ապրիլին տեղի ունեցած Կիլիկեան աղէտը բանաստեղծին ստիպեց վերջնականօրէն խզուել սիմվոլիզմի պոետիկայի և գաղափարախօսութեան Հետ: Ժամանակի Հայ բանաստեղծներից ու մտաւորականներից թերեւս ոչ մէկն այդպիսի ողբերգականութեամբ, այդպիսի արդար ընդվզումով չընդունեց Կիլիկեան աղէտը, և գեղարուեստական ու քաղաքական այդպիսի ճիշդ Հետեւութիւններ չարեց: Եւ այս շրջադարձը չէր կարող Հիմնաւորապէս չանդրադառնալ նրա ստեղծագործութեան վրայ, ինչի անհերքելի վկայութիւնն է 1910-թ. լոյս տեսած «Կարմիր Գիրքը» ժողովածուն: Պոետի ստեղծագործութեան մէջ գերակշռող են դառնում սոցիալական և քաղաքական մոտիվները, վերջնականապէս բնորոշելով Ռուբէն Սեւակ արուեստագէտին ու մտաւորականին:

Ինչպէ՞ս է պատահել, որ այս ամէնը վրիպել է թարգմանչի Հայեցաքից: Բացատրութիւնը, կարծում ենք, շատ պարզ է. սիմվոլիզմի միահեծան իշխանութիւնը Հաստատելով Ռ. Սեւակի պոեզիայում, նա Հենց սկիզբից նեղացրել է իր տեսադաշտը, մասը ներկայացնելով որպէս ամբողջ: Եւ դա կատարուել է գիտակցաբար, քանզի ոչ միայն թարգմանիչ, այլեւ գրաքննադատ Գ. Կուբատեանը պիտի որ շատ լաւ հասկնար, որ Ռ. Սեւակի «Կարմիր Դրօշակ», «Պատերազմ», «Այս Դանակը» և այլ նման բազմաթիւ բանաստեղծութիւններ բացարձակապէս ոչ մի կապ չունեն սիմվոլիզմի Հետ: Եւ թարգմանիչը նմանուել է այն ժամագործին, որը ժամացոյցը վերանորոգելուց յետոյ «աւելորդ» մասեր է թողել սեղանին: Սլաքներն այսպէս թէ անպէս շարունակում են (→ էջ 3)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Շար էջ 2-էն)

չարժուել, թիկ-թակը լսում ենք, բայց արդեօք ճիշտ է այդ ժամացոյցը:

Խիստ վիճելի է նաեւ «Սեւակ» ծածկանունի ստուգաբանութիւնը: «Սեւակ նշանակում է սեւաչեայ», - գրում է Գ. Կուբատեանը, ասես մոռանալով կամ անտեսելով, որ բանաստեղծն ինքն է տալիս իր ծածկանունան բացատրութիւնը «Սէրը» բանաստեղծութեան մէջ:

Մածկանունը խօսում է ոչ թէ բանաստեղծի աչքերի գոյնի մասին [ինչը գոեհիկ ու պարզունակ կը լինէր ողբերգական կանխազգացումներով համակուած պոետի համար], այլ նեոռոմանտիզմին և Ռ. Սեւակին խիստ բնորոշ սէր-մահ անտինոմների մասին: Այսպիսով, ծածկանունը դառնում է նրա էսթետիկայի բնորոշիչը:

Եւ իրավիճակի ողջ անհեթեթութիւնն այն է, որ Գ. Կուբատեանը թարգմանել է «Սէրը» բանաստեղծութիւնը: Բայց ինչպէ՞ս:

Թարգմանիչն իսպառ անտեսել է եռատողի և բանաստեղծութեան հիմնական իմաստը կազմող «սէր-ակ» և «սեւ-ակ» բառախաղ-հակադրութիւնները, նրա համար դա գոյութիւն չունի ընդհանրապէս, որն այդքան կարեւոր է դարասկիզբի եւրոպական մշակոյթի և Ռ. Սեւակի ստեղծագործութեան ընկալման համար: Անփութութիւն է սա, թէ...

Խօսելով Սեւակի նահատակութեան մանրամասների մասին [երբ նա հրաժարուեց ուրացումի գնով սեփական կեանքը փրկել], Գ. Կուբատեանը գրում է. «Չի բացառում, որ այս պատմութիւնը ապոկրիֆ է»: Հին Յունարէնից փոխառնուած ոուսերէն «ապոկրիֆ» բառի կրօնական իմաստի հայերէնը «պարականոն» է, «անվաւերը», իսկ աշխարհիկը «անհաւաստին», «կեղծ», «կասկածելի»: Բառն այդպէս է թարգմանում Արարատ Ղարիպեանի «Հայ-ուսերէն բառարանը»: Առաջաբանի հեղինակ-թարգմանիչն, ըստ երեւոյթին, նկատի ունի աշխարհիկ իմաստը, ուստի մէջբերուած ոուսերէն նախադասութիւնը հայերէն կը հնչի այսպէս. «Բացառուած է, որ այդ պատմութիւնը անհաւաստի [կեղծ, կասկածելի - Ալ. Թոփչեան] լինի»:

Եւ ի՞նչն է իրաւունք տալիս Գ. Կուբատեանին այդպիսի յայտարարութիւն անելու: «Ոմանք ասում են, թէ թուրքը բարձրաստիճան պաշտօնեայ էր, իսկ Պերճ Զէյթունցեանը, որ սովորաբար պահպանում է հաւաստի մանրամասները, «Մեծ Լուսիւն» իր պիեսում նրան ներկայացրել էր որպէս կառապան»: Նախ, զարմանք է առաջացնում, որ ոուսական բարձր գրականագիտութեամբ կրթուած թարգմանիչն այսպիսի անլուրջ վերաբերմունք է ցուցաբերում մեր պատմութեան կարեւորագոյն փաստերից մէկի հանդէպ. ստուգելու համար, թէ իր իսկ մէջտեղ հանած «ապոկրիֆը» որքանով է հաւաստի, դիմում է մէկ այլ «ապոկրիֆի» օգնութեան: Չէ՞ որ գեղարուեստական տեքս-

տը [որքան էլ այն Հարազատ մնայ պատմական իրողութիւններին] մնում է պարակա-
նոն բուն փաստի Հանդէպ և ոչ մի դէպքում չի կարող Հիմք ծառայել պատմական
ճշմարտութիւնը վեր Հանելու Համար: Այբենական այս ճշմարտութիւնը Գ. Կուբատ-
եանն, անշուշտ, լաւ գիտի, բայց ինչո՞ւ է մոռացել առաջաբանը գրելիս:

Հետեւեմք նրա զարմանալի տրամաբանութեանը: Ռ. Սեւակի բացառիկ արիութիւ-
նը անհաւաստի է կամ կեղծ, որովհետեւ այդպէս էլ պարզ չէ իր Համար, թէ թուրք
աղջկայ Հայրը կառապա՞ն էր, թէ բարձրաստիճան պաշտօնեայ... Ստիպուած ենք
դարձեալ այբենական ճշմարտութիւն յիշեցնել. մեզ Համար կարեւորը ոչ թէ աղջկայ
Հօր Հասարակական դիրքն է, այլ այն, որ Ռ. Սեւակը վճռական պահին եղաւ անթերի
ու աներբր:

Սակայն Գ. Կուբատեանը մեծահոգի է իւրովի. կասկածի ցեխը չպրտելով բազմիցս
ստուգուած, վաւերացուած ու Հաւաստի պատմութեան վրայ շարունակում է այսպէս.
«Բայց կարեւորն ուրիշ բան է. թող մեր առջեւ յօրինովի բան լինի, այն իր արժէքն
ունի»:

Այսպիսով, «ապոկրիֆը» խորացաւ, դարձաւ յօրինուած պատմութիւն, երեւակա-
յութեան արգասիք: Ճիշդ է, պարբերութեան վերջում նա գրում է, թէ «մեզ Հասած
կցկտուր վկայութիւնները յանգում են մի բանի. աքսորում նա [Ռ. Սեւակը - Ալ.
Թոփչեան] իրեն պահել է անթերի», սակայն պարբերութեան երկիմաստութիւնը մոլոր-
եցնում է անտեղեակ ընթերցողին, և այդպէս էլ չես կարողանում Հասկնալ՝ թէ Ռ. Սե-
ւակի պատմութիւնը Հեքիա՞թ է, թէ իրողութիւն:

Սօթ-ութ ականատեսների վկայութիւնները Գ. Կուբատեանի Համար ընդամէնը
«ապոկրիֆ» են, «կցկտուր» և «յօրինուածք», երբ այդ ութ մտաւորական անձինք [Հո-
գեւորականներ, նշանաւոր խմբագիրներ, լրագրողներ, բժիշկներ] բացառիկ Հիացմուն-
քով և միաձայն պնդում են, որ Ռուբէն Սեւակն ինչպիսի արիութեամբ Հրաժարուեց
ուրացումի գնով իր կեանքը փրկել: Կ'ուզէինք Հարց տալ առաջաբանի Հեղինակին.
կարդացե՞լ է այդ վկայութիւնները...

Այնուհանդերձ, ես գտնում եմ, նման սրբապղծութեան մեղաւորը մենք ենք, բոլորս:
Մինչեւ այսօր դեռ չենք գիտակցում, որ Ռուբէն Սեւակը մեր ազգային Հերոսներից
մէկն է, ինչպէս Անդրանիկը, ինչպէս մեր Հայդուկները, Սարդարապատի զինուորները
և Արցախն ազատագրողները, քանզի մեր պատմութեան ամենաողբերգական պահին
ցուցաբերեց ոգու մեծութիւն և արեց այն առաւելագոյնը, որը կարող էր անել մտաւո-
րական իր ժողովրդի Համար: Մենք, մինչեւ այսօր, դեռ չենք ստեղծել անհրաժեշտ այն
մթնոլորտը, որի առկայութեան դէպքում ոչ մէկը չի յանդգնի իր մթին կասկածները
յայտնել մեր Հերոսների և մեր ազգային արժէքների Հանդէպ:

Ա.Լ.Ե.ՍԱՆՏՐ ԹՈՓՉԵԱՆ

**

Եւ բանասարկու թարգմանիչը, շատ հաւանական է, որ Հայաստանի մտաւո-
րականներուն և հայրենասէրներուն անտարբերութենէն ալ քաջալերուելով,
Երեւանի «Նովոյէ Վրէմիա» թերթին 16 Հոկտեմբեր 2004 թիւին մէջ, (→ էջ 4)

ԿԸ ԶՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻՐԻ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԿՆՈՒԹԻՒՆ Է»

Այսօրուան Թուրքիոյ վարչապետ TAYIP ERDOGAN-ը ի՞նչ տարբերութիւն ունի 1915-թ.ի Օսմանցի եպարքոս TALAT PACHA-էն:

Ոչ մէկ տարբերութիւն ունի: «Կա՛մ ALI, VELI և կա՛մ VELI, ALI», «Այվազ, Քասար, հեր պիր հէսապ»:

Այսօրուան Թուրքիոյ վարչապետը, 5 Դեկտեմբեր 2004-թ.ին Պոլսոյ Ետիզուլէի Սուրբ Փրկիչ հայկական հիւանդանոցին վարչութեան շէնքին 2 յարկին մէջի թանգարանին բացումը կատարեր է:

Այսօր, այս պատճառաւ, Պոլսոյ հայերը ուրախութենէն կը խայտան:

Ի՞նչ եղեր է: Թուրքիոյ վարչապետը հայոց հիւանդանոցը եկեր է և ծառ մը «նետեր» է, եւ ըսեր է, թէ՛ «Ձեր իրաւունքները պաշտպանելը, ինծի համար, պարտականութիւն կը նկատեմ»:

«Նայիրի»ի 2005-թ.ի Բացահիկին մէջ ալ գրած էինք. 1910-թ.ներուն, Օսմանեան եպարքոսը Թալաթ Փաշան Պոլսոյ հայկական Պատրիարքարանը եկած էր, և հայկական գիրերու գիւտին 1500-ամեակին՝ հայերուն «Ազատութեան և Եղբայրութեան» խոստումներ տուած էր: Յետոյ, ինչ պատահած ըլլալը, բոլորին ծանօթ է:

Թալաթ Փաշան 1915-թ.ին, հայոց տրուած Ազատութեան և Եղբայրութեան խոստումներուն տեղաքսորի, ցեղասպանութեան և մահուան ծրագիրը գործադրած էր:

Թալաթ Փաշա-էն 100 տարիներ ետք, այսօրուան Թուրքիոյ վարչապետը՝ Թայիպ Էրտողան տարբեր «թատրոն» մը կը խաղայ:

1910-թ.ներուն Թալաթ Փաշան՝ «Հայերը քնացնելու» թատրոնը խաղացած էր:

Միևնուրեւ այսօր, Թայիպ Էրտողանը եւրոպացիները «խաբելու» թատրոնը, «Ժողովրդավարութեան» թատրոնը կը խաղայ՝ եւրոպական Միութեան մէջ մտնելու համար:

Ձեռքին կրօնական կանաչ դրօշակը բռնած Գորշ Գայլերու այս զինուորը, հիմա, գառնուկի մորթի հագած, եւրոպացիները կը խաբէ՝ եւրոպական Միութեան մէջ մտնելու համար:

Բայց, մեր անցեալ գրութեան մէջ ալ նշած էինք՝ «Ըսողին չէ. ըսել տուողին նայէ»:

Երկու հարիւր տարիներէ ի վեր միջազգային դրամատէրերու գաղտնի կազմակերպութիւնը՝ Թուրքերը իբր «PION» կը գործածէ:

19-րդ դարուն կործանող Օսմանեան կայսրութիւնը ոտքի հանեցին, և ռուսերուն դէմ զինք իբր վահան գործածեցին: Եւ նոր և երիտասարդ Թուրքիա մը ստեղծեցին:

Այս միջազգային դրամատէրերու գաղտնի կազմակերպութիւնը, 1917-թ.ին Ռուսիոյ մէջ, պոլշեփկեան յեղափոխութիւնը հրահրելով Ռուսիան ներսէն կործանեցին:

Եւ ռուս Սրթոտոքս եկեղեցին քանդելով, Ռուսիան հոգեպէս սպաննեցին: Այս ծելով Ռուսերուն հաշիւը տեսան:

Եւ այսօր Ռուսիան՝ միջազգային դրամատէրերու գաղտնի կազմակերպութեան համար, վտանգ մը ըլլալէ դադրած է:

Ռրովիենտեւ այսօր, Ռուսիոյ գրեթէ ամբողջ հարստութիւնը՝ միջազգային դրամատէրերու ձեռքն է: Հիմա, փլուզման վտանգը՝ Եւրոպային եկած է:

Եւրոպացի ժողովուրդը, թուրքերուն Եւրոպական Միութիւն մտած օրը, իր գլխուն գալիքը շատ լաւ գիտէ: Եւ Եւրոպական բոլոր ժողովուրդները՝ թուրքերուն Եւրոպական Միութիւն մտնելուն դէմ են:

Բայց, Եւրոպայի մէջ՝ ժողովուրդը մտիկ ընողը ո՞վ է:

Ամբողջ Աշխարհի մէջ եղածին նման՝ Եւրոպայի մէջ ալ, Ուժը միջազգային դրամատէրերու գաղտնի կազմակերպութեան ձեռքն է:

Արդէն Եւրոպայի մէջի [իբր թէ] սոցիալիստներուն, համայնավարներուն և կանանչներուն կուսակցութիւնները, մանաւա՛նդ [իբր թէ] ծայրայեղ ձախակողմեան նկատուած թրոթցքիստները՝ մեծ մասամբ միջազգային դրամատէրերու գաղտնի կազմակերպութեան գործակատարներն են:

Բոլորին ծանօթ է, որ «Անուշ ջուրի» աջակողմեան կուսակցութիւնները, մեծ դրամատէրերու ձեռքը՝ խամաճիկ են: Ո՞վ մնաց ուրեմն: Իսկական ազգասէր – հայրենասէր կուսակցութիւնները:

Անոնց վրայ ալ՝ «հիթլէրական», «ֆաշիստ» ըլլալու մուրը կը նետեն, և անոնց բոլոր աշխատանքներուն արգելք կ'ըլլան:

Այս վիճակին մէջ Եւրոպան՝ ձեռքը, ոտքը կապուած, և բերանը չխօսի ըսելով՝ գոցուած կալա-նաւորի մը կը նմանի:

Մինչ այդ, Եւրոպական երկիրները՝ մարդկային իրաւունքներու պատրուակով, միլիոններով և միլիոններով խափշիկ, արաբ, քիւրտ, թուրք, իսլամ զանգուածներով կը լեցուին:

Եւ թուրքիոյ Եւրոպական Միութեան մէջ մտնելով՝ Եւրոպային վերջին մահացու հարուածը պիտի տրուի:

Ահա, այս ձեւով, միջազգային դրամատէրերուն գաղտնի կազմակերպութեան երկու հարիւր տարիներէ ի վեր կիրարկած՝ ձերմակ ցեղը, քրիստոնէութիւնը և Յունա-Եւրոպական քաղաքակրթութիւնը բնաջնջելու ճրագիրները, բո՛լորովին պիտի իրագործուին:

3.2.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

“TARİH TEKERRÜRDEN İBARETTİR”

BUGÜNKÜ TÜRKİYE BASBAKANI TAYYIP ERDOĞANIN, 1915-DEKİ OSMANLI SADRAZAMI TALAT PASADAN NE FARKI VAR? HIÇ BİR FARKI YOK. “HA ALI VELİ, HA VELİ ALI” “AYVAZ, KASAP, HEP BİR HESAP”

BUGÜNKÜ TÜRKİYE BASBAKANI TAYYIP ERDOĞAN 5 ARALIK 2004-DE İSTANBUL YEDİKULEDEKİ ERMENİ SURP GİRGİC HASTAHANESİNİN YÖNETİM BİNASININ İKİNCİ KATINDAKİ MÜZENİN AÇILIŞINI YAPMIŞ.

BUGÜN İSTANBUL ERMENİLERİ GENE SEVINÇDEN UÇUYORLAR. NEYMİS. TÜRKİYE BASBAKANI ERMENİ HASTAHANESİNE GELMİŞ, VE BİR NUTUK ATMİŞ VE DEMİŞ Kİ “ERMENİLERİN HUKUKUNU KORUMAYI GÖREV TELAKKI EDİYORUM”.

“NAYIRI”NIN YILBASI SAYISINDA YAZMIŞTIK. 1910-TARİHLERİNDE OSMANLI SADRAZAMI TALAT PASA DA İSTANBUL ERMENİ PATRIKHANESİNE GELMİŞ VE ERMENİ ALFABESİNİN YARATILMASININ 1500 YILDÖNÜMÜNDE ERMENİLERE HÜRRIYET VE KARDESLİK VAAD ETMİŞDİ. SONRASI MALÜM.

TALAT PASA, 1915DE HÜRRIYET VE KARDESLİK YERİNE, ERMENİLERE YALNIZ SÜRGÜN, SOYKIRIM VE ÖLÜM “PLANINI” GERÇEKLEŞTİRDİ. TALAT PASADAN YÜZ SENE SONRA, BUGÜNKÜ TÜRKİYE BASBAKANI TAYYIP ERDOĞAN BASKA BİR TİYATRO OYNUYOR.

1910-LARDA TALAT PASA “ERMENİLERİ “UYUTMA” TİYATROSU OYNAMIŞTI. BUGÜN İSE TAYYIP ERDOĞAN, AVRUPALILARI “ALDATMA” TİYATROSU, “DEMOKRASİ” TİYATROSU OYNUYOR. AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMEK İÇİN.

RUHUNDAKİ YESİL BAYRAKLI BOZKURT CENGAVERİ ÜZERİNE, KUZU POSTU GEÇİRMİŞ, AVRUPAYI KANDIRIYOR.

FAKAT GEÇEN YAZIMIZDA DA BELİRTMİŞTIK. SÖYLEYENE DEĞİL, SÖYLETENE BAK.

İKİYÜZ SENEDEN BERİ, DÜNYA PARA BABALARI GİZLİ TESKİLATI, TÜRKLERİ PİYON OLARAK KULLANIYOR.

19.ASIRDA ÇOKEN OSMANLI İMPARATORLUGUNU DIRİLTİLER, RUSLARA KARŞI KALKAN OLARAK KULLANDILAR VE YENİ VE GENÇ BİR TÜRKİYE YARATTILAR.

BU PARA BABALARI GIZLI TESKILATI 1917-DE RUSYADA BOLSEVIK İHTİLALINI YARATARAK RUSYAYI İÇTEN ÇÖKERTTİLER VE RUS ORTODOKS KİLİSESİNİ YIKARAK RUSLARI RUHEN ÖLDÜRDÜLER. BÖYLECE RUSLARIN HESABINI GÖRDÜLER.

SİMDİ RUSYA, DÜNYA PARA BABALARI GIZLI TESKILATI İÇİN, BİR TEHLİKE OLMAKTAN ÇIKTI. ÇÜNKÜ, RUSYANIN BÜTÜN ZENGİNLİKLERİ BUGÜN DÜNYA PARA BABALARININ ELİNDE.

SİMDİ YIKILMA SİRASI AVRUPAYA GELDİ.

AVRUPA HALKI, TÜRKLAERİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRDİKLERİ GÜN, BAŞLARINA NE GELECEĞİNİ ÇOK İYİ BİLİYOR.

VE BÜTÜN AVRUPA HALKLARI, TÜRKLERİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMESİNE KARŞI.

FAKAT, AVRUPADA HALKI DİNLIYEN KİM?

BÜTÜN DÜNYADA OLDUĞU GİBİ, AVRUPADA DA BÜTÜN KUVVET, DÜNYA PARA BABALARI GIZLI TESKILATININ ELİNDE.

ZATEN AVRUPADAKİ, SÖZÜM ONA SOSYALİST, KOMUNİST VE YESİLCİ PARTİLER VE BİLHASSA SÖZ DE ASİRİ KOMÜNİST GEÇİNEREN TROTSKİSTLER. TAMAMEN DÜNYA PARA BABALARININ GIZLI TESKILATININ ELİNDE EMİR KULU.

ZATEN TATLI SU-SAGCI PARTİLERİ EVELDEN BERİ PARA BABALARININ ELİNDE KUKLA. GERİYE KİM KALİYOR? HAKİKİ MİLLİYETÇİ PARTİLER.

ONLARA DA "HİTLERCI, FASİST" DAMGASI VURARAK KİPİRDATMIYORLAR.

BU VAZİYETTE AVRUPA, ELİ KOLU BAĞLI, AĞZI, KONUSMASIN DİYE KAPATILMIŞ BİR ESİRE BENZİYOR.

BU ARADA AVRUPA MEMLEKETLERİ, İNSAN HAKLARI PALAVRALARI İLE, MİLYONLARCA VE MİLYONLARCA ZENU, ARAP, KÜRT, TÜRK İSLAM GÜRUHLARI İLE DOLDURULUYOR.

VE TÜRKLERİN, AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMESİ İLE AVRUPAYA SON OLÜM DARBESİ VURULACAK.

İSTE BU ŞEKİLDE, DÜNYA PARA BABALARI GIZLI TESKILATININ, İKİYÜZ SENEDEN BERİ UYGULADIKLARI, BEYAZ İRKİ, HRİSTİYANLIĞI VE YUNAN-AVRUPA UYGARLIĞINI YIKMAK PLANLARI, TAMAMEN GERÇEKLEŞECEK.

3. 2.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 3-էն)

Ալեքսանտր Թոփչեանին յօդուածին [իբր թէ] պատասխան մը կու տայ: Եւ ան, այս գրութեան մէջ, փոխանակ Ալեքսանտր Թոփչեանին նշած փաստացի իրականութիւններուն պատասխանելու, նիւթէն բոլորովին շեղելով լիրբ պոռոտախօսութեամբ կը շարունակէ իր լեզուագարութիւնը:

Եւ ամէնէն ցաւալին՝ այս չարամիտ թարգմանիչը, իր ոռուերէն գիրքին մէջ, Ռուբէն Սեւակի դէմ կատարած սրբապղծութիւնները, այս պատասխան գրութեան մէջ, աւելի կը սաստկացնէ և բան մըն ալ կ'աւելցնէ իր արդէն ունեցած մեղքին վրայ:

Ահա՛, այս զրպարտիչ թարգմանիչին, 16 Հոկտեմբեր 2004 թուակիր «Նովոյէ Վրէմիա» թերթին մէջ հրատարակուած ձաբռտուքները՝

«Բացառուած չէ, որ այս պատմութիւնն անհաւաստի լինի... բայց դա չէ կարելորդ, թող մեր առջեւ յօրինուածք լինի, այն իր արժէքն ունի: Եթէ Սեւակի մասին առասպել է ծնուել ու տարածուել, նշանակում է դրա առիթը տուել է, նաեւ արժանի է դրան»:

«Մենք, երկրորդ և երրորդ բերաններից գիտենք այս մասին, որ բանաստեղծը հրաժարուեց իսլամ ընդունել և ամուսնանալ թրքուհու հետ: Այդ պատմութիւնները չեն կարող բացարձակապէս ճշգրիտ լինել: Ինչը բնաւ չի նսեմացնում դրանք»:

Այս զրպարտիչը կը կրկնէ, թէ՛ «ԲԱՅԱՌՈՒԱԾ ՉԷ, ՈՐ ԱՅՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆ ԱՆՀԱՒԱՍՏԻ ԼԻՆԻ»:

Եւ կ'աւելցնէ.

«ՄԵՆՔ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ԲԵՐԱՆՆԵՐԻՑ ԳԻՏԵՆՔ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ»:

Եւ այս անուանարկիչը, իր այս պատասխան գրութեան մէջ, քանի մը անգամ ալ մեր անունը կը նշէ:

Եւ կը խօսի նաեւ, մեր քսան տարիներ առաջ՝ 1985-թ.ին Փարիզի մէջ հրատարակուած «Ռուբէն Սեւակ եւ Փրցուելիք Ուղեղներ» գիրքի մասին:

Մենք դեռ, քսան տարի առաջ, այս գիրքին 33-րդ էջին մէջ նշած էինք, Ռուբէն Սեւակի Չանդըրը-ի դժոխքէն փրկուած և յետոյ, Ռուբէն Սեւակին Չանդըրը-ի մէջի հերոսական կեանքին մասին, ականատեսի ու իրազեկի վկայութիւններ կատարած իր աքսորեալ ընկերներուն անունները:

Եւ 2003-թ.ին, «ՆԱՅԻՐԻ» թերթին մէջ ալ, ամբողջ տարուան ընթացքին, գրեցինք Ռուբէն Սեւակի մասին և, մասնաւորապէս, անոր Չանդըրը-ի հերոսական կեանքին մասին:

Եւ հրապարակեցինք, Չանդըրը-ի մէջ, այդ դժոխային օրերուն, Ռուբէն Սեւակին հետ ապրած բայց բարեբախտաբար փրկուած աքսորեալներուն ականատեսի վկայութիւններն ալ:

Այս ականատեսի ստոյգ վկայութիւններուն համար «Մենք, երկրորդ և երրորդ բերաններից գիտենք այս մասին»: «Բացառուած չէ, որ այս պատմութիւնը անհաւաստի լինի» ըսող անձ մը, և այս սրբապղծութիւնները կատարող մարդը, որքան ալ հայու անուն կրէ՛ մենք կը հաւատանք, որ այդ անձը՝ ԻՐԱԿԱՆ ՀԱՅ ՄԸ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԸԼԼԱԼ:

**

Ընդվզելով այս թարգմանիչին նահատակ Ռուբեն Սեւակի հանդէպ կատարած սրբապղծութիւններուն դէմ՝ այստեղ ստիպողաբար, կրկին կը հրատարակենք՝ **Չանդըրը-ի դժոխքէն փրկուած և Ռուբեն Սեւակի հերոսական կեանքը պատմող իր ընկերներուն ականատեսի վկայութիւնները:**

Մենք կը հաւատանք, որ այս վերապրող աքսորեալներէն ամէն մէկուն վկայութիւնը՝ այս կուրացած թարգմանիչին աչքերուն մէջ մխրճուած նետ մըն է, պէտք է որ ըլլայ:

**ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱԽՏԱԿԻՑ,
ՉԱՆԴՐԸ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ ԲԱՅՑ ՎԵՐԱՊՐԱԾ
ՊՈԼՍԵՅԻ ՍԵՂԱՆԱԻՈՐ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԵՐԼԷՄԷՋԵԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ,
1952-ԻՆ ՓԱՐԻԶ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ
«1915- ԱՂԷՏ ԵՒ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ» ԳԻՐՔԷՆ ՀԱՏՈՒԱԾ -
ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՔՍՈՐԸ**

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԵՐԼԷՄԷՋԵԱՆ

«1915 Ապրիլ 10-23-ի երեկոյեան, Պոլիս, խանութիս մէջ զբաղած էի, երբ ոստիկան մը գալով զիս պահականոց առաջնորդեց, առանց թոյլ տալու մէկ վայրկեան, որ գոյքերս հաւաքեմ:

Պահականոցին մէջ երկար սպասեցի: Հետզհետէ ուրիշ ձերբակալուածներ ալ եկան, և առանց հարցաքննութեան դրկուեցանք կեդրոնական մեծ բանտը:

Այդ գիշեր և յաջորդ առտու, ձերբակալուեցան հայ կարեւոր դէմքեր՝ մտաւորական, լեղափոխական գործիչ, բժիշկ ևլն, մօտաւորապէս՝ 200 անձ:

Յաջորդ գիշեր, Ապրիլ 11-24-ին, բանտէն քամիոններով փոխադրուեցանք Սարայ-Պուռնու, ուր արդէն յատուկ շոգենաւ մը կը սպասէր:

Ծատեր վախցան թէ՛ ծով թափելու համար շոգենաւ կը դրուէին: Բայց, Հայտար-Փաշա տարուեցանք և, մասնաւոր գնացքով, մեզ ճամբայ հանեցին դէպի Էնկիւրի: Գնացքին մէջ ԱՎՆՈՒՆԻՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ Կ'ԸՍԷԻՆ ԹԷ՛ «ՈՉԻՆՉ, ՍԽԱԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱՅ: ՎԱՂԸ ՎԱՐԴ-ԳԷՍԸ, ԹԱԼԱԹԻՆ ԴԻՄԵԼՈՎ, ՎԵՐԱԴԱՐՉՈՒԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՆ Կ'ԱՌՆԷ ՄԵՋԻ ՀԱՄԱՐ»:

Էնկիւրի հասնելէ առաջ, Այաշի կայարանին մէջ զատեցին աչքի ինկող լեղափոխականները և դրկեցին Այաշի բանտը:

Անոնցմէ քիչեր միայն ազատեցան, իսկ մնացեալները, ի վերջոյ, չարաչար խողխողուած էին (ԱՎՆՈՒՆԻ, ՆԱԺԱԿ, ՏՕԶԹ. ՏԱՂԱԻԱՐԵԱՆ, Ռ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ, ՀՐԱՆԴ ԿԻՒՐՃԵԱՆ, ՀՐԱՉ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ և այլն):

Այաշի կայարանէն Էնկիւրի տարուեցանք, ուր արտօնեցին, որ Պոլիս՝ մեր

DEAR READERS OF NAIRI,
FOR SOME TIME NOW YOU HAVE BEEN READING
ARTICLES PENNED BY "THE TRAVELLER".

It is with a very heavy heart that I have to inform you of the passing on of The Traveller. As you know he was ill, and unfortunately, being of a certain age, and because there was no cure.... he left us on October 1st, 2004.

The Traveller, was a humble, yet knowledgeable man. Someone who survived the better part of the 20th century, it's trials, it's sadness, it's catastrophes and still managed to remain optimistic about mankind. He was a husband, a brother and a father. Although he was a businessman, he was still a philosopher. Few men have been so respected and so loved.

My father and I shared his love of politics, history and current events. He shared with me the stories and the articles he wrote to Nairi, and it is in this spirit that I hope, with your permission, to periodically continue in his stead with Nairi. The shoes I have to fill are great, but from him I learned the art of observation and critique, and with him I share the same quest for truth and justice.

My letter to you is sent with a heavy heart, but the mission you are all engaged in, and in which we all must remain active is an important one. Liberty, justice and truth are the most fundamental rights of man. It is in that firm belief that we must do all we can to spread knowledge and to exchange ideas, for the survival of our species. This survival must be one of dignity. we cannot hold our heads up high, if injustice prevails in the world and if we do not take a stand against it.

My father, The Traveller, leaves us here to finish our work and to share in the knowledge, which will set us free. He has finally traveled to his final resting place. It is a place we will all go to. It will be as a warm embrace after a long and tiring journey.

With warm and heartfelt wishes for the health and wellbeing of all, and a Blessed Holiday Season as well as a prosperous New Year.

December 15, 2004

THE TRAVELLER'S DAUGHTER

ընտանիքներուն հեռագրերնք:

մեզ ճամբայ Հանեցին՝ դէպի Էնկիւրիւ: Գնացելն մէջ
 Ակնունքն էւ ընկերճեցը կ'ըսէին թէ. «Յիւնջ. սխա-
 լու թիւն մը կայ: Վտազը Վարդգէսը թուլութիւն գիտնելով
 վերադարձուելու Հրաման կ'տունէ մեզի Համար»:

ԱԿՆՈՒՆԻ [Է.Յ.Դ.]... ՈՉԻՆՉ. ՍԵԱԼՈՒԹԻՒՆ, ՄԸ ԿԱՅ: ՎԱՂԸ ՎԱՐԴԳԵՍԸ
 ԹԱԼԱԹԻՆ ԴԻՄԵԼՈՎ ՎԵՐԱԴԱՐՉՈՒԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՆ Կ'ԱՌՆԷ ՄԵԶԻ ՀԱՄԱՐ»:

Վերջէն տեղեկացանք, թէ հեռագիրները չէին դրկուած:
 Էնկիւրիէն, բեռան կառքերով, մեզ դրկեցին Չանդըրը: Երկրորդ իրիկունը
 Չանդըրը հասանք և մեզ բանտարկեցին քաղաքէն քիչ հեռու, հին գօրանոցի մը
 մէջ:

Յաջորդ օրը, բոլոր բանտարկեալներս հաւաքուեցանք և հսկում կատարե-
 ցինք:

Երեք վարդապետ- Կոմիտաս, Պալաքեան և Յովհան Կարապետեան- «Տէր
 Ողորմեա՛» երգեցին: Ամէնքս ծունկի եկած էինք:

Կոմիտաս Վրդ. շատ յուզուած էր և կ'արտասուէր: Այդ «Տէր Ողորմեա»-ն
 անմոռանալի եղաւ բոլորիս համար:

8-10 օր ետք, արտօնուեցանք քաղաքին մէջ բնակելու, պայմանաւ, որ ամէն
 օր ներկայանանք ոստիկանատուն:

Կոմիտաս և Յովհան Վարդապետները, Տիրան Զէլէկեան, Յակոբ Զարեան և
 Ես, Չերքէզեան անուն հայու մը տունը վարձեցինք: Միւսներն ալ՝ ուրիշ տուներ:

Յաջորդ Կիրակի, Կոմիտաս Վրդ. պատարագեց: Անոնք, որ ներկայ եղած են
 իր պատարագին գիտեն, թէ ինչ հոգեզմայլ հանդէսի մը ներկայ կը գտնուէին:
 Բայց այդ օրը, Կոմիտաս գերազանցեց ինքզինքը:

Երբ յուզուած և սքանչացած կ'աղօթէինք, Կոմիտասի արձակման հեռագիրը
 հասաւ:

Առանցիկն աքսորեալն էր, որ պիտի վերադառնար Պոլիս:

Իր ազատ արձակման հրամանը կը վերագրուի Ամերիկեան դեսպանին և
 կամ գահաժառանգ Սէճիտ Էֆէնտիի միջնորդութեան, որովհետեւ երկուքն ալ
 սիրահար էին գեղարուեստին:

Կոմիտասէն ետք, քանիներ ես յաջողեցան հետզհետէ ազատիլ և վերադառ-
 նալ Պոլիս, իսկ մնացեալները՝ դէպի անապատ ճամբայ հանեցին և ամէնքն ալ
 անխնայ սպաննեցին:

Չանդըրը-ի Իթթիհատականներուն պետին աղջիկը կը հիւանդանայ այդ
 օրերը և աքսորեալներէն Տօքթ. Տինանեանը կը կանչուի զինքը դարմանելու:
 Այդ միջոցին կը հասնի Տօքթ. Տինանեանի ազատ արձակման հրամանն ալ,
 որով Տօքթ. Սեւակը կը յաջորդէ Տօքթ. Տինանեանին, յիշեալ աղջիկը դարմա-
 նելու համար:

Աղջիկը կը սիրահարի Տօքթ. Սեւակին:
 - Դուք, ամէնքդ ալ, դատապարտուած էք մահուան, - կ'ըսէ աղջկան հայրը
 Տօքթ. Սեւակին: - Կ'ուզեմ քեզ ազատել, պայմանաւ, որ իսլամանաս և ամուս-
 նանաս աղջկանս հետ:

Տօքթ.ը մեր տունը եկաւ խորհուրդ հարցնելու:
 Յովհան Վարդապետ, Զէլէկեան և ամէնքս խորհուրդ տուինք իրեն՝ իսլամու-
 թիւնը ընդունիլ և ամուսնանալ:

Ապագային, երբ պարագաները փոխուին, ըստ այնմ վարուիլ:
 Ըսինք, թէ իր մահը ոչ մէկ օգուտ կը բերէ. ո՛չ ազգին, ոչ իր ընտանիքին:
 - ՉԵՄ ԿՐՆԱՐ ՀԱՄՈՋՈՒԻԼ ԱՅՆ ԳԱՂԱՓԱՐԻՆ ՀԵՑ, - ԸՍԱԻ
 ՏՕՔԹ. ՍԵՒԱԿ, - ՈՐ ՄԱՀԷՆ ՎԱԽՆԱԼՈՎ ՈՒՐԱՆԱՍ ԱԶԳ ԵՒ
 ԸՆՏԱՆԻՔ»: ԵՒ ՆԱՍԸՆՏՐԵԾ ՄԵՌՆԻԼ...»

Պոլսեցի Սեղանաւոր Յովհաննէս Թերլէմէզեան
 (Մնացեալը՝ յաջորդիւ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ
ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՄԸ՝

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ
ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲԱՊՂԾԵՑ

2004-ԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ,

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ՄԷԿ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԳԻՐՔ ՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ...

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, ԻՐ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ
ՄԷՋ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի
ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՍԻՆ ՍԱՊԷՍ ԳՐԵՐ Է. «ԲԱՑԱՌՈՒԱԾ
ՉԷ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԱԻԱՍՏԻ
[ԿԵՂԾ, ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ] ԼԻՆԻ»:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՑ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

«ՆԱՅԻՐԻ»ի այս թիւին մէջ ալ կը շարունակենք. Չանդըրը-ի դժոխէն փրկուած ախորեալներուն Ռուբէն Սեւակի հերոսական կեանքի ու վախճանի պատմութեան մասին, ականատեսի վկայութիւններ հրատարակել:

Մենք, 1985-թ.էն ի վեր և մինչեւ այսօր, Ռուբէն Սեւակի Չանդըրը-ի հերոսական կեանքի պատմութիւնը կը նշենք՝ միշտ տալով ականատես վկայներուն անունները, իրենց ունեցած ստոյգ տեղեկութիւններով և յիշելով այդ վկայութեանց ո՞ր թերթին և ո՞ր գիրքին մէջ ու ո՞ր թուականին հրատարակուած ըլլալը, ամենայն նշգրտութեամբ:

Այս գրպարտիչ- թարգմանիչը չի՞ գիտեր այս ականատեսի վկայութիւնները: Բնական է՝ գիտէ և շատ լա՛ւ գիտէ:

Բայց՝ կ'ուրանայ, և «Բացառուած չէ. որ պատմութիւնը անհաւաստի լինի», «Մենք երկրորդ և երրորդ բերաններից գիտենք այս մասին» կ'ըսէ: Ճիշդ ցեղասպան Թուրքին նման, որ կ'ուրանայ հայկական ցեղասպանութիւնը և «ցեղասպանութիւն չէ եղած, ասոնք՝ հայերուն կողմէ ստեղծուած սուտ պատմութիւններ են» կ'ըսէ:

Միայն հայու թշնամի թուրք մը կրնայ, այս թարգմանիչին նման, այսպիսի սրբապղծութիւն մը կատարել:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ այս գրպարտիչ թարգմանիչը, հակառակ որ հայուն անուն կը կրէ, իրականութեան մէջ հոգիով իսկական թուրք մըն է:

★

★ ★

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱԽՏԱԿԻՑ, ՉԱՆԴՐԸ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ
ԲԱՅՑ ՎԵՐԱՊՐԱԾ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ ՄԻՔԱՅԷԼ
ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆԻ ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ...

1919-Թ.ԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ, «ԱՊՐԻԼ 24» ՍԳԱՀԱՆԴԵՍԻ
ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ ՇՐԱՊԱՐԱԿՈՒԱԾ ԳԻՐՔԷՆ

«ՉԱՆԴՐԸԷՆ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ»

«Այն երեք զոհերը, որոնց հետ անձնական շատ մը յիշատակներով կապուած եմ, և որոնց եղերական վախճանը միշտ սրտիս մէջ կ'արիւնհի, եղած են Դանիէլ Վարուժան, Տիրան Զէլէկեան և Ռուբէն Սեւակ:

1915 Յունիսի վերջերը, առաջին կարաւանին մեկնելէն և տասն և ինը հոգիներու ալ Պոլիս վերադարձը արտօնուելէ յետոյ, մէկուկէս ամիսի չափ, միասին ապրեցայ Սեւակին հետ:

ՉԱՆՂԸՐԸՆ ՎԵՐՑԻՇՈՒՄՆԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՇԱՄՏԱՆԾԵԱՆ

Ես, ուրիշ վեց հոգիներու հետ, միասին կ'ապրէի: Բոլոր ընկերներս ալ, առանց բացառութեան, մաս կը կազմէին Պոլիս վերադառնալու արտօնուածներուն. Սեւակ ալ, այդ օրերուն, նոր հասած էր Չանղըրը. ուրեմն, անմիջապէս որոշեցինք մեր կենակցութիւնը:

Պոլսէն ծանօթ էր ինձի իր դիւրահաղորդ և զուարթ հոգին: Տօնական զուարթախոհութեամբը լեցուած էր տուներնիս: Այդ ատեններուն (Յունիսի սկիզբները) տակաւին չէինք գիտեր առաջին կարաւանին վիճակուած բախտը, և անտեղեակ էինք տակաւին թուրքին եղեռնի կամքին:

Իսլամին ծոմապահութիւնը սկսած էր արդէն, և ծայր տուած եղեռնի ապերասանութիւնը:

Չարդերու չարաշուք զրոյցներ սկսած էին մեր ականջը հասնիլ: Այդ միջոցներուն էր, որ օր մը, մեծ իրարանցումի մը մէջ տեսայ զինքը:

Այն տեսակ խօսք մը տարածուած էր քստորականներուս մէջ, թէ մահմետականութիւնը ընդունողը ազատ պիտի արձակուէր:

Այդ ատենները, առաջին կարաւանը մեկնած էր արդէն և եօթանասուն հոգիի չափ մնացած էինք: Ամբողջ երկու օր, խեղճը աշխատեցաւ, համոզելու համար տկար հոգիները, որ մահը մահմետականացումէն աւելի աղէկ է, և զատ-զատ երդում ընել տուաւ ամէն անոնց, որոնց հոգիի ուժին վրայ կասկած ունէր, թէ հաւատարիմ պիտի մնան իրենց լոյս-հաւատքին:

Երբ մեր կարաւանը Չանղըրը հասաւ, մեր մէջը ութը բժիշկներ կային, իսկ Չանղըրը մէջ բժիշկ չկար բնաւ: Մեր բժիշկ ընկերները իրենց արուեստը, տեղւոյն բնակիչներուն բարւոյն ի գործ դրին:

Պոլիս մեկնումներէ յետոյ, երեք բժիշկներ մնացած էին: Այդ երեքէն ամենէն աւելի փնտռուածն էր Սեւակ: Զաղաքին մէջ կանոնաւորապէս բժշկութեամբ կը զբաղէր:

Տօքթ. Տինանեան, Պոլիս վերադառնալուն առիթով, Սեւակին յանձնած էր վերադարմանութիւնը թուրք աղջկան մը, որուն վրայ ինքը վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարած էր: Այդ աղջկան հայրն էր Չէթեհի Արապաճը Իսմայիլ:

Տօքթ. Տինանեանի մեկնումէն յետոյ, Սեւակ կանոնաւոր կերպով կը շարունակէր իր բժշկական այցելութիւնները այդ աղջկան:

Օր մը, կէսօրէն բաւական վերջը, տակաւին ճաշի չէր եկած: Ճիշդ կէսօրին ճաշի համար տունը կը գտնուէինք, իրարու չսպասելու համար: Տրուած ըլլալով իր ճշդապահութիւնը՝ արտասովոր բան մըն էր եղածը: Ես, գրեթէ մտահոգ, իրեն կը սպասէի, ճաշասեղանին գլուխը:

Վերջապէս եկաւ. բոլորովին անսովոր կերպով իրեն համար. անխօս էր: Տքնութիւնէ դեռ նոր դուրս եկողի մը յոգնածութիւնը ունէր դէմքին արտայայտութիւնը: Յայտնապէս չարչարուած էր: Սեղանի վրայ բան մը չխօսեցաւ: Երրորդ մը կար մեզի սեղանակից: Երրորդին մեկնելէն յետոյ, երբ առանձին մնացինք, խոստովանելու պէտքէն ճնշուած մէկու երկչոտութեամբ սկսաւ պատմել ինձի, թէ

ինչպէս դարձանուող թուրք աղջկան հօրը կողմէ տուն կանչուելով երկու ժամ վար դրուած էր: Ապերախտը նկարագրած էր, թէ ինչպէս հայկական ջարդերը մոլուցքով մը կատարուելու վրայ էին, թէ ամէն օր նմանօրինակ հրամաններու կը սպասուէր Չանդըրըի հայերուն համար, հետեւաբար իր խանդաղատանքի զգացումները պարզելով տօքթօրին, կը համոզէր զինքը, ընդունիլ մահմետականութիւնը, քանի ուշ չէր: Պտտուցած էր զինքը իր տան բոլոր մութ անկիւնները և խորհրդաւոր նկուղները. ջատուկ մօրը՝ Տօքթօրին ճակատը համբուրել տուած էր, և յետոյ, գրեթէ արտօնած զինքը որ մեկնի, հրաւիրելով որ մինչեւ 24 ժամ, զինուորագրութեան ճիւղի նախագահին դիմէ, իր կրօնափոխ եղած ըլլալը յայտնելու համար: Հետեւեալ օրը Պայրամ էր: Սեւակ, ճակտի պարկեշտ քրտինքով մը պատմեց ինծի, թէ ինչպէս ոգորած էր, համոզելու համար այդ անողոքը, թէ այդպիսի պահանջում մը չներկայացուի իրեն, թէ ինքը որքան կը սիրէր կեանքը՝ իր գաւակներուն համար, ուստի չէր ուզեր մեռնիլ: Մեկնած ատենը, հեթանոսը

նորէն շեշտած էր, թէ սպասուած հրամանը կրնար նոյնիսկ քսանևչորս ժամէն առաջ հասնի, հետեւաբար պէտք էր աճապարել, պաշտօնական դիմումը ընելու համար զինուորագրութեան ճիւղի պետին:

Սպառնալիքին դէմ կարելի չէր անտարբեր մնալ, որովհետեւ տեղեակ էինք եղեռնին համատարած թաւալումին, որուն երեք - չորս օր առաջ, Էնկիւրի իր երկու հազարէ աւելի լաւագոյն այրերը զոհ տուած էր: Մենք որոշումը տալու համար չմտածեցինք իսկ, որովհետեւ մէկ հատիկ էր ան:

Սեւակ, երբեք իրմէ սպասուած դիմումը չըրաւ զինուորականութեան ճիւղի պետին:

Մեր ընկերները խուճապի չմատնելու համար, գաղտնի պահեցինք միջադէպը. մեզի գաղտնակից առնելով միայն Տիրան Զէլէկեանը:

Բայց մեր հոգիները, սկսած էին արդէն, տաժանութեան մթնոլորտին մէջ թեւածող մահուան սարսափը ծծել: Մեր տունը քաղաքին եզրն էր, գրեթէ դուրսը: Որոշեցինք քաղաքին մէջ փոխադրուիլ, և գացինք տեղաւորուիլ մեր դժբախտ մեկնող ընկերներէն թափուր մնացած տուն մը:

Չանդըրըի Իթիհատի պատասխանատու քարտուղարին ջանքերով, տեղույն միւթեսարըֆը, Ասաֆ պէյ ուրիշ տեղ փոխադրուեցաւ, որովհետեւ յայտնապէս հայերու հանդէպ բարեացակամ վարմունք մը ցոյց կու տար:

Ասաֆէն վերջ, փոխանորդաբար Չանդըրըի միւթեսարըֆութեան պաշտօնը կը վարէր, Զասթեմունիի վիլայէթին ոստիկան զինուորներուն ընդհանուր հրամանատարը:

Սեւակ, միւթսարըֆի փոխանորդին հետ շատ մտերիմ յարաբերութեան մէջ էր: Երկրորդ կարաւանն ալ տուինք մենէ, անօրէնութեան ճամբաներուն, և անոր յուղարկ երթալէ մեր վերադարձին, կառավարչատուն հրաւիրուեցանք զեկոյցի մը տեղեկանալու համար: Երեսունևեօթը հոգի մնացած էինք, մեր մէջ հաշուելով Սեւակը, Վարուժանն ու Զէլէկեանը:

Երեսուն և եօթը հոգիներու ցանկ մը եկած էր: Ասոնք ազատ պիտի ձգուէին և Պոլսէ գատ ուզած տեղերնին երթալու ազատ պիտի ըլլային: Այս ցանկին անուններէն հինգին տէրերը կամ Պոլիս վերադարձած էին, կամ թէ մենէ մեկնող կարաւաններէն մեկին կամ միւսին մաս կազմած: Ասոր փոխարէն, մեր ընկերներէն հինգին անունները կը պակսէին ցանկին մէջ:

Այդ հինգ մեր սիրելիներուն մէջ էին նաեւ մեր սիրելագոյն Վարուժանն ու Սեւակը:

Ասոնք՝ Պոլիս, թէ իրենց ընտանիքներուն և թէ՛ ներքին գործոց նախարարութեան դիմում ըրին հեռագրով, որպէս զի իրենք ալ մեզի պէս նկատուին:

Մինչ այն, Իթթիհատի պատասխանատու քարտուղարին ջանքերով, որոշուեցաւ որ այդ հինգը մեր Այաշի ընկերներուն քով փոխադրուին: Որոշում կայացած էր, Չանդըրըի մէջ հայ աքսորական չթողուլ:

Քաղաքային և զինուորական գերիներ սկսած էին հասնիլ քաղաք:

Շատ նշանակալից պարագայ մըն է վերջին տեղեկացածս թէ, մեր հինգ ընկերները Այաշ փոխադրելու որոշումը տրուած թուականին, Այաշի մեր ընկերները ա՛լ չկային յաւիտենապէս:

Սեւակ օգտուելով կառավարչի փոխանորդին հետ ունեցած իր մտերմական յարաբերութիւններէն, իրենց մեկնումի օրը, երկու երեք անգամ յետաձգել տուաւ, եղած դիմումներու վրայ Պոլսէն գալիք պատասխանի մը սպասելով: Ոչ մէկ պատասխան:

Վերջապէս Օգոստոս 13/26 1915, Հինգշաբթի առաւօտ մը, նախորդ գիշերը Սեւակ հրաժեշտ առած էր կառավարչի փոխանորդէն, հինգ հոգին երկու կառքով ճամբայ ելաւ, մէկ հեծեալ ոստիկան-զինուորով և մէկ ոստիկանով: Միւթսարըֆի փոխանորդը ամէն բարեացակամ կարգադրութիւն ըրած էր, Սեւակը և իր ընկերները ողջամբ Այաշ հասցնելու համար: Կառապանը եկած էր արդէն, շատ ժամանակ չունէինք խորհելու, և ճամբայ ելանք, մեկնողներու ժամադրավայրը, քաղաքին կամուրջը փութալու: Անլուսին Օգոստոսեան պայծառ երկնքի մը տակ, դեռ չճեղքուած մութին յանձնեցինք մեր ընկերները:

Նոյն իրիկունը, ժամը 12-ին, անոնց սպանման լուրը, թիւնէյէն հեռաձայնով եկեր էր Չանդըրը: Տեղույն ոստիկան զինուորներու հրամանատար Նուրէտտին և Իթթիհատի պատասխանատու-քարտուղարը՝ Օղուզ, հեռաձայնի տեղը գտնուելով, քրքիջով ընդունէր էին գոյժը:

Գիշերը՝ կառավարչի փոխանորդը, եղեռնէն կատղած, մանաւանդ իր սիրական բարեկամին սպանութենէն այլայլած, ներկայութեանը կը կանչէ Նուրէտտինը և իր ծանր կասկածները կը յայտնէ: Այդ միջոցին Ռէշիտ փաշա տակաւին կը շարունակէր կուսակալ մնալ Վիլայէթին, և ձեւական հետապնդումներ կատարուելով, իբր սպաննիչ տասնևմէկ խեղճուկ գիւղացիներ բերուեցան Չանդըրըի բանտը:

Հետեւեալ օրը, Ուրբաթ, կառավարչի փոխանորդին մօտ մեր դիմումին, տեղեկացանք այս մանրամասնութիւններուն, ու տեղեկացանք նաեւ, մահէն դառնագոյն իրողութեան, այն թէ առտուն իսկ, հինգ զոհերուն մեկնելէն 24 ժամ վերջ, Պոլսէն հեռագիր մը եկած էր, արտօնող որ այդ հինգն ալ միւս 32-ին պէս (→ էջ 3)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 2-էն)

Նկատուին: Տրուած չէ երբեք մարդուն, չարաբախտութեան անողոք անիւղ կասեցնել:

Յետոյ, ստուգապէս տեղեկացայ, որ չէթէ Արապածի Իսմայիլ, մեր հինգ ընկերներուն ժամանելէն երկու ժամ առաջ, երեւցած է Թիւնէյ, գիւղացիները գլուխը հաւաքած, բանի մը համոզելու աշխատելով, ու յետոյ իր ճամբան շարունակած է դէպի Էնկիւրի:

**ՄԻՔԱՅԷԼ ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ
ՉԱՆՂՐԸԷՆ ՎԵՐԱՊՐՈՂ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ
ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ԱՊՐԻԼ ԶՍԱՆՉՈՐՍԻ**

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ «ԱՊՐԻԼ 24-Ի ՍԳԱՀԱՆԴԵՍԻ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲ» ԻՆ
ԿՈՂՄԷ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 1919

**

**ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱԽՏԱԿԻՑ, ՉԱՆՂՐԸ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ
ԲԱՅՑ ՎԵՐԱՊՐԱԾ ԲԺԻՇԿ ՎԱՀԱՆ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ
ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ...**

ՄԱՐՏ 1920-Թ.ԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ
«ՀԱՅ ԲՈՒԺԱԿ» ԹԵՐԹԷՆ

«ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ Ռ. ՍԵՒԱԿԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԷՆ»

«Փօսթայի օր» - այդպէս սիրած էինք կոչել շաբթուան այն երկու օրերը, ուր մենք

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ Ռ. ՍԵՒԱԿԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԷՆ

Չանղըրը-ի աքսորականներս, տարբեր տրամադրութիւններով արթնցած, արշալոյսին իսկ նամակատուն կը վազէինք, Պոլսէն եկած նամակները վայրկեան մը առաջ լափելու համար: Կ'արժէր տեսնել այդ վայրկեանը, ամէնքս ալ նոյն թղթատարով երկտող մը, յուսադրիչ բառ մը պարունակող գրութիւն մը ունենալ կը յուսայինք, բառեր՝ որոնք կրնային անգութ գրաքննիչին աչքէն վրիպած ըլլալ: Խիստ մեծ կ'ըլլար մեր յուսախաբութիւնը, երբ ցրուիչին ձեռքին մէջ հազիւ 10 նամակ կը տեսնէինք: Նամակները ստանալէ վերջ գունդագունդ կ'երթայինք Հանի Պապային գետեգերեայ և ծառախիտ սըրճարանը՝ աքսորեալներու փօսթի օրուան մեծ ժամադրավայրը, եկած նամակներու վերլուծումներէն յուսադրուելու համար:

Փօսթայի օր մըն էր. ըստ սովորութեան գետեգրը հաւաքուած էինք: Ոմանք թերթ կը կարդային, ուրիշներ նարտով զբաղած էին, իսկ մենք, Վարուժանին շուրջը հաւաքուած, թուրք բանաստեղծութեան մասին իր քննադատութիւններուն կ'ունկնդրէինք: Յանկարծ, աքսորականներու մէջ, ուրախութեան ճիչ մը փրթաւ. «Սեւակը, Սեւակը» կը պոռային:

Ընդ առաջ վազեցինք, դեմքերը կը ճառագայթէին, ինքն ալ շատ զուարթ էր: Ծատ տարօրինակ բան էր մեր ուրախութիւնը, որովհետեւ լուրջ պատճառ մը չունէինք հրճուելու: Բայց ներքին բնազդ մը մեզ զուարթ ըլլալու կը մղէր, թերեւս Սեւակէն բարի լուրեր առնելու մեծ յոյսն էր իրապէս այդ պատճառը:

Հարցումներու տեղատարափը ատոր ապացոյցն էր: Ու Սեւակ կը սկսի մանրամասնօրէն պատմել իր ձերբակալման ուշանալուն պատճառը, մատնութեամբ միայն ձեռք անցուիլը, Միւտիւրիյէթի մէջ քաշածները, զինուորական հագուստներուն բզքտուելու պարագան և այլն: Ամենէն տխուր դէպքերն իսկ անփութօրէն և զուարթութեամբ կը նկարագրէր. ասիկա Չիլիճկիւրեանին բնատուր յատկութիւնն էր: Իր համոզումը այն էր, որ մինչև պատերազմին վերջաւորութիւնը մեզ համար Պոլիս դառնալ անկարելի էր, բայց կեանքերնիս վտանքի տակ չէր կրնար ըլլալ, քանի որ գործին մէջ Գերմանները կային:

Սեւակի շէնշող և ընկերական ազնիւ բնավորութիւնը պատճառ եղած էր, որ մենք ալ չբարոյալքուէինք, որով իր իսկ թելադրութեամբ գետեզերեայ պարտեզներու մէջ փոքր պտոյտներ կը կազմակերպէինք. հոն հեքիաթներու մրցումը կը սկսէր և բնականաբար առաջնութիւնը ինքը կը խլէր միշտ:

Գալով Չանդըրըցի թուրքերուն, քիչ առ քիչ սկսած էին Սեւակը աստուածացընել, այնքան շատցած էին հրաշքները, իր բժշկական բարձր կարողութիւնները ի սպաս դրած, անդուլ անդադար կ'աշխատէր: Դրամը կարելորութիւն չունէր. «Պէտք է այն մարդիկը երախտապարտ թողունք, որպէսզի չկարենան մեզի չարիք հասցնել» կ'ըսէր: Թերեւս իրաւունք ունէր:

Պոլիս վերադարձողներու կծիկը քակուիլ սկսած էր, և ասիկա բարերար նշան մըն էր թէ՛ մեր կեանքերուն պիտի խնայուէին. առաջին խումբին բաժանումը մեր յոյսերը ցնդեցուցած էր. այդ բաժանումը ամենէն յուզիչը յուսահատեցուցիչը եղաւ. յիսուն երկու ընկերները դէպի Տիարպէքիւր և Տէր Ջօր դրկուելու համար մեզմէ կը բաժնէին և այս՝ բնականաբար լաւ նշան մը չէր, մնացեալներս սկսած էինք ահաբեկիլ:

Չանազան մեկնութիւններ կու տայինք Տէր Ջօր դրկուողներու մասին, որոնք պարզ ենթադրութիւններ էին, քանի որ հրամանը ուղղակի կեդրոնէն կու գար: Այդ միջոցներուն Սեւակ սկսած էր տխուր և մտածկոտ ըլլալ. իր զգայուն հոգին ճնշող գաղտնիք մը կորզած էր իր շէնշող բնավորութիւնը մելամաղձոտ ըրած էր զինքը. գաղտնապահ էր, որով չէինք կրնար հոգիին թափանցել:

1915 Օգոստոսի կիսուն էր: 25 հոգինոց ցանկ մը եկած էր, չորսերնիս Պոլիս պիտի վերադառնայինք, իսկ մնացեալները Տիարպէքիւր պիտի երթային: Յաջորդ առաւօտ խմբովին մեկնիլ ստիպուած էինք, ուստի սկսանք պատրաստուիլ: Նոյն գիշերը Չիլիճկիւրեանը զիս տեսնելու եկած էր, կ'ուզէր գաղտնի տեսակցութիւն մը ունենալ. հետաքրքրութեամբ կ'ընդունիմ առաջարկը, ուստի դուրս կ'ելլենք բացօդեայ տեղ մը երթալու համար:

– Լաւ մտիկ ըրէ Վահան,– կ'ըսէ ինձ թրթռուն ձայնով մը,– ես մահուան դատապարտուած եմ, ասով հանդերձ կեանքս քու ճարպիկութենէդ կախում ունի. աշխատէ՛, որպէսզի ժամ առաջ ազատուիմ...»:

Կը սարսռամ և կակազելով, հազիւ «Ի՞նչ կ'ըսես, տօքթօրս» միայն կրնամ ըսել: – Այո,– կը շարունակէ Սեւակ,– կա՛մ պէտք է որ գրական անուանս պէս հոգիս ալ սեւցնեմ և կամ՝ մեռնիմ: Ուխտած եմ,– կը կրկնէ,– մեռնիլ, բայց երբեք հոգիս չսեւցնել: «Բան մը չեմ հասկնար», կը մրմնջեմ ապշահար: «Այո, Վահանս,– կը շարունակէ նա,– բառ առ բառ միտքդ պահէ որպէսզի լաւ հասկըցնես: «Հոս, Իթթիհատական Չեթէ Բէիսի Արապանը Պաշը ըսուած (→ էջ 4)

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԻԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ JEAN
 LOUIS DEBRE-ԻՆ, 2-ԷՆ 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2005-Թ.ԻՆ
 ԱՆԳԱՐԱ ԵՐԿՕՐԵԱՅ ԱՅՅԷՆ ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ**

5 Փետրուար 2005 թուակիր HÜRRIYET թերթը՝ առաջին էջին վրայ մեծ վերնագիրով սապէս գրած է «Աէօսիէօ-ին հակազոնցութիւն» - J. L. DEBRE-ին [իբր թէ] հայկական ցեղասպանութեան հարցը օրակարգի վրայ բերելուն պատճառաւ, վարչապետ TAYYIP ERDOGAN, անոր դաս մը տուաւ և ըսաւ, թէ՛ [Բերնի ծամոցի վերածուած թրքական ծառտուքները նոյնութեամբ կը հրատարակենք] - «Այս հարցը պատմութեան վերաբերեալ նիւթ մըն է. մենք կ'ուզենք, որ այս հարցը պատմաբանները վիճարկեն: Ասոր պատրաստ ենք: Մեր արխիւներն ալ փափաքողներուն բացինք. ուզողը կրնայ գալ և պրպտել: Բայց հայերը իրենց արխիւները չեն բացած»:

Յարգելի պարոն TAYYIP ERDOGAN, դուն տղա՞յ կը խաբես:

90 տարիներէ ի վեր, ձեր արխիւներուն մէջ գտնուող հայկական ցեղասպանութեան հետ առնչութիւն ունեցող բոլոր վաւերագիրները մաքրագործած ըլլալնիդ՝ խուլ սուլթանն անգամ իմացաւ: Ամէն մարդ գիտէ:

Յետոյ, կ'ըսես, որ «Հայերը իրենց արխիւները չեն բացած»:

Ո՞ր հայկական արխիւն է եղեր անիկա: Բիչ մը պատմութիւն կարդայ և սորվէ:

1915-թ.ին Հայաստան անունով պետութիւն մը գոյութիւն չ'ունէր, որ արխիւ ունենայ:

Որովհետեւ 5000 տարուան հայկական հայրենիքը՝ հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր թուրք ըսուած վայրենիներուն լուծին տակ կը չարչարուէր:

Եւ դուք՝ 5000 տարիներէ ի վեր իր հայրենի հողերուն վրայ ապրող հայ Ազգը 1915-թ.ին ցեղասպանութեան ենթարկեցիք:

Եւ ամբողջ աշխարհի քարտէսներուն վրայ «Հայաստան» ըլլալով արձանագրուած արեւելեան Անաթոլիայի հայկական հայրենիքին հողերուն վրայ, «Թուրքիա» ըսուած ուրուական պետութիւն մը ստեղծեցիք...:

Բայց, ուշադրութիւն ըրէք, թուրքե՛ր:

Դուք, դեռ հայկական ցեղասպանութիւնը կ'ուրանաք:

Բայց ձեր շուրջի օղակը՝ երթալով կը սեղմուի:

Իտալիան, Ֆրանսան, Պելձիքան, Զուիցերիան, Սլովենիան և Նաեւ շատ մը պետութիւններ հայկական ցեղասպանութիւնը պաշտօնապէս ընդունեցին:

Եւ ամէնէն կարեւորը՝ Եւրոպական խորհրդարանը, Թուրքիոյ Եւրոպական Միութեան մէջ մտնելուն համար, հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունիլը պայման դրաւ:

Եւ աւելի կարեւոր պարագայ մը կայ՝ գերմանացիներուն, երկրորդ Աշխարհամարտին, հրեաներուն դէմ իրենց կատարած սպանդներուն պատիժը՝ ինչպէս հատուցանելնին կը տեսնէք:

Ահա, մօտ ատենէն, պատժուելու կարգը ձեզի պիտի գայ:

Ասկէ զատ, գերմանացիներուն հրեաներուն դէմ կատարած անմարդկային բարբարոսութիւնները, սպանդները անհերքելի են բնական է:

Բայց գերմանացիները՝ հրեաներուն հայրենիքը չգողցան:

Մինչդեռ դուք՝ հայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկեցիք:

Եւ հայերուն հինգ հազար տարուան հայրենիքը՝ Հայաստանը գողցաք:

Ահա, ասոր պատիժը՝ պիտի հատուցանէք:

**TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
FRANSIZ ULUSAL MECLİS BASKANI JEAN LOUIS
DEBRE-NİN, 2-DEN 4 SUBAT 2005 TARİHLERİNDE İKİ
GÜNLÜK ANKARA ZİYARETİNDEN İZLENİMLER**

5 SUBAT 2005 TARİHLİ "HÜRRIYET" GAZETESİ BİRİNCİ SAHİFESİNDE KOCAMAN BİR BASLIK ATMIS.

"MÖSYÖ'YE TEBKİ"

J.L. DEBRE-NİN SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMINI GÜNDEME GETİRMESİ ÜZERİNE, BAS-
BAKAN TAYYIP ERDOĞAN, J.L. DEBRE-YE DERS VERMİŞ VE DEMİSKİ:

TEMCİT PILAVINA DÖNEN BU TÜRK PALAVRALARINI AYNEN YAYINLIYORUZ.

"BU, TARİHİ İLGİLENDİREN BİR KONUDUR. BİZ BUNU TARİHÇİLERİN TARTİSMASINI
İSTİYORUZ BUNA AÇIGIZ. ARSİVLERİMİZİ DE İSTİYENLERE AÇTIK, İSTİYEN GELİP ARA-
STIRABİLİR, AMA ERMENİLER ARSİVLERİNİ AÇMIYOR"

SAYIN TAYYIP ERDOĞAN, ÇOCUK MU KANDIRIYORSUN? 90 SENEDEN BERİ ERMENİ
SOYKIRIMI İLE İLGİLİ BÜTÜN YAZILARI SİZİN ARSİVLERİNİZDEN TEMİZLEDİĞİNİZİ SAGIR
SULTAN BİLE DUYDU. HERKES BİLİYOR.

SONRA "ERMENİLER ARSİVLERİNİ AÇMIYOR" DİYORSUN.

HANGİ ERMENİ ARSİVİ İMİS BU?

BİRAZ TARİH OKU. ÖĞREN. 1915-DE ERMENİSTAN DİYE BİR DEVLET YOKTU Kİ, ARSİVİ
OLSUN.

ÇUNKU 5000 SENELİK ERMENİ VATANI, YÜZYİLLARDAN BERİ TÜRK DENİLEN HUN-
HARLARIN BOYUNDURUGU ALTINDA İNLIYORDU.

VE SİZ, 1915-DE - 5000 SENEDEN BERİ ÖZ VATANINDA YASIYAN ERMENİ MİLLETİNİ
SOYKIRIMINA UGRATTINIZ, VE BÜTÜN DÜNYA HARİTALARINDA 1915 TARİHİNE KADAR
ERMENİSTAN DENİLEN DOĞU ANATOLYADAKİ ERMENİ VATANINDA, TÜRKİYE DENİLEN BİR
UCUBE DEVLET YARATTINIZ...

FAKAT DİKKAT EDİN TÜRKLER.

SİZ HALA ERMENİ SOYKIRIMINI İNKAR EDİYORSUNUZ, AMA ETRAFINIZDAKİ CEMBER
GİDEREK DARALIYOR.

İTALYA, FRANSA, BELGİKA İSVİCRE, SLOVAKYA VE DAHA BİRÇOK DEVLETLER ERMENİ
SOYKIRIMINI KABUL ETTİLER.

VE EN MUHİMİ AVRUPA PARLAMENTOSU, TÜRKİYENİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMESİ
İÇİN, TÜRKİYENİN ERMENİ SOYKIRIMINI TANIMASINI SART KOSTU.

VE DAHA DA MUHİMİ VAR. ALMANLARIN İKİNCİ DÜNYA HARBİNDE YAHUDİLERE YAP-
TIKLARI KATLIAMLARIN CEZASINI NASIL ÇEKTİKLERİNİ GÖRÜYORSUNUZ.

İSTE, YAKINDA CEZALANDIRILMA SIRASI SİZE GELECEK.

BUNDAN BASKA, ALMANLARIN YAHUDİLERE YAPTIKLARI, İNSANLIK DİSİ BARBARLIK,
KATLIAM. İNKAR EDİLEMEZ.

FAKAT ALMANLAR YAHUDİLERİN VATANINI ÇALMADILAR.

HALBÜKİ SİZ, ERMENİ MİLLETİNİ SOYKIRIMINA UGRATTINIZ.

VE ERMENİLERİN BESBİN SENELİK VATANINI, ERMENİSTANI ÇALDINIZ.

İSTE BUNUN CEZASINI ÇEKECEK SİNİZ.

ԱՅԺՄԷԱԿԱՆ

ՄԱՐԴ ԻՐ ԽՕՍՔԵՐԷՆ ՈՒ ԳՈՐԾԵՐԷՆ ԿԸ ԴԱՏՈՒԻ
Գրեց՝ ՎԱՐԴԱՆ Ա. ՔԸՆՅ. ՏԻԼԿԷՐԵԱՆ

Կ'ապրիմք չարաշումչ աշխարհի մը բորոտած բարքերում մէջ, ուր՝ սարսափի մրցակցութեան և հաւասարութեան խելացնոր վազքը, մարդոց կեանքը համակած է մղձաւանջալիմ անձկութիւններով:

Դեռ մօտիկ անցեալիմ կը հաւատալիմք, թէ աւետարանական սիրոյ պատգամները պսակում պիտի տալիմ մեր մտասելեռումներում և հեռանկարալիմ ձգտումներում: Բայց այսօր խորագոյն անցեալէն ժառանգած քրիստոնէական քաղաքակրթութեան նուիրագործուած արժէքները կը ներկայանան գլխիվայր շրջուած:

Սովետները և գովեստի սովահարները գրաւած են առաքինութեան թողած պատուաբեր պարապութիւնները և արժանատրները կը տեսնեմք քշուած նեղ ու մթիմ լուսանցքներու մէջ:

Ժխտումներու և ուրացումներու քառսալիմ հակադրութիւնները այնպիսի բռնատիրական վարչակարգ մը հաստատած են, որ հաճոյքով կը լսուիմ պարապ տակառներու համած աղմուկը և կ'արհամարհուիմ լեցուններում անձայն լուրիւնը:

Եթէ բարոյապէս անբասիր ես, գործառնութիւններուդ մէջ պարկեշտ, յարաբերութիւններով անկեղծ և բոլորանուէր կը զոհես ու կը զոհուիս մարդոց բարտյն ու բարօրութեան համար, այս բարեմոյն դրսետրումներդ պիտի հուչակուիմ յետադիմութիւն և ժամանակի պահանջներում և ըմբռնումներում հակասական:

Մարդկալիմ հասարակութեան ճակատագիրը իրենց ձեռքերում մէջ առած են օրինազանցները և զեղծարարները, որոնց անյագուրդ շահերը կը պարտադրեն, որ անիրաւես, զրկես ու պաշարիս ճշմարտութեան դէմ:

Անոնք՝ չեն ուզեր, որ Աստուծոյ սէրը գահակալէ սիրտերու մէջ, այլ գազանը մոնչէ ու հեռացնէ մարդը Աստուծոյ լոյսէն:

Սատանալիմ կամակատարները չուզեցիմ ճանչնալ աստուածալիմ սէրը: Եթէ միայն բոպէ մը ներգզալիմ այդ սիրոյն աղու տրոփումները, պիտի յաւերժացնէիմ զայն մինչեւ իրենց հողեղէն կեանքիմ շիջումը:

Եթէ կրցար խղճիդ վրայ ծանր տապանաքար մը դնել և գործակիցդ խաբել, անկեղծութիւնդ ստել, ուրիշիմ կամքդ պարտադրել, խօսքդ ու խոստումներդ դրժել, մեծաբերամ գոռոզանալ ու մթնուրտը ժխորել, ոտքիդ մատներում վրայ բարձրանալ և փորձել արեւիմ լոյսը վարագուրել, հաւատա՝ քեզմէ ալ մարդիկ պիտի ակնածիմ ու պիտի բազմեցնեն քեզ թաւիշէ թիկնաթոռիմ վրայ և շողարձակում պիտի տան... սնափառութեանդ:

Այս հակասութիւններու պրիսմակէն դիտելով մարդիկը և իրադարձութիւնները, մենք մեզ պիտի գտնենք հասարակութեան մը մէջ, որ անմարդկալիմ է և իր ելոյթներով յայրատ ու պայթուցիկ:

Բարոյական ուղղութիւններէ շեղած մարդիկ իրենց կեանքը վստահած են կոյր բախտիմ առաջնորդութեան և հոգ չեն ըներ, թէ անստուգութիւններով յի ապագան՝ ինչ աղէտալի անակնկալներ վերապահած է իրենց ճակատագրիմ:

Աստուծոյ զօրակցութիւնը ժխտող անաստուածները՝ ատելութիւնը նշանաբան ըրած են ու կը կարծեն, թէ այդ նողկալի կարգախօսով՝ աշխարհը յեղաշրջելով

պիտի բարեկարգեն և պիտի ստեղծեն վարչակարգ սը, որ սեղո ու կարագ պիտի մեծարէ կիսաքաղց ժողովուրդին:

Պատմութեան դասերը կը վկայեն, թէ յանուն արդարութեան և ազատութեան կատարուած յեղափոխութիւնները աւելի դաժան եղած են իրենց պարտադրած լուծերով և աւելի ստրկային:

Երբ կուսակցութեան մը գաղափարախօսութիւնը իր ներշնչումը կ'առնէ մուկ-նանդ համոզումներէ, բնական է, որ ժողովուրդին կեանքը միայն քառսի մէջ ու վերածուի լաբիրինթոսի:

Աշխարհի ղեկավարները չեն հասկնար ու երբեք պիտի չհասկնան, թէ ազատութեան, արդարութեան, խաղաղութեան հիմերը դարբնուած են քրիստոնէական սիրոյ սային վրայ և մեծ դժբախտութիւնը այն է, որ անոնք կատաղօրէն կը պայքարին յեղափոխութեամբ սրբագործուած սիրոյ դէմ:

Առանց այդ սիրոյ՝ չեն բարեկարգուիր ընկերային անարդարութիւնները, չեն լուծուիր քաղաքական հանգուցային հարցերը ու չեն խաղաղի մարդկային հակամարտութիւնները:

Առանց Աստուծոյ սիրոյ օրէնքին առաջադրուած լուծումները ձեռնակապեր են, որոնք կը շղթայեն ազատութեան ձեռքերն ու ոտքերը ու կը յաւերժացնեն բարբարոսներու գերիշխանութիւնը:

Առանց քրիստոնէական սիրոյ չենք ունենար այն բոլոր մնայուն բարիքները, զորս կը պահանջենք ու կ'ակնկալենք կեանքէն:

★ ★ ★

Ամէն ժամանակի մէջ չարին պատճառած զուլումները եղած են բազմապիսի ու բազմատանջ:

Ներկայիս չարը աւելի բարբարոսացած կ'իրագործէ իր նուաճումները, օգտուելով պետական օրէնքներու թոյլտուութեմէն:

Ոճրագործները, որ կը խոշտանգեն իրենց անմեղ զոհերը, աւելի շուտ դուրս կու գան բանտախուցերէն, քան իրենց զոհերը հիւանդանոցներէն:

Անիրաւութեան չարաշահութիւններէն նիւթապէս տուժած մարդիկ, իրենց շահը և յաջողութիւնը գտած են պարկեշտ գործառնութիւններէ հրաժարելով, զօրակցիլ չարին ընծայած դիւրութիւններուն:

Ի՞նչ կրնանք ըսել առաքինութիւններու սրբապղծութեմէն ետք, բարոյապէս սնանկացած մոլորածներուն ամենօրեայ սայթաքումներուն մասին:

Ժամանակը այսօր կ'արտօմէ, որ աստուածային սէրը փոխարինուի ամենագը-ռեհիկ տարփանքներուն ցեխովը: Թոյլ կուտայ, որ առատութեան փոխարէն մարդիկ կալանուին մեղքին շղթաներով:

Ոչ մէկ բան կրցաւ ու երբեք պիտի չկրնայ ծածկել բացուած անյատակ պարապութիւնները հոգիներու մէջ Աստուծոյ սիրոյ բացակայութեմէն:

Գիտութիւնը՝ լուծում ու բացատրութիւն չկարողացաւ տալ կեանքին նշանակու-թեան և մարդուն գոյութեան նպատակին, այլ՝ աւելի խորացուց ու ճիւղատրեց պարապութիւնները Աստուածապաշտութեան ժխտումով:

Երկինքի հետ՝ կամուրջներ չեն կառուցուիր նիւթապաշտութեան մատուցած փտած արտադրութիւններով, երբ մարդը Աստուծոյ հետ զօղող կամուրջները կը քանդուին:

Հաւատքը շատ դիւրին կը քայքայուի, եթէ ամենօրեայ աղօթքներով չսնուցուի ու չարծարծուի:

Անհաւատութիւնը չյաջողեցաւ արմատախիլ ընել հաւատքին զգացումը այն երկիրներում մէջ, ուր հաստատեց իր տիրակալութիւնը: Հրասկցաւ որ հաւատքը

կը կազմէ հաւատացեալին էութեան բնական տարրը:

Նայեցէք պահ մը ձեր շուրջը և անլի հեռում ու պիտի տեսնէք, որ մեղքից խաւարը վարագորած է մարդոց տեսողութենէն, ինչ որ լոյս ու ճառագայթ է:

Նախապաշարումները, անլորդապաշտութիւնները և սնամէջ հաւատալիքները համախումբ կը ցուցադրեն իրենց անմարդկային ու դիւային պարը:

Բայց՝ ճշմարիտ հաւատացեալները, որ փոքրամասնութիւն կը կազմեն կը ջանան արծարծ ու անեղծ պահել Աւետարանին հաւատքը:

Ես քրիստոնէայ չեմ կոչեր այն կրօնատրը, որ իմաստուն է իր խօսքերով և հեթանոս է աշխարհիկ քարոզներով:

Աշխարհի մէջ չկայ սուրբ ու առաքինի մարդ մը, որ կարենայ հաւասարիլ Քրիստոսի սիրոյն և անձնագոհողութեան, որքան ալ մաքրակրօն կեանքով ապացուցած ըլլայ իր հաւատքին զօրութիւնը:

Քրիստոս աշխարհ չեկաւ, որ փրկէ մարդոց որոշ դասակարգ մը, այլ եկաւ փրկելու ամբողջ մարդկութիւնը, առանց ցեղի ու գոյնի զատորոշութեան:

Քրիստոնէութիւնը առանձնաշնորհեալ հասարակութեան մը կրօնքը չէ, ինչպէս՝ Յուդայականութիւնը:

Հրեաները կ'ուզէին Աստուածապաշտութիւնը բացառել յօգուտ իրենց ցեղին ու կը մերժէին այլ ժողովուրդներու փրկութիւնը:

Նախաքրիստոնէական դարաշրջաններուն անդունդ մը կը բաժնէր մարդկային զանգուածները իրարմէ: Գոյութիւն ունէին հրեաներ և հեթանոսներ, յոյներ և բարբարոսներ, ազատներ և ստրուկներ, ցեղային բաժանումներ և դասակարգային տարբերութիւններ, որոնք կը զինէին սիրտերը ատելութեամբ:

Այս խտրական ոգին կը կոտորակէր նոյնիքն մարդը ու կը բարոյագրկէր անձնատրութիւնը:

Մեղքից այնպիսի բարձունք մը տրուած է ներկայիս, որ մարդոց բոլոր անիրատրութիւններն ու շահատակութիւնները կը կատարուին Աստուծոյ անունով և վկայութեամբ:

Փրկիչը կ'ուզէր, որ սէրը և եղբայրութիւնը տնօրինեն մարդկային յարաբերութիւնները և ոչ թէ անոնց անյագուրդ շահերը և հաշիւները:

Հայ բարձրաստիճան հոգեւորականութեան մէջ պակաս չեն

(→ էջ 12)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 3-էն)

արարածին աղջիկը անյոյս վիճակի մէջ հիւանդ էր, խնամելու համար զիս կանչեցին. լաւ առիթ մըն էր, այդ կարգի գազան մը ձեռք ձգելու, ուստի ամէն ճիգ և ջանք ի գործ դրի աղջիկը ստոյգ մահուանէ մը փրկելու, յաջողութիւնս կատարեալ եղաւ, աղջիկը բուժուած էր: Ժամանակ մը վերջ այդ մարդակերպ անասունը զիս տուն հրաւիրեց, սենեակին մէջ առանձին էինք. սկսաւ շնորհակալ ըլլալ, և խօսքը շարունակելով ըսաւ. «Աղջկանս կեանքը ինձ շնորհած ըլլալուդ յաւիտեան երախտապարտ եմ, ուստի կը փափաքիմ, որ ես ալ փոխարինեմ. ահա առիթը ներկայացած է: Պոլսոյ կեդրոնը մահուանդ վճիռը արձակած և գործադրութիւնը հոս հրամայուած է: Բայց դուն անհոգ եղիր, քանի որ դուն աղջիկս ազատեցիր, ես քեզ պիտի ազատեմ. միակ մէկ պայմանաւ. այսինքն պէտք է անմիջապէս իսլամանաս և աղջիկս կնութեան առնես: Արդէն մեղք չէ՞ որ քեզի պէս գեղեցիկ և ֆիտան մէկը կեանքը մնայ»: – Բայց Պէյ,- ըսի,- ես արդէն ամուսնացած եմ, կինս գերմանուհի է, Ֆօն Տէր Կոլց փաշային թիկնապահներէն գերման սպայի մը քոյրն է, երկու զակի ալ հայր եմ, այդ ինչպէ՞ս կարելի է-: – Էհ, լաւ,- պատասխանեց անայլայօրէն,- շատ մեղք պիտի ըլլայ երիտասարդութեանդ, որովհետեւ վստահ եղիր. եթէ նոյնիսկ յաջողիս Պոլիս երթալու հրաման առնել, քաղաքէն դուրս ելլելուդ անպայման պիտի սպաննուիս. ուրեմն, 15 օր միջոց կու տամ, լաւ խորհէ»:

Այ պատասխանել անօգուտ էր. «Ծատ լաւ» ըսի ու մեկնեցայ»:.....

Խորհուրդ տուի, որ արժամապէս համակերպի:

Սեւակ ընկճուած էր, բարկացած և սրտնեղած ըլլալը որոշ էր, ինձմէ այդ տեսակ խորհուրդ չէր սպասեր:

Զանի մը օր առաջ, Տիրան Զէլէկեանին ալ խորհուրդ հարցուցած էր. ան ալ, կեանքը ազատելու նպատակաւ, իսլամանալու միջոցը միայն ցոյց տուած էր:

Սակայն ես, ըմբռնելով ձախող դերիս ծանրութիւնը՝ «Իրաւունք ունիս տօքթորս,- ըսի,- քու զգացումիդ գործը չէ այդ, փակենք այդ խնդիրը և գանք մեր ընելիքին. ըսէ տեսնեմ. ինչպէ՞ս պիտի կարենամ քեզի օգտակար ըլլալ»: Սեւակ հանդարտած էր. «Տղայութիւն պէտք չէ,- ըսաւ: – Պոլիս երթալուդ առաջին գործդ պիտի ըլլայ Բերա ելլել ու Կոմիտաս Վարդապետը առնելով մեզի երթալ. հոն տիկնոջս պատմել ամէն բան, նա գիտէ թէ ուր պիտի դիմէ, ինձի ապահով կերպով ուրիշ տեղ մը փոխադրելու ճարը գտնելու, հոգ չէ թէ բանտարկուած և շղթայուած ըլլամ, բաւ է որ սա ճնշիչ մթնոլորտէն ազատիմ»:

Իր խնդիրքը առանց յապաղելու կէտ առ կէտ գործադրելու խոստումով, կը համբուրուիմք և կը բաժնուիմք:

Երկու օրուան ճամբորդութենէ վերջ կը հասնիմք Էնկիւրիւ, ուր փոխանակ կայարան առաջնորդուելու, կը բանտարկուիմք: Օրեր կ'անցնին. տակաւին Էնկիւրիւ ենք. յոռի նախազգացումներ զիս կը պաշարեն: Սեւակի դէմքը աչքիս առջևէն չի հեռանար. կարծես «խոստմնազանց» ըսել կ'ուզէ. բանտի կեանքը կը սկսի տակաւ անտանելի դառնալ. ոճրագործ բանտարկեալները, որոնք թուրքեր են, անպատկառօրէն կը պատմեն, թէ ինչպէս սպաննած են այն հարիւրաւոր հայերը, որոնք այս բանտէն ճամբայ հանուած էին, և կ'առաջարկէին մեր դրամները իրենց տալ, որպէսզի առանց չարչարելու մէկ հարուածով սպաննեն...: Վերջապէս՝ Օգոստոս 30-ի այն չարաշուք օրը, կէս գիշերին, մեր ձեռքերը կապուած հանուեցանք դէպի անծանօթ ուղղութեամբ, մեզի կը հետեւէին ոստիկան զինուորներ և մեր սպաննութեան յատուկ զենքեր կրող արհաւիրալից կառքեր. մօտաւորապէս 750 հոգի էինք. 18 ժամուան ճամբորդութենէ մը վերջ, հասանք Գարա-Կէտիկ ըսուած գիւղը, ուր Սեւակի սպանման տխուր գոյժին տեղեկացանք:

Չանդըրը-էն Օգոստոս 26-ին Էնկիւրիւ՝ մեզ հետ Գարա-Կէտիկ գտնուող սափրիչն էր որ, մանրամասն կը պատմէր Սեւակի, Վարուժանի և երեք ընկերներուն սպանման պարագաները:

Չէթէ Ռէիսին իր երախտագիտութիւնը յայտնած էր խժոժօրէն սպաննել տալով Սեւակն ու ընկերները:

Ահա այսպէս Սեւակ զոհուելով, իր ուխտը կը կատարէր չսեւցնելու համար իր հոգին:

Յարգանք իր անբիծ հոգիին...»:

ԲԺԻՇԿ ՎԱՀԱՆ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ
 ՉԱՂԸՐԸՆՆ ՎԵՐԱՊՐՈՂ ԱԶՍՈՐԵԱԼ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ
 - «ՀԱՅ ԲՈՒԺԱԿ» Կ. ՊՈԼԻՍ

ՆՄԲԱԳԻՐ՝ ԲԺԻՇԿ Մ. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ. 4 ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 3 - 4 ՄԱՐՏ-ԱՊՐԻԼ 1920

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ
ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՄԸ՝

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ
ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲԱՊՂԾԵՑ

2004-ԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ,

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ՄԷԿ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԳԻՐՔ ՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ...

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, ԻՐ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ
ՄԷՋ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի
ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՍԻՆ ՍԱՊԷՍ ԳՐԵՐ Է. «ԲԱՅԱՌՈՒԱԾ
ՉԷ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԱՒԱՍՏԻ
[ԿԵՂԾ, ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ] ԼԻՆԻ»:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

24 Ապրիլ 2005-թ.ին, հայուքիւնը կրկին պիտի յիշատակէ, 24 Ապրիլ 1915-ի Եղեռնը: Կրնա՞ք երեւակայել:

90 տարիներ անցեր են այդ զարհուրելի թուականէն ի վեր:

Եւ մենք տեւաբար, կուլանք ու կուլանք, մեր նահատակներուն համար:

Ինչպէս որ դեռ 1909-ին, Ռուրէն Սեւակ իր «Զանգակներ, Զանգակներ» քանաստեղծութեան մէջ, իրաւամբ ըսած էր՝

«ՀՈԳԻԻՍ ՀԱԶԱՐ ԽՈՒԼ ԶԱՆԳԱԿՆԵՐՈՎ,

ԳՈՌԱՑԷՔ, ԶԱՆԳԵՐ, ՈՒ ԿԱՏԱՂՕՐԷՆ

ԳԱՀԱՎԻԺԵՑԷՔ ԶԵՐ ԵՐԿԱԹԹԱՌԷՆ,

ՈՒՐԿԷ ՄԻԱՅՆ ԼԱՂ ԳԻՏՑԱՔ ԴԱՐԵՐՈՎ...»

[1909-ՌՈՒՐԷՆ ՍԵՒԱԿ - «Ռ. Սեւակ Երկեր», Անթիլիաս, էջ 170]:

Եւ թուրքը այսօր կը համարձակի ըսելու, որ՝

«ԱՍԻԿԱ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ՄԸՆ է: ՊԱՏՄԱԳԷՏՆԵՐԸ ԹՈՂ ՈՐՈՇԵՆ»:

Այսինքն՝ թուրքը ըսել կ'ուզէ թէ՛ այդ օրէն աստիճան դար մը անցեր է: Այս խնդիրը ժամանցման ենթարկուի է: Դուք, որեւէ իրաւունք չունիք այլեւ... Եւ մենք, ուզածնու չափ ըսենք, թէ՛ «Ցեղասպանութիւնը ժամանցման օրէնքին ենթակայ չէ»:

Բայց, մտածենք ինչ մը: Թուրքը այսօր այլեւս իրաւունք չունի, ինքզինքը պաշտպանելու համար, այդպէս ըսելու, Երբ որ մենք, մինչեւ այսօր, միայն ու միայն լացեր ու լացեր ենք տեւաբար, և «ՄԱՐԴԿՕՐԷՆ ԶԵՆՔ ԿԱՏՂԵՐ ԹՈՒՐԳԻՆ ԴԷՄ»:

Եւ կա՛յ ուրիշ շատ կարեւոր պարագայ մը - Մենք՝ հայերս, ընդհանուր առմամբ ի՞նչ գիտենք, 24 Ապրիլ 1915-ի մտաւորական նահատակներուն մասին: Քանի՞ գիրք գրուած է 24 Ապրիլ 1915-ի մեր նահատակներուն մասին: Կրնա՞ք համրել զանոնք արդեօք:

Սեղանի վրայ կը տեսնենք միայն մէկ գիրք [որ վերջերս ֆրանսերէնի և անգլերէնի ալ թարգմանուեցաւ], և այդ ալ՝ Գրիգորի: Մ. Վարդապետ Պալախանի «Հայ Գողգոթան» անունով գիրքն է, որ սխալներով լեցուն է, և մեծ մասամբ ալ՝ ինքնագովական կենսագրութիւն:

Եւ այս Գ. Պալախանը, իր գիրքին մէջ, միւս բոլոր ականատես ախորեպաններուն կողմէ Ռուրէն Սեւակի հերոսական կեանքին, բայց մանաւանդ՝ ունեցած վախճանին մասին պատմածները չէ նշած, այլ՝ ընդհակառակը, նախանձ մղուած, սուտ և սխալ վերագրումներով, Ռուրէն Սեւակը նսեմացնելու աշխատած է:

Այս մասին մենք, «ՆԱՅԻՐԻ»ի սիւնակներուն մէջ, անհերքելի շատ փաստերով գրած էինք:

Ուրեմն, ինչո՞ւ կը զարմանանք և կ'ընդվզինք, որ 24 Ապրիլ 1915-ի Եղեռնէն գրեթէ դար մը ետք, թուրքերուն հայկական ցեղասպանութիւնը ուրանալու աշխատանքներուն զուգահեռ, բայց այս անգամ՝ Հայաստանի մէջ, հայանուն թարգմանիչ մը՝ Ռուրէն Սեւակի յիշատակը կը սրբապղծէ:

* * *

«ՆԱՅԻՐԻ»ի այս թիւին մէջ ալ կուտանք, Զանդըրը-ի դժոխէն փրկուած ախորեպաններէն՝ Յովհան Վրդ. Կարապետեանի ականատեսի վկայութիւնը:

Ան, իրիւս իսկական հայ եկեղեցական, Ռուրէն Սեւակի Զանդըրը-ի կեանքի դիւցազնական պատմութիւնը տուած է բացառիկ ճշգրտութեամբ և շատ խոր, հոգեբանական մեկնաբանութիւններով:

Եւ մենք կը հաւատանք որ, Յովհան Վարդապետ Կարապետեան, իր այս բացառիկ վկայութեամբ ոչ միայն Ռուրէն Սեւակի նահատակութեան նախօրէի անոր օրինակելի հայու և մարդու կերպարը կը պանծացնէ, այլեւ տուած է, նախ և առաջ, 24 Ապրիլ 1915-թ.ի նահատակներուն ապրած ողբերգութեան իսկական պատմութիւնը: **Յ. Զ.**

**ՅՈՎՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ**

**«ԷՋ ՄԸ ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷՍ»**

[1915 ԱՊՐԻԼ - 1918 ՆՈՅԵՄԲԵՐ]

«ՍԵՒԱԿԻ

ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ»

Չանկըրըի հովիտը ոռոգող գետակին եզերքը՝ բարտիներու գծաւոր ստուերին տակ, կը ճեմէինք Յուլիսի առաւօտ մը, Տօքթ. Ռուբէն Չիլինկիրեան [Սեւակ] ու ես, ըմբռնուելով անգուգական վայելքները գաղափարային ընկերակցութեան: Խօսակիցս կը վերլուծէր անհրաժեշտ պայմանները ազգային վերածնունդի:

Աքսորական կեանքի ճնշող մթնոլորտը՝ իր բոլոր սպառնական երեւոյթներով փայփայած չէր մեր լաւատեսութիւնը: Հակառակ «Իթթիհատի» հայաջինջ քաղաքականութեան արհաւիրք կիրարկումին՝ որու սկսեր էինք տակաւ վերահասու ըլլալ շրջող գրոյցներու և քաղաքական ուրիշ ցուցմունքներու հիման վրայ, երկուքս ալ անխախտ կը պահէինք հաւատքը Հայ ապագայի լուսազարդումին: Վայրկեան մը իսկ չէինք տարակուսիր, թէ տիրող ճգնաժամային կացութիւնը վերջապէս դէպի Ազատութիւն պիտի առաջնոր-

դէր Ազգը: Կը մնար նոր արշալոյսը ողջունել նոր կենսունակութեամբ:

Քաղաքակիրթ ազգերու շարքին մէջ հայուն գրաւած անվիճելի դիրքը անելի եւս ամրապնդելու և միւս կողմէ դարաւոր բռնակալութեանց ազգային նկարագրին վրայ դրոշմած տխուր հետքերը ջնջելու համար, կ'ազգայինք ամենալուրջ գործունեութեան մը պետքը:

Կը մտածէինք, թէ հայ իրականութեան ամէն խաւերուն և շրջանակներուն մէջ ներարկուելու էր այլևս դարուս ոգին, որպէսզի արդիանար ազգային մտայնութիւնն ու գործելակերպը և չիանգամ ընդմիջտ ջախջախուէին կապանքները կոյր աւանդամուտութեան:

Բարեկարգչական ու շինարար այս աշխատութեանց տեսիլը զմեզ կ'ոգետորէր ծայր աստիճան: Չէ՞ որ, երկուքս ալ նուիրուածներ էինք, նոյն նպատակին ու պատրաստ՝ ամէն գոհողութեան: Ծառայութեան շրջանը անշուշտ պիտի չ'ուշանար: Հայութեան երկնակամարը մթագնող ամպերը պիտի փարատէին վերջապէս, ու զայն արիւնող շանթերն ալ յագուրդ տային իրենց կատաղութեան:

Իրերու բնականոն վիճակը երբ վերահաստատուէր, ասպարէզ պիտի իջնէինք անպայման:

Մեր խօսակցութիւնը հասած էր այս կետին, երբ Տօքթորը յանկարծ լռեց: Հոգեկան խռովք մը նշմարեցի իր ընդհանուր արտայայտութեանը մէջ: Կը դիտէի որ կոկորդին մսանները կու-

տալու ծանօթ արկումները կը կրկնուէին ջղայնաբար:

Ի՞նչ էր այն մտածումը զոր կը վարանէր արտայայտել: Հարցուցի իր յուզման պատճառը:

«Հայր Սուրբ», ըսաւ մեղմ ու խեղդուկ այնով. «Ինձ այնպէս կը թուի, թէ մահը հեռու չէ՛ բնաւ մեզմէ»: Նախազգացող՝ մըն էր արդեօք, որ կ'ունենար: Ամիջապէս կոչում ըրի իր քիչ առաջուան խանդավառ զգացումներուն և ըսի, թէ իրատունք չունէր յուսահատ ըլլալու:

Մասնաւորապէս ծանրացայ սա տրամաբանութեան վրայ, թէ քանի որ շուրջ քսան տարի պատրաստուեր էինք ծառայելու համար Ազգին կամ Եկեղեցիին, պէտք էր թոյլատրուիլ մեզ քոնէ քսան ամիս գործել:

Մահուան հանդէպ ունեցած պաղ արիւնըս առաւելապէս արդիւնք ըլլալով տեսական հայեցողութեան ու հոգեկան տրամադրութեան՝ դժբախտաբար չէր արդարանար. այնքան մեզ շրջապատող իրարարձութեանց տեսակէտէն: Ամիսի մը չափ առաջ մեր բախտակիցներէն յիսուն րկու հոգի ճամբայ հանուած էին դէպի

Տէր Ջօր, չափազանց տխուր պարագաներու տակ և արդէն տարածայնութիւնները կը բազմանային իրենց Գաղատիայէ քիչ անդին խժոժալի կոտորման: Ո՞վ կրնար երաշխաւորել թէ յաջորդ առաւօտուն իսկ, նոր ցանկ մը պիտի չի ծանուցանէր Տէր Ջօր ղրկուելիքներու, որոնց մէջ գտնուէինք նաև երկուքս կամ ուրիշ բախտակիցներ: Ասկէ գատ, քաղաքին թուրք բնակչութեան մտայնութիւնը հետզհետէ կը լարուէր հայերու դէմ, տեղի տալով անարգական նորանոր արտայայտութեանց: Տարակոյս չկար, թէ մահուան ու կեանքի մէջ օրօրուելու շրջանն էր այս:

Տօքթորը կացութեան ծանրութիւնը լրջօրէն ըմբռնած՝ չէր ուզեր բաժնուիլ մահուան տեսիլէն:

–«Թշուառականները մեզ պիտի սպաննեն. բայց մենք պիտի չմեռնինք: Զանգի մեր գաղափարականները մինչեւ վերջը պիտի ապրին:

Կարելի չէ ջնջել այն ոգին, որ մղեց մեզ Ամերիկայի կամ Ջուիցերիոյ հանգիստէն հրաժարելով գալ ու օգնել մեր սիրեցեալ Ազգին:

Ես կը հաւատամ, թէ անմահութիւն է ծրարուած զոհաբեր ծառայութեան մէջ»:

Այս բառերը արտասանուեցան ասպետական այնպիսի շեշտով մը, որ յատկանշական էր Սեւակի մշտավառ կորովին: Գաղափարապաշտութիւնը նոր յաղթանակ մը կը տանէր այդ պահուն: Յուզիչ էր մեր տեսակցութեան արդիւնքը:

Մահ կամ կեանք: Որոշած էինք հաւատարիմ մնալ մեր կոչման: Հանդարտութեամբ պիտի սպասէինք անակնկալներու յայտնութեան:

**ԱՔՍՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՓՈՐՉԱՔԱՐ ՄԸՆ ԷՐ ԱՐԺԱՆԻՔՆԵՐՈՒ:
ԱՄԷՆ ԱՆՉ Ի ՅԱՅՏ ԿՈՒ ԳԱՐ ԻՍԿԱԿԱՆ ԻՐ ԳՈՅՆՈՎ:**

Ոմանց համբաւին պատուանդանը կը գայթեր անդարձ, մինչ ուրիշներ նոր կը կերտէին կոթողները առինքնող հիացման: Փոխադարձ գնահատումի այս առիթը կ'առաջնորդէր կազմութեանը բարեկամութեանց լաւագոյններուն: Տառապանքով նուիրագործուած այս եղբայրակցութիւնները տաճարներ էին մխիթարութեան ուր հաւատք, յոյս և սէր կը բոցավառէին լուսաճաճանչ՝ կարծես իբր հակապատկերներ մթնոլորտը պատող անարդարութեան խաւարին:

Քաղցր էր արդարեւ ցորեկը բոլորուիլ ծառերու հովանիին տակ և խրախուսել գիրար: Մինչ գիշերը անքուն ժամեր կ'օգտագործուէին կացութեան մասին աւելի լուրջ վերլուծումներով:

Անգամ մը՝ հագիւ շաբաթ մը ետք այն տեսակցութիւնէ որու անդրադարձայ՝ երբ նստած էի Չանկըրըի հանդիպակած բլրակներուն բացուող պատուհանիս առջև, ու կը մտածէի զիս կախելու այն սպառնալիքին վրայ որ նոյն առտուն՝ ներկայութեան պարտաւորիչ արձանագրութեան համար ոստիկանատուն գացած միջոցիս ըրած էին շուկային մէջ երկու անգուսպ թուրքեր, յանկարծ սենեակ մտաւ Տօքթ. Չիլինկիրեան:

Սովորականէն աւելի մռայլ էր կերպարանքը: «Առաջարկ մը ունիմ ընելիք» յայտարարեց առանց յառաջընթաց խօսքերու: «Կը լսեմ, թէ Գաղատիոյ կողմերը իսլամացած են կարգ մը հայեր: Չեմ ուզեր որ մեր ընկերներէն ոեւէ մէկը այդպիսի տկարացում ունենայ ապագայ հաւանական ճնշումներու առջև, ուստի կը թելադրեմ որ դուն, իբր հոգեւորական, կանչես հոս գտնուողները և երդում առնես իւրաքանչիւրէն, թէ հաստատ պիտի պահեն քրիստոնէական հատքնին»:

Չանացի հանդարտեցնել Տօքթորը և բացատրեցի անպատեհութիւնները որ կային այդօրինակ արարողութեան մէջ, նկատի ունենալով մանաւանդ ժամանակին փափկութիւնը և մեր ընկերները անհարկի յուզման չմատնելու անհրաժեշտութիւնը: Համակերպեցաւ չպնդել իր տեսակէտին վրայ. և սակայն, այդ միջադէպը կարծես կանխաձայնութիւն մըն էր մօտալուտ սարսափներու:

Ծատ չանցած՝ կացութիւնը ստացաւ ամենասուր հանգամանք: Փողոցի թուրք տղաքը լաւագոյն ջերմաչափն էին հայահալած մոլեգնութեան: Լուտանքի սովորական տեղատարափը հիմա կը փոխուէր բիրտ քարկոծման: Կոտորածի նախապատրաստութեան գրոյցներ կ'սկսէին աւելի ազատօրէն շրջիլ: Գիշեր մը, ինքնապաշտպանութեան միջոցներու մասին խորհրդակցելու վրայ էի Պ. Տիրան Զէլէկեանի հետ, երբ Տօքթ. Չիլինկիրեան անակնկալ այցելութիւն մը տալով յայտնեց, թէ եկած էր ծանրակշիռ յայտնութիւններ ընելու: Փոքրիկ կանթեղին աղօս լոյսը իր տժգունած դէմքին աւելի ամպոտ մէկ կիսաստուերը կը շրջագծէր պատին վրայ:

Պահ մը լռութիւն տիրեց սենեակին մէջ:

Իրարու նայեցանք հոգեկան խոր ներքնաթափանցումներով: Վերջապէս լսեցինք դաւադրութեան մը զարհուրելի նկարագրութիւնը:

Տօքթորին յուզեալ շեշտը դեռ կը հնչէ ականջիս փղձկեցուցիչ հակազդեցութեամբ:

Չանկըրըի մէջ կառապան մը կար, որ ծանօթ էր իբր հեղինակ սանձարձակ արարքներու: «Իթթիհատական» ոճրապարտ խմբակը յանձին իրեն (→ էջ 3)

«ՍՐԲԱՊՂՄՈՒԹԻՒՆ» Ը

Լոյս կ'ընծայեմք Գ. մասը մեր տեսլապաշտ գրչեղբոր՝ Յովհաննէս Ջիլիկկիրեանի «Հայաստանի մէջ, հայու անուն կրող թարգմանիչ մը...» խորագրով յօդուածին, որ արդար ու տեղին հակազդեցութիւնն է Մեծ Եղեռնի հերոս-նահատակ Ռ. Սեւակը նսեմացնող Գ. Կուրատեանի նենգամիտ, սպրդասացութիւն կոչուելու արժանի յառաջարանին որուն քովանդակութիւնը տրամաբանօրէն, հերոսի նակտին դրուած նոր դասին մը կազմելու էր... փշպասակ դառնալու տեղ:

Ուրեմն, Գ. բաժինով եւս կը մէջբերուին Ռ. Սեւակի նահատակութեան մինչեւ վերջին օրը Մեծ Ջոհին հետ ապրած, անոր եղբրական ու խումբելի պայմաններու մէջ սպանութեան իրագիծ դէմքերուն վկայութիւնները:

Մինչ այդ, մեր ընթերցողները հարցի էութեան իչ մ'աւելի տեղեակ դարձնելու և իրենց յիշողութիւնը թարմացնելու համար կ'ուզեմք ընել, կանխաւ, մէկ-երկու նկատողութիւն: Ահաւասիկ...

... Փորձուածը փորձելը եթէ անհեթեթութիւն է, վկայուած, փաստուած ու առածի տեղ անցած ճշմարտութիւն մը յաւելեալ ստուգման և վերահաստատումի ենթարկելն ալ՝ աւելի լաւ անմտութիւն, աններելի յանցագործութիւն սեպելը իչ է, մանաւանդ երբ հարցը կը վերաբերի ազգային հերոս քանաստեղծ-գործիչի մը, ինչպիսին էր Ռուբէն Սեւակ:

Երկիրը կտր չէ՝ պնդելու պէս գայթակղիչ, զարհուրեցնող է դոյզն կասկածի ենթարկելը, որ Ռ. Սեւակի կեանքի վերջին օրերու հերոսապատումը, իր քովանդակ ողբերգա-դիւցազնականութեամբ, ո՛չ թէ լոյսի պէս պայծառ իրականութիւն է, այլ՝ կեղծ ու շինծու պատմութիւն, մտացածին յերիւրանք:

Ինչպէ՛ս կարելի է կասկածի տողով պարուրել աւելի լաւ ճշմարիտ եղելութիւն մը, որուն վկան մէկ հոգի չէ, այլ՝ տասնեակներ կը կազմեն անոնք, որուն ակամատեսն ու ականջալուրը պատահական անծանօթներ չեն, այլ՝ ազգին սերունդը կազմող մտաւորական դէմքեր, Մեծ Եղեռնի ողբերգութեանց հեռուէ հեռու հետեւած, կիսատ-պռատ տեղեկութիւններ ունեցող ու լեռնէն ու ձորէն եկած, իրարու անծանօթ մարդիկ չեն, այլ՝ ազգասիրութեան ու բարոյական վսեմ տիպարի մարմնացում եղող Ռուբէն Սեւակի ախորի ընկերները, որոնք յուզումի, դառնութեան ու անզօրութեան ցաւմնալից կատաղութիւնը ապրեցան իրենց դժբախտ ընկերոջ հետ, անոր սպանդանոց տարուելուն [Դանիէլ Վարուժանի և Տ. Քելէկեանի հետ] մինչեւ վերջին վայրկեանը, բայց որոնք, ի՛նչ լաւ է, որ վրիպեցան Ռուբէնի և իր բախտակիցներուն անողոք նակատագիրը կիսելէ, վերապրեցան գրեթէ հրաշքով, և իրենց ակամատեսի վկայութեամբ նկարագրեցին եղեռնագործութիւնը ամենայն հարազատութեամբ:

Կղերական, բժիշկ, գրող-մտաւորական ու գործարար... այս բոլոր վերապրողները արդեօ՞ք իրենց խօսքը մէկ ըրած էին որ... ստե՛ն Ռուբէն Սեւակի ու Դանիէլ Վարուժանի եղբրական վախճանի մասին: Եւ յետոյ՝ ինչո՞ւ, ինչ պատճառով պիտի եղծէին իրականութիւնը և յերիւրէին անգոյ բաներ, որ արուեստականօրէն դասակարգեցին իրենց մորթոտուած ընկերներուն յիշատակը:

Իսկ 1919-թ-ի Պոլսոյ մէջ սարժուած սգահանդէ՛սը հապա, ուր Չանդըրը-ի և միւս տեղերու վերապարած տարագրեալները եկան մէկ առ մէկ վկայելու որ ճշգրիտ, ստոյգ էր, ո՛չ թէ առասպել, ինչ որ կը պատմուէր Ռ. Սեւակի դիւցազնական վերջին օրերուն մասին, և յատկապէս անոր հերոսական նահատակութեան մանրամասնութեանց շուրջ: Հապա ի՛նչ ըսել թուրք - գերմանական այն փաստաթուղթին մասին ուր գրուած է, սեւով ճերմակի վրայ, թէ՛ Ռ. Սեւակը հարկ էր հաշուեյարդարի ենթարկել, որովհետեւ ան, իրր մտաւորական, հայ զանգուածներուն վրայ ազդելու մեծ կարողութիւն ունէր...

Մեր գրչեղբայր՝ գաղափարակից Յովհաննէս Ջիլիկկիրեան իրաւունք ունի «Սրբապրդժութիւն» կոչելու թարգմանիչ Գէորգի Կուրատեանի բարոյական ոճի կազմող այն

վերագրումը թե՛ «**ԲԱՑԱՌՈՒԱԾ ԶԷ, ՈՐ՝ ԱՅ՛Ի ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԱՆՀԱՐԱՏԱԼՐ ԼՐՍՐ՝**»:
Բայց կա՛յ ուրիշ հանգամանք մը, որ կը կրկնապատկէ ծանրակշռութիւնը այդ
«սրբապղծութիւն»ին:

Իրապէս ապշեցուցիչ, ուստի և կրկնապէս վրդովիչ է իմանալը Պրն. Յ. Զիլիմկիր-
եանէն, որ խնդրոյ առարկայ «Քարգմանիչ»ին խմբագրութեամբ Ռուբէն Սեւակի բա-
նաստեղծութիւններու (ռուսերէնի թարգմանութեամբ հրատարակուած) գիրքին մեկե-
նասը... ինք եղած է:

Ուստի, դժուար է պատկերացնելն անգամ, որ գայն խմբագրողը, իր ստորագրու-
թիւնը կրող յառաջարանին մէջ, նահատակ Ռուբէն Սեւակի փայլուն կերպարը իր բո-
լոր երեսներով և ըստ արժանւոյն գնահատելու փոխան, գայն մրոտած կրնայ ըլլալ,
մինչեւ իսկ կասկածի տակ դնելով նահատակին օրինակելի հայու, բանաստեղծի,
ամուսինի, քրիստոնեայի ու ազգային իրատես գործիչի տիպարին վեհութիւնը:

Թարգմանիչը, ինքն իր գրիչով, փորձեր է շուրջ ձգել լուսապայծառ դէմքին վրայ
Մեծ Նահատակին, որուն հմայիչ անհատականութիւնը օտարին ծանօթացնելու պաշ-
տօնն ունէր, որպէս թէ, վստահուած էր իրեն...: Այս կարգի խաղաթեան մը հետ
խոստովանիմք, որ առաջին անգամ ըլլալով դէմ յանդիման կուգանք:

Բայց ինչո՞ւ զարմանալ: Մարդկային ու ազգային վեհ արժէքներու ուրացումի և ու-
նակոխման մեք օրերուն, երբ՝ շուկայական յարաբերութիւններու ու տնտեսութեան սա-
կարանի մէջ ամէնէն անարժէք մարդկային երբեմնի նուիրագործուած վաւերական
արժէքներն են, մտքի ծայրէն անգամ կարելի չէ անցընել, որ մարդ կրնայ նախընտրել
մահը, բայց բնաւ ու երբեք չդրժել իրաւ հայու և մարդու իր արժանապատուութիւնը:
Կրնայ, կամովին, իր ծոծրակը սուրին երկարել, բայց ոչ մէկ գնով ոտքի տակ առնել
Ազգ, Հայրենիք ու Հաւատք:

Այո: «Հին» կոչուած մարդկային իրաւ արժէքները գլխիվայր շրջուած են այսօր:

Դրամի, ոսկիի, աթոռի, փառքի, կենդանական քրնագոյ գոհացնելու, խարուսիկ ու
ժամանակաւոր մեծարանքի տիրանալու, 30 արծաթի փոխան ամէն ստորնացումի են-
թարկուելու յանձնառու մերօրեայ տ...մարդուն համար ինչո՞ւ անըմբռնելի, մինչեւ
անգամ տխմար, ապուշ ընտրանք չըլլայ մարդկային ճշմարիտ առաքինութիւններու ի
սէր ամէն գոհողութիւն և զրկանք կրելու յանձնառութիւնը, մինչ անգամ սեփական
կեանքը գոհելու պատրաստ գտնուիլը:

Ահա, թէ ինչու և ինչպէս, մերօրեայ մարդու և հայու այս կարգի տիպարին համար
անհասկնալի կը մնայ Ռուբէն Սեւակներու չթրքանալու, չհաւատափոխուելու, հայու
պատիւը, հայրենասիրութիւնը, ընտանեկան սրբութիւնը չգոհելու և չեղծանելու սի-
րոյն մահը նախընտրած ըլլալու որոշումը:

Գերագոյն Ձոհաբերութեան պատրաստ մարդկային հոգիի մը վեհութիւնը ըմբռնել
չգիտցող ու չկրցող, հայ կոչուելու անարժան մարդիկ միայն կրնան գրաբանել ըսե-
լով, թէ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ է, ՈՐ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ՎԿԱ-
ՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ... ԸԼԼԱՆ «ԱՆՎԱՒԵՐ», «ՅԵՐԻԻՐԱՄՈՅ» ՀԵՔԻԱԹ, «ԲԱՑԱՐՁԱԿ
ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԿՐՆԱՆ ԶԸԼԼԱԿ»:

Իրաւումն ունին: «Նոր արժէքներ» դաւանող Հայաստանի մէջ ալ, շատ շատերուն
համար դժուար է, յանուն մարդկային ճշմարիտ սրբութիւններու պաշտպանութեան
գոհաբերել սեփական կեանքը: «Խելագար»ը միայն կրնայ «ինքնապաճութիւն»
գործել... հաւատարիմ մնացած ըլլալու համար իր տեսլականին:

Ռ. Սեւակի հերոսական կերպարը ցարդ անմահացուած է գրական բազմաթիւ եր-
կերով: Ան կը կազմէ օրինակ ու ներշնչման աղբիւր ներկայ ու գալիք սերունդներուն
համար: Ուստի, Հերոս Սեւակը իր պատուանդանէն վար առնելու եպերելի նուա-

գագո՛յն ջանքն անգամ, քիչն ըսելու համար՝ բարոյական ոճիր է, աններելի՛: Եզակի
երեւոյթ՝ իր տեսակին մէջ:

Յանուն «ՆԱՅԻՐԻ»ի մեր եզրափակիչ խօսքը այս նորատեսակ բարոյական եղեռ-
նագործութեան մասին՝ կը վերապահենք մեր նախաՎերջին թիւին: Որուն կը յաջորդէ
Յ. Զիլինկիրեանի յօդուածին Ե. Ե. Վերջին մասը:

Մեր այդ խօսքը հասցեագրուած պիտի ըլլայ «Նովոյէ Վրեմիա» թերթի խմբագրու-
թեան և այդ գծով՝ անպարկեշտ գրախօսին որ, չվարանինք նշելու՝ ո՛չ միայն անիրա-
գտնուած է հայ ժողովուրդին ու Եկեղեցիին կողմէ սրբացուելու արժանի նահատակի
մը հանդէպ, այլեւ՝ եղած է անպարկեշտ հատորի մեկեանասին նկատմամբ, անոր ազնը-
ւութեան, բարեմտութեան ու վստահութեան չարաշահումով: «Մեկեանա»ին դարձնե-
լով [հակառակ անոր կամքին] «սրբապղծութեան մեղսակից»- ինչպէս կը խոստո-
վանի ազնութեամբ Յ.Զ., որուն կրած սրտացաւը այս պահուն, լա՛ւ կը խորաչա-
փենք:

Ժ. Ն.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Թար էջ 2-էն)

գտած էր հլու գործիք մը գոր կը շույր ու կը շփացներ մեծ հեռատեսութեամբ:

Կառապան Իսմայիլի մէկ աղջիկը վիրաբուժական յաջող գործողութեան մը են-
թարկուած էր Տօքթ. Բարսեղ Տիւնանեանի ձեռքով ու վերջինին Պոլիս դառնա-
լէն ետք, հիւանդը փոխանորդաբար կը դարմանուէր Տօքթ. Զիլինկիրեանի կողմէ:

Այդ, ըստ վերջինին պատմութեան, նոյն օրը, երբ գացած էր հիւանդին այցե-
լելու, կառապանը յանդգներ էր բանտարկել զինք տան խաւարամած գետնա-
յարկը պահանջելով, որ իսկոյն իսլամանայ: «Ինձի նայէ՛, պոռացեր է ճիւղը
Տօքթորին երեսն ի վեր՝, ձեզ ամէնքդ թիւնէյի մէջ պիտի սպաննենք: Զեզ սի-
րելուս համար կ'ուզեմ կեանքդ փրկել: «Հագգ Տիւնը» ընդունէ՛: Հակառակ պա-
րագային աղէկ գիտցիր, որ կտոր կտոր պիտի ըլլաս»:

Տօքթորը, հաւատարիմ իր առջի օրուան ուխտին արիաբար դիմաւորեր էր
տրամաբանութեան ուժով: Կառապանին յամառ պնդումը իր առաջարկին ան-
միջական գործադրութեան մասին մաքառումը երկարեր էր երկու ժամէն աւելի:
Ճգնաժամային այս դրութենէն ճողոպրելու համար, Տօքթորը գաղափարը յղա-
ցեր էր առաջարկելու կառապանին, որ թոյլ տայ իրեն քաղաքի զինուորական հրա-
մանատարին հետ տեսակցիլ նոյն ուղղութեամբ: Օձիկը ազատելու այս հնարքը
յաջողութեամբ պսակուած՝ ահա՛ եկեր էր ամէնուս ճակատագրին հետ սերսօ-
րէն կապակցեալ նոր կացութեան վրայ խորհրդակցելու:

Ո՞վ կրնար այլևս անգիտանալ վայրկեանին վճռականութիւնը: Կ՛զգայինք,
թէ գոյութեան նժարը դէպի գերեզման կը հակէր աւելի քան երբեք: (→ էջ 4)

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
GERÇEKÇİ YAZAR ORHAN PAMUK
TÜRKİYEDE VATAN HAINI ILAN EDİLDİ

1 OCAK 2005-TARİHİNDEKİ YAZIMIZDA, ORHAN PAMUK-UN, ERMENİ SOYKIRIMI HAKKINDA SÖYLEYİP GERÇEKÇİ SÖZLER İÇİN:

"EĞER ORHAN PAMUK BU SÖZLERİ BİR SENE EVVEL SÖYLEMİŞ OLSAYDI, VATAN HAINI OLARAK TUTUKLANIRDI" DEMİSTİK.

FAKAT, DAHA ARADAN BİR KAÇ AY GEÇMEDEN TÜRK BASINI ORHAN PAMUKA KARSİ YAYUM ATEŞİNE BAŞLADI. VE A-DAN Z-E KADAR BÜTÜN GAZETELER ORHAN PAMUK-U VATAN HAINI ILAN ETTİLER. NE OLDU? TÜRKİYEDE BİR KAÇ AY EVVEL ESEN TATLI DEMOKRASİ RÜZGARİ DURDU. VE ESKİ GADDAR FASİST FİRTINASI ESMEMEYE BAŞLADI.

TEVFIK FİKRETE BENZETEREK TEKRAR EDELİM: "TÜRKLER, DENİZ GİBİDİR. HIÇ İNANMAK OLMAZ HA" TÜRKİYEDE İHTİDAR KİMİN ELİNDE? SÖZÜM ONA DEMOKRAT OLAN TÜRKİYEDE SÖZ SAHİBİ KİM? MİLLET Mİ ? YOKSA ORDU MU ? YOKSA MİLLİ GÜVENLİK KURULU MU ?

TÜRKİYEDE, BÜTÜN BUNLARIN ÜZERİNDE, DIZGINLARI ELİNDE TUTAN BİR KUVVET VAR. DÜNYA PARA BABALARININ GÖRÜNMEZ TESKİLATI.

TÜRKİYENİN KURULUSUNDAN 1923-DEN BERİ KUVVET ONLARIN ELİNDE İDİ.

BU GÜN DE GENE KUVVET ONLARIN ELİNDE.

17 ARALIK 2004-DE BRÜKSELDEKİ AVRUPA BİRLİĞİ TOPLANTISINA KADAR, TÜRKİYEDE DEMOKRASİ TİYATROSU OYNANDI.

VE 17 ARALIK 2004-DE BRÜKSELDE TÜRKİYE LEHİNDE KARAR ALINDIKTAN SONRA DEMOKRASİ HAVASI SONA ERDİ, VE YENİDEN ESKİ TERROR HAVASI ESMEYE BAŞLADI.

YOKSA SİZ DE İNANMISMIYDINIZ TÜRKİYEYE DEMOKRASİ GELDİĞİNE ?

ORHAN PAMUK VE BENZERLERİNİN GERÇEKLERİ SÖYLEMESİNE, 17 ARALIK 2004 TARİHİNE KADAR GÖZ YUMULDU.

FAKAT, DAHA FAZLA MÜSAADE EDİLEMEZDİ, ÇUNKU BU GERÇEKLERİN AĞIRLIĞI ALTINDA, TÜRKİYE YIKILIR, PARÇA PARÇA OLURDU.

ACABA BİLİRMİSİNİZ? 1970-LERDE TÜRKİYEDE İLERİCİ GENÇ KUVVETLER TÜRKİYEYE DEMOKRASİ GETİRMEK İÇİN MÜCADELE EDİYORLAR VE ANATOLYA HALKLARINI TÜRK ZÜLMÜNDEN KURTARMAK İSTİYORLARDI. VE ANATOLYA HALKLARININ HERBİRİSİNE ULUSAL BAĞIMSIZLIK VERİŞLERİDİ.

İLERİCİ KUVVETLERİN PLANLARINA GÖRE, DOĞU ANATOLYADA ERMENİSTAN VE KURDISTAN KURULACAK, KARADENİZ SAHİLİNDE LAZİSTAN, GÜNEY ANATOLYADA SURYANI ARAP BİRLİĞİ MEYDANA GETİRİLECEKTİ. EGE KISMINDA DA, EGE CUMHURİYETİ.

TRAKYADA DA, TRAKYA CUMHURİYETİ KURULACAKTI.

BU SEKİLDE ASIRLARDAN BERİ ANATOLYAYI İSGAL EDEN TURANCI KUVVETLER KOVULACAK VE ANATOLYA HALKLARI BAĞIMSIZLIKLARINA KAVUSACAKLARDI.

FAKAT BU ADİL ÇÖZÜME, DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI MÜSAADE ETMEDİ. VAKAA ONLAR TÜRKİYENİN FAZLA BÜYÜMESİNİ İSTEMİYORLAR VE TÜRKLERİN, 1918-DEN EVVEL OLDUĞU GİBİ ORTA DOĞUDAKİ PETROL BÖLGELERİNE İNEMELERİNE DE KARSIDIRLAR.

FAKAT TÜRKİYENİN PARÇALANMASINI DA İSTEMİYORLAR. ANATOLYADA, KUVVETLİ BİR TÜRKİYENİN BULUNMASI, DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI İÇİN ÇOK FAYDALI.

HELE SİMDİ, ONLARIN RUSYA ETRAFINDAKİ ÇENBERİ SIKIŞTIRDIKLARI SİRALARDA.

...DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI, PLANLARINI, SAAT DAKIKLIĞI İLE GERÇEKLEŞTİRİYORLAR.

1990-DA SOVYETLER BİRLİĞİNİ YIKTILAR. 1999-A KADAR YUGOSLAVYAYI PARÇALADILAR. 2001-DE AFGANİSTANI İSGAL ETTİLER. 2004-GÜRCİSTANI ELE GEÇİRDİLER. 2005-İN BAŞLARINDA DA UKRANYAYI İÇERDEN YIKTILAR.

SİMDİ MİLYARDER SOROS, PARA KUVVETİ İLE KIRIMDAKİ TATARLARI, RUSLARA KARSİ MÜCADELE ETMEK İÇİN TESKİLATLANDIRIYOR.

BU SOROS NE ÇABUK UNUTMUS, O TATARLARIN 1942 VE 1943-DE KIRIMDA ALMANLARLA BİRLEŞEREK RUS HALKINI, VE AYNI ZAMANDA YAHUDİLERİ DE KATLIAMA UGRATTIKLARINI ?

FAKAT MİLYARDER SOROS İÇİN, DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATININ PLANLARINI GERÇEKLEŞTİRMEK DAHA MÜHİM.

SİMDİ UKRANYADA, MİLYARDER SOROS VE KISSINGER-İN SAĞ KOLU ESKİ AMERİKAN DİŞ İŞLERİ BAKANİ MADELEİNE ALLBRIGHT VE JIMMY CARTERİN DANİSMANİ POLONYALI BRZEZİNSKI İLE BERABER RUSYAYI PARÇALAMAK İÇİN ÇALIŞIYORLAR.

O BAKIMDAN BU SENELERDE KUVVETLİ BİR TÜRKİYENİN ANATOLYADA BULUNMASI DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI İÇİN ÇOK FAYDALI.

DAHA SONRA NE OLUCAK ?

BU SUALİ SİZ, DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI BASKANI KISSINGER-E SORUN.

Ş. Ş.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 3-էն)

Ջիրար սրտապնդող մէկ քանի բառերէ ետք Պ. Զէլէկեան յիշեցուց, թէ յաջորդօրը *Րամազանի Պայրամ* ըլլալով, պատշաճ էր շնորհաւորական այցելութիւն տալ գինուորական հրամանատարին, և թելադրեց որ Տօքթորն ալ ընկերանայ որպէսզի կառապան Իսմայիլ գէթ պատրանքը ունենայ իր բաղձանքին իրագործման:

Անդրադարձանք նաև Չանկըրըէ փախուստ տալու կարելիութեանց. բայց չյաջողեցանք եզրակացութեան մը յանգիլ: Կար կէտ մը սակայն, որու շուրջ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէր. եւ այդ ալ վեր բռնել էր ամէն գնով դրօշը քրիստոնէական հաւատքին: Զէլէկեան խաչակնքեց երկիւղածութեամբ: *Իսկ Սեւակ իր բռունցքը ցցեց այն «մինարէ»ին ուղղութեամբ որու պատշգամէն խռպոտ ծայն մը կը բարձրանար նոյն պահուն դէպի Ալլահն իսլամութեան:*

* *

Յաջորդ Կիրակի առաւօտուն, Չանկըրըի Հայոց փոքրիկ մատուոնին հնադարեան կոչնակը աղօթքի իր հրաւերովը մէկտեղ, կարծես ահագանգը կը հնչեցնէր մահուան անխուսափելիութեան: Տեղական փոքրաթիւ հայութիւնը որ ականատես էր եղած Պոլսէն խլուած աքսորական խումբին օրէ օր կոտորակուելուն, կը շարունակէր ջերմեռանդօրէն աղօթել մնացեալներուս փրկութեանը համար:

Ջաղաքին օձապտոյտ ու նեղ փողոցներէն լուռ և անշշուկ քալուածքով նոյնպէս դէպի Մատուռ կ'ուղղուէինք բախտակից երեսուն և հինգ ընկերներ –վերջին ներկայացուցիչներս Այաշ ու Չանկըրը քշուած երկու հարիւր իննսունի մօտ մտաւորական և եռանդուն հայութեան:

Արհաւիրքը կրօնական եռանդ էր արծարծած ամէն սրտի մէջ: Աւելի հիմնական պատճառը սակայն հրահրուող արթնութեան՝ ազգային բոլոր խաւերու և հոսանքներու մէջ տիրող ճշմարիտ եղբայրակցութիւնն էր: Հասարակաց թշնամիին դժոխային դաւերը ջնջած էին ներքին ամէն խտրականութիւն: Միասիրտ ու միակամ ինքնապաշտպանութիւն փորձող մեր խումբը բնական կը գտներ իր ներշնչումը քաղել այն եկեղեցիէն, որ խորհրդանշած է միշտ ազգային մի-

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 ԻՐԱՏԵՍ ԳՐՈՂ ORHAN PAMUK - Ը ԹՈՒՐՔԻՈՅ
 ՄԷՋ, ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԴԱՒԱՃԱՆ ՀՈՉԱԿՈՒԵՐ Է**

1 Յունուար 2005-ի մեր գրութեան մէջ, ORHAN PAMUK-ին հայկական ցեղասպանութեան մասին կատարած իրատես խօսքերուն համար ըսած էինք. «Եթէ ORHAN PAMUK-ը, իր այս խօսքերը տարի մը առաջ ըսած ըլլար, հայրենիքի դէմ դաւաճանութեամբ կը ձերբակալուէր»:

Բայց, ասոր վրայէն դեռ հազիւ քանի մը ամիս անցած՝ թրքական մամուլը ORHAN PAMUK-ին դէմ «համազարկ» բացաւ:

Եւ թրքական ամբողջ մամուլը, Սրիան փամուրը հայրենիքի դաւաճան հռչակեց:

Ի՞նչ պատահեցաւ: Քանի մը ամիս առաջ Թուրքիոյ մէջ փչել սկսած ժողովրդավարութեան անուշ հոլը կեցաւ, և հին՝ ««Ֆաշիստական վայրագ»» փոթորիկը սկսաւ:

Թուրք բանաստեղծ TEVFIK FIKRET-ի հետեւողութեամբ կրկին ըսենք. «Թուրքերը՝ ճովու կը նմանին: Անոնց բնաւ չէք կրնար վստահիլ»: Թուրքիոյ մէջ իշխանութիւնը որո՞ւ ձեռքն է: Իբր թէ ժողովրդավար եղող Թուրքիոյ մէջ, ո՞վ է երկիրը ղեկավարողը: ...Ա՞զգը, ...Բանա՞կը, թէ՞ Ազգա-յին Ապահովութեան Խորհուրդը:

Թուրքիոյ մէջ, այս բոլորին սանձերը իր ձեռքին ունեցող ուժ մը կայ, այն է՝ Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Անտեսանելի Կազմակերպութիւնը:

1923-ի այսպէս կոչուած Հանրապետական Թուրքիոյ կազմութենէն ի վեր, ուժը անոնց ձեռքն էր: Այսօր ալ:

Մինչեւ 17 Դեկտեմբեր 2004-ի՝ Պրիւքսէլի եւրոպական միութեան ժողովը, Թուրքիոյ մէջ ժողովրդավարական թատրոն խաղացուեցաւ: Եւ 17 Դեկտեմբեր 2004-ին Պրիւքսէլի մէջ, ի նպաստ Թուրքիոյ որոշումի մը առնուելէն յետոյ, Թուրքիոյ մէջ ժողովրդավարական իրավիճակը դադրեցաւ, և կրկին հին TERREUR-ի, սարսափի մթնոլորտը վերսկսաւ:

Արդեօ՞ք դուք ալ հաւատացած էիք, որ Թուրքիոյ մէջ ժողովրդավարութիւն սկսած էր:

Սրիան փամուքի և նմաններուն իրականութիւններ ըսելուն վրայ, մինչեւ 17 Դեկտեմբեր 2004 թուականը «Աչք գոցուեցաւ»: Բայց, անկէ աւելին, չէր թոյլատրուեր: Որովհետեւ, իրականութիւններուն ծանրութեան տակ, ի վերջոյ Թուրքիան կը կործանէր, կտոր կտոր կ'ըլլար:

Գիտէ՞ք արդեօք, թէ 1970-թ.ներուն Թուրքիոյ մէջ, Յառաջդիմական երիտասարդ ուժերը, Թուրքիոյ մէջ ժողովրդավարութիւն բերելու համար կը պայքարէին, և Անաթոլիոյ ժողովուրդները՝ թրքական բռնատիրութենէն ազատիլ կ'ուզէին: Եւ Անաթոլիոյ ժողովուրդներէն ամէն մէկուն, ազգային անկախութիւն պիտի տրուէր: Յառաջդիմական ուժերուն ծրագիրներուն համեմատ, արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ, Հայաստան մը և Քրդաստան մը պիտի կազմուէր:

Սեւ Մովսիս եզերքը՝ Լազիստան և հարաւային Անաթոլիոյ մէջ ալ՝ Ասորի արաբական Միութիւն մը պիտի ստեղծուէր: Եգէականի շուրջ պիտի հիմնուէր եգէական Հանրապետութիւն մը, իսկ Թրակիոյ մէջ ալ՝ Թրակիական Հանրապետութիւն մը պիտի կազմուէր:

Այս ձեւով՝ դարերէ ի վեր Անաթոլիան գրաւած Թուրանականները, պիտի վնասուէին և Անաթոլիական ժողովուրդները իրենց անկախութեան պիտի տիրանային:

Բայց, այս արդար լուծման՝ Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութիւնը համաձայն չեղաւ: Թէեւ անոնք, Թուրքիոյ շատ մեծնալը, չեն ուզեր: Եւ Թուրքերուն «1918-էն առաջ եղածին պէս», Միջին Արեւելքի քարիդի շրջանները իջնելուն ալ հակառակ են: Բայց անոնք, Թուրքիոյ կտոր կտոր ըլլալն ալ չեն ուզեր: Անաթոլիոյ մէջ, զօրաւոր Թուրքիոյ մը գոյութիւնը՝ Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութեան համար, շատ նպաստաւոր է:

Մանաւանդ անոնց, սա միջոցին, Ռուսիոյ շուրջի օղակը սեղմել սկսած շրջանին:

Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութիւնը, իրենց ճրագիրները ժամացոյցի ճշգրտութեամբ կը գործադրեն: Անոնք 1990-ին, Սովետական Միութիւնը կործանեցին: Մինչեւ 1999՝ Եուկոսլաւիան րաժանեցին: 2001-ին՝ Աֆղանիստանը գրաւեցին: 2004-ին՝ Վրաստանը ձեռք անցուցին: 2005-ին սկիզբներն ալ՝ Ուքրանիան ներսէն փլցուցին:

Հիմա, միլիառատէր Սորոս-ը, իր դրամին ուժովը, Խրիմի Թաթարները Ռուսերուն դէմ պայքարելու կը պատրաստէ: Այս Սորոսը ի՞նչ շուտ մոռցեր է, Թաթարներուն 1942- և 1943-ին, Խրիմի մէջ գերմանացիներուն միանալով, ռուս ժողովուրդը և Նոյն ատեն հրեաները ջարդի ենթարկած ըլլալին:

Բայց միլիառատէր Սորոսին համար, Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութեան ճրագիրները իրականացնելը՝ անելի կարելոր է:

Հիմա Ուքրանիոյ մէջ, միլիառատէր Սորոսը և Kissinger-ի աջ բազուկը եղած Ամերիկայի Ա. Գործոց Նախարար Madeleine Albright-ը, Նաեւ Jimmy Carter-ի խորհրդական Լեհ Brzezinski-ն միասնաբար կ'աշխատին, որ Ռուսաստանը կտոր կտոր ընեն:

Այդ տեսակէտով, այս տարիներուն Անաթոլիոյ մէջ, զօրաւոր Թուրքիոյ մը ներկայութիւնը, Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութեան համար, շատ օգտակար է:

Անելի ետք ի՞նչ պիտի ըլլայ: Այս հարցումը դուք, Աշխարհի Մեծ Դրամատէրերու Կազմակերպութեան Նախագահ Kissinger-ին հարցուցէք: Յ.Զ.

Ութիւնն ու գաղափարապաշտութիւնը:

Չափկըրըի զօրանոցին գետնայարկի մէկ սրահը աղօթավայրի վերածուած էր բանտարկութեան շրջանին: Հոն, ամէն իրիկուն, հանգստեան ժամանակ, «Եկեսցէ» ի պաշտաման կարգը կը կատարուէր ու «Տէր Ողորմե՛ա» կ'երգուէր անօրինակ ջերմեռանդութեամբ: Իսկ անելի ետքը քաղաքին անշուք այլ հնաբոյր մատուռը դարձեր էր կիրակնօրեայ հաւաքավայրը իրենց հեռաւոր սիրելիներուն կարօտովը տոչորող ու նահատակութեան սեմին վրայ անյողդող կանգ-

Ա Ր Ա Մ Ծ Ա Ռ Ա Յ Յ Ի Ս ՈՒ Ս Ի Ք Ր Ի Ս Տ Ո Ս Ի Ե Ի... (Ծար. էջ 1-էն)

զօրակից բոլոր ազգերուն, պետութիւններուն, կրօններուն, եկեղեցիներուն ու կազմակերպութիւններուն: Հարկ է սակայն, որ ամբողջ աշխարհը ճանչնայ հայ ժողովուրդին դէմ գործուած այս հաւաքական ռմիւր: Բայց բոլորէն առաջ, մեր ժողովուրդի արդա՛ր պահանջն է որ նոյնիմէն ցեղասպան Թուրքիան պաշտօնապէս ճանչնայ իր նախորդներուն կողմէ պետականօրէն ծրագրուած ու գործադրուած ցեղասպանութիւնը հայ ժողովուրդին դէմ:

Պահանջառէ՛ր է հայ ժողովուրդը իր մարդկային ու ազգային բռնաբարուած իրաւունքներուն նկատմամբ: Միշտ պահանջատէր պիտի մնայ հայ ժողովուրդը ի՛նչ ալ ըլլան իր դիմաց գտնուող դժուարութիւնները: Ո՛չ մէկ հայ իրաւունք ունի հեռու մնալու մեր ազգային պահանջատիրական պայքարէն: Ազգային պահանջատիրութիւնը հայուն ամէնէն նուիրական ու առաջնահերթ պարտաւորութիւններէն մէկն է: 90-ամեակը Հայկական Յեղասպանութեան մարտահրաւէր մըն է ուղղուած մեր ժողովուրդին, իր հաւաքական յիշողութիւնը վերաբարձացնելու և իր պահանջատիրութիւնը վերակենսաւորելու՝ խոր հաւատով, ամուր կամով ու վառ տեսիլով:

Հայ եկեղեցին միշտ եղաւ իր ժողովուրդի կողքին, նոյնիսկ իր պատմութեան ամէնէն դժնդակ պայմաններուն մէջ: Ան եղաւ իր ժողովուրդին իրաւունքներուն ամուր պահապանը և անոր արդար դատին զօրեղ պաշտպանը: Իր ժողովուրդին հետ ջարդ տեսած ու ախորի արհաւիրքը ապրած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը մաքաւանդ միշտ եղաւ իր ժողովուրդին հետ՝ Կիլիկիոյ քաղաքներէն ու գիւղերէն մինչեւ Տէր Զօրի անապատները և ի սփիւռս աշխարհի: Գողգոթայի ճամբէն քալած, սակայն իր ժողովուրդին նման ու իր ժողովուրդին հետ յարութեան շունչով իր կեանքը վերակազմակերպած ու իր ստաֆելութիւնը կենսագործած Հայրապետական այս դարաւոր Սուրբ Աթոռը 90 տարիներ շարունակ, իր պապեանական հողերէն արմատախիլ դարձած իր ժողովուրդի գաւակներուն հոգեկան ու ֆիզիքական կարիքներուն օգտակար դարձաւ, գաղութներու կազմաւորման ու կազմակերպման մէջ վճռական դեր ունեցաւ, եկեղեցի ու դպրոց շինեց, հոգեւոր, բարոյական ու մշակութային արժէքներու նուիրեալ տարածիչը դարձաւ, ինչպէս նաեւ իր ժողովուրդի արդար իրաւունքներու հետապնդման անվեհեր ջահակիրը հանդիսացաւ: Եւ այսօր, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը հաւատարիմ իր քրիստոնէական կոչումին, իր հաւատքի առաքելութեան ու ազգային ուխտին, վերանորոգ հաւատով ու վճռականութեամբ իր ժողովուրդի գաւակներուն իրաւունքները կը հետապնդէ՝ աշխարհէն արդարութիւն պահանջելով:

Արդ, Հայրապետական սոյն սրբատառ Կոնդակով 2005 տարին կը հռչակենք՝

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ա Տ Ի Ր ՈՒ Թ Ե Ա Ն Տ Ա Ր Ի

Հայկական Յեղասպանութեան 90-ամեակէն եկող պատգամով ու մարտահրաւէրով պէտք է արժեւորուի 2005 տարին մեր ժողովուրդի հաւաքական կեանքէն ներս: Հետեւաբար, սովորական ձեռնարկներէ անդին, մեր կեանքէն ներս հետք ձգող, մեր պահանջատիրական պայքարին մէջ նոր էջ մը բացող և մեր ժողովուրդը դէպի լուսապայծառ ապագայ առաջնորդելու կոչուած նախաձեռնութիւններով, դէպքերով ու իրագործումներով լեցուն տարի մը պէտք է դառնայ այս թուականը:

Ահա այս հաւատով ու տեսիլով, ա՛յս մտածումով ու սպասումով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Մայրավանքէն հայրապետական կոչ կ'ուղղենք մեր ժողովուրդի գաւակներուն՝ թելադրելով իրենց...-

Առաջին, 90-ամեակը Հայկական Ցեղասպանութեան պէտք է նշել համազգային տարողութեամբ, միասնական ճիգով, համախումբ մասնակցութեամբ և Հայաստան-Սփիւռք սերտ ու ներդաշնակ գործակցութեամբ: Մեր ժողովուրդի զաւակները հեռու պէտք է մնան կուսակցական, քաղաքական, համայնօրէն կամ այլ տեսակ տարակարծութիւններէ, և համախմբուելով մեր ազգային ընդհանրական ու գերագոյն արժէքներուն ու պահանջներուն շուրջ, պէտք է աշխարհին ներկայանան որպէս մէկ ազգ՝ հաւաքական մէկ պահանջատիրութեամբ:

Երկրորդ, մեր բոլոր գաղութներէն ներս, մեծ թէ վոքր, հեռաւոր թէ մօտաւոր, կազմակերպ ձեւով ու հանդիսաւոր շուքով պէտք է նշուի 90-ամեակը Հայկական Ցեղասպանութեան: Այս առիթով կատարուելիք աշխատանքները ու տեղի ունենալիք ձեռնարկները հարկ է համապատասխանեն տուեալ գաղութի ներքին դրուածքին ու զինք շրջապատող իւրայատուկ պայմաններուն: Իւրաքանչիւր գաղութ, իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն և իւրաքանչիւր հայ անհատ պէտք է իր գործօն ու ամբողջական մասնակցութիւնը բերէ այս կարեւոր դէպքի արժեւորման, մեր ժողովուրդի ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Երրորդ, ներկայ աշխարհը բոլորովին տարբեր է յարաբերաբար մօտիկ անցեալէն: Մեզ շրջապատող պայմանները, մտահոգութիւններն ու մարտահրաւերները տարբեր բնոյթ, շեշտ ու տարողութիւն ունին: Հետեւաբար, անհրաժեշտ է որ 90-ամեակի համազգային նշումը տարբեր արժեքակներով, հայեցակէտերով ու մօտեցումներով կազմակերպուի: Հարկ է դիմել այնպիսի ազդու միջոցներու ու գործելակերպերու, որոնք մեր ժողովուրդի պահանջատիրութիւնը կը դարձնեն այժմէական ու համահունչ միջազգային ընտանիքի մտահոգութիւններուն ու առաջադրանքներուն:

Չորրորդ, 90-ամեակը Հայկական Ցեղասպանութեան առիթ մը պէտք է դառնայ մեր թեմակալ Առաջնորդներուն, Ազգային Իշխանութեանց, մեր բոլոր կազմակերպութիւններուն, կառոյցներուն, միութիւններուն ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւոր խնամքին եւրպակայ մեր ժողովուրդի զաւակներուն, բարձրագոյն աստիճանի պատասխանատուութեամբ ու յանձնառութեամբ մասնակից դառնալու (→էջ 7)

Նող Նոյն վտարանդի խումբին:

Վերոյիշեալ Կիրակին, Ս. Պատարագի մատուցումը արցունք կը խլէր ամէն աչքերէ: Մթնոլորտը ելեքտրականացած էր դէպի սպանդանոց առաջնորդուած մեր պատուական ընկերներուն սուգովը:

Կարծես քրիստոնէական հալածանքի առաջին դարերուն մէջ կ'ապրէինք:

Մատուռը իր ցած ձեղունով ու խորհրդաւոր լուսաւորումով գետնադամբանի (CATACOMBE) տպաւորութիւնը կը թողուր իսկապէս:

Մատուռին յառաջակողմը՝ դասին առջև ասպետական դիրքով կանգնած էր Նոյն ինքն Տօքթ. Չիլիկիիբեան:

Կ'զգայի, թէ ինք, այդ վայրկեանին, կը մարմնացներ մեր ցեղին հաւատքի դիւցազնութիւնը: Երկիւղի նշոյլը անգամ չկար իր առնական դէմքին արտայայտութեանը մէջ: Երբ խորանին վարագոյրը երկրորդ անգամ բացուեցաւ ու սարկաւազը «Երկիւղի և հաւատով յառաջ մատիք և սրբութեամբ հաղորդեցարութեան»ը եղանակեց, Սեւակ առաջինը եղաւ Ս. Հաղորդութիւնը ճաշակող:

Չեմ կրնար պահ մը իսկ մտքէս հեռացնել իր այդ օրուան գրաւիչ վեհութիւնը: Կը նմանէր ինք այն յաղթական կաղնիին, որու բունը տապալել կը պատրաստուէին փայտահատներ:

Բայց ինք, անվրդով-կը դիտէր ապագան. քանզի իր արմատներուն խորունկութիւնը զուլալ աղբիւրներէ ոռոգուած՝ երաշխիքը կու տար վերստին բողբոջման:

Այսպէս ալ՝ Սեւակ վախ չունէր իր դահիճներէն: Անոնք կրնային իր մարմինը անշնչացնել, բայց իր հոգին յաւիտեանական պատգամներ պիտի ունենար հայութեան ականջին հնչեցնելիք:

ՅՈՎՀԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ-«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉՆԱԿ» [Վերջ Ա. մասի]
7 Յունուար 1992. Ամերիկա (Օար. 3)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ
 ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՄԸ՝
 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ
 ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲԱՊՂԾԵՑ

2004-ԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ,
 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՄԷԿ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԳԻՐՔ ՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ...

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, ԻՐ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ
 ՄԷՋ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի
 ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
 ՄԱՍԻՆ ՍԱՊԷՍ ԳՐԵՐ Է. «ԲԱՑԱՌՈՒԱԾ
 ՉԷ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԱԻԱՍՏԻ
 [ԿԵՂԾ, ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ] ԼԻՆԻ»:
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷՑ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

ՅՈՎՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

«ԷՋ ՄԸ ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷՍ»

[1915 ԱՊՐԻԼ - 1918 ՆՈՅԵՄԲԵՐ]

«ՍԵՒԱԿԻ

ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ»

[Բ. Մաս]

Նոյն գիշեր, Պ. Տիրան Քելեկեան ծալապատիկ նստած էր այն սենեակը, ուր վեց ամիս միասին ապրեցանք սիրալիր մտերմութեամբ: Առջի շաբթուն յաջողեր էի գաղտնաբար լուր դրկել Պոլիս, որ եթէ մինչեւ տասը օր կարելի չըլլար Չանկըրը մնացողներու կեանքը փրկել, մահը անխուսափելի պիտի ըլլար: Ծերունագարդ հայրիկս՝ խորապէս վրդոված հրաժեշտի այդ նամակէս՝ անշուշտ նորանոր դիմումներ էր կատարած դեսպանատանց մօտ: Ի՞նչ արդիւնք ձեռք բերուած էր արդեօք: Ա՛յս էր նիւթը, որու մասին կը խօսակցէինք:

Քելեկեան չէր ծածկեր իր յոռետեսութիւնը: Դեռ թարմ էր իր մտքին մէջ այն գաղտնի տեսակցութիւնը գոր մէկ քանի օր առաջ ունեցեր էր Գասթեմունիի նահանգին պաշտօնանկ կուսակալ Րէշիտ փաշայի հետ որ իբր Ազատ Որմնադրական ընկեր անվերապահօրէն յայտներ էր Երիտասարդ Թուրքերու Հայ Ազգի բնաջնջման ծրագրին մանրամասնութիւնները: Պարզ էր այլեւս, թէ իւրաքանչիւր քաղաքէ առաջին անգամ աքսորուած աչքառու դէմքերը, մահուան դատապարտեալ էին մասնաւոր տոմարով: Ասոնք պէտք էին բնաջնջուիլ կառավարական խիստ հակակշռի տակ. իսկ մնացեալ խումբերը դէպի մահ առաջնորդուելու էին ընդհանուր սարսափներով: Եթէ մեր խումբէն մէկ քանիներ սկիզբը վերադարձուեր էին Պոլիս՝ այդ շնորհը արդիւնք էր Մայրաքաղաքի օտար շրջանակներէ ի գործ դրուած բացառիկ ճնշումներու և կարգ մը անձնական կապակցութեանց: Թէ ի՞նչ փրկութիւն կրնար տակաւին յուսացուիլ մեզ համար, Հայաջինջ քաղաքականութեան ա՛յնքան յառաջացած ու բորբոքեալ այդ վայրկեանին՝ դժուար էր գուշակել:

Կէս գիշերուան մօտ փողոցի դրան մեղմօրէն բախուիլը լսեցինք: Տան մուտքը հաստ գերանով մը ամրացուցած էինք իբր կանխազգուշութիւն: Կը խորհէինք, թէ կոտորածի պարագային երբ յարձակում գործուեր՝ կրնայինք մինչև դրան բռնաբարուիլը մէկ երկու վայրկեան շահիլ ետեւի կողմէն փախչելու համար: Անձայն քայլերով իջանք վար ու հարցուփորձէ ետք ներս ընդունեցինք տեղական Հայերէն պատուական բարեկամ մը: – «Ողջո՛յն, խե՛ր ըլլայ» բառերով դիմաւորեցի զինք: – «Աստուած օգնական» պատասխանեց: – «Աստուած պահապան» յարեցի: Եկեղեցականի ու աշխարհականի միջև բարեւելու հնա-

դարեան այդ ոճը երբեք այնքան նշանակալից չէր թուած ինձ, որքան արհաւիրքի այդ երեկոն: Սովորական ժամանակ կուսակրօն եկեղեցականին ուղղուած «Աստուած օգնական»ը իմաստը ունի զօրութիւն հայցելու, որպէս զի կարելի ըլլայ ստանձնուած լուծը համբերութեամբ տարուիլ: Այդ իրիկուան նոյն մաղթանքը կը թուէր մէկ կողմէ կոչը ըլլալ գերբնական միջամտութեան և միւս կողմէ ծաղրը կարծես անել մեր դրութեան:

Բարեկամնիս եկած էր իմացնելու, թէ քաղած ստոյգ տեղեկութեան համաձայն, քաղաքին ոստիկանապետը ծածկագիր հեռագիր մը ստացեր էր Պոլիսէն՝ աքսորականներու վերաբերմամբ: Այդ տեսակ հեռագիրներ շատ էին հասած անցեալին մէջ, կորզելու համար մեր խումբէն ընտրելագոյն տարրեր և առաջնորդելու զանոնք դէպի սպանդանոց: Ի՞նչ անակնկալ կ'սպասէր մեզ արդեօք առաւօտուն: Անկարելի էր չի վրդովուիլ: Անքուն գիշերներու շարքին վրայ հատ մըն ալ կու գար աւելնալ: Յուզումը լուրթեան կը դատապարտէր զմեզ: Խոհեմութիւն կը սեպէինք ճրագն ալ մարել: Մութին մէջ կը նստէինք անշարժ ու տեսակ մը ֆիզիքական անէացումով ազատագոյն թոյլք կը պարգեւուէր մեր հոգեկան վերացումներուն: Բոլորովին լքուած չէինք զգար սակայն ինքզինքնիս մանաւանդ երբ կարեկցութեամբ թրթռուն մէկ քանի աստղեր իրենց շողը կը կաթեցնէին մեր պատուհանէ ներս:

**

Երկուշաբթի առաւօտ ոստիկաններ շրջանը կ'ընէին աքսորականներէս բնակուած տուներուն՝ իւրաքանչիւրս կառավարչատուն հրաւիրելու համար: Պոլսէն յատկապէս դրկուած ճիւղներ էին ասոնք, Չանկըրը-ի մթնոլորտը թունաւորող: Հայոց դէմ կը հայհոյէին շարունակ որպէս դաւաճաններու և պատճառ կը դառնային անվերջ գրգռութեանց: Այդ օրը սակայն, երեսնին ժպտուն էր աւելի: Զրոյց մը կը շրջէր, թէ ազատութիւն պարգեւուած էր մեզ աքսորի կաշկանդումէն: Ոստիկաններու զուարթութիւնը չէր կրնար անշուշտ ատկէ պատճառուած ըլլալ: Ի՞նչ նոր դաւադրութիւն թաքնուած էր արդեօք իրենց գոհունակութեան ետեւ: Վերջապէս ուղղուեցանք դէպի կառավարչատուն ուր ոստիկանապետը Պոլսէն հեռագրուած անուանացանկ մը կարդալէ ետք հանդիսաւորապէս ծանոյց, թէ բարեխնամ (*) կառավարութիւնը ներում շնորհած է այդ անձերուն արտօնելով, որ Պոլսէն զատ Թուրքիոյ ուզած քաղաքնին երթան ու բնակին: Աւանդական «Ալլահ էօմիւրլէր վերսին»ը ստիպուած էինք արտասանել՝ մտովի զայն վերածելով անշուշտ «Ալլահ էօլիւմլէր վերսին»ի:

Կարդացուած անունները՝ հոն գտնուողներու համեմատ՝ երեսուն և հինգ էին թուով, բայց հինգ անունի սխալով մը կը յիշատակուէին նախապէս Պոլիս վերադարձուած ընկերներ՝ մինչ մեր մէջէն բացը կը մնային Դանիէլ Վարուժան, Տօքթ. Ռուբէն Չիլինկիրեան, Վահան Զէհեաեան, Օննիկ Մաղազաճեան և Յարութիւն անուն հացագործ մը: Իսկոյն խնդրեցինք ոստիկանապետէն, որպէս զի բարեհաճի թիրիմացութիւնը հարթել, հարկ եղածը Պոլիս տեղեկագրելով: Վստահ էինք, թէ վերոյիշեալ հինգն ալ պիտի կարենային ազատիլ մեզի հետ: Բայց չարասիրտ պաշտօնեան, որ լաւ գիտէր շնորհուած ներումին (*) իսկական իմաստը, ստիպուած կ'զգար տարբեր ընթացքի հետեւիլ:

Հոս, միջանկեալ ըլլալով պետք է յիշել, թէ հօրս դիմումներուն վրայ, դեսպան Մօրկընթաւ փութացեր էր Թալէադի մօտ և պնդելով թէ Չանկըրը անմեղ Հայեր կան գթութեան արժանի՝ պահանջեր էր ազատ արձակել զանոնք: Ջարդարար գազանը մերժէր էր Պոլիս վերադարձնել մեր խումբը, բայց խաբեպատիր զիջողութիւնն էր ըրեր արտօնելու՝ Թուրքիոյ մէջ մեր բնակավայրը ընտրել այլուր:

Առերեւոյթ բարեացակամութիւն ցոյացը-
նող այս թոյլտուութիւնը դիւային միջոց
մըն էր մեր բնաջնջումը փութացնելու:
Հրոսակներ պատրաստ էին ամէն ճամ-
բու վրայ: Ո՞ր Հայը կրնար որևէ միջոց
կտրել այդ օրերուն, առանց դէպի մահ
խիզախելու: Արդ, Չանկըրը-ի ոստիկանա-
պետը ստոյգ կը նկատէր ներման արժա-
նացողներու մահացումը: Կը խորհէր թէ
մենք, տեղւոյն ճնշիչ մթնոլորտէն զգուած
պիտի աճապարէինք հեռանալ դէպի եր-
կաթուղւոյ գիծը կամ ծովեզերք: Իր ար-
բանեակներէն շատեր կը մօտենային
մեզի ու կը թելադրէին որ մեկնինք: Գա-
լով այն հինգին որ ստիպուած կ'ըլլային
Չանկըրը մնալ ու այդպէսով թերեւս
փրկուիլ, հարկ էր զանոնք ալ տեղափո-
խելու ճարը գտնել: Ոստիկանապետը իր
դաւը լարեց ու յաջողեցաւ Պոլսէն նոր
հրահանգ մը բերել տալ Սեւակի և ըն-
կերներուն իբր բանտարկեալ Այաշ փո-
խադրումը հրամայող: Նոյն օրը ես ալ
խիստ նշանակալից նամակ մը ստացայ
հօրմէս, որ ըստ ժամանակի պահանջին
թուրքերէն գրուած էր ու հակառակ
գրաքննուած ըլլալուն Ջինուորական Իշ-

խանութեան կողմէ՝ կը պարունակէր հետեւեալ պարբերութիւնը. — «Ջմիւռնիա
երթալու մասին ճամբան Ապահովեան էֆենտիի հետ տեսակցիլդ կը յանձնա-
րարեմ. եթէ յիշեալ պարոնը պատշաճ նկատէ կրնաս մեկնիլ»: Այս հաղորդագ-
րութիւնը կը փորձէր վճռապէս հասկցնել կեղծ ներումէն չօգտուելու անհրա-
ժեշտութիւնը: Երեսուն ընկերներ կրնայինք թերեւս հիւանդութիւն պատճառա-
բանելով ատեն մըն ալ հոն մնալ կամ նոյն իսկ Չանկըրըն բնակավայր ընտրել
շնորհուած արտօնութենէն օգտուելով:

Բայց Սեւակի, Վարուժանի և միւս երեքին պարագան հիմա կը տարբերէր:
Մեկնումը ստիպողական էր հռչակուած: Դժուարաւ յաջողեցանք մէկ ու կէս օր-
ուան յետաձգում ձեռք բերել: Զաղաքային կառավարիչի Տեղապահը իր գին-
ուորական պատիւին վրայ կ'երդնուր ճամբաներու ապահովութիւնը: Կը պատա-
հէր, որ այս հաւաստումէն միամտաբար քաջալերուէին ութը ազատ ընկերներ և
իրենք ալ վարձէին երկու կառք, ընկերանալու համար մինչև Գաղատիա՝ Սեւա-
կի խումբին: Մեկնումի պատրաստութիւնները մինչ կը տեսնուէին, Սեւակ կու
գար խնդրել ինձմէ որ Աստուածաշունչ Մատեան մը հայթայթեմ իրեն համար:
Անմահութեան ծարաւի իր հոգին կը փափաքէր աստուածային ճշմարտութեանց
լոյսին մէջ թեւածել: Միակ նմոյշը որ քովս ունէի յանձնեցի իրեն: Յայտնեց, թէ
ծայրէ ծայր պիտի կարդար զայն:

* *

1915, Օգոստոս 13-ը որ Հինգշաբթի կը զուգահիսյէր, չարաբաստիկ ու եղերական շունչով էր տոգորուած: Առջի գիշերը յատկանշուեցաւ ահագոյեցիկ երազներով որոնք խռովեցին շատերուս քունը և քանիցս արթնցուցին զմեզ ընդոստ: Կէս գիշերին՝ մեր տան աքաղաղը երեք անգամ իր ձայնը հնչեցուց չարագուշակ ոգիի դերը կատարելով կարծես: Արշալոյսը կը յամենար խաւարը փարատել: Արդեօք կ'ամչնա՞ր լոյսով ողողել ոճրաբեմը ուր հանճարներ պիտի խողխողուէին ու նահատակութեան հսկայ կոթող մը պիտի բարձրանար իբր յաւիտենական բողոք ընդդէմ Թուրք բարբարոսութեան:

Մութնալուսուն արդէն հաւաքուած էինք Չանկըրը-ի կամուրջին գլուխը ողջերթ մաղթելու համար մեր տարաբաղդ ընկերներուն: Կառավարութիւնը երկու կառք պատրաստած էր Սեւակի խումբին համար ու մէկ մէկ ալ պահակ նշանակած: Միւս ութը ընկերները յուսախաբ եղան իրենց վարձած կառքերէն մէկուն չերեւնալովը ու վերջին պահուն ստիպուեցան ճամբորդութիւննին յետաձգել: Դժուար կ'ըլլար սակայն Այաշ մէկնող հինգ ընկերներէն բաժնուիլ: Ողջագորուեցանք կրկնակի համբոյրներով: Ոստիկանները վերջապէս հրամայեցին մէկդի քաշուիլ: Կառքերը անցան ճակատագրային կամուրջէն ուղղուելու համար դէպի Թիւնէյ...: Մահուան արշաւանքն էր այս:

* *

Օրը տարածամած էր արդէն ու բուեր կ'սկսէին երդիքներու վրայ թառիլ ու մերթ մթնոլորտը վրդովել մահերգակ շեշտերով, երբ երկու ծանօթ կառքեր մուտք կը գործեն Չանկըրը-ի շուկան... իրենց առաւօտեան ճամբորդներէն պարպուած: Այաշի երեք օրուան ճամբան ի՞նչպէս եօթը ժամուան էր վերածուած: Ո՞ւր էին Հայ հանճարի, ազգասիրութեան և հաւատքի մարմնացումները որոնց ճակտին մեր դրոշմած համբոյրները դեռ կորուսած ըլլալու չէին իրենց ջերմութիւնը: Սարսուռը որ կ'անցներ իւրաքանչիւրիս մարմինէն բաւական էր կաթուածահար ընելու ամենքս:

Կառապաններէն մէկը կը յանդգներ ահաւոր գաղտնիքը յայտնել նկարագրելով, թէ ինչպէս Թիւնէյ հասած էին անվտանգ ու տեղւոյն պահականոցը ճաշելէ ետք, կրկին ճամբայ ելած: Հինգ վայրկեան ետք Թէքէ Պուրնույի բարձունքին վրայ դիմաւորուած էին դաշոյններով միայն զինուած տասը հոգինոց հրոսակախումբէ: Կառապանները ձիերը մտրակեր ու սպառնացող վտանգէ ազատիլ էին փորձեր յաջողութեան ամէն յոյսով: Տարագրուող մեր ընկերներու ապահովութեան պատասխանատու ոստիկանը բռնութեամբ կեցուցեր էր կառքերուն սլացքը: Երբ միւս պահակը ուզեր էր զէնքի դիմելով կացութիւնը փրկել, առաջին սրիկան արգիլեր էր զայն խստիւ: Յետոյ վար էր իջեր կառքէն ու պահանջեր՝ որ դրամին յանձնեն: Եօթանասուն հնչիւն ոսկի գրպանելէ ետք «Գաթընդգա ֆերման վար» [Ջարդուելնուդ հրովարտակը ելած է] ըսելով հրամայեր էր դահիճներուն որ մօտակայ ձորակը իջեցնեն հինգ ընկերները ու մահացնեն զանոնք...:

Նոյն գիշերն իսկ՝ այս ամէնը պատմող կառապանը սաստկապէս կը ծեծուէր ոստիկաններու կողմէ իր անգաղտնասպահութեան համար: Բայց եղեռնին մահաբանութիւնները շուտով կը տարածայնուէին, մատնելով զմեզ հոգեկան անընկարագրելի կսկիծի: Թիւնէյի պահականոցը նոյն միջոցին գործող Յակոբ անուն ծեփարարի մը գաղտնի վկայութեամբ, ոճիրէն օր մը առաջ կատապան լամայի Թիւնէյ ժամաներ էր Չանկըրի ոստիկան-գինուորներու վատահամբալ հրամանատարին՝ Իթթիհասի շնական ներկայացուցչին և տիրահոշակ ոստիկանապետին կողմէ ու մօտակայ գիւղ մը երթալով հաւաքեր էր տասը հրոսակ: Ասոնց գլխաւորն էր Ալթ անուն աւագակապետը: Ասոնք նստեր էին մարգագետնին վրայ ու ծրագրեր ամբողջ սպանող: Յետոյ գացեր էին ընտրել բուն (→ էջ 9)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 2-էն)

վայրը ուր ոճիրը պիտի գործադրուէր:

Սպանութեան օրը Իսմայիլ հանդիսատես էր եղեր նախնորհին՝ Սեւակի նախապէս ըրած սպառնալիքը գործադրած ըլլալու գոհունակութեամբ: Նոյն կէսօրէն ետք ոստիկան-գիւնտրներու «քէմիք գորան» (ոսկոր կոտորոլ) մականուանեալ հրամանատարը «հճրա՛ւաթ վուզու պուլտո՛ւ մը» (գործադրուեցա՛ւ) հեռաձայներ էր թիւնէյի պահականոցը: Ասկէ զատ ապացոյցը կար թէ չորս կառքերու թիւնէյէ անցնելիքը տեղեկացուած էր հրոսակներուն, քանզի առաջին երկուքին հաշիւը մաքրելէ ետք սպասեր էին ուրիշ երկու կառքի եւս որոնք նոյն օրը ճամբորդել մտադրող բայց գրեթէ հրաշքով ետ մնացող մեր ութը ընկերները պիտի բերէին: Ասոց չի գալովը հրոսակները սխալմամբ յարձակեր էին նոյն ճամբէն անցնող երկու բուրբուլին ուրիշ կառքերու վրայ, ուր վեց Յոյն և երկու Հայ նորագիր գիւնտրներ կային. և խողխողեր գանձեր:

Սարսափը զոր ապրեցանք՝ չարաչար հիւծեց մեր մարմինը: Ի՞նչպէս կարելի էր մարսել Վարուժանի և Սեւակի պէս տաղանդներու այնքան անարժան և ստոր թուրքերու կողմէ վատաբար բնաջնջուելուն գաղափարը: Բոլոր նահատակուողները տիպարներ էին Հայ արժանիքի: Սուգը կ'ընկճէր մեզ ծայր աստիճան և արդար ընդվզումը վրէժ կը գողար մեր ներսիդին: Մինչև ե՞րբ քաղաքակիրթ (*) աշխարհը պիտի հանդուրժէր թուրք բարբարոսութեան անզուսպ պողոթկումին: Գործուած նախնորհները բաւական էին քարերն իսկ ցնցելու:

Ոճիրին գիշերը երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ և յաջորդ օրը գրոյցը լսեցինք, թէ «լոյս էր իջեր» նահատակուողներուն վրայ: Աստուածային ցասումի և օրհնութեան այս կրկնակ «նշան»ները պահ մը խուճապի մատնեցին Չանկըրը-ի մոլեռանդ Իսլամները: Արդիւնքը այն եղաւ, որ խստութիւնները քիչ մը մեղմացուին: Բայց շատ չանցած՝ Գաղատիոյ Հայակեր կուսակալի փոխանորդ Աթըֆը Գասթէմունի կը փոխադրուէր պաշտօնի բարձրացումով իբր լիազօր կուսակալ: Զէլէկեան կը քշուէր դէպի Սեբաստիա: Կ'սկսէինք երկու սուրի մէջտեղ տուայտիլ: Ճամբորդելը՝ վտանգաւոր, հոն մնալը՝ աղէտալի:

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԻՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐ ԾՈՒԹԷՆ ՎԱԽՑՈՂ ԹՈՒՐՔԻԱՆ, ԱԻԵԼԻ ՃԻՇԴ՝ ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ ՎԱԽՑՈՂ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Ծարաթ, 5 Մարտ 2005 թուակիր "Hürriyet" թերթին առաջին էջին վրայ, «Աղուէսի Պատերազմը» շատ մեծ վերնագրով տրուած այս լուրը, նոյնութեամբ կը հրատարակենք:

«Միջավայրի և անտառի» նախարարութիւնը, թուրքիոյ միասնական կառոյցին խանգարումին առաջը առնելու կեղծ պատճառաբանութեամբ՝ իրենց մէջ Kürdistan և Armenia անուններ ունեցող կենդանիներուն մակդիրները փոխեց:

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՆՈՐ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Անունը "VULPUS VULPUS KÜRDISTANICA" եղող «շէկ աղուէս»ին նոր անունը եղաւ "VULPES VULPES"

"OVIS ARMENIANA" եղող վայրի ոչխարին նոր անունը եղաւ "ORIS ORIEN ANATOLICUS", և "CAPREOLUS CAPREOLUS ARMENIUS" եղող այծեամին անունն ալ՝ "CAPREOLUS CAPREOLUS CAPREOLUS"ի փոխուեցաւ:

Կենսալորտի և անտառի նախարարութեան պատասխանատուները այս կենդանիներու անուններու փոփոխութեան իբր պատճառաբանութիւն հետեւեալը ըսին՝ Այս անուններուն վրայ յենելով «Այստեղ Քիրտ կար, Հայ կար» համոզումը տարածելու համար նման անուններ կը գործածեն:

Միացեալ Ազգերու Վերականգնումի ծրագրին պատասխանատուն՝ «Թրքական կառավարութիւնը անուններ փոխելու իրաւունք չունի» յայտարարեց...»:

Թրքական կառավարութեան տուած այս անօրէն որոշումէն ալ յայտնի կ'ըլլայ, որ թուրքերը վեր-

զին շրջաններուն ինչ ընելիքին չեն գիտեր, և շուար վիճակ մը ունին:

Եւրոպական պետութիւններուն թրքական կառավարութեան հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունիլ պարտադրելուն հետեւանքով՝ թուրքերը այս տեսակի տարօրինակ որոշումներ առնելու սկսան:

Ձեզի բան մը ըսենք, թուրքեր՝ 'դուք ինչի' կը նմանիք, գիտէ՞ք: Ջայլամի կը նմանիք: Գլուխնիդ աւագի մէջ մխրճած, իրականութիւնները տեսնել չէք ուզեր: Աւելի ծիշդ՝ դուք ինքզինքնիդ դեռ «Օսմանեան շրջանը» կը կարծէք: «Ուզածնուդ պէս կախելու և սպաննելու» — Օսմանեան յափշտակիչներու ձեր շրջանը:

Այն շրջաններուն, ձեզի համար, հայերը ջարդելը հաւ մորթելու պէս պարզ բան մըն էր:

Հայերը ջարդելու վարժուած էիք: Խեղճ հայերն ալ ոչխարներու պէս մորթուելու վարժուած էին:

Որովհետեւ հայերը պաշտպանող չկար: Հինգ հազար տարիներէ ի վեր հայերուն հայրենիքը եղած արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ ապրող հայերը՝ դուք, 11 դարուն Անաթոլիա ձեր մտած օրէն, ջարդել սկսաք: ... Եւ 1915-թ.ին բոլոր հայերը ցեղասպանութեան ենթարկեցիք:

Եւ պարպուած «Հայաստան» հայրենիքը՝ վայրենի թուրքերով և վայրենի քիւրտերով լեցուցիք:

Եւ Հայաստանի մէջի բոլոր հայկական կոթողներն և եկեղեցիները՝ «հայերէն հետք չմնայ» ըսելով կործանեցիք:

Եւ այս զարհուրելի ցեղասպանական ծրագիրները գործադրեցին ձեր նոր դարերու փողկապաւոր "Timurlenk"ները՝ Թալաթ Փաշան, Մուսթաֆա Քեմալը, Իսմէթ Ինէօլիս և իրենց գործակալները:

Բոլոր քարտէսներուն վրայ «Հայաստան» անունով նշուած հայերուն հայրենիքին մէջ, այսօր մէկ հատ հայ չէ մնացած:

Եւ Հայաստանի բազմահազար հայկական եկեղեցիներէն ոչ մէկուն հետքը մնացած է այսօր:

Եւ այժմ եւրոպական պետութիւնները, հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունիլ տալու համար ձեզ կը ծնեն:

Եւ դուք, սեփական շուքէն վախցող, աւելի ծիշդ՝ իր պատմութենէն վախցողին պէս, հայերէն վերջին յիշատակ մնացած՝ խեղճ կենդանիներով բնորոշուած հայկական անունները կը փոխէք:

Ուրիշ շատ ճարպիկութիւններ ալ ունիք: Եւրոպական բոլոր գրադարաններուն մէջ գտնուող հայկական ցեղասպանութեան մասին գիրքերը կը գողնաք:

Եւ հայկական ցեղասպանութեան մէջ ձեր մեղսակիցները եղող, աշխարհատարած ծանօթ կազմակերպութեան հետ գործակցաբար, պատմական իրականութիւնները փոխելով, բոլորովին սուտերու վրայ հիմնուած պատմական գիրքեր հրատարակել կուտաք: Ձեր նորագոյն ճարպիկութիւններէն մէկն ալ հետեւեալն է: Internet-ի կայքէջերը ձեր սուտ պատմութիւններով կը լեցնէք, և հայկական ցեղասպանութեան մասին եղած բոլոր գրութիւնները կը խափանէք:

Բայց ինչ ալ ընէք՝ անօգուտ է: Որովհետեւ եւրոպական ժողովուրդները ձեր ինչ ըլլալը այլեւս համկցան: Մանաւանդ Գերմանացիները՝ դառն իրականութեան մը հետ դէմ դիմաց մնացին:

Հինգ միլիոնէ աւելի թուրք ունեցող այսօրուան Գերմանիոյ մէջ, թուրքերուն դէմ թշնամութիւնը օրէ օր կ'աւելնայ: Եւ յառաջիկայ ընտրութիւններուն հարիւր առ հարիւր իշխանութեան գալու հաւանականութիւն ներկայացնող C.D.U.-ն՝ «Քրիստոնեայ ժողովրդավարական Միութիւն» կուսակցութիւնը, թուրքերուն եւրոպական Միութեան մէջ մտնելը չ'ուզեր:

Եւ ձեզի համար, ամէնէն կարելորդ՝ C.D.U. կուսակցութիւնը հայկական ցեղասպանութիւնը ծանչնալու կը պատրաստուի:

Այն ատեն պիտի տեսնենք... Թէ կրկին «Իբր Թէ հայկական ցեղասպանութիւն» պիտի կրնա՞ք ըսել արդեօք:

Վարուժանի և Սեւակի նահատակութենէն երկուք ու կէս ամիս ետք, ստիպուեցայ ճամբորդել դէպի Գաղատիա: Անցայ Թիւնէյէն ու Թէքէ Պոլսընույէն: Իջայ ձորակը որու մէկ կողմը սէգեր կ'աճէին և միւս կողմը փոքրիկ աւազան մըն էր գոյացած: Տեսայ քիչ անդին կիսաթաղ ոսկորները մեր հերոսներուն: Գլխաքաց կանգնեցայ անոնց առջև և արտասանեցի «Հոգւոց» աղօթքը: Յօշոտուած մարմիններ էին ստոնք: Կը թուէր, թէ վայրագ գազանները յաջողեր էին մահացնել Սեւակն ու Վարուժանը: Բայց այսօր անոնք և ընկերները կ'ապրին տակաւին իրենց արտադրութիւններով ու թողուած անջինջ տպաւորութիւններով: Հայու հոգին յաւիտենապէս պիտի ներշնչուի իրենց գաղափարականներով ու դիցազնական օրինակով: Հայաստանեայց Եկեղեցին այս նոր մարտիրոսներու խանդովը հրդեհուած պիտի անշուշտ չուշանայ իր վերածնունդը ունենալ:

Ե՞րբ արդեօք կարելի պիտի ըլլայ, այդ նահատակներուն նուիրական նշխարները փոխադրել Հայաստան ու անոնց վրայ կանգնել տաճար մը, ուրկէ մշտատեսօրէն ճառագայթեն այն լուսաւոր սկզբունքները որոնց համար իրենք զոհուեցան:

ՅՈՎՀԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ԿԱՐԱՊԵՅԵԱՆ- «Զանդըրը-ն վերապրող աքսորեալ»

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉՆԱԿ» թիւ 3 -21 Յունուար 1922, ԱՄՆ (Բ. Մաս և Վերջ)

Այստեղ կ'աւարտի Յովհան Վարդապետ Կարապետեանին ^{**}Զանդըրը-ի աքսորավայրին մէջ, Ռուբէն Սեւակի հետ ապրած դժոխային օրերուն պատմութիւնը:

Մենք, խոր երախտագիտութեամբ կը խոնարհինք, այս մեծահոգի և հայրենասէր հայուն յիշատակին առջեւ, որ այսքան ճշգրտութեամբ և նոյն ատեն զգայականութեամբ պատմութեան էջերուն յանձնած է՝ 24 Ապրիլ 1915 եղեռնը:

Յ. Չ. (Ծար. 4 և մնացեալը յաջորդի)

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

GÖLGESİNDEN KORKAN TÜRKİYE

DAHA DOGRUSU TARİHİNDEN KORKAN TÜRKİYE

5 MART 2005 CUMARTESİ TARİHLİ "HÜRRİYET" GAZETESİNİN BİRİNCİ SAHİFESİNDE
"TILKI SAVASI"

ÇOK BÜYÜK BASLIKLA VERİLEN BU HABERİ AYNEN YAYINLIYORUZ.

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, TÜRKİYENİN ÜNİTER YAPISINI BOZUCU NİTELİKTE KASITLI OLARAK ADLANDIRMA YAPILDIĞI GERERÇESİYLE, İÇİNDE KÜRDİSTAN VE ERMENİ KELİMLERİ GEÇEN HAYVAN İSİMLERİNİ DEĞİSTİRDİ.

BAKANLIKTAN YENİ İSİMLER

ADI "VULPES VULPES KURDISTANICA" OLAN KIZIL TILKI "VULPES VULPES" OLDU. "OVIS ARMANIANA" OLAN YABAN KOYUNU "OVIS ORİEN ANATOLICUS" VE "CAPREOLUS CAPREOLUS ARMENTUS" OLAN KARACA TÜRÜNÜN ADI DA "CAPREOLUS CAPREOLUS CAPREOLUS" OLARAK DEĞİSTİRİLDİ.

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI SORUMLULARININ BU HAYVAN İSİMLERİNİN DEĞİSTİRİLMESİNE SEBEP OLARAK SÖYLEDİKLERİ SU : "TÜRKİYE ÜZERİNDE CESİTLİ OYUNLAR OYNANIYOR.

BU İSİMLERİ, BURADA KÜRT VARDI, ERMENİ VARDI YARGISI UYANDIRMAK İÇİN ÖZELLİKLE KULLANIYORLAR...

TÜRK HÜKÜMETİNİN HAYVAN İSİMLERİNİ DEĞİSTİRME KARARINA KARŞI, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI YETKİLİSİ "TÜRK HÜKÜMETİNİN İSİMLERİ DEĞİSTİRMEYE HAKKI YOK" DEMİS.

... TÜRK HÜKÜMETİNİN VERDİĞİ BU USULSÜZ KARARDAN DA ANLASILIYOR Kİ TÜRKLER SON ZAMANLARDA NE YAPACAGINI SASIRMIS DURUMDALAR.

AVRUPA DEVLETLERİ, ERMENİ SOYKIRIMINI TANIMASI İÇİN TÜRK HÜKÜMETİNİ ZORLADIKÇA, TÜRKLER DE BÖYLE SAÇMA KARARLAR ALIYOR.

... SİZE BİR SEY SÖYLİYELİM Mİ ?

SİZ NEYE BENZİYORSUNUZ BİLİYORMUSUNUZ ?

DEVE KUSUNA.

BASINIZI KUMA SOKMUSSUNUZ, ETRAFINIZDAKİ GERÇEKLERİ GÖRMEK İSTEMİYORSUNUZ.

DAHA DOGRUSU, SIZ KENDİNİZİ HALA OSMANLI DEVRİNDE ZANNEDİYORSUNUZ.

“ASTIGI ASTIK, KESTIGI KESTIK”

OSMANLI ZORBA-SI DEVİRLERİNDE.

O DEVİRLERDE KI, ERMENİLERİ KESMEK, SİZİN İÇİN TAVUK KESMEK GIBI BİR SEYDİ.

ERMENİLERİ KESMEYE ALISMISTINIZ. ZAVALLI ERMENİLER DE KOYUNLAR GIBI KESİLMEMEYE ALISMISLARDI.

ÇÜNKÜ ERMENİLERİ MÜDAFAA EDEN KİMSE YOKTU.

BESBIN SENELİK ERMENİ VATANI OLAN DOĞU ANATOLYADA YASİYAN ERMENİLERİ, 11. ASIRDA ANATOLYAYA AYAK BASTIGINIZ TARİHTEN İTİBAREN KESMİYE BASLADINIZ...

... VE 1915-DE DE BÜTÜN ERMENİLERİ SOYKIRIMINA UGRATTINIZ.

VE BOSALAN ERMENİSTAN VATANINI VAHSİ TÜRK VE VAHSİ KÜRTLERLE DOLDURDUNUZ.

VE ERMENİSTANDA OLAN BÜTÜN ERMENİ KİLİSELERİNİ ERMENİLERDEN İZ KALMASIN DİYE YIKTINIZ.

VE BU KORKUNC SOYKIRIMI PROGRAMINI, KIRAVATLI TIMURLERENLERİNİZ OLAN TALAT PASA MUSTAFA KEMAL, İSMET İNÖNÜ VE ONLARIN YARDIMLILARI GERÇEKLESTİRDİ.

BÜTÜN DÜNYA HARİTALARINDA ERMENİSTAN DİYE GÖSTERİLEN ERMENİ VATANINDA BUGÜN BİR TEK ERMENİ YOK.

VE ERMENİSTANDAKİ ONBINLERCE ERMENİ KİLİSESİNDEN DE BİR İZ KALMAMIS.

VE BUGÜN AVRUPA DEVLETLERİ, ERMENİ SOYKIRIMINI TANIMANIZ İÇİN SİZİ SIKIŞTIRINCA, GOLGESİNDEN KORKAN, DAHA DOGRUSU TARİHİNDEN KORKAN İNSANLAR GIBI, SON HATİRA OLARAK KALAN ZAVALLI HAYVANLARIN ERMENİ İSİMLERİNİ DEĞİŞTİRİYORSUNUZ...

DAHA BASKA “MARİFETLERİNİZ”DE VAR.

BÜTÜN DÜNYA KÜTÜPHANELERİNDEN, ERMENİ SOYKIRIMI İLE ALAKALI KİTAPLARI ÇALIYORSUNUZ.

VE ERMENİ SOYKIRIMINDA SİZİN SUÇ ORTAKLARINIZ OLAN DÜNYACA MESHUR SEBEKE İLE TESRİKİ MESAI EDİYOR, VE TARİHİ HAKİKATLERİ DEĞİŞTİREREK, TAMAMEN YALANLAR ÜZERİNE KURULMUS TARİH KİTAPLARI YAYINLIYORSUNUZ.

YENİ MARİFETLERİNİZDEN BİRİ DE SU.

İNTERNET PROGRAMLARINI SİZİN YALAN HİKAYELERİNİZLE DOLDURUYORSUNUZ.

VE BİLHASSA ERMENİ SOYKIRIMI İLE ALAKALI İNTERNET PROGRAMLARINI SABOTE EDİYORSUNUZ.

FAKAT NE DE YAPSANIZ BOSUNA. ÇÜNKÜ BUGÜN AVRUPA HALKLARI ARTIK SİZİN NE OLDUĞUNUZU ANLADI.

BİLHASSA ALMANLAR ACI HAKİKATLE KARSİ KARSİYA.

BES MİLYONDAN FAZLA TÜRK BULUNAN BUGÜNKÜ ALMANYADA, TÜRKLERE KARSİ DÜŞMANLIK GÜNDEN GÜNE ARTIYOR.

VE GELECEK SEÇİMDE YÜZDE YÜZ İKTİDARA GELECEK OLAN C.D.U. HRİSTİYAN DEMOKRAT BİRLİĞİ) PARTİSİ TÜRKLERİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMESİNİ İSTEMİYOR.

VE BİZİM İÇİN EN MUHİMİ: C.D.U. PARTİSİ ERMENİ SOYKIRIMINI TANIMAYA HAZIRLANIYOR.

BAKALIM SİZ O ZAMAN, GENE (SÖZ DE ERMENİ SOYKIRIMI) DİYEBİLECEKMİSİNİZ ACABA. **Յ. Չ.**

ԳԵՐՄԱՆ ՈՃՐԱՊԱՐՏ ԽԻՂՃԸ ԱՐԴԵՕ՞Ք ՍԿՍԱԾ Է ... (Շար. էջ 1-էն)

Ճիգ կը թափէ որ իր հին ու նոր դաշնակիցին Ե. Միութեան անդամակցիլ տայ:

Ողջունելով գերմանական խղճմտանքին զարթումը (որուն նախանշանը կը տեսնենք Գերման «Քրիստոնեայ ժողովրդավարական Միութիւն»ի մօտ, հարց կուտանք... Ե՞րբ Շրէտեր մը, Քոնի կամ Ֆիշեր մը ծունկի պիտի գան Ծիծեռնակաբերդի Բոց-ին առջեւ և խնդրեն ներողութիւն Գերման պետութեան անունով:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ
ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՄԸ՝
ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ
ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲԱՊՂԾԵՑ**

2004-ԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ,
ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ՄԷԿ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԳԻՐՔ ՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ...

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ, ԻՐ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻՆ
ՄԷՋ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՉԱՆՂԸՐԸ-Ի
ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՍԻՆ ՍԱՊԷՍ ԳՐԵՐ Է. «ԲԱՅԱՌՈՒԱԾ
ՉԷ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԱԻԱՍՏԻ
[ԿԵՂԾ, ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ] ԼԻՆԻ»:

ԵՒ

ԵՋՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Եւ հիմա եզրակացնենք՝ այս չորս ականատես աքսորեալներուն Ռուբէն Սեւակի մասին ըրած վկայութիւնները:

1.- ՍԵՂԱՆԱԽՈՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԵՐԼԷՄԷՋԵԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ.
«Չեմ կրնար համոզուիլ այս գաղափարին հետ»-ըսաւ Տօքթ. Սեւակ, «Որ մահէն վախճալով ուրանամ ազգ և ընտանիք»:
Եւ նախընտրեց մեռնիլ»:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԵՐԼԷՄԷՋԵԱՆ

2.- ՄՏԱԽՈՐԱԿԱՆ ՄԻՔԱՅԷԼ ԾԱՄՏԱՆՃԵԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ.
«1915 Յունիսի վերջերը, Չանղըրը-ի մէջ, մեկուկէս ամիսի չափ, միասին ապրեցայ Սեւակին հետ:

Պոլսէն ծանօթ էր ինձի իր դիւրահաղորդ և զուարթ հոգին:
Ջարդերու չարաշուք զրոյցներ սկսած էին մեր ականջը հասնիլ: Այդ միջոցներուն էր, որ օր մը, մեծ իրարանցումի մը մէջ տեսայ զինքը:
Այն տեսակ խօսք մը տարածուած էր աքսորականներու մէջ, թէ մահմետականութիւնը ընդունողը ազատ պիտի արձակուէր:
Ամբողջ երկու օր, Ռուբէն Սեւակը աշխատեցաւ համոզելու տկար հոգիները, որ մահը մահմետականացումէն աւելի աղէկ է, և զատ զատ երդում ընել տուաւ ամէն անոնց, որոնց հոգիի ուժին վրայ կասկած ունէր, թէ հաւատարիմ պիտի մնան իրենց լոյս հաւատքին:
Իր բժշկած աղջկան հայրը կը համոզէր Ռ. Սեւակը, ընդունիլ մահմետականութիւնը քանի ուշ չէր... և զինուորական ճիւղի նախագահին դիմէ, իր կրօնափոխ եղած ըլլալը յայտնելու համար:
Սեւակ, երբեք իրմէ սպասուած դիմումը չըրաւ զինուորականութեան ճիւղի պետին...»:

ՄԻՔԱՅԷԼ ԾԱՄՏԱՆՃԵԱՆ

3.- ԲԺԻԾԿ ՎԱՀԱՆ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«1915 Օգոստոսի կիսուն էր... գիշերը Չիլինկիրեանը գիս տեսնելու եկած էր, կ'ուզեր գաղտնի տեսակցութիւն մը ունենալ, ուստի դուրս կ'ելլենք բացօդայ տեղ մը երթալու համար:

«Լաւ մտիկ ըրէ Վահան» - ըսաւ Սեւակը թրթռուն ձայնով մը և շարունակեց. «Կամ պէտք է, որ գրական անուանս պէս հոգիս ալ սեւցնեմ և կամ՝ մեռնիմ:

Ուխտած եմ մեռնիլ, բայց երբեք հոգիս չսեւցնել»:

Չէթէ Ռէիսին որուն աղջիկը բուժած էր Սեւակ, իր երախտագիտութիւնը յայտնած էր խժոժօրէն սպաննել տալով Սեւակն և ընկերները:

Ահա այսպէս Սեւակ, զոհուելով իր ուխտը կը կատարէր, չսեւցնելու համար իր հոգին:

Յարգանք իր անբիծ հոգիին»

ԲԺԻԾԿ ՎԱՀԱՆ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

4.- ՅՈՎՀԱՆ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«Յանկարծ սենեակ մտաւ Տօքթ. Չիլինկիրեան: Սովորականէն աւելի մոայլ էր կերպարանքը:

«Առաջարկ մը ունիմ ընելիք» - յայտարարեց, առանց յառաջընթաց խօսքերու:

«Կը լսեմ, թէ Գաղատիոյ կողմերը իսլամացած են կարգ մը հայեր: Չեմ ուզեր որ մեր ընկերներէն ոեւէ մէկը այդպիսի տկարացում ունենայ ապագայ հաւանական ճնշումներու առջեւ, ուստի կը թելադրեմ որ դուն, իբր հոգեւորական, կանչես հոս գտնուողները և երդում առնես իւրաքանչիւրէն, թէ հաստատ պիտի պահեն քրիստոնէական հաւատքնին»:

...Գիշեր մը մեր տունը, երբ Պրն. Տիրան Զէլէկեանին հետ կը խորհրդակցէինք, Տօքթ. Չիլինկիրեանը անակնկալ այցելութիւն մը տալով յայտնեց, թէ եկած էր ծանրակշիռ յայտնութիւններ ընելու:

Չանդըրը-ի մէջ կառապան մը կար, որուն աղջիկը դարմանած էր Տօքթ. Ռ. Չիլինկիրեանը:

Այս կառապանը կը պահանջէ Սեւակէն որ իսկոյն իսլամանայ, «Եթէ ոչ» կ'ըսէ, «Չեզ ամէնքդ թիւնէի մէջ պիտի սպաննենք: Զեզ սիրելուս համար կ'ուզեմ կեանքդ փրկել: «Հազգ Տիւնը» ընդունէ: Հակառակ պարագային աղէկ գիտցիր, որ կտոր կտոր պիտի ըլլաս»:

Ո՞վ կրնար այլևս անգիտանալ վայրկեանին վճռականութիւնը: Կ'զգայինք, թէ գոյութեան նժարը դէպի գերեզման կը հակեր աւելի քան երբեք:

Կար կէտ մը սակայն, որու շուրջ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէր: Եւ այդ ալ վեր բռնել էր, ամէն գնով, դրօշը քրիստոնէական հաւատքին:

Զէլէկեան խաչակնքեց երկիւղածութեամբ, իսկ Սեւակ իր բռունցքը ցցեց այն «միճարէ»ին ուղղութեամբ, որու պատշգամէն խռպոտ ձայն մը կը բարձրանար նոյն պահուն դէպի Ալլահն իսլամութեան:

...Այն Կիրակին Ս. Պատարագի մատուցումը արցունք կը խլէր ամէն աչքերէ: Մատուոն յառաջակողմը՝ դասին առջեւ, ասպետական դիրքով կանգնած էր նոյն ինքն Տօքթ. Չիլինկիրեան:

Կ'զգայի թէ ինք, այդ վայրկեանին, կը մարմնացներ մեր ցեղին հաւատքի դիւցազնութիւնը:

Երկիւղի նշոյլը անգամ չկար իր առնական դէմքին արտայայտութեան մէջ: Չեմ կրնար պահ մը իսկ մտքէս հեռացնել իր այդ օրուան գրաւիչ վեհութիւնը: Այսպէս ալ՝ Սեւակ վախ չունէր իր դահիճներէն:

Անոնք կրնային իր մարմինը անշնչացնել, բայց իր հոգին յաւիտենական պատգամներ պիտի ունենար հայութեան ականջին հնչեցնելիք:

ՅՈՎՀԱՆ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

**

«ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻՆ ՀՈԳԻՆ՝ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄՆԵՐ ՊԻՏԻ ՀՆՉԵՅՆԷ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԿԱՆՋԻՆ»:

Ընթերցողներուն արդէն ծանօթ ու տխրահոչակ այս թարգմանիչին նման թրքական ոգի ունեցողներն ալ ահա՛, արգելք ըլլալ կ'ուզեն որ Ռուբէն Սեւակին դիւցազնական պատգամները չհասնին հայ ժողովուրդին ականջին:

Բայց մենք կը հաւատանք, որ հայ ժողովուրդը երբեք չի՛ մոռնար իր նահատակներուն պատգամները:

Վկայ՝ 90 տարիներէ ի վեր, 1915-ի Եղեռնին խորհրդանիշ եղող «24 Ապրիլ»ը, որ մտաւորական նահատակներուն յաւերժացման օրն է: Եւ Ռուբէն Սեւակի պէս հերոս նահատակներու պատգամները, օրէ օր աւելի զօրաւոր պիտի թնդացնեն հայութեան հոգիները:

**

«ՆԱՅԻՐԻ»ի այս սիւնակներուն մէջ կրկին նշեցինք, Չանդըրը-ի դժոխքէն փրկուած չորս աքսորեալներուն ականատեսի վկայութիւնները, որոնք (→էջ 3)

Բ Ա Յ Ն Ա Մ Ա Կ ԳԳԳ

**... ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՊՐՆ. ՊՈՒՇԿԻՆ ՍԵՐՈՐԵԱՆԻՆ՝
«ԶՕՐԱՎԻԳ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ - ԵՐԵՒԱՆ**

Վերջերս «Նովոյե Վրեմիա» - 5/10/2004-թ. թերթի մէջ լոյս տեսաւ Ալեքսանդր Թոփչեանի յօդուածը Ռուրէն Սեւակի ռուսերէն ժողովածուի վերաբերեալ [թարգմանիչ և յառաջարանի հեղինակ՝ Գէորգի Կուրատեան]:

Իր յօդուածի մէջ գրականագէտը կը խօսէր ժողովածուի յառաջարանին մէջ տեղ գտած շարք մը անճշդութիւններու մասին: Սակայն, ինչպէս թուեցաւ մեզի, Ալեքսանդր Թոփչեանին ամէնէն աւելի մտահոգած է յառաջարանով արտայայտուած որոշ կասկածները Ռ. Սեւակի նահատակութեան մանրամասներու վերաբերեալ:

Ստոյգ տեղեկութիւններու հիման վրայ ապացուցուած և հաստատուած այդ պատմութիւնները [երբ Ռուրէն Սեւակ հրաժարեցաւ մահմետական դառնալու գնով իր կեանքը փրկել] Գէորգի Կուրատեան գայն կը համարէ պարականոն, անվաւեր, անհաւաստի, կեղծ, կասկածելի և յօրինուած: Բայց, միւս կողմէ, իրր ապացոյց իր կասկածներուն, Գ. Կուրատեան ոչ մէկ փաստաթուղթ, ոչ մէկ նոր վկայութիւն չի բերեր: Աւելին՝ իր պատասխան յօդուածին մէջ «Նովոյե Վրեմիա» - 16/10/2004-թ. Ռ. Սեւակի նահատակութեան անմիջական ակնատեսներու վկայութիւնները կը համարէ «երկրորդ, երրորդ բերաններէ» մեզի հասած գրոյց... և կը հետեւցնէ. որ «Այդ պատմութիւնները չեն կրնար բացարձակապէս ճշմարիտ ըլլալ»:

Կը կարծենք, որ այս մէկը անպատասխանատու յայտարարութիւն է, որ, ինչպէս ճիշդ է նկատած «Նովոյե Վրեմիա»ն իր խմբագրական եզրակացութեան մէջ, «... Ստուեր կը ձգէ բանաստեղծի բարոյական մեծութեան վրայ»:

Կը յայտնուի որ այստեղ, Գ. Կուրատեանը երկակի խաղ կը փորձէ: Մէկ կողմէ կը գրէ, թէ բանաստեղծը ախորի մէջ ինկզիմ անթերի պահած է, միւս կողմէ, առանց որեւէ ապացոյց բերելու կը յայտարարէ, թէ նահատակ-հերոսին հետ միասին ախորի մէջ գտնուած հայ հոգեւորականներու և մտաւորականներու բազմաթիւ վկայութիւնները անվաւեր են, յօրինուած, երկրորդ, երրորդ բերանէ... և այլն...: Կը ստանանք հետեւեալ պատկերը. «Ռուրէն Սեւակն այդ, մեծ է, անբասիր է, բայց...»: Բայց ի՞նչ... Որեւէ յստակ պատասխան չենք լսեր Գ. Կուրատեանէն, որեւէ ապացոյց, որեւէ նոր փաստաթուղթ չենք տեսներ իր ձեռքին, մեզի յայտնի և առ այսօր կասկածի ոչ մէկ առիթ չտուած վկայութիւններու որեւէ նոր մեկնութիւն չենք կարդար իր յառաջարանին մէջ: Սակայն ինք չի վարանիր կասկած յառաջացնող,

ստուեր ձգող նոյնիսկ արատաւորող, նսեմացնող իր «բայց»երը արտասանել: Ինչպիսի երկակի խորամանկութիւն որ... ծիծաղ կը յառաջացնէ անշուշտ:

Մենք կը գտնենք, որ կարելի է անվերջ բանավիճիլ բանաստեղծի աշխարհահայեացքի, անոր գեղագիտութեան, իր տողերով արտայայտուած իմաստներուն և ստեղծագործական այլ հարցերու շուրջ: Բանաստեղծի բարոյական կերպարն այդ վէճերէն չի կրնար խաթարուիլ: Ան կը մնայ իր բարձրութեանը վրայ: Քանի որ տարակարծութիւնները այդ պարագային և հարցերու մէջ ոչ միայն թոյլատրելի են, այլեւ երբեմն օգտակար: Սակայն, ինչպէս ճիշդ նկատած է Ալեքսանդր Թոփեեան, Ռուբէն Սեւակ մեր ազգային հերոսներէն մէկն է, ուստի երբ անապացոյց կասկածներ կը յայտնուին իր հերոսական կեցուածքի հանգամանքներու շուրջ, ապա, նման պարագայի մէջ բանավէճ չի կրնար ըլլալ: Ռ. Սեւակ կա՛մ պիտի մնայ իր պատուանդանին վրայ, և անապացոյց կասկածներ յայտնողը պիտի պատասխան տայ, իսկ եթէ ապացուցած է, եթէ նոր, անհերքելի փաստեր է բերած, ապա «Հերոսը» պիտի տապալուի պատուանդանէն:

Պատմութեան մէջ նման դէպքեր եղած են: Անշուշտ այդ Ռուբէն Սեւակի պարագան չէ: Ան իսկապէ՛ս անբասիր է, և համոզուած ենք, որ ընդմիջտ կը մնայ իր պատուանդանին վրայ:

Սակայն այս մէկը չի նշանակեր, որ ան կամ մեր միւս հերոսները յուսալի պաշտպանուած են նման ռոնձգութիւններէ: Զի քացառուիք, որ վաղը հերթական անապացոյց կասկածներու զոհերը դձուան մեր միւս հերոսները կամ յայտնի մէկ ուրիշ «գիտնական», յենուելով Գ. Կուրատեանի ու նմաններու գիտերուն», մէկ նոր, զգայացունց յայտարարութիւն ընէ Ռ. Սեւակի վերաբերեալ: Յետոյ երրորդ մը, չորրորդ մը, և վերջապէ՛ս՝ կրնայ պարզուիլ [միշտ առանց հաւաստի տուեալներու], որ Ռ. Սեւակն ընդունած է մահմեդականութիւն և զինք սպաննած են ոչ թէ թուրքերը, այլ հայերը... Աւա՛ղ, սա գաւեշտ չէ: Սփիւռքի մէջ արդէն լոյս կը տեսնեն նման «գիտական» ուսումնասիրութիւններ, որոնց մէջ է մեր պատմութիւնը և որոնց տակ երբեմն հայկական ազգանուններ կը կարդանք:

Մէկ Բանի տարի առաջ, երբ տխրահռչակ պատմաբան Պեռնար Լեւիսը որոշ կասկածներ յայտնեց Հայոց Մեծ Եղեռնի վերաբերեալ, Ֆրանսահայ շարք մը կազմակերպութիւններ զինք դատական պատասխանատուութեան կանչեցին և հասան Արդարութեան: Մենք կ'ուզէինք գիտնալ, Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնսդրութեան մէջ կա՞ն արդեօք համապատասխան յօդուածներ, որոնց օգնութեամբ կարելի ըլլայ մեր հերոսներուն պատիւն ու յիշատակը պաշտպանել նման ռոնձգութիւններէ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝ «ՆԱՅԻՐԻ»ի Տնօրէնութիւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 2-էն)

երկիւղածութեամբ պատմեցին Չանդըրը-ի մէջ, Ռուբէն Սեւակին ունեցած հերոսական կեանքին ողբերգական վախճանի մասին:

Ո՛վ զրպարտիչ և սրբապղծող թարգմանիչ...

Գիտե՞ս, թէ Եւրոպական երկիրներուն մէջ, հրէական "Holocauste" ըսուած սպանդին մասին փոքր կասկած մը յայտնողը ծանր պատիժի կը դատապարտուի:

Հայկական ցեղասպանութեան խորհրդանիշը եղող 24 Ապրիլ 1915-ի նահատակներէն Ռուբէն Սեւակի Չանդըրը-ի մէջ հերոսական կեանքին համար «Անհաւաստի պատմութիւն» է ըսելը, արդեօ՞ք Հայաստանի մէջ այսօր, ի գօրու եղող օրէնքներով, պատիժի ենթակա՞յ է... թե՞ ոչ:

**

Մեր հոգիները վրդոված էին այս զրպարտիչ թարգմանիչին կատարած սրբապղծութիւնով:

Բայց մենք վստահ էինք, որ հայ ժողովուրդը գիտէր Ռուբէն Սեւակին «մեծութիւնը»: Եւ ահա՛ այդ ապացոյցներէն...

ԱՌԱՋԻՆ ԱՊՏԱԿ ՄԸ՝ ԶՐՊԱՐՏՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԻՆ

Այստեղ ուրախութիւնը ունինք յայտնելու թէ՛ 2004-թ.ին Ռուբէն Սեւակի սրբադասման համար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ՆՍՕՏՏ Գարեգին Բ. Վեհափառին խնդրագիր ներկայացուած է բարձրաշնորհ Տ. Տարօն Եպս. Ճէրէճեանի կողմէ:

Այստեղ կը հրատարակենք Բարձրաշնորհ Սրբազանին խնդրագիր սրբադասման-ուսումնասիրութեան առաջին էջին պատճէնը.

**ԿԸ ԶՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼՆԵՐՈՒՆ ԵՒ
ԹԵՐԹԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ԱՄԷՆԷՆ ՉԱՏ ԽՕՍՈՒԱԾ ՆԻՒԹԸ՝**

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Ց Ե Ղ Ա Ս Պ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Է

Թուրքեր, ձեզի ի՞նչ եղաւ մէկէն: Հայեր... միշտ հայեր...: Հայկական ցեղասպանութիւն չէ եղած եղեր: Այսինքն ի՞նչ եղեր է: Հայե՛րը թուրքերը ջարդեր են:

Հեռատեսիլներուն և թերթերուն մէջ, այս «հինցած, մաշած» թրքական մասալը կը կրկնեն ու կը կենան:

Բայց, մինչ այդ, իրականութիւնները ըսելու համարձակութիւնը ունեցողներ ալ կան:

“ORHAN PAMUK” «Հայկական ցեղասպանութիւն եղաւ»—ըսաւ... և հայրենադաւ հռչակուեցաւ:

“SABANCI” համալսարանի փրօֆէսօրներէն HALIL BEKTAY-ն ալ «հայոց դէմ կատարուածը՝ ETHNIQUE մաքրագործում էր»—ըսաւ:

Տեսնե՞ք, թէ փրօֆէսօր HALIL BEKTAY-ին վերջը ի՞նչ պիտի ըլլայ:

Մինչ այդ՝ Թուրքիոյ մեծագոյն գործարանատէրը, «հռչակաւոր» հրեայ ժագ Քամիին ալ խօսքի խառնուեցաւ և «ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԴԷՄ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾԸ՝ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՉԷ»—ըսաւ:

Հայրենասէր հայերը այս ժագ Քամիին շատ չեն սիրեր: Ինչո՞ւ համար. բացատրելու ջանանք:

Քոչարեանէն առաջ, Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ եղած Լեւոն Տէր Պետրոսեանին կինը՝ Սիոնիստ հրեայ մըն է:

Եւ ժագ Քամիին թելադրեց Լեւոն Տէր Պետրոսեանին [ասոր հրեայ կնոջը ծամբով], որ բարեկամանայ թուրքերուն հետ:

Լեւոն Տ. Պետրոսեան, Հանրապետութեան Նախագահ եղած շրջանին [1991-1997], Հայաստանի մէջ, 1915-ի եղեւնը մոռցնել տալու համար ամէն բան ըրաւ: Նոյնիսկ Հայաստանի դպրոցներուն

պատմութեան դասագիրքերուն մէջէն ուզեց վերցնել տալ հայկական ցեղասպանութեան վերաբերեալ յիշատակութիւնները: Եւ ջանաց, ամէն գնով, թուրքերուն հետ բարեկամութիւն հաստատել:

Այդ «բարեկամական շրջան»էն նկար մը կը հրատարակենք ստորեւ: Նկարը 1997 Յունուար տարեթիւը կը կրէ: Դոն կը տեսնուին, ծախէն աջ՝ Գորշ Գալլեր կուսակցութեան նախագահ՝ Ալֆասլան Թիրքէշի զաւակը՝ Թուրուլ Թիրքէշ, ժագ Բամհի, Լեւոն Տէր Պետրոսեանի եղբայրը-նկարուած իրենց շատ մտերմիկ և զուարթ պահուն:

Բայց մեզի համար, ժագ Բամհի-ին «PLATIN» թերթին տուած յայտարարութեան մէջ ամէնէն կարեւոր խօսքը, հետեւեալն է՝

«ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԶՐԵԱՆԵՐԸ, ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ, ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒՆ՝ ԱՐԳԵԼՔ ԵՂԱՆ»:

Այս՝ շատ կարեւոր խոստովանութիւն մըն է: Ամերիկայի հրեաները, հայկական ցեղասպանութեան ծանաչումէն ինչո՞ւ այսքան կը վախնան արդեօք...

Եւ սա վերջին օրերուն Պոլսոյ մէջ, ամէնէն կարեւոր դէպքը՝ 12 մարտ 2005-ի գիշերը, «Ֆլաշ Թիվի» կայանէն տրուած յայտագիրն էր: Եւ այս յայտագրին՝ հայեր ալ մասնակցեցան:

Եւ մանաւանդ՝ հայ Բողոքական եկեղեցիի պատուելիին՝ Գրիգոր Աղապալօղլուին ըսած խօսքերուն և տուած պատասխաններուն հիացանք:

Գրիգոր Աղապալօղլուն մեծ համարձակութեամբ, մասնաւորապէս հետեւեալ խօսքերը ըսաւ՝ «ԵՍ, ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՄ: ՍՏԻՊՈՒԱԾ ԵՄ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԸՍԵԼՈՒ: ԱՅՈ, ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՂԱԾ Է. ԵՒ ԱՆԱԹՈԼԻՈՑ ԲՈԼՈՐ ԹՈՒՐԲԵՐԸ ԳԻՏԵՆ ԶԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»:

Հայ բողոքական պատուելի Գրիգոր Աղապալօղլու-ին յայտնած այս իրականութիւնները՝ «Ասիկա պատմական խնդիր մըն է: Անոր քննութիւնը պատմութեան փրօֆէսորներուն ձգենք» —ըսող թուրք պետական պատասխանատուներուն երեսին տրուած շատ ծանր ապտակ մըն է:

Այս հարցին հետ կապ ունեցող 3 Յունիս 2003 թուակիր «Նայիրի»ի մէջ հրատարակուած մեր գրութիւնը՝ Նշելը՝ «յանուն արդարութեան» օգտակար կը նկատենք:

«...Թուրք և հայ փրօֆէսորները իրենց միջեւ պիտի բանակցին եղբր՝ ճշդելու համար, թէ 1915-թ.ին թուրքերուն հայերուն դէմ կատարած սպանող ցեղասպանութիւնն է, թէ՞ ցեղասպանութիւն չէ:

Մեղք, շատ մեղք: Այս փրօֆէսորները եթէ իսկական պատմագէտներ են, շատ լաւ գիտեն ուրեմն, որ 1915-թ.ին Պոլսոյ մէջ դեսպանատուն ունեցող բոլոր պետութիւններուն արխիւներուն մէջ, հազարներով տեղեկագիրներ կան, որոնք կը փաստեն, թէ 1915-թ.ին կատարուածը, պատմութեան որեւէ շրջանի մէջ իր նմանը չունեցող զարհուրելի ցեղասպանութիւն մըն է:

...Եւ այս իրականութիւնները թուրքերն ալ շատ լաւ գիտեն: Եւ ոչ միայն փրօֆէսոր թուրքերը: Բոլոր թուրք ժանտարմաները, բոլոր թուրք պետական պաշտօնէութիւնը գիտեն:

Եւ մանաւանդ՝ թուրք ժողովուրդը գիտէ: Անոնք, իրարու հետ խօսած ատեն, հպարտութեամբ կը պատմեն, թէ ինչպէս ջարդած են հայ GÁVUR-ները:

Էֆենտիներ, ինչո՞ւ պատմագէտներով ատեն կը կորսնցնէք: Գացէք թուրք ժողովուրդին հարցուցէք:

Անոնք շատ լաւ գիտեն, իրենց կատարած ցեղասպանութիւնը...»:

« Խնդրագիր առ Հայրապետին Հայոց՝
Ներկայացուած Տ. Տարօն Եպիսկոպոս Ճէրէճեանէ,
Եպիսկոպոս Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ,
Միաբան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի:

1915-Թ. Ցեղասպանութեան նախընթաց օրը սկսաւ շրջան մը մարտիրոսութեան,
Քրիստոնեայ Հայ ժողովուրդի Համար:

Հոգեւորականներ, ազնուականք ու մտաւորականներ աքսորուեցան և ջարդուեցան Թուրքիոյ ամէնէն անհիւրընկալ վայրերու մէջ: Ոմանք այն տեղերէն վերադարձան. անոնցմէ մեծամասնութիւնը կոտորուեցաւ, բայց անոնք երբեք չուրացան ոչ իրենց Քրիստոնէական Հաւատքը և ոչ ալ իրենց Հայութիւնը:

Ոմանք կը սպասեն տակաւին սրբադասուիլ Եկեղեցւոյ կողմէ:

Անուանացանկը այս «երանելիներու» երկար է:

Անձ մը, ի միջի այլոց, գրաւած է միշտ ուշադրութիւնս ու յարգանքս. իր մտաւորականի մեծութեան մէջ, ես կը տեսնեմ մարտիրոս մը Հաւատքի, Ի. դարու:

Այդ անձն է՝ Բանաստեղծ-Բժիշկ Ռուբէն Զիլիսկիրեան, ծանօթ՝ Սեւակ անունով»: Տարօն Եպ. Ճէրէճեան

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՊՏԱԿ ՄԸ՝ ԶՐՊԱՐՏՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԻՆ

Այստեղ ուրախութիւնը ունիցք յայտնելու թէ՛ Արժանապատիւ Դոկտ. Աբէլ Ջհնյ. Մանուկեանի հեղինակութեամբ 2005-ի այս օրերուն, Պէյրութի մէջ հրատարակուելիք «ԴԱԴՐԱ՞Մ Է ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՍՈՒՐԲԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼԷ»

-1915 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԻՒՐԱԻՈՐ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՍՐԱՎԴԱՍՈՒՄԻՆ Ի ԽՆԴԻՐ - վերնագրով գիրքին 32 և 33 էջերուն մէջ, Ռուբէն Սեւակի մասին Հետեւեալ տողերը գրուած են: (→էջ 4)

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
SON GÜNLERDE TÜRKİYE TELEVİZYONLARINDA VE
GAZETELERİNDE EN ÇOK KONUSULAN MEVZU
ERMENİ SOYKIRIMI

TÜRKLER, NE OLDU SIZE BÖYLE ? ERMENİLER DE ERMENİLER.
ERMENİ SOYKIRIMI OLMAMISMIS.
YANI NE OLMUSMUS ? ERMENİLER KESMİS TÜRKLERİ.
TELEVİZYONLARDA GAZETELERDE BU ESKİMİS TÜRK MASALI TEKRAR EDİLİP DURUYOR.
BU ARADA GERÇEKLERİ SÖYLEMEYE CESARET EDENLER DE VAR.
ORHAN PAMUK "ERMENİ SOYKIRIM OLMUSTUR" DEDI. VE VATAN HAINI İLAN EDİLDİ.
SABANCI ÜNİVERSİTESİNDEN PROFESÖR HALİL BERKTAY DA, "ERMENİLERE YAPILAN, ETNİK TEMİZLEMEDİR" DEDI.
BAKALIM PROFESÖR HALİL BERKTAYIN SONU NE OLACAK?
BU ARADA TÜRKİYENİN EN BÜYÜK SANAYİCİSİ MESHUR YAHUDİ JAK KAMHI DE SÖZE KARİSTİ VE "ERMENİLERE YAPILAN SOYKIRIMI DEĞİLDİR" DEDI.
VATANSEVER ERMENİLER BU JAK KAMHI ÇOK SEVMEZLER.
NİÇİN Mİ ?..ANLATMIYA ÇALISANIM.
KOÇARYANDAN EVVELKİ ERMENİSTANIN CUMHUR BASKANI OLAN LEVON DER BEDROSYANIN KARİSİ, SİYONİST YAHUDİ DİR.
VE JAK KAMHI, LEVON BEDROSYANA. YAHUDİ KARİSİNİN YOLU İLE TÜRKLERLE ESKİYİ UNUTARAK, DOST OLMAYI TELKİN ETTİ.
VE LEVON BEDROSYAN CUMHUR BASKANI OLDUGU 1991 VE 1997 SENELERİNDE ERMENİLERE

1915 ERMENI SOYKIRIMINI UNUTTURMAK İÇİN ELİNDEN GELENİ YAPTI. HATTA ERMENİSTAN OKULLARINDA ERMENI SOYKIRIMINA AIT BÜTÜN YAZILARI KALDIRTTI, VE NE PAHASINA OLURSA OLSUN TÜRKLERLE DOSTLUK KURMAYA ÇALIŞTI. BU DOSTLUK DEVRİNDEN HATİRA OLAN BİR RESİM YAYINLIYORUZ. OCAK 1997-DE İSTANBULDA ALINAN BU RESİMDE, SOLDAN SAGA, ALPASLAN TÜRKESİN OĞLU TUGRUL TÜRKES, JAK KAMHI VE LEVON DER BEDROSYANIN KARDESİNİ

NI ÇOK SAMİMİ VE NESELİ BİR GÜNLERİNDE GÖRÜYORUZ.

FAKAT BİZİM İÇİN JAK KAMHİNİN "PLATİN" MECMUASINA VERDİĞİ DEMECDE SOYLEDİĞİ EN MÜHİM SÖZ SU: "AMERİKADAKI YAHUDİLER, BU GÜNE KADAR AMERİKAN HÜKÜMETİNİN ERMENI SOYKIRIMINI KABUL ETMESİNE ENGEL OLDULAR". BU ÇOK MUHİM BİR İTİRAF.

AMERİKAN YAHUDİLERİ, ERMENI SOYKIRIMININ TANINMASINDAN NİYE BU KADAR KORKUYORLAR ACABA?

VE SON GÜNLERDE İSTANBULDAKİ EN MÜHİM OLAY, 12 MART 2005 AKSAMI "FLAS TIVI" KANALINDAN YAYINLANAN AÇIK OTURUM.

BU AÇIK OTURUMA ERMENİLER DE İSTIRAK

ETTİ.

VE BİLHASSA ERMENI PROTİSTAN PAPAZI KRİKOR AGABALOĞLUNUN KONUSMASINA VE VERDİĞİ CEVAPLARA HAYRAN OLDUK.

KRİKOR AGABALOĞLU BÜYÜK BİR CESARETLE SUNLARI SÖYLEDİ. "BEN DİN ADAMIYIM VE MECBURUM HAKİKATI SÖYLEMEYE. EVET SOYKIRIMI OLMUŞTUR. VE ANADOLUDAKİ BÜTÜN TÜRKLER BİLİR BU ERMENI SOYKIRIMINI"

ERMENI PROTİSTAN PAPAZI KRİKOR AGABALOĞLUNUN SÖYLEDİĞİ BU GERÇEKLER, "BU TARİHİ BİR MESELEDİR, BUNUN TETKİKİNİ TARİH PROFESÖRLERİNE BIRAKALIM" DİYEN TÜRK HÜKÜMET ADAMLARININ YÜZLERİNE VURULAN ÇOK AGIR BİR SAMARDIR.

BU MEVZU İLE ALAKALI OLARAK, 3 HAZİRAN 2003 TARİHİNDE "NAİRİ" GAZETESİNDE YAZDIKLARIMIZI TEKRARLAMAYI, HAKİKAT NAMINA FAYDALI TELAKKİ EDİYORUZ.

"...TÜRK VE ERMENI PROFESÖRLERİ ARALARINDA KONUSACAKLARMIS, 1915-DE TÜRKLERİN ERMENİLERE TATBİK ETTİKLERİ KATLİAM SOYKIRIMINI, DEĞİLMİ ?

YAZIK, ÇOK YAZIK. BU PROFESÖRLER HAKİKİ PROFESÖR Mİ? EĞER HAKİKİ PROFESÖR İSELER, 1915-DE İSTANBULDA ELÇİLERİ BULUNAN DEVLETLERİN ARSİVLERİNDE, TÜRKLERİN ERMENİ MİLLETİNE YAPTIKLARININ, TARİHİN HİÇBİR DEVRİNDE BENZERİ OLMİYAN KORKUNC BİR SOYKIRIMI OLDUGUNU İSPAT EDEN BİNLERCE RAPOR BULUNDUGUNU BİLİRLER.

VE BU HAKİKATLERİ TÜRKLER DE ÇOK İYİ BİLİR. HEM DE YALNIZ PROFESÖRLER DEĞİL.

BÜTÜN TÜRK JANDARMALARI, BÜTÜN TÜRK DEVLET MEMURLARI BİLİR.

VE BİLHASSA TÜRK AHALİSİ, ERMENİ GÂVURLARINI NASIL KESTİKLERİNİ, KENDİ ARALARINDA KONUSURKEN BİRBİRLERİNE İFTİHARLA ANLATIRLAR.

EĞER EFENDİLER, NİYE PROFESÖRLERLE ZAMAN KAYBEDİYORSUNUZ ?

GİDİN TÜRK AHALİSİNE SORUN.

ONLAR ÇOK İYİ BİLİR, KENDİ YAPTIKLARI SOYKIRIMINI.

3. 2.

ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ՝ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ. ՀԱՒԱՏՔԻՆ
ԿԸ ՊԱՐՏԻ ԻՐ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՅԱԻԵՐԺՈՒԹԻՒՆԸ
Գրեց՝ ՎԱՐԴԱՆ Ա. ՔԸՆՅ. ՏԻԼԿԷՐԵԱՆ

Եթէ Ջատիկը՝ հրեաներու կարմիր ծովէն անցքին և Եգիպտոսի գերիշխանութեան լուծէն ազատագրման տօնն է, Յարութեան փառահեղ իրականութիւնը տօնն է հայ ժողովուրդին Քրիստոսի հանդէպ ցուցաբերած ԵՐԱՆՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ և Իր աստուածութեան:

Առանց Փրկչին Սիրոյ և հաւատքի յեղափոխութեան, չէինք ունենար, ո՛չ ազգային զարթօնք, ո՛չ փառապանծ Ոսկեդարը, ո՛չ հայ ուղղափառ Եկեղեցին, ո՛չ հայ գիրը, ո՛չ հոգետր մշակոյթ և ո՛չ ալ ազատ ու անկախ Հայաստանը:

Մեր ազգային ու հոգետր բոլոր սրբութիւնները անփոխարինելի պարգեւներն են Յարուցեալ Փրկչին հուշակած Նոր Հաւատքին և Իր անտարանական առաքինութիւններուն:

Հիասթափութիւնը, որ կը հետեւի շիջած գեղատեսիլ երազներու և հերքուած յոյսերու, մին է մարդկային կեանքին ցուցաբերած ամենադաժան արտայայտութիւններէն:

Ի՞նչ իմաստ ու նշանակութիւն ունի վաղանցուկ կեանք մը, երբ իր խորագոյն և մեծագոյն ակնկալութիւնները կը հերքուին ու կը կորսուին պարապութեան մէջ:

Այս տարտամ ու ապերախտ ըոպէներուն է, որ մարդուն յուսակտուր հոգին կ'ամպոտի մթին հորիզոններու մէջ և կեանքէն ոչինչ կը մնայ իրեն, բայց եթէ կորսուած երջանկութեան մը ողբուկօծը:

Նման յուսահատ կացութեան առջեւ գտնուեցան աշակերտները, երբ խաչին վրայ բեւեռեալ տեսան իրենց Տէրը: Ալ չէին կրնար գօտեպնդուիլ ոչ մէկ յոյսով, ամէն ինչ խաւարած ու ամայացած էր իրենց շուքը և իրենց մէջ: Երկիրը պատող թանձր մթութենէն վեր ու անլի, խաւարակուտ գիշեր մը կը տիրէր իրենց հոգիներուն մէջ:

Ալ անոնց մտքին ու շրթունքին վրայ կը յամենար հիասթափութիւնը օրուան ու գիշերուան բոլոր ժամերուն: Չէին կրնար իրենց քիչողութենէն և զգայարանքներէն վանել չարչարալից ու նուաստացուցիչ տեսարանները:

Ան, որ վստահեցուցած էր, թէ աշխարհի լոյսն էր և կեանքը, հիմա՝ կը գտնուէր շիրմին մէջ անշնչացած: Ան, որ յայտարարած էր, թէ ճանապարհն էր և յարութիւնը, հիմա խաչին վրայ կը ցուցադրէր իր ողորմելի պարտութիւնը: Եւ գերեզմանաքարը, որ փակեր էր դամբանին դուռը, փակեր էր նոյնպէս խոստացուած արքայութեան դարպասները:

Հիմա՝ ինչ ժառանգ, որ մնաց իրենց Փրկչին մարտիրոսութենէն, անամոքելի վախն էր, որ համագիշերային և համացերեկային անձկութիւններով կը չարչարէր իրենց կեանքը:

Այս հիւծիչ մտածումները տարագրած էին իրենց հոգիէն յոյսը և հաւատքը և կեղորոնական տեղ գրաւած էին թերահաւատութիւնը և յուսահատութիւնը:

Ալ՝ ոչ մէկ համոզում չէր խրախուսեր զիրենք վերսկսելու նոր կեանք մը: Ներքին իրենց բոլոր կարողութիւնները դատապարտուէր էին անգործութեան:

Նոր հաատքին ջահակիրները Գողգոթայի անմեղ Դատապարտեալին մէջ տեսան հզօրագոյն սէրը, որ իրմէ առաջ յայտնուած չէր ոչ մէկ մարգարէի ու կրօնապետի կեանքին մէջ:

Խաչուած սէրը, ազատագրեց մեղատորը մեղքին բոնակային կապանքներէն և շիտակ ու լուսաւոր առաջնորդութիւն տուաւ իր ուղեւորութեան, այս անցաւոր աշխարհին մէջ:

**Հ Ա Յ Ր Ա Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն
Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ
Ս . Զ Ա Տ Կ Ո Ւ Ա Ն
Տ Օ Ն Ի Ն Ա Ռ Ի Թ Ո Վ**

Կիրակի, 27 Մարտ 2005-ին, մեր Տիրոջ և Փրկչին հրաշափառ Ս. Յարութեան տօնին առիթով, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ պիտի պատարագէ և իր հայրապետական պատգամը փոխանցէ՝

**Ն . Ս . Օ . Տ . Տ .
Ա Ր Ա Մ Ա . Կ Ա Թ Ո Ղ Ի Կ Ո Ս
Մ Ե Ծ Ի Տ Ա Ն Ն Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ո Յ**

Ս. պատարագի քառաձայն երգեցողութիւնը պիտի կատարուի կաթողիկոսարանիս «ՇՆՈՐՀԱԼԻ» երգչախումբին կողմէ՝ ղեկավարութեամբ

**Հ Ո Գ Շ . Տ . Պ Ա Ր Թ Ե Ի Վ Ր Դ .
Կ Ի Ի Լ Ի Ի Մ Ե Ա Ն Ի**

Սկիզբ ժամերգութեան	ժամը 8:00-ին
Սկիզբ Ս. պատարագի	ժամը 10:00-ին
Հայրապետական պատգամ	ժամը 11:00-ին

Սիրով կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդին գաւակները՝ ներկայ գտնուելու Սուրբ և անմահ պատարագին, լսելու վեհափառ հայրապետին պատգամը և վերանորոգուելու Ս. Յարութեան հրաշագարդ խորհուրդով:

ԾԱՆՈԹ.— Ս. Զատկուան տօնին առիթով, վեհափառ հայրապետը վեհարանին դահլիճին մէջ շնորհաւորութիւններ պիտի ընդունի պատարագէն ետք մինչեւ ժամը 1:00, իսկ կէսօրէ ետք ժամը 4:00-էն 7:00-ը:

Գ Ի Ի Ա Ն Կ Ա Թ Ո Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ր Ա Ն Ի

Աստուածային սիրոյ զօրութեան առջեւ ջնջուեցաւ մարդուն մտածողութենէն մահուան սարսափը:

Փրկչին մահուան դէմ տարած յաղթութիւնը, ամենամեծ ու անհերքելի իրողութիւնն է, որ սքափեցուց մեղատոր մարդկութիւնը իր դարատր թմբիրէն և բացաւ անոր կեանքին ու հոգիին առջեւ իր յատենական հայրենիքին դարպասները:

Քրիստոս՝ եղաւ առաջին յարուցեալը մեռելներէն: Տուաւ մեծ ազդանշանը բոլոր ժամանակներու իր հաւատարիմ հետետորդներուն, որ անմոլար հետեւին իր լուսաճաճանց հետքերուն, որպէսզի երանաւէտ օր մը իրենց սրբափայլ ճակատներուն ընդունին յարութեան դափնեպսակը:

Յարուցեալին հետ մեր հոգեկան ընդելուզումով, ոչ փորձութեան հրապոյրը պիտի գայթեցնէ մեզ Աւետարանով ջահատրուած ճանապարհէն և ոչ ալ աշխարհային վախերը պիտի անձկոտեն մեր կեանքը: Պիտի ապրինք երկրի վրայ յարութեան կեանքը, յարութենէն առաջ:

Հոգիներու անզուգական Առաջնորդը՝ թափուր գերեզման թողե-

լով իր ետև, մեր ամենօրեայ կեանքը վերածեց տօնախմբության: Եւ տուաւ մեր հողաբոյր կեանքին յաներժութեան տեսողութիւն, բարձրացնելով մեզ Հրկրի քաղաքացիութենէն՝ երկնաքաղաքացիութիւն:

Ոչ մէկ ժամանակ մահը Քրիստոսի համար վախճան մը չեղաւ: Այլ՝ մահուան մէջ անգամ շարունակուեցաւ իր կեանքը:

Ան՝ այլեւս փառաց թագաւորն է, ողջ ու վախճանած արդարներուն և ամէն ժամանակի իր հաւատարիմ հետետրոյններուն:

Իր պսակն է եկեղեցին, իր մարմնին անդամներն են քրիստոնեայ աշխարհին միլիոնատր հաւատացեալները:

Խաչը բերաւ յարութիւնը, խաչէն ծնաւ անմահութիւնը և խաչը դարձաւ մեղքին դէմ մղուած ու շահուած յաղթութիւններուն խորհրդանիշը:

Շատեր կ'ուզեն Յարութիւնը, բայց կ'ուզեն, առանց խաչի զոհողութեան: Փրկութիւնը կ'ուզեն, բայց Փրկիչը չեն ուզեր:

Խաչին վրայ ամենաբարձր սէրը հանդիպեցաւ սեւ ուժերու գազանային կիրքերուն և յաղթեց:

Ամէն հայ հաւատացեալ, որ Յարուցեալին հաատքով կ'ապրի, չի մոլորի ճշմարտութենէ ու չի ստուերածեր իր յոյսերուն հեռանկարը:

Աշակերտները, ոչ միայն չվախցան խաչեալ և թաղեալ Քրիտոսը քարոզելէ, այլ Յարուցեալին Աւետարանի սիրոյն ողջակիզեցին իրենց կեանքն անգամ: (→էջ 5)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՀԱՅՈՒ ԱՆՈՒՆ ԿՐՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ... (Ծար էջ 3-էն)

... Ամենաուշագրաւ և վաւերական դրուագներէն մին կը հանդիսանայ Ռուբէն Սեւակի նահատակութեան պատմութիւնը: Բազմաթիւ յուշագրութիւններ կու գան ճշմարտապէս վկայելու, թէ նահատակ բանաստեղծը գերադասած է ընդունիլ խոստովանողական մահը՝ քան հաւատուրացութեամբ իր հոգին սեւցնել ապրելու ի խնդիր: Չանդրըր-ի իր աքսորավայրին մէջ, բուժած էր իթթիհատական Արապաճը Պաշը Իսմայիլի աղջիկը: Արիւնարբու իթթիհատականը Սեւակի նկատմամբ ունեցած է տեսակ մը երախտագիտութեան զգացում, իր դստեր կեանքը ազատող, բայց ստոյգ մահուան դատապարտուած բժիշկին փոխադարձաբար փրկելու, պայմանաւ որ ան կրօնափոխութիւնը ընդունի և կնութեան առնէ իր աղջիկը: Սեւակ անդրդրուելի և հաւատարիմ մնացած է դէպի իր լոյս հաւատը՝ ընդհուպ մահուան ամենասոսկալի տագնապներուն մէջ հաւատուրացութիւնը նկատելով նուաստութիւն: Ա՛լ աւելին՝ ոչ միայն անձնապէս ինք հաստատ մնացած է սրբաւանդ իր համոզումներուն վրայ, այլ Չանդրըր-ի նոյն աքսորավայրին մէջ գօտեպնդած է մահուան երկիւղէ յողողողուն ճակատագրակիցները՝ հաւատարիմ մնալու քրիստոնէական լոյս հաւատին, թէ մահը նախընտրելի է մահմետականացումէն: Նահատակ բանաստեղծին կեանքի բարձրագոյն արժէքով տուած սա վկայութիւնը Վարդանանց «Մահ իմացեալ՝ անմահութիւն է»ն չի՞ յիշեցներ: Արդ, եթէ Սեւակ և իր նման բիւրաւորներ, որոնք վառեալ ի լոյս հաւատն Քրիստոսի յանձն առին խոստովանողական մահը սուրբ չեն, ապա ո՞վքեր են եկեղեցիին սուրբերը, ո՞րն է անոնց արժանիքը, ի՞նչ չափանիշով սուրբ հռչակուած են անոնք, եթէ ոչ՝ իրենց բերած կեանքի զոհողութեան գերազանց օրինակով՝ վկայաբանութեամբ: [Ռուբէն Սեւակի մարտիրոսութեան մասին տե՛ս Յովհաննէս Չիլինկիրեանի շահեկան յօդուածները Պէյրութ լոյս տեսնող «ՆԱՅԻՐԻ» Եաբաթաթերթին մէջ, կամ՝ դիմել Ռուբէն Սեւակի Անուան Յիշատակի Տուն-Թանգարան՝ Հետեւեալ Հասցէով. Maison Roupen Sevag, Le Verdon B, Domaine du Loup, 06800 Cagnes-Sur-Mer, France:

Դոկտ. Արէլ Քհնյ. Մանուկեան

**

ԵՐՐՈՐԴ ԱՊՏԱԿ ՄԸ՝ ԶՐՊԱՐՏՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԻՆ

Ծանօթ գրականագէտ և մտաւորական՝ Ալեքսանդր Թոփչեան 5 Հոկտեմբեր 2004-ին, Երեւանի «Նովոյէ Վրեմիա» ռուսերէն թերթին մէջ հրատարակած գրութիւնով, այս գրպարտող թարգմանիչին արժանի պատասխանը տուած էր:

Եւ կրկին՝ Ալեքսանդր Թոփչեանը, այս անգամ Երեւանի Ազգային հեռատեսիլէն (Հ-1), 15 Փետրուար 2005-ի ժամը 15:30-ին, Ռուբէն Սեւակի մասին բացառիկ ելոյթ մը ունեցաւ, որը դիտելու երջանկութիւնը ունեցանք Նիսի մէջ:

Ալեքսանդր Թոփչեանի այս ելոյթը որ Հայաստանի հեռատեսիլի միջոցաւ ամբողջ աշխարհին տարածուեցաւ, անջնջելի պիտի մնայ մեր յիշողութեան մէջ: Մանաւանդ հետեւեալ նախադասութիւնը՝ «Ռուբէն Սեւակ, իսկական մարգարէ մըն է՝ իր բանաստեղծութիւններով իր գրութիւններով և իր հերոսական նահատակութեամբ»:

**

**

ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՊՏԱԿ ՄԸ՝ ԶՐՊԱՐՏՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԻՆ

18 Փետրուար 2005-ին, Նիւ Եորքի Համազգային Հայ Կրթական և Մշակութային Միութեան կազմակերպած և Եղեռնի 90-ամեակին նուիրուած «Ամմար Լոյսեր» դասախօսութեան շարքին մէջ, Դոկտ. Հրանդ Մարգարեան ներկայացուց Ռուբէն Սեւակը:

Նոյնպէս՝ տեսերիզի վրայ դիտելու ուրախութիւնը ունեցանք թաներագիր մտաւորականին Ռուբէն Սեւակի մասին ըրած բանախօսութիւնը: Այս մէկը բանախօսութենէ շատ աւելի բան մըն էր: Ան իր խօսքերով ապրեցուց Ռուբէն Սեւակը և մենք, թատրերգութիւն մը դիտելու պէս, մագնիսացած հետեւեցանք Դոկտ. Հրանդ Մարգարեանին ելոյթին:

**

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՊՏԱԿ ՄԸ՝ ԶՐՊԱՐՏՈՂ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԻՆ

Համազգային Հայ Կրթական և Մշակութային Միութիւնը Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 120 և նահատակութեան 90-ամեակներուն առթիւ, Նիւ Եորքի մէջ, 17 Ապրիլ 2005-ին, պիտի ներկայացնէ՝ «ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԿԵԱՆՔԸ և ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ - «ՅԱԻԵՐԺԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ»-հեղինակութեամբ և ղեկավարութեամբ՝ Հրանդ Մարգարեանի:

**

- 1.- Ռուբէն Սեւակի սրբադասման համար բարձրաշնորհ Տ. Տարօն Եպիսկոպոս Ճէրէճեանի խնդրագիր-ուսումնասիրութիւնը,
 - 2.- Արժանապատիւ Դոկտ. Աբէլ Զհնյ. Մանուկեանի Ռուբէն Սեւակի մասին գրածները,
 - 3.- Գրականագէտ-մտաւորական Ալեքսանդր Թոփչեանի 15-2-2005-ին Երեւանի հեռատեսիլէն կատարած ելոյթը,
 - 4.- «Նայիրի»ի վաստակաւոր խմբագրապետ Ժիրայր Նայիրիին 22 Փետրուար 2005-ին հրապարակուած «Սրբապղծութիւն» վերնագիրով բացառիկ յօդուածը,
 - 5.- Թատերագիր-մտաւորական Դոկտ. Հրանդ Մարգարեանին 18 Փետրուար 2005-ին Նիւ Եորքի մէջ կատարած բանախօսութիւնը,
 - 6.- Եւ 17 Ապրիլ 2005-ին Նիւ Եորքի մէջ ներկայացուելիք «ՅԱԻԵՐԺԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ» թատրերգութիւնը...
- Բոլոր այս արտայայտութիւնները, կրկին ու կրկին կուգան ապացուցանելու, որ հայ եկեղեցին, հայ կրօնականը, հայ մտաւորականը և հայ ժողովուրդը երբեք չեն մոռնար՝

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԸ, ԻՐԵՆՑ ՀԵՐՈՍ ՆԱՀԱՏԱԿԸ: (Ծար. 5 և Վերջ)

ՍՈՒՏԵՐՈՒ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԵՂԾ ԴԻՄԱԿԻՆ ՏԱԿ ԳՈՐԾՈՂ
ԾԱՅՐԱՅԵՂ ՑԵՂԱՊԱԾՏ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐՈՒՆ
ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ...

«21-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ ԿԵՐՋԱԽՈՐՈՒԹԵԱՆ,
ԵԻՐՈՊԱՆ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ» -
ՀՐԵԱՅ ԻՍԼԱՄԱԳԷՏ ՓՐՕՖԷՍՈՐ BERNARD LEVIS

JEAN PAUL II ԿՈՉՈՒԱԾ ԲՈԼՈՆԱՅԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆԸ
ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ԾԱՌԱՅԵԼՈՒ ՏԵՂ,
ԻՐ ՑԵՂԱԿԻՑԸ ԵՂՈՂ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԶԱՂԱՔԱԳԷՏ
BRZEZINSKI-ԻՆ ՀԵՏ ԳՈՐԾԱԿՑԱԲԱՐ
ԱԾԽԱՏԵՑԱԻ, ՈՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ԿՈՐԾԱՆԷ
ԵՒ ՄԵԾ ԼԵՀԱՍՏԱՆ ՄԸ ՍՏԵՂԾԷ

«ԵՍ, ՄԱՍՆԱԽՈՐ ՀԱՄԱՐՈՒՄ ՄԸ ՉՈՒՆԻՄ,
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ - ՊՕՂՈՍ Բ. ԻՆ ՀԱՄԱՐ:
ԵՒ ՋԻՆՔ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ
ԿԸ ՆԿԱՏԵՄ՝ ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ԱՆԿՄԱՆ»
DE HENRI NOTARI
18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2005 "RIVAROL" ԾԱԲԱԹԱԹԵՐԹ-Փաթիզ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Այսօր՝ 2 Ապրիլ 2005 Շաբաթ, այս տողերուն գրուած ժամերուն, բոլոր հեռատեսիլները և բոլոր ձայնասփիւռները, գրեթէ միայն բոլոնացի մահամերձ Պապին մասին կը խօսին: Ալ ի՞նչ գովասանքներ, ալ ի՞նչ փառաբանութիւններ:

Յովհաննէս-Պօղոս Բ. խաղաղութեան Պապն է եղեր: Այո, իբր քրիստոնեայ կրօնական, այդպէս պէտք է ըլլար: «Խաղաղութիւն և Սէր» քարոզող Զրիստոսին ներկայացուցիչը՝ պատերազմի քարոզիչ չէր կրնար ըլլալ:

Բայց, այս բոլոնացի Պապը, իրապէ՞ս խաղաղութեան մարդն էր:

Մեր գրութիւններուն հետետողները թերեւս կը յիշեն, որ «ՆԱՅԻՐԻ»-ի մէջ, 1995-էն ի վեր, այս Պապին իսկական «դէմքը» ջանացինք ցոյց տալ:

Զրիստոնէութեան ոչ մէկ շրջանին, Յովհաննէս - Պօղոս Բ.ի նման քաղաքական գործիչ Պապ մը եղած է:

Այս բոլոնացի կրօնականը, դրժելով Զրիստոսին խորհուրդը՝ ծառայած է Ամերիկեան-Սիոնիստ քաղաքականութեան գործադրութեան:

Եւ ասիկա ըսողը միայն մենք չենք: Ամերիկայի նախագահ Ռիչըրտ Նիքսընին «WATERGATE» գայթակղութիւնը մէջտեղ հանող լրագրող՝ CARL BERNSTEIN-ն է, որ իր 1996-ին հրատարակած «Նորին Սրբութիւն» վերնագիրով գիրքին մէջ, մանրամասնութիւններով կը պատմէ այս Պապին և Ամերիկայի նախագահ RONALD RE-

GAN-ի միջեւ եղած զինակցութեան մասին, որուն նպատակն էր՝ «Զանդել համայնավարութիւնը և Սովետական Միութիւնը»:

Եւ Ռոնալտ Ռիկըն և Յովհաննէս-Պօղոս Բ. յաջողեցան քանդել [1991-ին] Սովետական Միութիւնը:

Բայց, ո՛չ Սիոնիստ ամերիկացիները և ո՛չ ալ Պապը գոհացան Սովետական Միութեան խորտակումով: Որովհետեւ, ամէն մէկը, իր ծրագիրը ունէր: Երկուքին նպատակներն ալ կը նոյնանային մէկ կէտի շուրջ՝ «ԹՇՆԱՄԱՆՔ ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ԴԷՄ»

Սիոնիստ ամերիկացիները կ'ուզէին Ռուսիան ալ խորտակել, բաժանել և անոր հարստութիւններէն օգտուիլ:

Յովհաննէս-Պօղոս Բ.ի հեռանկարըն ալ՝ 17-րդ դարուն վերջաւորութիւններուն, Ռուսերուն կողմէ պարտութեան մատնուած Լեհաստանի վրէժը լուծել և մեծ Լեհաստան մը ստեղծել էր:

Այս մարզին մէջ, Պապին գլխաւոր գաղափարակիցը և գործակիցը՝ Ամերիկացի քաղաքագէտ, ծագումով նոյնպէս բոլոնացի BRZEZINSKI-ն էր:

Եւ այս բոլոնացի Պապը, որուն առաջնակարգ պարտականութիւնն էր,

իբր քրիստոնէայ, միացնել և զօրացնել քրիստոնէութիւնը՝ հակառակը ըրաւ:

Իբր ոխերիմ թշնամի Ռուսերուն և «ORTHODOXE»ութեան՝ կրօնականի մը համար անվայել սադրանքներով աշխատեցաւ բաժանել, տկարացնել Ռուս Ուղղափառ եկեղեցին:

Այս նպատակաւ ան գործակցեցաւ Պոլսոյ Յոյն Տիեզերական Պատրիարք BARTHELEMEOS-ին հետ: Այս տխմար Յոյն Պատրիարքը աշխատեցաւ, Հռոմի Պապին հետ, որ Ռուսական եկեղեցին բաժնեն Ռումանիոյ, Մոլտաւիոյ և Ուքրանիոյ մէջ ու ամէնուրեք: Այս անհեռատես Յոյն Պատրիարքը Պապին հետ գործակցելով, յոյս ունէր, որ ամերիկացիները թուրքերուն վրայ պիտի ճնշէին որ Պոլսոյ HEYBELI կղզիին յունական դպրեվանքը վերաբացուի: Որովհետեւ, առանց այս դպրեվանքին, Պոլսոյ Յունաց Պատրիարքութիւնը «Դանդաղ մահուան» դատապարտուած էր:

Բայց Պոլսոյ Յոյն Պատրիարքութեան քոյր՝ Ռուս ORTHODOXE- եկեղեցիին դէմ կատարած դաւաճանութիւնը՝ բանի մը չծառայեց:

Եւ HEYBELI-կղզիի յունական դպրեվանքը կը շարունակէ, մինչեւ հիմա, փակ մնալ: Եւ թուրքերը երբեք չեն թոյլատրեր, դեռ մինչեւ այսօր, որ այդ յունական դպրեվանքը բացուի:

Որովհետեւ թուրքերուն, նոյնպէս ալ սիոնիստներուն նպատակն է՝ կործանել քրիստոնէութիւնը: Եւ Պապը և Պոլսոյ յոյն պատրիարքը ռուսական եկեղեցին բաժանելու և տկարացնելու իրենց աշխատանքով, ծառայեցին թուրքերուն և սիոնիստներուն քրիստոնէութիւնը ոչնչացնելու ծրագրին:

**

րը և ծայնասփիւռները,
բոլոնացի մահամերձ
Պապին համար կա-

տարած ելոյթներուն մէջ կը յայտնեն,
թէ՛ այս "Touriste" Պապը՝ Աշխարհի
չորս կողմերը ճամբորդած է:

Բայց, տեղ մը ստիպուեցան ըսել, որ
Պապը Ռուսիա և Չինաստան չէր
կրցած երթալ:

Բայց չըսին, թէ Ռուսերը և Չինացի-
ները ինչո՞ւ չեն թոյլատրած այս Պա-
պին այցելութիւնը: Իբր թէ «Ազա-
տութեան Դրախտ» Արեւմուտքին այս
«շեփոր»ները չըսին, թէ այս բոլոնա-
ցի Պապը, փոխանակ միացնելու բոլոր
քրիստոնեաները, զանոնք բաժնած
եղաւ:

Եւ իր ճամբորդութիւններուն բուն
նպատակը, քրիստոնէական գաղա-
փարները տարածելէ աւելի Սիոնիստ
Ամերիկեան ծրագիրներուն ծառայել
էր:

Այս պատճառաւ Ռուսերը և Չինա-
ցիները չընդունեցին, որ այս «հրծիգ»
Պապը այցելէ և ապակայունացնէ
Ռուսիան և Չինաստանը:

*
*
*

1915-թ.ի հայկական ցեղասպանու-
թեան գործուած վայրերուն մէջ, այս
ողբերգութեան ականատես վկանե-
րուն մեծ մասը կաթողիկէ կրօնա-
կաններ էին:

Եւ այս կրօնականները, սարսափած կատարուած ողբերգութիւններէն,
Մեծ Եղեռնի մասին ամենաքստմնելի մանրամասնութիւններ բովանդակող
տեղեկագիրներ ուղարկեցին իրենց կեդրոնները:

Եւ այս անհերքելի փաստաթուղթերը, հազարներով և հազարներով
դե՛ռ կը գտնուին Վատիկանի արխիւներուն մէջ: Արդարեւ Վատիկանը, իբր
անկախ պետութիւն, և իբր թէ հոգեւոր արդարութեան կեդրոն, մինչեւ այ-
սօր հայկական ցեղասպանութիւնը պաշտօնապէս չէ ճանչցած:

Եւ Պապը, քանի մը տարիներ առաջ, իր քարոզչական առաքելութիւնը
շարունակելով այցելեց Հայաստան (Եւ սա ալ աւելցնենք, որ միջոց մը
ետք, «հայերը մաքրագործած» Ազրպէյճան ալ գնաց: Ի՞նչ ընելու համար
և ի՞նչ խղճով գնաց՝ չենք գիտեր): Եւ այս «Նորին Սրբութիւն»ը Հայաս-
տանի մէջ, «Հայկական ցեղասպանութիւն» բառը չկրցաւ արտասանել՝
հլու-հնազանդ մնալով Սիոնիստ - Ամերիկեան ուրացումին, որ կը ժխտէ
հայկ. ցեղասպանութիւնը:

*
*
*

Բայց այս Պապին կատարած մեծագույն «ողբերգութիւնը» հետեւեալն է՝ իր իշխանութեան [1978-2005] 27 տարիներու ընթացքին, մանաւանդ Եւրոպայի մէջ, քրիստոնէութիւնը և քրիստոնէական հաւատքը սկսան ետ քայլ ընել: Որովհետեւ ինքն աւելի շատ քաղաքական գործիչ մըն էր, և իբր կրօնական իր կատարած «գբօսաշրջական» ճամբորդութիւնները, հոգեկան բարձրութենէ զուրկ ծիսակատարութիւններ էին: Եւ այսօրուան ցաւալի կացութիւնը չտեսնելու համար կոյր պետք է ըլլալ:

Ի՞նչ է ներկայի իրավիճակը - տկարացած և հոգեպէս իր էութենէն դատարկուած քրիստոնէութեան տեղը բռնել սկսած են այլ կրօններ և յատկապէս՝ մահմետականութիւնը:

Եւ Ամերիկացի հրեայ իսլամագետ Փրօֆէսոր BERNARD LEWIS կը վկայէ, թէ՛ «21-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ, ԵԻՐՈՊԱՆ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ»:

Եւ մենք, տասը տարիներէ ի վեր՝ 1995-էն սկսեալ, «ՆԱՅԻՐԻ»ի մէջ կը հառաչենք, որ քրիստոնէութիւնը, ճերմակ ցեղը և Յունա-Եւրոպական քաղաքակրթութիւնը պիտի կործանին Սիոնիստներուն ծրագիրներուն պատճառաւ: Եւ հրեայ Պեռնար Լեւիս կը հաստատէ այս իրականութիւնը:

Բնական է՝ հրեայ մը, մանաւանդ Փրօֆէսոր մը, շատ լաւ գիտէ, կը կանխատեսէ իրենց ծրագիրներուն հետեւանքները:

*
*
*

Սովետական Միութեան փլուզումէն յետոյ կը կարծուէր, թէ Ռուսերուն դէմ թշնամութիւնները վերջ պիտի գտնեն: Եւ հակահամայնավարները այլեւս հանգիստ պիտի ձգէին Ռուսերը: Բայց այդպէս չեղաւ: Եւրոպայի մէջ և այլուր, պաղ պատերազմի տարիներուն Սովետներուն մասին և Սովետներուն Եւրոպայի վրայ յարձակելու ծրագիրներուն մասին ըսուածները հաստատուեցան, որ սուտ քարոզչութիւն էին: Եւ անկէ յետոյ սկսաւ, Ռուսերուն դէմ, պայքարի երկրորդ հանգրուանը: Նախ՝ Ռուսերուն եղբայր երկիր եղող Եւկոսլաւիան քանդեցին: Յետոյ՝ 11 Սեպտեմբերի N.Y. ողբերգութիւնը պատրուակ բռնելով, Աֆղանիստանը գրաւեցին և Միջին Ասիոյ մէջ խարխսիներ հիմնեցին: Եւ Ռուսիոյ շուրջ օղակը սեղմուիլ սկսաւ: Յետոյ, Վրաստանի մէջ, Ամերիկեան իշխանութիւն ստեղծուեցաւ: Աւելի վերջ՝ կարգը եկաւ Ուքրանիոյ, ուր նոյնը կատարուեցաւ, նոր խաղերը՝ ցոյցեր ու ցոյցեր և յետոյ՝ արեւմտամէտ իշխանութիւն մը գործի գլուխ եկաւ:

Եւ վերջերս, նման թատրոն մը կատարուեցաւ Խըրխըզիստանի (→ էջ 11

**ԿԸ ՉՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915 - ԻՆ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՉԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90 - ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷԾՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ 1**

Կործանած Օսմանեան պետութեան փլատակներուն վրայ, 1923-թ.ին Յոյներէն, Հայերէն ու Բիւր-տերէն գողցուած հողերուն վրայ, մինչ այդ ժամանակը անծանօթ եղող և Թուրքիա անունով պետութիւն մը (աճպարարութեամբ) հիմնուեցաւ:

Ովքե՞ր էին այս պետութեան հիմնադրութեան պատճառ եղողները - «Արեւմտեան կայսերապաշտ մեծ դրամատէրերու կազմակերպութիւն»ն էր:

Եւ Թուրքիա կոչուած այս նորաստեղծ պետութիւնը, արտաքուստ եւրոպականանալու ջանքեր կատարող և եւրոպայէն փոխ առնուած օրէնքներով կառավարուող երկիր մըն էր: Բայց այս երեւոյթը՝ խաբուսիկ էր միայն: Իրականութեան մէջ այս պետութիւնը, ծայր աստիճան ցեղապաշտ և բռնակալներու պետութիւն մըն էր: «Կախածը՝ կախած, մորթածը՝ մորթած» մտայնութեամբ ֆաշիստ պետութիւն մը: Եւ այս պետութեան մէջ, ամէն բան ոչինչէն մէջտեղ բերուեցաւ: Եւ մասնաւորապէս՝ նոր երիտասարդ սերունդ մը ստեղծուեցաւ:

Ասոր փաստն ալ՝ այս նոր պետութեան տասներորդ տարեդարձի քայլերգն է որ կ'ըսէ. «Տասը տարուան մէջ, ամէն տարիքէ 15 միլիոն երիտասարդներ ստեղծեցինք»:

Մենք, մեր ուսումը Պոլսոյ մէջ ստացանք: Եւ պաքալորէայի քննութիւնը հոն անցուցինք: Այնպէս որ գիտենք, թէ ինչպէ՛ս ստեղծուած է այս 15 միլիոննոց երիտասարդութիւնը...: Ամէն բան սուտերու վրայ հիմնուած էր, մանաւանդ՝ պատմութեան դասաւանդումը, որ կը սորվեցնէր՝ «Աշխարհի մէջ ամէն բան թուրքերէն սերած էր: Հիթիթները [թրքերէնով՝ էթիներ] թուրք էին: Միւմէրները՝ թուրք էին: Բուլղոս զգբերուն արմատները՝ Միջին Ասիայէն ամէն կողմ տարածուած թուրքերէն սերած էին»:

...Այսօր, այս ծարտութիւններուն և սուտերուն այլեւս հաւատացող չկայ:

Բայց 1923-թ.էն մինչև 1975-ը՝ 50 տարիներու ընթացքին, այս ծարտութիւններով և այս սուտերով քանի մը սերունդ ուսանեցան: Եւ այս երիտասարդներուն ուղեղները այս ծարտութիւններով, այս սուտերով սնուեցան: Այդ պատճառաւ մենք, հետեւեալ իրականութեան կը հաւատանք. «Հանրապետութեան երիտասարդութիւն» ըսուած նոր սերունդներուն մեծամասնութիւնը, տրամաբանութեան հետ կապ չունեցող և ռոպոտ-ական ուղեղ ունեցողներ են:

Այս պատճառաւ ալ այս նոր սերունդներուն մարդիկը, եթէ նոյնիսկ համալսարան աւարտած կամ «տօքթորա»ի տէր եղած ըլլան, նորէն նոյն քեմալիստ-ցեղապաշտ ուղեղներով ռոպոտ-ներ են:

Մեր այս վարկածին մէկ նոր ապացոյցը՝ 2 Ապրիլ 2005 թուակիր HÜRRİYET թերթին մէջ, բարձր տիտղոսներու տէր այս ռոպոտ ուղեղ ունեցողներէն մէկուն գրած յօդուածին մէջ տեսանք:

Նայեցէք, թէ այս պատմութեանէն լուր չունեցող, միայն իրեն թելադրուած սուտերը կրկնող, այս բարձր տիտղոսներու տէր գրողը ինչե՛ր կ'ըսէ. «Օսմանեան պետութեան տկարացած շրջաններուն փոքրամասնութիւնները՝ Սերպերը, Յոյները, Ռումէնները և Պուլկարները ապստամբեցան...»

Այսօր Գերմանիա, Անգլիա, Ռուսիա և կամ Ֆրանսա՝ իրենց սահմաններուն մէջի փոքրամասնութիւններուն կը թոյլատրեն՝ որ պետութիւն կազմեն, արտօնութիւն կու տա՞ն:

Մենք ալ, Օսմանեան սահմաններուն մէջ հայերուն, պետութիւն կազմելու արտօնութիւն չտուիլնք: Այս պատճառաւ ալ ընդհարեցանք անոնց հետ»:

Ահա, հանրապետութեան շրջանին, ուղեղը թրքական սուտերով լուացուած ռոպոտ-ներէն մէկուն ծարտութիւնները: Այս ռոպոտ-ային ուղեղ ունեցող գրողին հետեւեալ թելադրութիւնը պիտի ընենք.— Յարգարժան և բարձր տիտղոսներ ունեցող գրող՝ քիչ մը պատմութիւն սորվէ. մանաւանդ՝ Օսմանեան պատմութիւնը կարդայ: Ամէնէն կարեւորը՝ ձեր «Ազգային բանաստեղծ»ին՝ Նամըք Քեմալին սախօսքերը լաւ միտքդ պահէ՝ «ԱԹԽԱՐՅԱԿԱԿԱ ԿԱՅՄՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵՑԻՆՔ՝ ՑԵՂԱՍՈՒՄԲԷ ՄԸ»:

Դուք ծննկիդ խան-ներու, Թամբուլան-ներու նման վայրենի ցեղախումբ մը ըլլալով, Միջին Ասիայէն եկաք և 11-րդ դարու վերջաւորութեան միայն Անաթոլիա ոտք կոխեցիք: Այսինքն՝ դուք վերջին պա-

հու եկուորներ էք: Մինչդեռ Սերպերը, Յոյները, Ռուսները, Պուկարները և Հայերը՝ իրենց քնորանին մէջ, հազարաւոր տարիներէ ի վեր ապրող տեղացիներ են: Անոնք փոքրամասնութիւն չեն: Մինչդեռ դուք, Օսմանցիներդ, վերջէն եկող փոքրամասնութիւն էիք: Նամըք Քեմալին ըսածին պէս՝ ցեղախումբ մ'ըլլաով խուժեցիք Անատոլիոյ հողերուն վրայ, և ձեր սարսափելի վայրագութեամբ ջարդելով, թալանելով մինչեւ Վիէննայի դուները յառաջացաք: Բայց Վիէննայի դուներուն առջեւ, Լեհաստանի թագաւորը՝ ժան Սոպիէսքին ձեզ պարտութեան մատնեց: Եւ անկէ յետոյ, սկսաք ետ երթալ, և տեւաբար ետ քաշուեցաք:

1876-թ.ին ռուսական բանակները, պալքանեան ազգերը, ձեր վայրագութիւններէն ազատագրելով, մինչեւ Պոլսոյ դուներուն առջեւ հասան: Եւ այլեւս՝ ձեր վերջը եկած էր:

Անատոլիոյ ժողովուրդներն ալ ձեր բարբարոսութիւններէն պիտի ազատագրուէին: Եւ դուք, ձեր արիւնի եղբայրները եղող ճինկիզխան-ներու, Թամբուլան-ներու նման, եկած տեղերնիդ՝ Միջին Ասիոյ տափաստանները պիտի վերադառնայիք:

Բայց աղօթեցէք Անգլիոյ հրեայ վարչապետ Պենժամէն Տ'Իսրայէլի-ին: Ան ազատեց ձեզ: Եւ ան, Ռուսերուն դէմ կատարած սպառնալիքներով, ասոնց ետ քաշուիլ պարտադրեց: Եւ անկէ յետոյ, դուք աղուէսային քաղաքականութիւն մը գործադրեցիք: Եւ հայերը՝ «Թուրքերուն հետ եղբայրութեան» սուտերով քնացուցիք:

1908-թ.ին, «Ազատութիւն» (HÜRRIYET) ըսուած յեղաշրջումը կատարած և իշխանութիւնը ձեռք առած İTTIHAT VE TERAKKI կուսակցութեան ղեկավարները, բոլորն ալ ֆարմասուններ էին:

Եւ İTTIHAT VE TERAKKI կուսակցութեան ղեկավարները, հայ ղեկավարներուն հետ «եղբայրութեան» դաշինք կնքեցին:

Եւ հայերը թուրքերուն այս՝ եղբայրութեան խօսքերուն և միասին խաղաղութեան մէջ ապրելու խոստումներուն հաւատացին: Եւ հայերը, այս երազներով, անուշ-անուշ քնացան:

1908-թ.էն մինչեւ 1915-թ. հայերը՝ թուրքերուն դէմ փամփուշտ մ'անգամ չենտեցին և ոչ մէկ ապստամբական արարք կատարեցին: Եւ երբ 1914-թ.ին, Ա. Աշխարհամարտը սկսաւ, հայերը զինուորագրուեցան: Բայց այս հայ զինուորներով միայն "AMELE TABURU" կոչուած գործաւորներու գումարտակներ կազմուեցան: Եւ միջոց մը ետք, այս գործաւորներու գումարտակներուն մէջի բոլոր հայ զինուորները սպաննուեցան:

24 Ապրիլ 1915-թ.ին, Վանէն մինչեւ Էտիքէն ապրող բոլոր հայերը (բացառելով Պոլսոյ և Իզմիրի հայերը) տեղահանութեան-ի օրէնքով աքսորուեցան և Սուրիոյ անապատները ղրկուեցան:

Նոյն ժամանակ Թալաթ փաշան, բոլոր կուսակալներուն ղրկած գաղտնի հեռագիրներով, բոլոր հայերուն՝ պզտիկ կամ մեծ, կին կամ այր-մարդ՝ առանց խտրութեան բոլորն ալ սպաննելու հրամանը արձակեց: Այս տեղահանութեան և ջարդի հրամանագրով, հայերը իրենց 3000 տարուան հայրենիքէն աքսորուեցան և շատ շատերը, գաղթի ճամբուն վրայ, իրենց դրացի թուրքերուն կողմէ սպաննուեցան: Եւ հայերուն 3000 տարուան հայրենիքը եղող Հայաստանը, վայրագ թուրքերուն և քիւրտերուն ձեռքը անցաւ...:

Յարգարժան, մեծ տիտղոսներ ունեցող "HÜRRIYET" թերթի գրող՝ «Հայերուն Օսմանեան սահմաններուն մէջ պետութիւն կազմելու արտօնութիւն չտուի՛նք: Այդ պատճառաւ ալ ընդհարեցանք անոնց հետ»-կ'ըսէք: Այս մէկը բոլորովին սուտ է:

Հայերու «24 Ապրիլ 1915 հայկական ցեղասպանութիւն» կոչուած ողբերգութեան ընթացքին հայերը, Էտիքէնէն մինչեւ Վան, աքսորի հաւուած թուականներուն, թուրքերուն դէմ ոչ մէկ ապստամբական շարժում կատարեցին, ոչ մէկ դիմադրութիւն ըրին: Ընդհակառակը. Հայերը՝ ժանտարմաներուն հսկողութեան տակ, անօթի ու ծարաւ քալեցին հարկադրաբար:

Եւ դուք հայերը, ոչխար մորթելու պէս, առանց մեղքանալու անոնց, սպաննեցի՛ք:

Եւ այս սարսափելի ցեղասպանութեան պատասխանատուները եղող թուրքերուն մինչեւ այսօր անպատիժ մնալուն դէմ վրդոված, խղճամիտ քաղաքակիրթ Աշխարհը արդարութիւն պահանջել սկսաւ:

Ահա, թէ ինչու, հայկական ցեղասպանութեան պատիժը պիտի կրէ՛ք: 3.2.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

24 NISAN 1915-DE TURKLERİN GERÇEKLESTİRDİĞİ ERMENİ SOYKIR-
IMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE.

L Â N E T N A M E - N O 1

YIKILAN OSMANLI DEVLETİNİN HARABELERİ ÜZERİNDE, 1923 TARİHİNDE RUMLARDAN, ERME-
NİLERDEN, KÜRTLERDEN ÇALINAN TOPRAKLARDA (EL ÇABUKLUĞU İLE) O ZAMANA KADAR ADI
SONI OLMİYAN, TÜRKİYE DENİLEN BİR DEVLET KURULDU.

KİMLERDİ BU DEVLETİN KURULMASINA SEBEP OLANLAR ?

“BATILI EMPERYALİST PARA BABALARI TESKİLATI”.

VE TÜRKİYE DENİLEN BU YENİ YETME DEVLET, DİS GÖRÜNÜSÜ İLE AVRUPALILASMA YA ÇALISAN
AVRUPA KANUNLARI İLE İDARE EDİLEN BİR ÜLKE İDİ.

FAKAT BU GÖRÜNÜS SADECE GÖSTERMELİK İDİ. HAKİKATTE BU DEVLET, ASIRI İRKÇİ, BİR ZOR-
BALAR DEVLETİ İDİ. “ASTIGI ASTIK, KESTİĞİ KESTİK” ZİHNİYETLİ FASİST BİR DEVLET.

VE BU DEVLETDE HER SEY YENİDEN YARATILDI. VE BİLHASSA YENİ BİR GENÇ NESİL YARATILDI.
İSPATI DA, BU DEVLETİN “ONUNCU YIL” MARSİ.

“ON YILDA ONBES MİLYON GENÇ YARATTIK HER YASTAN”.

BİZ, ÖĞRENİMİMİZİ İSTANBULDA YAPTIK. OLGUNLUK SINAVINDAN GEÇTİK.

ONUN İÇİN, BİLİRİZ BU ONBES MİLYON GENCİN NASIL YARATILDIĞINI.

HER SEY, YALANLAR ÜZERİNE KURULMUSTU.

BİLHASSA TARİH DERSİ. “DÜNYADA HER SEYİN ASLI TÜRK İDİ”, “HİTİTLER (NAMİ DİĞER ETİLER)
TÜRK İDİ”, “SÜMERLER TÜRK İDİ”.

“BÜTÜN DÜNYA MİLLETLERİNİN ASLI, ORTA ASYADAN HER TARAF YAYILAN TÜRKLER İDİ”.

BUGÜN, BU SAFSATALARA, BU YALANLARA ARTIK İNANAN YOK.

FAKAT 1923-DEN 1975-E KADAR, 50 SENE ZARFINDA BU SAFSATALARLA, BU YALANLARLA BİR
KAÇ NESİL YETİSTİ.

VE BU GENÇLERİN BEYİNLERİ, BU SAFSATALARLA, BU YALANLARLA YIKANDI.

ONUN İÇİN BİZ SU GERÇEĞE İNANMIYORUZ.

“CUMHURİYET ÇOCUĞU” DENİLEN YENİ NESİLLERİN ÇOGUNLUĞU, MANTİK ÖLÇÜLERİ İLE ALÂ-
KASI OLMİYAN ROBOT BEYİNLERE SAHİBDİRLER.

ONUN İÇİN BU YENİ NESİL İNSANLARI ÜNİVERSİTE DE BİTİRSELER, DOKTORA DA VERSELER, YİNE
O KEMALİST-İRKÇİ BEYİNLİ ROBOTLARDIR.

BUNUN YENİ BİR DELİLİNİ, 2 NISAN 2005 TARİHLİ “HURRIYET” GAZETESİNDE BÜYÜK ÜNVANLA-
RA SAHİP BU ROBOT BEYİNLİLERDEN BİRİNİN ÇİZİSTİRDİĞİ YAZIDA GÖRDÜK.

BAKIN, TARİHTEN HABERİ OLMİYAN, YALNIZ KENDİSİNE ÖĞRETİLEN YALANLARI TEKRAR EDEN
BÜYÜK ÜNVANLI YAZAR NELER SÖYLÜYOR.

“OSMANLI DEVLETİNİN GERİLEME DEVRİNDE AZINLIKLAR, SIRPLAR, YUNANLILAR, RUMENLER
BULGARLAR AYAKLANDILAR.

BUGÜN ALMANYA, İNGİLTERE, RUSYA, VEYA FRANSA, SINIRLARI İÇİNDEKİ AZINLIKLARIN ÜLKE-
LERİNDE DEVLET KURMALARINA İZİN VEREBİLİR Mİ? BİZ DE ERMENİLERİN, OSMANLI SINIRLARI
İÇİNDE DEVLET KURMALARINA İZİN VERMEDİK. O NEDENLE ÇARPISTIK”.

İSTE CUMHURİYET DEVRİNDE BEYİNİ TÜRK LÜK YALANLARI İLE YIKANMIS ROBOTLARDAN BİRİNİN
SAFSATALARI. BU ROBOT BEYİNLİ YAZARA TAVSİYEMİZ SU:

“SAYIN BÜYÜK ÜNVANLI YAZAR.

BİRAZ TARİH ÖĞREN. BİLHASSA ÖSMANLI TARİHİNİ OKU.

EN MÜHİMİ, MİLLİ SAİRİNİZ NAMIK KEMALIN SU SÖZLERİNİ İYİ BELLE. “CİHANGİRANE BİR DEV-
LET ÇIKARDIK BİR ASİRETEN”.

SİZ, CENGİZHANLAR GİBİ, TIMURLENKLER GİBİ VAHSİ BİR ASİRET OLARAK ORTA ASYADAN GEL-

DINIZ VE 11. ASRIN SONRALARINDA ANATOLYAYA AYAK BASTINIZ.

YANI SIZ, SONRADAN GELMESINIZ. SIRPLAR, YUNANLILAR, RUMENLER, BULGARLAR VE ERMENILER KENDI VATANLARINDA BINLERCE SENEDEN BERI YASIYAN YERLILERDIR... AZINLIK DEGILDIRLER.

HALBUKI SIZ OSMANLILAR SONRADAN GELME AZINLIKSINIZ. NAMIK KEMALIN DEDIGI GIBI BIR ASIRET OLARAK AYAK BASTINIZ ANATOLYA TOPRAKLARINA

VE KORKUNÇ VAHSETINIZLE, KESEREK SOYARAK VIYANA KAPILARINA KADAR ILERLEDINIZ.

FAKAT VIYANA KAPILARINDA POLONYA KIRALI JAN SOBIESKI SIZI MAGLUB ETTI.

VE ONDAN SONRA BASLADINIZ GERILEMEYE. VE DEVAMLI GERILEDINIZ.

1876-DA RUS ORDULARI, BALKAN MİLLETLERİNİ, SİZİN VAHŞETİNİZDEN KURTARARAK İSTABUL KAPILARINA KADAR İLERLEDİLER. ARTIK SİZİN SONUNUZ GELMİŞTİ, ANATOLYA HALKLARI DA SİZİN TERÖRİNİZDEN KURTULACAKLARDI.

VE SIZ, KAN KARDESİNİZ OLAN CENGİZHANLAR GIBI TIMURLENKLER GIBI, GELDİĞİNİZ ORTA ASYA STEPLERİNE GERİ DÖNECEKTİNİZ.

FAKAT, DUA EDİN İNGİLTERE BASBAKANI YAHUDİ BENJAMEN İSRAELİYE. O KURTARDI SIZI. VE RUSLARI TEHDİT EDEREK GERİ ÇEKİLMEMEYE MECBUR ETTİ.

VE ONDAN SONRA TILKI SİYASETİNİ UYGULADINIZ.

ERMENİLERİ, TÜRKLERE KARDESLİK PALAVRALARI İLE UYUTTUNUZ.

1908-DE HÜRRIYET DEVRİMİNİ YAPARAK İKTİDARA GELEN İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİ LİDERLERİNİN HEPSİ FARMASON İDİ.

VE İTTİHAT TERAKKİ PARTİSİNİN LİDERLERİ, ERMENİ LİDERLERİ İLE BİRADERLİK, KARDESLİK ANLAŞMASI YAPTILAR.

VE ERMENİLER TÜRKLERİN BU KARDESLİK PALAVRALARINA, BERABER SULH İÇİNDE YASAMAK YALANLARINA İNANDILAR.

VE ERMENİLER BU RUYALARLA TATLI TATLI UYUDULAR.

1908-DEN 1915-E KADAR ERMENİLER TÜRKLERE BİR KURSUN BİLE ATMADILAR. HIÇ BİR İSYAN HAREKETİNDE BULUNMADILAR.

VE BU ARADA 1914-DE BİRİNCİ DÜNYA HARBI BAŞLADI.

ERMENİLER SÖZDE ASKER OLARAK TOPLANDILAR.

FAKAT BU ERMENİ ASKERLERİ İLE AMELE TABURLARI KURULDU.

VE BİR MÜDDET SONRA BU AMELE TABURLARINDAKİ BÜTÜN ERMENİLER ÖLDÜRÜLDÜ.

VE 24 NİSAN 1915-DE DE, VANDAN EDİRNEYE KADAR (İSTANBUL VE İZMİR HÂRİC) BÜTÜN ERMENİLER (TEHCİR KANUNU DIYE ÇIKARILAN BİR KARARLA) SURIYE ÇÖLLERİNE SÜRGÜN EDİLDİ.

BU ARADA, TALAT PAŞA, BÜTÜN VALİLERE GONDERDİĞİ SIFRELİ BİR TELGRAFLA BÜTÜN ERMENİLERİN, BÜYÜK KUÇUK, KADIN ERKEK DEMEDEN ÖLDÜRÜLMESİ EMRİNİ VERDİ.

BU TEHCİR VE OLÜM KARARI İLE, 3000 SENELİK VATANLARINDAN BÜTÜN ERMENİLER SÜRGÜN EDİLDİ, VE ÇOĞU YOLLARDA TÜRK KOMSULARI TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

VE 3000 SENELİK ERMENİ VATANI OLAN ERMENİSTAN, KATİL TÜRKLERİN VE KATİL KÜRTLERİN ELİNE GEÇTİ. SAYIN BÜYÜK ÜNVANLI HÜRRIYET YAZARI "ERMENİLERİN OSMANLI SINIRLARI İÇİNDE DEVLET KURMALARINA İZİN VERMEDİK, O NEDENLE ÇARPISTIK" DİYORSÜNÜZ. TAMAMEN YALAN.

ERMENİLERİN "24 NİSAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMI" DEDİKLERİ FACIADA, ERMENİLER EDİRNE-DEN VANA KADAR TEHCİR EDİLDİKLER TARİHLERDE TÜRKLERE KARŞI HIÇ BİR BASKALDIRMA HAREKETİ YAPMADILAR. MUKAVEMET GÖSTERMEDİLER.

BİLAKİS ERMENİLER JANDARMALARIN NEZARETİ ALTINDA AÇ, SUZUZ YÜRÜMEYE ÇALIŞTILAR.

VE SİZ ONLARI. KOYUNLARI KESER GIBI HIÇ ACIMADAN KESTİNİZ.

VE BU KORKUNÇ SOYKIRIMININ SUÇLULARI OLAN TÜRKLERİN, BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALMASINA KARŞI, VİCDANI OLAN MEDENİ DÜNYA ADALET İSTİYOR.

İSTE BU ERMENİ SOYKIRIMININ CEZASINI ÇEKECEKSİNİZ.

3. 2.

**ԵՆՔ՝ ԱՅՆ, ԻՆՁ ՈՐ
ԿՈՒՏԵՆՔ
Ս Ր Տ Ի
Կ Ա Թ Ո Ւ Ա Ծ Ը
ՄԱՐՕ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ**

Սիրտը մարմնին ամենէն ծանր աշխատանքը տանող օրկանն է: Օրական 7000 լիդր արիւն կը մղէ (pumps):

Իրապէս, ապրող արիւն մղող մեքենայ մըն է:

Ջանազան են սրտի հիւանդութիւնները, և երբ հիւանդը յանկարծակի ախտանշան մը նկատէ, անմիջապէս սրտաբանի մը պէտք է ներկայանայ խորհրդակցութեան համար:

Սրտի սովորական հիւանդութիւն է Atherosclerosis-ը -որ կը նշանակէ սրտանոթերակներու թանձրացում կամ խցում, կարծրացում և նեղացում:

Atherosclerosis-ի վտանգներն են... շաքարախտը, մտային պրկում, լարուած վիճակ, զգացական stress, արեան գերճրնշում, բարձր cholesterol, ծխել, գիրութիւն, մարզանքի պակաս, բարձր acid uric, ալոլ, իւղ [միս, հաւ, կարագ]: Ատոնք սրտի կաթուած և յանկարծամահութիւն կը յառաջացնեն:

Atherosclerosis-ը հիւանդութիւն մըն է, ուր սրտի երակները աստիճանաբար իւղ կը կուտակեն իրենց ներքին պատերուն վրայ պակսեցնելով լայնքը, ուրկէ կը հոսի արիւնը:

Օտար կուտակումներ որոնք կը կային ներքին պատերուն, կը կոչուին Atheroma կամ Plaque:

Բարեբախտաբար, սրտի հիւանդութեան մեծագոյն վտանգաւոր ազդակները կարելի է հակակշռել:

Կարելի է բարեփոխել cholesterol-ը, արեան գերճրնշումը, triglycerides-ը, գիրութիւնը և շաքարախտը, պարզապէս սնունդը փոխելով: Օրինակ, նախ՝ կրնանք խուսափիլ stress-էն ստրվելով ինչպէս դիմակալիլ գայն: Ծխախոտէն և ալոլէն հրաժարելով, մարզանք ընելով և քաղցով [կէս ժամ]:

Այս միջոցառումները շատերու կողմէ որքան ալ անհանդուրժելի և անկարելի կը նկատուին- ասոնք կրնան հարց տալ- «ի՞նչ տեսակ կեանք է այս, ինչո՞ւ սեղմ և սահմանափակ ուտեմ»:

Իրողութեան մէջ, այս միջոցներն են որ կը բարելաւեն երակներու հաւանական խցումը: Կրնանք մաքրել մեր շնչերակները, կանխել՝ երակներու խցումի պատճառով մահը, երկարել մեր գործունեայ և արդիւնաւոր կեանքը:

Ինչ ալ ըլլայ մեր տարիքը՝ կրնանք հեռու մնալ վտանգաւոր ազդակներէն: Փորձել մի քանի շաբաթ... անոնք որոնք կը հետեւին այս բեւադրութիւններուն՝ ուրախ են, քանի որ ինքզինքնին լաւ կը զգան: Ուրեմն, մեր կամքէն կախեալ է սրտին վիճակը:

Կարելի է լաւ խնամել զայն...-

Ա.- Նուազեցնելով կամ բոլորովին վերցնելով իւղը, միսը, հաւը: Ատոնց փոխարէն ձուկը օգտագործել շաբաթը 3 անգամ, օրական 100 կր. միայն բանջարեղէններով և salad-ով: Առանց հացի: Նուազեցնել նշայով ուտելիքները (հաց, ալիւրով ուտելիքներ այսինքն խմորեղէններ): Խուսափիլ ծխախոտի ծուխէն, ծխախոտէն, ալոլէն, հաւկիթէն, մտային յոգնութենէն, անշարժութենէն, stress-էն:

Բ.- Խիստ սննդառութենէն անկախ՝ որդեգրել նեարդով ուտելիքները, ինչպէս... բանջարեղէններ, պտուղ, պտուղի հիւթ, ծլած լուրիա, ոսպ (sprouts):

Գ.- Check up-ի երթալ և արագ գործադրութեան անցնիլ: Վերապրումի համար բժիշկներ, քաղց կը յանձնարարեն: Սրտի կաթուածը կանխելու համար կանոնաւոր մարզանքները դեռեւս ամենազոյցիկն են: Մարզանքը սիրտը կը զօրացնէ: Նախքան մարզանքը, բժիշկին կարծիքը առնել:

Ուղեղի կաթուածը սրտի կաթուածին կը նմանի (stroke): Առանց լուր տալու կու գայ և կրնայ սպաննել:

Ուղեղը կերակրող շնչերակները երբ լեցուին՝ կը մեռցնեն ուղեղին այն մասը ուր արիւնը չի հասնիր: Ճիշդ սրտին պէս:

Stroke-ը կամ ուղեղի կաթուածը շղային խանգարում մըն է, որ յառաջ կու

գայ արեան երակներու մէջ ախտածին ընթացքէ մը:

Ուղեղին արեան երակները կը վնասուին բազմաթիւ պատճառներով... Օրինակ՝ տարիքի բերմամբ, երակներու խցումով, կորուստովը անոնց առաձգականութեանը, և արեան երակին յստակ քանցումը: Stroke-ին պատճառն է նաև ուղեղի մէջ գոյացած ուռը կամ քանձրացած արիւնը:

Արեան գերնշումը stroke-ին ամէ-

նէն վտանգաւոր ազդակն է:

Ուրեմն՝ եզրափակելով, - Իւրոտ, բարձր սննդառութիւնը կը բարձրացնէ cholesterol-ը: Արեան մէջ cholesterol-ը կը յառաջացնէ երակներու խցում, որ կ'առաջնորդէ ուղղակի սրտի հիւանդութեան և stroke-ի:

Աղը բշտամի է երբ զայն կը չափազանցենք: Քիչ աղը կ'օգնէ վերապրումին: [Աղը պէտք է ցանել, քայց համը՝ հազիւ թէ...]:

Dr. S. A. JINDAL

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ.Մ.Մ. «Մասիս» Մարզական Միութեան Վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները ընդհանուր անդամական ժողովի՝ Երեքշաբթի, 12 Ապրիլ 2005-թ.ին, երեկոյեան ժամը 7:30-ին, ակումբիս սրահին մէջ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յակոբ Անսրլիեանի մահուան առթիւ, Հ.Մ.Մ. «Մասիս» Մարզական Միութեան Վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի զաւակներուն, հարազատներուն, մասնաւորաբար՝ Տէր և Տիկ. Ներսէս [Ժիրայր] Անսրլիեանին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յակոբ Անսրլիեանի մահուան առթիւ, Տէր և Տիկ. Արա Աբարտեան կը ցաւակցին հանգուցեալի զաւակներուն ու հարազատներուն և փոխան ծաղկեայսակի 20 Ամ. տղ. կը նուիրեն «Նայիրի»ի ֆոնտին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հոփսիսմէ Բագուպեանի մահուան առթիւ, «Նայիրի» կը ցաւակցի ողբացեալի ընտանիքին և հարազատներուն, մասնաւորաբար իր զակին՝ «Դիտակ» ամսաթերթի սեփականատէր-խմբագիր՝ Պրն. Սէմ Բագուպեանին և Տիկնոջ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սարգիս Քոֆթիկեանի մահուան առթիւ, «Նայիրի» կը վշտակցի հանգուցեալի ընտանիքին և մերձաւորներուն, Տէր և Տիկ. Ռուբէն ու Նորա [Քոֆթիկեան] Սիւլահեաններուն՝ առանձնապէս:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լեւոնդին Պուչաֆեանի մահուան ֆաւստունգին առթիւ, Հերմիէ Կարապետեան կը վերացակացի հանգուցեալի ընտանիքին և հարազատներուն, Տէր և Տիկ. Նշան և Լուսին Շառոյեանին առանձ-

նապէս, և այս տխուր պատճառով «Նայիրի»ին կը նուիրէ 15,000 լ. ո.:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Նայիրի» խորագրած վշտակցութիւն կը յայտնէ մեծանուն գրող, հրապարակագիր ու եկեղեցական՝ Արժ. Տէր Վարդան Ա. Քհնյ. Տիւլկերեանին իր դստեր՝ Մարի Տիւլկերեան-Տարագեանի մահուան առթիւ՝ որ պատահած է Կիրակի, 20 Փետր.ին:

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ՏԻԳՐԱՆ ՈՍԿՈՒՆԻ ՈԶ ԵՒՍ Է

Ցաւով [և ուշացումով] իմացանք ծանօթ հրապարակագիր, մտաւորական, Լիբանանի «Ազդակ» օրաթերթի երբեմնի խմբագիր ՏԻԳՐԱՆ ՈՍԿՈՒՆԻ-ի մահը, որ պատահած է Շաբաթ 26 Փետրուար 2005-ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Սան Ֆրանսիսկոյի մէջ, ուր և կատարուած է իր յուղարկաւորութիւնը 2 Մարտին:

Վերջին շուրջ երկուսուսուսակ տարիներ առաջ Լիբանանէն Մ. Նահանգներ հաստատուած Տ. Ոսկունի մնայուն և փնտռուած աշխատակից-սիւնակագիրն էր Լ. Անճելլիսի «Նոր Կեանք» շաբաթաթերթին:

Տարի մը առաջ լոյս տեսան, զոյգ ստուար հատորներու մէջ ամփոփուած, վերջին շրջանի իր հրապարակումները, որոնք օրին մեծապէս գնահատուած էին ընթերցող լայն հասարակութեան կողմէ:

Իր մահը կորուստ է ժամանակակից հայ հրապարակագրութեան համար:

Յիշեմք, որ վաստակաշատ, բեղուն գրչի տէր մտաւորականը պարբերաբար կ'աշխատակցէր «Նայիրի»ին, ըլլալով վաղեմի քարեկամ-գրչակից մը թերթիս խմբագիր-տնօրէնին, դեռ 1965-ական տարիներէն:

«Նայիրի» կը վշտակցի Տ. Ոսկունիի ընտանիքին և «Նոր Կեանք» շաբաթաթերթի տնօրէնութեան:

ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

(SGANDAL, ASTAROJNO, PUSTINA) ԲԱՌ-Ք

ՄԿՐՏԻԶ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

1.- ՎԵՐՈՅԻՇՈՒԱԾ ԲԱՌԵՐԻ ՄԷԶԸ ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳՐԱ-ԸՆԹԵՐԶ (ԱՍՏ-AST)-ԱՐԵԻԻ ԾԱՐԺՈՒՄԸ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ Է ՏԻԵԶԵՐ-ՔԸ] ԲԱՌԱԶԵԻՆ Է ԻՐ ՏՐՈՂՈՒԱԾ ՎԻՃԱԿՆԵՐՈՎ:

2.- (SGANDAL)- ԱՂՄՈՒԿ, ՎԷՃ, ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏԱԶԵԻՆ Է (ԱՍՏԻԲԱԳԱՆԱՏԱԼ-ASTIBAGANADAL, SGANDAL) ՏՐՈՂՈՒՄԸ: ՈՐԸ ԿԱՌՈՒՑՈՒԱԾ Է (AST+BAGANA+DAL) ԵՌԱԿԱՌՈՒՑԱԶԵԻԻՑ, ՈՐՊԷՍ (ԱՍՏԾՈՒ ԲԱԳԱՐԱՆԷՆ ՏԱԼ) ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱԻՄԱՍՏԸ: ՍԱԿԱՅՆ ԱՂՄՈՒԿԻ, ՎԷՃԻ ՊԱՏՃԱՌԸ ԱՅՍՏԵՂ ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐԻ (AST+BAG)-ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՍԿԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆՈՅՆԱՑՈՒՄԻՑ ԷՐ, ՄԷԿԸ, ՈՐՊԷՍ (ՍԱՀՄԱՆՈՂ)- ԻՍԿ ՄԻՒՍԸ՝ ՈՐՊԷՍ (ԲԱՐԻ-ՔԱՏՈՒ, ԳՈՅԱՏՈՒ) ԻՄԱՍՏՈՎ:

3.- (ԱՍՏԱՐՈՅՆՈՅ-ASTAROJNO) ԶԳՈՅՇ, ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏՆ Է ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (ԱՍՏԱՐԱՅԱԺՏԻՆԱ-ASTARAYAJDINA, ASTAROJNO)- ԶԳՈՅՇ: ՌՈՒՍԵՐԷՆ (STOROJ)-ՊԱՀԱԿ: ԲԱՌԸ (ԱՍՏՈՒԱԾԸ ԱՐԵԻԸ ԱԺՏԻ ՏՈՒՆԷՆ) (ԱԺՏԱՀԱԿԻՑ)-ԳԱՂԱՓԱՐԱԻՄԱՍՏՈՎ, ՈՐ ԶԳՈՒՇԱՅՆՈՒՄ Է ԱՐԵԻԻ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՈՐՊԷՍ ԱՍՏԾՈՒ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ:

4.- (PUSTINA-ՊՈՒՍՏԻՆԱ)- ԱՆԱՊԱՏ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏՆ Է (PAKASTANA-ՊԱԿԱՍՏԱՆԱ)=PUSTINA (PUSTO-ՊՈՒՍՏՕ)-ԱՄԱՅԻ, ԱՆԱՊԱՏ, ԲԱՌԸ ԱՐԵԻԻ ԿՐԱԿԻՑ ԱՅՐԱԾ ՎԱՅՐՆ Է ՈՐՊԷՍ ԱՄԱՑՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԱՊԱՏ:

5.- ՌՈՒՍԵՐԷՆ (ASOBI-ԱՍՈՐԻ)-ՅԱՏՈՒԿ (ASOBENNI)-ԻՐԱՏԵՍԱԿ, ՅԱՏՈՒԿ: ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏՆ Է ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (ԱՍՏԱՐԱՆ-ASTABAN)=(ASABI, ASOBI) ԱՍՏԾՈՒ ԽՕՍՔԸ, ԲԱՆԸ, ԱՅՈ, ԻՐԱՅԱՏՈՒԿ Է ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ:

6.- (ԶԵՍՏ-CHEST)-ՊԱՏԻ ՌՈՒՍԵՐԷՆ (ԶԵՍՏ-ՆԻ)-ԱԶՆԻԻ, ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ԱՅՍ ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏՆ Է (ՊԱԶԵԱՍՏԻՆԱ-PACHEASTINA-CHESTNO-ԶԵՍՏՆՕ): ԱՆՇՈՒՇՏ, ՊԱԶԵԼՈՎ ԱՍՏԾՈՒՆ ԱԶՆՈՒԱՆՈՒՄ, ՊԱՏԻ ԷԻՆ ՀԱՄԱՐՈՒՄ: ԻՍԿ (ԶԻՍՏԻ-CHISDI)= ՄԱՔՈՒՐ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ՈՐԸ ՆՈՅՆ ՀԻՄՔԻՑ Է (ՊԱԶԷԱՍՏԾՈՒՆ-PACHEASTNI, CHASTNI, CHISTI-ԶԻՍՏԻ)- ՄԱՔՈՒՐ:

7.- ՌՈՒՍԵՐԷՆ (ԺՏԱՏ-JDAD)-ՍՊԱՍԵԼ, ԲԱՌԻ ՆԱԽԱՐՄԱՏՆ Է (ԱԺՏԻՏԱՆ-AJDIDAN, JDID, JDAT-ԺՏԱՏ)- ԱՅՍ ԲԱՌԸ ԱՐԱՔԵՐԷՆՈՒՄ (ԺՏԻՏ)-ՆՈՐ ԻՄԱՍՏՈՎ Է ՊԱՅՄԱՆՈՒԱԾ:

8.- ՀԱՅՈՑ (ԺԱՄԱՆԱԿ)- ԲԱՌԻ ԻՄԱՍՏՆ Է ԺՐԱԶԱՆ ԱՐԵԻ, ՄՇՏՆՁԵՆԱԿԱՆ ԱՐԵԻ, ՆՈՐԱՍՏԵՂՇԵԱԼ ԱՐԵԻԸ ԿՐԱԿ Է - ԵՒ ԲԱՌԻ ՄԷՋ ԿԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԳԱՂԱՓԱՐԸ: ԱՅՍ ԲԱՌԸ ԱՐԱՔԵՐԷՆՈՒՄ ՏԵՍՆՈՒՄ ԵՆՔ, (ZAMAN) (JAMI)-ՄԶԿԻԹ ԻՄԱՍՏՈՎ, ՈՐԸ ԻՐԵՆՑ ԺԱՄԱՆԱԿԸ, ԺԱՄԱՑՈՅՑՆ Է, ԱՂՕՔԱՏԵՂԸ:

9.- ԵՍ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄ ԵՄ ՄԵՐ ՀԱՅ ԿՈՉՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ, ՈՐ ԱՅՆՔԱՆ ԵՆ ՎՆԱՍԵԼ ՄԵՐ ՄԱՅՐԵՆԻՒՆ, ՆՐԱՆ ՕՏԱՐԱՅՐԵԼ ԵՆ, ՈՒՆԱՅՆԱՅՐԵԼ, ԱՆԿԻՐԹԱԶԵԻ ԽՕՍՔԵՐԻ ՄԱՏՆԵԼ ՆՐԱ ԱՐԵԻԱՄԱՔՐԱԾԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԽՈՐՈՒՆԿ ՍՈՒՐԲ ԷՈՒԹԻՒՆԸ:

ԿՍՏԲԿԳԿԵԿՏԿԼ ASTBAGANADAL . ST . GAN . DAL . S . . . GAN . DAL	
ԿՍՏԿՐԿՅԿՅՏԻԿԵԿ ASTARAYAJDIANA ACTAP . OX . . NO . G TOR . OX CT . P . AX . A .	
ԿՍՏԿԲԿԼ ASTABAN AC . O B H .	ԿՅՏԻՏԿԵ AJDIDAN . X DAT . . . X D H . . . J DID . .
ՊԿԶԿՍԻ ПАЧРЦУ . Կ Է Շ Է .	

ՍՈՒՏԵՐՈՒ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ... (Ծար էջ 2-էն)

մէջ. ուր կրկին, ամերիկամէտ իշխանութիւն մը, գործի վրայ է այսօր: Յետոյ... կարգը որո՞ւնց է: Բնական է՝ ամենադիւրաբեկ թիրախները Միջին Ասիոյ մահմետական երկիրներն են: Հերթը կը հասնի Խազախըստանին: Եւ հուսկ՝ կարգը պիտի գայ Ռուսաստանի մէջ եղբայրասպան պատերազմ մը բռնկեցնելուն:

Բայց ի՞նչ է նպատակը շարունակուող այս սադայէլական անմար թշնամութեան ռուսերուն դէմ, որ երկու հարիւր տարիէ ի վեր [Նափոլէոնէն սկսեալ] կը շարունակուի:

Անշուշտ առաջինը՝ Մ. Նահանգներուն աշխարհին տիրապետելու և Ռուսիոյ հարստութիւնները ձեռք անցընելու հեռանկարն է: Յետոյ կու գայ, շատ մը ախորժակներու կողքին [թուրանական, իսլամական], բոլոնական վրէժխնդրութիւնը, որուն ռահվիրան Ամերիկացի [բայց թունդ բոլոնացի] քաղաքագէտ BRZEZINSKI-ն է, որ բոլոնացի Պապին հետ գործակցաբար Սովետական Միութիւնը կործանեցին, և հիմա կարգը Ռուսիոյ փլուզման եկաւ, որ կարենան «Մեծ Լեհաստան» ստեղծել:

Բայց չմոռնանք, որ այս բոլորին ետեւ կան սիոնիստական ծրագիրները, որոնք կը միանան՝ ամերիկեան և լեհական հեռանկարներուն և շահերուն... միշտ եղածին պէս:

Որովհետեւ, շահաւորները միշտ սիոնիստներն են: Որովհետեւ սիոնիստներուն ծրագիրները համաշխարհային են. և իրենց հաւատքով անոնք, ծրագիրները՝ «Աստուածային անժամանցելի հրահանգներ են»:

ՄՐՏԱԳԻՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Սրտանց շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ գաղափարի և պայքարի ընկերոջս՝ «Նայիրի» շաբաթաթերթի վաստակաւոր խմբագրապետ, Ազգային գործիչ և մտաւորական Պարոն Ժիրայր Նայիրի-ին, որուն ջանքերով և աշխատասիրութեամբ 1995-էն մինչեւ 1999-ը տարին «Նայիրի»-ի մէջ հրատարակուած գրութիւններս՝

**«ՍՈՒՏԵՐՈՒ ԵՒ ԻՐԱԶՆԵՐՈՒ ԶՈՂ,
ԷՇ ՆԱՀԱՏԱԿ ԵՂԱԾ ԱԶԳ ՄԸ՝ ՀԱՅԵՐԸ»**

վերտարութեամբ հատորով մը լոյս տեսան:

Երախտագիտական զգացումներով կը խոնարհիմ ժիրայր Նայիրի-ի վաստակին առջեւ, որ շատերուն համար «վտանգաւոր» նկատուած գրութիւններս առանձին հատորի մը մէջ ամփոփելով զանոնք հրատարակելու քաջութիւնը ունեցաւ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ԱՅՍՕՐ՝ 24 ԱՊՐԻԼ 2005

ԹՈՒՐԹԵՐՈՒՆ 24 ԱՊՐԻԼ 1915-ԻՆ,
ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ ԴԷՄ ԿԱՏԱՐԱԾ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑՆ Է:

ԵՒ ԹՈՒՐԹԵՐԸ, ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ,
Կ՛ՈՒՐԱՆԱՆ ԻՐԵՆՑ ԳՈՐԾԱԾ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՅՑ ԻՆՉՈ՞Ւ Հ.Յ.Դ.Ն
ԻՆՔՆ ԱԼ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ԱՅՆ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ,
ՈՐ 1908-ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 1915, ԻՆՔ ԳՈՐԾԱԿՅԱԾ Է
ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ, «ՕՍՄԱՆՅԻ ԸԼԼԱԼՈՒ»
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԱԾ ԵՒ ԵՐԱՁՆԵՐՈՎ
ՔՆԱՅՈՒՑԱԾ Է ՀԱՅ ԱԶԳԸ, ԵՒ ԱՅՍ ՉԵՒՈՎ, ԿԱՄԱՅ-
ԱԿԱՄԱՅ, 24 ԱՊՐԻԼ 1915-Ի ՃԱՄԲԱՆ ԲԱՅԱԾ:

ԱՀԱ, ԴԱՇՆԱԿՅԱԿԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԷՆ
ԱԿՆՈՒՆԻ-ԻՆ 1915-ԻՆ,
ԱՔՍՈՐԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ ԸՍԱԾ ԽՕՍՔԸ...
«ՄԵՌՆԵԼՈՒՄ ՉԵՄ ՅԱԻՐ. ԲԱՅՑ ԾԱՏ ԿԸ ՅԱԻՄ,
ՈՐ ԱՅՍ ԾՈՒՆ ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ
ՀԱԻԱՏԱՅԻՆԸ»

24 Ապրիլ 1915 - ԱԿՆՈՒՆԻ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՈՒԻԲԷՆԵԱՆ)

Նորութիւն չէ, ինչ որ նշեցինք վերը: Այս ողբալի իրականութիւններուն՝ իւրաքանչիւր գիտակից, հայրենասէր հայ տեղեակ է:

Ուրեմն ի՞նչ է պատճառը, որ այս կուսակցութիւնը, հակառակ մինչեւ 1915-ը իր գործած Ազգին համար աղէտաբեր սխալներուն, մինչեւ այսօր իր գոյութիւնը կը շարունակէ պահել իբրեւ ազգասէր կուսակցութիւն և իրականութիւնը ծածկել ժողովուրդէն:

Այսօր, երբ որոշ տարիք մը ունինք և փորձառութեան նոյնքան ալ պաշար, յանգած ենք այն եզրակացութեան, որ մեր և ձեր գիտցած իրականութիւնը իրականութիւն չէ: Միակ և ընդունելի իրականութիւնը այն մէկն է, զոր այս «Աշխարհի Տէրերը» բոլորիս կը սորվեցնեն իրենց ուզած «ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»:

Իրականութիւնը այն է՝ ինչ որ մեծամասնութիւնը սորված է. և կը կարծէ որ միայն իր գիտցածը «իրականութիւն» է:

1789-ի Ֆրանսական Յեղափոխութենէն ի վեր, երկրագունտը սուտերու վրայ հիմնուած Աշխարհի մը վերածուած է: Եւ սադայելական կազմակերպութիւն մը (անոր ինչ անուն որ կ'ուզէք տուէք՝ Դրամատիրութիւն, Փարմասոնութիւն, Սիոնիզմ-արդէն նոյն բաներն են) կը կառավարէ Աշխարհը:

Եւ այս սադայելական կազմակերպութիւնը ոչ միայն իր ուզածին պէս կը խեղաթիւրէ Պատմութիւնը, այլ՝ ի՞նչ Պատմութիւն «կը կերտէ», զայն յարմարեցընելով եկող տարիներուն վրայ երկարող իր ծրագիրներուն գործադրութեան:

* *

Ուրեմն հիմա, «Աշխարհի Տէրերուն» սորվեցուցած «իրականութիւններէն» հեռանանք, և մեր գիտցած իրականութիւնները, կրկին ու կրկին ջանանք բացատրել:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

Հայ կուսակցութիւնները հիմնուեցան 1885-թ.էն սկսեալ:

Ծիշոյ այն տարիներուն, երբ Ռուս իշխանութիւնները թշնամացած էին հայերուն, որովհետեւ Ռուսիոյ մէջ, հայ յեղափոխականները եւս, այլազգի և այդ գծով հրեայ յեղափոխականներուն հետ ալ գործակցելով, Չարական իշխանութիւններուն դէմ կը պայքարէին: Այս կուսակցութիւնները իրենց կեդրոնները ժընեւ հաստատեցին: Ինչու և ինչպէս: Զաղաքական և նիւթական ինչ միջոցներով:

Որովհետեւ, «Աշխարհի Տէր» հրեաները, թիկունք կանգնեցան իրենց: Եւ հայերը, մանաւանդ այդ տարիներուն, սկսան Օսմանեան կայսրութեան մէջ պայքար տանիլ՝ Արեւմտեան Հայաստանը ազատագրելու համար: Բայց այս պայքարը ինչպէ՞ս կրնար յաջողիլ, առանց Ռուսիոյ օգնութեան: Ճիշդ այդ տարիներուն էր, որ Ռուս իշխանութիւնները, թշնամացած էին հայերուն:

Առանց Ռուսիոյ օգնութեան, հայոց մղած պայքարը՝ *ինքնասպանութիւն* ըսել էր: Եւ ճիշդ այդպէս ալ եղաւ:

Հայերը իրենց ունեցած քանի մը հրացանով, մասամբ ալ հրեաներուն դրդումով, Օսմանեան բանակին դիմադրել կը ջանային:

Հետեւանքը այն եղաւ որ Սասունի մէջ, Ապտիւլ Համիտին կազմած «Համիտիյէ»ի զօրքերով, քիւրտերը 300-000 հայ սպաննեցին:

Եւ ամէնէն կարեւորը՝ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ սարսափի մատնուած հայ ժողովուրդը, սկսաւ լքել իր հայրենիքը և փախուստ տալ ամէն ուղղութեամբ, մանաւանդ՝ դէպի Ամերիկա:

Եւ այս ձեւով պարպուիլ սկսաւ Արեւմտեան Հայաստանը: Եւ այսպէս յաջողեցաւ նաե՛ւ հրեական ծրագիրը: Այսպէս՝

1.- Նախ Ռուսերը թշնամացուցին հայերուն, 2.- Հայկական կուսակցութիւններու հիմնադրումին աջակցեցան որ անոնք Օսմանցիներուն դէմ պայքարին՝ առանց Ռուսիոյ օգնութեան, 3.- Եւ այս պայքարին հետեւանքով Արեւմտեան Հայաստանի մէջ ջարդել տուին բնիկ հայերուն և անոնց տեղը բնակեցուցին քիւրտերը:

Այս եղաւ, 24 Ապրիլ 1915-ի հայկական ցեղասպանութեան նախերգանքը:

**

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

Հայերուն դէմ կատարած ջարդերուն պատճառաւ, հայ կուսակցութիւններուն թիւ մէկ թշնամին Ապտիւլ Համիտն էր այլեւս:

Եւ անոնք տեղւոյն վրայ և Փարիզի մէջ ունեցան խորհրդակցութիւն Ապտիւլ Համիտի ընդդիմադիր թուրքերուն և հրեաներուն հետ: Սկսաւ գործակցութիւն անոնց միջեւ: Մանաւանդ՝ Սելանիկցի հրեաներուն և դաւանափոխ հրեաներուն գաղտնաբար ստեղծած "JEUNES TURCS" կոչուած կազմակերպութեան հետ որոնք, Ապտիւլ Համիտը վար առնելով՝ իբր թէ ազատութիւն բերել կ'ուզէին:

Եւ այսպէս է, որ հայ կուսակցութիւններ, առաւելաբար ժընեւի մէջ, Երիտթուրքերուն, հրեաներուն և Ապտիւլ Համիտի հակառակորդ ուրիշ կազմակերպութիւններուն հետ, տեւաբար բանակցութիւններ կը կատարէին որ Ապտիւլ Համիտի իշխանութեան կարենան վերջ տալ:

Հայերը նոյնիսկ 1905-ին, Ապտիւլ Համիտին դէմ, Պոլսոյ մէջ, մահափորձ մըն ալ կատարեցին, թէև՝ անյաջող:

Եւ վերջապէս 1908-ին, Երիտթուրքեր կոչուածները որոնք «Իթթիհատ Վէ Թէրաքքի» կուսակցութիւնը կազմած էին, յաջողեցան Ապտիւլ Համիտը տապալել և իշխանութեան գլուխ գալ: Եւ [իբր թէ] «Ազատութիւն», "HÜRRIYET" հռչակուեցաւ: Ալ ի՞նչ ուրախութեան արտայայտութիւններ և սիրազեղ ցոյցեր չեղան հայերուն կողմէ: Բայց, ի՞նչ խաբկանք...

Տարի մը ետք՝ 1909-ին այս [իբր թէ] ազատութիւն բերած Իթթիհատականները, Կիլիկիոյ մէջ [Ատանա] 30 հազար հայ ջարդեցին:

Կիլիկիոյ աղետին վրայ
Ս. Դ. Հնչակեան կուսակ-
ցութիւնը, որ տակաւին
առաջին օրէն միշտ վերապահ գտնուած
էր նենգամիտ Իթթիհատականներու
հետ գործակցութեան ամէն առաջարկի
հանդէպ, Ատանայի կոտորածէն ետք
արդարացած նկատեց իր ունեցած
անվստահութիւնը: Դահիճ Իթթիհատա-
յաններուն ինչ ըլլալը անելի լա-
հասկցաւ: Ոչ միայն դադրեցուց ամէն
շփում, այլ՝ ճակատ կազմեց անոնց դէմ:
Բայց Դաշնակցութիւնը դժբախտաբար,
իր ֆարմասոն ղեկավարներուն և մա-
նուանդ իրենց մեծ խորհրդատուն եղող
արձրաստիճան ֆարմասոն Գրիգոր
Ջօհրապի առաջնորդութեամբ, շարու-
նակեց, ամէն մարզի մէջ, գործակցիլ
Իթթիհատականներուն հետ:

Անոնք ա՛յն աստիճան հաւատացած
էին Իթթիհատականներուն, որ յանձնա-
ռու եղան հայ ժողովուրդին մօտ
գտնուող զէնքերը հաւաքելու: Այս ձեւով՝
անպաշտպան ձգեցին հայ ժողովուրդին
գոնէ մէկ մասը:

Այս կուսակցութիւնը թուրքերուն հետ
միասնաբար ապրելու և Օսմանցի
ըլլալու երազին ու կարելիութեան այն-
քան հաւատացած էր, որ, մինչեւ վերջին
վայրկեանը, ո՛չ Ջօհրապը, ո՛չ Ակնունի
և ո՛չ ալ Վարդգէսը չտեսան իրականու-
թիւնը, եւ աքսորի ճամբուն վրայ գըտ-
նուելու ատեն անգամ, Թալաթ կոչուած
դահիճէն փրկութիւն յուսացին: Դիմե-
ցին անոր որ գիրենք ազատէ:

Եւ այս ու նման կուսակցական ղեկա-
վարներուն մինչեւ վերջին պահու
տխմարութեան հասնող միամտութիւնը,

հայ ժողովուրդին ցեղասպանութեան ենթարկուելուն և հայուն 5000 տարուան
հայրենիքին թուրքերուն կողմէ յափշտակուելուն պատճառներէն մէկը եղաւ:

Այստեղ ընդունինք և ըսենք, թէ՛ այո, Ջօհրապ, Ակնունի, Վարդգէս, Խաժակ,
Ջարդարեան և միւս միամիտ դաշնակցական առաջնորդներն ալ զոհերը եղան
նո՛յն ցեղասպանութեան, և նահատակուեցա՛ն:

Բայց, իրենց այս նողկալի նահատակութիւնը, կրնա՞յ գիրենք զերծ պահել
իրենց ունեցած պատասխանատուութենէն: Մոռցնել տալ ազգին ցեղասպանու-
թեան ենթարկուելուն, հայուն հայրենիքին յափշտակուելուն մէջ գիտակցաբար
թէ անգիտակ, գէ՛թ մասամբ մը պատճառ եղած ըլլալուն յանձապարտութիւնը:

Մենք կը հաւատանք, որ բոլորն ալ պատասխանատու են: Այդ ղեկավարները,
նահատակ կամ ոչ՝ բոլորն ալ հաշուետու կը մնան Հայ Ազգին դատաստանին
առջեւ:

**

Այսօր՝ 1915-ի եղեռնէն 90 տարիներ ետք, հարց տանք - Ի՞նչ ըրաւ նոյն այս Դաշնակցութիւնը 1915-ի ցեղասպանութենէն վերջ: Անկեղծ ու պարկեշտ ինքնաքննադատութիւն մը կատարե՞ց, տեսա՞ւ իրականութիւնները:

Չենք կարծեր: Ընդհակառակը՝ 1915-էն յետոյ, շարունակեց իր երեկի վարքագիծը:

Ջերծ չմնաց Դրամատէրերուն, ֆարմասոցներուն և Սիոնիստներուն ազդեցութենէն:

Եւ մեր համոզումով՝ 1915-էն յետոյ, իր պատասխանատուութիւնը ծանրացաւ իր երեկի շարունակուող քաղաքականութեան պատճառաւ: Ինչ որ «միամտաբար» կատարուեցաւ անցեալին, այնուհետեւ եղածը գիտակցաբար գործուած ըլլալու տպաւորութիւն կը ձգէ:

1918-1920-թ.ներուն Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան կառավարութիւնը, գիտակցաբար հետեւեցաւ Արեւմուտքի դրամատէրերուն հրահանգներուն: Թշնամացաւ Սովետներուն հետ և Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրութեան կարելիութեան կերպով մը արգելք եղաւ:

1920-էն մինչեւ 1991-թ.ն ալ՝ 70 երկար տարիներ շարունակ, Հայաստանի Բ. Հանրապետութեան դէմ պայքարեցաւ:

Եւ 1991-ին մասնակից եղաւ Սովետական Հայաստանի փլուզումին: Իսկ ամէնէն կարելորդ՝ 1991-ին իբր թէ «անկախ Հայաստան» հիմնելու համար (1918-ին ըրածին պէս), անջատուեցաւ Սիւրբեակեան Պետութենէն և ձայնակցեցաւ Խորհրդային բանակը (ապաւեցնը Հայաստանի ապահովութեան) երկրէն «վտարող» Լ. Պետրոսեաններուն: Եւ 1991-էն ի վեր աշխատեցաւ, որ Հայաստանի մէջ իշխանութիւնը ձեռք անցընէ:

Բայց Հայաստանի ժողովուրդը, Խորհրդ. իշխանութեան 70 տարիներուն, որոշ գաղափար մը կազմած էր իր քաղաքական ուժերուն մասին, սթափա՛ծ:

Եւ 1999-թ.ին Հայաստանի մէջ կատարուած ընտրութիւններուն, ժողովուրդը գիտակցութեան եկած ըլլալով, քուէ չտուաւ այս կուսակցութեան և իշխանութեան բերաւ Սովետական Հայաստանը բարգաւաճ վիճակի հասցուցած Կարէն Տեմիրճեանի և Վազգէն Սարգսեանի միասնական շարժումը, որուն իշխանութեան հասնելովը Հայաստանի համար յոյսի նոր ճամբայ մը բացուած էր՝ հաւաքական աշխատանքով բարգաւաճ Հայաստան մը կերտելու ուղին:

Բայց 27 Հոկտեմբեր 1999-ին, (իբր թէ) նախկին դաշնակցական մը եղող Նալիբի Յունանեանը և իր մեղսակիցները, պատմութեան մէջ նմանը չեղող վայրագութեամբ, Ազգային ժողովին մէջ սպաննեցին Կարէն Տեմիրճեանը, Վազգէն Սարգսեանը և անոնց պաշտօնակից ընկերները:

Նալիբի Յունանեանին 27 Հոկտեմբեր 1999-ին կատարած հրէշային սպանդին ետին գտնուողները, մինչեւ այսօր չյայտնաբերուեցան:

Բայց մենք կը հաւատանք, որ 27 Հոկտեմբեր 1999-ին, Հայաստանի Ազգային ժողովին մէջ, հայ ղեկավարները սպաննել տուողները՝ 24 Ապրիլ 1915-ին հայութեան ղեկավար-մտաւորականները գլխատող կազմակերպութիւնն է:

Որովհետեւ մտայնութիւնը, նպատակը նոյնն է՝ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ «ԳԼՈՒԽՆԵՐԸ» ՈՉՆՉԱՅՆԵԼ:

**ԿԸ ՆՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԱՆԷ ԾՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ 2
ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՆԳԱՌԸ՝ ԱՆԱԹՈՒԼԻԱՆ**

“HÜRRIYET” թերթին առաջին էջին վրայ, տեւաբար հրատարկուող վերտառութիւն մը կայ-
թրքական դրօշակը և անմիջապէս տակը՝ գրութիւն մը- «Թուրքիան՝ թուրքերունն է»:

Այս գրութիւնն ալ կ’ապացուցանէ, որ Թուրքիա ըսուած և 1923-ին ոչինչէն ստեղծուած այս պե-
տութեան, ձեզի պատկանելուն մասին կասկած ունիք:

Իրապէս ալ, այսօր Թուրքիա ըսուած հողերը գողցուած հողեր են: Եւ մենք, ձեզի բան մը ըսե՞նք:
Պուք, ձեր պատմութիւնն ալ չէք գիտեր: Այդ պատճառաւ, մենք թուանշաններով ձեզի պիտի սորվեցը-
նենք ձեր պատմութիւնը: Ահաւասիկ- 11-րդ դարուն վերջաւորութեան, Միջին Ասիոյ տափաստաննե-
րէն Թաթարներու-Մոնկոլներու խառնուրդ, վայրենի ցեղախումբ մը ըլլալով մտաք Անաթոլիոյ հողերը:

Եւ քաղաքակրթութիւններուն և քրիստոնէութեան օրրանը եղած Անաթոլիոյ ժողովուրդները, ձեր
սարսափելի վայրագութեամբ, նուաստացուցիք և զանոնք ստրուկներու վերածեցիք:

1453-թ.ին Պոլիսը գրաւեցիք, և Բիզանդական կայսրութեան վերջ տուիք: Մինչեւ 1683-թ.ը Վիէն-
նա քաղաքին դռներուն առջեւ կը գտնուէիք: Այդ թուականէն յետոյ՝ սկսաք նահանջել:

1876-թ.ին Ռուսական բանակները ձեզ հալածեցին և հասցուցին մինչեւ Պոլսոյ դռներուն առջեւը:
1876- թուականը ձեզ համար շատ կարեւոր թուական մըն է: 1876-ին ձեր ձեռքը մնացած էին միայն
Անաթոլիոյ հողերը: Եւ Անաթոլիան այլեւս ձեզի համար վերջին կանգառն էր: Անկէ յետոյ, Միջին
Ասիոյ տափաստանները պիտի վերադառնայիք:

Եւ 1876-էն սկսեալ ձեր ճակատագիրը՝ մեծ դրամատէրերուն ձեռքը անցաւ: Եւ անոնք ձեզ կրկին
«ողջնացուցին»: Որովհետեւ, մեծ դրամատէրերու ծրագրին համեմատ, դուք Անաթոլիոյ մէջ պէտք էր
մնայիք և հոն դուք, Ռուսերուն Միջերկրական իջնելուն դէմ, վահանի դեր պիտի կատարէիք:

Անկէ յետոյ, մեծ դրամատէրերուն ծրագիրները՝ ժամացոյցի մը ճշգրտութեամբ սկսան գործի դրուիլ:
Անոնք նախ, Անաթոլիոյ ժողովուրդները քնացնելու համար, որոշումներ հրատարակեցին՝ «Քրիստոն-
եաները, Մահմետականներուն հետ նոյն իրաւունքները ունին: Ամէն հպատակ Սսմանցի է» հռչակեցին:

Բայց միւս կողմէն, այս մեծ դրամատէրերը, իրենց գիտնականներու ճամբով, Թուրանականութիւն
քարոզել սկսան և թուրքերուց ցեղասպանական բնազդը քաջալերեցին:

Այս մեծ դրամատէրերուն ծրագիրներուն կեդրոնը Սելանիկ քաղաքն էր: Բոլոր գործունէութիւնները
Սելանիկէն կը ղեկավարէին:

19-րդ դարու վերջաւորութեան, մեծ դրամատէրերը Սելանիկի մէջ, “Jeunes Turcs” կոչուած
գաղտնի կազմակերպութիւնը կազմեցին: Նպատակնին՝ Ատիւլ չամիտը վար առնել և իշխանութիւնը
ձեռք անցնել էր:

Եւ 1908-թ.ին երիտթուրքերուն կազմած «Իթթիհատ և Թէրաքքի» կուսակցութիւնը Ապտիւլ Չա-
միտի ձեռքէն իշխանութիւնը խլեց:

Իթթիհատականները իշխանութեան գալէ յետոյ, շատ խորամանկ և երկդիմի քաղաքականութիւն մը
կը կիրարկէին: Մէկ կողմէ, Անաթոլիոյ ժողովուրդներուն, իբր թէ ազատութիւն և հաւասարութիւն կը
խոստանային: Բայց միւս կողմէ, իրենց վերջին կանգառը եղող Անաթոլիայէն Միջին Ասիոյ տափ-
աստանները չվերադառնալու համար գաղտնաբար ծրագիրներ կը պատրաստէին:

Եւ Անաթոլիայէն ետ՝ դէպի Միջին Ասիոյ տափաստանները չերթալու համար, միակ միջոց կար. այն
ալ՝ Արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ չայստան կոչուող հողերուն 5000 տարիներէ ի վեր սեփականատէր
ժողովուրդը եղող հայերը մաքրագործել պէտք էր:

Այսպէս, Իթթիհատականները 1908-ին, իշխանութեան գլուխ իրենց եկած սկսեալ՝ հայերը ինչպէս
պիտի մաքրագործեն ըսելով ծրագիրներ կը պատրաստէին:

Միւս կողմէ ալ հայերուն՝ եղբայրութեան, հաւասարութեան և Օսմանցիութեան սուտերով կը խաբէին: Եւ այդ տարիներուն հայերուն գլխաւոր կուսակցութիւնը եղող Դաշնակցութեան հետ, Իթթիհատականները շատ բարեկամական կապեր հաստատած էին:

Եւ մտածեցէք, որ 1912-ին, Իթթիհատ կուսակցութեան կազմած Օսմանեան կառավարութեան Արտաքին գործերու նախարարը՝ Նորատունկեանն էր: Եւ Նոյնպէս, այն տարիներուն, Օսմանեան կառավարութեան Թղթատարական նախարարը Ոսկան Մարտիկեանն էր:

Իթթիհատականները իրենց ծրագիրները ամենայնոց մանրամասնութիւններով պատրաստած էին: Եւ յարմար առիթի մը կ'ըսպասէին իրենց ծրագիրները գործադրութեան դնելու համար: Եւ յարմար առիթը 1914-ին՝ Առաջին Աշխարհամարտին սկսելովը, անցաւ Իթթիհատականներուն ձեռքը: Եւ 24 Ապրիլ 1915ին, Իթթիհատականները աշխարհի ամենասարսափելի ցեղասպանութիւնը գործել սկսան: Իթթիհատականներուն ծրագիրները շատ սաղայելական ձեւով պատրաստուած էին:

24 Ապրիլ 1915-ի օրը, Պոլսոյ մէջ, հայերուն ամէնէն ծանօթ մտաւորականները, գրողները, կրօնականները և բոլոր առաջնակարգ հայ անձնաւորութիւնները ձերբակալեցին և Անաթոլիոյ խորերը՝ Չանղըրը և Այաշ քաղաքները: Եւ հոն, գրեթէ բոլորը, սպանուեցան: Անկէ ետք կարգը եկաւ «անգլուխ» մնացած ժողովուրդին: Եւ էտիրնէէն մինչեւ Վան, բոլոր հայերը՝ մեծ կամ պզտիկ, կին, էրիկմարդ և ծերունի, բոլոր հայերը անխտիր տուներէն հաւաքեցին և դէպի Սուրիոյ անապատները քշեցին: Անօթի, ծարաւ, հիւանդ և անպաշտպան ժողովուրդին բռնութեամբ քալել ստիպեցին և դէպի մահ առաջնորդեցին:

Պատմութեան ոչ մէկ շրջանին, այսքան սարսափելի և այսքան սրտաճմլիկ ողբերգութիւն չէ տեսուած: Ահա, թէ ինչպէս, այսօրուան Թուրքիա ըստած պետութիւնը, վերջին կանգառ եղած Անաթոլիոյ մէջ, միլիոնաւոր անմեղ հայերուն դիակներուն վրայ հիմնուած է:

Աշխարհի ամենագարհուրելի ցեղասպանութիւնը գործած դահիճ Թուրքեր՝ ձեր սպանած միլիոնաւոր հայերուն անէծքը՝ ձերին, ձեր ամբողջ գերդաստանին, տոհմերուն և ձեր ապագայ սերունդներուն գլխուն թո՛ղ տեղայ: 3.2.

ՀԱՅ-ԹՈՒՐԸ ԳՕՏԵՄԱՐՏԸ... ԼԵԶՈՒԱԿՈՒԻՒՈՎ... (Շար էջ 1-էն)

Թուրքիոյ անպատիժ մնալը նոր եղեոնագործութիւններու քաջալեր Հանդիսացաւ: Թուրքիա պատասխանատուութեան մեծ բաժին ունի 1994-95 Պալքաններու, 1988-1990 Լ. Ղարաբաղի և 1995-ին Եռլկոսլաւ դաշնութեան սահմաններէն ներս գործուած կոտորածներուն և մարդկային ողբերգութեանց Համար:

Թուրքիա պարտաւոր է ճանչնալ Հայկ. ցեղասպանութիւնը: Առանց այս ճանաչումին, ոչ մէկ յարաբերութիւն կրնայ Հաստատուիլ Թուրքիոյ և իր դրացիներուն միջեւ: **ՃՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՊԵՏՔ ԶԿԱՅ**

Անգարա դիմած է Երեւանի առաջարկելով, որ «1915-ին Հայոց դէմ գործուած շարդերուն շուրջ, քննիչ միացեալ յանձնախումբ» մը կազմուի:

Երեւան կը հերքէ այդ կարգի առաջարկ մ'ստացած ըլլալը, և կ'աւելցնէ.— ԹՈՒՐԿ-ԻՈՅ ՈՃՐԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱԻՆԼԵԱԼ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ՉԻ ԿԱՐՕՏԻՐ»:

Մինչ Թուրքիա կը շարունակէ, կուրծք ծեծելով, պնդել իր «անմեղութեան» վրայ: Իսկ «յոռեգոյն» պարագային կը բարբանջէ.— ՀԱՅԵՐԸ ՆՈՅՆՔԱՆ ԹՈՒՐԿ ԶԱՐԴԱՄ ԵՆ ՈՐՔԱՆ ԹՈՒՐԿԵՐԸ՝ ՀԱՅ...»:

ԵՂԱՄԸ ՊԱՐՉ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԷՐ...

Թուրքիոյ Վարչապետ Ռէճեփ Էրտողան յայտարարեց.— Հայկական ամբաստանութիւնները հիմքէ զուրկ են: Հայկ. ցեղասպանութիւն չէ եղած: Ամբողջ կատարուածը Տեղահանութիւն մըն է, Ա. Աշխարհամարտի առթիւ պատահած, որ Հայերը չգործակցին ուսական բանակին հետ»:

ՀԱՅԸ ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԽՆԴՐԵԼՈՒ Է...

Թրքական կառավարութիւնը «Զրպարտութիւն» անուանելով անգլիացիներուն «Կապոյտ Գիրք»ը կը պահանջէ, որ ան աղբանոց նետուի: Աւելին՝ կ'սպասուի որ այդ «Գիրք»ին Հայանպաստ բովանդակութիւնը ժխտելէ բացի, Անգլիացիները «ներողութիւն» խնդրեն Անգարայէն, որուն արժանապատուութիւնը վիրաւորուած է կատարուած զրպարտութիւններով, թէ՛ Թուրքը ցեղասպանութիւն գործած է:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

L Â N E T N A M E - N O 2

S O N D U R A K : A N A T O L Y A

HÜRRIYET GAZETESİNİN BİRİNCİ SAHİFESİNDE DEVAMLİ YAYINLANAN BİR BASLIK VAR.

TÜRK BAYRAGI VE HEMEN ONUN ALTINDA BİR YAZI: "TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR"

BU YAZI DA İSPAT EDİYOR KI, TÜRKİYE DENİLEN VE 1923-DE HIÇYOKTAN YARATILAN BU DEVLETİN, SIZE AIT OLDUGUNDAN SÜPHENİZ VAR.

HAKİKATEN DE BUGÜN, TÜRKİYE DENİLEN TOPRAKLAR, ÇALINAN TOPRAKLARDIR.

SIZE BİR SEY SÖYLYELİM Mİ? SİZ, KENDİ TARİHİNİZİ DE BİLMEZSİNİZ.

ONUN İÇİN BİZ, RAKAMLARLA ÖGRETMEYE ÇALISALIM SİZİN KENDİ TARİHİNİZİ.

11. YÜZYILIN SONLARINDA ORTA ASYA STEPLERİNDEN GELEN TATAR VE MONGOL KARISIMI VAHSİ BİR ASİRET OLARAK GİRDİNİZ ANATOLYA TOPRAKLARINA.

VE MEDENİYETLERİN VE HİRİSTİYANLIĞIN BESİĞİ OLAN ANATOLYADAKİ YERLİ HALKLARI KORKUNÇ VAHSETİNİZLE SİNDİRDİNİZ, KÖLELESTİRDİNİZ.

1453-DE İSTANBULU ZAPTETTİNİZ VE BİZANS İMPARATORLUGUNA SON VERDİNİZ.

1683-E KADAR VİYANA SEHRİNİN KAPILARININ ÖNÜNDE İDİNİZ.

ONDAN SONRA BASLADINIZ GERİLEMEYE.

1876- SENESİNDE RUS ORDULARI SİZİ İSTANBUL KAPILARINA KADAR KOVALADI.

1876- TARİHİ SİZİN İÇİN ÇOK MUHİM BİR TARİHTİR.

1876- TARİHİNDE ELİNİZDE YALNIZ ANATOLYA TOPRAKLARI KALMISTI.

ANATOLYA SİZİN İÇİN SON DURAK İDİ.

ONDAN SONRA ORTA ASYA STEPLERİNE GERİ GİDECEKTİNİZ.

VE 1876-DAN İTİBAREN KADERİNİZ PARA BABALARININ ELİNE GEÇTİ.

VE ONLAR, SİZİ YENİDEN DIRİLTTLİLER. ÇÜNKÜ PARABABALARININ PLANLARINA GÖRE SİZ, ANATOLYADA KALACAK VE RUSLARIN AKDENİZE İNMESİNE KARSİ KALKAN VAZİFESİ GÖRECTİNİZ.

ONDAN SONRA PARA BABALARININ PLANLARI BİR SAAT DAKIKLIĞI GİBİ ÇALIŞMAYA BAŞLADI.

ONLAR ÖNCE ANATOLYADAKİ HALKLARI UYUTMAK İÇİN KARARLAR ÇIKARTILAR "HIRİSTİYANLAR, MÜSLÜMANLARLA AYNI HAKLARA SAHIPTIRLER. HERKES OSMANLI DIR" DEDİLER.

FAKAT DİĞER TARAFTAN PARA BABALARI, KENDİ BİLGİNLERİ VASİTASI İLE TURANCILIK PROPAGANDASINA BAŞLADILAR, TÜRK İRKÇİLİĞİNİ TESVİK ETTİLER.

BU PARA BABALARININ PLANLARININ MERKEZİ SELANİK SEHİRİ İDİ.

HER HAREKET SELANIKTEN İDARE EDİLİYORDU.

19. YÜZYILIN SONLARINDA PARA BABALARI SELANİKTE "JEUNES TÜRCİS" GİZLİ TESKİLATINI KURDULAR. GAYELERİ ABDÜL HAMİDİ DEVİRİP İKTİDARI ELE GEÇİRMEK İDİ.

VE 1908-DE GENC TÜRKLERİN KURDUĞU İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİ, ABDUL HAMİDİ DEVİREREK İSTANBULDA İKTİDARA GELDİ.

İTTİHATÇILAR ÇOK SİNSİ VE KURNAZ BİR SİYASET GÜDÜYÖRLERDİ.

BİR TARAFTAN SÖZ DE, ANATOLYA HALKLARINA HÜRRIYET VE ESİTLİK VAAD EDİYÖRLERDİ.

DİĞER TARAFTAN SON DURAK OLAN ANATOLYADAN ORTA ASYA STEPLERİNE DÖNMEMEK İÇİN GİZLİ GİZLİ PLANLAR HAZIRLIYÖRLER Dİ.

VE ANATOLYADAN GERİ GİTMEK İÇİN DE BİR TEK ÇARE VARDI.

O DA, DOĞU ANATOLYADA, ERMENİSTAN DENİLEN TOPRAKLARIN, BESBİN SENEDEN BERİ YERLİ HALKI OLAN ERMENİLERİN TEMİZLENMESİ LAZİM İDİ.

ISTE, ITTIHATÇILAR, 1908 DE İKTIDARA GELDİKLERİ GÜN DEN BERİ, ERMENİLERİ NAŞIL TEMİZLİYECEKLERİNE DAIR PLANLAR HAZIRLIYORLARDI.

BİR TARAFTAN DA ERMENİLERİ, KARDESLİK, OSMANLILIK YALANLARI İLE KANDIRIYORLARDI. O ZAMANKI ERMENİLERİN EN MUHİM PARTISI OLAN TASNAKLARLA, ITTIHATÇILAR ÇOK YAKIN DOSTLUK KURMUŞLARDI.

DÜŞÜNÜN Kİ 1912-DE ITTIHAT PARTISI HÜRÜMETİNDE OSMANLI DEVLETİNİN DİS İSLERİ BAKANI ERMENİ NORADUNKYAN EFENDİ İDİ.

VE OSMANLI DEVLETİNİN POSTA BAKANI ERMENİ OSKAN MARDIKYAN İDİ. ITTIHATÇILAR PLANLARINI EN KÜÇÜK TEFERRUATINA KADAR HAZIRLAMISLARDI.

VE BİR FIRSAT BEKLIYORLARDI PLANLARINI GERÇEKLESTİRMEK İÇİN. VE FIRSAT 1914-DE BİRİNCİ DÜNYA SAVASININ BASLAMASI İLE GELDİ İTTIHATÇILARIN ELİNE. VE 24 NISAN 1915 GÜNÜ DUNYANIN EN KORKUNÇ SOYKIRIMINA BASLADILAR İTTIHATÇILAR. İTTIHATÇILARIN PLANLARI, HAKİKATEN ÇOK SEYTANI BİR SEKİLDE HAZIRLANMISTI.

24 NISAN 1915- GÜNÜ ÖNCE İSTANBULDA ERMENİLERİN EN BÜYÜK ENTELEKTÜELLERİ, YAZARLARI, DİN ADAMLARI VE BUTÜN ÖNDE GELEN ERMENİ SAHSİYETLERİ TOPLATTIRILDI VE ANATOLYA İÇLERİNE, ÇANKIRIYA VE AYASA SURÜLDÜ.

VE ORADA ÇOGU ÖLDÜRÜLDÜ. VE ONDAN SONRA SIRA, BASSIZ.KALAN HALKA GELDI. VE EDIRNEDEN VANA KADAR, BÜTÜN ERMENİLER, ÇOLUK COÇUK, YASLI GENÇ EVLERİNDEN ÇIKARTILARAK SURIYE ÇÖLLERİNE SÜRÜLDÜ, AÇ, SUZUZ, HASTA MÜDAFAASIZ ZORLA YÜRÜMEYE MECBUR EDILDILER, ÖLÜME DOGRU SÜRÜLDÜLER.

TARİHİN HIÇ BİR DEVRİNDE, BU KADAR KORKUNÇ, BU KADAR TÜYLER ÜRPERTİCİ BİR FACIA GÖRÜLMEMİSTİR.

ISTE BUKUNKÜ TÜRKİYE DENİLEN DEVLET, SON DURAK ANATOLYADA MİLYONLARCA VE MİLYONLARCA MASUM ERMENİLERİN CESETLERİNİN ÜZERİNDE KURULMUSTUR.

DÜNYANIN EN KORKUNÇ SOYKIRIMINI GERÇEKLESTİREN KATİL TÜRKLER, ÖLDÜRDÜGÜNÜZ MİLYONLARCA ERMENİNİN LANETİ, SİZİN VE BÜTÜN AHFADINIZIN VE GELECEK NESİLLERİNİZİN BASINA YAGSIN.

3. 2.

ՈՎ ՈՐՈՒՆ ՍՈՐՎԵՑՈՒՑԱՄ Է...

Թուրք Պատմութեան Կաճառի նախագահ Ե. Հալաճօղլու ըսած է.— Գերմանները կը զրպարտեն մեզ ըսելով, որ մե՛նք եղած ենք «կազի փուռ»երու գործածութիւնը [Հրեաներուն դէմ] Հիթլերականներուն սորվեցնողները Բ. Աշխարհամարտի նախօրէին: Մինչդեռ մեր մօտ նման փուռեր չկային որ... գործածէինք Հայոց դէմ 1915-ին: Մեր մօտ կային միայն «Հագուստներու ոջիլները այրելու սահմանուած սենեակներ»:

ԱՅՆ ԱՏԵՆ «ՊՈՒԼՏՈՉԸՐ» ԶԿԱՐ ՈՐ...

Թուրք պատասխանատուներ կը չքմեղանան ըսելով.— Մեր մօտ Հայերու Հաւաքական գերեզմաններ չկան: Ինչպէ՞ս կարելի էր 1000 - 1500 Հոգի միանգամայն թաղել, երբ 1915-ին «պոլտոզըր»ներ չկային որ այդքան դիակ ընդունելու կարող մեծ փոսեր կարելի ըլլար փորել»:

ԻՍԿ ՄԱՆՈՒԿ, ԿԻՆ, ԾԵՐԵՐԸ...

Հակազդելով թրքական քարոզչութեան Հայ պատմաբաններ կը պատասխանեն.— Կ'ըսէք թէ տեղահանուած և «վնասագերծուած» Հայերը յեղափոխականներ և ռուսական բանակին հետ գործակցողներ էին: Իսկ ինչ ունիք ըսելիք մանուկ, կին ու ծեր Հարիւր Հազարներուն Համար որոնք կոտորուեցան...

ՀՈԳԱՏԱՐ ԹՈՒՐԳԻԱ

Թուրքիոյ ՆԳ նախարարութեանէն կը յայտարարուի, որ Հայերը Թուրքիոյ բնակչութեան շինարար, Հաւատարիմ քաղաքացիներ եղած են: Ուստի զիրենք կոտորելու Հարց չէր կրնար ըլլալ... եթէ չըլլային ըմբոստանները: Այսօր ալ Թուրքիա Հիւրընկալ և Հոգատար է Հայաստանէն իր մօտ եկած Հայերուն Հանդէպ, որոնք կ'աշխատին և ապրուստ կը ճարեն շնորհիւ Թուրք բարեխնամ կառավարութեան մեծահոգիութեան...

Արդէն Երեւան-Պոլիս օդանաւային գիծը շատ աշխոյժ կը բանի: Երբաթը 2-3 թռիչք:

Ա Ճ Ի Ի Ն

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Հողերուն տակ կամ հողէն դուրս
անհունները կը սաւառնին...

Եւ օդին մէջ կը խլրտին:

Կայքեր չկան...

Ծառերն անհիւղ ու անսաղարթ
փայտէ սիւներ:

Կարելի չէ

հոն ոչ թառիլ

ու ոչ հանգչիլ

ոչ ալ ննջել...:

Ցրիւ-ցրիւ փոշիներէն կը հաւաքեմ
մեռելաձայն անապատի աւազներէն դեռ չյառնող
երազներու կտրտուած ու չթաղուած գօս բեկորներ...:

Այսքան անհին ո՛ւր ցանցեմ

տեղադրեմ...

աւազի պէս չպարփակուող,-լուծ մոմիա,-

դուրս կը յորդին հողին տակէն

արեան գետի ընդերքներէն...

Խճաքարի Խղճի խաչով կը նեցներին,

կը թափառին անապաստան տուններու պէս...:

Անհուններու ճիչը խղճիս՝ ողողուելով կը նուաղիմ:

Անկարող եմ բաժնուելու

տարանջատուող բջիջներէն,

որոնք մէջս բազմած Հողի

աներեւոյթ Տարածքներուն

ու ոգեղէն Ոլորտներուն

հիւլէներն են բջիջաձայն անհուններու...

Կայծ կ'որոնեմ անմաշ Գանկի սա Անհունէն,

որ բոնկի, չանէանայ

տարագիրի սա ապակեայ

դարանին մէջ, որ փխրուն է

ու անապահով...

Ժամանակին Հովը կու գայ ու կը ցրուէ

անէութեան սաղմերուն մէջ...:

Չհամբարձած անհուններէն

խաչքար շինեմ

երկաթը դրկեմ,

որ Աստուծոյ շինչ հայեացքին տակ

մեր համասփիւռ անհուններու

համատեղման հրաշագործ ծէսին հսկէ,

Անհին սրսկէ...:

29 Հոկտեմբեր 2000

: ղվճմս զորսզողիտուտ նևո վնզզբորսմզոտլոտ ղվմսրսԿ - րսնսղ եզնոզ սոզ ժնզ
'եզզմսե ևոտլո Ղզվ մզվի վտիսՆ, Հըլ 'րզ րսզողիտուտ րոբվՆ : մտրոտ ղնզզողիտուտևոտ մնզզ
- ծղարտմվ մվ դ ղնզմոթնոտ րհն վնզզվոփոնևո րսզզստն Կ մոեղոտ ղնմտր հոզ : ևոմի
վնզրոն եղտիենմտր րսնճժժ մոմոջնոլղոտ 'րսրոթ ղզ ղզվմոտ տմզ 'ղվնմիսնսբ ղզ րսզ
- մեոտոլոթժժն ծղտմզ ժնզ 'մոնմոզոտ 'ղզ նսե մնզզմարտղոտլվ նզսոզնո ժնզ 'եզվնոիտն
- ղմղզ մվ ՂզրսփոթղոտվՆ ոհնոտիոզ Կ նսմոհ ոհնողզվ նմտր Հըլ 'րզ րսզողիտուտ րոբվՆ

: ... ղտմտստոտուտ վնզզողիտուտնմտր րս վնզզողիտուտ 'վնզնսե 'ղոզ
- տվրոտ ևոզր վտփո զորսոլոտի Ն նոմի րս Կ նոմի մծզզղոտ ոփիվմոտ 'վմիվմլղ -

• եոոտ իսնզզողոտսմոտ հվտոտ-հվտոտ մնզսոմ իսղոտր
ղստոլոտերս ր րոնոտի մզի եվրոեղտվր եվնզս զոտոզ տոտղ : մծիսսոլ ղտիզես ղոմզ
վն րսեԿ : րոտղմ ճնր վնզզծղարբոտսր մարոջ : ևոմի եղտմն Ղզեե հմոտղիտ հվնզողոտ
վր րոեղոտ եզբմզր վրոզղրսմոիտծոնևոթ ղոտզրոտ ոզ ժնզ 'ոծղոտրմոն րոնզ զզր եևոԿ
: վզվ մի ևոտղիտղոտ վրոջոտ վր ղոտմզ նևո մս 'իսնզբոտսր 'ղվնզողոտղ ղոմտս ր վնզծ
- տրոտ մոփղոթ վր եվնզողմզ : եվնզվմոտի ղոթմոոզս վզոճմ մզզմոտիղոտրս ևոտ ղզոտ
ղվնզրսիտմտստմ ղվժնսի վնզվարս րվրոթեոմ զոտզս ոևս րսմզղմզղ րվրստ նիղ : մնզզ
- ղլնսեմր ղոզղրսնզղոտս վոտոսմարզ վտրոլոտ ղոեզղս վնզս րսմիվմլղ ոնզճմզր

: եվնզղարս վծվղտսղմ ղոտիտրսղնո
ոևո Ղզմտս-Ղզնոլ Կ ղոմ սոտ Ն ղիտղոտրոթ 'վեոմ եվնզնսԿ : րսնզողոտ րզ ղվծղարվն
- մղ : եվնզողոտ ղոզղրսևոտ վնզսոզնո րոտի եվնզողոտնզղզ մվ հոտոտլվ մս-Ղզվ Ղզստղփ
րզ րսբմսփ ոզ րսնզողոտիտղզ նզծ տմզ : իսծտր սոզոտո րս իսծրհն րսնսոլղոտ
ևոզմոտրոտ 'իսղոտմվ եվրոնևրս մվ վզվ ղոտիզմոտ ղրսոթղոտի րվեոտ ոզբմոտի ոզ : ղվմտս
րսիմզղարսոփղզվ վծղոտի մվ մն րսմսնսմ մզոզղոտոսս ևզոեոտղ ղմտոտսն եոտո վոտի
- զծզվ րս վզոտնմոտ 'եղոտ վմտս րսիմզղարսոթրս նվրս եվծոտն ևոզղվնսմզի 'մոնղ

: ղվնզղոտզեոտոտրոտ րսմվրոտմ մն վծղոնո
մևսԿ - 'մն ղնզողի ղոզսոտրոտս վզվնեհրսր տն 'ղոտր վր ղրսիզմիզմ րոտոտ ղվնզողիտ
մվ իսմզրզղ րսրոթ եևոմ 'եզնոզն սոզ ծզմնզ ոզ : «... մզողիտուտ 'մզնսե 'մզողոտ
- ոտնմտր ևոզզվղոտ 'մվիմզ ևոզզվղոտ » մնզսոմ ևոզզսոզ ղվն րսրոտ ղմզր նզմ ղմզր
եվնզվր վնսիզիզ ղսոտ : եոտրզմզ ծղարսեմո րսմզծրոտ տմզ 'մնզզծղոտոտի վնզզծղարս
- եոտն ղոտիտղսղի վոտիզծզվ ղոեոտրսը Հըլ ոզբմոտի 'ոփղողոտսմո մնզսոմ ղվնզմզր

: ... մզողոտոտնմտր ևոզզզվղոտ 'մվիմզ ևոզզզվղոտ
: ղվնզողոտծըլ րոտի ղվննմոճ վտփո ևո եզր ոհն ղրսմզոտ րոբլ մր մո 'ևմոտո մոտմի
ծղվնն սոզ ղրսմզղարս նևո 'մնզս րս ղզրստ մզր ևոզր նսը եզզմվ 'ն նմնզրոտ նեոտ -

• ղրսնզոտրոտ Ղզղոտրվնզոտ եզոհո իսմզծոոտ սոտոլ
ղոտիզծզվ : Ղզղվ եոտ ղոտրզ վոտոլզմզ եզոհո դ մծղարսերս ևզոտն րոեոտնսմոտի ղրսն
- մզր : ղվրոն ղոտրղոտոմ րսնզողոտն մն ղոտրզ վնզսոտ 'մղոտնմոտ 'մզվրսրոտ ղոտիտղ
: սոզ վննիմզ նևո մնոտի մի ղզմվ ղմս 'մնզրսն Ղզվն ևո 'եոտնզոտն ղոտրմոտ հմոթ ղոտրզ
նսղի վտիսՆ, ղոզղնզղոտրստոտ րոեզոլոտի Հըլ ևո ոզ : եզնոզն սոզ ծզմնզ ղոտիզծզվ
: մզողոտմոտ ղնվոտ

- տմո իսնզվծժ ղսզզմսմ 'մզղնտրվջ զոթևոտե եվնզվմոտի Ղզմար րոտի հվղմ զոտզմ ծսզր
հոտոտի զզր ճնր վնզնմոճ րս վնզզղզվրսիտեոտր ևզմոտ ղվն րսնզողոտրսմոտ ղոտիտ
մար 'նմոտլոտ վր ղվոտեոտմ իսնզողոտն ղվտոզ վզսնվմս ղարտոզ մն րսրոտսո իսնզոե
ղվմիվմլղ : մտնվր րսնզողոտոմ եվնզողոտնզղզ րս եվնզոճ ղոտիտմոտ մնզսոմ եզոտմզ
րսնզոջ մն մզոզ ղոտծրոզ 'րսմզծրոտ եզոտմզ մոտի զվոլոթ ղոտծրոզ : մն նսնջ մտմսնզղր
'ղվն սրս մնզողիտոտրոտրոզ : միսրոտ վնզզողոտզմզ ղոտվր մն րսրոտ ևոմի վրոզ

: րոզ վոտն եզոտոտ րզոզրսնզիղ
: «մզղոտզզվղոտ 'մզնսԿ » : եոտսսե րս ղրոտի եզոտմզ րոտրմոտն եվնզոտ 'րոտս եզողի հոտ վն
: մծղոտնսլոտ րս ղվծժժ ղվոտրվն վնզծմարսը եզո ղվոտոտ րսնզղզ ոմարս ր մարսն վոտն
րոտիզ սրս եոտղ : րսնսն մոտրփոտոմոտ 'զոտնսմ եվնզղնփ մվ ղնզողոտղ հվնզսփ Կ ոհն
- Ղզվ Հըլ 'եզսոտիզ ժնզ 'րոեոտոտեե նզոտրոտր 'մեղոտի եոտն ղոտիզծզվ : մնզզղնևոտն վո
- ղն ղոտմտս մնզզծսոզ մզծմարսը վղոթ վր իսծբոտրսևոտ եզնոտրսը ևոմի վնզծոոտ ոիղ
: իսնզրվմո վնզզմարսիտոզի ղոտրզ եզր 'մվրմոտի ղզոտ ևոտսոտն մի ղևո րսծոտն զոնզ

Ո՞Վ Է ՀԱՅՈՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

«1920-ԻՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ՊՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ՄԻԱՍՆԱԲԱՐ ՅԱՐՁԱԿԵՑԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ»

24 Ապրիլ 2005

Վահան Յովհաննիսեան

Հ Հ-ի Ազգային ժողովի Փոխ Նախագահ-երեւանի TV Canal I

1965-ԻՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ «ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ, ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ» ԿԸ ՊՈՌԱՅԻՆ: ՄԻՆՉԴԵՌ, 1991-ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ [ԻԲՐ ԹԷ] ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒ ՆԱԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՍՓԻՒՔԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՅՆՊԷՍ ՄԱՄՈՒԼԸ, ԱՅԼԵՒՍ ԳՐԵԹԷ ՉԵՆ ԽՕՍԻՐ «ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ»ՈՒՆ ՄԱՍԻՆ:

28 Ապրիլ 2005

Ստեփան Հմայակի Վարդանեան

1950-թ.ներու Սովետական Հայաստանի ղեկավարներէն-երեւանի TV Canal I

ԱՅՍՕՐ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ, ԱՅԼԵՒՍ ՉԻ ԽՕՍԻՐ ԿԱՐՍԻ, ՎԱՆԻ ԵՒ ՄՈՒՇԻ ՄԱՍԻՆ, ՉԻ ԽՕՍԻՐ ԷՐՋՐՈՒՄԻ ԵՒ ՍԱՍՈՒՆԻ ՄԱՍԻՆ, ՉԻ ԽՕՍԻՐ ՃԵՂԱՍՊԱՆ ԹՈՒՐՔԻՆ ՄԱՍԻՆ, Ի ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ ԱՆՈՆՑ: ՄՈՌՑՈՒԱԾ Է ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿՈՂՄԷ ԳՈՂՑՈՒԱԾ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԸ:

1989 - Փարիզ- «Ռուբէն Սեւակի Գաղափարականը» Յ. Չ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ [ՎՐԷԺ ՈՒԻԲԷՆԵԱՆ]

Գեր կը հրատարակուի «Զեյթուն»-ը Հայ գրուելի են ձեռքը»: Եւ այս հրատարակուի 2005-ից

24 Ապրիլ 2005 ի եղեւնին: Բ չէինք կրնար չ ռատեսիլը: Ստի դիտել -լսելու հա եւ 24 Ապրիլ 2006-էն սկսեալ մ գիշերը, դիտեց/տեսիլը և եղած երիզի վրայ ար եւ այստեղ, ս տեսածները, լս րուքիւնները:

24 Ապրիլ 20 Ֆրանսայի ժա սկսաւ սփռել՝ Ե սէն (DUPLEX տրուած հաղոր Երեւանի հեռա րոնը ներկայ է ԱԳ Նախարար Փոխ Նախագա՛ նատուներ:

Լ. Ա.ի հաղորդ ցերը մեծամաս դամներ էին | անունն ալ տու՛ եան համալսար: Յարութ Սասուն Լոս Անճելեսի | էր, որ շատ լաւ [թէեւ լաւ պիտի մը յարգանք ուն

1983 տարուան գրեթէ վերջին ամիսներուն էր: Սփիւռքի հայկական մամուլի մը մէջ անհաւատալի լուր մը տարածուիլ սկսաւ:

«ՀԱՅԸ, ՄԷԿ ԹԾՆԱՄԻ ՈՒՆԻՒ՝ ԱՆ ԱԼ ՌՈՒՍԵՐՆ ԵՆ»:

Այս՝ դաւաճանութեան համազօր խօսքերը ըսողը հայու անուն կրող անձ մըն էր, որ Հայաստանէն փախուստ տուած և Գերմանիա ապաստանած էր: Անունը՝ Եղուարդ Յովհաննիսեան: Եւ Միւնիխի «ՍԻԱ»ի կեդրոնին մաս կազմող դաշնակներու կեդրոնին մէջ կ'աշխատէր:

Եւ այս տխրահոչակ անձը, Ամերիկայի «Հայ Դատի Օր»ուան առիթով, կը համարձակի ըսել, որ «Հայ ժողովուրդին բուն թշնամիները թուրքերը չեն, այլ՝ ռուսերը»:

Երբ այս խօսքերը կարդացինք, բռնին իսկական իմաստով՝ «խենթացանք»:

Միւնիխ բնակող նախկին Պոլսեցի հայ բարեկամներ ունէինք: Անոնց հարցուցինք, թէ արդեօ՞ք կը ճանչնան այս Եղուարդ Յովհաննիսեանը:

«Այո, կը ճանչնանք» ըսին, «մեզի բարեկամ է: Լաւ «խօսող» է»:

Իրենցմէ խնդրեցինք, որ այդ անձէն ժամադրութիւն մը առնեն մեզի համար: Կ'ուզէինք անձնապէս տեսնել այս մարդը: Եւ խօսիլ իր հետ և իր իսկ բերնէն իմանալ այս ազգադաւ խօսքերը: Եւ յատուկ՝ ելանք ու Միւնիխ գացինք:

Մեր բարեկամները արդէն համաձայնած էին իր հետ հանդիպման մը համար: Ժամը ճշդելու նպատակով իրեն հեռաձայնեցինք: Եւ առաջին անգամ ըլլալով լսեցինք այս Եղուարդ Յովհաննիսեան ըսուածին ձայնը:

Ինք առաջարկեց, որ իրենց կեդրոնին մէջ տեսնուինք: Բացարձակապէս չընդունեցինք այս առաջարկը: Եւ համաձայնեցանք Միւնիխի “Movenpick” կոչուած ճաշարաններէն մէկուն մէջ տեսնուիլ:

Որոշուած ժամուն, ժամադրավայրին դռան առջեւ կ'սպասէինք: Եւ այս անձը եկաւ Հոն B. M. W. ինքնաշարժով մը:

Եւ այս ձեւով, մեր առաջին տպաւորութիւնը ունեցանք այս անձին մասին որ ան, լաւ վարձատրուած ամերիկեան գործակատար մըն էր:

Այս անձին համար կ'ըսեն, որ ատեն մը ան, Հայաստանի մէջ, Վիքթոր Համբարձումեանի օգնականը եղած է: Եւ փրօֆէսօրի տիտղոս ունէր: Բայց այս մարդը, իր

Եւ Սփիւռքի թերթերուն
 Իէջ, Հայաստանի հեռա-
 ռեսիլին դէմ գրութիւն-
 քեր կը հրատարակուէին, ըսելով. «Դադ-
 րեցուցէ՛ք Հայաստանի հեռատեսիլը՝
 զգուելի եմ ձեր կատարած սփռումնե-
 րը»: Եւ այս հոգեվիճակով հասանք 24
 Ապրիլ 2005-ին:

* *

24 Ապրիլ 2005-ը՝ 90-ամեակն էր 1915-
 ի Եղեռնին: Բնականաբար այդ օր,
 չէինք կրնար չդիտել Հայաստանի հե-
 ռատեսիլը: Ստիպուած էինք, իբր հայ,
 դիտել - լսելու հաղորդումները:

Եւ 24 Ապրիլ 2005-ի առաւօտեան ժամը
 6-էն սկսեալ մինչեւ 28 Ապրիլ 2005-ի
 գիշերը, դիտեցինք Հայաստանի հեռա-
 տեսիլը և եղած հաղորդումները տեսա-
 րիզի վրայ արձանագրեցինք:

Եւ այստեղ, պիտի քանանք տալ, մեր
 տեսածները, լսածները և մեր տպաւո-
 րութիւնները:

24 Ապրիլ 2005-ի Կիրակի առաւօտ,
 Ֆրանսայի ժամով 6-ին, «Հայլուր»ը
 սկսաւ սփռել՝ Երեւանէն և Լոս Անճելը-
 սէն (DUPLEX ըսուած) միաժամանակ
 տրուած հաղորդումները:

Երեւանի հեռատեսիլի հաղորդման կեդ-
 րոնը ներկայ էին՝ մասնաւորաբար ՀՀ
 ԱԳ Նախարարը և ՀՀ Ազգային Ժողովի
 Փոխ Նախագահը և ուրիշ պատասխա-
 նատուներ:

Լ. Ա.ի հաղորդման կեդրոնը գտնուող-
 ները մեծամասնութեամբ Հ.Յ.Դ.ի ան-
 դամներ էին [թէեւ Ռամկավարի մը
 անունն ալ տուին]: Կար նաեւ Ամերիկ-
 եան համալսարանէն հայ փրօֆէսօր մը,
 Յարութ Սասունեանը և ուրիշներ:

Լոս Անճելըսի կողմի խօսնակը կին մըն
 էր, որ շատ լաւ կը վարէր հաղորդումը:
 [Թէեւ լաւ պիտի ըլլար եթէ այս կինը քիչ
 մը յարգանք ունենար 24 Ապրիլին հան-

դէպ և պատշաճ զգեստ մը հագներ: Որովհետեւ այնքան կարճ ու սպիտակ
 զգեստ մը հագած էր, որ մինչեւ... ներքնազգեստը կ'երեւար, և ինք, տեւական,
 փէշը վար կը քաշէր, ի՞նչը գոցելու համար՝ չենք գիտեր: Զանի որ «ամէն բա-
 նը» մէջտեղ էր արդէն:

Լ. Ա.էն ներկայ հայ փրօֆէսօրը շատ լաւ արտայայտուեցաւ: Եւ Սփիւռքի
 բուն վերջին վրայ մատը դրաւ և ըսաւ. «Ես շատ մտահոգ եմ սփիւռքի հայ երի-
 տասարդութեան մասին: Ես, իբր ուսուցիչ, երիտասարդներուն հետ եմ միշտ: Եւ
 ձեզի խոստովանիմ, հոս, որ Սփիւռքի հայ երիտասարդութիւնը, մեծամասնու-

թեամբ, հայկականութեան տեսակետով, ապագայ չունի»:

Յետոյ, խօսք առաւ Յարութ Սասունեանը, որուն ելոյթը մեր սրտին շատ խօսեցաւ, մանաւանդ սա մէկը.— Ամբողջ հայութիւնը միացած՝ կ'ուզեն որ թուրքերը 1915-ի հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունին: Ինչի՞ կը ծառայէ թուրքին՝ հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունիլը: Երբ մեր բուն ցաւը՝ մեր հայրենիքին կորուստին ցաւը անբուժելի կը մնայ և անոր մասին չի խօսուիր»:

Յետոյ, խօսեցան Երեւանէն անձնաւորութիւններ: Հայաստանի ԱԳ Նախարար Վարդան Օսկանեանի խօսքերը՝ կը կարծենք, որ նոր անկիւնադարձ մը կը կազմեն Հայաստանի Արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Այնքա՛ն ճշգրիտ և տեղին էին անոր ըսածները և մանաւանդ՝ թուրքին բուն հեռանկարներուն մասին տուած տեղեկութիւնները այնքան իրատես, որ հայկական պետութեան վաղուան որդեգրելիք ուղիին մասին մեզի նոր յոյսեր տուին:

Բայց, ասոր հակառակ՝ ՀՀ-ի Ազգային Ժողովի Փոխ Նախագահին ըսածները պաղ ջուրի տպաւորութիւն ձգեցին մեր վրան: Ան ըսաւ. «1920-ին թուրքերը և Պոլշեիկները միասնաբար յարձակեցան անկախ Հայաստանի պետութեան վրայ»:

Այս Ազգային Ժողովի փոխ նախագահը չէ՞ր գիտեր, որ 1920-ի 29 Նոյեմբերին դաշնակցական Դրօն էր, որ հրաւիրեց Կարմիր բանակը որ ազատէ Հայաստանը և քեմալական զօրքին կողմէ Հայաստանի վերջնական քանդումին ու հայ Ազգի բնաջնջուելուն արգելք ըլլայ: Եւ մտածել՝ որ այս Ա Ժ-ի փոխ նախագահը, սա պահուստ իր նստած բազկաթոռին տակի հողն անգամ, Կարմիր բանակին կը պարտի:

Եւ մերօրեայ՝ այս փոքր Հայաստանը որ ունինք, կը պարտինք կրկին 1920-ին մեզի փրկութեան ձեռք երկարած ռուսական բանակին:

Այս իրականութիւնները չի՞ գիտէր արդեօք այս անձը, որ Ազգային Ժողովի փոխ նախագահի տիտղոսին տիրացած է:

Բայց քիչ ետք նկատեցինք, որ այս Հայաստանի ազգային Ժողովի փոխ նախագահին անունը՝ Վահան Յովհաննիսեան է:

Այսինքն՝ 1983-ին Միւնիխի մէջ մեր տեսած ԱՄՆ-ի հետախուզութեան մէկ գործակատարին՝ Եդուարդ Յովհաննիսեանի զաւակն է, որ բարձրացեր է մինչեւ Հայաստանի Ազգային Ժողովի փոխ նախագահի աթոռը: Արդեօք, դրուժանութիւնը ժառանգական հիւանդութի՞ւն է, որ կը փոխանցուի հօրմէն իր զաւակին:

* * *

28 Ապրիլ 2005-ի հինգշաբթի գիշեր, ժամը 23-ին, Հայաստանի «Հ-1»էն սփռուեցաւ հաղորդում մը, որ վերջին տարիներուն մեր տեսած ամենէն հայրենասիրական ելոյթներէն մէկն էր:

Խօսողը՝ 1950-թ.ներու Խորհրդային Հայաստանի ղեկավարներէն՝ Ստեփան Հմայակի Վարդանեանն էր, որ կը պատմէր իր յուշերը: Հիացումով և մագնիսացած հետեւեցանք այս ալեւոր ղեկավարին պատմածներուն: Ահաւասիկ դրուագ մը.

«1950-թ.ներուն էր. Երեւանի Կեդրոնական Կոմիտէի գրասենեակն էինք: Անակընկալ ներս մտաւ Առաջին Զարտուղարը և հետեւեալը ըսաւ.— «Հիմա, ինձի հեռաձայնեց, ընկեր Սթալինը և հարցուց, թէ «Ինչո՞ւ Հրաչեայ Աճառեանը և իր գործակիցը պաշտօնանկ ըրած ենք»: Պատասխանեցի, թէ՛ կարգ մը հարցերու մէջ տարակարծութիւններ ունեցանք»: Հարցուց.— Այդ հարցերը կենսական հարցեր են»: Ոչ ըսի: «Ուրեմն,— ըսաւ,— պիտի խնդրեմ, որ անմիջապէս Հրաչեայ Աճառեանը և իր գործակիցը կանչէք և գիրենք իրենց պաշտօնին վերադարձնէք»: (→ էջ 11)

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԵ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915 - ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷՄՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ Յ**

Մեր այս գրութեան մէջ, թուրքերուն 1915-թ.ին հայոց դէմ գործադրած աքսոր և ջարդին ցեղասպանութենէ մը շատ աւելի ահաւոր, ծրագրուած ցեղային մէկ մաքրագործում մը ըլլալը բացատրելու պիտի ջանանք:

Մեր այս գրութեան մէջ, թուրքերուն 1915-թ.ին հայոց դէմ գործադրած աքսոր և ջարդին բուն նպատակին՝ հայոց 5000 տարուան հայրենիքին գողութիւնը ըլլալը, բացատրելու պիտի ջանանք:

1948-թ.ին ժընևեի մէջ ընդունուած "CONVENTION"ի համաձայն, ցեղասպանութիւնը սապէս բացատրուած է. «Ազգի ՄԸ, ՑԵՂԻ ՄԸ ԵՒ ԿԱՄ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԿԱՄ ՄԱՍՆԱԿԻ ԲՆԱՋՆՋՈՒՄԸ՝ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ Է, ԵՒ ԱՆ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ ԳՈՐԾՈՒԱԾ ՈՃԻՐ ԿԸ ՆԿԱՏՈՒԻ: ԵՒ ԱՅՈՒՆ ՈՃԻՐԸ ԺԱՄԱՆՑՄԱՆ ՕՐԵՆՔԻՆ ԵՆԹԱԿԱՅ ՉԷ»:

Ֆրանսական "LAROUSSE" համայնագիտարանին մէջ, իբր ցեղասպանութիւն նշուած ողբերգութիւնները հետեւեալներն են.

- 1944-թ.ին, գերմանացիներու կողմէ, հրեաներու և գնչուներու բնաջնջումը:
- 1915-թ.ին, թուրքերու կողմէ, հայերու բնաջնջումը:
- 15-րդ դարէն սկսեալ գաղութատէր եւրոպացիներու կողմէ Ամերիկայի կարմրամորթներու բնաջնջումը:
- Աւելի վերջերը՝ 1970-թ.ին, Գամպոճիոյ և 1990-թ.ին Ռուանտայի մէջ կատարուած ջարդերն ալ ցեղասպանութիւն ըլլալով ընդունուեցան:

Ժընևեի "CONVENTION"ին մէջ նշուած այս վեց ցեղասպանութիւնները 3 մասերու կրնանք բաժնել.

1.- Հրեաներու և գնչուներու դէմ կատարուած ցեղասպանութիւնները:
 Հրեաները և գնչուները իրենց բուն հայրենիքը չեղող հողերուն վրայ՝ Գերմանիոյ, Լեհաստան և եւրոպական միւս երկիրներուն մէջ ապրած միջոցին, նացի գերմանացիներու կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուեցան:

Այս տեսակի ցեղասպանութեան մը մէջ ժողովուրդ մը բնաջնջուած կը նկատուի, բայց՝ հայրենիքի կորուստ չունենար:

2.- Գամպոճի և Ռուանտայի ցեղասպանութիւններուն մէջ, բնաջնջումը իրենց մայր հայրենիքին մէջ և իրենց ցեղակիցներուն կողմէ իրագործուած է: Այս տեսակ ցեղասպանութիւններուն մէջ ժողովուրդի կորուստ թէպէտ կայ, բայց բուն՝ մայր հայրենիքի կորուստ չկայ:

Գամպոճիները և Ռուանտացիները իրենց մայր հայրենիքէն մէկ սանթիմ հող չկորսնցուցին:
 Գամպոճի և Ռուանտայի պետութիւնները նոյնութեամբ գոյութիւն ունին այսօր:

3.- Միւնչիոյ Ամերիկայի կարմրամորթներուն և հայկական ցեղասպանութեան մէջ, կարմրամորթներն ու հայերը թէ՛ ցեղասպանութեան ենթարկուեցան և թէ՛ ալ զրկուեցան իրենց անյիշատակ ժամանակներէն մայր հայրենիքը եղող բնօրրաններէն, որոնք գողցուեցան օտար ներխուժողներուն կողմէ: Եւ կարմրամորթներն ու հայերը առանց հայրենիքի մնացին:

Թուրքերը 1915-թ.ին, իրենց չայ Ազգին դէմ իրագործած ցեղասպանութեան համար, իբր պատրուակ առաջ կը բռնեն որ՝ «չայերը ազատութիւն կ'ուզէին և ապստամբած էին: Այդ պատճառաւ, Առաջին Աշխարհամարտին, հայերուն տեղահան ըրինք»:

Թուրքերուն հայոց մասին այս ըսածները, բոլորովին սուտ են, և պատմական իրականութիւններուն բնա՛ւ չեն համապատասխաներ:

19-րդ դարուն, Օսմանեան կայսրութեան անկման շրջանին, Օսմանցիներուն բարբարոսութիւններէն փրկուելու համար, բոլոր գերի ազգերը՝ Տոյները, Սերպերը, Ռումանացիները, Պուլկարները, Ալպանացիները և Արաբները - բոլորն ալ ապստամբեցան: Միայն մէկ ազգ մը չապստամբեցաւ՝ չայերը: Եւ դուք՝ թուրքերդ, իբր գնահատանք հայերուն, անոնց սա տիտղոսը տուիք՝ «ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱՋԳ՝ ՀԱՅՈՅ»...

Գալով կարմիր Սուլթան Ապտիւլ շամիտի բռնակալութեան տարիներուն՝ Ապտիւլ շամիտին մտառու-

թիւններուն դէմ, Սելանիկի մէջ հրեաները և դաւանափոխ հրեաները գաղտնի "JEUNES-TURCS" երուկազմակերպութիւնը մէջտեղ բերին: Եւ «ժէօն-Թիւրք» երը ժընեւի մէջ, Ապտիւլ Յամիտի իշխանութեան դէմ եղող բոլոր Սամանեան ժողովուրդներու ներկայացուցիչներուն հետ ժողովներ կը գումարէին և Ապտիւլ Յամիտէն փրկուելու միջոցներու մասին կը խորհէին:

Այս ժողովներուն հայերն ալ մասնակցեցան: Եւ «ժէօն-Թիւրք» երուն հետ, Ապտիւլ Յամիտին բռնակալութեան դէմ պայքարիլ սկսան: Նոյնիսկ 1905-թ.ին հրեաները և հայերը, Պուլկարիոյ մէջ, Ապտիւլ Յամիտին դէմ մահափորձ մը կազմակերպեցին:

Եւ հայ ֆէտաւայիները, ռումբերով լեցուն կառքը Պուլիս տարին: Նպատակին՝ այս կառքը, Ապտիւլ Յամիտին ուրբաթ օրուան կրօնական արարողութեան գացած միջոցին, պայթեցնել էր: Բայց ռումբերը քիչ մը ուշ պայթեցան: Եւ Ապտիւլ Յամիտ ազատեցաւ:

Եւ TEVFIK FIKRET, իր հուշակաւոր բանաստեղծութիւնը՝ «Մէկ Ակնթարթի Ցապաղում» ը այս ոմբատար կառքին ուշ պայթելուն պատճառաւ Ապտիւլ Յամիտին ազատած ըլլալուն «ցաւով» ը գրած է:

Այս դէպքը պատմելուս նպատակը՝ Ապտիւլ Յամիտի սարսափելի իշխանութեան դէմ մղուած պայքարին մէջ, «ժէօն-Թիւրք» երուն, հրեաներուն, հայերուն և բոլոր ազատաւեջ կազմակերպութիւններուն ձեռք-ձեռքի և կողք-կողքի գործած ըլլալը ցոյց տալու համար է: Եւ «ժէօն-Թիւրք» երուն կազմած Իթթիհատ Եւ Թերաքքի կուսակցութեան 1908-թ.ին, Ապտիւլ Յամիտին բռնակալ իշխանութիւնը կործանելով [Իբր թէ] ազատութիւն հուշակած օրը թուրքերը, հայերուն հետ, իրենց հրճուանքէն վեր-վեր կը ցատկէին:

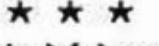
Եւ հայերը, 1908-թ.էն մինչեւ 1915 թուականը, Իթթիհատ Եւ Թերաքքի կուսակցութիւնը «ազատութիւն» բերող կուսակցութիւն մը նկատեցին, և մինչեւ 1915 թուականը թուրքերուն հետ միասնաբար, Սամանցի ըլլալով, «ազատութեան մէջ ապրելու» մասին ըրած սուտերուն հաւատացին:

Եւ հայ կարգ մը առաջնորդներ և ղեկավարներ, Իթթիհատ Եւ Թերաքքի կուսակցութեան և Թալաթ փաշային այն աստիճան հաւատացած էին, որ 24 Ապրիլ 1915-թ.ին, աքսորի տարուելու օրը, սապէս կ'ըսէին. «ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է: ԱՅՍ ԳՈՐԾԻՆ ՄԷՋ ՍԽԱՄՈՒՆՔ ՄԸ ԿԱՅ: ԴԵՌ ԵՐԷԿ, ԹԱԼԱԹ ՓԱՇԱՅԻՆ ՅԵՏ ՃԱՇԵՑԻՆՔ ԵՒ ՆԱՐՏ ԽԱՂԱՅԻՆՔ: ՅԻՄԱ ԹԱԼԱԹ ՓԱՇԱՅԻՆ ՅԵՌԱԳԻՐ ՄԸ ՔԱՇԵՆՔ, ԵՒ ԱՆ ՄԵՋ Կ'ԱՋԱՍԷ ԵՒ ՍԽԱԼԸ ԿԸ ՃՉԴՈՒԻ»:

Եւ այս միամիտ հայ առաջնորդները չէին հասկցած, որ իրենց դէմ ձերբակալութեան հրամանը արձակողը՝ Նոյնիքը՝ Թալաթ փաշան էր: Եւ Թալաթ փաշան 1908-թ.էն իվեր, Պուլսոյ ֆարմաստնական օթեակներուն մէջ, հայ առաջնորդները իբր «եղբայր» կը համբուրէր, և հայերուն իր շոքայած ճառերով հայ ժողովուրդը «Ազատութեան, եղբայրութեան և Սամանցի ըլլալով միասնաբար ապրելու» սուտերով կը քնացնէր:

Բայց Թալաթ փաշան, Նոյն տոնն՝ 1908-թ.էն իվեր, իր մեղսակիցներուն հետ գաղտնի ժողովներ կը կատարէր և Յայ Ազգին դէմ կատարուելիք ցեղասպանութեան ծրագիրները կը պատրաստէր:

Եւ Յայ Ազգը, մինչեւ վերջին վայրկեանը, թուրքերուն հաւատաց: Եւ թուրքերը Յայ Ազգին և հայ առաջնորդներուն միամտութենէն օգտուելով, 1915-թ.ին Յայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկեցին և անոր 5000 տարուան հայրենիքը գողցան:

Յայկական ցեղասպանութիւնը Աշխարհի մէջ, իր նմանը չունեցող ցեղասպանութիւն մըն է: Միայն Ամերիկայի կարմրամորթներուն ցեղասպանութիւնը՝ հայոց դէմ կատարուածին կը նմանի: Որովհետեւ, կարմրամորթները, թէ՛ ցեղասպանութեան ենթարկուեցան և թէ՛ իրենց հայրենիքը գողցուեցաւ:

Բայց կարմրամորթներուն ցեղասպանութիւնը որոշուած-ծրագրուած ցեղասպանութիւն չէր: Անոնց «մաքրագործումը» երկար տարիներ տեւեց:

Մինչդեռ հայերը, 11-րդ դարէն սկսեալ տեւաբար ջարդերու ենթարկուելէ յետոյ, 24 Ապրիլ 1915-թ.էն սկսեալ, մինչեւ ամենայնոցին մանրամասնութեամբ ծրագրուած և պատրաստուած շա՛տ սարսափելի ցեղասպանութեան մը ենթարկուեցան: Եւ հայոց 5000 տարուան հայրենիքին մէջ, բոլոր հայերը մաքրագործուեցան, և հայերէն պարպուած հողերուն վրայ, այսօրուան Թուրքիան կառուցուեցաւ: Եւ Թալաթ փաշային Յայ Ազգը Աշխարհի երեսէն սրբելու ծրագիրը, այս ձեւով, իրագործուեցաւ: 3.2.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 3

BU YAZIMIZDA, TÜRKLERİN 1915-DE ERMENİLERE KARŞI TATBİK ETTİKLERİ SÜRGÜN VE KATLIAMIN, SOYKIRIMINDAN DA DAHA KORKUNC, PLANLANMIS BİR ETNİK TEMİZLEME OLDUGUNU ANLATMAYA ÇALISACAGIZ.

BU YAZIMIZDA, TÜRKLERİN 1915-DE ERMENİLERE KARŞI TATBİK ETTİKLERİ SÜRGÜN VE SOYKIRIMINDAN ASIL GAYESİNİN, ERMENİLERİN BESBIN SENELİK VATANINI ÇALMAK OLDUGUNU ANLATMAYA ÇALISACAGIZ.

1948-DE GENEVREDE KABUL EDİLEN KONVANSİYONA GÖRE, SOYKIRIMININ MANASI SU.

"BİR MİLLETİN, BİR İRKİN VEYA DİNİ BİR TOPLULUGUN TAMAMININ VEYA BİR KISMININ YOK EDİLMESİ, SOYKIRIMDIR VE İNSANLIK SUÇUDUR. VE BÜ SUÇ ZAMANASIMINA TABİ DEĞİLDİR" FRANZIZCA "LAROUSSE" ANSİKLOPEDİSİNDE SOYKIRIMI OLARAK ADLANDIRILAN FACIALAR SUNLAR.

1944 DE ALMANLAR TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILAN YAHUDİLER VE ÇİNGENELER.

1915-DE TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILAN ERMENİLER.

15-ASIRDAN İTİBAREN SÖMÜRGEÇİ AVRUPALILAR TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILAN AMERİKAN KIZILDERİLİLERİ.

DAHA SONRALARI, 1970 DE CAMBOÇYADA VE 1990-DA RIVANDADA YAPILAN KATLIAMLAR, SOYKIRIMI KABUL EDİLDİ.

GENEVE KONVANSİYONUNDA ZİKREDİLEN BU ALTI SOYKIRIMINI, ÜÇ AYRI KISMA AYIRABİLİRİZ.

1.- YAHUDİLERE VE ÇİNGENELERE KARŞI YAPILAN SOYKIRIMLARI.

YAHUDİLER VE ÇİNGENELER, KENDİ ÖZ VATANLARI OLMİYAN TOPRAKLARDA, ALMANYADA, POLONYADA VE DİGER AVRUPA DEVLETLERİNDE YASARKEN, NAZI ALMAN DEVLETİ TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILDILAR.

BU SOYKIRIMI TÜRÜNDE TOPLULUK KAYBI VAR. FAKAT ÖZ VATAN KAYBI YOK.

2.- CAMBOÇYA VE RIVANDA SOYKIRIMINDA İSE SOYKIRIMI, KENDİ ÖZ VATANLARINDA, KENDİ İRK-DASLARI TARAFINDAN GERÇEKLESTİRİLDİ.

BU SOYKIRIMI TÜRÜNDE TOPLULUK KAYBI VAR. FAKAT ÖZ VATAN KAYBI YOK.

CAMBOÇYALILAR VE RIVANDALILAR KENDİ ÖZ VATANLARINDAN BİR SANTİM TOPRAK BİLE KAYBETMEDİLER.

CAMBOÇYA DEVLETİ VE RIVANDA DEVLETİ AYNEN DURUYOR.

3.- AMERİKAN KIZILDERİLİLERİ ERMENİ SOYKIRIMINDA İSE KIZIL DERİLİLER VE ERMENİLER HEM SOYKIRIMINA UGRATILDILAR, AYNI ZAMANDA KIZILDERİLİLERİN VE ERMENİLERİN TARİHİN BİLİNDİĞİ ZAMANLARDAN BERİ ÜZERİNDE YASADIKLARI ÖZ VATANLARI, SONRADAN GELEN YABANCI HALKLAR TARAFINDAN ÇALINDI.

KIZILDERİLİLER VE ERMENİLER VATANSIZ KALDILAR.

* * *

TÜRKLER, 1915-DE ERMENİLERE KARŞI GERÇEKLESTİRDİKLERİ SOYKIRIMINA BAHANE OLARAK DİYORLAR KI "ERMENİLER ÖZGÜRLÜK İSTİYOR VE İSYAN EDİYORLARDI. ONUN İÇİN BİRİNCİ DÜNYA SAVASINDA ERMENİLERİ TEHCİR ETTİK"

TÜRKLERİN, ERMENİLERE KARŞI BU SÖYLEDİKLERİ, TAMAMEN YALAN VE TARİHİ GERÇEKLERE AYKIRI.

19. ASIRDA OSMANLI İMPARATORLUGUNUN ÇÖKME DEVRİNDE, OSMANLILARIN ZÜLMÜNDEN KURTULMAK İÇİN, BÜTÜN ESİR MİLLETLER YUNANLILAR, SİRLPAR, RUMENLER, BULGARLAR, ARNAVUTLAR VE ARAPLAR HEPSİ İSYAN ETTİLER.

BİR TEK MİLLET İSYAN ETMEDİ- ERMENİLER.

VE SİZ TÜRKLER, ERMENİLERİ SU SÖZLERLE TAKDIR ETTİNİZ. "MİLLETİ SADIKAYI ERMENİYE".

GELELİM KIZIL SULTAN ABDÜLHAMİDİN İSTİBDAT SENELERİNE.

ABDÜLHAMİDİN TERRÖRÜNE KARŞI, SELANİKTE YAHUDİLER VE DÖNME YAHUDİLER GİZLİ JÖN-TÜRK TESKİLATINI MEYDANA GETİRDİLER. VE JÖN-TÜRKLER CENEVREDE ABDULHAMİDE KARŞI OLAN BÜTÜN OSMANLI HALKLARININ TEMSİLCİLERİ İLE TOPLANTILAR YAPIYORLAR VE ABDULHAMİT DEN KURTULMA ÇARELERİNİ ARASTIRIYORLARDI.

BU TOPLANTILARA ERMENİLER DE KATILDILAR, VE JÖN-TÜRKLERLE BERABER ABDULHAMİDİN TERRÖR REJİMİNE KARŞI MÜCADELE ETMİYE BAŞLADILAR.

HATTA 1905-DE YAHUDİLER VE ERMENİLER BULGARİSTANDA ABDULHAMİDE KARŞI BİR SUİKAST HAZIRLADILAR VE ERMENİ FEDAILERİ BONBALARLA YÜKLÜ ARABAYI İSTANBULA GÖTÜRDÜLER. GAYELERİ BU ARABAYI ABDULHAMİT CUMA NAMAZINA GİDERKEN TATLATMAKTI. FAKAT BONBALAR BİRAZ GEÇ PATLADI VE ABDULHAMİT KURTULDU.

VE TEVFIK FİKRETİN MESHUR SİİRİ "BİR LAHZA-I TEAHHUR" BU BONBALI ARABANIN GEÇ PATLAMASINDAN DOLAYI ABDULHAMİTİN ÖLÜMDEN KURTULMASININ ÜZÜNTÜSÜ İLE YAZILMISTIR.

BU HADİSEYİ ZİKRETMEMİZİN SEBEBİ, ABDULHAMİTİN TERRÖR REJİMİNE KARŞI MÜCADELEDE JÖN-TÜRKLERİN, YAHUDİLERİN, ERMENİLERİN VE BÜTÜN HÜRRIYET SEVERLERİN EL-ELE, BAS-BASA ÇALISTIKLARINI İSPAT ETMEK İÇİNDİR.

VE JÖN-TÜRKLERİN KURDUGU İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİ 1908-DE ABDULHAMİT REJİMİNİ YIKIP, (SÖZ DE) HÜRRIYET İLAN ETTİKLERİ GÜN, TÜRKLERLE BERABER ERMENİLER DE SEVINÇTEN UÇUYORLARDI. VE ERMENİLER 1908-DEN 1915-E KADAR İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİ KENDİLERİNE HÜRRIYET GETİREN PARTİ TELAKKİ ETTİLER, VE 1915-E KADAR TÜRKLERLE BERABER OSMANLI OLARAK HÜRRIYET İÇİNDE YASAYACAKLARINA İNANDILAR.

VE ERMENİ LİDERLER, İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNE VE TÂLAT PASAYA O KADAR İNANMISLARDIKI, 24 NİSAN 1915-DE SÜRGÜNE GÖTÜRÜLDÜKLERİ GÜN. "YOK CANIM, BU İSTE BİR YANLISLIK VAR, DAHA DÜN TÂLAT PASA İLE YEMEK YEDİK, TAVLA OYNADIK. SİMDİ TÂLAT PASAYA BİR TELGRAF ÇEKERİZ. VE O BİZİ KURTARIR. YANLISLIK DÜZELİR" DİYORLARDI.

BU ŞAF ERMENİ LİDERLERİ BİLMİYORLARDI Kİ, KENDİLERİNİ TEVKİF EMRİNİ VEREN BİZZAT TALAT PASA İDİ. VE TÂLAT PASA, 1908-DEN BERİ İSTANBULDAKİ FARMASON LOCALARINDA ERMENİ LİDERLERİNİ BİRADER OLARAK OPÜYÖR, VE ERMENİ HALKINI DA ATTIGI NUTUKLARLA "HÜRRIYET, KARDESLİK VE OSMANLI OLARAK HEP BERABER YASAMAK" MASALLARI İLE UYUTUYORDU.

FAKAT TÂLAT PASA, AYNI ZAMANDA 1908-DEN BERİ KENDİ HEMPALARI İLE GİZLİ TOPLANTILAR YAPIYOR VE ERMENİ SOYKIRIMININ PROGRAMINI HAZIRLIYORDU.

1915-DE ERMENİ MİLLETİ, SON DAKİKASINA KADAR TÜRKLERE İNANDI.

VE TÜRKLER ERMENİ MİLLETİNİN VE ERMENİ LİDERLERİNİN SAFLIGINDAN İSTİFADE EDEREK 1915-DE ERMENİ MİLLETİNİ SOYKIRIMINA UGRATTILAR, VE ERMENİ MİLLETİNİN 5000 SENELİK VATANINI ÇALDILAR.

* * *

ERMENİ SOYKIRIMI DÜNYADA BENZERİ OLMİYAN BİR SOYKIRIMIDIR.

YALNIZ AMERİKAN KIZILDERİLİLERİN SOYKIRIMI ERMENİLERİNKİNE BENZER.

ÇÜNKÜ, KIZILDERİLİLER, HEM SOYKIRIMINA MARUZ KALDILAR, HEMDE VATANLARI ÇALINDI.

FAKAT KIZILDERİLİLERİN SOYKIRIMI PROGRAMLI DEĞİLDİ. KIZILDERİLİLER UZUN SENELER ZARFINDA TEMİZLENDİLER. HALBUKİ ERMENİLER 11. YUZYILDAN 20. YUZYILA KADAR DEVAMLİ KATLIAMLARA MARUZ KALDIKTAN SONRA, 24 NİSAN 1915-DEN İTİBAREN PROGRAMLANMIS. EN İNCE TEFERUATI HAZIRLANMIS ÇOK KORKUNÇ BİR SOYKIRIMINA MARUZ KALDILAR VE ERMENİLERİN BESBİN SENELİK VATANI ERMENİLERDEN TAMAMEN TEMİZLENDİ. VE ERMENİLERDEN BOSALAN TOPRAKLAR ÜZERİNDE BUGÜNKÜ TÜRKİYE KURULDU.

VE TÂLAT PASANIN PLANLANLADIGI ERMENİ MİLLETİNİ DÜNYA ÜZERİNDEN SİLMEK PLANI BU ŞEKİLDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

3. 2.

Cet interview, spécialement pour le journal (Libano-Armenien) «Naiyri» à l'occasion du 90-ème anniversaire du génocide des Arméniens, est donné par Agop Ormandjian à Darina Grigorova – journaliste qui publie des articles dans des journaux tels «Novinar», «Le Monde diplomatique»-version pour la Bulgarie. Elle travaille avant tous pour les medias audiovisuels tels la «Radio Bulgarie» et la «Programme Horizont» de la Radio Nationale Bulgare, comme pour des chaines de télévision telles «TV 7 jours» et «EKO TV». Elle est diplômée de «Littérature française et critique littéraire» de l'Université Saint Joseph» - Beyrouth en 1996.

L'interview d'Agop Ormandjian sera émis par la Radio Nat. Bulgare qui prépare les émissions pour l'étranger de la Radio Nationale Bulgare.

Agop Ormandjian est journaliste qui a travaillé durant des longues années pour les grands journaux bulgares. Plus tard il a été éditeur au Centre d'études sur les Balkans auprès de l'UNESCO. Depuis 25 ans il est traducteur de littérature arménienne en Bulgarie. Aujourd'hui il est enseignant à l'Université de Sofia, à la Faculté de Philologie Arménienne. Il a fait plusieurs recherches sur l'histoire de la Bulgarie, contenue dans les archives des Congrégations arméniennes. Ces écrits sont apportés en Bulgarie et une partie d'eux est publiée comme Carnets de voyage pour les Balkans 17 – 19 s.

Darina Grigorova

Agop Ormandjian

Q.: Maintenant en Bulgarie n'y a-t-il pas au moins un parti qui reconnaît le génocide?

R.: Tous les partis le reconnaissent, à l'exception du Mouvement des droits et des libertés. Dans le passé PCB – le Parti communiste bulgare ne reconnaissait pas le génocide par des considérations politiques et parce que les relations avec la Turquie étaient bonnes. Lorsque commence le processus appelé «de renaissance», alors tout le monde commence à reconnaître le génocide et venaient témoigner leur compassion et solidarité, mais il y avait des fois où personne ne venait aux rassemblements arméniens le 24 avril.

Le parti Tashnagtsyutyun a des idées proches de celles des socio-démocrates, mais elle s'oppose catégoriquement au parti communiste et ne reconnaît pas son idéologie. Il n'y a pas d'indices que le Parti socialiste bulgare est prêt à reconnaître le génocide parce qu'il espère dans les prochaines élections de faire coalition avec le parti ethnique turc – le Mouvement des droits et des libertés (MDL).

Q.: Est-ce que c'est le Mouvement (MDL) qui, d'après Vous, détermine la politique des différents partis en Bulgarie?

R.: Cela ne peut pas continuer toujours et va passer... mais maintenant les choses se présentent de cette manière. Je pense que le Mouvement national de Siméon II, le "roi", ne va pas officiellement admettre le génocide parce qu'il est coalisé avec le parti ethnique turc (MDL). Dans les prochaines élections le parti socialiste peut aussi se présenter ensemble avec MDL et c'est pour cela qu'il garde le silence sur la question. Concernant les autres partis qui se taisent aussi, on va attendre de voir comment ils vont réagir à la Déclaration sur le génocide au Parlement. Le 90ème anniversaire du génocide est une occasion pour voter cette Déclaration. Il n'y a pas de lobby arménien au Parlement, il n'y a que trois députés qui ne représentent pas la communauté arménienne parce qu'ils sont élus dans les listes de différents partis.

Q.: Pourquoi les Arméniens n'ont pas leur parti?

R.: C'est un péché du PCB- Parti communiste bulgare qui pour effacer le processus dit de renaissance et la vague d'émigration massive qui la suivie ce parti a permis aux turcs reprimés de fonder leur propre parti. Petar Mladénov qui était alors président, lui-même a annoncé la création du MDL (le Mouvement des droits et des libertés) et a permis son entrée au Parlement. On l'appelait mouvement, mais c'est un parti purement ethnique. Dans ce parti se trouvent des groupes ethniques comme Turcs, Tziganes, mais il'y a aussi des Bulgares qui sont devenus membres pour des raisons mercantiles, parce que MDL est toujours en position gagnante. D'un autre côté les bulgaromahométanes ne soutiennent pas ce parti. Ils sont de la même religion sans savoir la langue turque et maintenant il y a une résistance de leur part.

Il est regrettable que vu ces raisons politiques, il paraît peu probable que la Bulgarie reconnaisse le génocide, car elle évitera d'envenimer ses relations avec la Turquie, mais aussi longtemps que le MDL participe au pouvoir. La Bulgarie est voisine à la Turquie et une tension dans leurs relations aura des conséquences négatives sur l'économie bulgare.

Mais en fin des comptes il faut trouver un compromis pour reconnaître les faits historiques. Partout dans le monde, la Bulgarie est connue comme pays-sauveur des Arméniens. Aujourd'hui c'est le contraire, ce qui présente des difficultés pour les Arméniens dans le monde et qui ne peuvent pas comprendre comment la Bulgarie qui a accueilli 30-40 000 réfugiés rescapés des massacres maintenant peut garder le silence sur cette question. Ce n'est pas à son avantage, parce que les Arméniens qui ont des fortes positions dans le monde et surtout leurs communautés aux Etats-Unis, au Liban, en Argentine et au Canada, peuvent réagir.

Q.: Dans un petit Liban, les Arméniens ont des programmes dans les médias en Bulgarie se sont seulement les Turcs qui ont ce droit, pourquoi?

R.: Peut-être les Arméniens eux-mêmes, en Bulgarie ont leur responsabilité. Nos organisations ici n'insistent pas assez sur cette question. Et c'est un autre pair de manches que lorsque nous commençons d'insister sur le sujet, il nous donnent la même réponse, que nous sommes moins nombreux que les Turcs qui sont environ 800-900 000, plus 300 000 Tziganes turcisant. Le fait de regarder la télévision d'Erévan nous rend tranquille. A l'époque du socialisme, le parti communiste bulgare refusait toujours de reconnaître le génocide et même il nous défendait de commémorer cette date.

Nous la célébrions Le 24 Avril secrètement, entourés par la milice pour ne pas arriver aux confrontations. On nous conseillait de ne pas faire du bruit et que tout se passe tranquillement en silence. Cela ne signifie pas que les communistes n'acceptaient pas le génocide, mais telle était la politique officielle et la situation interne du pays. Maintenant tout change sans cesse et nous ne sommes pas sur qu'un jour les choses vont s'améliorer?

Q.: *Quand est-ce que est survenu le premier virage dans la politique bulgare?*

R.: Ce tournant est arrivé dans les années 75-78 lorsque le Bureau politique a pris la décision pour une nation bulgare unie, monolithe sans aucune ethnique. Depuis cette époque a commencé le reniement du génocide. Après 1989 de nouveau plusieurs journaux ont publié des articles sur les massacres des Arméniens. Je me souviens que moi-même, j'ai écrit dans le journal "Anteni" une page entière. Certains journaux comme «Monitor» publient toujours des articles à cette occasion, mais en ce moment les journaux «Troud» et «24 heures» rejettent tout article malveillant envers la Turquie. Seul "Monitor" peut se permettre de telles publications parce que il est un peu de tendance antiturque. Je doute fort que Douma – pro-socialiste va publier quelque chose sur cette question. Pendant les années de transition post-socialiste on pouvait apercevoir à nos célébrations quelque députés de l'Union des forces démocratiques (un parti de la droite), une fois est venu un représentant du Mouvement National Siméon Deux- le parti au pouvoir, mais on avait l'impression qu'il est venu de force. Plus souvent il y a des représentants de différentes organisations qui prononcent des discours, mais la présence des forces politiques est assez limitée. Il n'y a non plus de représentants des ambassades étrangères.

Traduction : Bisserka Grigorova

30.03.2005, Beyrouth

(Fin)

ՄԻ. «Հ. Բ. Ը. Մ.ի Լիբանանի կեդրոնական Գրասենեակ»-ն ստացանք ներքոյ հաղորդագրու-
թիւնը, որ զրկուած էր մեզի զայն հրատարակուած տեսնելու «խնդրանով», որուն... կ'ընդառաջենք:

**ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ԴՈՒՐՍ ՆԵՏԵՑ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԴԱՏԸ**

Մեր մասնաւոր քղքակիցէն.—

Ապրիլ 15-ին Լոս Անճելըսի Դաշնակցային Դատարանը դուրս նետեց Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ամեն. Տ. Մեսրոպ Արք. Մուրաֆեանի յարուցած դատը՝ հիմնուելով կող-
մերուն իրաւական զեկոյցներուն վրայ: Վճիռը արձակեց առեանի յարգարժան դա-
տաւոր Մանուէլ Լ. Րէալ:

Այս տարուան Յունուար 13-ին Մեսրոպ Պատրիարք յանուն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքու-
թեան, դատ քացած էր Լոս Անճելըսի Նահանգային Դատարանին Կտակադատ-Բաժան-
մունքին առջեւ՝ Հ.Բ.Ը.Միութենէն պահանջելով «Մելգոնեան Աւանդ»ի մը համարա-
տըւութիւնը, այսինքն շուրջ ութսուն տարի առաջ լուսահոգի Կարապետ Մելգոնեանի
կողմէ Միութեան անդառնալիօրէն որ Կիպրոսի Մելգոնեան Վարժարանը փակելու
որոշումով Բարեգործականը դրժած է «աւանդապահ»ի պարտականութիւնը և բերացած
է յարգելու Պոլսոյ Պատրիարքութեան նկատմամբ իր նիւթական յանձնառութիւնները:

Փետրուար ամսուան ընթացքին, օրէնքի տրամադրութեամբ, Միութիւնը դատը
Գալիֆորնիոյ Նահանգային Դատարանէն փոխադրեց Միացեալ Նահանգաց Դաշ-
նակցային Դատարան: Պատրիարքը, մերժելով ճանչնալ Դաշնակցային Դատարանին
իշխանութիւնը, առաջարկեց դատը վերադարձնել Նահանգային Դատարան: Բարե-
գործականը, պնդելով Դաշնակցային Դատարանին իշխանութեան վրայ, առաջարկեց
դատը դուրս նետել իբրեւ անհիմն կամ զայն փոխադրել Նիւ Եորքի Դաշնակցային
Դատարան, իբրեւ յարմարագոյն վայր դատավարութեան: Ապրիլ 14-ին, ի ներկայու-
թեան կողմերուն փաստաբաններուն, դատաւոր Մանուէլ Լ. Րէալ մերժեց Պատրիարք
Սրբազան Հօր առաջարկը, մերժեց նաեւ Միութեան առաջարկին այն մասը, որ կը
վերաբերէր դատը Նիւ Եորքի Դաշնակցային Դատարան փոխադրելուն և յայտնեց, թէ
դատը դուրս նետելու առաջարկը պիտի ճնշէր և վճիռը արձակէր ապագային:

Դատաւոր Մ. Լ. Րէալի Ապրիլ 15, 2005 թուակիր հրամանագիրը հետեւանէն է իրա-
ւական այն հաստատումին, որ Ամեն. Մեսրոպ Պատրիարքին յարուցած դատը անհիմն
էր: Նոյն հրամանագրով Մեսրոպ Պատրիարքն իսկ չի կրնար իր հարցը վերապաշտպանել:

Մինչ դատական նախնական բոլոր հանգրուաններուն Դատարանին որոշումները
ի նպատտ Հ.Բ.Ը. Միութեան էին, դժբախտաբար կարգ մը հայ թերթեր փութացած էին
հրապարակել ապակողմորոշիչ լուրեր՝ այդտոր աղբիւրներու թելադրութեամբ:

Կ'ակնկալուի, որ դատական յաջողութեան մասին Բարեգործականի գրասենեակը
մամլոյ հաղորդագրութիւն մը հրապարակէ շուտով:

Ո՞Վ Է ՀԱՅՈՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

Եւ Կ. Կ.—ի Առաջին Զարտուղարին մեքենայով Հրաչեայ Աճառեանը և իր գործակիցը Կենդկոմ կանչուեցան և իրենց պաշտօններուն վերահաստատուեցան»:

Յուզումով մտիկ կ'ընէինք ծերունազարդ Ստեփան Վարդանեանը, որ նաեւ պատմեց. «1965-ին Երեւանի ժողովուրդը հարիւր հազարներով փողոց իջած, երկինք-երկիր կը թնդացներ՝ «Մեր հողերը, մեր հողերը» կը պոռար:

1991-թ.էն սկսեալ [իբր թէ] անկախ և պետութիւն մը ունինք: Եւ 1991-թ.էն մինչեւ այսօր ոչ Հայաստանի պետութիւնը, ոչ Հայաստանի և սփիւռքի կուսակցութիւնները և ոչ ալ Հայաստանի և Սփիւռքի մամուլը գրեթէ չեն խօսիր մեր հողերուն մասին»:

Վերջապէ՛ս ձայն մը բարձրացաւ Հայաստանի հեռատեսիլէն՝ ողջմտութեան, արդարութեան և իրականութեան ձայնը: Երախտապարտ ենք քեզի՝ հոգիով երիտասարդ ղեկավար՝ Ստեփան Հմայակի Վարդանեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԿՐ ՏՕՆԷ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԻ-ՄԱՅԻՍ ... (Ծար. էջ 1-էն)

Եւս կը տօնէ, մեծահանդէս, 60-ամեակը ՄԵԾ Հայրենականին որ ջախջախեց Հիթլերական Նացիզմը և աշխարհն Համայն, մարդկութիւնը փրկեց Ֆաշիզմի մենատիրութենէն:

Խորհրդային Կարմիր բանակին մաս կազմող Հայկ. Բ. Հանրապետութեան զօրաբաժինները, իրենց Հերոսական սխրանքներով փայլուն էջեր կտակեցին Մարդկութեան Պատմութեան:

Աշխարհն երախտապարտ է Կարմիր բանակին, Խորհրդային Միութեան ժողովուրդներուն որոնք Բ. Աշխարհամարտին վիթխարի ծանրութեան, զոհողութիւններուն մեծագոյն մասը կրեցին և մարդկութեան պարգեւեցին խաղաղ, ապահով ու ազատ կեանք:

Հայ ժողովուրդին Համար եկող Մայիսի 9-ը ոչ թէ երկակի, այլ եռակի յաղթանակ կը յատկանշէ: Այսպէս՝ Ա.— Մարդկութեան փրկութիւնն է Ֆաշիզմի Համաշխարհային տիրապետութենէն: Բ.— Չախողութիւնը՝ Հայկ. ցեղասպանութիւնը ամբողջացնելու միտող թրքական ծրագրին, որ չյաջողեցաւ. որովհետեւ Սթալինկրատը ոչ միայն չինկաւ [եթէ իյնար՝ թրքական զօրքը պիտի խուժէր Երեւան] այլ... առաջինը Հայկական գումարտակն է, որ յաղթանակի դրօշը բարձրացուց Պերլինի մէջ, Ռայխստակի շէնքի կատարին: Գ.— Մայիս 9-ին Արցախի մէջ, Հայկական ուժերը ազատագրեցին Շուշին, Թուրք-ազերի տիրապետութենէն:

Մայիսի 9-ին Մոսկուայի և Նախկին Խ.Մ.ի բոլոր Հանրապետութիւններու մայրաքաղաքներուն մէջ [այդ գծով՝ Երեւանի], տեղի կ'ունենան զօրահանդէսներ:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԸ ՏԵԻԱԲԱՐ ԿԸ
 ԲԱՐՈՋԵՆ՝
 ԱՋԱՏ ԿԱՐՉԱՋԵԻ,
 ԱՋԱՏ ՄԱՍՈՒԼ,
 ԱՋԱՏ ԾՈՒԿԱՅ...

ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ ՀՐԷԱԿԱՆ
 «ՈՂԲԵՐԳԱ - ԽԵՂԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ» ՄԸ

ԽԱՌՆԱԾԻՆ ՍԵԻԱՍՈՐԹ ԵՐԳԻԾԱԲԱՆ
 DIEUDONNÉ MBALA MBALA-Ի
 ԲԱՂԱԲԱՅԻԱԿԱՆ ԲԱՅԱՌԻԿ ԲԱՋՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՈՌԻԲԷՆԵԱՆ)

Այսօր, գիտակից բոլոր անձերու համար, այլևս ծանօթ իրականություն մըն է Սիոնիստներուն ռազմավարութիւնը: Սիոնիստները, իրենց մանկլաւիկներուն միջոցաւ, «Ազատութիւն» կը քարոզեն. և «Ազատ Վարչաձեւ», «Ազատ Մամուլ» և «Ազատ Ծուկայ» կը պարտադրեն [իրենց դրամին ուժովը] բոլոր պետութիւններուն, որ այս ազատութեան ճամբով, բոլոր հարստութիւնները և տեղեկատուութեան բոլոր ցանցերը ձեռք անցնեն:

Ու երբ այսօր, «Դրամը» և «Տեղեկատուութեան միջոցները» Սիոնիստներուն ձեռքն են, այլևս «Ազատ Պետութեան», «Ազատ Ժողովուրդ»ի և «Ազատ Գաղափարախօսութեան» մասին արտայայտուիլը աւելորդ շատախօսութեան կը վերածուի:

Այստեղ, կրկին ու կրկին բացատրելու պիտի ջանանք, թէ սիոնիստները ինչու «Ազատ Վարչաձեւ» կը քարոզեն: Հոս ու

հոն, Իշխանութիւն մը ձեռք ձգելու համար, սիոնիստական ռազմավարութիւնը հետեւեալ ձեւով ի գործ կը դրուի՝ «իբր թէ» ազատ վարչաձեւ ունեցող պետութիւններուն մէջ, ամէնէն կարելոր իրադարձութիւնը «ընտրութիւններ»ն են:

Ընդհանրապէս չորս տարին անգամ մը կատարուող այս ընտրութիւններուն կորիզը կը կազմեն կուսակցութիւնները:

Սիոնիստները արդէն, շատ տարիներ առաջ, գրեթէ բոլոր կուսակցութիւններուն ամէնէն կարելոր պաշտօններուն վրայ իրենց ազգակիցները և իրենց գործակալները տեղաւորած կ'ըլլան. այս կուսակցութիւնները կոչուին ճախակողմեան թէ աջակողմեան: Սիոնիստները ամէն գոյնի կրնան փոխուիլ: Սիոնիստներուն ամէնէն վտանգաւոր յատկանիշներէն մէկն ալ՝ այս փոփոխականութիւնն է:

Եւ ընտրութեան ամիսներ առաջ, տուեալ երկրին սիոնիստ կազմակերպութեան ներկայացուցչական կեդրոնական խորհուրդը կ'այցելէ իւրաքանչիւր կուսակցութեան նախագահին և անոր կը հարցնէ, թէ ինչ պիտի ըլլայ իր քաղաքականութիւնը. մասնաւորապէս՝ հրեաներուն ի նպաստ ի՞նչ որոշումներ պիտի առնէ:

Եւ այս կամ այն կուսակցութեան նախագահին տուած խոստումները գրաւոր և վաւերացուած ձեւով ստանալէ յետոյ, ասոնք կ'ուղարկուին Սիոնիստական կեդրոնական վարչութեան, որ ներկայացուածը կը քննէ և հրեաներուն շահերէն մեկնելով կ'որոշէ, թէ այդ երկրին մէջ ո՞ր կուսակցութիւնը ընտրութեանց մէջ յաղթելով իշխանութեան գլուխ պիտի գայ:

Այո. Սիոնիստական կեդրոնական վարչութիւնը ի՞նչ կ'որոշէ երկրի մը իշխանաւորները, որովհետեւ Սիոնիստներուն ձեռքն է՝ *Դրամը* և *Ժողովուրդներուն «ուղեղները լուացող» լրատուութեան ցանցը*:

Նոյն «մեթոտ»ը կը կրկնուի ա՛յն երկիրներուն մէջ, ուր նախագահական ընտրութիւնները անջատաբար կը կատարուին:

Շատերուն ծանօթ է Ֆրանսայի նախագահ՝ Ժագ Շիրաքի իր ընտրութիւնէն առաջ, հրեաներուն ի նպաստ տուած խոստումներուն «ահաւորութիւնը» որ Ֆրանսան, գրեթէ բոլորովին, հրեաներուն «ծախած է»: Նոյնն է Ամերիկայի նախագահ Ճորճ Պուշիմ պարագան: Ընտրութիւններէն առաջ հրեաներուն ի նպաստ իր տուած խոստումներուն հետեւանքները՝ Աշխարհի ժողովուրդները իսկական ստրկութեան կ'առաջնորդեն: Կ'ըսուի, թէ «Ճորճ Պուշ, ամերիկեան համաշխարհային ոստիկանական ցանց մը պիտի կազմէ: Եւ այս ոստիկանները Աշխարհի որ կողմն ալ ըլլայ, հրեաներուն դէմ կատարուած բոլոր արտայայտութիւններուն և բոլոր արարքներուն պատասխանատուները պիտի պատժեն»:

Բնական է՝ Ա.Մ.Ն.ի այս որոշումէն յետոյ, արեւմտեան երկիրներուն մէջ արդէն գոյութիւն ունեցող "ANTISEMITISME"ի օրէնքները աւելի պիտի խստացուին և պատիժները աւելի պիտի ծանրանան:

Այնպէս որ, ասկէ յետոյ, «հրեայ» անունը բերան առնելն անգամ՝ յանցանք պիտի նկատուի:

Աշխարհն ոչ մէկ ատեն, բարոյական այսքա՛ն ծանր անկումի չէր ենթարկուած: Եւ ամէնէն ցաւալին՝ Ճորճ Պուշ այս իրավիճակը՝ «Ազատութեան յաղթանակը» կը նկատէ:

Կրկին ու դարձեալ պիտի նշենք... Երկու հարիւր քսան տարիներ առաջ, Ֆարմասոն հրեաներու կողմէ կատարուած 1789-ի Ֆրանսական Յեղափոխութեան խորհրդանշանը եղող՝ "LIBERTÉ - EGALITÉ - FRATERNITÉ" (ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ - ՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ - ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆ) լրգունգները կը ծառայեն միայն միամիտ և բարի ժողովուրդները խաբելու:

Իրականութեան մէջ, այս լրգունգներուն գործադրութեան ատեն մէջտեղ ելած արդիւնքները, վերի նշանախօսքը բոլորովին իրենց նշանակութեան հակացիշին կը վերածեն: Այսինքն՝ կը վերածուին՝ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ-ի ԱՆՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ-ի և ԹՇՆԱՍՈՒԹԻՒՆ-ի:

**

Ֆրանսայի մէջ "ANTISEMITISME" ըսուած օրէնքներուն պատիժները այնքան խստացած են, որ հրեաներուն դէմ և կամ հրեաներուն ծրագիրներուն հետ կապ ունեցող հարցերուն ի վնաս կատարուող արարքները՝ ծանրօէն կը պատժուին:

Վերջին ամիսներուն FRONT NATIONAL կուսակցութեան նախագահը՝ JEAN MARIE LE PEN, բոլորիս գիտցած իրականութիւնները ըսելու համարձակութիւնը ունեցաւ: «2020 թուականին Ֆրանսայի մէջ, Արաբներուն թիւը քսան միլիոնի պիտի հասնի» ըսաւ: Եւ այս խօսքերուն համար, JEAN MARIE LE PEN դրամական ծանր տուգանքի դատապարտուեցաւ:

Բնական է որ, այս իրականութիւնը հրապարակաւ յայտնելը, կը խանգարէր Սիոնիստներուն ծրագիրները, որոնց նպատակն է՝ քանդել Զրիստոնէութիւնը, Յունա-Եւրոպական քաղաքակրթութիւնը և Ճերմակ ցեղը:

**

Բայց շատ անհասկնալի և չափանգանցուած երեւոյթ չէ՞ ֆրանսայի ամենաբարձր պետական անձնաւորութիւններուն (իբր թէ) հրեաներուն դէմ կատարուած ամենափոքր արարքներուն վայրին վրայ անմիջապէս յայտնուիլը և իրենց՝ հրեաներուն ի նպաստ կատարած յայտարարութիւնները և ենթադրեալ «հակահրեայ յանցագործ»ներուն դէմ իրենց կատարած բողոքի ելոյթները:

Օրինակ՝ ամենալաւ պաշտպանուած հրեական գերեզմանատուն մը կը յաջողին մտնել յանցագործները, և մէկ քանի դամբանի վրայ անոնք հանդարտօրէն կը գծագրեն հիթլերական կեռ-խաչը...:

Եւ անմիջապէս այդ գերեզմանատունը կը փութան ֆրանսական կառավա-

րուծեան պատասխանատուները և կը դատապարտեն հակահրէական այս արարքը... Բայց յանցագործները երբեք չեն գտնուիր: Եւ հրէական գերեզմանատուներուն մէջ այս տեսակ արարքները կը կրկնուին և միշտ ալ, այդ «հակահրէայ» անձերը, չեն ձերբակալուիր: ...Եւ այս պատճառաւ շատերը կը խորհին, որ այս մութի մէջ մնացող հակահրէայ արարքները շատ անգամ կը կատարուին նոյնինքն՝ հրեաներուն կողմէ, որ ձգուի այն տպաւորութիւնը, թէ Ֆրանսայի մէջ, հակահրէական շարժումներ կան:

Եւ բնական է, որ այս ենթադրեալ «հակահրէայ շարժումներուն» պատճառաւ, հրեաները ֆրանսական կառավարութենէն նոր իրաւունքներ ձեռք կը ձգեն...:

Բայց սա վերջին ամիսներուն, Փարիզի մէջ կատարուած «հակահրէական ցաւալի արարք» մը՝ զաւեշտով վերջացաւ:

Փարիզի կեդրոնական թաղամասերէն մէկուն մէջ գտնուող հրէական մշակութային կեդրոնին մէկ սրահը, հակահրէայ հրձիգներու կողմէ կրակի կը տրուի: Եւ սրահը ամբողջովին կ'այրի:

Անմիջապէս Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ Ժաֆ Ծիրաք, Վարչապետ Ռաֆարէն և կառավարութեան անդամներ հրէական այրած սրահը կը հասնին և իրենց ցաւը կը յայտնեն հրէայ պատասխանատուներուն և հրէայ համայնքին, և շատ ծանր յայտարարութիւններ կը կատարեն հակահրէայ շարժումներուն դէմ:

Նոյնիսկ Փարիզի հայոց ներկայացուցիչը՝ «24 Ապրիլ» յանձնախումբի այն ատենուան հրէասէր նախագահը, բուն յայտարարութեամբ մը կը դատապարտէ հրեաներուն դէմ կատարուած այս «զգուելի» արարքը... Եւ Փարիզի ոստիկանութիւնը, գտնելու համար հրձիգները, իր քննութիւնները կը խորացնէ...:

Եւ, ի վերջոյ, կը գտնէ սրահը կրակի տուած հրձիգը որ... հակահրէայ շարժումի մը պատկանող անձ մը չէ, այլ՝ այդ հրէական մշակոյթի կեդրոնի սրահին պատասխանատուն եղող իսկական հրէայ մը...:

Բայց նկատելով, որ այս զաւեշտին (աւելի ճիշդ՝ այս ցաւալի խեղկատակութեան) դերակատարները եղած են նաեւ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ Ժաֆ Ծիրաքը, Վարչապետ Ռաֆարէնը և ֆրանսացի ուրիշ ղեկավարներ՝ այս շատ հետաքրքրական թատրոնին վարագոյրը շուտ գոցուեցաւ:

Եւ բնական է՝ լրատուութեան ցանցը իրենց ձեռքը ունեցող Սիոնիստները՝ բնաւ չծանրացան այս «անկարելոր դէպք»ին» վրայ: Եւ ամէն բան շատ շուտ մոռցուեցաւ:

Բայց մենք, շատ անգամ կը մտածենք, թէ ի՞նչ է պատճառը ֆրանսական պետութեան ամենաբարձր անձնաւորութիւններուն՝ հրեաներուն հանդէպ ունեցած այս ակնածանքին, փութկոտութեան ու գուրգուրանքին (աւելի ճիշդ՝ վախից և սարսափին)...:

Մանաւանդ երբ նկատի ունենանք, որ երբ Ֆրանսայի մէջ [իբր թէ անծանօթ-ներու կողմէ] քրիստոնեաներու եկեղեցիներ և գերեզմանատուներ կը քանդուին, Ծիրաք և Ֆրանսայի ղեկավարները տեղերնէն անգամ չեն շարժիր...: Որովհետեւ, եթէ հրեաները թշնամանան Ֆրանսայի՝ անոնք, քանի մը ամսուան մէջ, կրնան կործանել ֆրանսական տնտեսութիւնը: Եւ Ֆրանսան "CHAOS"ի մը կ'ենթարկուի: Ինչպէս որ ըրած էին 1968-թ.ի Մայիսին, GENERAL DE GAULLE-ը իշխանութենէն վար առնելու համար: Համալսարանական-ուսանողական ապստամբութեամբ սկսող "TROTSKISTE" շարժումը, Ֆրանսան փլուզումի սեմին մօտեցուցած էր...

Որովհետեւ հրեաներուն ձեռքն է Աշխարհի մեծագոյն ուժը՝ ԴՐԱՄ - ԱՍՏ-ՈՒԱԾԸ:

Եւ ամէնէն կարելորը՝ Ամերիկացիները [աւելի ճիշդ՝ Սիոնիստները] շատ բարկացած էին ֆրանսացիներուն, որ ասոնք չէին մասնակցած Իրաքի դէմ կատարուած պատերազմին:

Եւ Սիոնիստները, այս պատճառաւ, պատժեցին Ֆրանսան: 2004-թ.ի ֆրանսական ելեմտական հաշուեկշիռը բաց տուաւ: Եւ արտածումները նուազեցան և անգործութիւնը աւելնալ սկսաւ: Այս իրավիճակը շատ ծանր հետեւանքներ կրնայ պատճառել ֆրանսայի ապագային համար...:

Հրեաներուն հանդէպ Ֆրանսայի նախագահ Ժագ Ծիրաքին և ֆրանսացի ղեկավարներուն ըծինքի աստիճանին հասնող այս ենթակայութեան պատճառը՝ Ամերիկեան տոլարներուն վրայ արեւի նման ճառագայթող... եռանկիւնին մէջ պէտք է փնտռել:

**

Սիոնիստները իրենց ծրագիրները գործադրելու համար, ընդհանրապէս կը քաջալերեն սեւամորթ և կամ խառնածին երգիչ - արուեստագէտները:

Եւ մարդկային իրաւունքի օրէնքին մէջ ստիպողութիւն մը եղող՝ ցեղերու միջեւ խտրականութիւն չդնելու համար, այս անգամ ալ բոլորովին հակառակը կ'ընեն՝ ցեղապաշտութեան մէջ ծայրայեղութեան երթալով, ճերմակ ցեղին յատուկ ցամաքամաս մը եղող երրօպական երկիրներուն մէջ, բեմերը կը լեցնեն՝ սեւամորթներով և կամ խառնածիններով:

Այս խառնածին արուեստագէտներէն մէկն է DIEUDONNÉ MBALA MBALA-ն:

Հրեաները շատ կը քաջալերէին DIEUDONNÉ անունով հռչակ ունեցող խառնածին սեւամորթ այս երգիծաբանը (HUMORISTE): Որովհետեւ բեմերուն վրայ անոր կատարած դերակատարութիւններուն նիւթը, ընդհանրապէս ազգայնամոլներուն և աջակողմեաններուն դէմ նախատինք և քննադատութիւն կը բովանդակէր:

Եւ DIEUDONNÉ-ին այս ընթացքը շատ գոհունակութիւն կը պատճառէր հրեաներուն: ...Բաւական մ'առաջ. այս DIEUDONNÉ-ն ֆրանսական հեռատեսիլին վրայ կատարած իր մէկ դերակատարութեան ընթացքին, «մահացու» յանցանք մը գործեց:

Ռաբունապետի կերպարը՝ նոյնացուց NAZI - սպայի մը կերպարին հետ:

DIEUDONNÉ - այս դերակատարութեան մէջ ըսել կ'ուզէր, որ Նացիականութիւնը և Սիոնիզմը նոյն՝ ծայրայեղ ցեղապաշտութիւններ են:

Այս պատահարէն յետոյ հրեաները, DIEUDONNÉ-ն բոլորովին հեռացուցին բեմերէն:

Միջոց մը ետք ալ թերթերուն մէջ կարդացինք, որ DIEUDONNÉ-ն զղջումի եկեր է և հրապարակաւ ու պաշտօնապէս ներողութիւն խնդրեր է հրեաներէն:

Անկէ յետոյ, բաւական ատեն լուր չունեցանք DIEUDONNÉ-էն: Գրեթէ անյայտացած էր...:

(→ էջ 5)

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐԲ ԹԷ] ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915 - ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷՄՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ 4**

Ճինկիզ Խանին և Թամբրլանի շառաւիղը եղող թուրքեր՝ դուք, ճինկիզ Խանէն ալ, Թամբրլանէն ալ
 աւելի վայրագ, արիւնարբու մարդասպաններ էք: Որովհետեւ դուք, մինչեւ այսօր, ձեր գործած վայրա-
 գութիւններուն պատիժը չկրեցիք: Անպատիժ մնացած մարդասպանները՝ իրենց վայրագութիւնները կը
 շարունակեն գործել: Նախ՝ փաթթոցաւոր, յետոյ՝ ֆէսաւոր, և հիմա ալ գլխարկաւոր թուրքեր՝ դուք, հի-
 նէն ի վեր ինչ որ էիք, այսօր ալ նոյն վայրագ թուրքերն էք: Ցանուն մարդկութեան, յանուն քաղաքա-
 կըրթութեան և յանուն արդարութեան՝ Թուրք ֆաշիստ պետութեան սանձերը իրենց ձեռքին ունեցող բուն
 պարագլուխները, «նիւրընկերեան դատարանի» մը մէջ, մարդկութեան դէմ իրենց գործած ոճիրներուն
 համար դատուելու են:

Ֆաշիստ և ծայրայեղ ցեղապաշտ թուրք պետութեան պատասխանատուները եղող այս պարագլուխները,
 Սամանեան պետութեան և այսօրուան թրքական պետութեան 20-րդ դարէն սկսեալ մինչեւ այսօր գործած
 ցեղասպանութիւններուն և ողբերգութիւններուն համար ստիպողական է, որ հաշիւ տան և պատժուին:

Որովհետեւ ցեղասպանութեան ոճիրը, 1948-թ.ի ժընևի «CONVENTION»-ով, ժամանցման օրէնքին ենթա-
 կայ է: Այստեղ կը թուենք թուրքերուն կատարած ցեղասպանութիւններուն և ողբերգութիւններուն մէկ մասը՝

- 1.— 1909-թ.ին թուրքերուն կիլիկիոյ մէջ (Ատանայ և շրջակայքը), հայերուն դէմ կատարած ցեղաս-
 պանութիւնը:
- 2.— 24 Ապրիլ 1915-թ.էն սկսեալ մինչեւ 1923, Արեւմտեան Հայաստանի, Անաթոլիոյ և Արեւելեան
 Թրակիոյ մէջ բնակող բոլոր հայերուն թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուիլը և հայերուն
 5000 տարուան հայրենիքին գողցուիլը:
- 3.— 20-րդ դարու սկիզբէն մինչեւ 1918-թ.ը թուրքերուն, իրենց գրաւած Արաբիոյ հողերուն վրայ,
 մահմետական և քրիստոնեայ Արաբ ժողովուրդները ցեղասպանութեան ենթարկելը:
- 4.— 1915-թ.էն մինչեւ 1923 թուականը թուրքերու կողմէ՝ Անաթոլիոյ Սեւ- ծովեան եզերքի բնիկ
 ժողովուրդը եղող PONTUS-ցի յոյներուն ցեղասպանութեան ենթարկուիլը:
- Մասնաւորապէս՝ 19 Մայիս 1919-թ.ին, Մուսթաֆա Քեմալին Մամսոն ոտք կոխելէն յետոյ, Մամսոն
 քաղաքին մէջ Ցոյն ժողովուրդին ցեղասպանութեան ենթարկուիլը (Սեւ Մամսոնի ողբերգութիւնը):
- 5.— 1915-թ.էն մինչեւ 1923 թուականը, Անաթոլիոյ բնիկ ժողովուրդը եղող յոյներուն թուրքերուն
 կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուիլը:
- 6.— 1915-թ.էն մինչեւ 1923 թուականը, հարաւ-արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ բնակող քրիստոնեայ
 Ասորի ժողովուրդին թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուիլը:
- 7.— 1923-թ.էն մինչեւ այսօր, Արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ քիւրտ ժողովուրդին թուրքերուն կողմէ
 ցեղասպանութեան ենթարկուիլը:
- 8.— 1941-թ.ին թուրքերուն Պոլսոյ մէջ սարքած ոչ- իսլամ ժողովուրդը (հայ, յոյն, հրեայ) նիւթապէս
 և հոգեպէս քանդող «Ունենորութեան տուրք» կոչուած ողբերգութիւնը:
- 9.— 1941-թ.ին Պոլսոյ մէջ, թուրքերուն կատարած «20 դասակարգ» կոչուած ողբերգութիւնը:
 1941-թ.ին թուրքերը Պոլսոյ մէջ, ոչ իսլամ ժողովուրդին (հայ, յոյն, հրեայ) 25 տարեկանէն մինչեւ 45
 տարեկան բոլոր էրիկամարդիկը (Իբր Թէ) իբր զինուոր հաւաքեցին և Անաթոլիոյ խորերը աքսորեցին: Եւ
 հոն, այս զինուորներուն, իբր գերի քար կոտորել տուին:
 Եթէ Ստալինկրատի մէջ, ռուսերուն յաղթանակը չ'ըլլար՝ այս գերիներուն բոլորն ալ պիտի սպանուէին:
- 10.— 6-7 Սեպտեմբեր 1955-թ.ի ողբերգութիւնը՝ ուր թուրքերը, 6-7 Սեպտեմբեր 1955-թ.ի գիշերը,
 Կիպրոսի պատրուակով, Պոլսոյ մէջ յոյներուն, հայերուն և միւս քրիստոնեաներուն կեղծեցիները,
 գերեզմանները և խանութները թալանեցին, այրեցին և Պոլիսը աւերակի վերածեցին:
 Եւ 6-7 Սեպտեմբերի ողբերգութեան պատճառաւ, 1955-թ.էն յետոյ, հարիւր հազարներով յոյն և հայ
 վախերնէն Պոլիսը լքեցին և արտասահման հաստատուեցան:
- 6-7 Սեպտեմբեր 1955-թ.էն յետոյ՝ Պոլիսը բոլորովին թրքական քաղաքի մը վերածուեցաւ:
- 11.— 1974-թ.ին թուրքերը, իրենց տարիներ առաջ ծրագրած Կիպրոսի գրաւումը իրականացուցին:
 Եւ Կիպրոսին հարիւրին քառասունը գրաւեցին ու հազարներով կիպրացի յոյն սպաննեցին:
 1974-թ.էն մինչեւ այսօր Կիպրոս, թրքական գրաւման ենթարկուած է:

12.— 1915-թ.էն մինչեւ 1923-թ. Թուրքերու կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուած հայերուն Արեւմտեան Հայաստանի, Անատոլիոյ և Արեւելեան Թրակիոյ մէջ անտէր մնացած հարստութիւնները՝ հողերը, տուները, գոյքերը և ամբողջ ունեցածը, Թուրքերուն հնարած իբր թէ «լքեալ գոյք»ի օրէնքով սեփականացուցանան: Աւելի ծիշդ՝ Թուրքերը, հայերուն բոլոր ինչքերը [իբր թէ՛ օրէնքով] գողցան:

13.— Թուրքերու կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուած Հայ Ազգին Մայր Հայրենիքը եղող հողերուն վրայի պատմական հայկական յուշարձանները, եկեղեցիները, վանքերը քանդուցան Թուրքերուն կողմէ, որպէսզի հայերէն հետք չմնայ:

Ահա ներկայացուցիւք ձեզի, Թուրքերուն կատարած անվերջանալի բարբարոսութիւններուն մէկ մասը: Եւ այս բարբարոսութիւններուն հետեւանքով, մինչեւ 1915 թուականը, մեծամասնութեամբ յոյներուն և հայերուն կողմէ բնակուած Անատոլիան՝ 1923-թ.ին հարիւր առ հարիւր Թուրքերու կողմէ բնակուած երկիր մը եղաւ:

Ուշադրութիւն ըրէք, Եւրոպացի ազգեր՝ եթէ այս ֆաշիստ և ցեղապաշտ Թուրք պետութեան պարագլուխները, Նացիներուն նման ցեղասպանութեան յանցանքով չպատժուին՝ դուք ալ Անատոլիոյ յոյն և հայ ժողովուրդներուն նման, քսան-երեսուն տարի յետոյ, Թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան պիտի ենթարկուիք:

Մի՛ մոռնաք որ այսօր, շատ մը Եւրոպական երկիրներուն մէջ, միլիոններու հասնող ափրիկեցիներ և Թուրքեր կան: Միայն Ֆրանսայի մէջ այսօր վեց միլիոն Ափրիկեցի և Թուրք կան: Եւ ասոնք, 20-30 տարի յետոյ, 20 միլիոն պիտի ըլլան: Գերմանիոյ մէջ ալ այսօր վեց միլիոն Թուրք կայ: 20-30 տարի յետոյ Գերմանիոյ մէջ, Նուազագոյն քսան միլիոն Թուրք պիտի բնակի: Ձեզի յիշեցնենք, որ 1933-թ.ին Թուրքիոյ բնակչութեան թիւը 15 միլիոն էր: Այսօր, 2005-թ.ին, Թուրքիոյ բնակչութիւնը 75 միլիոնի հասած է...:

...Եւ ամէնէն կարծուրը՝ Ամերիկացիները և Աշխարհի մեծ դրամատէրերու կազմակերպութիւնը տարիներէ ի վեր կ'աշխատին, որ Թուրքիան Եւրոպական Միութեան մէջ ներմուծեն:

Եւ Ամերիկացիներն ու մեծ դրամատէրերը, Թուրքիան «Եւրոպացի» ընելու համար, զանազան նենգութիւններով, սպառնալիքներով և տնտեսական խաղերով ծնշում կը բանեցնեն Եւրոպական պետութիւններուն վրայ: Այս ծնշումներուն բուն նպատակը այսօր, շատերուն ծանօթ է՝ «Եւրոպական Միութիւնը ներսէն խորտակել»:

Եւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախկին Նախագահ GISCARD D'ESTAING-ին ըսածին պէս՝ «Թուրքերուն Եւրոպական Միութեան մէջ մտած օրը՝ Եւրոպան կը քանդուի» ...որովհետեւ այսօրուան Եւրոպացիները ոչ 732-թ.ին POITIERS-ի մէջ Արաբական յառաջխաղացումը կենցող ֆրանսացիներուն ղեկավար CHARLES MARTEL-ի ունեցած քրիստոնէական ոգին ունին, ոչ ալ 1683-թ.ին Վիէնայի դռներուն առջեւ Սամանեան բանակը խորտակող բոլոնացի JEAN SOBIESKI-ին պայքարելու կամքը:

Ամերիկայի Պաշտպանութեան Նախարար DONALD RUMSFELD-ին ըսածին պէս՝ «Խեղճ, ճեր և հնացած Եւրոպայ»:

Բայց հրեայ PROFESSEUR [Թուրքերուն մեծ բարեկամը] BERNARD LEWIS, անելի հեռուն կը տեսնէ և կ'ըսէ՝ «21-րդ դարու վերջաւորութեան, Եւրոպան մահմետական պիտի դառնայ»: Բնական է, որ հրեայ PROF. BERNARD LEWIS-ը, Աշխարհի մեծ դրամատէրերու կազմակերպութեան ծրագիրները շատ լաւ գիտէ:

Այս տեսակէտով BERNARD LEWIS-ին ըսած «21-րդ դարու վերջաւորութեան, Եւրոպան մահմետական պիտի դառնայ» խօսքերը՝ մարգարէութիւն մը չեն, այլ միայն՝ Աշխարհի մեծ դրամատէրերուն աշխարհը կառավարելու ծրագիրներուն քօղազերծումը:

Այս իրականութիւններուն լոյսին տակ կրկին պիտի ըսենք՝

1.— Անատոլիոյ մէջ որպէսզի հայերուն և յոյներուն նման Եւրոպացիներն ալ Թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան չենթարկուին,

2.— Եւ որպէսզի Եւրոպային, 21-րդ դարու վերջաւորութեան, մահմետական դառնալուն արգելք կարելի ըլլայ կենալ՝

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 4

CENGİZ HANIN VE TIMURLENKİN AHFADI TÜRKLER. SİZ CENGİZHANDAN DA, TIMURLENKTEN DE DAHA CANAVAR, KANLI KATİLLERSİNİZ. ÇÜNKÜ SİZ, BUGÜNE KADAR İSLEDİĞİNİZ CANAVARLIKLARIN CEZASINI ÇEKMEDİNİZ. CEZASIZ KALAN CANAVARLAR, CANAVARLIKLARINA DEVAM EDERLER. ÖNCE SARIKLI, SONRA FESLİ, ŞİMDİ DE SAPKALI TÜRKLER. SİZ ESKİDEN BERİ VE BU GÜNE KADAR AYNI CANAVAR TÜRKERSİNİZ. İNSANLIK NAMINA, UYGARLIK NAMINA ADALET NAMINA.

TÜRK FASİST DEVLETİNİN DIZGINLERİNİ ELİNDE TUTAN HAKİKİ ELEBASILDAR, NÜRENBERG MAHKEMESİNDE İNSANLIGA KARŞI İSLEDİKLERİ SUÇLARDAN DOLAYI YARGILANMALIDIRLAR. BU FASİST VE ASIRI İRKÇİ TÜRK DEVLETİNİN, SORUMLULARI OLAN ELEBASILAR.

OSMANLI DEVLETİNİN VE BUGÜNKÜ TÜRK DEVLETİNİN 20 ASIRDAN BAŞLIYARAK BÜGÜNE KADAR İSLEDİKLERİ SOYKIRIMLARIN VE FACIALARIN CEZASINI ÇEKMEİ VE SUÇLARININ HESABINI VERMELİDİRLER.

ÇÜNKÜ SOYKIRIMI SUÇLARI, 1948 CENEVRE KONVANSİYONUNA GÖRE ZAMAN ASIMINA TABİ DEĞİLİDİR. BU SOYKIRIMLARIN VE FACIALARIN BİRKİSMİNİ AŞAĞIDA YAYINLIYORUZ:

1.- 1909 DA TÜRKLER TARAFINDAN GILIKYADAKİ (ADANA VE CIVARINDAKİ) ERMENİLERİN SOYKIRIMINA UGRATILMASI.

2.- 24 NISAN 1915-DEN BAŞLIYARAK 1923-E KADAR BATI ERMENİSTAĞDA VE ANATOLYADA VE DOĞU TRAKYADA BÜTÜN ERMENİLERİN TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILMASI VE 5000 SENELİK ERMENİ VATANININ CALINMASI...

3.- 20 ASIRDA 1918-E KADAR, TÜRKLERİN ARABİSTAN TOPRAKLARINDA MÜSLÜMAN VE HİRİSTİYAN ARAP HALKINI SOYKIRIMINA UGRATMASI.

4.- 1915-TEN 1923-E KADAR TÜRKLER TARAFINDAN KARADENİZİN YERLİ AHALİSİ PONTUSLU RUMLARIN SOYKIRIMINA UGRATILMASI.

BİLHASSA 19 MAYIS 1919-DA MUSTAFA KEMALIN SAMSUNA AYAK BASMASINDAN SONRA SAMSUN RUM AHALİSİNİN SOYKIRIMINA UGRATILMASI (KARA SAMSUN FACIASI).

5.-1915-TEN 1923-E KADAR ANATOLYADAKİ YERLİ RUM HALKININ TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILMASI.

6.- 1915-DEN 1923-E KADAR GÜNEY-DOĞU ANATOLYADA HİRİSTİYAN SURYANI HALKININ TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILMASI.

7.-1923-DEN BAŞLIYARAK BÜGÜNE KADAR TÜRKLER TARAFINDAN DOĞU ANATOLYADA KÜRTLERİN SOYKIRIMINA UGRATILMASI.

8.-1941-DE TÜRKLERİN TATBİK ETTİKLERİ, İSTANBULDAKİ GAYRİ MÜSLİMLERİ, MADDETEN VE MANEN YIKAN VARLIK VERGİSİ FACIASI.

9.- 1941-DE İSTANBULDA "YIRMİSİNİF" DENİLEN FACIA.

1941 SENESİNDE TÜRKLER TARAFINDAN İSTANBULDA GAYRİ MUSLİM HALKIN, 25 YASINDAN 45 YASINA KADAR BÜTÜN ERKEKLERİ (SÖZ DE) ASKER DİYE TOPLATTIRILDILAR VE ANATOLYANIN İÇLERİNE SÜRGÜNE GÖNDERİLDİLER VE ESİR OLARAK TAS KİRDİRTTİLER.

VE EĞER STALİNGRAD RUS ZAFERİ OLMASAYDI BU ESİRLERİN HEPSİ ÖLDÜRÜLECEKTİ.

10.- 6-7 EYLÜL 1955 FACIASI TÜRKLER 6-7 EYLÜL 1955 AKSAMI KIBRIS BAHANESİ İLE İSTANBULDAKİ RUMLARIN, ERMENİLERİN VE DİĞER HİRİSTİYANLARIN KİLİSELERİNİ, MEZARLARINI, DÜKKANLARINI YAKIP YIKTILAR, İSTANBULU HARABEYE ÇEVİRDİLER.

VE 6-7 EYLÜL FACIASI SEBEBİ İLE, 1955-DEN SONRA, YÜZBİNLERCE RUM VE ERMENİ KORKILARINDAN İSTANBULDAN DİŞ MEMLEKETLERE KAÇTILAR.

6-7 EYLÜL 1955-DEN SONRA İSTANBUL TAMAMEN TÜRKLEŞMİŞ OLDU.

11.-1974-DE TÜRKLER, SENELERDEN BERİ HAZIRLANDIKLARI KIBRISI ISGAL PLANLARINI TATBİK ETTİLER.

VE KIBRISIN YUZDE KIRKINI ISGAL ETTİLER VE BINLERCE KIBRISLI YUNANLIYI ÖLDÜRDÜLER. 1974-DEN BUGÜNE KADAR, KIBRIS HĀLA TÜRKLERİN ISGALİNDE.

12.- 1915-TEN, 1923 E KADAR, TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILAN ERMENİLERİN, BATI ERMENİSTANDAKI, ANATOLYADAKI, DOĞU TRAKYADAKI SAHİPSİZ KALAN MALLARINA, MÜLKLERİNE, TÜRKLER ÇIKARDIKLARI EMVALI METRUKE KANUNU, SÖZ DE (SAHİPSİZ KALAN MÜLKLER KANUNU) İLE EL KOYDULAR. DAHA DOĞRUSU ERMENİLERİN MALLARINI VE MÜLKLERİNİ, KANUNA UYDURARAK ÇALDILAR.

13.- TÜRKLER TARAFINDAN SOYKIRIMINA UGRATILAN ERMENİ MİLLETİNİN ÖZ VATANI OLAN TOPRAKLARDA BULUNAN BÜTÜN TARİHİ ERMENİ ESERLERİNİ, KİLİSELERİNİ, MANASTIRLARINI, TÜRKLER ERMENİLERDEN İZ KALMASIN DIYE YIKTILARMI

İSTE SİZE TÜRKLERİN SONU GELMIYEN BARBARLIKLARININ BİR KİSMİ. VE TÜRKLERİN BU BARBARLIKLARININ NETİCESİ OLARAK 1915-E KADAR ÇOGUNLUKLA RUMLARIN VE ERMENİLERİN İKAMET ETTİĞİ ANATOLYA, 1923 YÜZ DE YÜZ MÜSÜLMAN TÜRKLERDEN OLUSAN BİR ÜLKE OLDU.

DİKKAT EDİN AVRUPA MİLLETLERİ: EGER BU FASİST VE İRKÇİ TÜRK DEVLETİNİN ELE BASILARI NAZİLER GİBİ SOYKIRIMI SUÇU İLE CEZALANDIRILMASSA, SİZ DE ANATOLYADAKİ ERMENİ VE RUM HALKLARI GİBİ, TÜRKLER TARAFINDAN YIRMI OTUZ SENE SONRA SOYKIRIMINA MARUZ KALACAKSINIZ.

UNUTMAYIN Kİ BUGÜN BİR ÇOK AVRUPA DEVLETİNDE MİLYONLARCA AFRIKALI VE TÜRK VAR.

YALINIZ FRANSADA BUGÜN ALTI MİLYON AFRIKALI VE TÜRK VAR, 20-30 SENE SONRA BUNLAR 20 MİLYON OLACAKLAR. ALMANYADA DA BUGÜN ALTI MİLYON TÜRK VAR. 20-30 SENE SONRA EN AZINDAN, ALMANYADA 20 MİLYON TÜRK OLACAK. HATIRLATALIM Kİ 1933-DE TÜRKİYEDE YALNIZ 15 MİLYON TÜRK VARDI. BUGÜN, 2005-DE TÜRKİYENİN NÜFUSU 75 MİLYON ...VE EN MÜHİMİ AMERİKALILAR VE DÜNYA PARA BABALARI TESKİLATI, SENELERDEN BERİ TÜRKLERİ AVRUPA BİRLİĞİNE SOKMAK İÇİN CALIŞIYORLAR.

VE AMERİKALILAR VE PARA BABALARI TESKİLATI TÜRKLERİ AVRUPALI YAPMAK İÇİN ÇESİTLİ DALAVERELERLE, TEHDİTLERLE VE EKONOMİK TAZYİKLERLE AVRUPA DEVLETLERİNİ ZORLUYORLAR.

BU ZORLAMANNIN SEBEBİNİ, BUGÜN HERKES BİLİYOR. "AVRUPA BİRLİĞİNİ İÇERDEN YIKMAK İÇİN".

VE ESKİ FRANSIZ CUMHURBAŞKANI GISCARD DESTAİNG-İN DEDİĞİ GİBİ: "TÜRKLERİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRDİKLERİ GÜN; AVRUPA YIKILIR"... ÇÜNKÜ, BU GÜNKÜ AVRUPALILARDA, NE 732 TARİHİNDE POITIERS-DE ARABLARIN İLERLEMESİNİ DURDURAN FRANSIZLARIN KUMANDANI CHARLES MARTEL-İN HİRİSTİYANLIK RUHU VAR, NE DE 1683 DE VIYANA KAPILARINDA OSMANLI ORDUSUNU PERİSAN EDEN POLONYA KİRALI JEAN SOBİESKI-NİN MÜCADELE AZMİ VAR.

AMERİKAN SAVUNMA BAKANİ DONALD RUMSFELD-İN DEDİĞİ GİBİ "ZAVALLI İHTİYAR VE ESKİMİS AVRUPA"

FAKAT YAHUDİ PROFÖSÖR (BÜYÜK TÜRK DOSTU) BERNARD LEWİS DAHA İLERİYİ GÖRÜYÖR VE DİYÖR Kİ: "21 YÜZ YILIN SONUNDA AVRUPA MÜSÜLMAN OLACAK". TABİ Kİ YAHUDİ PROFÖSÖR BERNARD LEWİS DÜNYA PARA BABALARINI PROGRAMLARINI ÇOK İYİ BİLİR. ONUN İÇİN BERNARD LEWİS-İN "21 ASRİN SONUNDA AVRUPA MÜSÜLMAN OLACAK" SÖZLERİ, BİR KEHANET DEĞİL, SADECE PARA BABALARI TESKİLATENİN DÜNYAYI İDARE PROGRAMLARININ AÇIKLANMASIDIR.

BU HAKİKATLERİN İSİĞİ ALTINDA TEKRAR EDELİM.

ANATOLYADAKİ ERMENİ VE RUMLAR GİBİ AVRUPALILARIN DA TÜRKLERİN SOYKIRIMINA MARUZ KALMAMALARI İÇİN VE AVRUPANNIN MÜSÜLMAN OLMASINA MANİ OLMAK İÇİN.

FASİST VE İRKÇİ TÜRK DEVLETİNİN ELEBASILARINI, NAZİ SEFLERİNE YAPTIGINIZ GİBİ SOYKIRIMI SUÇU İLE NÜRENBERG MAHKEMESİNE VERİN, VE SUÇLU TÜRKLERİ CEZALANDIRIN. 3. 2.

Ֆաշիստ և ցեղապաշտ թուրք պետութեան պարագլուխները, Նացի ղեկավարներուն նման, ցեղապանութեան յանցանքով, Նիւրնպէրկեան դատարանի մը տուէք, եւ յանցապարտ թուրքերը պատժեցէք:

ԱՆԳԻՏԱՅ ԱՆՊԷՏ

90-ամեակին արձագանգները տակաւ կը հասնին արտասահմանեան մամուլէն: Այսպէս՝ «Յառաջ» 5/5/05-էն - Մարտէլի 15-րդ և 16-րդ թաղամասերու հայ պատասխանատուները վիճաբանական դասախօսութիւններ կազմակերպած են և որուն ներկայ գտնուած են քաղաքապետը և ուրիշ քաղաքական դէմքեր: Նոյնանման երեւոյթներ կրկնուած են Ֆրանսայի բոլոր հայաբնակ անկիւններուն մէջ, միշտ ալ տեղացի ականաւոր մարդոց ներկայութեամբ: 10 հայկական եկեղեցիներու մարաթոնը - 49 քմ. երկարութեամբ: Հսկայ պաստառներ զետեղուած են քաղաքին կարեւոր տեղերը: Նոյն իսկ Շիրաք - Զոչարեան ծաղկեպսակ զետեղեցին Կոմիտաս Վարդապետի արձանին առջեւ: Մենք ալ Լիբանանի մէջ ունինք Տէր և Տիկին Նախագահ մը - որոնք հայկական արեան հետքեր ունին իրենց երակներուն մէջ- չէի՞ն կրնար 24 Ապրիլի պատարագին ներկայ գտնուիլ: Մենք «ետեւի վակօն»ի մէջ ենք - ինչպէս կ'ըսէր մեր երազային Հալէպի խենթապետ - Ակօշը:

Իսկ ԱՄՆ - Ֆրեզնօ - Սաքրամենթօ - 2 - 21 Ապրիլ - 334 քմ. քայլարշաւ տեղի ունեցած է:

- Հին ձայներիզ մը ունիմ ուր Արշակ Չօպանեան կ'ըսէ - «Ջարդով

կառավարութիւն կ'ըլլայ» - Սուլթաններ ջարդեցին մեզ, Երիտթուրքերը ջարդեցին- քանի որ կը սիրեն ջարդել: Երբ ջարդելիք չմնաց- երեւան ելաւ որ քիւրտերն ալ ջարդուելիք են- և անոնց ալ մայրը լացաւ: Խեղճ քիւրտեր - որոնք այնքան օգտակար եղած էին թուրքերուն- իրենց ջարդարարութեանց ընթացքին: Այսօր ջարդելիք չմնաց: Արդէն սկսած են ձանձրանալ...

- 240 ուսական քաղաքներու մէջ 90-ամեակի ոգեկոչումներ- Արա Աբրահամեանի ցուցմունքներով: (Nouvelle D'Arménie):

- Թուրկութ Էօզել - 1991-թ.ին Ուաշինկթընի մէջ, առաջարկած է ճանչնալ Հայկ. Ժեղասպանութիւնը - Բայց շուրջինները անմիջապէս լռեցուցած են զինք: [Նոյն տեղը]:

- Հող գողցող կառավարութիւններ գիտէինք: Այժմ կայ հող գողցող պատը, որ կը շինուի Պաղեստինի մէջ- ի խնդիր ապահովութեան...

- «Ժեղասպանութիւնը փաստող մէկ հատ իսկ փաստաթուղթ չկայ» եղեր - ըստ թրքական մամուլին: Երբ բազմաթիւ երկիրներ ճանչցան արդէն- փաստաթուղթերը թող փընտռեն այդ պետութեանց մօտ: «Թըռչուններն անգամ պիտի խնդան» ըսաւ դերձակ բարեկամս - երբ նման գաղափարներ կը յայտնուին:

- Պաղեստինի մէջ - տեմօքրատական ձեւով կ'ըլլան գործերը: Իբր

փաստ կը յիշուի 9 միլիառ տոլարի անհետացում մը - Իրաքի վերակառուցման գործընթացի մէջ, նախկին ամերիկացի կառավարիչ - Փօլ Պրեմերի օրերուն- «փառլախ» մարդը՝ եթէ կը յիշէք: Այս հերոսութեան համար, Պուշ գայն պարգևատրեց «Ազատութեան» շքանշանով: Եթէ 18 միլիառ «ուտէր» - կարծեմ 2 շքանշանի կ'արժանանար- այս մեր «փառլախ օղլան»ը և, հաւանաբար, մարսողական դժուարութիւն ունենար:

- Լ.Բ.Ը.Մ.ի հիմնադիր Պօղոս Նուպար Փաշայի կեանքին պատմութիւնը [1851-1930] - պէտք եղած ձեւով չէ գրուած - կ'ըսէ պատմաբան Անահիտ Տէր Մինասեան - (Il attend toujours son histoire) - «Յառաջ» 8/5/05-: Ահաւասիկ հիանալի առիթ մը վերին մարմնին համար - իրենց ներկայութիւնը արդարացնելու: Գոնէ 100-ամեակին առթիւ գեղեցիկ անակնկալ մըն ալ ըլլար: Ո՛վ գիտէրեւս ալ պատրաստութեան մէջ է:

- Տեղ մը ընթերցած եմ - «Դուք հարուստ էք այնքան, որքան Չեր գրադարանին մէջ ունիք տակաւին չկարդացուած գրքեր»: Մեկնաբանողներ կա՞ն...

- Վերջին տարիներուն, գիրքերու յատկացուած մրցանակներու թիւը զգալիօրէն աւելցած է: Փառք Աստուծոյ: Բայց երբեմն այնքան մեծ թիւով գիրքեր կը տպուին, որ ամէնէն տոկուն և խանդավառ ընթերցողն իսկ պահ մը գլխու պտոյտ կ'ունենայ: Կ'իմանամ, թէ Հայաստանի մէջ տարին մօտ 1000 անուն գիրք լոյս կը տեսնէ: Անհաւատալի՛ բայց իրաւ: Բոլոր լոյս տեսնող հատորներն ալ արդեօք կարելոր կամ կենսակա՞ն են...

Իրերու այս կացութեան մէջ - ուրեմն, կ'առաջարկեմ որ մրցանակ մըն ալ հաստատուի այն գրողներուն, որոնք քաջութիւնը կ'ունենան իրենց գիրքերը չհրատարակելու...

- Գոնիայի մէջ - թուրք մը, աղբանոց քրքրած ատեն, կը գտնէ 18 և 19-րդ դարերու Օսմանեան Դիւաններ - որոնք դատարանի մը արձանագրութիւններ են- «Յառաջ» 5/4/05: Կառավարական գուրգուրանք...

- Դարձեալ - նոյն տեղը- կը կարդանք, թէ Թուրքիոյ մէջ 300,000 օրինակ սպառուած է «Մետաղի Փոթորիկ» անուն գիրքէն, որ կը նկարագրէ Ամերիկացիներու յարձակումը Թուրքիոյ վրայ - 2007-թ.ին: Ողջ մնացողը պիտի տեսնէ անշուշտ, բայց կ'արժէ որ հոգեբան մը վերլուծէ այս հոգեվիճակը - և բացատրէ այդքան մեծ թիւով գիրքերու սպառումը:

- Ամէն տարի - Մարտ 5-8, Ֆիլատելֆիոյ (ԱՄՆ) մէջ տեղի կ'ունենայ ողջակիզումի միջազգային գիտաժողով: Այս տարի նշուած է նաեւ հայկական ցեղասպանութիւնը - և ողջակիզման մասնագէտներ, Փրօֆ. Վահագն Տատրեանը պարգեւատրած են յատուկ շքանշանով մը: Զինթրնէն առաջ և ետք - հրեաներու ճնշումով - ԱՄՆ-ի նախագահները չեն ճանչնար Հայկ. Ցեղասպանութիւնը:

Վստահելի հրեայ մը կա՞յ արդեօք...

- Տակաւին մօտիկ անցեալին մէջ - Տարեգիրքեր կը տպուէին՝ Պոլիս, Սուրիա, Լիբանան, Ֆրանսա, ԱՄՆ եւայլն: Այս տարեգիրքները, տուեալ տարւոյն զանազան անցուդարձերը կը նկարագրէին, պատկերազարդ, և շատ հետաքրքրական կ'ըլլային - և ապագային ալ իրենց արժեքէն ոչինչ կը պակսէր: Բացառիկ է Թէոդիկի Տարեցոյցներու շարքը - «Կավոօշ»ը, ինչպէս նաեւ բժշկական, գաւառական տարեցոյցեր, երբեմն՝ անձնական - Ե. Օտեան, Կիկօ, Նաւասարդ - [Դ. Վարուժան և Սիրունի] - որուն վերջին թիւը 1914-թ.ին լոյս տեսաւ: Պէյրութ՝ կրնանք յիշել Կ. Գեորգեանի «Ամենուն Տարեգիրքը» խորագրով - մէկ ուղղութեամբ:

Կ'արժէ, որ տարեգիրքերու կամ, տարեցոյցներու հարցը լրջօրէն ուսումնասիրուի: Ծատ հետաքրքրական «հին» նորութիւններ կրնանք ունենալ:

Այժմ դադրած է այս բարի սովորութիւնը - ընթերցող թէ պատրաստող կը պակսի...

- Վերջապէս ստացայ հայերէն նամակ մը հայերէն ստորագրութեամբ: Վահան Թէքէեան վարժարանի Տիկնանց Յանձնախումբէն:

Հապա ի՞նչ ըսենք այն բազմաթիւ նամակագիրներուն որոնք հայերէն նամակը անգլերէնով կ'ստորագրեն - և որոնք կը ներկայացնեն «պօյով-պօսով» վարչութիւններ: Ծատ կը փափաքիմ համոզիչ կէս պատասխան մը ստանալ:

Կար ու չկար հայ ակումբ մը կար: Մուտքի պատերուն վրայ գրեթէ բոլոր յայտարարութիւնները Ծէլքսբիրերէն էին: Ինչո՞ւ կ'ստիպեն որ մենք անգլերէն կարդանք - հաւանաբար մեր անգլերէնը զօրացընելու համար է, ինչ որ իրենց ալ վերջին հոգն է...

- Մեր կարգ մը ակումբները «նարտ»ի և «պլօթ»ի դաստիարակիչ մրցաշարքեր կը կազմակերպեն: Պիտի առաջարկէի որ նման հանդիպումներու ընթացքին - խաղացողներուն հրամցեն դասական

երաժշտութիւն- «Անոյշ», Ա. Խաչատուրեանի concerto-ներէն, Ալ. Յարութիւնեանի «Սայեաթ Նովա» օբերան, առաւել՝ ասմունքներ- միջնարարին - սուրճի ընթացքին...

Օրուայ շահողներուն ալ կարելի է գիրքեր նուիրել...

- Հագիւ 15 տարեկան, կօշիկի ներկարար, թխադէմ, գեղեցիկ և փայլուն աչքերով ուշիմ պատանի մըն է Ահմէտը: Հարցուցի, թէ ի՞նչ ազգի է - «թիւրքմէն» եմ, - ըսաւ, - Սուրիայէն եմք- շատ ուզեցի դպրոց երթալ, բայց հայրս չղրկեց - աղքատ եմք- բայց ես Սուրիոյ բոլոր կողմերը պտտած եմ: Այն մարդը որ իր երկիրը չէ պտտած - ըսել է թէ իր երկիրը չի սիրեր: (Կ'երեւի Սուրիան իր հայրենիքը կը նկատէ): Դպրոցի մասին խօսած ատեն, աչքերը լեցունեցան, բայց ինքզինք զսպեց և նիւթը փոխեց: «Ուստա, ես քեզ շատ կը սիրեմ - սատեղէն 1000 ոսկի մը տուր որ հաց գնեմ - եթէ քեզ չսիրեմ, քեզմէ դրամ կ'ուզե՞մ»: Համոզելու այնպէս ձեւեր ունէր այս պատանին, որ չէիր կրնար մերժել: Երբեմն ալ վիճակահանութեան տոմս կը ծախէր, և այնպիսի լեզու մը կը թափէր, որ ասի-իբերան կը մնայիր: Այս խլէզին ո՞րկէ համոզելու այսքան ձիրք: Երբեմն ալ շոթունքի կամ

եղունգի ներկ կ'ուզէր, տանելու «Հալէպի քրոջը զոր շատ կը սիրէր» և կը խոստանար Հալէպէն ինծի նուէր մը բերել...

Եթէ ուսեալ ըլլար - ի՞նչ կ'ըլլար արդեօք: Ո՛վ գիտէ:

- Ժ. Փ. Ռաֆարէն - Ֆրանսացի նշանաւոր քաղաքական մարդ մը - ըսած է - «Այրի կիները աւելի կ'ապրին քան իրենց ամուսինները»...

Ահաւասիկ քաղաքական մարդ մը, որու խօսքին կարելի է հաւատալ:

**

Նոր և անծանօթ բառեր -

Նրբերշիկ = «Չաուրմա» - Հայաստանէն: Անոյշ ըրէք:

Սոնքութիւն = Չափազանց գիրութիւն: Նրբերշիկ չուտել:

Թատրոնանուագ = Opera - (Opera-ն աւելի կարճ է):

Խուսանուագ = Fugue (խուսափող նուագ): Բարդ կառոյցով բազմաձայն երաժշտական երկ: Ասոր մասնագէտն է Ժ. Ս. Պախ: Եւ նշանաւոր է իր Toccatta and Fugue-ը:

Այս նոր բառերու մասին եթէ ոեւէ առարկութիւն ընողներ կան - թող հաճին մինչեւ 25 ժամ տեղեկացնել խմբագրութեան:

**

- Փա՛րջ Աստուծոյ - որեւէ մէկուն պարտք չունիմ:

- Իրա՞ւ - ինչպէ՞ս կ'ըլլայ...

- Այո՛, ոեւէ մէկը ինծի պարտքի ապրանք կամ դրամ չտուաւ...

ԻՆՉՈՒ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԸ ՏԵԻԱԲԱՐ ԿԸ ԶԱՐՈՋԵՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

Բայց, քանի մը ամիս առաջ, կրկին մամուլէն տեղեկացանք, թէ DIEUDONNÉ GUADELOUPE-էն [ֆրանսական գաղթավայր - կղզիներ, Ամերիկայի բացերը] ֆրանսա վերադարձին, օդակայանին մէջ, Իսրայէլէն յատուկ եկած չորս հրեաներու կողմէ ծեծի ենթարկուած և վիրաւորուած է:

Բնական է՝ այս անկարելոր դէպքը, հասկնալի պատճառներով, շատ արձագանգ չ'ունենար:

Բայց յետոյ, DIEUDONNÉ Ալներիա կ'երթայ և հոն իր թատերական ներկայացումէն յետոյ, մամուլը ասուլիս մը կը կազմակերպէ, և մինչեւ հիմա շատ շատերուն պակասած համարձակութեամբ մը «իրականութիւնները» լրագրողներուն «CAMERA» ներուն առջեւ կը հրապարակէ:

DIEUDONNÉ-ին այս մերկացումները նոյնութեամբ տալու պիտի ջանանք: Ահա, իր ըսածները՝ Հրեական ցեղասպանութիւնը՝ SHOAH-ն «Յիշատակելի պոռնկագրութիւն մըն է»:

«Եւ ասիկա ըսողը ես չեմ: Իսրայէլացի պատմագէտ IDITH ZERTHOL-ն է»:

«Ինչո՞ւ տեւաբար կը յիշատակուի հրեական SHOAH-ն: Եւ չի յիշատակուիր 400 տարիներ տեւած սեւամորթներուն գերութեան ողբերգութիւնը»:

«Ինչո՞ւ ֆրանսական շարժանկարչութեան Սիոնիստ իշխանաւորները կը

մերժեն սեւամորթներուն գերավաճառութեան մասին ֆիլմ մը պատրաստել: Մինչդեռ իրենք, հանրութեան դրամովը հրեական ցեղասպանութեան մասին (SHOAH) 150 (հարիւր յիսուն) ֆիլմեր պատրաստեցին»:

«Ֆրանսայի մէջ, ամենակարելոր բոլոր պաշտօնները, հրեաներուն կողմէ գրաւուած են»:

«Ֆրանսայի բոլոր ղեկավարները և պատասխանատուները ամբողջականօրէն ենթակայ են CRIF-ին կամքին»: [CRIF = Հրեական Հիմնարկներու Ներկայացուցչական Խորհուրդ]: (CONSEIL REPRESENTATIF DES INSTITUTIONS JUIVES DE FRANCE).

«Ռաֆարէն յետոյքը կը լիզէ այդ խաբէբաներուն և մաֆիոզներու խմբակին, որ ֆրանսական պետութիւնը քաղաքացիական պատերազմի պիտի տանի»...:

Այստեղ կ'աւարտին՝ DIEUDONNÉ-ին ֆրանսական մամուլին մէջ հրատարակուած յայտարարութիւնները:

Բայց, այսքանն անգամ, DIEUDONNÉ-ին ցուցաբերած բացառիկ քաղաքացիական քաջութեան համար, մեր մէջ հիացման զգացումներ կ'ստեղծէ:

Որովհետեւ DIEUDONNÉ, խառնածին սեւամորթ արուեստագէտը, ոչ մէկ Եւրոպացի քրիստոնեային չունեցած համարձակութիւնը ունեցաւ իրականութիւնները ըսելու մէջ: Ճշմարտութիւնը ըսաւ թէ՛ ֆրանսացիներուն և թէ՛ հրեաներուն երեսին:

ՄԵՐ ԱՅՍ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՉՕՆԵՆՔ՝
 ԿԵՐՋԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿՆԵՐՈՒ
 ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ԻՐԱԽԱԲԱՆ՝
 ՄԵԹՐ ԳԱՍՊԱՐ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻՆ

«ԵՐԲԵՄՆ, ՄԵԿ ՆԿԱՐ ԾԱՏ ԱԻԵԼԻ ԱՋԴԵԾԻԿ Է
 ԲԱՆ՝ ՀԱՋԱՐ ԷՋՆՈՅ ՀԱՏՈՐ ՄԸ» MAO TSE-TOUNG

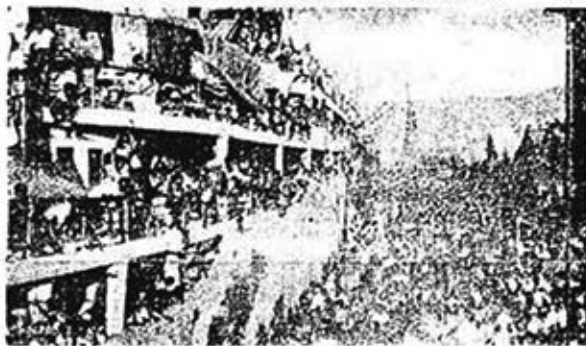
ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԾՐՋԱՆԱԿԻ
 ՄԻՈՒԹԵԱՆ 2005-Թ.Ի ՏԱՐԵՑՈՅԾԻՆ ԱՌԱՋԻՆ
 ԷՋԻՆ ԵՐԵՔ ՆԿԱՐՆԵՐԸ -
 ԵՐԵՔ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ՝ ԵՐԵՔ ՀԱՏՈՐՆՈՅ
 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՈՒԻԲԵՆԵԱՆ)

1915 ԲՈՆԱԳԱՂՈՒ, ՆՕՍՐԱՅՈՒՄ

70-ԱՄԵԱՅ ԼՈՒՍԱԻՈՐ ԸՆԴՄԻՋՈՒՄ՝ ԶԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ, ԽՏԱՑՈՒՄ

2005 ԿՐԿԻՆ ՆՕՍՐԱՅՈՒՄ, ԱՐՏԱԳԱՂՈՒ

ՓԱՆՈՒԿՆՑ ՋԱՆԱԳԱՅ ԵՐԿՐԻՅ

ՈՒՐ Է ԵՒՔԸ...

դովուրդ մը:

2005-թ.ի, Նոր Տարուայ սեմին էր:

«Լիբանանահայ Գրական Ծրջանակ» միութեան Ատենապետ՝ յարգարժան Խոսրով Նահարեանէն, Նոր Տարուայ իբրեւ նուէր, «Գրական Ծրջանակ»ի հրատարակած տարեցոյցը ստացանք:

Բայց ասիկա, տարեցոյց մը ըլլալէ աւելի բան մըն էր: Ասիկա՝ արդարախօսութեան մատեան մըն էր:

Այս տարեցոյցը՝ իսկական «Ռումբ» մըն էր սուտերը փարատող, իրականութիւնները մէջտեղ հանող պայթուցիկ մը:

Մեթր Գասպար Տէրտէրեանի խմբագրութեամբ հրատարակուած այս բացառիկ «Տարեցոյց-հատորը», Եղեռնի պատմութեան իրական պատասխանատուները արդարութեան պատին կը գամէր:

«Հատորին ամէն մէկ էջը՝ հայկական ողբերգութեան իսկական ակունքները կ'իջներ:

Սիոնիստական ա՛յն ակունքները որոնք, ճոն Կիրակոսեանին վախճանումէն յետոյ, ներկայի կարգ մը մեծ կարծուած պատմագէտներուն կողմէ գիտակցաբար և բոլորովին մոռացութեան ենթարկուած էին:

Մենք, 1997-թ.ներէն ի վեր, ծանօթ ենք Մեթր Գ. Տէրտէրեանի գրութիւններուն:

31-5-1997-թ.ին «Նայիրի»ի մէջ, իր մասին սապէս գրած էինք՝

«Մեզի համար նորութիւն եղաւ, Մեթր Գ. Տէրտէրեանի 1990-ին Պէյրութ հրատարակած «Սիոնիզմի և Փանթուրքիզմի առնչութիւնները» խորագրով գրքոյկը:

Մեթր Գ. Տէրտէրեանին վաւերական այս ուսումնասիրութիւնը, գալիք հայ պատմաբաններուն համար, շատ կարեւոր աղբիւր մըն է:

Կը մաղթենք և կը յուսանք որ ան, հայկական ցեղասպանութեան ներքին ծալքերուն և բուն պատասխանատուներուն վրայ լոյս սփռող իր ուսումնասիրութիւնները շարունակելու նոր առիթներ կ'ունենայ:

31-5-1997 «Նայիրի»

Եւ, Մեթր Գ. Տէրտէրեան շարունակեց ստեղծագործական աշխատանքը – Ապացոյցներէն մէկն ալ այս գանձ-տարեցոյցն է:

Եւ այստեղ պիտի ջանանք այս հրատարակութեան էջերը պեղելու: Անոր Յունուար 2005-ի առաջին էջը յատկացուած է՝ Հայոց պատմութեան ամէնէն կարեւոր հարցերէն մէկուն – Հայաստանի Ազգային Ակադեմիայ-ի Արեւելագիտութեան ինստիտուտի բաժնի աւագ գիտաշխատող Դիմիտրի Սարգսեան, «Ուրարտական Պետութեան Հայկական Ծագումը» վերտարութեամբ գրութեան մէջ կ'ապացուցանէ, թէ հայերը՝ եկուոր ժողովուրդ չեն, այլ՝ այդ հողերուն 5000 տարուան բնակիչները:

Ճաւալի է հետեւեալ իրավիճակի հաստատումը մեր կողմէ – ինչպէս քիչ մը ամէն մարդի մէջ եղածին պէս՝ հայերու հայրենիքի հարցի պարագային ալ, Սինիստ հրեաները (իբր թէ) պատմական փաստերով կը ջանան մեզ նուաստացնել: Այս հակահայ արարքները կը կատարուին Ամերիկեան և Եւրոպական համալսարաններու մէջ, հայագիտական ամպիոններուն (չես գիտեր ինչպէս տիրացած) հրեայ դասախօս փրօֆ.–ներու կողմէ որոնք, իբր թէ, հայ լեզուի, պատմութեան և գրականութեան հմուտ գիտնականներ են:

Այս «հայագէտ» հրեայ փրոֆէսորներէն մէկն է՝ Ամերիկայի համալսարաններուն մէջ հայագիտութիւն դասաւանդող JAMES RUSSELL-ը:

Այս անձը, դիպուածով տեսանք, տեսաերիզի (video) մէջ:

1997-ին, Արեւելեան Ամերիկայի (այդպէս կոչուած) Անթիլիասական հայկական եկեղեցույ առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճեան, դէպի Արեւմտեան Հայաստան ուխտագնացութիւն մը կը կազմակերպէ:

Եւ այս ուխտագնացութեան կը մասնակցին շատ մը ամերիկահայ հայրենասէրներ, որ իրենց պապերուն հայրենի հողը կարենան տեսնել:

Եւ չենք գիտեր ինչո՞ւ, Մեսրոպ Արք. Աշճեան «Փայլուն» գաղափարը կ'ունենայ հրեայ փրօֆ. JAMES RUSSELL-ը այս ճամբորդութեան մասնակից ընելու: Բնական է, որ Մեսրոպ Սրբազանին նպատակն էր՝ այս ուխտագնացութիւնը video-ի առնել և յետոյ զայն ամերիկահայերուն ցուցադրել: Եւ այս Video-ի վրայ նկարահանման գործը սքանչելի ձեւով կը կատարէ ամերիկահայ Արմէն Արոյեանը: Որուն շնորհիւ այսօր, Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ ունինք քսանէ աւելի (իրաքանչիւրը երկու ժամնոց) տեսաերիզներ՝ Արեւմտեան Հայաստանի շատ մը քաղաքներու, պատմական վայրերու, փլատակ եկեղեցիներու և վանքերու տխուր նկարներով:

Արդեօք, Ամերիկայի մէջ, հայոց պատմութիւնը գիտցող և անգլիախօս հայեր չկայի՞ն, որ Մեսրոպ Աշճեան, այս հրեայ J. RUSSELL-ը հետը տարած է:

Ինք շատ լաւ գիտնալու էր, որ այս ամերիկացի Փրօֆ.ը, «Հայերուն՝ Ուրարտուի հողերը գրաւած ու «Եկուոր Ազգ» մը ըլլալը կը դասաւանդէր համալսարաններու մէջ: Եւ այս հրեայ դասախօսը, Մեսրոպ Աշճեան Սրբազանին դէպի Արեւմտեան Հայաստան կազմակերպած ուխտագնացութեան video-ներուն վրայ, մանաւանդ Վանի մէջ Ուրարտական սեպագրութիւններու ցուցադրման պահուն կրկին պնդեց իր վարկածին վրայ, թէ հայերը եկուոր ժողովուրդ մըն են:

Անմիջապէս անելցնենք սակայն, որ Մեսրոպ Արք. Աշճեանին գործած սխալը ոչինչ էր, Հայաստանի Ազգային հեռատեսիլին ըրածին հետ համեմատած:

24 Ապրիլ 2005-ին էր: Հայաստանի պետական հեռատեսիլէն կը դիտէինք 1915-ի Եղեռնի 90-ամեակին վերաբերեալ յայտագրին սփռումները:

Դիտեցինք միլիոնաւոր հայերու Եղեռնի Յուշարձան այցելութիւնը: Տրուեցան նաեւ, 24 Ապրիլի 1915-ի մասին, պատմական եղելութիւններ ու մեկնաբանութիւն:

Եւ ցուցադրուեցան նաեւ, հայ Ազգին պատմական անցեալէն դրուագներ: Եւ այն օրը, Երեւանի հեռատեսիլի («Հ-1») պաստառին վրայ, մեզի համար անհաւատալի բան մը պատահեցաւ:

Հայոց պատմութեան իբր մասնագետ՝ խօսեցուցին JAMES RUSSELL-ը:

Եւ ան կրկնեց իր հրեական ներշնչումով յանկերգը՝ «Հայերը, Զ. Ա. 7-րդ դարուն, Թրակիայէն գալով գրաւած են Ուրարտական հողերը»:

Այսինքն, հայերը՝ «Եկուոր» ժողովուրդ են, տեղացի ժողովուրդ մը չեն: Հրեան ըսել կ'ուզէ, որ «Հայերը գրաւեցին Ուրարտացիներուն հողերը: Եւ յետոյ, թուրքերն ալ եկան, և անոնք ալ գրաւեցին հայերուն հողերը: Հայերը, թուրքերուն նման «Եկուոր» ժողովուրդ են: Այնպէս որ, հայերը՝ թուրքերուն դէմ գանգատելու իրաւունք չունին»:

Եւ կրնա՞ք երեւակայել – այս լեռի-
րանքը կատարուեցաւ Հայաստանի
պետական հեռատեսիլէն; և 24 Ապրիլ
1915-ին՝ Հայկական Մեծ Եղեռնի օրը:
Երբ պետութիւն մը իր պատմութիւնը
չի՛ գիտեր, և կը թոյլատրէ որ հայոց
պատմութիւնը հայուն թշնամիներուն
կողմէ և այն ալ 24 Ապրիլ 2005-ի օրը
հայկական հեռատեսիլէն «սրբապըղ-
ծըլի», այդ հայանուն պետութիւնը՝
Սիոնիստներու մանկլաւիկը եղող պե-
տութիւն չէ՞ք նկատեր:

Ահա՛ Դիմիտրի Սարգսեան, իր գրու-
թեան մէջ հանգամանօրէն կ'ապա-
ցուցանէր, թէ Հայերը՝ Ուրարտացի-
ներուն հողերը գրաւած «եկուոր»
ժողովուրդ մը չեն, այլ՝ այդ հողերուն,
պատմութեան գիտցուած թուական-
ներէն ի վեր տէրը եղող տեղացի ժո-

~

«Լիբանանահայ Գրական Ծրջանակ»-ին հրատարակած 2005-ի տարեցոյցին
մէջ, մեզ համար կարեւորագոյն էջերը կը կազմեն Մեթր Գասպար Տէրտէրեանի
գրութիւնները: Մանաւանդ՝ «Երիտթուրքերուն Մանկաբարձները» վերնագրով
իր ուսումնասիրութիւնը՝ մենք կը հաւատանք որ ան, բոլոր հայրենասէր հայե-
րուն համար տեսակ մը դասագիրք-աղօթագիրք մը պէտք է ըլլայ, որ հայերը
գիտնան իրականութիւնները: Եւ հասկնան, թէ «Ո՛վ է հայուն թշնամին և ո՛վ է
հայուն բարեկամը»: Եւ դժբախտաբար այսօր, շատ հայեր չեն գիտեր իրենց
իսկական պատմութիւնը:

Որովհետեւ հայոց պատմութիւնը կը ներկայացուի հայուն թշնամիներուն և
անոնց գործակալները եղող հայերու կողմէ, բոլորովին սուտերու վրայ հիմնը-
լած տուեալներով... և ասոր համոզուելու համար, կարդացէք ու կրկին կարդա-
ցէք Մեթր Գ. Տէրտէրեանի «Երիտ- թուրքերու Մանկաբարձները» բացառիկ
գրութիւնը:

Հայերը տեւական կու լան, որ թուրքերը 1915-թ.ին եղեռնի ենթարկեցին հա-
յերը:

Այո, ճիշդ է. թուրքերը մինչեւ 1915-թ.ը և անկէ վերջ ալ՝ դահիճները եղան
հայերուն:

Բայց, ովքե՞ր էին այդ թուրք դահիճներուն ջարդի հրաման տուողները: Ով-
քե՞ր էին վարագոյրին ետեւէն թուրքերուն սանձերը բռնողները: Ովքե՞ր էին
հայերուն եղեռնը ծրագրողները:

Մեթր Գ. Տէրտէրեան «Երիտ. Թուրքերու Մանկաբարձները» գրութեան մէջ
անհերքելի փաստերով կ'ապացուցանէ թէ՛

1.- Թրքական փանթուրանիզմի վարդապետութիւնը և...

2.- Երիտ Թուրքերու կազմակերպութիւնը և...

3.- Իթթիհատ Վէ Թերաքքի կուսակցութիւնը ստեղծողները՝ բոլորն ալ (→ էջ 28) 3

ՎԵՐՋԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱՎՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ... (Ծար Էջ 2-էն)

հրեայ սիոնիստներն էին, որոնք իրենց ապագայ ծրագիրներուն համար պատրաստեցին 24 Ապրիլ 1915-թ.ի Հայկական Եղեռնը:

Առանց այս իրականութիւնները գիտնալու՝ Հայ Ազգը արդարութիւն փնտռելու իր աշխատանքներուն մէջ տեղ մը չի հասնիր: Ինչպէս որ 1915-թ.էն մինչեւ այսօր, Եղեռնէն 90 տարիներ ետք, գրեթէ տեղ մը չենք հասած:

Եւ մեզ համար ամէնէն ցաւալին՝ Հայաստանի մէջ 24 Ապրիլ 2005-թ.ին, հայկական պետական հեռատեսիլէն Եղեռնի պատմութիւնը տալու ընթացքին, «Երիտ- Թուրքերու» և «Իթթիհատ Վէ Թերաքքի»ի անունը միայն մէկ անգամ նշուեցաւ. եւ՛ այսքա՛ն: Եւ երբեք չըսուեցաւ, թէ այս Երիտ. Թուրքերը և «Իթթիհատ Վէ Թերաքքի» կուսակցութիւնը հիմնուած են Սելանիկի մէջ, հրեայ ֆարմասոններու կողմէ: Եւ այս հրեածին ֆարմասոն Իթթիհատականներուն հետ- ցաւով յիշենք- գործակցեցաւ Լ.Յ.Դ.Գ մինչեւ 24 Ապրիլ 1915-թ.ը: Այս մասին ոչ մէկ ակնարկութիւն եղաւ:

Ընդհակառակը՝ Հայաստանի պետական հեռատեսիլէն փառաբանուեցաւ ֆարմասոն և Թալաթին «եղբայր» եղող Գրիգոր Ջօհրապը, որ իր տխմարութեան հասնող միամտութեամբը, 24 Ապրիլ 1915-թ.ի Եղեռնին պատասխանատուներէն (կանխատեսած չըլլալուն համար) մէկը եղած է... ..Այստեղ կրկին ու կրկին կ'ուզենք շնորհաւորել Մեթր Գ. Տերտերեանը՝ իր բացառիկ իրատեսական ու պատմա-իրաւաբանական գրութիւններուն համար, որ կ'իջնէ մինչեւ չարութեան խոր ակունքները՝ հայրենասիրական ոգիով:

Եւ կրկին կը մաղթենք, որ Մեթր Գ. Տերտերեան շարունակէ իր գրութիւններով հայ հայրենասէր երիտասարդութիւնը առաջնորդել դէպի «Իրականութիւն»

և «Արդարութիւն»:

Կը կարծենք, որ վերջերս, բոլոր հայրենասէր հայերուն ուշադրութիւնը գրաւած է, որ 2000-թ.էն ի վեր, Եւրոպական պետութիւններու կողմէ հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունելու աշխատանքներ կը տարուին:

Մինչդէռ, մինչեւ սա վերջին տարիները, թրքական սպառնալիքներէն վախճալով, Եւրոպացիք հայկական ցեղասպանութիւնը ճանչնալու մասին բնաւ չէին մտածեր:

Ի՞նչ եղաւ, որ սա վերջին տարիներուն, գաղափար փոխեցին Եւրոպացիները:

Կը կարծենք, որ այս հարցի մէջ, շատ մը քաղաքական ազդակներ կան:

Առաջնակարգ շարժառիթներէն մէկն է՝ թուրքերուն Եւրոպական Միութիւն մտնելուն արգելք ըլլալ: Եւ Եւրոպացիները անդամակցութեան համար պայման կը դնեն թուրքերուն, որ հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունին:

Եւրոպացիները շատ լաւ գիտեն, թէ թուրքերը՝ հայկական Սփիւռքին ըմբռնած ձեւով «Ցեղասպանութիւն»ը չեն կրնար ընդունիլ: Որովհետեւ ցեղասպանութեան ճանաչումէն անմիջապէս ետք, կու գայ «Հողային հատուցումներ»ու պահանջը: Այս պատճառաւ թուրքերը կ'ուզեն՝ 1915-թ.ի Եղեռնի բուն զոհերը եղող հայկական Սփիւռքը անտեսել ու մեկուսացնել, և Հայաստանի ներկայ պետութեան հետ բանակցիլ:

Իրականութեան մէջ այսօրուան Հայաստանի պետութիւնը՝ հայկական ցեղասպանութեան հետ ո՛չ հոգեկան, ո՛չ ալ իրաւագիտական տեսակետով կապ ունի:

Այսօրուան Հայաստանի պետութիւնը՝ բուն Հայաստանի հողերուն հազիւ հարիւրին տասը միայն կը ներկայացնէ: Եւ այս պետութեան ներկայի ղեկավարները, [որոնց ընտանիքները, իրենց լայն մեծամասնութեամբ, 1915-թ.ի Եղեռնի ողբերգութիւնը իրենց մորթին վրայ չեն զգացած] այսօրուան Հայաստանի գոյութիւնը (իբր թէ) ապահովելու համար պատրաստ են, առանց պայմանի թուրքերուն հետ համաձայնելու և բարեկամանալու:

Եւ ամէնէն ցաւալին՝ այսօրուան Հայաստանի ղեկավարները, քանի մը հարիւր միլիոն տոլարը իրենց գրպանը նետելու հեռանկարով, պատրաստ են 1915-թ.ի Եղեռնը մոռնալ - և թաղել...:

(→էջ 5)

Քեմալին «ժողովական կառավարութիւնը» կը կոչէր «Աւագակներու հրոսախումբ»

Պոլսոյ Օսմանեան կառավարութեան ախտաճանաչումը շատ ճիշդ էր:

Որովհետեւ, 24 Ապրիլ 1915-ի հայկական ցեղասպանութեան բոլոր դահիճները, հրոսախմբակաւ աւագակները, բոլոր մարդասպաններու և գողերու խմբակները և բոլոր իթթիհատ վէթերաքքի կուսակցութեան ղեկավարները, մեծէն մինչեւ պզտիկը, Մուսթաֆա Քեմալին հրամանին ենթարկուած էին:

Անաթոլիական բոլոր քաղաքներուն, գիւղաքաղաքներուն և գիւղերուն մէջ, 24 Ապրիլ 1915-ին սկսած հայկական ցեղասպանութեան գործադրիչները, այսինքն՝ հայ ազգին ցեղասպանութեան անպատիժ մնացած դահիճները կրկին «գործի» սկսան:

Եւ Անգարայի Մուսթաֆա Քեմալի կառավարութեան այս դահիճներու բանակը, Անաթոլիոյ մէջ ջարդէն վերապրող հայերը և յոյները վայրագօրէն սպաննեցին:

Եւ Թալաթ փաշայով սկսած Անաթոլիան հայերէն մաքրագործելու ճրագիրը, աւելի մեծ չափով Մուսթաֆա Քեմալին աւագակներու հրոսախումբերը իրագործեցին:

Եւ այսօր, աւելի շատ Թալաթ փաշային անունը կը տրուի իբր ցեղասպանութեան պարագլուխ:

Իրականութեան մէջ, Մուսթաֆա Քեմալին գործադրած ցեղասպանութիւնը և ցեղային մաքրագործումը՝ Թալաթ փաշայինէն աւելի մեծ և շատ աւելի սարսափելի է:

Եւ այսօր մեր տրամաբանութիւնը, մեր խիղճը հարց մը կայ որ չի կրնար ըմբռնել և չի կրնար ընդունիլ — Ինչո՞ւ, այսքան մեծ, այսքան սարսափելի ցեղասպանութիւններ և ցեղային մաքրագործումներ, մինչեւ այսօր անպատիժ մնացած են:

Իբր թէ Արդարութեան կառոյցը, մէկ հոգի մեռցնող մարդասպանը մահուան կը դատապարտէ, և կամ՝ ցկեանս բանտարկութեան:

Ինչպէ՞ս կարելի է, որ քսաներորդ դարուն և ամբողջ աշխարհի աչքին առջեւ, հայ ազգը ցեղասպանութեան ենթարկուի, Անաթոլիոյ մէջ յոյները ցեղասպանութեան ենթարկուին, Անաթոլիոյ ժողովուրդը ցեղային մաքրագործման ենթարկուի, Անաթոլիան յոյներէն և հայերէն բոլորովին մաքրագործուի և այս ցեղասպանութիւններն ու ցեղային մաքրագործումները կատարողները մինչեւ այսօր պատժուած չըլլան:

Այս անիրաւութիւնն ու այս անարդարութիւնը, «Մարդ» ըլլալով, չենք կրնար ընդունիլ:

Մէկ կողմէ՝ Գերմանիոյ մէջ սպաննուած հրեաներուն համար գերմանացիները մինչեւ այսօր կը պատժուին, բայց 1915-էն մինչեւ 1923 միլիոնաւոր և միլիոնաւոր չայ, Յոյն և Ասորի սպաննող թուրքերը անպատիժ կը մնան:

Մենք կը հաւատանք, որ մարդկութիւնը «Մարդ» ըլլալով կարենալ ապրելու համար ստիպուած է, ԹՈՒՐԲ ԸՍՈՒԱՄ ԴԱՅԻՃՆԵՐՈՒ ՑԵՂԱԽՈՒՄԲԸ, ՅԱՆՈՒՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԺԵԼ:

Միայն այս ձեւով, թուրքերուն վայրագութիւններուն վերջ կրնայ տրուիլ:

Յ.Զ.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 5
S U Ç L U L A R K İ M ?

1948 CENEVRE KONVANSİYONUNA GÖRE SOYKIRIMI SUÇLARI ZAMAN ASIMINA TABİ DEĞİLDİR BUNA GÖRE: BİRİNCİ SUÇLU, SOYKIRIMINI GERÇEKLESTİREN İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN İDARESİNDE 1915-DEKİ TÜRK HÜKÜMETİ DİR.

FAKAT, CENEVRE KONVANSİYONU "SOYKIRIMI SUÇLARI ZAMAN ASIMINA TABİ DEĞİLDİR" DEDİĞİNE GÖRE VE 1915-DEN 90 SENE SONRA, BUGÜN, İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN SUÇLULARINDAN HIÇ BİRİ HAYATTA OLMADIKLARINA GÖRE, VE ZAMAN ASIMINA TABİ OLMİYAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ BUGÜNKÜ SUÇLULARI KİMLERDİR ?

HIÇ SÜPE YOK KI BUGÜNKÜ SUÇLULAR 1915 İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN TAM MANASI İLE (MANEN VE MADDEDEN) VARISI OLAN BUGÜNKÜ TÜRK DEVLETİNİN HAKIKİ ELEBASILARIDIR.

24 NISAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ SUÇLULARI OLAN İTTİHATÇILARIN ÇOĞU BAS SUÇLU TALAT PASA BASTA OLARAK, 1918 MAGLU BİYETİNDEN SONRA İSTANBULDAN BİR ALMAN DENİZALTI İLE KAÇTILAR, VE ALMANYAYA SİGİNDİLER.

İTTİHATÇILARIN KAÇMASINDAN SONRA KURULAN OSMANLI HÜKÜMETİ, 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ SUÇLULARI OLARAK TALAT, ENVER, CEMALİ VE BÜTÜN İTTİHATÇI ELEBASILARI İDAMA MAHKUM ETTİ. FAKAT ASIL SUÇLULAR KAÇMIŞTI. ANCAK İKİNCİ DERECELİ BAZI SUÇLULAR CEZALANDIRILDI.

BU ARADA, FARB SONUNDA BÜYÜK DEVLETLER ARASINDA REKABET BAŞLAMISTI. BATILI DEVLETLER ANATOLYANIN, RUSLARIN ELİNE GEÇMESİNİ İSTEMİYORLARDI. VE BATILILAR ANATOLYADA YUNANLILARA YARDIM EDER GÖRÜNÜYORLAR, FAKAT ASLINDA SELANIKLI MUSTAFA KEMALİ GİZLİCE DESTEKLIYORLARDI.

VE SELANIKLI FARMASON MUSTAFA KEMAL, TALAT PASA GİBİ İYİ TİYATRO OYNUYORDU.

O, BİR TARAFTAN, SOVYETLERE "BEN SOSYALİSTİM, SİZİNLE BERABERİM" DİYORDU. DİĞER TARAFTAN DA FRANSIZLARLA, İNGİLİZLERLE ANLASMALAR İMZALİYORDU.

VE İSTANBULDAKİ OSMANLI HÜKÜMETİ 23 NISAN 1919-DA ANKARADA KURULAN MUSTAFA KEMALIN "MECLİS HÜKÜMETİ" İÇİN "ESKİYALAR CETESİ" DİYORDU.

İSTANBULDAKİ OSMANLI HÜKÜMETİNİN TESHİSİ ÇOK DOĞRU İDİ.

ÇÜNKÜ, 24 NISAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ CELLATLARI, BÜTÜN CETECİ HAYDUTLAR, BÜTÜN KATİLLER, HİRSIZLAR GÜRUHU VE BÜTÜN İTTİHAT TERAKKİ PARTİSİNİN İDARECİLERİ, EN BÜ-

YÜĞÜNDEN EN KÜÇÜĞÜNE KADAR HEPSİ MUSTAFA KEMALIN EMRINE GIRMİSLERDİ.

BÜTÜN ANATOLYA SEHIRLERİNDE KAZALARINDA VE KÖYLERİNDE 24 NISAN 1915-DEN İTİBAREN BASLIYAN ERMENİ SOYKIRIMININ TATBIKÇILARI, YANI ERMENİ MİLLETİNİN SOYKIRIMINDA CEZASIZ KALAN ONBINLERCE CELLATLARI, YENİDEN VAZİFEYE BASLADILAR.

VE ANKARA MUSTAFA KEMAL HÜKÜMETİNİN BU CELLATLAR ORDUSU ANATOLYADA SAĞ KALAN KILIÇ ARTIĞI ERMENİLERİ VE RUMLARI HUNHARCA ÖLDÜRDÜLER.

VE TALAT PASANIN BASLADIĞI, ANATOLYAYI, ERMENİLERDEN TEMİZLEMELİK PLANINI, DAHA BÜYÜK ÇAPTA, MUSTAFA KEMALIN ESİYALAR ÇETESİ HÜKÜMETİ GERÇEKLEŞTİRDİ.

VE 1923 TARİHİNDE HIRİSTİYANLIĞIN BESİĞİ ANATOLYADA BİR TEK ERMENİ VE RUM KALMADI. HEPSİ TEMİZLENDİ.

VE BUGÜN, DAHA ZİYADE TALAT PASANIN İSMİ GEÇER, SOYKIRIMI, SUÇLUSU OLARAK.

ASLINDA MUSTAFA KEMALIN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ SOYKIRIMI, VE ETNİK TEMİZLEME, TALAT PASANINKİNDEN, ÇOK DAHA BÜYÜK VE DAHA KORKUNÇ TUR.

VE BUGÜN, BİZİM MANTIGİMİZİN VİCDANIMIZIN ANLAYAMADIĞI, KABUL EDEMEDIĞİ BİR SORU VAR.

BU KADAR BÜYÜK, BU KADAR KORKUNÇ SOYKIRIMLAR VE ETNİK TEMİZLEMELER, NASIL OLUR DA BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALABİLİR ?

SÖZ DE ADALET MEKANİZMASI, BİR ADAM ÖLDÜREN KATİLİ, İDAMA MAHKÛM EDİYOR VEYA HAYATI BOYUNCA HAPSE MAHKÛM EDİYOR.

NASIL OLURDA, YIRMINCI ASIRDA BÜTÜN DÜNYANIN GÖZÜ ÖNÜNDE ERMENİ MİLLETİ SOYKIRIMINA UGRATILIR VE ANATOLYADAKİ RUMLAR SOYKIRIMINA UGRATILIR VE ANATOLYA HALKI ETNİK TEMİZLEMELİK UGRATILIR VE ANATOLYA RUMLARDAN VE ERMENİLERDEN TAMAMEN TEMİZLENİR, VE BU SOYKIRIMLARI VE ETNİK TEMİZLEMELERİ YAPANLAR BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALIR?

BU HAKSIZLIĞI VE ADALETSİZLIĞI İNSAN OLARAK KABUL EDEMİYORUZ.

BİR TARAFTAN ALMANYADA ÖLDÜRÜLEN YAHÛDİLER İÇİN ALMANLAR BUGÜNE KADAR CEZALANDIRILİYORLAR.

FAKAT 1915 -TEN 1923 E KADAR MİLYONLARCA VE MİLYONLARCA ERMENİ, RUM, SURYANIYI ÖLDÜREN TÜRKLER CEZASIZ KALİYOR.

BİZ İNANİYORUZ Kİ, İNSANLIK, "İNSAN" OLARAK YASİYABİLMEK İÇİN MECBURDUR, TÜRK DENİLEN CELLATLAR ASİRETİNİ "İBRETİ ALEM" İÇİN CEZALANDIRMAYA.

ANCAK BU SEKİLDE TÜRKLERİN CANAVARLIKLARINA SON VERİLEBİLİR.

3. 2.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱՎՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ... (Ժար էջ 2-էն)

հրեայ սիոնիստներն էին, որոնք իրենց ապագայ ծրագիրներուն համար պատրաստեցին 24 Ապրիլ 1915-թ.ի Հայկական Եղեռնը:

Առանց այս իրականութիւնները գիտնալու՝ Հայ Ազգը արդարութիւն փնտռելու իր աշխատանքներուն մէջ տեղ մը չի հասնիր: Ինչպէս որ 1915-թ.էն մինչեւ այսօր, Եղեռնէն 90 տարիներ ետք, գրեթէ տեղ մը չենք հասած:

Եւ մեզ համար ամէնէն ցաւալին՝ Հայաստանի մէջ 24 Ապրիլ 2005-թ.ին, հայկական պետական հեռատեսիլէն Եղեռնի պատմութիւնը տալու ընթացքին, «Երիտ-Թուրքերու» և «Իթթիհատ Վէ Թերաքքի»-ի անունը միայն մէկ անգամ նշուեցաւ. եւ՛ այսքա՛ն: Եւ երբեք չըսուեցաւ, թէ այս Երիտ. Թուրքերը և «Իթթիհատ Վէ Թերաքքի» կուսակցութիւնը հիմնուած են Սելանիկի մէջ, հրեայ ֆարմասոններու կողմէ: Եւ այս հրէածին ֆարմասոն Իթթիհատականներուն հետցաւով յիշենք՝ գործակցեցաւ Հ.Յ.Դ.Ն մինչեւ 24 Ապրիլ 1915-թ.ը: Այս մասին ոչ մէկ ակնարկութիւն եղաւ:

Ընդհակառակը՝ Հայաստանի պետական հեռատեսիլէն փառաբանուեցաւ ֆարմասոն և Թալաթին «եղբայր» եղող Գրիգոր Չօհրապը, որ իր տխմարութեան հասնող միամտութեամբը, 24 Ապրիլ 1915-թ.ի Եղեռնին պատասխանատուներէն (կանխատեսած չըլլալուն համար) մէկը եղած է... ..Այստեղ կրկին ու կրկին կ'ուզենք շնորհաւորել Մեթր Գ. Տէրտէրեանը՝ իր բացառիկ իրատեսական ու պատմա-իրաւաբանական գրութիւններուն համար, որ կ'իջնէ մինչեւ չարութեան խոր ակունքները՝ հայրենասիրական ոգիով:

Եւ կրկին կը մաղթենք, որ Մեթր Գ. Տէրտէրեան շարունակէ իր գրութիւններով հայ հայրենասէր երիտասարդութիւնը առաջնորդել դէպի «Իրականութիւն»

և «Արդարութիւն»:

Կը կարծենք, որ վերջերս, բոլոր հայրենասէր հայերուն ուշադրութիւնը գրաւած է, որ 2000-թ.էն ի վեր, Եւրոպական պետութիւններու կողմէ հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունելու աշխատանքներ կը տարուին:

Մինչդէռ, մինչեւ սա վերջին տարիները, թրքական սպառնալիքներէն վախճալով, Եւրոպացիք հայկական ցեղասպանութիւնը ճանչնալու մասին բնաւ չէին մտածեր:

Ի՞նչ եղաւ, որ սա վերջին տարիներուն, գաղափար փոխեցին Եւրոպացիները:

Կը կարծենք, որ այս հարցի մէջ, շատ մը քաղաքական ազդակներ կան:

Առաջնակարգ շարժառիթներէն մէկն է՝ թուրքերուն Եւրոպական Միութիւն մտնելուն արգելք ըլլալ: Եւ Եւրոպացիները, անդամակցութեան համար պայման կը դնեն թուրքերուն, որ հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունին:

Եւրոպացիները շատ լաւ գիտեն, թէ թուրքերը՝ հայկական Սփիւռքին ըմբռնած ձեւով «Ցեղասպանութիւն»ը չեն կրնար ընդունիլ: Որովհետեւ ցեղասպանութեան ճանաչումէն անմիջապէս ետք, կու գայ «Հողային հատուցումներ»ու պահանջը: Այս պատճառաւ թուրքերը կ'ուզեն՝ 1915-թ.ի Եղեռնի բուն զոհերը եղող հայկական Սփիւռքը անտեսել ու մեկուսացնել, և Հայաստանի ներկայ պետութեան հետ բանակցիլ:

Իրականութեան մէջ այսօրուան Հայաստանի պետութիւնը՝ հայկական ցեղասպանութեան հետ ո՛չ հոգեկան, ո՛չ ալ իրաւագիտական տեսակետով կապ ունի:

Այսօրուան Հայաստանի պետութիւնը՝ բուն Հայաստանի հողերուն հազիւ հարիւրին տասը միայն կը ներկայացնէ: Եւ այս պետութեան ներկայի ղեկավարները, [որոնց ընտանիքները, իրենց լայն մեծամասնութեամբ, 1915-թ.ի Եղեռնի ողբերգութիւնը իրենց մորթին վրայ չեն զգացած] այսօրուան Հայաստանի գոյութիւնը [իբր թէ] ապահովելու համար պատրաստ են, առանց պայմանի թուրքերուն հետ համաձայնելու և բարեկամանալու:

Եւ ամէնէն ցաւալին՝ այսօրուան Հայաստանի ղեկավարները, քանի մը հարիւր միլիոն տոլարը իրենց գրպանը նետելու հեռանկարով, պատրաստ են 1915-թ.ի Եղեռնը մոռնալ – և թաղել...:

(→ էջ 5)

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԵ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915-ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷՄՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ Ծ
 ՈՎՔԵՐ ԵՆ ՅԱՆՑԱԻՈՐՆԵՐԸ**

1948-թ.ի ժընևի "Convention"ի համաձայն, ցեղասպանութեան յանցանքները ժամանցման օրէնքին ենթակայ չեն:

Այս տուեալին համեմատ, առաջին յանցաւորը՝ հայկական ցեղասպանութիւնը իրագործող, իթթիհատ վէ Թէրաքքի կուսակցութեան կողմէ կազմուած 1915-ի թրքական կառավարութիւնն է:

Բայց նկատելով, որ ժընևի "Convention"ին ցեղասպանութեան յանցանքները ժամանցման օրէնքին ենթակայ չեն, և 1915-էն այսօր, 90 տարիներ յետոյ, իթթիհատ վէ Թէրաքքի կուսակցութեան յանցաւորներէն ոչ մէկը գոյութիւն ունի, ուրեմն 1915-թ.ի հայկական ցեղասպանութեան այսօրուան յանցաւորները ովքե՞ր են:

Անկասկած, որ այսօրուան պատասխանատուները՝ 1915-ի իթթիհատ վէ Թէրաքքի կուսակցութեան [հոգեպէս, բարոյապէս և մարմնապէս] ժառանգորդները՝ այսօրուան թրքական պետութեան իսկական պարագլուխներն են:

24 Ապրիլ 1915-ի հայկական ցեղասպանութեան յանցաւորները եղած իթթիհատական ղեկավարներուն մեծ մասը [առաջին յանցաւոր Թալաթ Փաշայի առաջնորդութեամբ] որոնք, 1918-ի պարտութենէն յետոյ, գերմանական ընդծովեայով մը Պոլսէն փախան և Գերմանիա ապաստանեցան:

Իթթիհատականներուն յաջորդած Սսմանեան Նոր կառավարութիւնը, 1915-ի հայկական ցեղասպանութեան բուն յանցաւորները եղող Թալաթը, Էնվերը, Ճեմալը և միւս իթթիհատական պարագլուխները մահուան դատապարտեց:

Բայց, բուն յանցաւորները փախած էին: Միայն երկրորդ աստիճանի կարգ մը ոճրապարտներ պատժուեցան:

Մինչ այդ, պատերազմէն յետոյ, մեծ պետութիւններու միջեւ, մրցակցութիւն սկսաւ: Արեւմտեան պետութիւնները չէին ուզեր, որ Անաթոլիան Ռուսերուն ձեռքը անցնի: Եւ արեւմտեան պետութիւնները Անաթոլիոյ մէջ յոյներուն իբր թէ կ'օգնէին երեւութապէս, բայց, իրականութեան մէջ, գաղտնաբար Սելանիկցի Մուսթաֆա Բեմալին թիկունք կը կանգնէին:

Եւ Սելանիկցի ֆարմասոն Մուսթաֆա Բեմալ [Թալաթ փաշայի նման] շատ լաւ «թատրոն» կը խաղար:

Ան, մէկ կողմէ, սովետներուն՝ «ես սոցիալիստ եմ, ձեզի հետ եմ» կ'ըսէր, միւս կողմէ ալ ֆրանսացիներուն և անգլիացիներուն հետ համաձայնութիւններ կը կնքէր:

Եւ Պոլսոյ Սսմանեան կառավարութիւնը 23 Ապրիլ 1919-ին Անգարայի մէջ կազմուած Մուսթաֆա Բեմալին «ժողովական կառավարութիւնը» կը կոչէր «Աւազակներու հրոսախումբ»:

Պոլսոյ Սսմանեան կառավարութեան ախտաճանաչումը շատ ճիշդ էր:
 Որովհետեւ, 24 Ապրիլ 1915-ի հայկական ցեղասպանութեան բոլոր դահիճները, հրոսախմբական

աւագակները, բոլոր մարդասպաններու և գողերու խմբակները և բոլոր իթթիհատ վէ թէրաքքի կուսակ-
ցութեան ղեկավարները, մեծէն մինչեւ պզտիկը, Մուսթաֆա Քեմալին հրամանին ենթարկուած էին:

Անաթոլիական բոլոր քաղաքներուն, գիւղաքաղաքներուն և գիւղերուն մէջ, 24 Ապրիլ 1915-ին
սկսած հայկական ցեղասպանութեան գործադրիչները, այսինքն՝ հայ ազգին ցեղասպանութեան անպատիժ
մնացած դահիճները կրկին «գործի» սկսան:

Եւ Անգարայի Մուսթաֆա Քեմալի կառավարութեան այս դահիճներու բանակը, Անաթոլիոյ մէջ ջար-
դէն վերապրող հայերը և յոյները վայրագորէն սպաննեցին:

Եւ Թալաթ փաշայով սկսած Անաթոլիան հայերէն մաքրագործելու ճրագիրը, աւելի մեծ չափով,
Մուսթաֆա Քեմալին աւագակներու հրոսախումբերը իրագործեցին:

Եւ այսօր, աւելի շատ Թալաթ փաշային անունը կը տրուի իբր ցեղասպանութեան պարագլուխ:
Իրականութեան մէջ, Մուսթաֆա Քեմալին գործադրած ցեղասպանութիւնը և ցեղային մաքրագործու-
մը՝ Թալաթ փաշայինէն աւելի մեծ և շատ աւելի սարսափելի է:

Եւ այսօր մեր տրամաբանութիւնը, մեր խիղճը հարց մը կայ որ չի կրնար ըմբռնել և չի կրնար ըն-
դունիլ — Ինչո՞ւ, այսքան մեծ, այսքան սարսափելի ցեղասպանութիւններ և ցեղային մաքրագործում-
ներ, մինչեւ այսօր անպատիժ մնացած են:

Իբր թէ Արդարութեան կառույցը, մէկ հոգի մեռցնող մարդասպանը մահուան կը դատապարտէ, և կամ՝
ցկեանս բանտարկութեան:

Ինչպէ՞ս կարելի է, որ քսաներորդ դարուն և ամբողջ աշխարհի աչքին առջեւ, հայ ազգը ցեղաս-
պանութեան ենթարկուի, Անաթոլիոյ մէջ յոյները ցեղասպանութեան ենթարկուին, Անաթոլիոյ ժողո-
վուրդը ցեղային մաքրագործման ենթարկուի, Անաթոլիան յոյներէն և հայերէն բոլորովին մաքրագոր-
ծուի և այս ցեղասպանութիւններն ու ցեղային մաքրագործումները կատարողները մինչեւ այսօր պատ-
ժուած չըլլան:

Այս անիրաւութիւնն ու այս անարդարութիւնը, «Մարդ» ըլլալով, չենք կրնար ընդունիլ:

Մէկ կողմէ՝ Գերմանիոյ մէջ սպաննուած հրեաներուն համար գերմանացիները մինչեւ այսօր կը պատ-
ժուին, բայց 1915-էն մինչեւ 1923 միլիոնաւոր և միլիոնաւոր չայ, Յոյն և Ասորի սպաննող թուրքերը
անպատիժ կը մնան:

Մենք կը հաւատանք, որ մարդկութիւնը «Մարդ» ըլլալով կարենալ պարելու համար ստիպուած է,
ԹՈՒՐԲ ԸՍՈՒԱԾ ԴԱՅԻՃՆԵՐՈՒ ՑԵՂԱԽՈՒՄԲԸ, ՅԱՆՈՒՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԺԵԼ:

Միայն այս ձեւով, թուրքերուն վայրագութիւններուն վերջ կրնայ տրուիլ: Յ.Զ.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 5
S U Ç L U L A R K İ M ?

1948 CENEVRE KONVANSİYONUNA GÖRE SOYKIRIMI SUÇLARI ZAMAN ASIMINA TABİ DEĞİLDİR BUNA GÖRE: BİRİNCİ SUÇLU, SOYKIRIMINI GERÇEKLESTİREN İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN İDARESİNDE 1915-DEKİ TÜRK HÜKÜMETİ DİR.

FAKAT, CENEVRE KONVANSİYONU "SOYKIRIMI SUÇLARI ZAMAN ASIMINA TABİ DEĞİLDİR" DEDİĞİNE GÖRE VE 1915-DEN 90 SENE SONRA, BUGÜN, İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN SUÇLULARINDAN HIÇ BİRİ HAYATTA OLMADIKLARINA GÖRE, VE ZAMAN ASIMINA TABİ OLMİYAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ BUGÜNKÜ SUÇLULARI KİMLERDİR ?

HIÇ SÜPE YOK KI BUGÜNKÜ SUÇLULAR 1915 İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN TAM MANASI İLE (MANEN VE MADDEDEN) VARISI OLAN BUGÜNKÜ TÜRK DEVLETİNİN HAKIKİ ELEBASILARIDIR.

24 NISAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ SUÇLULARI OLAN İTTİHATÇILARIN ÇOGU BAS SUÇLU TALAT PASA BASTA OLARAK, 1918 MAGLU BİYETİNDEN SONRA İSTANBULDAN BİR ALMAN DENİZALTI İLE KAÇTILAR, VE ALMANYAYA SİGİNDİLER.

İTTİHATÇILARIN KAÇMASINDAN SONRA KURULAN OSMANLI HÜKÜMETİ, 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ SUÇLULARI OLARAK TALAT, ENVER, CEMALİ VE BÜTÜN İTTİHATÇI ELEBASILARI İDAMA MAHKUM ETTİ. FAKAT ASIL SUÇLULAR KAÇMIŞTI. ANCAK İKİNCİ DERECELİ BAZI SUÇLULAR CEZALANDIRILDI.

BU ARADA, HARB SONUNDA BÜYÜK DEVLETLER ARASINDA REKABET BAŞLAMISTI. BATILI DEVLETLER ANATOLYANIN, RUSLARIN ELİNE GEÇMESİNİ İSTEMİYORLARDI. VE BATILILAR ANATOLYADA YUNANLILARA YARDIM EDER GÖRÜNÜYÖRLER, FAKAT ASLINDA SELANIKLI MUSTAFA KEMALİ GİZLİCE DESTEKLİYÖRLARDI.

VE SELANIKLI FARMASON MUSTAFA KEMAL, TALAT PASA GİBİ İYİ TİYATRO OYNUYORDU.

O, BİR TARAFTAN, SOVYETLERE "BEN SOSYALİSTİM, SİZİNLE BERABERİM" DİYÖRDÜ. DİĞER TARAFTAN DA FRANSIZLARLA, İNGİLİZLERLE ANLAŞMALAR İMZALİYÖRDÜ.

VE İSTANBULDAKİ OSMANLI HÜKÜMETİ 23 NISAN 1919-DA ANKARADA KURULAN MUSTAFA KEMALIN "MECLİS HÜKÜMETİ" İÇİN "ESKİYALAR CETESİ" DİYÖRDÜ.

İSTANBULDAKİ OSMANLI HÜKÜMETİNİN TESHİSİ ÇOK DOĞRU İDİ.

ÇÜNKÜ, 24 NISAN 1915 ERMENİ SOYKIRIMININ CELLATLARI, BÜTÜN CETECİ HAYDUTLAR, BÜTÜN KATİLLER, HİRSIZLAR GÜRUHU VE BÜTÜN İTTİHAT TERAKKİ PARTİSİNİN İDARECİLERİ, EN BÜ-

YÜGÜNDE EN KÜÇÜĞÜNE KADAR HEP Sİ MUSTAFA KEMALİN EMRİNE GİRMİŞLERDİ.

BÜTÜN ANATOLYA ŞEHİRLERİNDE KAZALARINDA VE KÖYLERİNDE 24 NİSAN 1915-DEN İTİBAREN BAŞLIYAN ERMENİ SOYKIRIMININ TATBİKÇİLERİ, YANİ ERMENİ MİLLETİNİN SOYKIRIMINDA CEZASIZ KALAN ONBİNLERCE CELLATLARI, YENİDEN VAZİFEYE BAŞLADILAR.

VE ANKARA MUSTAFA KEMAL HÜKÜMETİNİN BU CELLATLAR ORDUSU ANATOLYADA SAĞ KALAN KILIÇ ARTIĞI ERMENİLERİ VE RURLARI HUNHARCA ÖLDÜRDÜLER.

VE TALAT PASANIN BAŞLADIĞI, ANATOLYAYI, ERMENİLERDEN TEMİZLEMELER PLANINI, DAHA BÜYÜK ÇAPTA, MUSTAFA KEMALİN ESİYALAR ÇETESİ HÜKÜMETİ GERÇEKLEŞTİRDİ.

VE 1923 TARİHİNDE HİRİSTİYANLIĞIN BESİĞİ ANATOLYADA BİR TEK ERMENİ VE RUM KALMADI. HEP Sİ TEMİZLENDİ.

VE BUGÜN, DAHA ZİYADE TALAT PASANIN İSİMİ GEÇER, SOYKIRIMI, SUÇLUSU OLARAK.

ASLINDA MUSTAFA KEMALİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ SOYKIRIMI, VE ETNİK TEMİZLEME, TALAT PASANINKİNDEN, ÇOK DAHA BÜYÜK VE DAHA KORKUNÇ TUR.

VE BUGÜN, BİZİM MANTIGİMİZİN VİCDANIMIZIN ANLAYAMADIĞI, KABUL EDEMEDİĞİ BİR SORU VAR.

BU KADAR BÜYÜK, BU KADAR KORKUNÇ SOYKIRIMLAR VE ETNİK TEMİZLEMELER, NASIL OLUR DA BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALABİLİR ?

SÖZ DE ADALET MEKANİZMASI, BİR ADAM ÖLDÜREN KATİLİ, İDAMA MAHKÛM EDİYOR VEYA HAYATI BOYUNCA HAPSE MAHKÛM EDİYOR.

NASIL OLURDA, YIRMINCI ASIRDA BÜTÜN DÜNYANIN GÖZÜ ÖNÜNDE ERMENİ MİLLETİ SOYKIRIMINA UGRATILIR VE ANATOLYADAKİ RURLAR SOYKIRIMINA UGRATILIR VE ANATOLYA HALKI ETNİK TEMİZLEMELERE UGRATILIR VE ANATOLYA RURLARDAN VE ERMENİLERDEN TAMAMEN TEMİZLENİR, VE BU SOYKIRIMLARI VE ETNİK TEMİZLEMELERİ YAPANLAR BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALIR ?

BU HAKSIZLIĞI VE ADALETSİZLIĞI İNSAN OLARAK KABUL EDEMİYORUZ.

BİR TARAFTAN ALMANYADA ÖLDÜRÜLEN YAHÛDİLER İÇİN ALMANLAR BUGÜNE KADAR CEZALANDIRILİYORLAR.

FAKAT 1915 -TEN 1923 E KADAR MİLYONLARCA VE MİLYONLARCA ERMENİ, RUM, SURYANİYİ ÖLDÜREN TÜRKLER CEZASIZ KALİYOR.

BİZ İNANİYORUZ Kİ, İNSANLIK, "İNSAN" OLARAK YASİYABİLMEK İÇİN MECBURDUR, TÜRK DENİLEN CELLATLAR ASİRETİNİ "İBRETİ ALEM" İÇİN CEZALANDIRMAYA.

ANCAK BU ŞEKİLDE TÜRKLERİN CANAVARLIKLARINA SON VERİLEBİLİR.

3. 2.

Ն Ա Մ Ա Կ 2 1 3

ԳՐԵՑ՝ ԱՐՄԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Դուք, ձեր կեանքին ընթացքին, որեւէ խենթութիւն ըրա՞ծ էք: Եթէ ըրած էք -հաճեցէք գրել այդ մասին- եթէ չէք ըրած - ժամանակն է ընելու:

Իմ խենթութիւններէն մին հետեւեալն է -Յամի Տէառն- Հոկտ. 1999-թ.ին - 11 ծրար հայերէն գիրքեր, 13 խորագիր- մօտ 150 քիլօ, օդային ճամբով առաքեցի Պերճ գրատուն-Կլէնտէյլ - Զալիֆորնիա:

Նպատակս էր՝ որ այս գիրքերուն սպառումը կատարուի ԱՄՆ-ի մէջ-քանի որ նախաձեռնող չկար:

Ծաւալի իրականութիւն է, որ Հայաստանի և Սփիւռքի մէջ լոյս տեսած գիրքերը, կը մնան իրենց ծննդավայրին մէջ - եւ հոն ալ կը ծերանան: Ծատ քիչ թիւով գիրքեր բախտը կ'ունենան տարբեր երկինքներ տեսնելու:

Նախորդ նամակներէս մէկուն մէջ յիշած էի իրերահաղորդ ամաններու մասին:

Ատեն մը, մեր նախակրթարաններուն մէջ, գիտութիւնը հայերէնով կը դասաւանդուէր, ինչպէս նաեւ թուաբանութիւնը, աշխարհագրութիւնը և ընդհ.-ազգաց պատմութիւնը, եւայլն...: Ուրեմն գիտութեան դասին սորված էինք, թէ «իրերահաղորդ» ամաններու մէջ ջուրին բարձրութիւնը նոյնը կ'ըլլայ հակառակ այդ ամաններուն զանազան ձեւերուն: Մեր գաղութներն ալ իրարու հաղորդ պէտք է ըլլան -որպէս-գի գիր, գրականութիւն և մամուլ դի-

րաւ «հոսին» մէկ գաղութէն միւսը:

Այս մարզին մէջ արդէն յապաղած ենք, ինչպէս միշտ- յիմար կոյսերուն պէս: Անհատական առաքումները հարցը չեն լուծեր և մեր տեղական բօսթով առաքումները այնքան ձեւակերպութիւն և խոշոր գումարներու կապուած են, որ յաճախ կը ստիպուիս հրաժարելու դրկելէ: Մեր երեսփոխանները, որոնք յաճախ կը ձանձրանան, լաւ կ'ըլլայ որ այս մասին մտածեն: Օրինակ- 1 քիլօ գիրքեր ԱՄՆ դրկելու համար \$22,50 ծախս կ'ըլլայ մեր բարեխնամ նամակատան մէջ + քննութիւն և գործողութիւններ: "Printed matter" շատ առաձգական է- եթէ գիրք մը մակագրես- գիրքը կը վերածուի նամակի- և գինը կը բազմապատկուի 50-ով:

Հայաստանի դեսպանը - համաձայն է մասնաւոր գին մը ընել տալ-գիրքերու համար, որոնք Հայաստան պիտի դրկուին:

Սպասելով (համբերութեամբ) որ մեր արդէն ընտրուած երեսփոխանները յարձակին այս տաք խնդրոյն վրայ, տանք ցանկը այն գիրքերուն-որոնք առաքուեցան ԱՄՆ- 1999ին-

- Հի՛ն, հին բաներ- Լ. Վարդան-20 հատոր:

- «Առկայծող Հայեր Եւրոպայի լոյսերուն մէջ» Ա. Ծառուկեան- 101

- Յ. Մաթեան - Միջնարար 10

- Յուշամատեան Եկեղեցաշի-

Ն Ա Մ Ա Կ 2 1 3

ԳՐԵՑ՝ ԱՐՄԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

նութիւն, Տէր Ջայրմայր Ա. քհ. Հինտոյեան, 21:

- Մանկութիւն Չունեցող Մարդիկ - Արաբերէն, Ա. Ծառուկեան, 10:

- Հայկական 15-ը Թուրք Մատենագրութեան Եւ Մամուլին Մէջ Եւ Մենք - 20:

- Մենք Եւ Մեր Ժամանակը - Լ. Հախվերտեան - 20:

- Նոր Այնթապ - 40:

- Անապահով Օրեր - Հ.Ա. Կռանեան 20:

- Յ - Մաթեան - Գիշեր Եւ Յերեկ - 10:

- Եր. Պարսումեան - Արեւորդիները - 10:

- Ժ. Դանիէլեան - Բանասիրական Որոնումներ 10:

- Մեծերը և Միւսները - Ա. Ծառուկեան 12 = 304 հատոր:

Պատմութեան համար յայտնենք, որ Ա. Ծառուկեանի և Լ. Հախվերտեանի գիրքերը առաջին տարին ծախուած էին, յետոյ կուգան Լ. Վարդան, Հ.Ա. Կռանեան և միւսները: Արդէն հաշուեփակ եղած է և հրապարակային շնորհակալութիւն մը Պ. Պերճ Տէր Սահակեանին որ բժախնդրութեամբ գլուխ հանեց այս գործը: Պէտք է աւելցնեմ, որ գանձըւած բոլոր գումարները հեղինակ-

ներուն վճարուեցան: Կը տեսնենք, որ այս գործէն ալ ճերմակերես ելայ առանց «քիւլէկ» մը [չափ մը] մածունը գլխէս թափելու և առանց դահեկան մը ... շահելու:

Եւ նկատելով, որ «Տոմար Արձանագրութեան Հայ Ազգային Միութեան - Այնթապ - 1920» հատորը լոյս տեսաւ, և պէտք է որոշ քանակ մը ԱՄՆ դրկուի, նման խենթութիւն մը կրկնելու կարելիութիւնը կայ:

**

Օրուայ ամենահրատապ հարցը՝ Լիբի ընտրութիւնները գրեթէ վերջացած պիտի ըլլան, երբ լոյս տեսնէ այս նամակը: Լրջութեան բոլոր մրցանիշները կոտորած են: Իւրաքանչիւր հայ կուսակցութիւն կը ներկայացնէ հայութիւնը: Խեղճ հայութիւն - յայտնի իսկ չէ թէ քանի կտոր եղաւ: Նման յաղթանակներ մեզ կրնան միայն կործանել: Վասն ինչի՞: Ոչինչի: Ընթացաւարտ մեր երեսփոխանները և առիթն է - կրնան իմացնել հայութեան. և որուն անուամբ երդում պատառ կ'ըլլան, ի՞նչ ծառայութիւններ մատուցին հայ զանգուածներուն - ըլլայ բարոյական, ըլլայ նիւթական և ընկերային-վերջին 4 տարիներու ընթացքին: [Բացառութիւնները յարգելի են]: Եւ թէ ինչէ՞ր պիտի ընեն յաջորդ 4 տարիներու ընթացքին: Ընտրապայքար տեղի չունեցաւ - և մեր անքուէ ընտրեալները ժամանակ չունեցան պարզելու իրենց ապագայի ընտրական ծրագիրները:

Ն Ա Մ Ա Կ 2 1 3

ԳՐԵՑ՝ ԱՐՄԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Եթէ մեր նորընտիր երեսփոխանները կրցան, յառաջիկայ 4 տարիներու ընթացքին, 400 հայ կորուսեալ աշակերտներ փրկել կառավարական ձրիավարժ դպրոցներէն, թող ընտրուին 40 անգամ եւս:

Կանխայայտ շնորհաւորութիւններ:

**

Հիանալիօրէն անվհատ շաբաթական հանդիպումներ «Պարտեզ Աշտարակ» (Garden Tower), Պանդոկին մէջ, հովանաւորութեամբ Պ. Մ. Պուլտուքեանին, վեր են ամէն գնահատանքէ: Արդէն քանի մը ամիսէն հանդիպումներուն թիւը 1000-ի կը մօտենայ:

Այդ հաւաքոյթներէն մէկուն ընթացքին, նուիրուած նկարչութեան, խօսք եղաւ քննադատութեան մասին – թէ՛ ինչպէս գնահատել նկար մը:

Արտայայտուեցան թեր ու դեմ կարծիքներ: Գործածուեցան «իրապաշտ», «Րէալիզմ», «Վերացական» և տակաւին խել մը այլ «իզմ»եր, և կարելի չեղաւ եզրակացնել թէ նկար մը ինչպէ՞ս գեղեցիկ կ'ըլլայ: [Գեղեցիկ բառն ալ առաձգական է]: Հոն ներկայ նկարիչներն ալ իւրայատուկ կարծիքներ ունէին: Խօսք առնելով

ըսի, թէ [որքան որ կը յիշեմ] վրաս գրէ բոլոր քննադատները, երբ ես նկար մը կը դիտեմ, մի քանի անկիւններէ, և կ'զգացուիմ – և սիրտս «ճըզ» մը կ'ընէ, [ըստ ժողովրդային բացատրութեան], այդ նկարն է իմ նախասիրութիւնս, և արդէն հաւնած եմ զայն...

Փոթորիկ մըն էր փրթաւ այս իմ «տեսութեանս» պատճառաւ, ինչ որ տակաւին... կը շարունակուի:

Արդեօք կրնա՞նք զգացումներով դատել նկար մը: Եւ կամ արուեստի որեւէ գործ: Թատրոն, երաժշտութիւն, քանդակ և այլն:

Մեր ժողովուրդը որ կ'այցելէ գանազան ցուցահանդէսներ, որքա՞ն գնահատել գիտէ ցուցադրուածները: Զգացումով կը մօտենայ, թէ կը հետեւի քննադատներուն – երբեմն անհասկնալի բացատրութիւններուն:

Այսօրուայ երիտասարդութիւնը ո՞րքանով կը հասկնայ այդ բառերը [ռէալիզմ, իրապաշտ, Գեր-իրապաշտ, և այլն]: Օտար, թէ հայ բաներ գործածելով կրնա՞նք աւելի լաւ հասկնալ և գնահատել: Սերունդները պէտք է պատրաստուին արուեստը գնահատելու համար: Եւ ատիկա կ'սկսի նախակրթարանի գրասեղաններէն: Մեր երիտասարդութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը համալսարան յաճախելու պերճանքը չունի: Հասկցողներուն շատ բարեւներ...

Միջազգային քննադատներու

Ն Ա Մ Ա Կ 2 1 3

ԳՐԵՑ՝ ԱՐՄԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

մասին խօսելով, կրնամ ըսել, և օտար մամուլի մէջ ալ կարդացած եմ, թէ այդ քննադատները –մեղմ ասած– կը կաշառուին ընկերութեանց կողմէ որոնց ղեկին ետեւ կանգնած են ընտրեալ ժողովուրդի գաւակներէն: Այս քննադատները կը գովաբանեն այսինչ նկարիչը կամ երգիչը– և ասիկայ օրուայ մեծագոյն business-ներէն մին է: Եթէ իրաւ քննադատ մը յանդգնի հակաճառել – արդէն կործանած մարդ մըն է: Ժաւախ է, որ բան մըն ալ չենք կրնար ընել:

Այնպէս որ, նեղը մնացողը ինծի թող հետեւի –սիրեցիր՝ գնեցիր– եթէ գրպանդ իր հաւանութիւնը տայ:

* *

Առիթն է ձեռք առնելու «նկար» բառը: Այն նկարները գորս կը դիտենք– ի՞նչ են – նկա՞ր, կտա՞ւ, իւղանե՞րկ, թէ ուրիշ անելի յարմար բառ մը կայ: Եւ տակաւին կան հետեւեալ բառերը– Լուսանկար, գըծանկար, գեղանկար, երգիծանըկար, դիմանկար, ջրանկար, շարժանըկար, սրբանկար, մանրանկար, զարդանկար, խմբանկար, ևայլն... հապա «առանձնանկա՞ր»ը – երբ առանձին կը բազմիս լուսանկարներու մէջ...

Հաւանաբար իւղանկարը ամէնէն յարմարն է, Painting-ի իմաստը տալու: Անգլերէնի մէջ – Paint նկարել և ներկել կը նշանակէ: Անշուշտ գեղանկարիչները ներկարար չեն – և՛ հակառակը: Կայ նաեւ Oil Painting-ը. բայց մեր իւղանկարը անգուգական է:

Կը խնդրենք մեր նկարիչներէն և արուեստի քննադատներէն, որ քննադատեն վերոյիշեալ «կարելոր տեսութիւնները»:

Թէեւ «գոյներու և ճաշակի մասին կարելի չէ վիճիլ» – ըսեր է ինծի անծանօթ իմաստունին մէկը, բայց ըստ Պ. ՕՆՆԻԿ ՍԻՐՄԷԼԵԱՆԻ, արուեստի ոեւէ քննադատ լաւ տիրապետած պէտք է ըլլայ անոր գործադրութեան միջոցներուն և նոյն իսկ, արուեստագէտ մը պէտք է ըլլայ կարենալ քննադատելու համար տուեալ արուեստի գործ մը: Այս պահանջքը քիչ մը շատ է հաւանաբար, քանի որ նկարիչ մը եթէ արժեւորէ, գնահատէ և քննադատէ իր մէկ արուեստակիցին գործը, անիկա պիտի ըլլայ մտաւորական ուղղամըտութեամբ և պարկեշտութեամբ: Մեր մէջ կա՞յ նման երեւոյթ մը: Խօսքս կռնակ քերելու մասին չէ, այլ՝ իրաւ քննադատութեան:

Հոս ալ հաճելի և շինիչ պիտի ըլլայ մեր արուեստագէտներուն կարծիքը:

Կանխայայտ շնորհակալութիւն:

* *

Այս կիրակի «Վանայ Չայն»ին պատարագի ձայնասփռումը զոհուեցաւ ընտրապայքարին:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱՎՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ... (Ծար. էջ 3-էն)

Եւ այս, 1915-թ.ի Եղեռնը քանի մը հարիւր միլիոն տոլարով ծախու առնելու ծրագիրը Ամերիկեան, աւելի ճիշդ՝ Սիոնիստ-Հրեական ծրագիր է:

Կրնա՞ք երեւակայել, որ հրեաներուն համար ի՞նչ մեծ աղէտ պիտի ըլլայ մէջտեղ հանուիլը այն իրականութեան, որ 1915-թ.ի հայկական ցեղասպանութեան բուն պատասխանատուները Սիոնիստ-հրեաներն են: Եւ ամբողջ աշխարհը իրագեկ դառնայ այս իրականութեան:

Եթէ այս իրականութիւնը մէջտեղ ելլէ՝ Սիոնիստական կայսրութեան հիմերը կրնան խախտիլ:

Ասոր արգելք ըլլալու համար սիոնիստները, 1915-թ.էն ի վեր մինչեւ այսօր կը լենին դաշնակ դեկավարներու:

Եւ ցաւալի է մեզի համար ըսելը, որ այսօր, ոչ միայն այս, այլեւ՝ ուրիշ հայկական կուսակցութեանց և կազմակերպութիւններու որոշ դեկավարներ ալ մտած են, այս կամ այն ձեւով, Սիոնիզմի ծառայութեան մէջ:

Եթէ ձեր շուրջը քիչ մը նայիք, եթէ աչք ունիք, կը տեսնէք, եթէ ականջ ունիք, կ'իմանաք:

**ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ ՇԻՆՈՒԱԾ
ՅԱՐԿԱՐԱԺԻՆՆԵՐԸ
ՇՈՒՏՈՎ Կ'ԱԻԱՐՏԻՆ**

Ինչպէս օրին մամուլի ճամբով տեղեկացուցած էինք ժողովուրդի զաւակներուն, Կաթողիկոսարանը նախաձեռնած է յարկաբաժիններու շինութեան, Ֆանարի մէջ: Աշխատանքը կ'աւարտի ամրան ընթացքին: Կարելոր թիւով յարկաբաժիններ արդէն ծախուած են՝ օրին դիմողներուն: Տակաւին կը մնան սահմանափակ թիւով յարկաբաժիններ:

Բոլոր այն ազգայինները, որոնք առիթը ունեցած չէին դիմելու և հետաքրքրուած են վերոյիշեալ տուներով, յաւելեալ բացատրութիւններու համար կրնան կապ հաստատել՝ հեռաձայնելով Կաթողիկոսարան, 04-410001 թիւին:

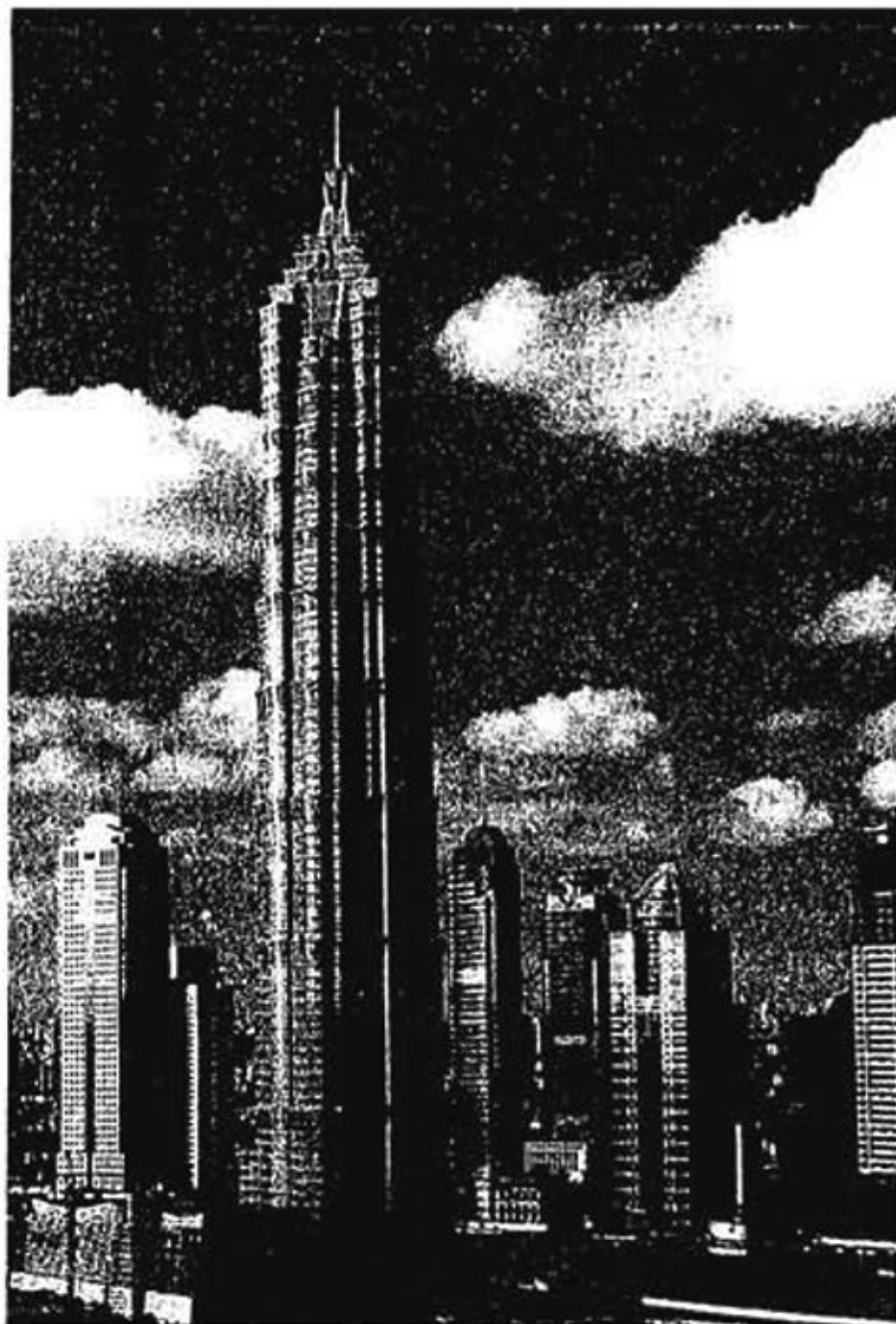
Ծանօթ. — Դիմողները պարտին վճարել տան արժէքին 25%-ը՝ իբր կանխավըճար, իսկ մնացեալ գումարը՝ դրամատան ճամբով:

« ԴԸՐԱ՛Մ, ԸՍԷ՛,
 ԶՈՒ ԿԱՄՔԴ ՊԻՏԻ ԻԾԽԷ՞ ՅԱԻՒՏԵԱՆՆ »
 1907 - ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ՝
 ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՐՈՒՆ
 ԱՍԵՆԱՄԵԾ GEOPOLITIQUE ԱՂԵՏՆ ԷՐ:
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ՝
 ՌՈՒՍ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՄԱՐ ԻՍԿԱԿԱՆ
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ ԷՐ:
 25 ԱՊՐԻԼ 2005, ՄՈՍԿՈՒԱ VLADIMIR POUTIN

ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱՐԳ ՄԸ ԱՆՁԵՐ,
 ԶԱՆԻ ՄԸ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԷՋ, ԱՆՕՐԷՆ ՉԵԻՈՎ
 ՏԱՍՆԵԱԿ ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱՍՆՈՂ
 ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՏԻՐԱՅԱՆ:
 ՄԵՆՔ, ՀԱԿԱՌԱԿ ՉԵՆՔ,
 ԱՋԱՏ ԾՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ:
 ԲԱՅՅ, ԱՅՍ ԱՆՕՐԷՆ ԴՐԱՄԱԾՈՐԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԱԼ
 ԵՐԲԵՔ ՊԻՏԻ ՉԹՈՅԼԱՏՐԵՆՔ:
 2 ՄԱՅԻՍ 2005, ՄՈՍԿՈՒԱ VLADIMIR POUTIN

ԿՈՐՊԱԶԵԻ ԿՈՂՄԷ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
 ԿԱՅԾԱԿԻ ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ ԽՈՐՏԱԿՄԱՆ «ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ»
 ՆԵՐՔԻՆ ԾԱԼՔԵՐԸ ԴԵՌ ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՉԲԱՅԱՅԱՅՏՈՒԹԵԱՆ:
 ԲԱՅՅ ՄԵՆՔ ԿԸ ՀԱԻԱՏԱՆՔ, ՈՐ ՄԻՈՆԻՍՏՆԵՐԸ
 ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԴԵՐԸ ԽԱՂԱՅԱԾ ԵՆ
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ ՄԷՋ:
 ԿՈՐՊԱԶԵԻ ՉՈՒՆԵՑԱԻ ՉԻՆԱՅԻՆԵՐՈՒՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ:
 ՉԻՆԱՅԻՆԵՐԸ ՀԱԻԱՏԱՐԻՄ ՄՆԱԼՈՎ
 ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ, ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԿԱԿՇՈՒՆ ՏԱԿ,
 ԵՐԿՐԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՐՄԱՐՑՈՒՅԻՆ ՕՐՈՒԱՆ
 ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ:
 «ՆԱՅԻՐԻ» 2-12-1995 Թ. Չ.
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷՑ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Այս հարիւր յարկանի երկնաքեռը Նիւ Եորք չի գտնուիր, այլ՝ Շանկայ (Չինաստան) դեռ երէկ...
խրճիթներու քաղաքին մէջ...:

29 Մայիս 2005-ին, Ֆրանսայի մէջ, Եւրոպական Միութեան նոր սահմանադրութեան ուխտին, «Այո» կամ «Ոչ» ըսելու համար կատարուած հանրաքուէին՝ ֆրանսացիներուն հարիւրին 56-ը «Ոչ» պատասխանեցին:

Տարօրինակ հանրաքուէ մըն էր այն...

Աջակողմեաններու և ձախակողմեաններու ղեկավարներուն մեծամասնութիւնը՝ «Այո» ըսելու համար միացած էին:

Բայց երկու կողմերէն ներս ալ՝ «Ոչ» ըսողները շատ էին:

Մէկ մասը աջակողմեաններուն «Ոչ» կ'ըսէին 1.- Ֆրանսան իր ինքնութիւնը պիտի կորսնցնէ ըսելով 2.- Թուրքիոյ անդամակցութեան հակառակ էին:

Չախակողմեաններուն մէկ մասն ալ Ոչ կ'ըսէին՝

1.- Ազատականներուն հակառակ ըլլալուն համար:

2.- Անգործութեան աւելնալու վախէն:

Եւ վերջապէս, Ֆրանսայի նախկին նախագահ Ժիսքար Տէստէնին պատրաստած այս նոր սահմանադրութեան ուխտը՝ մերժուեցաւ, հակառակ որ Ժիսքար Տէստէն դէմ էր թուրքերուն Եւրոպական Միութեան մուտքին և կ'ըսէր, թէ՛

«Թուրքիոյ՝ Եւրոպական Միութեան մէջ մտած օրը, Եւրոպան կը խորտակուի»:

Կը կարծենք, թէ Ֆրանսայի ժողովուրդին մեծամասնութեան Ոչ ըսելուն պատճառը, երկրին տնտեսական կացութենէն գոհ չըլլալն էր:

Նոր դրամին՝ «Եուրօ»ին շրջանառութեան դրուելէն յետոյ, անգործութիւնը և գիները աւելցած էին, և կեանքի պայմանները շատ աւելի դժուարացած:

Բայց այս դժուար վիճակը, իրականութեան մէջ, միայն նոր դրամին «EURO»ի պատճառաւ չէր:

Օտտ անգամ ըսած ենք, թէ դրամին իշխանութիւնը ձեռքերնուն ունեցող Սիոնիստները, իրենց ուզած երկիրը կը հարստացնեն և կամ, հակառակը՝ իրենց ուզած երկիրը կրնան սնանկացնել:

Այսօր, աշխարհի միահեծան պետութիւնը եղող Սիոնիստ Ամերիկացիները պատժեցին Ֆրանսան, որ Իրաքի պատերազմին դէմ ելած էր:

Բայց ամէնէն կարելորը՝ ամերիկացիները դէմ էին

Երոպական միութեան, և իրենց Աշխարհակալ կայսրութեան համար վտանգաւոր կը նկատեն Երոպական Միութեան ներկայութիւնը:

Եւ մանաւանդ՝ գիտէին, թէ Երոպան ի վերջոյ, իսկական Երոպական Միութիւն մը ըլլալու համար՝ ստիպուած էր Ռուսիոյ հետ միանալ: Եւ երոպացիներուն Ռուսիոյ հետ միանալու հեռանկարը՝ սարսափ կ'ազդէր ամերիկացի սիոնիստներուն:

Եւ այսօր, ֆրանսացիներուն «Ոչ» ըսելուն պատճառաւ, Երոպական միութիւնը շատ տկարացաւ:

Մանաւանդ՝ ամերիկացիներուն խամաճիկը եղող Անգլիոյ Վարչապետ Թոնի Պլէրին ֆրանսական «Ոչ»էն յետոյ, ժխտական դիրքորոշում որդեգրելուն պատճառաւ, Երոպական Միութիւնը այսօր, «Միութիւն» ըլլալէ դադրած է:

* *

Կը կարծենք, թէ «Աշխարհ»ը հոգեպէս և մարմնապէս հիւանդ է:

Եւ հոգեպէս և մարմնապէս հիւանդ Աշխարհը դէպի «Զաոս» կը յառաջանայ:

Երբ որ, Աշխարհի վրայ, դրամն է բոլոր արժէքներուն չափանիշը, եւ քանի որ կեանքին նպատակը միայն դրամական հարստութիւնն է, այս վիճակին բնական հետեւանքը պիտի ըլլայ (հաւատացեալ ըլլալու կամ չըլլալու հարց չէ՝ պարզապէս նմանութեան համար կը նշենք) Աստուածաշունչին մէջ գրուած «Սողոմ-գոմորեան» Աշխարհին վերջաւորութիւնը:

Տեսէք, մթնոլորտին խաթարման պատճառաւ պատահած և պատահելիք բնական աղէտները, որոնք, միայն ու միայն, աւելի դրամ շահելու հեռանկարով կ'ապականեն բնութեան մթնոլորտը և պատճառ կ'ըլլան, որ միլիոնաւոր տարուան Աշխարհը վտանգի ենթարկուի:

Մտածեցէք մարդկային հոգեկան կեանքի մասին: Ի՞նչ մնացած է այդ մարդկային հոգեկան արժէքներէն: Այն հոգեկան արժէքներէն որ մարդ արարծը կը կրէ իր «ծին»երուն մէջ, զանոնք ժառանգած ըլլալով իր նախնիներէն:

Այս հոգեկան արժէքները այսօր, Սիոնիստ աշխարհակալ կայսրութիւն դրամին ուժովը, ամէն օր և ամէն տեղ կատարուած քարոզչութեան պատճառաւ, բոլորովին անջքացած են:

* *

« ԴԸՐԱ՛Մ, ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՍԸԴ ՊԻՏԻ ԻՇՄԷ՞ ՅԱԻՏԵԱՆ »

1907 - ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

Ռուբէն Սեւակի դեռ 1907-ին յայտնած մտահոգութիւնը, թէ արդեօ՞ք «Դրամին իշխանութիւնը պիտի տեւէ յաւիտեան» – այսօր մենք կը հաւատանք, որ մարդկութեան համար մահու և կենաց հարց մըն է:

Բնութեան մեծագոյն հրաշքներն կազմող մարդկային հոգեկան արժէքները, չեն կրնար յաւիտեանս ենթարկուիլ Սիոնիստներուն սուտերուն:

Աշխարհի Ազգերը, անասուններու զանգրւածներ չեն որ, մշտնջենապէս շարունակեն ստրուկները մնալ Սիոնիստներու սատանայական իշխանութեան:

* * *

Հարց տուէք, գէ՞թ մէկ անգամ, թէ ինչո՞ւ Սիոնիստները այնքան թշնամի եղած են Սթալինին: Որովհետեւ Սթալին, Սովետական Միութեան մէջ, դրամի իշխանութենէն հեռու, մարդկային արժեքներուն վրայ հիմնուած, բայց առասպելներէ ձերբազատ և կարգապահ վարչաձեւ մը ստեղծած էր:

Սթալինի վարչաձեւին [զայն սիրենք կամ չսիրենք- այս մէկը իրականութիւն է] շնորհիւ է որ, Սովետական Միութեան մէջ, այնքան տարբեր ազգեր և հաւաքականութիւններ, գրեթէ ամբողջ դար մը, իրարու հետ համերաշխ և խաղաղ ապրեցան ու գոյատեւեցին, և [քիչ բացառութիւններով] մինչեւ հիմա ալ կը շարունակեն գոյակցիլ:

Որովհետեւ Սթալինի վարչաձեւը՝ բոլոր Ազգերու և ժողովուրդներու հաւասարութեան ու արդարութեան սկզբունքներուն վրայ հիմնուած էր:

Նոյնիսկ ամենափոքր ազգերն անգամ իրենց անանդութիւնները, մշակոյթը և լեզուն պահելու և գործածելու իրաւունքը ունէին :

Եւ բնական է, որ այս համերաշխութիւնը ապահովուէր շատ խիստ կարգապահութեան մը շնորհիւ: Ու նաեւ բնական է, որ այդ ընթացքին գործուէին նաեւ անարդարութիւններ, որոնց զոհ գացին շատ մը անմեղներ:

Բայց չէ՞ք կարծեր, որ այս խիստ կարգապահական վարչաձեւին կարգ մը բացասական կողմերը նախընտրելի են տեւապէս ու բազմամիլիոն զոհեր, անվերջ ցաւ և արցունք պատճառող այն պատերազմներէն, որոնք իբր թէ «Ազատ» աշխարհին մէջ տեղի կ'ունենան ի շահ «Դրամ-Աստուծոյ տէրեր»ը եղող Սիոնիստներուն:

Եւ արժէ խորհիլ նաեւ, որ դրամատէրերուն կողմէ Սովետական Միութիւնը կործանելու համար դեռ 1917-թ.էն սկսած խափանարարական աշխա-

տանքները եթե չըլլային, Սթալինեան վարչաձեւը ստիպուած պիտի չըլլար զսպիչ այնքան խիստ միջոցներ ձեռք առնելու:

Սթալինի մահէն յետոյ իշխանութեան եկող Սովետ ղեկավարները, մասնաւորաբար՝ Նրուշչեւը և նմանները տարուեցան Արեւմտեան ազատութեան կեղծ քարոզչութենէն:

Եւ Սովետ Միութեան մէջ Արեւմտեան մտայնութեամբ վարչաձեւ մը մէջտեղ բերել ուզեցին:

Այս՝ մեծագոյն սխալն էր, զոր գործեցին Նրուշչեւ և իր նմանները:

Որովհետեւ, համայնավար կարգապահական վարչաձեւը և «Միոնիստական կեղծ ազատութիւնը» միասին չէին կրնար գոյատեւել:

Չինաստանի համայնավար ղեկավարը՝ MAO TSE-TOUNG շատ լաւ գիտէր այս իրականութիւնը: Եւ ան, Սթալինեան սկզբունքներուն և տեսակէտին հաւատարիմ մնաց:

Եւ երբեք չներեց Նրուշչեւին՝ Ընկերվարութեան դէմ անոր կատարած այս դաւաճանական արարքին պատճառաւ: Եւ Մաօ Չէ Թունկ իրաւունք ուներ:

Նրուշչեւին Սովետ Միութեան մէջ ստեղծած իբր թէ ազատութեան վարչաձեւը, մասնաւորապէս Պրեժնեւի շրջանին, արդէն բարոյապէս ամէնէն վատ աստիճանին հասած էր:

Եւ 1991-ին Սովետ Միութիւնը, Կորպաչեւին «շնորհիւ», խաղաթուղթէ սարքուած աշտարակի մը նման փոլ եկաւ:

Բայց հոս, սա մէկն ալ ըսենք, որ բարեբախտաբար,

Սովետ Միութեան փլուզման շրջանին, եղբայրասպան պատերազմ չեղաւ:

Եւ Սովետական ժողովուրդները զոհ չտուին, սպանութիւններ չեղան: Բայց սպանութենէ աւելի մեծ ողբերգութիւններ կատարուեցան:

Սովետ Միութեան կործանումէն յետոյ, հրեայ հարուստները և անոնց գործակալները, գիշակեր թռչուններու նման, խուժեցին Սովետական հարստութիւններուն վրայ:

Եւ հրեաները ձեռք անցուցին Սովետական Միութեան արդիւնաբերական ամէնէն թանկարժէք հաստատութիւնները:

Բնական է՝ հրեաները այս յափշտակութիւնները կատարեցին իրենց արտասահման գտնուող հրեայ մեծահարուստներու ցանցին օգնութեան շնորհիւ:

Այսօր, աշխարհի մեծագոյն հարուստները կը նկատուին այն հրեաները, որոնք հրէական սադրանքներով տէրը եղան Սովետական հարստութիւններուն:

Այս հրեայ հարուստներէն մաս մը յաջողած է, իր հարստութիւնով, արտասահման փախչիլ:

Անոնցմէ մէկն է՝ Անգլիա ապաստանած հրեայ Ապրամովիչը, որ անգլիական CHELSEA FOOTBALL-ի խումբին տէրն է: Եւ այդ խումբին խաղերով ալ կը «զուարճանայ»:

«ԴՐՈՒՄ, ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՍՔԴ ՊԻՏԻ ԻԾԽԷ՞ ՅԱԻՏԵԱՆ»... (Ծար Էջ 2-էն)

Ապրամովիչի համար կ'ըսուի, թէ անոր հարստութիւնը կրնայ բաղդատուիլ Աշխարհի ամէնէն հարուստ անձը եղող BILL GATES-ի ունեցածին հետ:

Կրնա՞ք երեւակայել, որ արտաքին երեւոյթով երիտասարդ սրիկայի մը տեսքը ունեցող, նախկին Սովետական քաղաքացի այս հրեան, աշխարհի ամենամեծ հարուստներէն մէկը ըլլայ:

Բայց, բարեբախտաբար, Ռուսիոյ Նախագահ Վլատիմիր Բուքին՝ հրեաներու այս սադրանքներուն սկսաւ վերջ տալ:

Վերջերս իր կատարած երկու յայտարարութիւնները շատ իմաստալից ու յատկանշական են...-

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ՝ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՐՈՒՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ GEOPOLITIQUE ԱՂԵՏՆ ԷՐ»: «ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ՝ ՌՈՒՍ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՄԱՐ ԻՍԿԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ ԷՐ:

«ՌՈՒՍԻՈՑ ՄԷՋ ԿԱՐԳ ՄԸ ԱՆՁԵՐ, ԶԱՆԻ ՄԸ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԷՋ, ԱՆՕՐԷՆ ՉԵՒՈՎ ՏԱՍՆԵԱԿ ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱՍՆՈՂ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՏԻՐԱԾԱՆ: ՄԵՆՔ, ՀԱԿԱՌԱԿ ՉԵՆՔ ԱՉԱՏ ԾՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ: ԲԱՅՑ, ԱՅՍ ԱՆՕՐԷՆ ԴՐԱՄԱԾՈՐԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԱԼ, ԵՐԲԵՔ ՊԻՏԻ ՉԹՈՅԼԱՏՐԵՆՔ»:

Այս ԴՐԱՄԱԾՈՐԹՆԵՐԷՆ մէկն է հրեայ *Խոտորովսքին*, որ Մոսկուայի մէջ այժմ բանտարկուած է, և ռուսական դատարանին առջեւ հաշիւ կուտայ իր իւրացուցած միլիառաւոր տոլարներուն համար:

Կը կարծենք, թէ Ռուս իշխանութիւնները այլեւս ինքնագիտակցութեան եկած են:

Եւ սրտանց կը մաղթենք, որ ռուսերը շարունակեն իրենց ազգային շահերը պաշտպանել: Եւ հրեաներուն սադրանքներուն վերջ մը տան այլեւս:

* * *

Վերջին տասնամեակներուն մեծագոյն քաղաքական հրաշքը՝ Չինաստանի ունեցած տնտեսական վերելքն է:

Կրնա՞ք երեւակայել, որ մինչեւ 1950 թուականները Չինաստան կրկին Արեւ-

մըտեան դրամատերերուն սադրանքներուն պատճառաւ, մեծ մասամբ թշուառ և անօթի երկիր մը եղած էր:

Եւ Արեւմուտքի (իբր թէ մարդասէր) պետութիւնները գիտակցաբար հաշիշով կը քնացնէին Չինացիները, որ կարենան շահագործել չինական հարստութիւնները:

Եւ մտածել, որ Չինացիները, Եւրոպացիներէն հազարաւոր տարիներ առաջ, մեծ քաղաքակրթութիւն մը ունեցած են... Եւ շարունակած են, մինչեւ 18-րդ դարը, Եւրոպացիներուն քաղաքակրթութեան դասեր տալ: Բայց անկէ ետք, Եւրոպական գաղութատիրական քաղաքականութեան պատճառաւ, երկիրը սկսաւ կեղեքուիլ անոնց կողմէ:

Եւ ինչպէս որ վերը նշեցինք՝ Արեւմուտքին գաղութատերերը նենգամտաբար, Չինացի ժողովուրդը թմրեցուցիչի գործածութեան կը վարժեցնէին, որ անոնց աւելի լաւ կարենան շահագործել:

Բարեբախտաբար, Սովետական վարչաձեւը օրինակ մը եղաւ Չինաստանին:

Եւ Սովետներուն, մանաւանդ Սթալինի օգնութեամբ, Չինացի համայնավար ղեկավար Մաօ Չէ Թունկ, 1949-ին Չինաստանի մէջ, համայնավար վարչաձեւ հաստատեց:

Եւ Մաօ բնաւ չշեղեցաւ Սթալինեան ընկերա-տնտեսական սկզբունքներէն:

Եւ իրեն հետեւորդներն ալ, մինչեւ այսօր, հաւատարիմ մնացին ընկերվարական գաղափարներուն:

Եւ անոնք, Սովետներուն վերջին շրջաններու սխալները չգործեցին: Եւ իրենց ժառանգած պատմական իմաստութեամբ, յաջողեցան, համայնավար վարչաձեւը ներկայ աշխարհի տնտեսական պայմաններուն յարմարցնել:

Եւ այսօր Չինաստան, իր գիտական ընկերվարութեան լենած արդարութեան և հաւասարութեան վարչաձեւով, իր արդիական տնտեսական դրութեան շնորհիւ, քաղաքակրթական իսկական հրաշք մը իրականացուց:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ Չինական պատմական իմաստութեամբ զինուած այս Չինական հրաշքը՝ պիտի յաղթէ՝ Սիոնիստներու անմարդկային, սադայելական իշխանութեան:

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915 - ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷԾՔԱԳԻՐ - ԹԻԻ 6
 ԹՈՒՐՔ ԿՈՉՈՒԱԾ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐՈՒ
 ՁԱՌԱԻԻՂՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՋՐՈՑՑ**

Ֆրանսայի մէջ, փողոցը քալած միջոցիս, եթէ դէմս թրքերէն խօսող մը ելլէ, կը գանկիմ:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, իմ Ազգս, Հայ Ազգը, ցեղասպանութեան ենթարկող և անպատիժ մնացած մարդասպաններէն մէկը տեսած ըլլալու տպաւորութիւնը կ'ունենամ: Պժգանք կ'զգամ և սիրտս կը խառնուի: Եւ ինքզինքիս կը հարցնեմ.— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ, որ այս վայրագ ազգին մարդասպանները, Ֆրանսայի փողոցներուն մէջ, ազատօրէն կրնան պտտիլ:

Կրնաք ըսել՝ - Այդ մարդուն յանցանքը ի՞նչ է, եթէ իր մեծ հայրը և կամ հայրը մարդասպան էր»: Էֆենտի, իմ կեանքս Պոլիս անցաւ: 50 տարի հոն ապրեցայ:

Եւ շատ լաւ գիտեմ, ձեր ինչ «ապրանք» ըլլալը:

Կարելի է դուրս, միամիտ եւրոպացիները, ձեր կեղծ հիւրասիրութիւններով կրնաք խաբել: Բայց, ես, ձեր սրտին մէջ ապրող վայրագ հոգին կը ճանչնամ:

Միայն ձեր էրիկ մարդիկը չէ, որ գազան են, այլ ձեր կիներն ալ գազանաբարոյ են:

Շատ անգամ, իրենց տղաքը յանդիմանող թուրք կիներ տեսած եմ, որոնք իրենց տղոցը «քեզ կը կտրեմ հա»-ըսելով կը վախցնէին:

Որովհետեւ, անոնց համար, հայ կեանքը «կտրելը» շատ բնական բան մըն էր:

Եւ իրարու միջեւ «քեզ կը կտրեմ» խօսքը միշտ կը կրկնէին:

* * *

1974-թ.ի Կիպրոսի [իբր թէ], «Խաղաղութեան արշաւանք»ը կը յիշէ՞ք:

Այդ թուականէն «Խաղաղութեան արշաւանք» ըսելով, հազարաւոր յոյն սպաննեցիք և Կիպրոսին կէսը գրաւեցիք:

Այդ տարիներուն Պոլսոյ մէջ [իբր թէ], թուրք լաւ կին դրացի մը ունէիք:

Այդ կնոջ տղան, այդ օրերուն, գինուոր ըլլալով, Կիպրոս դրկուած էր:

Մեր դրացի թուրք կնկան հարցուցի.— Հալիտէ հանըմ, անպայման շատ յուզուած ես՝ տղուդ Կիպրոս երթալուն»:

Տեսէք, թէ ինչ պատասխանեց.— Ի՞նչ կ'ըսես... Ինչո՞ւ պիտի յուզուիմ եղբր: Տղուս ըսի, որ «Չըլլայ, թէ հինգ-տասը հատ կեանքը չկտրած տուն վերադառնաս»:

Ահա այդ կիներ՝ մեր լաւ թուրք դրացին էր:

* * *

* *

1974-թ.ի կիպրոսի «Խաղաղութեան արշաւանք»ի օրերուն, մեր գործատեղիին թուրք աշխատող-ներէն մէկ քանի հոգի ալ որպէս զինուոր կիպրոս ղրկուեցան:

Այս զինուորներէն մէկը, տարի մը ետք, արձակուրդով Պոլիս եկեր է:

Մեր գործատեղին ալ եկաւ, իր ընկերները տեսնելու:

Եւ ինձի ալ հանդիպեցաւ՝ ի յարգանս...

Ես ալ զինք հիւրասիրեցի՝ զինուոր ըլլալուն, և գրասենեակս նստեցուցի:

Ասկէ, անկէ խօսեցանք: Եւ ան, կիպրոսի մէջ, իբր զինուոր, իր տեսածները ինձի պատմեց:

Եւ ես հիմա, 1974-թ.ի կիպրոսի «Խաղաղութեան արշաւանք»ին այս զինուորին պատկանած գումարտակին կատարած «քաջագործութիւններէն» մէկ հատը, նոյնութեամբ պիտի ջանամ ձեզի պատմել...—

«Իմ գումարտակս, կիպրոսի մէջ, վերջապահի պաշտօն կը կատարէր:

Պատերազմի ճակատին ետեւը մնացող թշնամի ուժերը մաքրագործելու պարտականութիւնը ունէինք:

Սր մը, մեր գումարտակին հրամանատար հարիւրապետին առաջնորդութեամբ, եկեղեցի մը մտանք:

Եկեղեցին մէկը չկար: Պարապ էր:

Բայց մեր հարիւրապետը փորձառութիւն ունէր անպայման. իր ձեռքը սուր մը բռնած, դէպի եկեղեցիին խորանը յառաջացաւ:

Եւ խորանէն ներս մտաւ...

Եւ միջոց մը ետք, սեւեր հագած կրօնականի մը երկար մագերէն քաշկոտելով, գայն միջեւ եկեղեցիին մէջտեղը բերաւ:

Եւ կրօնականին ստիպեց, որ ոտքի ելլէ:

Կրօնականը տեւաբար խաչ կը հանէր և կ'աղօթէր:

Եւ մեր հարիւրապետը, սուրի մէկ հարուածով, կրօնականին գլուխը թոցուց»:

Ահա թուրքերուն կիպրոսի մէջ [իբր թէ] «Խաղաղութեան արշաւանք»ին կատարած վայրագութիւնները:

Դուք, փաթթոցով կամ փողկապով թուրքեր՝

Դուք, ինչ որ էիք երէկ, այսօր ալ նոյն գազաններն էք:

Յ.Զ.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 6
TÜRK DENİLEN KATİLLER SÜLALESİ
İLE SÖYLESME
SOKAKTA BİR TÜRK GÖRÜNÇE,
TIKSINIYORUM

FRANSADA SOKAKTA YÜRÜRKEN, KARSIMA TÜRKÇE KONUSAN BİRLERİ ÇIKINCA, İÇİME TIKSINTI GELİYOR.

NİÇİN Mİ? ÇÜNKÜ, BENİM MİLLETİMİ, ERMENİ MİLLETİNİ SOYKIRIMINA UGRATAN VE CEZASIZ KALAN KATİLLERDEN BİRİNİ GÖRÜR GİBİ OLUYORUM. VE İÇİME BİR TIKSINTI GELİYOR VE MİDEM BULANIYOR.

VE KENDİ KENDİME SORUYORUM; NASIL OLUYOR DA BU CANAVAR MİLLETİN KATİLLERİ, FRANSA SOKAKLARINDA SERBESTÇE DOLASABİLİYORLAR.

BELKİ DİYEBİLİRSİNİZ;

"O ADAMIN KABAHAATI NE? EGER BÜYÜK BABASI VEYA BABASI KATİL İSE".

EFENDİ, BENİM HAYATIM İSTANBULDA GEÇTİ. 50 SENE ORADA YASADIM. BEN SİZİN NE MAL OLDUGUNUZU ÇOK İYİ BİLİRİM.

BELKİ SİZ, SAF AVRUPALILARI SAHTE MISAFİR PERVERLİKLERİNİZ İLE ALDATABİLİRSİNİZ.

FAKAT, BEN SİZİN KALBINİZİN İÇİNDE YASIYAN CANAVAR RUHUNUZU TANIRIM.

SİZİN YALNIZ ERKEKLERİNİZ DEĞİL, KADINLARINIZ DA CANAVAR RUHLUDUR.

ÇOK KERE TÜRK KADINLARININ KENDİ ÇOCUKLARINI AZARLAMASINA SAHİT OLDUM. "ÇESERİM SENİ" DİYEREK ÇOCUKLARINI KORKUTUYORLARDI.

ÇÜNKÜ ONLAR İÇİN, ERMENİ GÂVURUNU KESMEK OLAGAN BİR SEY İDİ.

VE AGIZLARINDA "KESERİM SENİ" SÖZÜ HIÇ EKSİK OLMAZDI.

1974-DEKİ (SÖZ DE) KIBRIS BARİS HAREKATINI HATIRLARMİSİNİZ ?

O TARİHTE "BARİS HAREKATI" DİYEREK KİBRİSTA BİNLERCE YUNANLIYI ÖLDÜRDÜNÜZ. VE KİBRİSİN YARISINI ZABTETTİNİZ.

O SENELERDE, İSTANBULDA (SÖZ DE) İYİ BİR TÜRK KADIN KOMSUMUZ VARDI. ONUN OGLU, O GÜNLERDE ASKER OLARAK KİBRİSA GÖNDERİLMİSTİ.

KOMSUMUZ KADINA SORDUM.

"HALİDE HANIM, HERHALDE ÇOK ÜZÜLMÜSSÜNDÜR OGLUNUN KİBRİSA ASKER GİTTİGİNE".

CEVABA BAKIN:

"YOK CANIM, NİYE ÜZÜLÜCEKMİSİM? OGLUMA DEDİM Kİ "SAKIN BES ON TENE GAVUR KESMEDEN, GERİ GELMİYESİN".

İSTE BU KADIN, İYİ TÜRK KOMSUMUZ İDİ.

* * *

1974 DE KİBRİS BARİS HAREKATINDA, BİZİM FABRİKADA ÇALISAN TÜRK İŞÇİLERDEN BİRKAÇI DA ASKER OLARAK KİBRİSA GÖNDERİLDİLER.

BU ASKERLERDEN BİR TANESİ, BİR SENE SONRA İZİNLI OLARAK İSTANBULA DÖNMÜS VE O GÜNLERDE FABRİKAYA, ARKADAŞLARINI GÖRMEYE GELMİSTİ.

BENİM YAZİHANEME DE GELDİ HURMETEN.

BEN DE ONA ASKER OLDUGUNDAN İZZET İKRAM ETTİM. YAZİHANEDE OTURTTUM.

ORDAN BURDAN KONUSTUK. O DA BANA KİBRİSTA ASKER OLARAK GÖRDÜKLERİNİ ANLATTI.

SİMDİ SİZE, 1974 KİBRİS BARİS HAREKATINDA, BU ASKERİN BAĞLI OLDUGU BÖLÜĞÜN YAPTIĞI "KAHRAMANLIKLARDAN" BİRİNİ AYNEN NAKLETMEYE ÇALISACAM.

"BENİM BİRLİĞİM KİBRİSTA ARDÇI VAZİFESİ GÖRÜYORDU.

CEPHENİN GERİSİNDE KALAN DÜŞMAN BİRLİKLERİNİ TEMİZLEMELİK İDİ VAZİFEMİZ.

BİR GÜN, BÖLÜK KOMUTANI YÜZBASININ ÖNDERLİĞİNDE BİR KİLİSEYE GİRDİK.

KİLİSE DE KİMSE YOKTU. BOSTU.

FAKAT BİZİM YÜZBASININ TECRÜBESİ VARDI HERHALDE. ELİNDE BİR KİLİÇİ VARDI. DOĞRU KİLİSENİN MİHRABINA DOĞRU İLERLEDİ. VE MİHRABDAN İÇERİ GİRDİ. VE BİR MÜDDET SONRA SİYAHLAR GİYİNİMİS BİR PAPAZI UZUN SAÇLARINDAN ÇEKEREK TA KİLİSENİN ORTASINA KADAR SÜRÜKLİYEREK GETİRDİ.

PAPAZI ZORLA AYAGA KALDIRDI. PAPAZ DEVAMLİ HAÇ ÇIKARIYOR VE DUA EDİYORDU.

VE BİZİM YUZBASİ BİR KİLİÇ DARBESİ İLE PAPAZIN KELLESİNİ UÇURDU.

İSTE TÜRKLERİN KİBRİSTA (SÖZ DE) BARİS HAREKATINDA YAPTIKLARI VAHSET,

SİZ, SARIKLI VEYA KİRAVATLI TÜRKLER.

SİZ, DÜN VE BUGÜN, AYNI CANAVARLARSİNİZ.

Յ. Չ.

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԳԻՐ ՀԱՐԱԶԱՏ ՄԱՐՏԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ

ՅԱՐԳԵԼԻ ՀՈԳԵՂՐԱՅՐՄ՝ ՆԱՅԻՐԻ

Շատ ուշ... բայց վերջապես 17 Մայիս 2005 թուականին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ.Գարեգին Բ., վաստակաւոր խմբագրապետ, մտաւորական և ազգային գործիչ Ժիրայր Նայիրիին նուիրեց, իբր գնահատանք անոր 55 տարուան ծառայութեանը հայ Ազգին՝ «Սուրբ Սահակ և Սուրբ Մեսրոպ» Բարձր Շքանշանը:

Բայց... ո՞ր է հայրենի Պետութիւնը:

Եւ ո՞ր է մանաւանդ Կուսակցութիւնը, երբ Ժիրայր Նայիրին իր գրեթէ պատանեկութենէն մինչեւ այսօր, կը ծառայէ հայրենիքին, ժողովուրդին, հայ մշակոյթին ու իր կուսակցութեան իբր զինուոր, և ատեն մըն ալ՝ եղած է գերագոյն դեկավար:

Կը կարծենք, որ հայ ազգին այսօրուան վիճակին հասնելուն ամենակարեւոր պատճառներէն մէկը՝ ապերախտութիւնն է:

Սիրելի Նայիրի, դուն ներէ անոնց... որովհետեւ «Անոնք... չեն գիտեր ի՞նչ կը գործեն»

Եւ դուն, շարունակէ՛ քու լուսաւոր ճամբան, դէպի Միացեալ Հայաստան:

Վարձե՛ր կատար՝ սիրելի Նայիրի

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՈԳԵԿՈՉԱԿԱՆ ԾՔԵՂ ԵՒ ... (Ծար. էջ 11-էն)

Ճառը աւարտեց հրաւիրելով վերացած Հանդիսականները որ պաճը վերածեն ուխտի վերանորոգման առիթի և յանձնառութեան, որ պիտի շարունակեն աշխատանքն ու պայքարը մինչեւ ամբողջացումը Քսաններուն ազգային ու ընկերային տենչերուն իրականացման, գաղափարական անշեղութեամ մը որ վայել է «Քսաններուն յետնորդ սերունդ» կոչուելու պատիւին:

Ամուսնեղով Հանդէս եկաւ Տիկ. Նորա Սարաֆեան-Տեմիրճեան, որուն զոյգ մեկնաբանութիւնները յուզում և ոգեւորութիւն հաղորդեցին ներկաներուն և բարձր գնահատուեցան:

Իր մենբրգներով եռանդ ու ապրում ներշնչեց շնորհալի երգիչ Յովսէփ Եսայեան, արժանանալով ջերմ ծափերու:

Ս.Դ.Հ.Կ ի երիտասարդութեան անունով իմաստալից և գաղափարական բարձր ոգիով, յանձնառու պատրաստակամութեամբ զեղուն ուղերձով մը ներկաներուն դիմեց Ռազմիկ Սիւրմէլեան վստահեցնելով, որ Հնչակեան նոր սերունդը, տոգորուած Քսաններու անմահ գաղափարականով, պիտի շարունակէ գտնուիլ «Քսան Հազարներ»ու առաջին շարքերուն վրայ և ընթանայ խրոխտաբար, Մեծն Փարամազի դրօշը միշտ բարձր բռնած:

Հանդիսավարուհին շնորհակալութիւն յայտնեց յայտագրին մաս կազմողներուն, նաե՛ւ ներկաներուն՝ որոնք իրենց մեծաթիւ մասնակցութեամբ բաժին բերին «Ուխտի վերանորոգման» հաւաքին և հրաւիրեց ներկաները որ ձեռնարկը աւարտեն «Տուր Զեռքդ Ընկեր» խմբերգով, նուազի ընկերակցութեամբ:

«ԽԱՂԱՂԱԲԵՐ - ԱԶԱՏԱՐԱՐՆԵՐ» ՈՒՆ ... (Շար. էջ 1-էն)

պատերազմական յանցագործները:

Օրերս կազմուած է այդ «Ատեան»ին մէկ նմանակը, «Խղճի Դատարան» անունով, որուն մաս կը կազմեն միջազգային համբաւի տէր հեղինակութիւններ և որուն առաջնութիւնն է՝ դատել Իրաքի պատերազմին... ոճրագործները:

14 անդամներէ բաղկացած այս ատեանին առաջին եզրակացութիւնն է, որ «... Խաղաղութիւն և ժողովրդավարութիւն բերելու նշանաբանով հոն ներխուժած Մ. Նահանգները, Անգլիան և... միւսները, որոնք Պաղտատի «բռնակալ Սատտամը» ոճրագործ կ'ամբաստանեն հարիւրաւոր մարդոց մահուան պատճառ դարձած ըլլալուն համար, իրենք, այսպէս կոչուած «խաղաղաբերներն ու փրկարարները», Սատտամ Հիւսէյն-էն երեք անգամ աւելի անմեղ քաղաքացիներու սպանութեան պատճառ եղած են Իրաքի մէջ, վերջին երկու տարիներու ընթացքին: Յաւելեալ՝ շուրջ երկու հազար ամերիկացի զինուորներու ալ մահուան:

... Եւ դեռ կը շարունակեն իրենց «խաղաղաբեր ու ազատարար» աշխատանքը Իրաքի մէջ:

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք

«Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ...
ՅԱՃԱԽԱՊԱՏՈՒՄ»
Գրաբար բնագիրէն
Թարգմանեց՝
ՄՈՎՍԷՍ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆԱՃԱՐԵԱՆ
Հալէպ - 2005

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք

ՀԱՄԲԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
«ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒ
ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ ԵՒ ՀՆԱՐԱՄԻՏ
ՓԵՍԱՆԵՐԸ»
Պէյրուք -
2004

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Է Ն
Շ Ր Զ Ա Ն Ա Ի Ա Ր Տ Ն Ե Ր ՈՒ
Մ Ի ՈՒ Թ Ի Ի Ն

www.hayasdanavardner.com

Քանի մը ամիսէ ի վեր, Համացանցի վրայ կը գործէ Հայաստանէն Շրջանաւարտներու Միութեան պաշտօնական կայքէջը՝ www.hayasdanavardner.com

Կայքէջին վրայ գլխաւորաբար ներկայացուած են միութեան գործունէութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններ և առընչակից գրութիւններ: Կայքէջի գլխաւոր նպատակներէն մէկն է հաւաքագրել Հայաստանէն շրջանաւարտներու մասին հիմնական տեղեկութիւններ և ծառայել որպէս հաղորդակցութեան միջոց անոնց միջեւ: Լիբանանի Հայաստանէն Շրջանաւարտներու Միութեան վարչութեան այս նախաձեռնութիւնը կ'իյնայ միութեան գործունէութիւնը խթանելու և զայն շրջապատին ծանօթացնելու ծիրին մէջ, միշտ յօգուտ սփիւռֆահայութեան և մայր հայրենիքին: Այսպիսով՝ Լիբանանի Հայաստանէն Շրջանաւարտներու Միութիւնը հիմքը կը դնէ նաեւ սփիւռֆահայ տարբեր գաղութներու մէջ ապրող և գործող Հայաստանէն շրջանաւարտներու միաւորման գործընթացին, Հայաստանէն վկայեալներու ինքնակազմակերպման և համագործակցութեան նպատակները տեղադրելով համաշխարհային չափանիշներուն վրայ:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԳԻՐ

*Մեր շատ սիրելի
ժիրայր Նայիրի*

«Գրչի հերոս-անվախ հրապարակախօսիդ» ազգային, ընկերային և հասարակական 55-ամեայ բեղուն գործունեությանդ և վաստակիդ առ ի գնահատութիւն, Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» Բարձր Շքանշանով պարգևատրուելուդ առթիւ մենք, «ՆԱՅԻՐԻ»-ի Քեսապ-Գալատուրանի ընթերցողներս կը շնորհաւորենք Յորելեարդ և Հայրապետական պարգևիդ վրայ կ'աւելցընենք Քեսապ-Գալատուրանի դափնիի մշտադալար պսակը:

Այս առթիւ, փոխան ծաղկեկողովի, «Նայիրի»ին կը նուիրենք 2000 ս.ո.:

Արեւշատութիւն Ձեզի՝ որ շարունակէք Ձեր հայրենասիրական առաքելութիւնը:

ՄՈՎՍԷՍ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

[Քեսապի նախկին երեսփոխան]

Քեսապ, 5 Յունիս 2005

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ժիրայր Նայիրիի Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Սուրբ Սահակ Սուրբ Մեսրոպ» Բարձր Շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, Տէր և Տիկ. Աւետիս և Մարալ Հանընեան կը շնորհաւորեն մեծավաստակ պարգևատրեալը, ապափնում կը մաղթեն նորերս աչքի գործողութեան ենթարկուած Տիկ. Մարի Նայիրիին (Թօսունեան) և այս հանելի պատեհութեամբ փոխան ծաղկեկողովի կը նուիրեն՝ Ա.Մ. Տ. Ազգ. Ծերանոցին

«Մասիս» Մարզական Միութեան 50

«Նայիրի»ին 50

50

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ժիրայր Նայիրիի Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Սուրբ Սահակ Սուրբ Մեսրոպ» Բարձր Շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, Տէր և Տիկ. Յակոբ և Եւփիմէ Ջէրջեաններ կը շնորհաւորեն մեծավաստակ պարգևատրեալը, ապափնում կը մաղթեն նորերս աչքի գործողութեան ենթարկուած Տիկ. Մարի Նայիրիին (Թօսունեան), և այս հանելի պատեհութեամբ, փոխան ծաղկեկողովի «Նայիրի»ին կը նուիրեն՝ 50 ամ. տու.:

ՅԱՒԱԿՅԱԿԱՆ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր

Լեւոն Ռուբէն Զիլինկիրեանի մահը խոր ցաւ պատճառած է բնականաբար, Երեւանի հերոս-նահատակ Ռուբէն Սեւակի անունը կրող դպրոցի տնօրէնութեան, ուսուցչական կազմին, ուսանողութեան և ծնողներուն, որոնք փութացել են վշտակցելու հանգուցեալի ընտանիքին, հարազատներուն և մերձաւորներուն հետ:

Ստորեւ կը հրատարակենք ցաւակցական հեռագիր մը, որ դրկուած է Նիս, հանգուցեալի ընտանիքին, հորեղբորորդւոյն՝ Յովհաննէսին և Տիկնոջ՝ Տիկ. Իրմա Զիլինկիրեանին, ինչպէս նաեւ հանգուցեալին բոջ՝ Շամիրամ-Սեւակ-Զիլինկիրեանին:

«Մեծարգոյ

Տէր և Տիկ. Զիլինկիրեաններ՝

Սրտի խոր ցաւով իմացանք սիրելի Ռուբէն Սեւակի որդու՝ Լեւոնի մահը: Մեր խորագգած վշտակցութիւնը կը յայտնենք Ձեզ, բանկազին Շամիրամին, մերձաւորներուն: Կը բաժնենք և կ'ապրինք Ձեր վիշտը, որ նաեւ մերն է:

Երեւանի

Ռուբէն Սեւակի անուան

թ. 151 կրթօջախի տնօրէնութիւն, մանկավարժներ, սաներ և ծնողներ»:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ժիրայր Նայիրիի Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Սուրբ. Սահակ Սուրբ. Մեսրոպ Բարձր շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, Տէր և Տիկ. Արմէն և Միմի Յարութիւնեան կը շնորհաւորեն մեծարեալը և, փոխան ծաղկեկողովի մատուցման «Նայիրի»ին կը նուիրեն 50,000 լ.ո.:

ՓՈՒՍԱՆ ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋԻ

Ժիրայր Նայիրիի Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Սուրբ Սահակ Սուրբ Մեսրոպ» Բարձր շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, Ս. Էջմիածնի մէջ, Տէր և Տիկ. Մելիքոն Սէֆէրեան կը շնորհաւորեն պարգևատրեալը, կը խնդակցին իր մերձաւորներուն և այս ուրախ պատեհութեամբ փոխան ծաղկեկողովի «Նայիրի»ին կը նուիրեն 50,000 լ. ոսկի:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ժիրայր Նայիրիի Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Սուրբ Սահակ Սուրբ Մեսրոպ» Բարձր Շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, Տէր և Տիկ. Աշոտ և Շաֆէ Ալբունեան կը շնորհաւորեն յոբելեարը և փոխան ծաղկեկողովի «Նայիրի»ին կը նուիրեն 50,000 լ. ո.:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ -

ԲԱՐԵՄԱՂԹԱՆՔ

«ՆԱՅԻՐԻ»ի հաւատարիմ ընթերցողուհիներէն Տիկ. Ֆիլոր Սընգեան կը շնորհաւորէ ժիրայր Նայիրիին Մայր Աթոռ Սրբ. Էջմիածնի «Ս. Սահակ Ս. Մեսրոպ» Բարձր շքանշանով պարգևատրուելուն առթիւ, կը մաղթէ կատարեալ ապաքինում «Նայիրի»անուէր Տիկ. Մարի Թօսունեանին (Նայիրի) որ նորերս աչքի վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած էր, և այս զոյգ պատեհութեամբ, փոխան ծաղկեկողովի, «Նայիրի»ին կը նուիրէ 15 Ամ. տղար:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

**ԵՒՓԻՄԷ ԹԱԹԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ**

Խոր ցաւով իմացանք մահը Տիկ. Եւփիմէ Թաթարեանի [Բեսպերնիքեան] որ պատահած է 2005 Մայիս 12-ին, յառաջացած տարիքի մէջ:

«Նայիրի» կը վշտակցի հանգուցեալի ընտանիքին և մերձաւորներուն, մասնաւորաբար իր դստեր՝ Տիկ. Ռոզիկին և ամուսնոյն՝ Պրն. Կարօ Աղազարեանին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկ. Եւփիմէ Թաթարեանի մահուան առթիւ, Տէր և Տիկ. Աւետիս և Մարալ Հանընեան կը ցաւակցին հանգուցեալի ընտանիքին ու հարազատներուն, Տէր և Տիկ. Կարօ և Ռոզիկ Աղազարեաններուն մասնաւորապէս, և այս տխուր պատեհութեամբ 50 ամ. տղ. կը նուիրեն «Նայիրի»ին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՐԺ ՀԱՈՒԻԻ անարգ սպանութեան առթիւ, «Նայիրի» կը վշտակցի վաստակաշատ քաղաքական-կուսակցական գործիչի ընտանիքին և հարազատներուն, կուսակիցներուն, մասնաւորաբար՝ տիկնոջ՝ Տիկ. Տօֆ. Սօսի Մատէեան - Հաուիին և զակին Ռաֆիին:

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք

**ՏՈՄԱՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՅՆԹԱՊ**

1920

Պէյրուք 2005

Հրատարակութիւն՝ Արմէն և Միմի Յարութիւնեանի մեկենասութեամբ

* *

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԱՅԱԹԵՐԹ»

1915, Ա. Տարի, Թիւ 1 - 57

Անթիլիաս - 2005

* *

ԳՐԻԳՈՐ Ծ. ՎՐԴ. ԶԻՖԹՃԵԱՆ

«ՄԱՐԴԸ ՄԱՐԴՈՒՆ ՄԷՋ»

Անթիլիաս - 2005

«ՆԱՅԻՐԻ»	
Ազգային - գրական - հասարակական Շարքաբեր Եամակառույժ 113-5186 Գեյրուբ-Լիբանան Հեռ.՝ 01/44 34 54, 01/88 27 30 Fax: 01/88 27 30 Email: nairi2002@hotmail.com	Պատասխանատու Տնօրէն ԺԻՐԱՅՐ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆ

Revue Hebdomadaire « NAÏRI » Directeur Responsable JIRAIR TOSSOUNIAN	ԳԻՆ՝ 1500լ.մ.	جريدة أسبوعية (ناييري) المدير المسؤول جيراير طوسونيان TEL: 003 716254
---	------------------	---

ՆՐՍԻ ՀԱՅ ՏԻՎՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
UNION des DAMES ARMÉNIENNES de NICE

ՄԻՕՐԵԱՅ Հարժարան - Ecole MIORIA

2005

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ (1885-1915) ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆԱՆԵՐ

Միլվա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ Որդուն»էն 50 տարիներ առաջ Ռուբէն Սեւակին գրած բանաստեղծութիւնը՝

«Բայց մայրենի անուշ լեզուդ մի մոռնար որ հայերէն է»

Յովհաննէս Չիլիկիւրեան

Բողորին ծանօթ է, թէ ինչպէ՞ս բարբարոս թուրքերը դարերու ընթացքին, և մինչեւ վերջերս, Հայկական պատմական յուշարձանները և եկեղեցիները, Հայերէն Հետք չմնայ ըսելով ուժականով քանդած են: Բայց այս բարբարոսութիւններուն ենթարկուողները միայն Հայերը չեն:

Նոյնպէս Հնադարեան (Antique) յունական և բիւզանդական յուշարձանները և եկեղեցիները զո՞հ գացած են թրքական բարբարոսութիւններուն:

Այս թրքական քանդումին զո՞հ գացող վայրերէն մէկն է Մարմարա ծովուն վրայ Սիլիվրի բերդաքաղաքը, որ կը գտնուի Պոլիսէն 65 քմ. դէպի արեւմուտք, Եւրոպական Թրակիոյ Հողամասին վրայ:

Նոյն ատեն Ռուբէն Սեւակի ծննդավայրը եղող Սիլիվրի բերդաքաղաքը, բուն անունով «Միլեմբրիա» Հին բիւզանդական պատմական քաղաք մը եղած է:

Սիլիվրի բիւզանդական եկեղեցիները այնքան Համբաւ ունին եղեր, որ մեր Հօրեղբօր մեզի պատմածին Համաձայն, մինչեւ 1914 թուականը Անգլիայէն բիւզանդագէտներ մասնաւորապէս Սիլիվրի եկած են, որպէսզի Սիլիվրի բիւզանդական եկեղեցիներուն խճանկարները ուսումնասիրեն:

Այսօր, պատմական Սիլիվրի բերդաքաղաքէն ոչ մէկ բան մնացած է: Ոչ բերդ, ոչ յունական յուշարձան, ոչ բիւզանդական եկեղեցի և ոչ ալ բիւզանդական խճանկար: Թուրքերը ամէն բան քանդած են: Եւ Սիլիվրի այսօր, անճոռնի, «պեթոն» կառոյցներով լեցուած, թրքական քաղաքի մը վերածուած է, և միացած է Պոլսոյ:

Սիլիվրի բերդաքաղաքը, որ մեր նախնիներուն բնակավայրը եղած է, մինչեւ 1922-ները, մեծ մասամբ բնակուած է յոյներէ և Հայերէ: Իսկ թուրքերը, Սիլիվրի մէջ, բերդաքաղաքէն դուրս՝ «վարի թաղամասը» (Asagi Mahalle) ըսուած շրջանը կը բնակին եղեր, գոյացնելով քանի մը տասնեակ թուրք ընտանիքներէ բաղկացած աննշան փոքրամասնութիւն մը:

Սիլիվրին այն աստիճան յունական քաղաք մը եղած է, որ Հոն բնակող Հայերը եղած են լաւ յունախօս, ինչպէս որ մեր Հայրը և մայրը սաՀուն յունարէն կը խօսէին:

Եւ այդ շրջանին Սիլիվրի մէջ, նախակրթարան մը եղող «Աբանազեան» վարժարանէն զատ և աւելի բարձր Հայկական վարժարան մը չըլլալուն, Ռուբէն Սեւակ կը դրկուի Պարտիզակի Ամերիկեան Գոլէճը և յետոյ Պոլսոյ Պերպերեան վարժարանը, և 1905-ին ալ կը մեկնի Զուիցերիոյ Լոզան քաղաքը, ուսանելու տեղոյն բժշկական Համալսարանը:

Մինչդեռ Ռուբէն Սեւակին քրոջ աղջիկը՝ Ատրինէ Յակոբովիչ, Սիլիվրի Հայկական վարժարանը աւարտելէ յետոյ, դեռ աղջընակ ըլլալուն, Պոլսոյ մէկ Հայկական վարժարանը չի դրկուիր, և Սիլիվրի յունական միջնակարգ վարժարանը կ'արձանագրուի:

Եւ Ատրինէ յունական վարժարանին մէջ շատ լաւ յունարէն գրել և կարդալ սորված ըլլալու ուրախութեամբ, իր մօրեղբօր, Ռուբէն Սեւակին 1910-ին Լոզան յունարէն լեզուով նամակ մը կ'ուղարկէ... Եւ Ատրինէն միջոց մը յետոյ, Ռուբէն Սեւակէն պատասխան նամակ մը կը ստանայ:

Այստեղ կը Հրատարակենք Ռուբէն Սեւակի իր քրոջ աղջկան Ատրինէին գրած նամակը:

Տեղին է նկատել, որ Միլվա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ Որդուն»էն 50 տարի առաջ գրուած Ռուբէն Սեւակի այս նամակ-բանաստեղծութիւնը մենք կը Հաւատանք, որ նաՀատակ բանաստեղծին ազգային Հոգեբանութիւնը վկայող և պատմական արժէք ունեցող գրութիւն մըն է: ԱՀա Ռուբէն Սեւակի 1910-ին Լոզանէն Սիլիվրի իր քրոջ աղջկան Ատրինէին գրած նամակ-բանաստեղծութիւնը:

Իմ սիրելի փոքր Ատրինէ,
Ինձմէ բարձր ես Յոնարեմէ.
Բայց հօրդ, մօրդ քնքոջ լեզուն
Մի մոռնար որ հայերէն է:

Երէ միջոցդ ներտ
Մեծ դպրոցներ գնա՛ Ատրինէ,
Բայց մայրենի անուշ լեզուդ
Մի մոռնար որ հայերէն է:

Մոյլ մի ըլլար, ծոյլը անօրէն է.
Դուն շատ գիտուն եղիր մեզմէ.
Բայց մայրենի և Մորք լեզուդ
Մի մոռնար որ հայերէն է:

Լոզան 1910 Ռուբէն Սեւակ

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ԵՐԹԱՂ...

Երբա՛լ, երբա՛լ, երբա՛լ անձայն, անհանդէս.
Երբա՛լ առուի՛ն պէս՝ մարգերու տակ անտես.
Կապոյտին մէջ՝ հե՛ղ, հողմնավար ամպին պէս... :

Երբա՛լ՝ առա՛նց գիտնալու թէ դէպի ո՞ւր,
Երբա՛լ՝ հեռո՛ւ ոստաններէն այս տխուր.
Երբա՛լ՝ խաւար գիշերին մէջ թափափուր... :

Երբա՛լ, երբա՛լ, երբա՛լ առանց նրագի.
Երբա՛լ՝ առա՛նց սուգի, լացի, փափափի.
Երբա՛լ՝ առա՛նց սովի, առա՛նց պապակի... :

Երբա՛լ՝ մարդոց կոյտին մէջէն լոնկեայն.
Օտար մընալ իրենց Յարին, Գիտութեան.
Երբա՛լ տգէ՛տ, խո՛ւլ, յա՛մըր, կո՛յր յարիտեան... :

Չը գիտնա՛լ որ հաս իտէալը չիկա՛յ... :
Ուխտագըննա՛ց երբա՛լ արիերն հեռակայ,
Դէպի ուղին երջանկութեան մշտակայ... :

Աննիւթանա՛լ, անբջանա՛լ, վըսե՛մ, Վէ՛ս.
Երբա՛լ անցա՛յգ, անա՛յգ, երբա՛լ վերջապէս.
Աչքերը գոց՝ ցայգաշրջիկ խեղճին պէս... :

Երբա՛լ, երբա՛լ, չը քանչնալ Մա՛րդ ու Աստուա՛ծ,
Չո՛յգ երբա՛լ՝ ձեռքը քո՛յր ձեռքի մէջ դրբած
Անբջանքի՛ն ու Սիրոյն պէս — ախորուա՛ծ... :

Լօզան, 1912

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ԵՐԹԱՂ...

Երբա՛լ, երբա՛լ, երբա՛լ անձայն, անհանդէս.
Երբա՛լ առուի՛ն պէս՝ մարգերու տակ անտես.
Կապոյտին մէջ՝ հե՛զ, հողմնավար ամպին պէս... :

Երբա՛լ՝ առա՛նց գիտնալու թէ դէպի ո՞ւր,
Երբա՛լ՝ հեռո՛ւ ոստաններէն այս տխուր.
Երբա՛լ՝ խաւար գիշերին մէջ թափափուր... :

Երբա՛լ, երբա՛լ, երբա՛լ առանց նրագի.
Երբա՛լ՝ առա՛նց սուգի, լացի, փափափի.
Երբա՛լ՝ առա՛նց սովի, առա՛նց պապակի... :

Երբա՛լ՝ մարդոց կոյտին մէջէն լոնկեայն.
Օտար մընալ իրենց Յարին, Գիտութեան.
Երբա՛լ տգէ՛տ, խո՛ւլ, յա՛մըր, կո՛յր յարիտեան... :

Զը գիտնա՛լ որ հաս իտէալը չիկա՛յ... :
Ուխտագըննա՛ց երբալ ասիերն հեռակայ,
Դէպի ուղին երջանկութեան մշտակայ... :

Աննիւթանա՛լ, անբջանա՛լ, վըսե՛մ, Վէ՛ս.
Երբալ անցա՛յգ, անա՛յգ, երբա՛լ վերջապէս.
Աչքերը գոց՝ ցայգաշրջիկ խեղճին պէս... :

Երբա՛լ, երբա՛լ, չը քանչնալ Մա՛րդ ու Աստուա՛ծ,
Զո՛յգ երբալ՝ ձեռքդ ֆո՛յր ձեռքի մէջ դրբած
Անբջանքի՛ն ու Սիրոյն պէս — ախորուա՛ծ... :

Լօզան, 1912

ԱՀԱ՛, ԱՅՍ ՄԱՐԴԱՀՐԷԾ
 ԲՈԼՈՆԱՅԻ ԶՊԻԿՆԻԻ ՊՐՋԵԶԻՆՍԲԻՆ
 Է, ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ...

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001-Ի NEW YORK-Ի
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ,
 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2002-Ի ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՕԲԵՐԱՅԻ
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ,
 11 ՄԱՐՏ 2004-Ի ՄԱՏՐԻՏԻ ԿԱՅԱՐԱՆԻ
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ,
 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2004-Ի ՌՈՒՍԻՈՅ ԲԵՍԼԱՆ ԶԱՂԱԶԻ
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ,
 ԵՒ ԶԱՆԻ ՄԸ ՕՐ ԱՌԱՋ՝ 7-7-2005-Ի ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ
 ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ...
 ԵՒ ԾԱՏ ՄԸ ՈՒՐԻԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ...
 ՈՐՈՎԼԵՏԵԻ ZBIGNIEW BRZEZINSKI-Ն Է, ՈՐ ԻՐ
 ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ 1977-1981-Ի ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
 ՃԻՄԻ ԶԱՐԹԸՐ-Ի, ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
 ԶԱՆԴԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԾԱՅՐԱՅԵՂ ԻՍԼԱՄ
 «ՄՈՒՃԱՀԻՏ» ՆԵՐԸ ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԼՈՒ, ՄԱՐՋԵԼՈՒ
 ԵՒ ԶԻՆԵԼՈՒ ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ԱՌԱԾ ԷՐ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

ZBIGNIEW BRZEZINSKI

7 Յուլիս 2005-ի Հինգշաբթի օր, առաւօտեան ժամերուն, Լոնտոնի կեդրոնի թաղամասերուն մէջ, ծայրայեղ իսլամական Ալ-Ջայիտա կազմակերպութեան կատարած ահաբեկչական պայթումները, ամբողջ Արեւմտեան Աշխարհը սարսափի մատնեցին:

Առաջին տուեալներուն համաձայն՝ Գուազագոյն 50 մեռեալներ և 700 վիրաւորներ կային:

Այդ միջոցին Սկոտլոնդ մէջ հաւաքուած Աշխարհի ամենահարուստ երկիրներու ղեկավարները՝ Ճորճ Պուշէն, Թոնի Պլերէն և Ժագ Ծիրաքէն սկսեալ, բոլորն ալ բուն արտայայտութիւններ ունեցան Ալ-Ջայիտա-յին դէմ, և ցաւ յայտնեցին անմեղ զոհերուն համար:

Սկոտլոնդ ժողովին ներկայ գտնուող Ռուսիոյ Նախագահ Վլատիմիր Փութինն ալ հարկաւ, արտայայտուեցաւ այս ահաբեկչութեան մասին:

Բայց ֆրանսական հեռատեսիլները և առաջնակարգ թերթերը որոնք Պուշէն, Պլերին ու Ծիրաքին յայտարարութիւնները միշտ ու տեւական կրկնեցին, ասոր դիմաց Վլատիմիր Փութինին ո՛չ անունը յիշեցին և ո՛չ ալ կատարած ելոյթը տոփն:

Մինչդեռ ֆրանսական ծանօթ A.F.P. - «Աժանս»ը նշած էր Վ. Փութինի ելոյթը՝ իր լուրերու մէկ «անկիւն»ին մէջ:

[Այստեղ կ'ուզենք յիշեցնել, որ Ֆրանսայի ամէնէն ծանօթ թերթերէն "Figaro"-ն, վերջերս պաշտօնապէս գնուեցաւ դաւանափոխ հրեայ մեծահարուստի մը՝ SERGE DAS-SAULT-ի կողմէ, իսկ "Liberation-ի նոր պաշտօնական տէրն է՝ աշխարհահռչակ հրեայ Rothschilde:

Այս նորութիւն-իրականութիւնները կը կարծենք, թէ ... աւելորդ մեկնաբանութեան պէտք չունին...]

Այստեղ կը հրատարակենք Վ. Փութինի Լոնտոնի աղետին մասին կատարած ելոյթը՝ Ֆրանսական գաւառի թերթերէն՝ 8 Յուլիս 2005 թուակիր NICE-MATIN-էն արտատպելով՝

*** Le président Russe Vladimir Poutine : "Quel que soit l'endroit où de tels crimes ont lieu- à Londres, New York ou Moscou, nous devons les condamner et réunir tous les pays civilisés dans la lutte contre le terrorisme international."**

«Այս անմարդկային ոճիրները, ուր որ ալ կատարուած ըլլան՝ Լոնտոն, Նիւ Եորք կամ Մոսկուա, պարտաւոր ենք զանոնք դատապարտելու:

Եւ պարտաւոր ենք միացնելու քաղաքակիրթ երկիրները միջազգային ահաբեկչութեան դէմ պայքարին մէջ:

ՎԼԱՏԻՄԻՐ ՓՈՒԹԻՆ»

Եթէ ուշադրութեամբ կարդանք Փութինի ելոյթը, շուտով պիտի հասկնանք, թէ ինչու Սիոնիստական լրատու ցանցը չէ սփռած Ռուսիոյ Նախագահին ելոյթը: Որովհետեւ Վլատիմիր Փութին, խօսքը Արեւմտեան պետութիւններուն ուղղելով ուզեց ըսել. «ԱՅՍՕՐ Կ՛ՈՂԲԱՆՔ ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՆՄԵՂ ՋՈՂԵՐԸ: ԲԱՅՑ ԻՆՉՈ՞Ւ ՆՈՅՆ ՍՐՏՅԱԻ, ԱՆԿԵՂԾ ՋԳԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՉԵՆՔ ՅՈՒՅՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ ՉԷՉԷՆ ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ԱՂԵՏՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ»:

Ծատերուն ծանօթ է, թէ Չէչէն ոճրագործներուն Մոսկուայի և Բեսլանի մէջ կատարած ահաբեկչական սարսափելի արարքներու օրերուն, Արեւմտեան լրատուութեան Սիոնիստական ցանցը, այսօրուան նման անմեղ զոհերուն համար ողբալու տեղ, աւելի շատ Չէչէններուն ի նպաստ արտայայտուած էր, ըսելով, թէ Չէչէնները (իբր թէ) ազատագրական պայքար կը մղէին Ռուսերուն դէմ: Մինչդեռ Չէչէնները, իրենց երկրին մէջ, ազատ էին, և իրենց ինքնիշխան կառավարութիւնը ունէին: Հակառակ ասոր Ռուսիան խորտակել ուզող Սիոնիստ արեւմտեան պետութիւնները, Չէչէն մարդասպանները և միջազգային ահաբեկիչները կը զինէին և կը հանէին Ռուսիոյ դէմ:

Եւ այս ահաբեկիչները, Ռուսիոյ մէջ, ամենաքստամելի ոճիրները գործեցին և մինչեւ այսօր ալ Սիոնիստներուն այս գործակալները, կը շարունակեն կատարել ահաբեկչական ամէնէն սարսափելի ոճիրները Ռուսիոյ մէջ:

Եւ մտածել՝ որ Չէչէն ահաբեկիչ ոճրագործներուն ղեկավարներէն մին, մէկ քանի տարի առաջ, Լոնտոն ապաստանած էր: Եւ հակառակ որ Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝ Անգլիոյ կառավարութիւնէն այս ոճրագործին իրեն յանձնուիլը (ըստ միջազգային օրէնքի՛ պահանջած է, անգլիական կառավարութիւնը, անամօթաբար, այս Չէչէն ոճրագործ ղեկավարին ապաստանեալի իրաւունք շնորհած է:

Եւ այս ահաբեկիչ ղեկավարը Անգլիայէն կը կառավարէ Միջազգային Ահաբեկչութեան կողմէ Ռուսիոյ մէջ գործադրելի ոճրային ծրագիրները:

*
*
*

Այսօր, շատ կը խօսուի Ալ-Ջայիտա-յի մասին, զայն ներկայացնելով իբր ահաբեկչական ծայրայեղ իսլամական կազմակերպութիւն:

Բայց, ի՞նչ է Ալ-Ջայիտա-ն:
Բոլոր կրօններու մէջ, ծայրայեղականները այլամերժ, մինչեւ իսկ թշնամի եղած են իրենց կրօնին չպատկանողներուն հանդէպ:
Անհերքելի իրականութիւն մըն է նաեւ, որ Իսլամ դաւանութեան յարող ծայրայեղականները, իրենցմէ չեղողները «Ջաֆիր, կեավոր» (անաստուած) կը նկատեն:
Հակառակ, որ իսլամական Սուրբ Գիրք եղող «Ջորան»ին մէջ, Ջրիստոսը իբր մարգարէ ընդունուած է:

Եւ մենք չենք հասկցած մինչեւ այսօր, թէ ինչու Իսլամ ծայրայեղականները (թուրքերը՝ մանաւանդ) անհաւատ, անաստուած, «կեավոր» կը նկատեն իրենց «Ջորան»ին կողմէ մարգարէ ընդունուած Ջրիստոսին հաւատացողները... Ստոյգ է, որ կրօնական ծայրայեղութիւններու պատճառով, կրօնը, շատ յաճախ, իբր քաղաքական զէնք գործածուած է:

Եւ այս պատճառով, յանուն կրօնի, նոյնիսկ «Աստուծոյ» անունով, Ջրիստոնեաներու և Իսլամներու կողմէ (մանաւանդ թուրքերուն կողմէ) անհաւատալի

ողբերգութիւններ կատարուած են:

Մինչեւ 13-րդ դարի վերջերը, Զրիստոնեացիներու և Իսլամներու միջեւ [«Խաչակիրներու արշաւանք» կոչուող շրջանին յատկապէս] պատերազմները շարունակուեցան:

14-րդ դարէն յետոյ, Արաբ-Իսլամներուն տեղը Թուրք Իսլամները առին: Եւ թուրք բարբարոսներուն կողմէ Զրիստոնեայ երկիրներու նուաճումը, մինչեւ 1683-թ. տեւեց, հասնելով մինչեւ Վիեննայի դռներուն առջեւ:

Մենք կը հաւատանք, որ 1683-թ.ը շատ ճակատագրական թուական մըն է:

Որովհետեւ այդ տարեթիւին, շատ բացայայտօրէն զգացուեցաւ, Զրիստոնեայ Աշխարհին գերիշխանութիւնը Իսլամ Աշխարհին վրայ:

Որովհետեւ Զրիստոնեայ Աշխարհը իր համեմատաբար լայնախոհ և ազատամիտ գաղափարներով, գիտական և ճարտարարուեստական մարզերուն մէջ մանաւանդ, շատ յառաջդիմած էր:

Մինչդեռ թրքական և իսլամական աշխարհը, մնալով կառչած իր կարգ մը յետամնաց կրօնական սկզբունքներուն, սկսած էր ետ-քայլ ընել:

Եւ այս յետաշրջումը, նահանջը, կեանքի նոր պայմաններու յարմարելու սնկարողութիւնը իսլամ աշխարհին, զինք

ի վերջոյ ենթարկեցին Զրիստոնեայ Արեւմտեան Աշխարհի Իշխանութեան, որ տեւեց մինչեւ 20-րդ դարի կէսերը:

Մինչեւ այս թուականը, արաբական և իսլամական պետութիւնները, Արեւմտեան պետութիւններու ձեռամբ նշանակուած թագաւորներէ կամ մեծատէր իշխանաւորներու կողմէ կը կառավարուէին:

Եւ Արեւմտեան պետութիւնները, իրենց գործակալներու միջոցաւ, չէին թոյլատրեր որ իսլամական երկիրներուն մէջ՝
1.- Ծայրայեղ իսլամական մոլեռանդութիւնը յառաջդիմէ,
2.- Եւ նոյնպէս՝ չէին թոյլատրեր (որպէսզի իրենց ապագայի շահերը չվնասուին), որ իսլամական երկիրները արդիականանան, յառաջդիմեն և հեռանան կրօնական անհեթեթութիւններէն:

BRZEZINSKI

Բայց քաղաքական պայմանները, միշտ ու տեսաբար կը փոխուին: Նաեւ՝ պետութիւններու ռազմավարութիւնն ալ: 1978-1981-թ.ին Ամերիկայի նախագահ Ճիմի Զարթըրի խորհրդականը եղող, ծագումով Բոլոնացի Zbigniew Brzezinski-ին մեր համոզումով՝ աշխարհը կործանումի տանող որոշում մը առաւ՝

«Սովետական Միութիւնը քանդելու համար, անոր շուրջ գտնուող Իսլամ երկիրներէ ներս, ծայրայեղ իսլամական մոլեռանդական շարժում ստեղծել»:

Եւ այս նպատակով ամերիկացիները սկսան, իրենց խամաճիկները եղող շատ մը իսլամական երկիրներու մէջ, ծայրայեղ իսլամ գործակալներու խմբակներ վերակազմել, մարզել և զինել:

Այս մէկը եղաւ ամերիկացիներու ձեռամբ, իսլամ «Մուճահիտ»ներու շարժման սկիզբը (Այս մասին տես՝ «Նայիրի» 19-10-2000 թիւը):

Բոլորիս ծանօթ է, թէ Սովետները որքան մեծ թիւով զոհեր տուին Աֆղանիստանի մէջ՝ ամերիկացիներուն մարզած և զինած Մուճահիտին-ներուն զէնքերով: Եւ 1991-թ.ին Սովետ Միութիւնը կործանեցաւ:

Բայց, ծայրայեղ իսլամական «Մուճահիտ»ներու շարժումը իր գոյութիւնը շարունակեց: Որովհետեւ իսլամներուն մէջ, ծայրայեղ մոլեռանդութեան սերմերը տարածուած էին այլեւս: Ու նաեւ, մոլեռանդ իսլամները, դեռ կատարելիք շա՛տ «պարտականութիւններ» ունէին:

Սովետական Միութիւնը քանդուած էր: Բայց, մինչ այդ, ամերիկացիներուն համար, ուրիշ վտանգ մը մէջտեղ ելած էր՝ «Եւրոպական Միութիւնը», որ Սովետ Միութեան չափ, նոյնիսկ ասկէ աւելի մեծ «փորձանք» մըն էր Մ. Նահանգներուն գլխուն: Եւ ամէնէն կարելորդ՝ Միոնիստական սադայելական ծրագիրներուն համար, Եւրոպային, Ճերմակ ցեղին և Զրիստոնէութեան քանդուիլը պէտք էր:

Բայց ամերիկացիները չէին գիտեր, որ ծայրայեղ և մոլեռանդ իսլամներուն համար, իրենցմէ չէղողը (այսինքն՝ իսլամ չէղող ամէն անձ) Զաֆիր, կեա՛վուր է: Այդ իրենցմէ չէղողը ո՛վ որ ալ ըլլար՝ Ռուս, Եւրոպացի կամ Ամերիկացի-բոլորն ալ «Կեա՛վուր» էին:

Եւ ասոր հետեւանքը եղաւ՝ 11 Սեպտեմբեր 2001-ի Նիւ Եորքի մեծ աղէտը: Եւ Ամերիկացիները այս աղէտէն օգտուելու կերպը գիտցան: Իբր թէ ահաբեկիչները պիտի «պատժեն» ըսելով՝ գրաւեցին Աֆղանիստանը և Միջին Ասիոյ երկիրները:

**

Բայց չենք գիտեր, թէ գիտակցաբա՞ր թէ ոչ (Ամէն պարագային՝ Միոնիստներու դրդումներով), ամերիկացիները մեծ սխալ մը գործեցին- (իբր թէ Սատտամը զանգուածային բնաջնջման զէնքեր ունի պատրուակով Ամերիկան, Մարտ 2003-թ.ին, Իրաքի դէմ պատերազմ հռչակեց):

Բայց այս պատերազմը, իրապէս և պարզապէս՝ ՄԵԾ ՍՈՒՏ ՄԸՆ ԷՐ:

Բուն նպատակը՝ 11 Սեպտեմբեր 2001-ին Նիւ Եորքի աղէտը պատճառող Միւնցի Սաուտի Արաբիան պատժել էր: Եւ այդ պատճառաւ Իրաքը գրաւեցին և Իրաքի մէջ շիիական և քրտական կառավարութիւն մը իշխանութեան բերին:

Իրենց նպատակը՝ Ծիիներու և Միւնցիներու միջեւ եղբայրասպան պատերազմ բռնկեցնել էր:

Բայց, ամերիկացիներուն հաշիւները սխալ դուրս ելան: Ամերիկացիները Միւնցի երկիրները լաւ չէին ճանչցած:

Այսօր, երկու տարիէ ի վեր, Իրաքի մէջ, Միւնցիներուն Ամերիկացիներուն դէմ սկսած կռիւը կը շարունակուի: Եւ իրաքցիները կը պատերազմին ամերիկացիներուն դէմ պաղեստինցիներուն նման՝ ինքնասպանական -ահաբեկչական արարքներ գործելով: Եւ ամերիկացիները, Իրաքի մէջ, իսկական քառսա-յին վիճակի մը մատնուած են:

Եւ եթէ Ամերիկան այսօր, հեռանալու ըլլայ Իրաքէն, Սատտամին (→513)

ԱՀԱ՛, ԱՅՍ ՄԱՐԴԱԼՐԷԾ ԲՈԼՈՆԱԾԻ ՋՊԻՎՆԻԻ... (Ծար էջ 2-էն)

համակիրները և Սիւննիները իշխանութիւնը ձեռք կ'առնեն: Կամ, առնուազն, ամերիկացիներուն թշնամի իշխանութիւն մը ձեռք կ'առնէ երկրին ղեկը: Ասկէ յետոյ ի՞նչ կրնայ ըլլալ:

Կը կարծենք, որ այս քառսային վիճակը, կը շարունակուի տարբեր ձեւերով:

Որովհետեւ իսլամները շատ լաւ գիտեն, որ իրենց երկիրները Petrol ըստած հարստութիւն մը ունին, որմէ իրենք, պէտք եղած չափով, չեն օգտուիր:

Եւ ծայրայեղ իսլամ մոլեռանդներուն քարիւղի այս հարստութեան իսկական տէ-

րը դառնալու մարմաջը, Արեւմտեան պետութիւններուն համար, մեծ վտանգ մըն է:

Եւ 7-7-2005-թ.ին Լոնտոնի մէջ կատարուած այս ահաբեկչութիւնն ալ՝ այս մոլեռանդ ուժին արտայայտութիւնն է: Եւ այս մէկն ալ պիտի յանգի Սիոնիստական ծրագիրներուն գործադրութեան - Ճերմակ ծեղին, Զրիստոնէութեան և Յունա-Եւրոպական քաղաքակրթութեան բնաջնջման:

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915-ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷՄՔԱԳԻՐ - ԹԻՒ 7
 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՐԱՑՈՂ
 ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԹԱՅՅԻՊ ԷՐՏՈՂԱՆԻՆ
 ՔԱՑ ՆԱՄԱԿ**

Յարգարժան վարչապետ, եթէ ձեր հոգւոյն իրական երեսը տեսնել կ'ուզէք՝ կարդացէք այս գրութիւնը.
 3 Յունիս 2003-թ.ին «Նայիրի»-ի մէջ հրատարակուած մեր գրութիւնը նշելը՝ յանուն արդարու-
 թեան» օգտակար կը նկատենք:

«Թուրք և հայ փրօֆէսորները իրենց միջեւ պիտի բանակցին եղեր, ճշդելու համար, թէ 1915-թ.ին
 թուրքերուն հայերուն դէմ կատարած սպառնալից ցեղասպանութիւնն է, թէ՞ ցեղասպանութիւն չէ:

Մեղք, շատ մեղք: Եթէ այդ փրօֆէսորները իսկական պատմագէտներ են, շատ լաւ գիտեն ուրեմն, որ
 1915-թ.ին Պոլսոյ մէջ դեսպանատուն ունեցող բոլոր պետութիւններուն արխիւներուն մէջ,
 հազարներով տեղեկագիրներ կան, որոնք կը փաստեն, թէ 1915-թ.ին կատարուածը, պատմութեան
 որեւէ շրջանի մէջ իր նման չունեցող զարհուրելի ցեղասպանութիւն մըն է:

...Եւ այս իրականութիւնները թուրքերն ալ շատ լաւ գիտեն, և ոչ միայն փրօֆէսոր թուրքերը: Բոլոր
 թուրք ժանտարմաները, բոլոր թուրք պետական պաշտօնէութիւնը գիտեն: Եւ մանաւանդ՝ թուրք ժողո-
 վուրդը գիտէ: Անոնք, իրարու հետ խօսած ատեն, հպարտութեամբ կը պատմեն, թէ ինչպէս ջարդած
 են հայ GÂVUR-ները: Էֆենտիներ, ինչո՞ւ պատմագէտներով ատեն կը կորսնցնէք: Գացէք թուրք ժո-
 ղովուրդին հարցուցէք: Անոնք շատ լաւ գիտեն իրենց կատարած ցեղասպանութիւնը...»:

3 Յունիս 2003 թուակիր մեր գրութեան մէջ, «Թուրք ժողովուրդին հարցուցէք: Անոնք շատ լաւ
 գիտեն իրենց կատարած ցեղասպանութիւնը, հայ կենսաբանները ինչպէս ջարդած ըլլալին» ըսած էիք:
 Հիմա, այս մեր ըսածներուն հարիւրին հարիւր իրականութիւն եղած ըլլալը փաստող մէկ գրութիւնը՝
 ձեր ուշադրութեան կը յանձնենք:

Այս գրութիւնը, ձեր մէջ շատ հազուագիւտ խղճամիտ և արդարասէր OMER ELAÇMAZ անունով
 թուրքի մը կողմէ գրուած և 11 Մայիս 2005-թ.ին ալ Պոլսոյ «Ակօս» թերթին մէջ հրատարակուած է:

Հիմա, OMER ELAÇMAZ-ին գրածները յապաւումներով տալու պիտի ջանանք՝
 «1970-թ.ին Նեվշէհիրի մէջ, ուսուցիչի զաւակ ըլլալով աշխարհ եկեր եմ: Ամառուան երկար
 արձակուրդները՝ մեծով պզտիկով կեսարիոյ GESI գիւղաքաղաքը կ'անցընէիք...:

Մեծ հայրս գիւղաքաղաքին գրեթէ կէս դարու պայտահարն էր: Գիւղաքաղաքին բոլոր էշերն և ձիերը,
 տարիներ առաջ իր վարպետէն սորված ձեռով, շատ վարպետօրէն կը պայտէր:

Մեծ հօրս հետ միևնակ մնացած, բոլոր միւս մարդոցմէն հեռու գտնուած մէկ օրիս իրեն հարցուցի, թէ
 էշերը և ձիերը պայտելը ո՞րմէ սորված է: Տարիներ առաջ իր GÂVUR վարպետէն սորված ըլլալը
 պատմեց:

Ցնցուած էի.«Կեանուր»-ի մը մէկուն բան մը սորվեցուցած ըլլալու իրողութիւնը գլուխս չէր մտած:
 Իմ գիտցած «Կեանուր»ը՝ հայիոյնը, անարգանք ըսել էր. մանաւանդ GESI-ի մէջ կեանուրները ի՞նչ
 գործ ունէին:

Ճուարումս փարատել ուզող մեծ հայրս սկսաւ պատմել՝ շրջակայքը գտնուող մեծ և պզտիկ գիւղ և գիւղաքաղաքներու շարքին՝ GESI, EFKERE, BLYSIN, ISPIDIN, BÜRÜNGÜZ և հիմա անունները անյատ շատ մը բնակավայրերու, իրականութեան մէջ հայերուն կողմէ հիմնուած ըլլալը և այդ վայրերուն մէջ առեւտրային մեծամասնութիւն կազմած ըլլալին պատմած միջոցին, ես կարծէք, թէ «պզտիկ լեզու» կ'ըսէ ըլլալի: Այս պատմածները մէջս, աւելի մեծ ցնցում մը ստեղծեցին:

Մեծ հայրս «ERMENI» ըսած էր: Ասիկա «մանկութեան բառարան»-իս մէջ ալ աւելի վատ, բերան չառնուելիք հայհոյանք մըն էր: GESI-ի բնակիչները, իրարու հետ կոուած միջոցին, իրարու՝ «ERME-NI» ըսելով կը հայհոյէին: Մանաւանդ՝ «Հայու զաւակ» կամ «Հայու սերմ» ըսելու տեղ, միայն «Հայ» ըսելը՝ մէկը անարգելու համար բաւարար էր: Կարծես, թէ «Աշխարհն զլխուս փլած» էր:

Մեծ հայրս, պայտահարութիւնը հայէ մը սորված ըլլալը ըսած էր: Ինքզինքս քիչ մը ամփոփելէ յետոյ, մտահոգութեամբ մեծ հորս հարցուցի՝ «Հայը, ինչպիսի՞ մարդ մըն էր»: Առած պատասխանս մէջս, ընկերային իմաստով, կեանքիս առաջին հակասական վիճակը ստեղծեց. «Հողը թեթեւ ըլլայ, աղէկ մարդ էր» ըսած էր մեծ հայրս:

Այդ օրէն յետոյ, տեւաբար մեծ հորս, մեծ մօրս, հորս, գիւղաքաղաքին գործաւորներուն, մամիկ-ներուն, քեռիներուն, մօրեղբայրներուն, զիս ծանչցող ու ինձմով հետաքրքրուող բոլոր անձներուն՝ հայոց մասին հարցումներ ուղղել սկսայ...: Բոլոր պատմութիւններէն սորվածներս՝ սարսափեցուցիչ էին: Առկայեց էի: Բայց, նոյն առեւտրային շատ շուարած:

«ERMENI» բառը՝ իբր անարգալից մակդիր գործածող հաւաքականութիւն մը կարծէք, թէ «խօսքը մէկ» ըրածի պէս, GESI-ի մէջ հայերու դէմ սարսափելի ջարդ մը կատարուած ըլլալը կը հաստատէր:

Անոնց, այս մէկը վկայած ըլլալուն, նոյնիսկ մինչեւ այսօր, մեկնաբանութիւն չեմ կրցած տալ:

Անոնք, այս ողբերգութիւնը պատմած միջոցին, հաստատ վիճակ մը չունէին. բայց փոխակերպուած հոգեկան վիճակի մէջ ալ չէին: Կարծէք, իրենք իրենցմէ բոլորովին դուրս, տարբեր վայրի մը մէջ, և ժամանակաշրջան մը կատարուած ողբերգական տրամա մը պատմելու կերպարանք ունէին:

Հակառակ այս վիճակին, բացէն խօսելով հանդերձ, իրենց պատմած տխուր ֆիլմին գէշ մարդիկները թուրք, իսկ լաւերն ալ՝ հայ կը ներկայացնէին կարծէք թէ:

Գիւղաքաղաքի մուտքին, DERINDERE գետակէն ալիք, ալիք հայկական արիւն վազցուած ըլլալին» խոստովանելով, կարծէք թէ նզովելու պէս, հայ հարսին «ես ունիմ տամ» ըսող բոլոր աղաչանքներուն հակառակ, թուրքերուն այդ հարսին դաստակները կտրելով ոսկի ապարանջանները առնելը նախընտրած ըլլալին պատմելը, GESI-ցիներուն գաղտնիք մը պահած ըլլալը կը բացայայտէր...:

Անցեալ շաբաթ, «METIS» հրատարակչութեանն նոր ելած գիրք մը աչքիս զարկաւ. FETHIYE ÇETIN-ի «Մեծ Մայրս»...: Այս գիրքը, առաջին առիթով, գնել և կարդալ կ'ուզեմ:

Յետոյ, ո՞վ գիտէ, կարելի է FETHIYE ÇETIN-ին մեծ մօրը համար...: Մեծ հորս՝ պայտահար վարպետին համար...: NAZIRE TEYZE-ին, և կամ բուն անունը ինչ որ է՝ անոր համար...: DARINDERE-ի գետակէն ալիք, ալիք արիւնը թափուողներուն համար...: Ոսկի ապարանջանները՝ դաստակներուն հետ միասին կորսնցնող հայ հարսին համար...: Տարօրինակ GESI-ցիներուն համար...:

Լեզուն, կրօնը, անունը և իրենց անցեալէն ինչ որ մնացած է, ամէն բաներնին մոռնալու ստիպողու-թեան տակ մնացող բոլորին համար...»:

Յարգարժան վարչապետ՝ OMER ELAÇMAZIN պատմած այս սարսափելի «իրականութիւնը» մեզ շատ յուզեց, և լացի՛նք:

Ձեզի ալ պիտի յուզէ՞ արդեօք:

Յ.Զ.

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

**24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE**

L Â N E T N A M E - N O 7

ERMENİ SOYKIRIMINI İNKAR EDEN

TÜRKİYE BAŞBAKANI

T A Y Y I P E R D O G A N A

A Ç I K M E K T U P

SAYIN BAŞBAKAN, EGER RUHUNUZUN HAKIKİ YÜZÜNÜ GÖRMEK İSTİYORSANIZ, BU YAZIYI OKUYUN

3 HAZİRAN 2003-DE "NAİRİ" GAZETESİNDE YAZDIKLARIMIZI TEKRARLAMAYI, HAKİKAT NAMINA FAYDALI TELAKKI EDİYORUZ.

"TÜRK VE ERMENİ PROFESÖRLERİ ARALARINDA KONUSACAKLARMIS, 1915-DE TÜRKLERİN ERMENİLERE TATBİK ETTİKLERİ KATLIAM, SOYKIRIMI MI? SOYKIRIMI DEĞİL MI?

YAZIK, ÇOK YAZIK, BU PROFESÖRLER HAKIKİ PROFESÖR MI? EGER HAKIKİ PROFESÖR İSELER, 1915-DE İSTANBULDA ELÇİLERİ BULUNAN DEVLETLERİN ARSİVLERİNDE TÜRKLERİN, ERMENİ MİLLETİNE YAPTIKLARININ TARİHİN HİÇBİR DEVRİNDE BENZERİ OLMUYAN KORKUNÇ BİR SOYKIRIMI. OLDUGUNU İSPAT EDEN BİNLERCE RAPOR BULUNDUGUNU BİLİRLER.

VE BU HAKİKATLERİ YALNIZ PROFESÖRLER DEĞİL, TÜRKLER DE ÇOK İYİ BİLİR. BUTÜN TÜRK JANDARMALARI, BÜTÜN TÜRK DEVLET MEMURLARI BİLİR.

VE BİLHASSA TÜRK AHALİSİ, ERMENİ GAVURLARINI NASIL KESTİKLERİNİ KENDİ ARALARINDA KONUSURKEN BİRBİRLERİNE İFTİHARLA ANLATIRLAR.

EFENDİLER, NEDEN PROFESÖRLERLE ZAMAN KAYBEDİYORSUNUZ?

GİDİN, TÜRK AHALİSİNE SORUN.

ONLAR ÇOK İYİ BİLİR, KENDİ YAPTIKLARI SOYKIRIMINI"

* * *

3 HAZİRAN 2003 TARİHİNDEKİ YAZIMIZDA "TÜRK AHALİSİNE SORUN. ONLAR ÇOK İYİ BİLİR, KENDİ YAPTIKLARI SOYKIRIMINI ERMENİ GAVURLARINI NASIL KESTİKLERİNİ" DEMİSTİK.

SİMDİ, BU SÖYLEDİKLERİMİZİN YÜZ DE YÜZ HAKİKAT OLDUGUNU İSPAT EDEN BİR YAZIYI AŞAĞIDA DİKKATİNİZE SUNUYORUZ.

BU YAZI, ARANIZDA ÇOK AZ BULUNAN VİCDANLI VE ADALETSEVER ÖMER ELAÇMAZ İSİMLİ BİR TÜRK TARAFINDAN YAZILMIŞ VE 11 MAYIS 2005-DE İSTANBULDA "AGOS" GAZETESİNDE YAYINLANMIŞTIR.

SİMDİ, ÖMER ELAÇMAZIN YAZDIKLARINI BAZI KISALTMALARLA VERMEYE ÇALISACAGIZ.

"1970 YILINDA NEVSEHIR-DE BİR ÖĞRETMEN ÇOCUGU OLARAK DÜNYAYA GELMİSİN. UZUN YAZ TATİLLERİMİZİ ÇOLUK ÇOCUK KAYSERİNİN GESİ KASABASINDA GEÇİRİRDİK... DEDEM KASABANIN NERDEYSE YARIM ASIRLIK NALBANTI İDİ. KASABANIN TÜM AT VE ESEKLERİNİ YILLAR ÖNCE USTASINDAN ÖĞRENDİĞİ SEKİLDE ÇOK USTACA NALLARDI...

DEDEMLE YALNIZ KALIP TÜM DİĞER İNSANLARDAN KAÇTIĞIMIZ BİR GÜN ONA, ESEKLERİ VE ATLARI NALLAMAYI NASIL ÖĞRENDİĞİNİ SORDUM. YILLAR EVVEL GÂVUR USTASININ ÖĞRETTİĞİNİ ANLATTI.

SOK OLMUSTUM. BİR GÂVURUN, BİRİNE BİR SEY ÖĞRETMESİNİ AKLİM ALMAMIŞTI.

BENİM BİLDİĞİM GÂVUR, KÜFÜR, HAKARET DEMEKTI. HEM, GESİ-DE GÂVURLAR NE ARIYORDU Kİ? SASKINLIĞIMI GİDERMEK İSTEYEN DEDEM, BASLADI ANLATMAYA.

ÇEVREDE BULUNAN İRİLİ UFAKLI KÖY VE KASABALAR İÇERSİNDE. GESİ, EFKERE, BLYSİN İSPI-

DİN, BÜRÜNGÜZ VE İSİMLERİNİ SU AN AKLIMA GETİREMEDİĞİM BİR ÇOK YERLESİM MERKEZİNİN ASLINDA ERMENİLER TARAFINDAN KURULMUS OLDUGUNU, BURALARDA BİR ZAMANLAR ÇOĞUNLUKTA OLDUKLARINI ANLATTIĞINDA, ADETA KÜÇÜK DİLİMİ YUTMUSTUM. BU BENİM İÇİN, ÖNCEKİNDEN DAHA BÜYÜK BİR SOK OLMUSTU. DEDEM "ERMENİ" DEMİSTİ. ÇOCUK LÜGATIMDE ERMENİNİN YERİ, GÂVURDAN DAHA DA KÖTÜ, AGZA ALINMIYACAK BİR KÜFÜRDÜ.

GESİLİLER, KAVGALARINDA BİRBİRLERİNE "ERMENİ" DIYE KÜFÜR EDERLERDİ.

HEM DE "ERMENİ DÖLÜ" VEYA "ERMENİ TOHUMU" DEĞİL SADECE "ERMENİ" DEMEK, BİRİNE HAKARET ETMEK İÇİN YETERLİYDİ.

DÜNYA SANKI BASIMA YIKILMISTI.

DEDEM, BİR ERMENİ-NİN KENDİSİNE NALBANTLIK OGRETTİĞİNİ SÖYLÜYORDU.

KENDİMİ TOPLADIKTAN SONRA, KUSKUyla SORDUM: "ERMENİ NASIL BİR ADAMDİ?"

ALDIGIM CEVAP, HAYATIMIN SOSYAL ANLAMDA İLK ÇELİSKİLİ DURUMUNU BENDE OLUSTURUVERMİSTİ. "TOPRAĞI BOL OLSUN, İYİ ADAMDİ" DEMİSTİ DEDEM...

O GÜNDEN SONRA SÜREKLİ, DEDEME ANNEANNEME, ANNEME, BABAMA, KASABADAKI AMELELERE, NİNELERE, EMMİLERE, DAYILARA, BENİ TANIYAN, BENİMLE İLGİLENEN HERKESE ERMENİLER HAKKINDA SORULAR SORMIYA BASLADIM...

BÜTÜN ANLATILANLARDAN OGRENDİKLERİM DEHSET VERİCİYDİ. ÜRPERMİSTİM. AMA AYNI ZAMANDA DA ÇOK SASIRMİSTİM.

ERMENİ-Yİ BİR "HAKARET SIFATI" OLARAK KULLANAN BİR TOPLUM, AGIZBİRLİĞİ ETMİŞÇESİNE, GESİ-DE KORKUNÇ BİR ERMENİ KATLIAMININ YAPILDIĞINI SÖYLEMEKTEYDİ. ONLARIN BUNU SÖYLEMELERİNE BUGÜN BİLE HIÇBİR ANLAM VERMİYORUM.

ANLATIRKEN DE, BU TRAJEDİYİ OLUMLAR BİR TAVIRLARI OLMASA DA, AGIT YAKAR POZİSYONUNA DA GİRDİKLERİ PEK SÖYLENEMEZDİ HANI. SANKI KENDİLERİNİN TAMAMEN DISINDA, BİR COGRAFYADA VE DÖNEMDE GEÇMİŞ, DRAMATİK-AKSİYON FILMİ ANLATIR EDASINDAYDILAR.

BÜTÜN BUNLARA KARSIN AÇIKÇA İFADE ETMESELER DE, ANLATTIKLARI ACIKLI FILMİN KÖTÜ ADAMLARINI TÜRKLER, İYİLERİNİ İSE ERMENİLER OLUSTURMAKTAYDI SANKİ.

KASABANIN GİRİSİNDEKİ DERİNDERE DEN OLUK OLUK ERMENİ KANI AKITILDIKINI SÖYLEMELERİ, LANET EDERCESİNE ERMENİ GELİNİN "BEN ÇIKARIP VEREYİM" DIYE TÛM YALVARMALARINA RAGMEN TÜRKLERİN, KADININ BİLEKLERİNİ KESEREK ALTIN BİLEZİKLERİNİ ALMAYI TERCİH ETMELERİNİ ANLATMALARI, GESİLİLERİN GİZLİ BİR TARAF OLMA DURUMDA OLDUKLARININ KANIMCA GÖSTERGELERİYDİ.

...GEÇEN HAFTA METİS YAYINLARI-NDAN GÖZÜME YENİ ÇIKMIS BİR KİTAP İLİSTİ.

FETHİYE ÇETİN-İN ANNEANNEM... KİTABI İLK FIRSATTA HEMEN EDİNİP OKUMAK İSTİYORUM. SONRA KİM BİLİR BELKİ DE FETHİYE ÇETİN-İN ANNEANNESİ İÇİN, DEDEMİN NALBANT USTASI İÇİN, NAZİRE TEYZE VEYA ASIL ADI HER NE İSE İÇİN, DERİNDERE-DE OLUK OLUK KANI DÖKÜLENLER İÇİN, ALTIN BİLEZİKLERİNİ BİLEKLERİ İLE BERABER KAYBEDEN ERMENİ GELİN İÇİN, TUHAF GESİLİLER İÇİN VE DİLİNİ, DİNİNİ, ADİNİ VE GERİYE KALAN HER SEYLERİNİ UNUTMAK ZORUNDA KALMIS HERKES İÇİN..."

SAYIN BASBAKAN, ÖMER ELAÇMAZIN ANLATTIĞI BU KORKUNÇ "HAKİKAT", BİZİ ÇOK ÜZDÜ VE AGLATTI.

ACABA SİZİ DE ÜZÜCEKİMİ?

Յ. Չ.

**ՀԱԼԷՊ, 8 ՅՈՒՆԻՍ 2005, ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ «ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ»ԻՆ, ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՆԱՀԱՏԱԿ - ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ...**

«Նայիրի»ի Երեւելաբքի 28 Յունիս 2005-ի քիւով տուած էին ցկա-
րագրութիւնը Սուրիահայ Ազգ. Մշակութային Միութեան ցախաճոհութեամբ
Հալէպի վել, Զորեւելաբքի 8 Յունիս 2005-ին, հայ Կարողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ
«Արարատեան» սրահին վել տեղի ունեցած «Մեծարանքի Երեկոյ»ին, որ ցութի-
րուած էր ցահատակ քանատեղծ-ազգային հերոս Ռուրէն Սեւակի ծննդեան 120-
ամեակին:

Ստորեւ լոյս կ'ընծայեն հանդիսութեան Ա. Գեա Տօք. Սերոբ Սերոբեանի և
Ազգ. Մշակութային Միութեան ցախազահ Գրն. Ճորն Մեծողլանեանի խօսեբրը,
Ռուրէն Սեւակի եղորորդի՝ Գրն. Յովհաննէս Զիլինկիբեանի ուղղած ողջոյնի
գիրը որ յատուկ ղրկուած էր Նիւէն (Տրանսա), հանդիսութեան առքիւ, և այս քո-
լորին կցած են հրկու ցկարենք ցոյց տուող հանդիսութեան հովանաւոր Արե.
Գեարոս Արք. Միրիաբեանն և Ազգային Մշակութային Միութեան Նախազահ
Ճորն Մեծողլանեանը, որոնք յուշանուէրենբով կը պատուեն օրուան քանախօսը,
եւ հուսկ՝ կը ցերկայացնեն ցերբուած վը («Վեբջին Օրօր») Ռուրէն Սեւակէն որ,
յուզից վեկնարանութեամբ արտատանուցաւ Օրղ. Հուրի Տօնոյեանի կողմէ:

Հ Ա Ն Դ Ի Ս Ա Վ Ա Ր Տ Օ Բ Թ .

Ս Ե Ր Ո Ր Ս Ե Ր Ո Ր Ե Ա Ն Ի Խ Օ Ս Զ Ը

Արհիպապատիւ Տէր Պետրոս Արք. Միր-
իաթեան, Առաջնորդ Բերիոյ Թեմի Կաթո-
ղիկէ համայնքի:

Սիրելի անդամներ և բարեկամներ Ա.Մ.Մ.Ի:

1600-ամեայ Մեսրոպեան ԱԲԳ.ի գոյի ճանաչով,
Մեծ Եղեռնի շուրջ երկու միլիոն հայ նահատակներու
90-ամեակի ոգեղինացած մրմունջով, Ա. Մ. Միու-
թեան 50-ամեայ խոյանքով՝ բիւր ողջոյն ձեզի բոլորիդ:

Մեծարանքի երեկոն է այսօր ծննդեան 120 և եղեռ-
նական մահուան 90-ամեակին Ռուբէն Սեւակին, որ
ծնաւ ԱԲԳ.ի լոյսէն և որուն 30-ամեայ կեանքը խա-
ւարեցաւ խաւաքածին ուղեղներու կացինահարումով:
Եւ պատահական չէ, որ յետագային, Սեւակ գրչանունը
որդեգրուեցաւ ուրիշներու կողմէ խորհելով որ այդ-
պիսով կերպով մը կը շարունակուի Ռուբէն Սեւակի
անժամանակ կտրուած կեանքին թելն ու տաղանդը:

Անդին, կը հանդիպինք այլ տաղանդաւոր լրագ-
րող-խմբագրի մը, յանձինս ժիրայր Նայիրիի, որ կը
շարունակէ Ա. Ծառուկեանի «Նայիրի»ն որպէսզի
նոր սերունդին մէջ վառ պահեն հայապահպանումի
տակաւ խամրող գիտակցութիւնն ու զգացումը. որ-
պէսզի լուսնդէն տեսիլքով մը տարագիր հայը մղեն
դէպի Մայր հայրենիք. դէպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, որպէսզի Հայը դառնայ
պահանջատէրը անժամանցելի և արդար մեր դատին:

Սիրելի հանդիսականներ. քիչ ետք, Ռուբէն Սեւակը իր ամբողջութեամբ կը ներկայացնէ
Պէյրութէն յատկապէս հրաւիրուած, յայտնի մտաւորական հրապարակագիր ու հրապա-
րակախօս Տիար ժիրայր Նայիրին: Թոյլ տուէ՛ք քանի մը սեղմ տողերու մէջ վեր առնել
անոր ամբողջական կերպարը: [Կենսագրականի լոյս ընծայումը զանցատուած է-ՄԽ]:

Ա Ջ Գ . Մ Շ Ա Կ Ո Ւ Թ Ա Յ Ի Ն Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ն Ա Խ Ա Գ Ա Հ

Ճ Ո Ր Ճ Մ Ե Ծ Օ Ղ Լ Ա Ն Ե Ա Ն Ի Խ Օ Ս Զ Ը

Յարգելի ներկաներ.

Ազգային Մշակութային Միութեան անունով և, ինչու չէ՞ նաեւ ձեր անունով շնոր-
հակալութիւն կը յայտնեմ հրապարակագիր-գրող, հրապարակախօս, Ազգային-հա-
սարակական գործիչ Փրոֆ. ժիրայր Նայիրիին, իր այդքան շահեկան և այժմէական
դասախօսութեան համար:

Մենք բոլորս կը ճանչնայինք հերոս-նահատակ-գրող Ռուբէն Սեւակը որպէս
քնարերգակ բանաստեղծ, քայց այսօր զինք կը պատկերացնենք նաեւ որպէս հայ ազ-
գային յանձնառու և հեռատես առաջնորդ, հայրենասէր, հասարակական գործիչ,
Ընկերային Արդարութեան երգիչ ու իր ժամանակի Ազգային Գաղափարախօսը:

Երկրորդելով մեր յարգելի դասախօսը, շեշտեմք, այո, որ մեր մեծ նահատակին պատգամն է մեզի՝ ո՛չ ըսել այլասերումին, այլ՝ միացեալ ուժերով լծուիլ աշխատանքի որ իրագործուի մեր ազգային վերածնունդը, մեր իտեալը, հետապնդելով մեր անժամանցելի արդար Դատը, որ, ուշ կամ կանուխ, անպայման պիտի յաղթանակէ, քանի ան արդար է և ունի աննկուն պահանջատէրեր: Եւ որպէս գնահատանք յարգելի դասախօսին, Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 120-ամեակին նուիրուած մեծարանքի այս երեկոյին բանախօսն ըլլալու մեր հրաւերին ընդառաջելուն և հերոս նահատակի սքանչելի տիպարով մեզ խանդավառելուն, հանդիման կը ներկայացնեմ այս յուշանուէրը իրեն, ուր արձանագրուած է... Փրոֆ. Ժիրայր Նայիրիին՝ առ ի Գնահատանք Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 120-ամեակին նուիրուած մեծարանքի երեկոյին իր մասնակցութեան:

Ազգային Մշակութային Միութեան նախագահ Ճորն Մեծօղլանեան, յանուն Միութեան յուշանուէր կը յանձնէ Ժիրայր Նայիրիին:

Հալէպ 8 Յունիս 2005,

Ազգային Մշակութային Միութիւն»:

Անշուշտ, այս յուշանուէրը բաւարար չէ, արտայայտելու համար մեր խոր գնահատանքը և շնորհապարտութիւնը զորս ունինք հանդէպ մեծանուն մտաւորականի երկար տարիներու բեղուն վաստակին՝ ազգային հասարակական մշակութային և հրապարակագրական մարզերուն մէջ, այլ՝ արծաթեայ սոյն պնակը թող նկատուի խորհրդանշական նուէր, այս անմոռանալի երեկոն մշտայուշ դարձնող:

Եւ արդէն, ինչպէս ծանօթ է ձեզմէ շատերուն, վերջերս, մեր յարգելի դասախօսը, հայրենիքի մէջ պարգեւատրուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմէ «Սուրբ Սահակ և Սուրբ Մեսրոպ բարձր շքանշան»ով, որպէս գնահատանք իր երկար տարիներու ծառայութեան Ազգին, Հայրենիքին ու Հայ եկեղեցիին: Այս ուրախ առիթով, մեր և ձեր կողմէ կրկնապէս կը շնորհաւորենք զինք, սրտանց մաղթելով իրեն առողջութիւն և նոր յաջողութիւն՝ իր հայրենանուէր ու ազգօգուտ աշխատանքին մէջ:

Վարձեղ կատար՝ սիրելի Ընկ. Նայիրի»:

ԿՈՐՈՎԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ, ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԵՂՐՕՐՈՐԴԻ՝
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ ՈՂՋՈՅՆԻ ԽՕՍԲԸ
 ՅԱՐԳԱՐԺԱՆ ՀԱԼԷՊԱՀԱՅԵՐ ԵՒ ՍԻՐԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ

Նախ, կ'ուզեմ սրտանց շնորհաւորել Ազգային Մշակութային Միութիւնը, որ շատ գնահատելի գաղափարը ունեցած է՝ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼ ՆԱՀԱՏԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂՄ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 120-ԱՄԵԱԿԸ, և հրաւիրած է վաստակաւոր խմբագրապետ և Ազգային գործիչ Ժիրայր Նայիրին, որ Հալէպի մէջ բանախօսութեամբ մը ներկայացնէ թիշկ, բանաստեղծ և գրող Ռուբէն Սեւակի իսկական հայրենասէրի կերպարը:

Սփիւռքի մէջ, Ժիրայր Նայիրի, 20 տարիներէ ի վեր, իր բանախօսութիւններով ու իր գրութիւններով կ'աշխատի յաւերժացնել Ռուբէն Սեւակի յիշատակը՝ յանուն արդարութեան և յանուն իրաւ հայրենասիրութեան:

Այսօրուան հայկական Սփիւռքը՝ որ Արեւմտեան Հայաստանի ցեղասպանութեան ենթարկուած հայ ժողովուրդին հրաշքով վերապրած խլեակներն են,

Այսօրուան հայկական սփիւռքը՝ որ թուրքերուն կողմէ գողցուած Արեւմտեան Հայաստանի հողերուն իսկական տէրերն են,

Այսօրուան Սփիւռքը կ'ապրի, աշխարհի բոլոր կողմերը ցրուած, մասամբ ճուլուած, այլասերած վիճակի մը մէջ:

Այսօրուան Սփիւռքը կ'ապրի միջնադարեան ժողովուրդներու նման, ուր բնակչութիւնը իր գիւղէն անդին գտնուողներէն գրեթէ լուր չէր ունենար:

Հայ ազգայնական որբւէ կուսակցութիւն չի կրնար հայ ժողովուրդի շահերուն հակառակ դիրքորոշում ունենալ և մինչեւ անգամ, ուղղակի կամ անուղղակի, գործակցիլ վնասարեւր ուժերուն հետ:

Եւ Ռուբէն Սեւակ դեռ 1910-թ.ներուն, իր մարգարէաշունչ խօսք-ճախատեսութեամբ, այս իրականութիւնները տեսած և ապագայ վտանգները մատնանշած էր:

Այստեղ պիտի նշենք Ռուբէն Սեւակի իբր բժիշկ և իբր իսկական հայրենասէր առաջնորդ կատարած ախտաճանաչումները:

Ահա 1911-ին, «Այլասերում» գրութեան մէջ իր ըսածները՝

«Այո. մեր ցեղը տարօրինակապէս կենտունակ ու աշխատող ցեղ մըն է: Այո. մեր հնամենի նաւը դեռ շուրերուն վրայ կը ծփայ, դեռ չընկղմեցաւ: Բայց ի՞նչ է պատճառը, որ երէկուան նաւերը մեզ արդէն անցան, ու մենք ուրուական նաւին պէս կը ծածանինք դեռ, անխորատուզելի, բայց և հաստատ ցամաքի մը հասնելու անկարող: Ասոր պատճառները շատ բարդ են անշուշտ:

Բայց գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ այն է, որ դեկին գլուխը կը նստեցնենք մեր էն ախտագին, էն այլասերած, էն անպէտ ծնունդները: Սակայն ստո՛յգ, ստո՛յգ կ'ըսեմ Ձեզի, վտանգը մեծ է, շատ մեծ, աւելի մեծ քան կրնանք ենթադրել...»:

Եւ այս վտանգները ճախատեսող ու «Պոլսոյ մղձաւանջը... Սողոմի մուխն և Գոմորի բոցը» տեսնող Ռուբէն Սեւակ 1914-ին, Ջուիցերիոյ մէջ իր ունեցած հանգիստ կեանքը ձգեց և Յունիս 1914-ին [Առաջին Աշխարհամարտէն գրեթէ ամիս մ'առաջ] իր ծննդավայրը, իր հայրենակիցներուն հով՝ Պոլիս վերադարձաւ:

Որովհետեւ, իսկական հերոսները, պատերազմի դաշտէն չեն փախչիր...

... Եւ 24 Ապրիլ 1915-ին Ռուբէն Սեւակ, Իբրիհատականներուն «եղբայրութեան»

սուտերուն հաւատացող ղեկավարներուն գոհը եղաւ և Ջանդըրը ախտուեցաւ:

Եւ Ռուբէն Սեւակ Ջանդըրը-ի մէջ, արիարար դէմ դրաւ բոլոր փորձութիւններուն:

Եւ ոգեւորեց բոլոր՝ տկար հոգիով այն մտաւորականները որոնք, թուրքերուն խոստումներէն տարուելով, իրենց կրօնը կ'ուզէին փոխել որ մահէն ազատին:

Եւ Աւետարանի վրայ երդում ընել տուաւ այդ տկար հոգիներէն ամէն մէկուն, որ պիտի չլինէ իրենց Սուրբ Հաւատքը: Բայց, ճակատագրի ի՞նչ հեզմանք՝ Ռուբէն Սեւակ, ինքն ալ ենթարկուեցաւ մահուան և կեանքին միջեւ ընտրութիւն մ'ընելու փորձութեան: Ռուբէն Սեւակ, իբր բժիշկ, դարմանած էր թուրք երիտասարդուհի մը:

Եւ այս աղջիկը կը սիրահարի Ռուբէն Սեւակին: Եւ աղջկան հայրը, որ Ջանդըրը-ի ազդեցիկ թուրքերէն մէկն է, կ'առաջարկէ Ռուբէնի՝ ընդունիլ իրենց կրօնը և ամուսնանալ իր աղջկան հետ, որ ազատի սպաննուելէ:

Ռուբէն Սեւակի բոլոր ախտաբալ ընկերները կը թելադրեն իրեն, որ առժամաբար ընդունի իսլամութիւնը, և ամուսնանայ թրքուհիին հետ:

Բայց Ռուբէն Սեւակ կը մերժէ... Եւ՝ «թրքաճալը նուաստանալ է» կ'ըսէ:

Եւ 26 Օգոստոս 1915-ին, Ջանդըրը-էն Այաջ գացող ճամբուն վրայ, Ռուբէն Սեւակ կը նահատակուի Դանիէլ Վարուժանի և ուրիշ երեք ընկերներու հետ...

ԱԶԳ ՄԸ, ԻՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՎ Կ'ԱԳՐԻ:

ԱԶԳ ՄԸ, ՈՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐ ԶՈՒՆԻ՝ ԱԳՐԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆ-Ք ԶՈՒՆԻ:

ԱԶԳ ՄԸ, ՈՐ ԻՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ ԿԸ ՄՈՌՆԱՅ՝ ԻՆՔՆ ԱԼ ՄԵՌՆԵԼՈՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ Է:

ՓԱՌ-Ք ՈՒ ՊԱՏԻՒ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ: ԻՐԵՆ ԲԱԽՏԱԿԻՑ ՄՏԱ-

ԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ:

(→ էջ 8)

**ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻՆ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄՂՈՒՄՆ Է ՄԵՐ
ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ**

Նաւահանգիստը բազմակողմանիօրէն խնդուած էր երբ մեզ փոխադրող նաւը
 քաղաքին մօտեցաւու իրաւունք ստացաւ: Զբօսաշրջութեան եղանակը ետուն էր. կը
 բողոքէր իր ամէնէն փայլուն օրերը:

1965 տարեթիւի Օգոստոս ամսուան աւարտին էինք:

Մեր նաւը սպիտակագոյն «Արմենիա»ն էր: Պէյրութէն, մեր Հ.Մ.Մ. շան պատ-
 ուիրակութիւնը երբ նա բարձրացաւ, արարական գրեթէ բոլոր երկիրներէն նամբողներ
 կային հոն: Մեծամասնութեամբ՝ երիտասարդ երկան ուսանողներ: Մեր առաջին
 հանգստավայրը՝ Ֆամակուսթա-ն էր: Կիպրոս միացեալ էր իր հողային ամբողջակա-
 նութեամբ: Թրակական ներխուժում չկար տակաւին: Այստեղէն ու ապա՝ Փիլէա-յէն
 բարձրացող յոյներով ուղեւորներուն թիւը հասած էր 550-ի, իրողութիւն մը որ պատ-
 ուաքեր մրցանիշ կը կազմէր նաւուն երթեւեկային տարեգրութիւններէն ներս:

Մեր երրորդ հանգստավայրը Պոլիսը եղաւ:

Մինչեւ մեր նաւահանգիստ մուտքը, մասնաւորապէս՝ երբ կը յառաջանայինք Տար-
 տանելի նեղուցէն, այս ծովային անցքերուն հետ առնչուած ու մօտաւոր անցեալին
 պատկանող դիւանագիտական ու ռազմագիտական մարտավարութիւններ ու, առաւել՝
 ռազմական բաղխումներու և նակատամարտերու ամբողջական պատկեր մը ուրուա-
 գըծուեցաւ մտահորիզոնիս վրայ:

Երբ կ'սպասէինք նաւէն ժամանակաւորապէս վար իջնելու թուրք եզերապահ ջո-
 կատներու գալիք արտօնութեան, տեսողութեանս սահմաններուն թոյլատրութեան չա-
 փանիշով դիտեցի պատմաւանդ քաղաքը, որուն ընդմէջէն «Հայկական Պոլիս»ն էր որ
 կը փնտռէի, բնական է, նախապէս, փոքր տարիքէս, կատարած ընթերցումներուս հի-
 ման վրայ և անոնց հիանալի՝ օգնութեամբ:

Կանգնած նաւուն քաղաքին նայող ցուկին վրայ, թափ կու տայի երեւակայու-
 քեանս տեսնելու ցանկութեամբ մեր բազմահարուստ «Հայկական Պոլիս»ը որ երկա՛ր,
 երկա՛ր ժամանակահատուածի վրայ, հանդիսացած էր գրական-հոգեւոր-մշակութա-
 յին մայրաքաղաքը՝ Արեւմտեան Հայաստանի մեր ժողովուրդին:

Պոլսոյ մէջ մեր շրջագայութիւնը խմբային եղաւ, Հ.Մ.Մ. ի այդ օրերու պատասխա-
 նատուներուն հետ:

Երբ նաւահանգիստ վերադարձանք, մուտքին, նախապէս կարգադրուած ժամադ-
 րութեամբ, ինձ կ'սպասէր վաստակաշատ լրագրող, «Ժամանակ» Օրաթերթի անճնա-
 կազմի պատասխանատու անդամ՝ Պրն. Մարտիրոս Գօշուենան:

Զիրար չէինք նանչնար:

«Արարատ» Օրաթերթէն արտատպելով, հրատարակած էր 1915 տարեթիւի Յիս-
 նամեակին կապակցութեամբ, Արեւելեան Եւրոպայի ընկերվարական երկիրներու մէջ
 ստեղծագործող հայ գրագէտներուն ու գրականագէտներուն նուիրուած յօդուածա-
 շարքս: Բարի եղած է նոյնպէս օրի՛ն, «Ժամանակ»ի այդ թիւերը ուղարկելու ինձ,
 «Արարատ»ի հասցէով:

Մեր հանդիպումը տեւեց միայն մէկ ժամ: Այդ ալ, նաւահանգիստի մուտքի պատին
 կէսօրէ վերջ-եան շուքին ներքեւ:

Անմիջապէս զգացի, թէ խօսքի և գործի միատեղ գործակցութեան մարդն է ան:

Առաջին իսկ հերթին, առաջարկեց որ մանրամասն լրատուութիւն գրեմ, տեղւոյն
 վրայ, Հ.Մ.Մ. շան մեր պատուիրակութեան դէպի Մայր Հայրենիք կատարած ուղեւո-
 րութեան մասին: Սիրով ընդառաջեցի իր փափաքին: Յաջորդ օրը, օրաթերթին առա-

ջին էջին վրայ տպագրած էր գայն: Աւելի ուշ՝ ինձ ուղարկած:

Հի՛ն, հի՛ն ծանօթներ եղած ըլլալու տպաւորութիւնը ունեցայ: Սրտամօտ էր, ջե՛րմ, մասնաւորապէս՝ իր հայկականութեան զգայնութեամբ, որուն ոչ միայն մնացած էր ե՛ւ կը մնար հաւատարիմ, այլ պաշտպանած էր ու կը շարունակէր պաշտպանել իր աննկուն կամֆով: Այդ օրերուն, իրեն համար, հիմնական նպատակակէտ էր պահպանումը «Հայկական Պոլիս»ին, անոր ճանչցուած տարագով:

Կը տագնապէր անորմով. քաջածանօթ էր «Հայկական Պոլիս»ի առանձնայատկութիւններուն, անոր ազգային-եկեղեցական-մշակութային կառուցուածքին, հայապահպանումի միաւորներուն, մամուլին ու գրականութեան եւ՝ Պոլսոյ հայութեան կենցաղագիտութեան, նիստ ու կացին, վարք ու բարքին:

Անհրաժեշտ կը նկատէր հայութեան իրերայաշորդ սերունդներուն և զբօսաշրջութեամբ ժամանող օտար այցելուներուն ծանօթացնել, ներկայացնել ա՛յն իրողութիւնը, թէ Պոլսոյ բովանդակ տարածքին վրայ, յաւե՛րժ վա՛ր կը մնան աշխատանքի ու կառուցումի ինքնատիպ հետքերը՝ ճարտարապետութեան հա՛յ տիտաններուն:

Քաջատեղեակ էր նաեւ «Հայկական Պոլիս»ի երբեմնի ազգային գաղափարական խմորումներուն, որոնց հիմնական նպատակը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ ազգապա՛նծ պաշտպանութիւնը՝ մեր ժողովուրդի ազգային ինքնորոշումի իրաւունքին և ազգային ինքնուրոյն դիմագծի անաղա՛րտ պահպանումին:

Կ՛ընդունէր ու կը հաստատէր անհերքելի ա՛յն ճշմարտութիւնը, թէ ազգային ինքնորոշումի իրաւունքին պաշտպանութիւնը՝ մղումն է մեր մարդկային գիտակցութեան:

Ան հաւատաւոր ժառանգորդը չէր միայն, 1908 տարեթիւին, Պոլսոյ մէջ, «Ժամանակ» Օրաթերթը հիմնած Միսաֆ ու Սարգիս Գօչունեան եղբայրներուն, տեսլապա՛շտ շարունակողը չէր միայն անոնց սկսած ու ձեռնարկած ազգասիրական ու ազգաշէ՛ն գործին, այլ, միաժամանակ, ան ուխտապահ ա՛յն հայորդին էր, որուն մտահայեացքներուն վրայ անշնչելիօրէն քանդակուած էին արմատները՝ մեր Ազգային հնաւա՛նդ Պատմութեան և ուր, այդ օրերուն, ներդաշնակ գուգորդութեամբ, իրարու կը միանային մեր Մա՛յր Հայրենիքին ու Հայկական Արտերկրին զոյգ իրականութիւնները, գոյատեւումի, վերածնութեան ու ազգապահպանումի իրենց երբեակ հիմնախնդիրներով:

Խիզախ հայն էր ան: Տէր՝ ուժեղ անհատականութեան: Ատոր համար ալ, յարգանք կը վայելէր Թուրքիոյ մամուլի շրջանակներուն մէջ, առաւել՝ Տեղեկատուութեան պատկան իշխանութիւններուն և պատասխանատու անձնաւորութիւններուն մօտ: Ամէնուրեք, քաջաբար խօսելու ճարտարութիւնն ու նկունութիւնը ունէր:

Այսօր, 1965 տարեթիւի մեր հանդիպումէն չորս տասնեակ տարիներ ետք, երբ, հեռուստատեսութեան կայաններէն հեռասփռուող բազմաձայն զրոյցներու ընթացքին, Պոլսահայ իրաւագէտներ ու գործարարներ ձայն կը բարձրացնեն ընդհանրապէս՝ մեր ժողովուրդի ու մասնաւորապէս՝ Թուրքիոյ հայութեան իրաւունքներուն պաշտպանութեան կապակցութեամբ, ինք, ա՛յս քնազաւառէն ներս, եթէ ոչ առաջինը, գէ՛թ առաջին խօսողներուն յառաջապահը ըլլալու պատիւին արժանացաւ:

Լա՛ւ կը ճանչնար քաներորդ դարու սկզբնաւորութենէն անդին «Հայկական Պոլիս»ի ամբողջակա՛ն իրավիճակը՝ անոր ազգային-մշակութային-գրական վերածնունդով, որուն մասին կ՛արտայայտուէր խորունկ հիացումով և, նո՛յնպէս, աւելի ուշ, անոր յաջորդող մեր համազգային Խաչելութիւնը, զայն նախատեսող ու ազգավնաս չարիքին առաջիւ առնելու, զայն կանխարգիլելու վճռական որոշումը ընդունած, Արդարութեան վերահաստատումին ի խնդիր մարտնչող նախակարապետները, որոնց

... Եւ շնորհակալութիւն Զեզի՝ նահատակ Ռուբէն Սեւակը յարգող, յիշատակի այս ձեռնարկի յայտագրին մաս կազմող ու իրենց ներկայութեամբ հանդիսութեան յաջողութեան նպաստողներուն:

Հայրենակցական խորին յարգանքով և սիրով՝ բոլորիդ՝
Նիս - Ֆրանսա - 3 Յունիս 2005 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒՄ Ս.ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻԶ ԾՔԱՆՇԱՆՈՎ

Հանդիսութեան հովանաւոր՝ Բերիոյ բեմի Կաթողիկէ հայոց Առաջնորդ Արիիպատի Տէր Պետրոս Արք. Միրիաթեան, Հայաստանի մէջ Քրիստոնէութեան պետական կրօն հոգակման 1700-ամեակի (301-2001) մետալով կը պարգեւատրէ Ժիրայր Նայիրիին, Ռուբէն Սեւակի ծնընդեան 120-ամեակին նշանակալից ձեռնարկին և յանուն քրիստոնէական Սուրբ հաւատքի ինքնակամ նահատակուած Հայը պանծացնող օրուան բանախօսութեան առ ի գնահատութիւն:

Աւելցնենք, որ հանդիսութեան փակման իր եզրափակիչ խօսքին մէջ, «Պահպանիք»էն առաջ, Հովանաւոր Առաջնորդը արժեւորեց նահատակ բանաստեղծ-մտաւորականին ամբողջական կերպարին փայլուն ներկայացումը, որ եկաւ իր բովանդակ ու լրիւ շքեղութեամբ պատկերացնել տալու, ունկնդիր հանդիսականներուն երեւակայութեան մէջ, Ռուբէն Սեւակը որպէս Հաւատքի, Ազգի ու Հայրենասիրութեան մարտիրոս, և հետեցուց Սրբազանը, որ այս մեծութեամբ հայ մտաւորականներ, Եղեռնի Գողգոթային վրայ գոհարբուած, արժանի են սրբադասուելու:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Ծ Ր Օ Ր

Օրօ՛ր, օրօ՛ր... օրօ՛ր ըսե՛մ քնանաս,
Վիրաւոր Հօ՛րըդ ճիւղերն ա՛լ չ'իմանաս:
Մի՞ծէս ծըծածըդ թոյն է, կաթ չի գիտնաս...
Օրօ՛ր ըսեմ քնանաս:

Օրդ. Հուրի Տոնոյեան կը մեկնաբանէ Ռ. Սեւակի «Վերջին Օրօր»ը

Արի՛ւն, Հեղեղ յորդեց այս սուրբ ձորերէ,
Բայց չի փախելի՛ս, փարէ՛ երկրիդ, զայն սիր!
Հողիդ վըրայ գերի մի՛ ըլլար, այլ տիրէ՛...:
Օրօ՛ր ըսեմ քնանաս:

Հօրդ վըրայ եթէ անշո՛ւնչ լինկայ,
Զի ուխտեցի՛ Հըռոմի է՛գ գայլին պէս,
Նոր Ռոմուլոս մը դիեցնել ստիւքէս...:
Օրօ՛ր ըսեմ քնանաս:

Բազուկներուս՝ պարա՛ն, ոտքիս ա՛լ կացի՛ն,
Ստիւքիս զո՛յգ պտուկներն, ա՛լ կտրեցին:
Վէրքէս՝ արիւնըս ծծէ, որդիակ միածին...:
Օրօ՛ր ըսեմ քնանաս:

Ահա կ'իյնամ... Հայաստանը մա՛յր քեզի:
Կտակ կուտամ այս կոտորած Սուրն երկսայրի՛
Ուր Հայրիկիդ դեռ տաք արիւնը կ'այրի...:
Օրօ՛ր ըսեմ քնանաս:
ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

հանդէպ սեր
ու յարգանք
կը տածէր:

Գրչի ու
Մտֆի մարդ,
եղաւ գործօն,
կերտեց վաս-
տակ՝ ի՛ր ազ-
գին ծառայած
ըլլալու հո-
գեկան ներքին
գոհունակու-
րեամբ:

Իր պայ-
ծառատեսու-
րեամբ ու իր
արդիւնաբեր
նախաձեռնու-
թիւններով
օգտակար
եղաւ «Հայ-
կական Պո-
լիս»ին, որուն
մնայո՛ւն,
անվար
պահպանումը
կարելոր է ու
կենսական
մեր ազգին
համար:

Պէյրուս,
Յուլիս
2005

ՄՏԱՅԱՆՔ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ԵՐԱԶԱՅԱՆ

ԵՒ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ
ԲԱՐԵԿԱՄԸ

- * 14-րդ Հրատարակութիւն
- * Գեղատիպ Նկարներ
- * Բարեփոխուած
- * Լատրակ Թուղթ
- * Ճոխացած

Photogravure - Imprimerie - Librairie
G. DONIGUIAN & FILS

871 - 887, Rue du Fleuve, St. Michel, Beyrouth - Liban
Tel: 01/443971 - 446201

“ L O N D O N I S T A N ”

7 ՅՈՒԼԻՍ-ԻՆ LONDON-Ի ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵՆԷՆ ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՄԻՍՆԵՐ ԱՌԱՋ, ԼՈՆՏՈՆԻ ՄՋԿԻԹՆԵՐԷՆ ՄԷԿՈՒՆ ԻՄԱՄԻՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ՔԱՐՈՋՉՈՒԹԻՒՆԸ՝ “LONDON-ը ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆՔ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՄԸ՝ “LONDONISTAN”Ի

«21-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ ՎԵՐՋԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ, ԵԻՐՈՊԱՆ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ» ՀՐԵԱՅ ԻՍԼԱՄԱԳԷՏ ՓՐՕՖ. BERNARD LEWIS

ԵԻ ՄԵՆՔ, 1995-Թ.ԷՆ Ի ՎԵՐ, «ՆԱՅԻՐԻ»Ի ՄԷՋ ԿԸ ՀԱՌԱՉԵՆՔ՝ «ՍԻՈՆՆԻՍՏՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՔԱՆԴԵՆ ՃԵՐՄԱԿ ՅԵՂԸ, ԶՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ԵԻ ՅՈՒՆԱ-ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՈՌԲԷՆԵԱՆ]

Այս տողերը գրելու ժամերուն՝ 22/7/2005-ին, 7 Յուլիս 2005-ին կատարուած ահաբեկչութեան նման, Լոնտոնի չորս տարբեր վայրերու մէջ, ռմբահարումով ահաբեկումներ կատարուեցան: Բարեբախտաբար, առանց մեծ վնաս հասցնելու: Բայց այս նորագոյն ահաբեկչութիւնը Լոնտոնի ժողովուրդին, առաջինէն շատ աւելի վախ եւ սարսափ պատճառեց:

Որովհետեւ Մ. Բրիտանիոյ մայրաքաղաքին բնակիչները հասկցան, որ կառավարութիւնը անկարող է ահաբեկիչներուն արգելք ըլլալու: Եւ այդ ահաբեկիչները կրնան նոր հարուածներ տալ ուր որ ուզեն, երբ որ ուզեն:

Եւ Անգլիոյ ժողովուրդը հեռատեսիլներէն, իր ապագային մասին մտահոգութիւն և անվստահութիւն յայտնեց: Որովհետեւ Լոնտոնը, քանի մը տասնեակ տարիներէ ի վեր, Բաբելոնեան աշտարակաշինութեան մը վերածուած է: Ասիական և Ափրիկեան ժողովուրդներու խառնարան մըն է:

Վերջերս Լոնտոն այցելողները նկատած են անպայման, որ Լոնտոն, անգլիական քաղաք մը ըլլալէ աւելի, ասիական և ֆրիկեան քաղաքի մը երեւոյթը ունի, իր զանազան ցեղերէ բաղկացած բնակչութեամբ, որոնց մէջ իսլամ-փաքիստանցիները և սեւամորթները մեծամասնութիւն կը կազմեն:

Այս գաղթական փաքիստանցիները և սեւամորթները, սկիզբի տարիներուն [1950-թ.ներուն], Անգլիոյ տնտեսութեան մեծ զարկ տուին, իրենց աժան գործաւորի աշխատանքով... և ուր, ամէն անձի համար, գործ կար: Որովհետեւ Անգլիան, իր նախկին գաղթավայրերուն, աժան գնով ապրանք կ'արտածէր: Եւ Անգլիան, տարիներու ընթացքին, մանաւանդ իսլամ գաղթականներուն համար, «դրախտավայրի» մը վերածուեցաւ:

Որովհետեւ այս գաղթականները, անգլիական հողի վրայ ոտք դրած վայրկեանէն, իբր Անգլիացի կը նկատուէին: Եւ իրենց ապրուստը ապահովուած էր:

Բնական է՝ այս գաղթականները, իրենց երկիրներուն մէջ թշուառ կեանք մը քաջքէլէ յետոյ, Անգլիոյ մէջ բարօրութիւն կը վայելէին: Եւ սկիզբը շատ գոհ էին իրենց վիճակէն:

Բայց, տարիները անցան, և մանաւանդ՝ իսլամ գաղթականներուն թիւը միլիոններով բարձրացաւ: Անոնք կէթթօ-ներու մէջ կ'ապրէին, եւ չէին կրնար և չէին ուզեր յարմարիլ տեղոյն պայմաններուն: Կը շարունակէին իրենց ծննդավայր երկրին կենցաղը և աւանդութիւնները: Եւ Անգլիացիներն ալ, շատ բնականաբար, այս եկուորներէն հեռու կը մնային: Եւ իրենց ու այլազգիներուն միջեւ գոյացած էր մեծ խրամատ մը ապրելակերպի և մանաւանդ՝ մտայնութեան, իսլամ կրօնին պատճառաւ:

Աշխարհն տեւական յեղաշրջման մէջ է: Ո՛չ միայն բնութեան պայմաններուն փոփոխութեան պատճառաւ. այլեւ՝ մանաւանդ՝ տնտեսական վիճակի բարելաւման կամ վատթարացման հետեւանքով:

Ս. Արաբիան, որ ատենօք վրանաբնակներու յետամնաց ցեղախումբերէ բնակուած էր և իբր իսլամութեան կեդրոն ծայրայեղ պահպանողական երկիր մըն էր, քարիւղի եկամուտով հարստանալէ յետոյ, իր դրամին ուժովը աշխարհի բոլոր կողմերը իր կրօնը տարածելու քարոզչութեան սկսաւ:

Եւ այս պատճառաւ, Երոպական գրեթէ բոլոր երկիրներուն մէջ, սունկի պէս մզկիթներ բարձրանալ սկսան: Մզկիթներ՝ որոնցմէ ներս, մոլեռանդ քարոզիչներ հաւատացեալներուն ուղեղները կը «լուային» ծայրայեղական մտքեր տարածելով:

Մեր անցեալ գրութեան մէջ ջանացինք բացատրել, որ բոլոր կրօններուն ծայրայեղական հաւատացեալները անհանդուրժող և այլամերժ եղած են ու կը մնան: Եւ մանաւանդ՝ իսլամական կրօնը եթէ մոլեռանդներուն իշխանութեան ենթարկուի, կ'աշխատի որ այլադաւան բոլոր ժողովուրդները, սպառնալիքներով և ճնշումներով, իրեն հպատակեցնէ:

Ասոր համար օրինակ կրնանք թուել Թուրքիա կոչուած ցեղասպաններուն երկիրը, որ դարեր առաջ մեծամասնութեամբ քրիստոնէաներէ բնակուած երկիր մըն էր: Մինչդեռ այսօր, գրեթէ հարիւր առ հարիւր իսլամական երկիր մըն է:

Եւ նաեւ, Ս. Արաբիոյ և միւս ծայրայեղ մոլեռանդ երկիրներուն մէջ, քրիստոնէայ եկեղեցի մը գոյութիւն չունի:

Այսօր, վիճակագրութիւններով փաստուած է, թէ -մանաւանդ ծայրայեղական- երկիրներուն մէջ, քրիստոնէաներուն թիւը տեւապէս նուազելու վրայ է: Իսկ ասոր հակառակ՝ քրիստոնէայ երկիրներուն մէջ, իսլամներուն թիւը տեւաբար կը բարձրանայ: Եւ մանաւանդ՝ ասոնց ծայրայեղականները, իրենց բնակած քրիստոնէայ երկիրներուն հանդուրժողութենէն օգտուելով, կ'սկսին իրենց իսլամ համայնքին մարդոց գրգռել տեղացիներուն դէմ:

Օրինակ բերենք վերջերս, Լոնտոն մէջ, ծայրայեղականի մը ըսածները՝ «Լոնտոնը պիտի վերածենք իսլամական քաղաքի մը՝ LONDONISTAN-ի»:

Կրնա՞ք երեւակայել 21-րդ դարուն Լոնտոն մէջ մոլեռանդ իսլամ մը, մարգարէի տարագով և կերպարանքով, որ Լոնտոնի մէջ օգտուելով երոպական բոլոր թոյլտուութիւններէն և յառաջդիմութիւններէն, բարձրախօսով իր համայնքին անդամներուն քարոզէ խտրականութիւն ու ատելութիւն, և գիրենք հակադրէ բնիկ այլադաւաններուն ըսելով, որ Լոնտոնը իսլամական քաղաքի պիտի վերածեն:

Այո. անձնապէս մենք կը հաւատանք, որ ցուցաբերուած լայնախոհութիւնը մոլեռանդ իմամին քարոզչութեան հանդէպ, որ հիւրընկալ երկիրը դէպի կործանումի պիտի տանի, կը կազմէ սիոնիստական ընդհանուր ծրագրին ապագայ գործադրութեան մէկ հանգրուանը:

Մեր այս վարկածը ապացուցանելու համար, անհրաժեշտ կը նկատենք 27/9/1997-ին «Նայիրի»ի մէջ մեր գրածները այստեղ նշելը...

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՅԵՂ ԿԸ... ԼՈՒԾԵՆ,
ՅԵՂ ԿԸ ՍՏԵՂԾԵՆ ԻՐԵՆՑ
ՏԱՐՐԱԼՈՒԾԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Սիոնիստները, մարդամեքենայ (Robot) երիտասարդութիւն մը ստեղծելու իրենց աշխատանքներուն կողքին, իրենց բուն նպատակը եղող՝ «Ճերմակ ցեղը» քանդելու համար, Եւրոպայի մէջ ժողովուրդները խաթարելու և խառնածին զանգուածի մը վերածելու աշխատանքին ձեռնարկեցին:

Նախ Ֆրանսան՝ իբր թէ աշխատաւորի պէտք ունին ըսելով, միլիոններով հիւսիս-ափրիկեցիներով լեցուցին:

Գերմանիան որ, մինչ այդ, անաղարտ ճերմակ ցեղի տիպար երկիրն էր, գերմանական ճարտարարուեստին հաւար անհրաժեշտ է ըսելով, միլիոններով թուրք գործաւորներով ողողեցին:

Ա՛յն աստիճան՝ որ թուրքերը այսօր, Գերմանիան իրենց 67-րդ նահանգը նկատել սկսան:

Պերլինի և Միւնիխի պէս գերմանական մեծ քաղաքներուն մէջի թրքական ընդարձակ թաղամասերը, թրքական այս իշխանութեան ապացոյցներն են: ԸՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ ՎԻՃԱԿԸ. ԻՐԵՆՑ

ՆԱԽԿԻՆ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐԷՆ ԵԿՈՂ ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ, ՇԱՏ ԱԻԵԼԻ ԳԷՇ Է:

Յաւելուած՝ սիոնիստները Եւրոպան օտարներով ողողելու համար, սատանայական ուրիշ միջոց մըն ալ հնարած են:

Եւրոպական երկիրները, վերջին քսան տարիներուն, ճարտարարուեստի մէջ ինքնագործութեան (Automatisation)ի կիրարկման հետեւանքով սկսող անգործութեան պատճառաւ, օտար գործաւոր առնելը դադարեցուցած էին:

Ասոր փոխարէն, սիոնիստները ստեղծեցին ապաստանեալի (Refugie) դրութիւնը: Աշխարհի վրայ, պատերազմի կամ քաղաքական հալածանքի հետեւանքով որպէս թէ իրենց երկիրներէն փախողները, սիոնիստները «Մարդու իրաւունք» (Droit De l'Homme) պատրուակելով, Եւրոպական երկիրներուն մէջ անոնց իբր ապաստանեալ (Refugie) ընդունուիլը կ'ուզէին:

Այս ապաստանեալներուն հարիւրէն ութսունը, աւելի լաւ պայմաններու մէջ ապրելու համար, իրենց երկրէն հեռացող մարդեր էին: Բայց, շատ դժուար էր, իրական ապաստանեալը և կեղծը իրարմէ զանազանելը:

Եւ Սիոնիստները, Եւրոպական երկիրներուն կը պարտադրէին, որ բոլորն ալ որպէս "Refugie" ընդունին: Այն աստիճան՝ որ Ֆրանսայի մէջ, բոլոր երեւելի հրեաները՝ արուեստագէտ, բժիշկ, գրող, մանաւանդ՝ լրագրողները

ամենէն թունդ պաշտպաններն դարձան այս ապաստանեալներուն:

Եւ ա՛յն աստիճան աղմուկ կը բարձրացնէին իրենց ձեռքը եղող լրատուութեան ցանցին շնորհիւ, որ կատարութիւնները, գրեթէ միշտ, տեղի կու տային ճնշումներուն առջեւ: Սիոնիստներուն այս ռազմավարութիւնը, վերջին տարիներուն, աւելի տիրական դարձաւ: Զանի որ Սիոնիստները, այս ռազմավարութեամբ, մէկ քարով քանի մը թռչուն կ'որսային:

Վերջին շրջաններուն, Ափրիկէի մէջ կատարուածները, այս ռազմավարութեան հետեւանքներն են: Ափրիկէի ֆրանսական ազդեցութեան ներքեւ գտնուող երկիրներուն մէջ, ընդդիմադիր ուժերուն զէնք տալով, կ'օգնէին ասոնց որ իշխանութիւնը ձեռք առնեն: Այս ձեւով, վերոնշեալ երկիրներուն մէջ, ֆրանսական ազդեցութեան տեղ, Սիոնիստ-Ամերիկեան ազդեցութիւնը կը հաստատուէր:

Նմանապէս՝ Սիոնիստ-Ամերիկեան զէնքի գործարանները, նոր յաճախորդ մը գտած կ'ըլլային, իսկ Ամերիկայի զինավաճառներն ալ՝ նախանիւթի նոր աղբիւր մը Ափրիկէի մէջ: Իսկ ամենէն կարեւորը՝ պատերազմի պատճառաւ այս երկիրներէն փախչողները, Ֆրանսա և Եւրոպական միւս երկիրները իբր "Refugie" կը խուժէին, և այս ձեւով Եւրոպական տարածքը սեւամորթներով լեցուն խառնարանի մը կը վերածուէր:

27/9/1997 «ՆԱՅԻՐԻ»

* * *

Սիոնիստները իրենց ծրագիրները գործադրելով, Եւրոպական երկիրները լեցուցին (միլիոններով) թուրք, փաքիստանցի և ափրիկեցի իսլամներով:

Եւրոպան այլադաւաններով լեցնելը՝ սիոնիստներուն ծրագիրներուն գործադրութեան առաջին հանգրուանն էր:

Երկրորդ հանգրուանը՝ այլադաւաններուն թիւը իրենց բազմածնութեան յատկանիշներուն պատճառաւ կրկնապատկել և քառապատկել յետոյ, այս զանգուածները, ծայրայեղ իսլամներու առաջնորդութեամբ, բնիկ քրիստոնեաներուն դէմ պայքարի պիտի պատրաստէին:

Անգլիոյ մէջ, այս օրերուս կատարուած իսլամական ահաբեկչական շարժումները, սիոնիստական ծրագիրներուն հետեւանքը կը կազմեն:

Եւ Եւրոպական պետութիւնները՝ այս միլիոնաւոր և միլիոնաւոր թուրք, ափրիկեցի և փաքիստանցի այլադաւաններուն դէմ, որեւէ կտրուկ, արմատական քայլի չեն կրնար դիմել:

Որովհետեւ DROIT DE L'HOMME-ի սիոնիստական կազմակերպութիւնը, անմիջապէս կը միջամտէ և զանազան սպառնալիքներով իրենց արգելք կ'ըլլայ:

Այդ տեսակէտով՝ Անգլիոյ կառավարութեան ծայրայեղ կրօնականներուն դէմ օրերս կատարածը, առայժմ զսպիչ միջոցներ են որոնք, այլադաւաններուն ձեւականօրէն հակակշռի տակ առնուելէն յետոյ, շուտով պիտի վերցուին:

Եւ այս մոլեռանդ կրօնականները «քնանալ» պիտի ձեւացնեն, յարմար առիթով կրկին արթննալու և գործի անցնելու համար: Եւ ժամանակը ի նպաստ Եւրոպայի և Զրիստոնեաներուն համար չ'աշխատիր:

Եւ այսպէս կոչուած՝ Զրիստոնեայ Եւրոպացիները իրենց թուլամորթ, յափրացած, անփոյթ և «ԻՆՉՄԷ ՅԵՏՈՅ ՋՐԸՆԵՆ» կոչուող եսասէր մտայնութեամբ, քանի մը տասնեակ տարիներ յետոյ, ծայրայեղականներուն զօհը պիտի ըլլան: Եւ այս ձեւով պիտի իրականանայ հրեայ պատմագէտ BERNARD LEWIS-ի կանխատեսութիւնը՝ «21-ԸԴ ԴԱՐՈՒՆ ՎԵՐՁԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ, ԵԻՐՈՊԱՆ ՄԱԸՄԵՏԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ»

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915-ԻՆ, ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 ԱՆԷՄՔԱԳԻՐ - ԹԻՒՑ**

ՊՈԼՍՈՅ «ԱԿՕՍ» ԹԵՐԹԻՆ ՄԷՋ,11 ՄԱՅԻՍ 1915-ԻՆ ԿԵՍԱՐԻՈՅ «GESI»
 ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ
 ԲԱՑԱՌԻԿ ԻՐԱՏԵՍՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՏՄՈՂ ÖMER ELAÇMAZ-ԻՆ,
 ՉՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱՄԱԿ

Յարգարժան ÖMER ELAÇMAZ

11 Մայիս 2005 թուականին, «Ակօս» թերթին մէջ հրատարակուած Ձեր յուշերը՝ սարսուռով կրկին ու կրկին կարդացիք: Եւ ամէն անգամ որ կարդացիք, լացիք: Մեր աչքերուն չէիք կրնար հաւատալ:

1.— Թուրքիոյ մէջ ապրող երիտասարդի մը՝ իրականութիւնները իրենց ամբողջ զարհուրանքով պատմելու համարձակութեան: 2.— Իր ապարանջանները՝ «Ես հանեմ տամ» ըսող հայ հարսին բոլոր աղաչանքներուն հակառակ, թուրքերուն անոր դաստակները կտրելով ոսկի ապարանջանները խել լախընտրած ըլլալուն... Եւ մարդ ըսուած արարածին այս աստիճան գազանանալուն չէիք ուզեր հաւատալ:

Յարգարժան ÖMER ELAÇMAZ

Ձեր յուշերուն մէջ [Անաթոլիոյ ամբողջ տարածքին 1915-թ.ին կատարուած հայկական ողբերգութիւնը պատմող բազմաթիւ հատորներէն աւելի] ծշմարտութիւն և անկեղծութիւն կայ:

Ձեզի, մեր ամբողջ սրտով, մեր երախտագիտութիւնը կը յայտնենք: Մինչ այդ, մենք ալ ձեզի «GESI» գիւղաբաղաբին մօտ, Կեսարիոյ «EFKER» գիւղը մեր այցելութեան յուշերը պատմելու պիտի ջանանք:

1975- տարուան Սեպտ. ամսուն մէջ, երեք ընկերներ, մեր տիկիներով, Պոլիսէն ինքնաշարժով Կեսարիա և GÖREME երթալու համար, ծամբայ ելանք: Կեսարիա հասնելէ յետոյ, GÖREME-ի ժայռերուն մէջ փորուած Բիւզանդական եկեղեցիները այցելեցիք: Հազար տարուան որմնակարներով (FRESQUE) այս եկեղեցիները Աշխարհի հրաշալիքներէն են: Բայց որմնակարներուն վրայի քրիստոսի և միւս սուրբերէն շատերուն աչքերը, մոլեռանդ մօլլաներու անիծեալ ձեռքերովը, փորուած էին...:

GÖREME-ի մէջ, ֆրանսացի Touriste-ներու հանդիպեցանք: GÖREME-ի այս եկեղեցիները տեսնելու համար՝ այս մէկը իրենց երրորդ այցելութիւնն է եղեր:

«Այս հրաշալիքները տեսնելու համար, կրկին պիտի գանք»-ըսին ֆրանսացիները: ... չետեսեալ օրը, Taxi մը կանչեցիք պանդոկ և վարորդին ըսիք, որ մեզ Կեսարիոյ հայկական եկեղեցին տանի:

Կեսարիոյ հայկական եկեղեցին, մինչեւ 1915 թուականը գոյութիւն ունեցող Անաթոլիոյ հազարաւոր հայկական եկեղեցիներէն դե՛ռ կանգուն մնացածներէն մէկն էր:

Taxi-ի տարեց վարորդը, տակաւին եկեղեցի չհասած, ինքնաշարժը կեցուց մեծ շէնքի մը առջեւ և մեզի սա բացատրութիւնը տուաւ. «Այս շէնքը Կեսարիոյ ամէնէն հարուստ անձերէն՝ Ջամպագճեանին շէնքն էր: 1915-թ.ի ջարդերուն թուրքերը, Ջամպագճեանը իր շէնքին պատշգամէն կախելով մեղցուցին»...:

Մինչեւ այսօր անգամ, Taxi-ի վարորդին այս ցաւալի եղելութիւնը մեզի, հայերուս ինչո՞ւ պատմած ըլլալուն պատճառը, մենք մեզի կը հարցնենք...:

Մեր ընկերներէն մէկուն հայրը, Կեսարիոյ «EFKERE» գիւղը ծներ է: 1915-թ.ի հայկական ցեղասպանութեան օրերուն, ամբողջ Անաթոլիոյ մէջ եղածին նման, «EFKERE»ի մէջ ալ գիւղին տղամարդիկը՝ կրտսերէն մինչեւ ամէնէն մեծը [իրբ թէ] զիւտոր պիտի տարուին ըսելով կը հաւաքեն: Մեր ընկերըը հայրը, 1915-թ.ին, 14 տարեկան է եղեր: Անոր մայրը, իր գաւակին զիւտոր չտանին ըսելով՝ աղջկայ հագուստ կը հագցնէ և տունին վերնաշարկը, առաստաղին վրայի խուցին մէջ կը պահէ... Եւ [իրբ թէ] զիւտոր

տանելու համար ծամբայ հանուած "EFKERE"ի հայ տղամարդոց, քակի մը ժամ քալել տալէ յետոյ, շուրջի գիւղերէն եկող թուրքերը և հրոսակները անոնց վրայ կը յարձակին և բոլորին ալ կ'սպաննեն...

Եւ միջոց մը յետոյ, "EFKERE" գիւղին հայ ժողովուրդը, մեծ ու պզտիկ, կին կամ այր՝ բոլորն ալ կ'աքորուին: Խեղճ աքորեալներուն շատը, ծամբան կ'սպաննուին, մաս մըն ալ՝ անօթութենէ կը մահանան: Միայն քակի մը հոգի ողջ կը մնան: Անոք ալ, պատերազմէն յետոյ, Պոլիս կը հաստատուին... Մեր ընկերը, հօրը ճննդավայրը եղող "EFKERE" գիւղը տեսնել փափաքեցաւ:

Կեսարիոյ մէջ, Պոլսէն իրեն հետ առեւտուր ըրած թուրք վաճառական մը կը ճանչնայինք:

Անոր խնդրեցինք եւ ան, մեզի ծամբան ցոյց տալու համար, ուղեցոյց եղաւ: Իր ինքնաշարժը առջեւէն կ'երթար: Մենք ալ իրեն կը հետեւէինք: "EFKERE" չհասած՝ կեսարացի մեր թուրք ուղեցոյցը իր ինքնաշարժը կեցուց: Մենք ալ կեցանք: Եւ ան մեզի, ծամբէն բաւական հեռու գտնուող և փլատակ կարգ մը շէնքեր ցոյց տուաւ: Եւ մեզի սա բացատրութիւնը տուաւ... «Այս փլատակ կառոյցները՝ մինչեւ 1915 թուականը, շատ համբաւ ունեցող կեսարիոյ Սուրբ Կարապետ վանքն է: Հիմա, անբաւ վիճակի մէջ է, և որպէս զինուորական մթերանոց կը գործածուի»...:

Յետոյ, մեր ծամբան շարունակեցինք դէպի "EFKERE" գիւղը: Ներկայ "EFKERE"ն 40-50 տուն ունեցող գիւղ մըն էր: Եւ տուներուն շատերը հին էին, հագի քակի մը հատ նորակառոյց բնակարաններ տեսանք: Կեսարացի մեր թուրք ուղեցոյցը՝ «Ձեզի HILMI BEY-ին ծանօթացնեմ: Շատ հետաքրքրական մարդ մըն է» — ըսաւ:

Եւ գիւղին մէջ նոր կառուցուած, բաւական մեծ շէնքի մը առջեւ կենալով մուտքի դուռը զարկաւ:

Տարիքոտ, բայց առողջ կեցուածքով մարդ մը բացաւ դուռը: Կեսարացի մեր ուղեցոյցը... HILMI BEY, այս հիւրերը Պոլսէն եկող հայ բարեկամներս են: Ասոնցմէ մէկուն հայրը "EFKERE" ցի է եղեր» ըսաւ անոր: Այդ վայրկեանին HILMI BEY-ին տուած պատասխանը, մինչեւ կեանքերուս վերջը չենք կրնար մոռնալ: Եւ հիմի Պէյը, կատարեալ հայերէնով մը մեզի՝ «Բարի եկաք. շատ գոհ մնացի: Ներս հրամանեցէք» ըսաւ: Մենք, բոլորս ալ, «ապուշ» կտրած էինք: "EFKERE" գիւղին մէջ, հիմի Պէյը հայերէն պիտի գիտնար: Եւ մեզի հետ հայերէն պիտի խօսէր...

Մեր շփոթութիւնը տեսնող հիմի Պէյը բացատրեց... «Ես, 1895-թ.ին, "EFKERE" ծներ եմ: Այդ թուականներուն 200 բնակարանով մեծ և ծողկած գիւղ մըն էր: Եւ բնակչութեան մեծամասնութիւնը հայ էին: Միայն քակի մը թուրք ընտանիքներ կային:

Եւ "EFKERE"ի մէջ, հայկական վարժարանէն ուրիշ կրթարան չըլլալուն, ես ալ հայկական դպրոց գացի: Շատ յաջող աշակերտ մըն էի: Եւ հայկական դպրոցի մէջ ուսումս աւարտեցի...:

1914-թ.ին, պատերազմէն առաջ, Ամերիկա գացի: Եւ հոն 50 տարի աշխատեցայ: Եւ ամերիկացի կնոջ մը հետ ամուսնացայ... Եւ Ամերիկայի մէջ հանգստեան կոչուեցայ...: Կնոջս մահանալէն ետք, հինգ տարի առաջ ալ "EFKERE" վերադարձայ: Եւ ամերիկեան պետութենէն ստացած հանգստեան թոշակովս հոս, Պէյի պէս կ'ապրիմ»: Եւ յետոյ, պահարանէն շիշ մը Whisky բերաւ և կրկին հայերէնով՝ «Այստեղ ժողովուրդը էջ է. ոչ Whisky-ն գիտեն, ոչ ալ ապրիլը: Եւ եկէք միասին կենաց խմենք» ըսաւ... Եւ HILMI BEY-ին տունէն բաժնուած միջոցին, շատ մօտիկ ազգականի մը հրածոջտ տալու պէս յուզուած էինք...

Կեսարացի մեր ուղեցոյցը, մեզի վերջին անակնկալ մըն ալ ըրաւ:

Եւ «հիմա ձեզի "EFKERE"ի չայկական եկեղեցին պիտի տանիմ» ըսաւ:

Բայց եթէ չտանէր՝ շատ անելի լաւ ըրած պիտի ըլլար: Որովհետեւ, երբ եկեղեցին տեսանք, շատ ցաւ չգացինք: Եկեղեցիէն միայն չորս պատ մնացած էր: Գմբեթին մեծ մասը փլած էր: Եւ եկեղեցիին մէջ կով ձը, էջ մը, վեց հատ ոչխար, երկու շուն և հաւեր կային: Այսինքն՝ եկեղեցին ախոռի վերածուած էր... Եւ եկեղեցիին մէկ անկիւնը, գնչուի երեւոյթով կին մը կրակ վառած, կ'աշխատէր ծաշ եփել: Եւ չորս երասաներ իրենց մօր քով կը խաղային: Եւ ախոռի վերածուած այս եկեղեցիէն, փախչելու պէս հեռացանք:

Ահաւասիկ, յարգարժան ՕՄԵՐ ԵԼԱՇՄԱԶ, մեր կողմէ ձեզի նուէր՝ էֆքերէ-ի պատմութիւնը: Ձեր յուցարարած քաղաքացիական բացառիկ քաջութեան և արդարասիրութեան համար՝ կրկին ու կրկին...

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLESTİRDİKLERİ ERMENİ
SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
L Â N E T N A M E - N O 8
11 MAYIS 1915 TARİHİNDE İSTANBULDA YAYINLANAN "AGOS"
GAZETESİNDE KAYSERİNİN "GESİ" KÖYÜNDE GEÇEN 1915-DEKİ
ERMENİ TRAJEDİSİNİ BÜYÜK BİR REALİZMLE ANLATAN
ÖMER ELAÇMAZA TESEKKÜR VE SÜKRAN MEKTUBU

SAYIN ÖMER ELAÇMAZ

11 MAYIS 2005 TARİHİNDE "AGOS" GAZETESİNDE YAYINLANAN ANILARINIZI ÜRKEREREK TEKRAR TEKRAR OKUDUK VE OKUDUKÇA AGLADIK. GOZLERİMİZE İNANAMIYORDUK:

1. TÜRKİYEDE YASIYAN BİR GENCİN HAKİKATLERİ BÜTÜN KORKUNÇLU İLE ANLATMA CESARETİ GÖSTERMESİNE.

2. ERMENİ GELİNİN BİLEZİKLERİNİ "BEN ÇIKARIP VEREYİM" DİYE TÜM YALVARMALARINA RAGMEN, TÜRKLERİN KADININ BİLEKLERİNİ KESEREK ALTIN BİLEZİKLERİNİ ALMAYI TERCİH ETMELERİNE... VE İNSAN DENİLEN YARATIGIN, BU KADAR CANAVARLASABİLECEĞİNE İNANMAK İSTEMİYORDUK.

SAYIN ÖMER ELAÇMAZ

SIZIN ANILARINIZDA, ANATOLYADAKI 1915 ERMENİ TRAJEDİSİNİ ANLATAN ÇİLİLERLE KİTAPTAN DAHA FAZLA GERÇEK İÇTENLİK VAR. SİZE, BÜTÜN KALBİMİZLE SÜKRANLARIMIZI SUNARIZ.

BU ARADA, BİZ DE SİZE "GESİ" KASABASINA YAKIN, KAYSERİNİN "EFKERE" KÖYÜNE ZİYARETİMİZİN ANILARINI ANLATMAYA ÇALISACAGIZ.

1975 SENESİNİN EYLÜL AYINDA UÇ ARKADAS, ESLERİMİZLE BERABER İSTANBULDAN OTOMOBİLİMİZLE KAYSERİ VE GÖREMEYE GİTMEK İÇİN YOLA ÇIKTIK. KAYSERİYE VARDIKTAN SONRA, GÖREMEDEKİ KAYALAR İÇİNDE OYULMUS BİZANS KİLİSELERİNİ ZİYARET ETTİK. BİN SENELİK FRESKLERİYLE BU KİLİSELER DÜNYANIN "HARIKASI" İDİLER. FAKAT FRESKLERDEKİ, İSA PEYGAMBERİN VE AZİZLERİN ÇOGUNUN GÖZLERİ FANATİK YOBAZLARIN KAHROLASI ELLERİ İLE OYULMUSTU...

GÖREMEDE FRANSTZ TÜRİSTLERE RASTLADIK. GÖREMEDEKİ BU KİLİSELERİ GÖRMEK İÇİN, BU ÜÇÜNCÜ ZİYARETLERİ İMİS. BU HARIKALARI GÖRMEEYE GİNE GELECEĞİZ DEDİLER...

ERTESİ GÜNÜ, OTELE BİR TAKSİ ÇAĞIRTTIK VE BİZİ, KAYSERİNİN ERMENİ KİLİSESİNE GÖTÜRMEK İSTEDİK. KAYSERİDEKİ BU ERMENİ KİLİSESİ, ANATOLYADA, 1915-E KADAR MAVCUTOLAN BİNLERCE ERMENİ KİLİSESİNDEN, BUGÜN SAĞLAM KALAN BİR KAÇ KİLİSEDEKİ BİR TANESİ İDİ.

TAKSİNİN YASLI SOFÖRÜ, OTOMOBİLİ KİLİSEYE GELMEDEN BÜYÜK BİR KÖSKÜN ÖNÜNDE DURDURDU, VE SU İZAHATI VERDİ. "BU KÖSK, KAYSERİNİN EN ZENGİN İNSANLARINDAN ZAMBAKÇIYANIN KÖSKÜ İDİ. 1915 ERMENİ KİYİMİNDE, TÜRKLER ZAMBAKÇIYANI KENDİ KÖSKÜNÜN BALKONUNDAN ASARAK ÖLDÜRDÜLER"...

...BUGÜN BİLE, BU TAKSİ SOFÖRÜNÜN, BİZ ERMENİLERE BU ACIKLI OLAYI NEDEN ANLATTIĞINI KENDİ KENDİMİZE SORARIZ...

ARKADASIMIZIN BİRİNİN BABASI KAYSERİNİN EFKERE KÖYÜNDE DOĞMUS.

1915-DEKİ ERMENİ SOYKIRIMINDA BÜTÜN ANATOLYADA YAPILDIĞI GİBİ "EFKERE"DE DE KÖYÜN ERMENİ ERKEKLERİNİ, EN KÜÇÜĞÜNDEN EN BÜYÜĞÜNE KADAR (SÖZ DE) ASKERE GÖNDERMEK İÇİN TOPLAMISLAR.

BİZİM ARKADASIMIZIN BABASI, O TARİHTE 14 YASINDA İMİS.

ONUN ANNESİ, OGLUNU ASKERE GÖNDERMEMEK İÇİN, ONA KIZ ELBİSESİ GIYDIRMIS. SONRA DA TAVAN ARASINDA SAKLAMIS...

VE ASKERE GİTMEK İÇİN YOLA ÇIKARILAN ERMENİ ERKEKLERİ, BİR KAÇ SAAT YÜRÜDÜKTEN SONRA, CIVAR KOYLERDEKİ TÜRKLER VE ÇETECİLER TARAFINDAN HEPSİ ÖLDÜRÜLMÜS...

BİR MÜDDET SONRA DA KÖYÜN ERMENİ AHALİSİ DE KADINLAR VE ÇOLUK ÇOCUK HEPSİ SÜRGUNE GÖNDERİLMİS.

ZAVALLILARIN ÇOGU YOLDA ÖLDÜRÜLMÜS. BİR KISMI DA YOLDA AÇLIKTAN ÖLMÜS.

SEDECE BİR KAÇ KISI SAG KALMIS. ONLAR DA, HARBTE SONRA ISTANBULA YERLESMISLER...

ARKADASIMIZ, BABASININ KÖYÜ "EFKERE"YI GÖRMEK İSTEDI.

KAYSERIDE, ISTANBULDAN ALIS VERIS YAPTIĞIMIZ BİR TÜRK TUCCAR TANIDIGIMIZ VARDI. ONA RICA ETTIK, O BIZE ÖNDERLIK ETTI. ONUN OTOMOBILI ÖNDEN GIDIYOR, BIZ DE ONU TAKIP EDIYORDUK.

EFKEREYE GELMEDEN KAYSERILI TÜRK ÖNDERİMİZ YOLDA DURDU. BIZ DE DURDUK. VE BIZE YOLDAN EPIYI UZAKTA GÖRÜLEN, HARABE HALINDE BINALAR GÖSTERDI VE İZAHAT VERDI.

"BU HARABELER, 1915-E KADAR, ÇOK MESHUR OLAN KAYSERININ SURP GARABET MANASTIRI İDI. BUGÜN HARABE HALINDE. ASKERI DEPO OLARAK KULLANILIYOR"...

SONRA EFKERE KÖYÜNE DOGRU YOLUMUZA DEVAM ETTIK.

SINDIKI "EFKERE" KÖYÜ 40-50 HANELIK BİR KÖY İDI, EVLERIN ÇOGU ESKI EVLER İDI. YALNIZ BİR KAÇTANE YENİ İNSA EDİLMİS EV VARDI. KAYSERILI TÜRK ÖNDERİMİZ: "SİZE HILMI BEYI TANISTI-RAYIM. ÇOK ENTERESAN BİR ADAMDIR" DEDI.

VE KÖYÜN YENİ İNSA EDİLEN OLDUKÇA BÜYÜK BİR EVİN ÖNÜNDE DURDU VE KAPIYI CALDI.

YASLI, FAKAT DİNÇ GÖRÜNÜSLÜ BİR ADAM AÇTI KAPIYI: KAYSERILI ÖNDERİMİZ:

"HILMI BEY, BU MISAFIRLER, ISTANBULDAN GELEN ERMENİ AHBABLARIMIZ. BİR TANESININ BABASI EFKEREDE DOGMUS" DEDI.

O ANDA HILMI BEYİN VERDİĞİ CEVAP, HAYATIMIZIN SONUNA KADAR UNUTMAYIZ.

VE HELMI BEY, ÇOK MÜKEMMEL BİR ERMENİCE İLE BIZE:

"HOS GELDİNİZ, ÇOK MEMNUN OLDUM, İÇERİ BUYURUN" DEDI.

BİZ, HEPİMİZ APTALLASMISTIK. EFKERE KÖYÜNDE HILMI BEY ERMENİCE BİLECEK, VE BİZİMLE ERMENİCE KONUSACAKTI. SASKINLIGIMIZI GÖREN HILMI BEY İZAHAT VERDI.

"BEN 1895DE EFKEREDE DOĞDUM, O TARİHLERDE "EFKERE" 200 HANLLI BÜYÜK VE MAMUR BİR KÖYDÜ. VE AHALİNİN ÇOGUNLUGU ERMENİ İDI. YALNIZ BİR KAÇ HANE TÜRK VARDI.

VE EFKEREDE, ERMENİ OKULUNDAN BASKA OKUL OLMADIGINDAN BEN DE ERMENİ OKULUNA GITTİM. ÇOK İYİ BİR TALEBE İDİM. VE BU ERMENİ OKULUNU BITİRDİM. 1914-DE HARPTEN EVVEL AMERİKAYA GİTTİM. VE 50 SENE ORDA ÇALISTIM. ORDA BİR AMERİKALI KADINLA EVLENDİM. VE AMERİKADA TEKAÛT OLDUM. KARIM DA ÖLÜNCE BES SENE EVVEL EFKEREYE DÖNDÜM. VE BURDA AMERİKAN TEKAÛT MAASIMLA BEY GIBI YASIYORUM" DEDI.

SONRA BÜFEDEN BİR WHISKY SİSESİ GETİRDİ VE YİNE ERMENİCE:

"BURANIN AHALİSİ ESEKTİR. NE WHISKYI BİLİRLER, NE DE YASAMAYI".

VE "GELİN, BERABER SEREFE İÇELİM" DEDI"...

VE HILMI BEYİN EVİNDEN AYRILIRKEN ÇOK YAKIN BİR AKRABAMIZDAN AYRILIR GIBI ÖZGÜNDÜK... ..VE KAYSERILI ÖNDERİMİZ BİZE SON BİR SÜRPRİZ DAHA YAPTI.

"SİZİ SİMDİ EFKERENİN ERMENİ KİLİSESİNE GÖTÜRECEM" DEDI.

FAKAT GÖTÜRMESEYDİ ÇOK DAHA İYİ OLURDU. ÇÜNKÜ KİLİSEYİ GÖRÜNCE İÇİMİZ KAN AGLADI. KİLİSENİN, YALNIZ DUVARLARI KALMISTI. KUBBENİN BÜYÜK KISMI YIKILMISTI.

VE KİLİSENİN İÇİNDE BİR İNEK, BİR ESEK, ALTI KOYUN, İKİ KÖPEK VE TAVUKLAR VARDI.

YANI KİLİSE AHİR VAZİVESİ GÖRÜYORDU. VE KİLİSENİN KUYTU BİR. KOSESİNDE GÖÇEBE KILIKLI BİR KADIN ATES YAKMIS YEMEK PİSİRİYOR, DÖRT KÜÇÜK ÇOCUK DA YANINDA OYNUYORLARDI...

BU AHİRA ÇEVİRİLMİS KİLİSEDEN KAÇAR GIBI UZAKLASTIK...

İSTE SAYIN ÖMER ELAÇMAZ, BİZDEN SİZE HEDİYEİ EFKERENİN ÖYKÜSÜ...

...GÖSTERDİĞİNİZ MEDENİ CESARET VE HAKSEVERUGİNİZ İÇİN, SİZİ TEKRAR, TEKRAR TEBRIK EDERİZ.

KALPTEN GELEN TESEKKÜRLERİMİZLE

Յ. Չ.

**«ՔԱԶ ՀՈՎԻՒ» ՄԸ.-
ՎԵՐ. ԳՐԻԳՈՐ ԱՂԱՊԱՆՈՂԼՈՒ**

Պոլսոյ Կէտիկփաշա թաղի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ հովիւ՝ Վեր. Գրիգոր Աղապաւօղլուի վերջերս Լիբանան կարճատեւ այցը, յիշարժան եղելութիւն կը մնայ:

Չորեքշաբթի, 13 Յուլիս 2005-ի երեկոյեան ժամը 8-ին, Յակոբ Տէր Մելքոնեա թատերասրահին մէջ, Վերապատուելին ներկայացաւ հանրութեան որ խօսի հայկական ցեղասպանութեան և անոր նկատմամբ ժամանակակից թուրք իշխանութիւն ներուն և հանրային կարծիքին ունեցած կեցուածքին մասին:

Նախ ըսենք, որ այս կորովի հոգեւորականը Արդարութեան և Ծշմարտութեա մունենտիկ մըն է, որ չէ վարանած պատմական իրողութիւնները ըսելու բարձրագոյ թուրքերուն հետ դէմ յանդիման կեցած և իր խօսքը ուղղելով անոնց երեսին, որու հետեւանքով ալ բանտային կալանքի ենթարկուեցաւ: «Որովհետեւ գիտակցած է թէ իր ժողովուրդին Գողգոթային մասին լուռ և անտարբեր մնալը, Քրիստոսի Գողգոթային հանդէպ մեղսակից լուծութիւն պահել կը նշանակէ» ըսած է Աղապաւօղլու, իր ընթացքը բացատրելով:

«Նայիրի»ի ընթերցողներուն համար անձանօք մը չէ Վերապատուելին, որու «նոյսական»ին մասին գրցինք օրին [30/3/1999-թ.], մեր զգօն և ներհուն աշխատակից Յովհաննէս Չիլինկիրեանի [Վրէժ Ռուբէնեան] գրիչով, դրուատայի տողերու արժանացնելով յանձնառու և «բացառիկներու շարքին» դասուած այս հոգեւորականը, որ չի գիտեր բառ ու քննադատութիւն «ծամծմել» երբ, մատը վերքի վրայ դնելով հարկ է ըսել ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ամբողջ ԾՄՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ:

Նշենք նաեւ, որ յօդուածը որուն ակնարկեցինք, տեղ գտած է այժմ, Վեր. Գ. Աղապաւօղլուի նկարով (դատարանի մէջ քաշուած), Յ. Չիլինկիրեանի «ՍՈՒՏԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԱԶՆԵՐՈՒ ԶՈՂ, «ԷՍ ՆԱՀԱՏԱԿ» ԵՂԱԾ ԱԶԳ ՄԸ՝ «ՀԱՅԵՐԸ» հատորին մէջ, որ լոյս տեսաւ վերջերս:

Ինչ կը վերաբերի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ Հովիւին 13 Յուլիսի երեկոյի ունեցած ելոյթին, յիշեցնենք, որ այդ առթիւ, Վերապատուելին իր մեծաթիւ ունկնդիրներուն փոխանցեց հետաքրքրական նորութիւններ, որոնք այսպէս կ'ամփոփուին.

- Պոլիսէն դուրս ապրող հայերը զրկուած են եկեղեցիէ ու դպրոցէ:
- Թուրքերը ներքուստ կը գիտակցին, որ հայկ. ցեղասպանութիւնը անժխտելի իրականութիւն է: Բայց կը շարունակեն ժխտել զայն հրապարակաւ, որովհետեւ... ժխտականութիւնը արմատացած է իրենց մտքերուն մէջ:
- 90 տարի շարունակ, թուրք պետութեան քաղաքականութիւնը եղած է՝ ուրանալ, ժխտել և մոռացութեան տալ Հայկ. ցեղասպանութիւնն ու Արեւմտահայաստանի բռնազրբաւումը: Նաեւ՝ բոլոր միջոցներով ճնշել, այլասերել ու արտագաղթի մղել հայերը:
- Թուրք իշխանութիւնները մերթ խոստովանած են իրենց սխալները երբ... «եղածը եղած է» այլեւս: Իսկ սխալը սրբագրել՝ անհնարին...:
- Եկեղեցական կալուածներու մեծ մասին կալուածաթուղթերը խլուած են հայոց ձեռքէն... օրէնքով:
- Թուրքիոյ (ներկայ) մէջ կան հայերէն խօսողներ որոնք... չեն գիտեր որ իրենք ազգութեամբ հայ են:
- Անատոլոյի մէջ շուրջ մէկ միլիոն թրքացած հայեր կ'ապրին: 90 տարի առաջ իսլամացած են որ կեանքերնին փրկեն:

– « Լայ և քրիստոնեայ » ըլլալնուն համար հայերը կը շարունակեն ճնշումի և հալածանքի ենթարկուիլ :

– Այս մթնոլորտի մէջ հայերը կը խուսափուս ուսարես թօսալ, և շսս քաշալսրեր հայ նոր սերունդը որ հայերէն սորվին, ոչ ալ տեղեակ ըլլան իրենց ժողովուրդի մօտիկ անցեալի ողբերգական պատմութեան : Ասոր հետեւանքով նորահաս սերունդին կը պակսի ազգային գիտակցութիւնը, Լայկ. Դատի հասկացութիւնը, իսկ պահանջատիրական ոգին՝ առաւել ես :

– Վերջին տասնամեակներուն շատ թուրքեր, քրիստոնեայ դառնալով, սկսած են մօտենալ հայերուն :

– Թրքական դպրոցներու մէջ առկայ է ժխտական տրամադրութիւն հայերուն հանդէպ :

Եւ հուսկ՝ ցաւով նշենք, թէ « Նայիրի » ի խմբագրութեան զլացուեցաւ « 90-ամեակի ոգեկոչման Յանձնախումբ » ին կողմէ, Վերապատուելին իր յարկին տակ ընդունելու առիթն ու հաճոյքը : Լակառակ, որ մեր թերթը եղաւ առաջիններէն – եթէ ոչ առաջինը – , որոնք խիզախ ու արդարատենչ այս հոգեւորականը ընդհանրապէս սփիւռքահայութեան և մասնաւորապէս լիբանանահայութեան ծանօթացուցին դեռ այն օրերուն, երբ Վեր. Գ. Աղապալօղլուի դէմ ուստիկանական անթոյլատրելի հետապնդումներ կը ձեռնարկուէին Պոլսոյ մէջ, որ պատժուի Մշմարտախօս Լոյիւն... յանդգնութիւնը... թոյլ չտրուի անոր իրականութիւնը ըսելու յանուն « ԽՂՄԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ » և « ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՆՈՒՆԲ » ի հանդէպ յարգանքի : Եւ խստիւ դատապարտած էինք թուրքերուն այս վերաբերումը :

Վեր. Գրիգոր Աղապալօղլուի մասին « Նայիրի » ի կատարած հրապարակումները մեր ընթերցողներուն յիշեցնելու կամ այդ մասին անտեղեակները իրազեկ դարձնելու համար, մէջբերենք հատուածներ մեր անցեալին լոյս ընծայած գրութիւններէն, որոնք կը կրեն մեր մշտարթուն և սրատես գրչեղբօր՝ Յ. Չիլինկիրեանի ստորագրութիւնը :

Անոնցմով նահատակ Ռուբէն Սեւակի եղբօրորդին կուտայ դիմաստուերը պարկեշտ ու ճշմարտախօս քաղաքացի, այլեւ՝ թուրք իշխանաւորներուն բարեխիղճ ու արդարամիտ ըլլալ յանձնարարելու չափ յանդուգն եղած այս հոգեւորականին, որուն առաքինազարդ հայու և մարդու տիպարին սառցակոյտին միայն ծփացող մակերեսը տեսան վերջերս լիբանանահայերը, երբ գունտին երեք քառորդը կը մնար աննշմար իրենց տեսողութենէն : Անտեղեակ ըլլալու պատճառա՞ւ, թէ՞ ի՛նչ ի՛նչ նկատումներով Վերապատուելին չներկայացուեցաւ իր ամբողջական կերպարով ու կենսագրութեամբ : Պատճառը չենք գիտեր :

« Նայիրի » հաճոյքն ունի ուրեմն այժմ, « անգիտացուած » այդ մասին շուրջ ալ հաղորդ դարձնելու հանրութիւնը, հիմա որ տիպար հոգեւորականը մեր մօտ եկած ու անցած է « հովի պէս » : Ուստի, կ'ամբողջացնենք Վերապատուելին կերպարին դիմագծութիւնը որուն ի տես, չենք տարակուսիր, որ ընթերցողը ունի և պիտի զգայ ակնածանք : Ֆրանսացին պիտի ըսէր՝ « Օարօ » :

Ստորեւ մէջբերումներ կը կատարենք Յովհաննէս Չիլինկիրեանի նորերս լոյս տեսած « Սուտերու Եւ Երազներու Զոհ », « Էջ Նահատակ » եղած Ազգ մը՝ « Լայերը » մեծղի հատորէն [էջ 640], ուր ամփոփուած են խիզախ գրողին 1995-1999-թ.ներու հրապարակումները « Նայիրի » ի էջերէն :

« Յ Ո՛ Յ Ս Է Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ի »

... Այս գրութեան մէջ ալ, պիտի արտայայտուիմք հայ բողոքականի մը մտայն, որ բողոքական ըլլալէ առաջ, իսկական « Էայ » մըն է:

Մենք, խոր հիացումով կը խոնարհիմք, այս հայ բողոքական երիտասարդին՝ Գրիգոր Աղապաղօլունին առջև, որ այս օրերուս, Պոլսոյ մէջ, բրձական ծանր յանցագործութիւններու պատժական Ատեանին առջև կը դատուի՝ բրձութիւնը և բըրֆական հանրապետութիւնը, ռատիոյի հաղորդումներու ճամբով, հրապարակաւ ամարգած և գրաբարտած ըլլալու մեղադրանքի տակ գտնուելով:

Պոլսոյ Կէտիկփաշա թաղամասին մէջ, հայ բողոքական եկեղեցիին թաղական խորհրդին ատենապետը եղող Գրիգոր Աղապաղօլունին յանցանքները ի՞նչ էին, որ եմթական կը դատուէր: Անոր միակ յանցանքը՝ թուրքերու երեսին իրականութիւնները ըսելու համարձակութիւնն է:

Արևմտեան Հայաստանի պատմական քաղաքներէն Արաբկիրի մէջ, 1956-թ.ին ծնած էր Գրիգոր Աղապաղօլունի:

Ա՛յն Արաբկիրի որ, մինչև 1915-թ.ը, տասը հազարէ աւելի հայ բնակչութեամբ հայկական քաղաք մըն էր, բազմաթիւ եկեղեցիներով, տասնէն աւելի դպրոցներով որոնք հազարէ աւելի աշակերտ ունէին:

1915-թ.ի Ծղեռնէն՝ Արաբկիրի մէջ հրաշքով ողջ մնացած քանի մը հայ ընտանիքներէն մէկուն գաւակն է Գրիգոր, որ ստիպողաբար Արաբկիրի բրձական մէկ դպրոցը կ'ուսանի: Տեղւոյն աշակերտութեան ամէնէն յաջողակներէն կ'ըլլայ:

Բայց... հայ մը, բրձական դպրոցին մէջ, իրաւում չունի յաջողակ աշակերտ մ'ըլլալու:

Հետեւանք այն կ'ըլլայ, որ Գրիգոր դպրոցէն կը վտարուի, և իրեն կ'արգիլուի Արաբկիրի և շրջանի դպրոցները ուսանիլ: Եւ ան, այս պատճառով, կ'ստիպուի, իր հայրենի քաղաքէն՝ Արաբկիրէն հեռանալ և ուսումը ուրիշ քաղաքներու մէջ շարունակել: Ի վերջոյ՝ ինք և իր ընտանիքը կը հաստատուին Պոլիս:

Գրիգոր իր ուշիմութեամբ և աշխատասիրութեամբ, կը յաջողի գործի և համայնքային կեանքի մէջ, և Կետիկփաշայի Հայ Բողոքական եկեղեցիի թաղական խորհուրդի Ատենապետ կ'ընտրուի:

Եւ իբր լուսամիտ և պերճախօս, հայ բողոքական եկեղեցիի Ատենապետ՝ ան ուշադրութիւնը կը գրաւէ լայնախոհ և յառաջադէմ շրջանակներուն, որոնք Գրիգորը կը հրաւիրեն Պոլսոյ « UMUT » (Յոյս) ռատիոկայանը, որ հարցազրոյց ունենան իր հետ:

Մենք հաճոյքն ունեցանք լսելու Գրիգոր Աղապաղօլունին ձայնասփիւռէն ունեցած ելոյթը:

Եւ այստեղ կ'ուզենք մեր հիացումը և շնորհաւորութիւնները յայտնել, Արևմտեան Հայաստանի « ակումբ » ներէն եկող ու ամաղարտ մնացած հայ երիտասարդին, Ռատիոյէն կատարած իր « Իսկապէս հայավայել » արտայայտութիւններուն համար:

Եւ այժմ, պիտի ջանանք հոս մէջբերել Գրիգոր Աղապաղօլունին Պոլսոյ մէջ,

Գրիգոր Աղապաղօլունի
դատավարութեան ընթացքի մ

«UMUT» Ռատիոկայանէն շատ մեծ իրատեսութեամբ և, մանաւանդ, քացառիկ համարձակութեամբ արտաբերած խօսքերէն հատուածներ՝

«Մեզ վախցնելու համար, շատ անգամ ստպէս կ'ըսեմ... «Կեալո՛ւր, կորսուէ՛, գնա՛ այս երկրէն»:

Այս տգէտներուն, այս պատմութիւնը չգիտցող անուպաներուն սա պտտապտանը կու տանք... Մենք, այս երկրին տեղացիներն ենք: Մենք երեք հազար տարուան պատմութիւն մը ունինք այս երկրին մէջ:

Միջոյնը դուք 11-րդ դարուն, միայն վայրենի ցեղախումբ մը ըլլալով, խուժեցիմք մեր հայրենի հողերուն վրայ:

Դարերով մեզ թալիւնով սնանեցաք: Եթէ այս երկրէն երթալիք մէկը կայ, ան ալ դուք էք: Ձեր վերադառնալը պէտք է միջին Ասիոյ «steppe»ները, ուրկէ որ եկաք:

Հոն, ուր միայն խաշմարած, վաչկատուն ցեղախումբեր էիք:

Ձեզի ամէն բան հայերը տրվեցուցին, ձեզ մարդ ըրին:

Ասոր փոխարէն, դուք ի՞նչ ըրիք հայերուն:

Փոխանակ երախտագէտ ըլլալու հայոց հանդէպ, դուք սպաննեցիք անոնց, Հայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկեցիք:

Եւ գողցաք հայոց բոլոր հարստութիւնները:

Այսօր, Թուրքիոյ մէջ սպորտ ամէն մէկ թուրքին կոկորդէն, հայուն հացը անցած է: Եւ դուք, այսօր, կ'ուրանաք այս իրականութիւնները»:

... Մենք, գիտակից «հայ» բողոքական Գրիգոր Աղապալօղլուն չենք փոխեր, անգիտակից հազար Առաքելական հայու հետ...:

Հիմա, շարունակենք մէջքերել, Պոլսոյ «UMUT» ռատիոկայանէն Գրիգոր Աղապալօղլուն հետ կատարուած հարցազրոյցէն մասեր:

Ռատիոկայանին մէջ, գրուցավար պատասխանատուն, սա հարցումը կ'ուղղէ.

«Վերջերս, Սեւ ծովու արևելեան ճառագանգիստներուն մէջ, շատ մը ամձերու P.K.K.-ի անուանով մամակներ ուղարկուած են:

Այժմ պիտի կարդամք այս մամակներէն մէկը, և պիտի ուզէիմք գիտնալ, թէ դուք ի՞նչ կը մտածէք, այս մամակին մէջ գրուածներուն մասին: Ահա մամակը՝

«Թուրքիան՝ նուաճող պետութիւն մըն է:

Մենք՝ P. K. K.-ականներս, եւրոպական բոլոր պետութիւններուն և Համայն քրիստոնեաներուն ալ օգնութեամբ, թրքական այս նուաճումին, ուշ կամ կանուխ, մշտնջենապէս վերջ պիտի տանք:

Այս սրբազան պատերազմին վերջաւորութեան, Հարազատ Հայկական Հողեր եղող արեւելեան և Հարաւ արեւելեան Անաթոլիան և արեւելեան Սեւ ծովի շրջանը ձեռնէ պիտի առնենք: P. K. K.-ական մեր այս պայքարը, մինչեւ «Մեծ Հայաստան»ին կազմուիլը, պիտի շարունակուի:

Յեղափոխական ղեկավար ըլլալով՝ «Աքո»ն իսկական, ծագումով Հայ քիւրտերէն է: Եւ ան ձեզմէ անցեալին վրէժը կ'առնէ:

Այս պատճառաւ՝ անոր մականունը՝ "Ogalan" - «ՎՐԷԺ ԱՌՆՈՂ» է:

Յիսուս Բրիստոսի վրայ երդում կ'ընենք: Արոյականներ»:

Գրիգոր Աղապալօղլուն, այս մամակին մասին իր տեսակէտը այսպէս կ'արտայայտէ ռատիոյէն... «Նայեցէ՛ք. նախ՝ սա կ'ուզեմք ըսել, որ հայը, ոչ մէկ ատեն, ուրիշին անուանով գործ չի տեսներ:

Հայերը, P. K. K.ականներուն հետ, ոչ մէկ կապ ունին:

Այս մամակը՝ Թուրք պետութեան գաղտնի սպասարկութիւններուն կողմէ գրուած և ղրկուած է:

Կ Ը Ս Ի Ր Ե՛Ս Զ Ի՛Ն Զ Բ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Գ Է Ո Ր Գ Տ Ա Ր Օ Ն Ի

Պա՛ղ էր, գրեթէ սատնորակ, քնացած պահուս գլխուս սրսկուած ջուրը:
Երբ արթնցայ, անկողնիս բարձն ալ թրջուած էր, լրի՛ւ:

– Այսօր Վարդավառ-ի մեր հայկական տաղաւարն է: Զուր սրսկելու մեր սովորութիւնը պիտի յարգեմք: Մեր գոյութիւնը պիտի պահեմք մեր հաւատով ու մեր աւանդութիւններով:»

Գլխուս կանգնած, ա՛յսպէս խօսեցաւ մօրս պատուական հօրեղբայրը՝ Բեմ-իամին Ղարիպեան: Երբ աչքերս բացի իր անմե՛ղ ժպիտով ողջունեց զիս:

Ուրիշ մէկը չէր կրնար ըլլալ, որովհետեւ Դամասկոսի իր բնակարանին վեր-նայարկին մէջ, կողք-կողքի շարուած մահճակալներուն վրայ միասին գիշերած էինք:

Տիրամուտի գիշերով, քունի անցնելէ առաջ ջուրին կուժը տեղաւորած էր իր մահճակալին տակ:

Որքա՛ն շինջ էր, որքա՛ն պայծառ՝ իր բարի՛ դէմքը, խօսած պահուն:

Մեղմնաձայն, «Հայր Մեր»ը արտասանեց ու խաչակնքեց թրջուած գլուխս:

...1950 տարեթիւի Յուլիսի 24-ն էր: Օրը՝ Կիրակի:

Դպրոցական արձակուրդի շրջանին, հասո՛ւն մանկութեանս այդ օրերուն, գրասէր Մարի մօրս հետ, ուղեւորուած էինք դէպի Դամասկոս, ուր մեծ հայրս՝ Սարգիս Ղարիպեան կ'աշխատէր իր կրտսեր եղբօր հետ: Հեզահամբո՛յր մեծ մայրս՝ Սուլթանը, իր երկու որդիներուն՝ Նազարէթին ու Տիգրանին հետ, ժա-մանակ մը առաջ տեղափոխուած էր Պէյրութ:

– Պտուղի բերհաւաւա՛քի շրջանն է: Վար պիտի իջնեմք: Կառապանը պիտի գայ ու եկուեմք պարտեզ պիտի երթանք,»–ըսաւ Բեմիամին հօրեղբայր:

Ղարիպեաններուն Դամասկոսի բնակարանը կը գտնուէր հայոց Ս. Սարգիս Առաջնորդանիստ եկեղեցիին տեղամասին մէջ: Արաբական շինարարական հնաւանդ ոճի կառոյց էր, երկու մասնաբաժնաներով: Իւրաքանչիւրը ունէր իր վերնայարկերը: Գլխաւոր մուտքին՝ կը տարածուէր ընդարձակ բակ մը, որուն կեդրոնին վրայ կառուցուած ցայտաղբիւրային աւազանին մշտահոս ջուրը, յատկապէս ամրան տօթին, կը զովացնէր ժամանողին դէմքը:

Այս բնակարանին մէջ է, որ միատեղ բնակութիւն հաստատած էին Սարգիս ու Բեմիամին Ղարիպեան եղբայրները, իրենց կողակիցներով և իւրաքանչիւրը՝ չորս զաւակներով:

Երկուեմք երբ բակ իջանք, բնութիւնը տակաւին չէր զարթնած:

Արշալոյսին առաջին շողարձակումներուն հետ, հեռուէն իմացանք կառքին անիւներուն տեղամասին համատարած լուսիւնը խանգարող միապաղաղ ձայ-նները, որոնց, մերթ ընդ մերթ, կը միախառնուէին երկու ձիերուն սմբակներուն ճամբու քառակուսի սեւ քարերուն կոխկոտուէին գո՛ն ձայնաշերտերը:

Կառապանը՝ Ուսամա Ամմար յարգանքով ողջունեց Բեմիամին հօրեղբայրը: Յառաջացած տարիք ունէր թէև, բայց կայտատ էր, առոյգ: Ա՛յդպէս կը թուէր գէթ, երբ կը սանձէր ձիերը, յանախակիօրէն իր գործածած կա՛րծի մտրակով: Քթին տակ պահուրտած ոլորուն պիտերը կորսնցուցած էին սակայն իրենց շքե-ղութիւնը: Հին ծանօթներ էին: Ինք էր որ շուկայի վաճառատուներուն կը փո-խադրէր Ղարիպեան եղբայրներուն պատրաստած հողաթափներն ու մուճակնե-րը:

Մեզ նստեցուց իր մօտ: Լո՛ւո, ուշադիր էր իր կառփին յառաջընթացին:

Մթնոլորտը բիւրեղացած էր: Առաւօտը՝ զովասուն, մասնաւորապէս այն պահէն սկսեալ, երբ մեզ առաջնորդող կառփը իր ճամբան շարունակեց Պարստա գետին աջակողմի մայրուղիէն:

Բենիամին հօրեղբայրը հաւատացեալ հայորդի էր: Գոհունակութիւն յայտնեց Ուխտաւորութեան, որ 1950 տարեթիւի Վարդավառ-ը կ'ողջունէր բնութեան անատիկ ծոցին մէջ: Իր լոռութեամբ, —աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսելու—, իր խոհո՛ւն սակաւախօսութեամբ ինքզինք ու իր խօսակիցը, իր ընկերակիցը ուրախացնելու առաջնութիւնը ունեցող մարդն էր ան:

Իր աղօթասացութեանէն ետք, պատմեց իրենց ընտանիքին արմատներուն մասին:

Յայտնեց թէ իրենք զաւակներն են Հանըն արծուերոյն հայաւանին, ուրկից, 1890-ական թուականներուն, տեղափոխուած են Մերսին, խուսափելու համար հակահայ հալածամեթոտներէն:

Մերսինի բնիկ հայերը զգալով որ իրենք դուրսէն եկած են, Ղարիպ —այսինքն՝ օտար- անուանած են զիրենք և Կիլիկիոյ այս ծովեզերեայ Աւառահանգստային քաղաքին մէջ, օրուան իշխանութիւններուն մօտ արձանագրուած են Ղարիպեան ազգանունով:

Վառվրո՛ւն, յուսարե՛ր արեւածագին հետ, դալա՛ր մարգագետնի ու պտղատու ծառերով ծանրաբեռնուած դաշտագետնի մը առինքնո՛ղ համայնապատկերը պարզուեցաւ մեր տեսողութեան առաջ:

Այստեղ է, որ կը սիրե՛ս բնութիւնը, իր ջի՛նջ, իր պայծա՛ր կերպարանաւորումով:

Կառապանը դանդաղեցուց իր յառաջընթացը:

— Այստեղ «Ղասսամի» տեղամասն է: Հարուստ է իր ծիրանի ծառերով ու թթեմիներով.» — քացատրեց Բենիամին հօրեղբայր:

Պտղատու ծառերուն դաշտագետնինը պաշտպանուած էր երկաթեայ փշաթելերով:

Այստեղ մեզ սիրով ընդունեց պարտէզին պահակը՝ Իլիաս Պասսիլ:

Իլիասին բո՛ւն անունը Եղիա էր. ան հպարտութեամբ կը յայտնէր իր հայկական ծագումը:

Ապրիլեան Եղեռնի տարիներուն կորսնցուցած էր իր ծնողքն, եղբայրներն ու հոյրերը, —որոնց կրտսերագոյնն էր ինք—, տարագրութեան ճամբուն վրայ:

Հողագործութեամբ զբաղող արար յոյն-ուղղափառ կալուածատէր մը՝ Ապուստ Պասսիլ, գործառնութեամբ, Ռազգա գտնուած ժամանակամիջոցին, որբացած մանուկ Եղիան առանձին գտնելով ճամբուն մէկ անկիւնը, միասին կը բերէ Դամասկոս: Ամուսնացած ու զաւակ չունեցած ըլլալուն, կ'որդեգրէ Եղիան, կը խնամէ ու կ'արձանագրէ Իլիաս Պասսիլ անունով: Աւելի ուշ, զինք կը նշանակէ իրեն գործընկեր:

Ս. Յարութեան յիշատակութեան Կիրակի առաւօտ մը, հայգաւակ Իլիաս

Պասսիլ կը յիշէ իր հայկական պատկանելիութիւնը և կ'ուղղուի դէպի Դամասկոսի հայոց Ս. Սարգիս եկեղեցին, ուր կը կատարէ իր սրտաբուղխ նուիրատուութիւնը:

Հայերէն գրել ու կարդալ չգիտնալով հանդերձ, Իլիաս, սիրով կը հետեւի ժամերգութեան ու Ջատկական Ս. Պատարագին:

Այստեղ է, որ Բենիամին հօրեղբայր ու Իլիաս եղբունագործութեան ենթարկուած ազգի մը երկու գաղթական զաւակները կը ծանօթանան իրարու, հայկական եկեղեցիին ամպհովանիին ներքեւ:

Ղասսամի-ի պարտէզներուն մէջ, Իլիաս նախապէս պատրաստած էր քազմատեսակ ծիրամներով լեցուն սնտուկներ, առաւել՝ արիւնագոյն, կա'ս կարմիր թութի, ջրոտ, քաղցրահա՛մ հատիկներու մեծկակ ծրար մը:

Բնակարան մեր վերադարձին, Բենիամին հօրեղբայր իր տան գետնայարկի օդասո՛ւն մարամին մէջ տեղաւորեց բնութեան կազդուրիչ ջուրով յորդո՛ւն, սիրո՛ւն, քաղցր պտուղները ու ձեռքերը լուալէ ետք ըսաւ.

– Հիմա, կարգը եկաւ եկեղեցի երթալու:

Եկեղեցին մօտիկ էր: Փոխնիփոխ, քոնեց ձեռքերէս ու միասին քալեցինք:

Ս. Սարգիս եկեղեցիի քակին մէջ, լայնարուն ծառ մը կար: Զիս տարաւ դէպի անոր ստուերոտ շուքը: Շոյեց գլուխս, գուրգուրանով, հոգածութեամբ և խրատեց, յանձնարարեց, ինծի եկեղեցին ցոյց տալով.

– Մեմք, հայերս, հաւատքի ծնունդ եմք, հաւա՛տքի զաւակներ եմք:

Այս եկեղեցին մեր հաւատքի տունն է:

Այս եկեղեցին է, որ մեզ հայ պահեց, հա՛յ պիտի պահէ:

Վաղը պիտի մեծնաս, հասակ պիտի նետես, պատամի պիտի ըլլաս: Պիտի սիրե՛ս մեր հաւատքն ու մեր հաւատքի տունները, մեր հայկակա՛ն եկեղեցին:

Մեր գոյութեան պահպանումը անորմո՛վ է որ կը զօրանայ, պիտի զօրանայ:»

Պէտրոս, Յուլիս 2005

ՍԻՐԵԼԻ ԿԻՒԼԻՋԱՐԻ ՄԱՀՈՒԱՆ Գ.ՐԴ ՑԱՐԵԼԻՑԻՆ

«Անց են կենում սէր ու խնդում
Գեղեցկութիւն գանձ ու գահ,
Մահը մերն է, մենք մահինը,
Մարդու գործն է, միշտ անմահ...»
Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Այսպէս երգած է «Ամենայն Հայոց
Բանաստեղծը», Յովհաննէս Թումանեան:
Մահը մարդուս երկուորեակ ընկերն է,
ամէն ինչ գնայուն է մեզի համար, անմա-
հը և մնայունը մեր գործն է նուիրական:
Կ'ընդունինք թէև, որ Աստուած բո-
լորին չէ շնորհած ձիրք ու տաղանդ, դառ-
նալու համար Հեղինակութիւններով ու
հարուստ կտակով անմահ: Բայց պէտք է ընդունել նաև՝ որ մարդս իր ձգած
բարի յիշատակով ալ կ'անմահանայ իր հարազատներուն ու իր անմիջական
չրջապատին բերած անսակարկ ծառայութեանց վաստակով:

Մայր մը երբե՛ք չի մեռնիր, ան միշտ կ'ապրի իր զաւակներուն հոգեկան աշ-
խարհին մէջ: Նաև՝ սիրելի Կիւլիզար, կուսակցական և ընկերային բոլոր մար-
դերէն ներս քու բերած ծառայութիւններդ, անխօս վկայութիւններն են քու
անմահութեանդ...:

Այսօր թէև քու տխուր մահուանդ երրորդ տարելիցն է, բայց դուն միշտ
ներկայ ես սիրելիներուդ ու ընկեր-ընկերուհիներուդ հոգիներուն մէջ:

Սիրելիս, ինձի պատճառած ցաւդ քու մահովդ, կրկնապատկուեցաւ երբ
քեզի միացաւ սիրելի Ջուարթը: Երանելի ապրումներով մեր անցեալի, հոգիս
կ'ալեկոծի այդ օրերու յաճախանքով, և կ'ափսոսամ երկուքիդ մահը, միշտ կը
կարծեմ լսել ձեր հարազատի ձայնը:

Դուք, երկուքդ ալ, լաւագոյն տիպարներէն էք նոր սերունդին, որ աշխա-
տին ձեր նուիրուածութեամբ շէն ու բարգաւաճ պահելու հայ ակումբը, հայ
դպրոցն ու հայ Առաքելական Ս. եկեղեցին, Ս. Էջմիածնի հովանիին տակ:

Մեր ապրած տարիները երբ վերատեսութեան ենթարկենք, կ'ըսենք ինչ
չուտ անցան այդ երիտասարդական խանդով լեցուն մեր տարիները, բայց
անցնող ժամանակին հետ, թէև կը կարծենք, թէ ամէն բան կ'երթայ անդարձ,
բայց մեր էութեան մէջ կը մնայ անպայման մեզմէ անբաժան զգացում մը, որ
է, ա՛յն հարուստ գոհունակութիւնը որ կ'ունենանք, մեր կատարածէն, մեր
տուածէն անսակարկ, մեր ընտանիքին ու շրջապատին:

Սիրելիներ, Կիւլիզար և Ջուարթ, իմ հոգեհարազատներս, դուք միշտ պիտի
մնաք կենդանի, ձեր օրինակելի վաստակով մատուցուած Ազգին, Դպրոցին ու
Սուրբ Էջմիածնին:

Անմոռաց Յիշողութեամբ՝
ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՆԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՅՈՒՅՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ... (Շար. էջ 8-էն)

Նպատակը՝ Սեւ ծովեան ժողովուրդը խաբել և վախցնել է:

Հայերը երբեք, այս տեսակի կեղծիքներով գործ տեսնող ազգ մը չեն: Հայերը լեռնային ժողովուրդներու յատուկ խիզախ և խրոխտ կեցուածք մը ունին:

1982-թ ին, այն ատենուան Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահը՝ Kenan Evren (իմֆն ալ դաւանափոխ Պոսնիաք անրպերէն էր) Սփիւռքի մէջ ԱՍԱԼԱ-յի մարտիկներուն ահաբեկումներուն ակնարկելով սապէս ըսած էր.

«Եթէ «էրիկմարդ» են, թող գան և Թուրքիոյ հողերուն վրայ կատարեն այս ահաբեկումները»:

Եւ Kenan Evren-ին այս մարտահրաւերին, ԱՍԱԼԱ-յական Լեւոն էֆմէֆեան պատասխանեց: Ան եկաւ և Թուրքիոյ սրտին՝ Անգարայի օդակայանին մէջ կատարեց իր ահաբեկումները:

Հայերը ա՛յս տեսակի խրոխտ ազգ մըն են:

Այս պատճառաւ ալ, այս շինծու նամակը, հայերը գրած չեն կրնար ըլլալ»:

«ՊԼԱՏՈՆԸ (PLATON) ԿԸ ՍԻՐԵՄ.
ՍԱԿԱՅՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ՝
ՇԱՏ ԱԻԵԼԻ»:

1917-Ի ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆԸ
ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐՈՒՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԱԾ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ ԷՐ:

ԵԹԷ ԱՅԴ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ՉԸԼԼԱՐ՝
1914-1918-Ի ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ
ՌՈՒՍԵՐԸ ԿՐՆԱՅԻՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԵԼԼԵԼ...

...ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԸ 1918-ԻՆ,
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՂ
ԹՐՔԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՆԱՅԻՆ ՊԱՏԺԵԼ,
ԵՒ ԹՈՒՐԹԵՐԸ ԲՇԵԼ ՄԻՆՉԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻՈՅ
ՏԱՓԱՍՏԱՆՆԵՐԸ, ՈՒՐԿԷ ԵԿԱԾ ԷՒՆ ԱՆՈՆԲ:

...ԵՒ ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿՐՆԱՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԻՄՆՈՒԻԼ:

...ԲԱՅՑ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԸ ԱՋԱԿՑԵԼՈՎ
ԱՅՍ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ՝ ՀԱՅ ԱՋԳԻՆ
ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԻՐԱՆԱԼՈՒՆ ԱՐԳԵԼԲ ԵՂԱՆ:

1917-Ի ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐ
ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐԷՆ ՄԷԿՆ Է՝
ՀՐԵԱՅ ALEXANDER PARVUS-Ը:
ԲՈՒՆ ԱՆՈՒՆՈՎ՝ ISRAIL LASAREWITSCH HELPHAND:
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Ինչպես որ վերը նշեցինք՝ Պղատոնը կը սիրենք, սակայն ճշմարտութիւնը շատ անլի:

Մենք ալ շատ մը բարեմիտ հայերու նման, հաւատացած էինք, 1917-ի լեղափոխութեան:

Որովհետեւ հաւատացած էինք, որ ան հայ ժողովուրդին արդարութիւն պիտի բերէր:

Բայց, շատ ուշ հասկցանք, որ այս Յեղափոխութիւնը նաե՛ւ հրեաներուն կողմէ ծրագրուած և անոնց նպատակներուն ծառայելու ձգտող շարժում մը եղած է:

Այս մասին բաւական մանրամասնութիւններով արտայայտուած էինք «Նալիրի»-ի 4-11-1995-ի թիւին մէջ: [Տե՛ս նաե՛ւ՝ «Սուտերու եւ Երազներու Ջոհ, «Էջ Նահատակ» Եղած Ազգ Մը՝ Հայերը» մեր հատորին էջ 157-ը]:

Վերջերս, գրականագէտ և գրող Ալեքսանտր Թոփչեանը՝ մեզի 1917-ի Ռուսական Յեղափոխութեան ներքին ծայքերը յայտնաբերող գիրք մը յանձնարարեց: 2000 թուականին Գերմանիոյ մէջ ELISABETH HERESCH-ի հեղինակութեամբ հրատարակուած գիրք մըն էր: Եւ վերնագիրը՝ «PARVUS-Ի ԳԱՂՏՆԻ ՎԱԻԵՐԱԳՐԵՐԸ», «ԾԱԽՈՒ ԱՌՆՈՒԱԾ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆ»:

Արդէն «Ծախու առնուած Յեղափոխութիւն» վերնագիրը՝ իր մէջ շատ խորունկ իրականութիւններ կը բովանդակէր:

Եւ մենք, մինչ այդ, հրեայ PARVUS-ին անունը անգամ չէինք իմացած:

Երբ գիրքը կարդացինք, այն ատեն հասկցանք, որ PARVUS-ը՝ Սիոնիզմի ծառայութեան մէջ իսկական հրէջ մըն էր:

PARVUS-ն էր իսկական հեղինակներէն մէկը 1917-ի Յեղափոխութեան, որ աշխարհի ճակատագրին և աշ-

խարհի քարտեզին փոխուելուն պատճառ եղած էր:

Այստեղ կը հրատարակենք գերմաներէն լեզուով լոյս տեսած այս գիրքին առաջին և կողքի էջերուն նկարները, և թարգմանաբար կուտանք գրութիւններուն իմաստները՝

ԷԼԻԶԱՊԵԹ ՆԷՐԷՇ...
«ՊԱՐՎՈՒՍԻ ԳԱՂՏՆԻ ՎԱԻԵՐԱԳՐԵՐԸ»,
«ԾԱՒՈՒ ԱՌՆՈՒԱԾ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆ»:
Հրատարակչատուն՝
ԼԱՆԿԷՆ ՄԻՒԼԼԵՐ →

↓ PARVUS-«ՀՐԷԱԿԱՆ ՊՈԼՇԵՒԻԿՈՒԹԵԱՆ» ԱՌԱՍՊԵԼԻՆ՝ ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

29 Դեկտեմբեր 1915-ին, Ռուսիոյ մէջ Յեղափոխական շարժման աջակցելու համար Գորընհակի Գերմանական ներկայացուցչութիւնէն մէկ միլիոն ռուպլի-թղթադրամ ըլլալով- ստացած էմ:

Parvus – das Ende der Legende vom »jüdischen Bolschewismus«

Habe am 29 Dezember 1915 eine Million Rubel in Banknoten zur Förderung der revolutionären Bewegung in Russland von der deutschen Gesandtschaft in Kopenhagen erhalten.

Habe am 29. Dezember 1915 eine Million Rubel in Banknoten zur Förderung der revolutionären Bewegung in Russland von der deutschen Gesandtschaft in Kopenhagen erhalten.

Dr. A. Helphand Parvus, 1915

»... Lenins Eintritt in Russland geglückt: Er arbeitet völlig nach Wunsch.« Ludendorff, 1917

»Vernichtet ihr das Deutsche Reich, so macht ihr das Deutsche Volk zum Organisator des kommenden Weltkrieges.« Parvus, 1921

Ohne Parvus wäre Lenin im Oktober 1917 in Petrograd wohl kaum an die Macht gekommen. DER SPIEGEL, 1999

Mit 57 Abbildungen und Dokumenten

Elisabeth Heresch
Geheimakte Parvus
Die gekaufte Revolution

Langen Müller

Dr. A. HELPHAND PARVUS 1915

«Լենինի Ռուսիա մուտքը՝ յաջողութեամբ պսակուեցաւ: Ան, բոլորովին, ուզուածին պէս կ'աշխատի: LUDENDORFF - 1917

«Ջօր. ERICH LUDENDORFF-Առաջին Աշխարհամարտին Գերմանական Սպայակոյտի պետը»

Կործանեցէք Գերմանական պետութիւնը: Այս ձեռով դուք Գերմանական ազգը՝ յառաջիկայ աշխարհամարտերուն կազմակերպիչը կ'ընէք: PARVUS - 1921

Առանց Պարվուսի Լենին 1917-ին, Փեթրոկրատի մէջ, չէր կրնար իշխանութեան գալ: DER SPIEGEL- 1999 [Գերմանիոյ շատ հանրայայտ շարաթաթերթ մը]

Զօր: Էրիք Լուտենտրֆ

**

Բայց ո՞վ էր Պարվուս : Այստեղ թարգմանաբար պիտի ջանանք տալ, սույն գիրքին մեջ իր մասին գրուածները՝

“PARVUS-ը “EMINENCE GRISE” - շուրջ մեջ գործող խորհրդականն էր Յեղաւոխութեան:

Առանց իրեն Լեւին, պատերազմի ընթացքին Գերմանիայէն անցնելով, Ռուսիա չէր կրնար վերադառնալ, և իշխանութիւնը ձեռք անցընել:

Առանց Պարվուսի նախապատրաստական աշխատանքներուն շատ հաւանական է, որ Կոմունիզմը արեւելան Եւրոպայի և Աշխարհի կէսին վրայ չտարածուէր:

Ո՞վ էր Պարվուս: 1867-ին Ռուսիոյ մաս կազմող Մինսք քաղաքին - Այժմ Պելառուսի մայրաքաղաք- մօտերը ծնած էր: Բուն անունով՝ “ISRAIL LASAREWITSCH IELPHAND”:

Զուիցերիոյ մէջ քաղաքա-տնտեսութիւն ուսանած Պարվուս, շատ կանուխէն ճշդած էր իր կեանքի նպատակը.- ծարիզմը տապալել և հարստանալ:

Տարիներ յետոյ, Պալգաններու համար լոյս տեսնող գերմանական Սոցիալ Դեմոկրատ կուսակցութեան մամուլին մէջ իբր “L'ENFANT TERRIBLE” (տոսկալի տղայ), իր առաջին քաղաքական շեշտը դրաւ:

Երիտթուրքերուն կողմէ իշխանութեան ձեռք անցուելէն յետոյ, Պոլիս գացած էր որ հոն, այս նոր «յեղափոխական» վարչաձեւին ներքին կառոյցը կազմակերպէ:

Պոլսոյ մէջ Պարվուս ո՛չ միայն իր առաջին քաղաքական սերմերը նետեց, այլեւ՝ առաջին միլիոնները շահեցաւ...

1914-ին, Պարվուս-ին համար ժամը հնչած էր: Թուրքիոյ՝ Գերմանիոյ կողքին պատերազմի մտնելուն դերակատարը՝ ինքն էր: Պարվուս-ն էր «քուլիս»ներու ետեւէն սանձեր քաշողը:

Եւ ան, Պոլսոյ մէջ, Գերմանիոյ դեսպանատան միջոցաւ, Գերմանացիներուն շատ բացառիկ ծրագիր մ'առաջարկեց- Արեւելեան ճակատի վրայի պատերազմին, առանց զինուորական միջոցներու, կրնար վերջ տրուիլ, Ռուսիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը պատրաստելու կամ արդէն հոն սկսած ըմբոստութիւնները հրահրելով, որ շարժումը սիոնիզմի ծրագրին յաջողութեան ծառայեցուի:

20 էջնոց, բոլոր մանրամասնութիւններով պատրաստուած այս ծրագրին մաս կը կազմէր նաեւ, մամուլի համազարկ մը:

Թէ ինչպէ՞ս Պարվուս, քայլ առ քայլ, այս ծրագիրը գործադրեց և միլիոններով ոսկի - Mark և Rubli ապահովեց՝ այս շատ հետաքրքրական գիրքին մէջ բացատրուած է»:

**

ELISABETH HERESCH-ը գերմաներէն լեզուով հեղինակած իր գիրքին մէջ, ակնյ 2-րդ Պարվուսին 1917-թ.ի Ռուսիոյ Յեղափոխութեան մէջ կատարած շատ բախտորոշ աշխատանքներուն վրայ կեդրոնացած է:

Բայց Պարվուսին 1908-էն մինչեւ 1915-թ.ը Պոլսոյ մէջ ունեցած գործունէութեան մասին և մանաւանդ անոր 1915-թ.ի հայկական ցեղասպանութեան մէջ ունեցած դերին մասին չէ արտայայտուած:

Բայց, համր, կոյր և տխմար ըլլալ պէտք է, չհասկնալու համար, որ իր կեանքին նպատակը ցարական վարչաձեւի տապալումը դարձուցած և իր քաղաքական-կեանքին առաջին օրէն Պալքաններու [այսինքն Սելանիկի] մէջ աշխատող և մանաւանդ Երիտթուրքերուն իշխանութեան տիրանալէն յետոյ Պոլիս հաստատուելով անոնց իշխանութեան ներքին կառոյցը կազմակերպող Պարվուսը, հայկական ցեղասպանութեան ծրագիրները պատրաստող առաջնակարգ անձնակորութիւններէն մէկն էր:

Մանաւանդ Էլիզապէթ Հերէշ իր գիրքին մէջ շատ բացայայտօրէն գրած է, թէ՛ Պարվուս մեծ բարեկամը եղած է Թալաթի և Էնվերի: Եւ մանաւանդ՝ Պարվուս, հայկական ցեղասպանութեան գերման պատասխանատուներէն մէկը եղած՝ Գերմանիոյ Պոլսոյ դեսպանին՝ Զոնրատ Ֆրէյհեր Վօն Վանկէնհայմի վաղեմի ծանօթը եղած է:

Եւ Էլիզապէթ Հերէշ իր գիրքին մէջ կը նկարագրէ թէ ինչպէս, 7 Յունուար 1915-թ.ին, Պարվուս, Պոլսոյ գերմանական դեսպանատան մէջ, դեսպան Վանկէնհայմի հանդիպելով անոր կը ներկայացնէ Ռուսիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը բռնկեցնելու իր ծրագիրը:

Այստեղ կը հրատարակենք Վանկէնհայմին և Պոլսոյ գերմանական դեսպանատան նկարները:

Եւ 7 Յունուար 1915-թ.ին է, որ 1917-ի Յեղափոխութեան առաջին սերմերը նետուեցան Պոլսոյ գերմանական դեսպանատան մէջ:

Էլիզապէթի գրածին համաձայն՝ Գերման դեսպան Վանկէնհայմ: Պարվուսի ծրագիրը անմիջապէս կը փոխանցէ Պերլին՝ Վարչապետարան, և քիչ ետք, Պերլինէն պատասխան կու գայ՝ «Պարվուսը Պերլին ղրկեցէք»:

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՏԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 24 ԱՊՐԻԼ 1915 - ԻՆ, ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 90 - ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՊԱՏԵՅՈՒԹԵԱՄԲ
 Ա Ն Է Ծ Ք Ա Գ Ի Ր - Թ Ի Ի 9**

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԴԵ՛Ռ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՆ

Աշխարհի բոլոր հայերը և Աշխարհի արդարասէր ժողովուրդները նողկանքով կը նային թուրքերուն և անոնց անէծք կու տան:

Որովհետեւ ամբողջ Աշխարհին գիտցած հայկական ցեղասպանութիւնը՝ թուրքերը դե՛ռ կ'ուրանան...

Մենք, թուրքերուն հայկական ցեղասպանութիւնը ուրանալուն բնա՛ւ չենք զարմանար: Ո՞ր յանցաւորը իր յանցանքը կ'ընդունի, «ես յանցաւոր եմ» կ'ըսէ: Հազարէն մէկ կ'ելլէ այս տեսակ յանցաւոր:

Մանաւանդ թուրքերը՝ անոնք շատ լաւ գիտեն, որ հայկական ցեղասպանութիւնը բացայայտօրէ՛ն ընդունած օրերնին՝ բոլոր իրականութիւնները, արեւուն լոյսին պէս, մէջտեղ կ'ելլեն:

Եւ այն ատեն, թուրքիա կոչուած շինծու պետութիւնը, կտոր-կտոր կ'ըլլայ և կը կործանի:

Եւ այսօր, «թրքական «ֆաշիստ» պետութեան ահաբեկչութեան» պատճառաւ, իրենց ինքնութիւնը կորսնցուցած կարծուած Անաթոլիոյ ժողովուրդները, թուրքերուն հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունած օրը, զսպանակէ արծակուածի նման կ'ապստամբին և ազատութիւն կը հռչակեն:

Իրականութեան մէջ, այսօրուան թրքական պետութիւնը, Սամանեան պետութեան հիմնումէն ի վեր նոյն «ահաբեկչական պետութիւնն է»:

1299-թ.ին, Միջին Ասիայէն եկած թաթար ցեղախումբի պետը եղող Սաման պէյը հիմնեց Սամանեան պետութիւնը: Էսգիշեհիբի և Գոնիայի միջեւ տեղաւորուած Սաման պէյին ցեղախումբը՝ իր սարսափելի վայրագութեամբ՝ Անաթոլիոյ բրիտանական ժողովուրդը սմբեցուց: Բայց, Սաման պէյ, բոլոր բրիտանականները չսպաննեց: Բրիտանականներուն՝ Սամանցիներուն համար աշխատիլը պէտք էր: Եւ խնդ Անաթոլիոյ բրիտանական ժողովուրդը, սպաննուելու վախով, տեւաբար օսմանցիներուն համար աշխատեցան:

Դարերու ընթացքին, օսմանցիները բրիտանական ժողովուրդին հանդէպ կիրարկեցին սա քաղաքականութիւնը - «Կա՛մ մեզի համար կ'աշխատիք, կա՛մ կ'սպաննենք ձեզ»:

Ահա, մահու և կեանքի վրայ հիմնուած սպառնական այս քաղաքականութեան շնորհիւ, մահ ու սարսափ տարածելով, օսմանցիները մինչեւ Վիէնայի դռները յառաջացան... Քանի մը շարքեր առաջ էր: Ֆրանսական հեռատեսիլի կայանը՝ օսմանցիներուն 1683-թ.ին Վիէնան պաշարելուն պատմութիւնը ներկայացնող ֆիլմ մը ցուցադրեց:

Մենք այս ֆիլմը՝ օսմանցիներուն և թուրքերուն մտայնութիւնը բացայայտելու տեսակէտէն, շատ օգտակար նկատեցինք:

1683-թ.ին Վիէնայի պաշարման օրերուն, օսմանեան բանակներուն հրամանատարը եղող "KARA MUSTAFA PASA"-ն Վիէնայի ժողովուրդին հետեւեալ պատգամը կ'ուղարկէ. - «Ո՛վ Վիէնայի ժողովուրդ. եկէք յանձնուեցէք. եթէ յանձնուիք՝ սպաննուելէ կ'ազատիք. բայց եթէ չյանձնուիք, գիտցէք, որ ամբողջ Վիէնայի ժողովուրդը, փոքրագոյնէն մինչեւ ամէնէն մեծը՝ բոլորդ ալ սուրէ պիտի անցընենք»...

Փառք տանք Աստուծոյ, որ "KARA MUSTAFA PASA"-ն Վիէնան չկրցաւ գրաւել: Եւ Վիէնայի ժողովուրդը չկրցաւ սուրէ անցընել:

Որովհետեւ եւրոպայի կաթողիկէ պետութիւնները, վերջապէս տեսած էին Վիէնայի դռներուն առջեւ թրքական վտանգին ահաւորութիւնը և միացեալ բանակ կազմած էին:

Եւ 12 Սեպտեմբեր 1683-թ.ին միացեալ կաթողիկէ բանակները, Վիէնայի դռներուն առջեւ, Սամանեան բանակը պարտութեան մատնեցին:

Այս վիճակնական - պաշարման առնչութեամբ, հարցում մը կը ծնի մեր մէջ. «Արդեօք 1683-թ.ին վիճակնայի ժողովուրդը, "KARA MUSTAFA PASA"ին խօսքերուն հաւատալով եթէ յանձնուէր՝ "KARA MUSTAFA PASA"ն վիճակնայի ժողովուրդը ողջ պիտի ձգէ՞ր»:

Այս հարցման պատասխանը, հայկական պատմութենէն առնուած և թուրքերուն իրենց տուած խոստումը ի՛նչ աստիճան յարգելիին, բացարձակ իրական մէկ եղելութեամբ մը տալու պիտի ջանանք:

1923-թ.ին կազմուած և Այր-էն մինչեւ Ֆ [ամէն բանը] սուտերու վրայ հիմնուած թրքական հանրապետութիւն ըսուած ֆաշական բռնակալութեան շրջանին [մինչեւ այսօր ալ նոյն ֆաշական թուրք բռնակալութիւնը կը շարունակէ գոյատեւել], թուրքիոյ բոլոր լիսէներուն մէջ դասաւանդուած և 1931 թուականին հրատարակուած «Պատմութիւն II - միջին դարեր» գիրքին 319 էջին մէջ, հայոց մասին գրուած հետեւեալ տողերը նոյնութեամբ տալու պիտի ջանանք:

Հանրապետական թուրքիոյ մէջ, թուրքերուն հայոց հանդէպ վարած քաղաքականութիւնը հետեւեալ ռազմավարութեան վրայ հիմնուած էր՝

- 1.— Հայոց մասին բոլոր հարցերը ուրանալ:
- 2.— Պատմական առաջին շրջաններէն մինչեւ 1923-թ.ը աշխարհի բոլոր քարտէսներուն վրայ, Արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ "ARMENIA" ըլլալով նշուած երկիրը ուրանալ:
- 3.— Հայկական պատմութիւնը ուրանալ:
- 4.— Հայ թագաւորները ուրանալ:
- 5.— Հայկական պատմական քաղաքները, յուշարձանները և եկեղեցիները ուրանալ: [Արդէն հարիւրին ինիսուն հինգը քաղաքներ]:

Թուրքերը՝ այս ուրացումներուն մէջ երբեմն այնքան առաջ կ'երթային, որ այլևս ծիծաղելի և զանշուական կը դառնային:

Հայոց թագաւորութեան մայրաքաղաքը եղող և հազարամէկ եկեղեցիներու քաղաք հազարաւոր տարուան Անիին անունը [իբր թէ] կը թրքացնէին և "ANI"էի [թրքերէն՝ յիշատակ ըսել է] կը վերածէին:

Վանայ լիճին մէջ գտնուող Աղթամար կղզին և այնտեղի հազար տարուան եկեղեցիին անունը [իբր թէ] կը թրքացնէին "AKDAMAR"ի [թրքերէն՝ ճերմակ աղիք ըսել է] վերածելով...:

Թուրքիոյ պատմութեան գիրքին 319 էջին մէջի հայերու մասին գրութիւնը, թուրքերուն ուրանալու ռազմավարութեան շատ լաւ մէկ օրինակն է: Ահա թրքական պատմութեան գիրքին մէջ հայոց մասին գրուած տողերը.— «1400 թուականին Թիմուրին բանակը Սիվասը գրաւելով, հոն ձեռք անցուցած 4000 հայ ծիաւորները Սիվասի շուրջի խրամներուն մէջ թաղեց»:

Հիմա մենք, այս 4000 հայ ծիաւորներուն իսկական պատմութիւնը՝ Սովետական Հայաստանի Հանրապետարանի մէջ Սեբաստիոյ (SIVAS) մասին տրուած տեղեկութիւններուն վրայ յենելով պիտի տանք:

1400 թուականին Սեբաստիա քաղաքը ամբողջովին հայոց կողմէ բնակուած բերդաքաղաք մըն էր: Թամերլանը, ամբողջ Անաթոլիան այրելով և քանդելով Սեբաստիոյ բերդաքաղաքին առջեւ կը հասնի:

Եւ Սեբաստիոյ հայ ժողովուրդը կ'որոշէ չյանձնուիլ և մինչեւ վերջ պաշտպանել իրենց քաղաքը: Եւ հայերը, տասնհինգ օր տեւողութեամբ և մեծ քաջութեամբ կը դիմադրեն և ետ կը մղեն՝ Թամարլանի զինուորներուն բոլոր յարձակումները: 15-րդ օրը Թամերլան Սեբաստիան պաշտպանող հայոց լուր կ'ուղարկէ.— «Հայեր, եթէ յանձնուիք, երդում կ'ընեմ, որ ձեզ սուրէ պիտի չանցնեմ»: Տասնհինգ օրուան պատերազմէն յետոյ շատ տկարացած Սեբաստիոյ հայերը, հաւատալով Թամարլանին երդումին, յանձնուելու որոշում կու տան... Եւ Թամերլան [իբր թէ] իր ըրած երդումը կը յարգէ: Բայց ան, հայ զինուորները շատ աւելի զարհուրելի մահով մը կը մեռցնէ:

Սեբաստիան պաշտպանող 4000 հայ զինուորները՝ ողջ-ողջ, խրամներու մէջ թաղելով կ'սպաննէ: Ահա՛ թուրքին խօսքին, ահա՛ թուրքին երդումին, ահա՛ թուրքին վայրագութեան ամէնէն պերճախօս օրինակներէն մէկը:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

24 NISAN 1915-DE TÜRKLERİN GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ ERMENİ SOYKIRIMININ 90. YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE L Â N E T N A M E - N O 9

TÜRKLER HÂLÂ ERMENİ SOYKIRIMINI İNKAR EDİYORLAR

BÜTÜN DÜNYA ERMENİLERİ VE DÜNYA ADALETSEVER HALKLARI, TIKSINEREK TÜRKLERE BAKIYOR, VE ONLARA LÂNET OKUYOR. ÇÜNKÜ BÜTÜN DÜNYANIN BILDIGI ERMENİ SOYKIRIMINI, TÜRKLER HÂLÂ İNKAR EDİYOR. BİZ TÜRKLERİN, ERMENİ SOYKIRIMINI İNKÂR ETMELERİNE HIÇ SASMIYORUZ.

HANGİ SUÇLU, SUÇUNU KABUL EDER. "BEN SUÇLUYUM" DER ? BİN DE BİR ÇIKAR. BOYLE SUÇLU BİLHASSA TÜRKLER. ONLAR ÇOK İYİ ÇOK İYİ BİLİR Kİ, ERMENİ SOYKIRIMINI BÜTÜN AÇIKLIĞI İLE KABUL ETTİKLERİ GÜN, GERÇEKLER GÜN İSİĞİ GIBI ORTAYA ÇIKAR.

VE O ZAMAN TÜRKİYE DENİLEN UYDURMA DEVLET, PARÇA PARÇA OLUR, VE YIKILIR.

VE BUGÜN, TÜRK FASİST DEVLETİNİN TERRÖRÜNDEN DOLAYI, BENLİKLERİNİ KAYBETMİŞ ZANNE DİLEN ANATOLYA HALKLARI, TÜRKLERİN ERMENİ SOYKIRIMINI, KABUL ETTİKLERİ GÜN, ZEMBEK- TEN FIRLAR GIBI AYAKLANIR VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ İLAN EDERLER.

ASLINDA, BUGÜNKÜ TÜRK DEVLETİ, OSMANLI DEVLETİNİN KURULDUGU TARİHTEN BERİ AYNI TERRÖR DEVLETİDİR.

1299-DA, ORTA ASYADAN GELEN BİR TATAR ASİRETİNİN REİSİ OLAN OSMAN BEY KURDU OSMAN- LI DEVLETİNİ.

ESKİSEHIR VE KONYA ARASINA YERLESEN OSMAN BEYİN ASİRETİ, KORKUNÇ VAHSETİ İLE ANA- TOLYADAKİ HİRİSTİYAN AHALİSİNİ SINDIRDI. FAKAT OSMAN BEY, HİRİSTİYANLARIN HEPSİNİ ÖLDÜRMEYİ. HİRİSTİYANLARIN OSMANLILAR İÇİN ÇALIŞMASI LÂZİMDİ.

VE ZAVALLI ANATOLYA HİRİSTİYAN AHALİSİ, ÖLDÜRÜLMEK KORKUSU İLE DEVAMLİ ÇALISTILAR OSMANLILAR İÇİN.

YÜZYILLAR BOYUNCA OSMANLILAR BU SİYASETİ UYGULADILAR HİRİSTİYAN AHALİYE KARŞI.

"YA BİZİM İÇİN ÇALISIRSINIZ, YA DA ÖLDÜRÜRÜZ SİZİ".

İSTE ÖLÜM VE HAYAT ÜZERİNE KURULMUŞ BU TEHDİT SİYASETLERİ SAYESİNDE, OSMANLILAR ÖLÜM VE DEHSET SAÇARAK VIYANA KAPILARINA KADAR İLERLEDİLER.

GEÇEN HAFTA FRANSIZ TELEVİZYONU OSMANLILARIN 1683-TARİHİNDE VIYANAYI KUSATMALAR- ININ HİKAYESİNİ ANLATAN BİR FİLM GÖSTERDİ.

BİZ BU FİLMİ, OSMANLILARIN VE TÜRKLERİN ZİHNİYETİNİ TANIMAK BAKIMINDAN ÇOK FAYDALI BULDUK.

1683 VIYANA KUSATMASINDA OSMANLI ORDULARININ KUMANDANI OLAN KARA MUSTAFA PASA, VIYANA HALKINA SU MESAJI GONDERİR. "EY VIYANA HALKI. GELİN TESLİM OLUN. TESLİM OLUR- SANIZ, ÖLÜMDEN KURTULURSUNUZ. FAKAT TESLİM OLMAZSANIZ, BÜTÜN VIYANA HALKINI, EN KÜÇÜĞÜNDEN EN BÜYÜĞÜNE KADAR HEPİNİZİ KILIÇTAN GEÇİRECEĞİZ".

ÇOK SUKUR TANRIYA. KARA MUSTAFA PASA VIYANAYI ZAPTEDEMEDİ. VE VIYANA HALKINI KILIÇ- TAN GEÇİREMEDİ. ÇÜNKÜ AVRUPANIN KATOLİK DEVLETLERİ NİHAYET TÜRK TEHLİKESİNİN KOR- KUNÇLUGUNU VIYANA SURLARININ ÖNÜNDE GÖRMÜSLER VE BİRLESİK BİR ORDU KURMUSLARDI.

VE 12 EYLÜL 1683 TARİHİNDE BİRLESİK KATOLİKLERİN ORDULARI VIYANA KAPILARINDA OS- MANLI ORDUSUNU MAGLUP ETTİLER.

BU VIYANA KUSATILMASI DOLAYISI İLE AKLİMIZA BİR SORU GELİYOR.

ACABA 1683 TARİHİNDE VIYANA HALKI, KARA MUSTAFA PASANIN SÖZLERİNE İNANARAK TESLİM OLSAYDI, KARA MUSTAFA PASA VIYANA HALKINI SAĞ BIRAKIRMIYDI ?

BU SORUYA BİZ, ERMENİ TARİHİNDEN ALINMIS, VE TÜRKLERİN VERDİKLERİ SÖZLERİ NE DERECE TUTTUKLARINI GÖSTEREREK, HAKIKİ BİR OLAYLA CEVAP VERMİYE ÇALISACAGIZ.

1923-DE BASLIYAN VE A-DAN Z-YE KADAR HER SEYİN YALANLAR ÜZERİNE KURULU OLAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ DENİLEN FASİST DİKTATÖRLÜĞÜ DEVRİNDE "Kİ BUGÜNE KADAR AYNI FASİST TÜRK DİKTATÖRLÜĞÜ DEVAM EDİYOR" BÜTÜN LİSELERDE OKUTULAN 1931-TARİHLİ-TARİH II ORTAZAMANLAR KİTABININ 319. SAHİFESİNDE ERMENİLERLE ALAKALI BİR YAZIYI AYNEN VERMİYE ÇALISACAGIZ. CUMHURİYET TÜRKİYESİNDE TÜRKLERİN ERMENİLERE KARŞI SİYASETLERİ SU STRATEJİ ÜZERİNE KURULMUŞTUR.

1-ERMENİLERLE ALAKALI HER SEYİ İNKAR ETMEK. 2-DOĞU ANATOLYADA BÜTÜN DÜNYA HARİTALARINDA, TARİHİN İLK DEVİRLERİNDEN 1923-E KADAR ARMENIA DIYE GÖSTERİLEN MEMLEKETİ İNKAR ETMEK. 3-ERMENİLERİN TARİHİNİ İNKAR ETMEK. 4-ERMENİ KIRALLILARINI İNKAR ETMEK, 5-ERMENİ TARİHİNİ SEHİRLERİNİ ABİDELERİNİ KİLİSELERİNİ İNKAR ETMEK "ZATEN YÜZDE DOKSANDOKUZUNU YIKTILAR".

TÜRKLERİN BU İNKARLARI BAZEN O KADAR İLERİ GİDER Kİ ÇOK KOMİK DURUMA DA DÜŞERLER. ERMENİ KIRALLARININ BASSEHRİ OLAN VE BİR ZAMANLARIN BİN BİR KİLİSELER SEHRİ BİN YILLIK ANI-YE TÜRKLESTİRİRLER VE ANI YAPARLAR.

VAN GÖLÜNDE AHTAMAR ADASINI VE ÜZERİNDEKİ BİN YILLIK ERMENİ KİLİSESİNİN İSMİNİ TÜRKLESTİRİRLER VE AKDAMAR-A ÇEVİRİRLER.

TÜRK TARİH KİTABININ 319 SAHİFESİNDEKİ ERMENİLERLE ALAKALI BU YAZI, TÜRKLERİN İNKAR STRATEJİSİNİN ÇOK GÜZEL BİR ÖRNEĞİ.

İSTE TÜRKLERİN ERMENİLİKLE ALAKALI YAZISI "1400 SENESİNDE TIMURUN ORDUSU SİVASI ZAPTEDEREK YAKALADIĞI 4000 ERMENİ SÜVARİSİNİ SİVAS ETRAFINDAKİ HENDEKLERE GÖMDÜ"

SİMDİ BİZ, BU 4000 ERMENİ SÜVARİSİNİN GERÇEK HİKAYESİNİ, SOVYET-ERMENİSTANI ANSİKLOPİDİSİNDE SİVAS HAKKINDA VERİLEN BİLGİLERE DAYANARAK VERMİYE ÇALISACAGIZ.

1400 SENESİNDE SİVAS SEHRİ TAMAMEN ERMENİLER TARAFINDAN İKAMET EDİLEN SURLARLA ÇEVİRİLİ BİR-SEHRİ İDİ. TIMUR, BÜTÜN ANATOLYAYI YAKTI. YIKARAK SİVAS KALESİNİN ONÜNE GELİR.

SİVASIN ERMENİ HALKI, TESLİM OLMAMAYA VE SİVAS SEHRİNİ SONUNA KADAR SAVUNMAYA KARAR VERİRLER.

VE ERMENİLER ONBES GÜN BOYUNCA TIMURUN ASKERLERİNİN BÜTÜN HÜCUMLARINA BÜYÜK CESARETLE KARŞI KOYALLAR.

ONBESİNCİ GÜNÜ TIMUR, SİVASI SAVUNAN ERMENİLERE HABER GÖNDERİR. "ERMENİLER, EĞER TESLİM OLURSANIZ, SİZİ KILIÇTAN GEÇİRMEMEYECEĞİME YEMİN EDERİM"

ONBES GÜNLÜK SAVUNMADAN SONRA ÇOK YORGUN DÜŞEN SİVAS ERMENİLERİ TIMUR-UN YEMİNİNE İNANARAK TESLİM OLMAYA KARAR VERİRLER.

TIMUR (SÖZ DE) ERMENİLERİ KILIÇTAN GEÇİRMEME YEMİNİNE SADİK KALIR. FAKAT ERMENİ ASKERLERİNİ ÇOK DAHA KORKUNÇ BİR ÖLÜME MAHKUM EDER.

SİVASI SAVUNAN DÖRTBİN ERMENİ ASKERİNİ DIRİ DIRİ HENDEKLERE GÖMEREK ÖLDÜRÜR.

İSTE TÜRK SÖZÜNÜN, İSTE TÜRK YEMİNİNİN İSTE TÜRK VAHŞETİNİN, EN GERÇEK ÖRNEKLERİNDEN BİR TANESİ.

B. Q.

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

«Նայիրի»ի 12 Յուլիս 2005-ի բխով լրյս տեսած Յ. Զիլինկիբեանի կը ՅՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ՔՈՒՐՔԵՐՈՒՆ (ԻՔՐ ՔԷ) ԶԳԻՏՅԱՄ ԻՐԱԿԱՆՈՒՔԻՆԵՆԵՐԸ ՔՐԻՆԵՐԸ ԵՂՈՒԱԾԻՆ (ԷՂ 3) հայերէն բարգմանութեան վարէն վեր 14-րդ տողը կը խնդրուի կարդալ այսպէս... Կարծե՛ք է, նզովելու պէս, հայ հարսին «ես հանեմ տամ» ըսող բոլոր աղաչանները...»: Դարձեալ՝ նոյն բխին մէջ լրյս տեսած մեր յարգելի աշխատակիցին «Ահա, այս մարդաները...» յղուածին (ԷՂ 2) Բ. սխմակին վարէն վեր 33-րդ տողին բուականը պէտք է լլլայ՝ «Նայիրի» 19/10/2004:

Իսկ գալով 26 Յուլիս 2005-ի բխով լրյս տեսած «Անէճնագիր բխ 6» յղուածին (քրեներէն և հայերէն - էՂ 3) մէջ տեղ գտած մէջբերումներուն, անոնք վերջուած էին Գոլիս լրյս տեսնող «Ակօս» բերրի 11 Մայիս 2005 բխէն (և ոչ թէ... 1915-ի):

Հ.Մ.Մ. «ՄԱՍԻՍ» ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Մասիս» Կանանց Միության տարեկան դաշտագնացությունը տեղի ունեցավ 13 Յուլիս 2005-ին, Զորեհաբերի օրը:

Առաւօտեան ժամը 7-էն արդէն բոլոր մասնակիցները սկսած էին խնդել Պուրն Համմուտի Master Mall-ի սեմը, տեղ գրաւելով հոն կանգնած չորս մեծ «Pullman» փոխադրակառօնքներուն մէջ որոնք, քիչ ետք, իրար ետեւէ ելան ճամբայ:

Առաջին հերթին ուղղութեամբ Պէքապի շրջանի Ռայեաք գիւղաֆաղաքին Ս. Աստուածածին հայոց եկեղեցին, ուր Զահլէի եկեղեցւոյ հովիւը, աղօթատեղիին բաց դրան առջեւ (նախապէս արտօնութիւն առած ըլլալով Առաջնորդարանէն) կը սպասէր հայ հաւատացեալներուն որոնք ինքնամփոփ և երկիւղածութեամբ հոն աղօթեցին, վարեցին մոմ և կատարեցին ուխտ: Ապա ուղղութեամբ Շքորայի Այն Պարազէ ճաշարանը, ուր ամբողջ օրը պիտի հանգստանային ու զուարճանային հանելին միացնելով օգտակարին: Յիշենք, որ սոյն դաշտագնացութեան հովանաւորութիւնը ստանձնած էր ազնուափայլ Տիկ. Քարոլին Մեքեր Լէֆիմբան:

Միութեան Ատենապետուհի՝ Տիկ. Լուսին Շատոյեան, կը կատարէ բացման խօսքը

Գործադրութեամբ յատուկ յայտագիր մը:

Բացման խօսքը կատարեց Միութեան Ատենապետուհի Ընկիի. Լուսին Շատոյեան, որ «Մասիս» Կանանց Միութեան անուանով բարի գալուստ մաղթեց բոլորին և ըստ, որ այս ու նման ձեռնարկներ առիք են հանդիպելու, զուարճանալու, խորհրդակցելու, նոր ծանօթութիւններ հաստատելու և ծրագրելու նոր քայլեր որ աւելի ամբողջացնուին Միութեան գործունէությունը յօգուտ Լիբանանի հայ գաղութի ստուար զանգուածը համախորհրդ Պուրն Համմուտի շրջանի հայ բնակչութեան ընդհանրապէս և մասնաւոր:

րապնդուի Միութեան գործունէությունը յօգուտ Լիբանանի հայ գաղութի ստուար զանգուածը համախորհրդ Պուրն Համմուտի շրջանի հայ բնակչութեան ընդհանրապէս և մասնաւոր:

«Մասիս» Կանանց Միութեան պատասխանատուներ ճեռնարկի հովանաւորու-
հի՝ Տիկ. Քարոյին Հէֆմեանի, «Միս Մասիս»ի և «Միս Վայելչութիւն»ի հետ

ր ա բ ա ր
«Մասիս»
Մ ի ու լ -

քեան, որմէ ներս անդամներ ու մարզիկներ, մեծ ու պզտիկ կը դաստիարակուին Հ-
Մ.Մ.ական ազգային գաղափարականով: Այս ու նման ակումբներէն է, որ յանձնառու
և նուիրեալ անուղներ դուրս կու-
գան որ ծառայեն իրենց Ազգին, որ-
պէս տիպար ազգայիններ, շարքային
թէ դեկավար դիրքեր գրաւելով:

Շնորհալի հանդիսավար Ընկի.ի
Զարմինէ Տիգրանեան հրաւիրեց եր-
գիչ Կարօ Կէօֆէօզեանը որ հանդէս
եկաւ հայկական և արարական երգե-
րով, որոնք ոգեւորեցին ներկաները
ստեղծելով պարելու տրամադրութիւն
որ խնդուած պահեց դարպասը:
Ապա կատարուեցան խաղեր ու հա-
նելի մրցումներ, ինչպէս՝ դղում փո-
րել, խնդակ (թապալուէ) պատրաս-
տել, ճաղի վրայ հիւսել և այլն...
Առաջին հանդիսացողները գոհացան
նուէրներ ստանալով:

«Մասիս» Կանանց Միութեան
անունով Ընկի.ի Պերնուի Սէֆեր-
եան բեմ հրաւիրեց շնորհալի Տիկ.
Քարոյին Հէֆմեանը, ներկայացուց
գինք բուելով իր բարեմասնութիւն-
ները, և յանձնեց հովանաւորուհիին
յիշատակի նուէր մը (արծաթեայ պը-
նակ մը՝ SILOR հաստատութեան կող-
մէ տրամադրուած), շնորհակալու-
թիւն յայտնելով տիկնոջ որ սիրայօ-
ժար ընդառաջած էր իրեն ուղղուած
հրաւերին: Տիկ. Ք. Հէֆմեան իր
կարգին յայտնեց շնորհակալութիւն իրեն ընծայուած պատիւին համար, գնահատեց
«Մասիս» Կանանց գործունէութիւնը և կատարեց սրտարուխ նուիրատուութիւն:

Դաշտագնացութեան յայտագրին վերջին մասն էր MISS MASSIS-ի ընտրութիւնը
գոր ալորաբար կը կատարուի Միութեան ամառնային գրօսապտոյտներու ընթացքին:
Ներկայացան 6 գեղանի պարմանուհիներ: Եւ «փակ» փութարկութեամբ որոշուեցաւ

Օրուայ նախագահուհի Տիկ. Քարոյին Հէֆմեան
(ճախին) կը յանձնէ բաժակը Օրդ. Ռիթա
Սէֆերեանին:

«ՊԼԱՏՈՆԸ (PLATON) ԿԸ ՍԻՐԵՄ. ՍԱԿԱՅՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒ... (Ծար. էջ 2-էն)

Վանկէնհայմ

Այսպէս՝ գործադրութեան ուղին կը բացուի Աշխարհի քաղաքական դիմագիծը փոխող 1917-թ.ի Յեղափոխութեան առջեւ:

Եւ Լենին, Ապրիլ 1917-ին, զրահապատ շոգեկառքով ժընեւէն ճամբայ կ'ելլէ և պատերազմի մէջ եղող Գերմանիայէն անցնելով նախ Ծուէտ ու ապա, Նելսինքի ճամբով, վերջապէս Փեթերսպուրկ կը հասնի:

**

Բայց այստեղ կ'ուզենք ճշդել 1917-ի Ռուսական Յեղափոխութեան երեք դերակատարներուն նպատակները՝

1.- Գերմանական կառավարութեան նպատակն էր՝ Ռուսիոյ մէջ լեղափոխութիւն ստեղծելով երկիրը ներսէն փլցնել և պատերազմը շահիլ:

2.- Վրատիմիր Ուլիանովի (Լենին) նպատակն էր՝ Ռուսիոյ մէջ լեղափոխութիւն կատարելով իշխանութիւնը ձեռք առնել:

3.- Պարվուսին նպատակն էր՝ իբր հրեայ, - սիոնիստական ծրագիրներուն գործադրութեան համար Ռուսիան կործանել:

Մեր գրութիւններուն մէջ, առաջին օրէն մատնանշած էինք, որ Սթալինէն զատ, ոչ մէկ համայնավար ղեկավարի հանդէպ համակրանք ունինք:

Մանաւանդ վերապահ էինք հանդէպ Լենինի, որ հօրը գծով՝ Բալմուք էր, իսկ

Պոլսոյ գերմանական դեսպանատունը

մօրը գծով՝ հրեայ:

Այստեղ կ'ուզենք, իր մասին, մեր մտածումները յայտնել.

1.- Լենին Ապրիլ 1917-ին, զրահապատ շոգեկառքով, Ռուսիոյ դէմ պատերազմի մէջ եղող գերմանական հողերէն անցած միջոցին, շատ լաւ գիտէր, որ գերմանական յաղթանակին ծառայելով, իր հայրենիքը եղող Ռուսիոյ դէմ կը գործէր, մանաւանդ, գլուխն անցնելով արդէն հոն սկսած յեղափոխութեան:

2.- Եւ գերմանացիներուն Պարվուսի ճամբով իրեն տրուած միլիոններով ոսկի ռուպլին առնելով, իր հայրենիքին դէմ գործած եղաւ:

Թիւրիմացութիւն ստեղծած չըլլալու համար ըսենք, որ մենք դէմ չենք Ընկերային Արդարութեան գաղափարախօսութեան: Ընդհակառակը: Հարցը այն է, թէ ո՛վ է անոր դրօշը բարձրացնողը և ի՞նչ կը հետապնդէ մութի մէջ:

Եւ վերջին հաշուով, այս բոլորը - և ուրիշ ազդակներ- ծառայեցին իրենց ցեղին՝ հրեականութեան ծրագիրներուն իրականացումին: Եւ, ի վերջոյ յանգեցան, Սովետ Միութեան քանդումին, հասնելով... Հայաստան:

ՀԻՐՈՇԻՄԱ ԵՒ ՆԱԿԱՍԱՔԻ... (Ծար. էջ 1-էն)

Մերօրեայ գին. մեկնաբաններ կ'ըսեն, որ Ուաշինկընը արժանական զէնք գործածեց որ Ճարոն անճնատուր ըլլայ իրեն և ոչ թէ Խորհրդ. Միութեան, որուն կարմիր Բանակի հրասայլերը Ճարոնի սիրտը կը սուրային արդէն: Հետեւաբար հարիւր հազարաւոր անմեղ քաղաքացիներու անխիղճ բնաջնջումը նորատեսակ ցեղասպանութիւն մըն էր, որուն տարեդարձը կը սգան մանաւանդ ճարոնացիք ամէն Օգոստոսին, այսպէս նկրտով Սպիտակ Տունը որ ուրիշներուն կ'արգիլէ կորիզային արիստագիտութիւնը զարգացնել [Իրան, Հիւսիս. Քորէա] իբր թէ խաղաղասիրաբար, միևնչեռ ինք եղաւ առաջինը, որ արժանական ռումբը աւելորդ տեղ, անխղճօրէն և մարդկութեան դէմ ռճիրի հաւասար տմարդութեամբ գայն օգտագործեց խաղաղ ու անզէն բնակչութեան դէմ: Ինչ որ, միևնչեռ այսօր, կ'ընդվզեցնէ խաղաղասէր ամբողջ աշխարհը:

արժանաւորը: «Քուէահամար»ը կատարուեցաւ վարչականներու և օրուայ նախագահուհիին կողմէ:

«Միս Մասիս»ի դափնեկիրը եղաւ Մասիսական պարմանուհի՝ Օր. Ռիթա Սէֆերեան: Իսկ Բ. դափնեկիրը եղաւ «Միս Վայելչութիւն»- Օրդ. Քարին Անրուան [որ եկած էր Իրաքէն]:

Երկու ընտրեալները, ներկաներու ծափերուն տակ, ստացան իրենց բաժակները որոնք սիրայօժար նուիրուած էին Միութեան բարեկամ Ընկ. Երուանդ Պալեանի կողմէ:

Յայտագրի վերջին բաժինով կատարուեցան երգ, խմբերգ և ասմունք: Հուսկ, տեղի ունեցաւ վիճակախաղ: Շատեր բախտաւորուեցան: Եղան նաեւ սրտարուխ նուիրատուութիւններ՝ նոր յաջողութիւններ ցանկալով Միութեան:

Պատշտին վերջին հանգրուանն էր՝ այցելութիւն Չահլէի «Վատի»ն, ուր կէս ժամ նեմելէ ետք զովասուն ձորակին մէջ, մասնակիցներս, ուրախ, զուարթ վերադարձանք Պէյրութ:

«Միս Մասիս» - Օրդ. Ռիթա Սէֆերեան

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԷՖԷՐԵԱՆ

«ԻՆՉՈ՞Ւ, ԻՐԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ ԹՈՂԼՈՎ
 ՀՈՎԵՐՈՒՆ ԴԷՄ, ՈՒ ՄԵՆՔ ՄԵՋ ԴԷՄ ԿԸ
 ՊԱՅՔԱՐԻՆՔ: ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ
 ՆՍՏԵՑՆԵՆՔ ՄԵՐ ԷՆ ԱՄՏԱԳԻՆ,
 ԷՆ ԱՅԼԱՍԵՐԱԾ, ԷՆ ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»:
 1911 ԼՈՋԱՆ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ՍՈՒՏԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԱՋՆԵՐՈՒ ՋՈՀ,
 ԻՐ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱՐԳ ՄԸ ԱՆԳԻՏԱԿԻՑ
 ԵՒ ՕՏԱՐԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
 ՊԱՏՃԱՌԱԻ «ԷՇ ՆԱՀԱՏԱԿ» ԵՂԱԾ ԱՋԳ ՄԸ՝
 ՀԱՅԵՐԸ: Յ. Չ.

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԳԱԽՕՍՆ ԵՂԱԾ Է՝
 «ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՉԵՂՈՂԸ՝ ՀԱՅ ՉԷ»:
 ԱՅՍԻՆՔՆ՝ ԱՆՈՆՔ ՆԱԽ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՆ
 ԵՒ ՅԵՏՈՅ ՀԱՅ:
 ԱՐԴԵՕՔ ՄԻՒՍ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԵՑՈՒԱԾՔԸ
 ԱՍԿԷ ԾԱՏ ՏԱՐԲԵ՞Ր Է:
 ՈՉ: ՄԻՒՍ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԱԼ ԿԱՆ
 ԻՆՔՋԻՆՔՆԻՆ ՆԱԽ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ
 ԵՒ ԱՊԱ ՀԱՅ ՆԿԱՏՈՂՆԵՐ:
 ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ ՈՐՈՇ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ
 ՄԱՆԱԻԱՆԴ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐ, ԳԻՏԱԿՑԱԲԱՐ ԿԱՍ
 ԱՆԳԻՏԱԿՑԱԲԱՐ, ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԵՆ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐՈՒՆ:
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Կրնա՞ք ցուցնել ազգ մը, որ պետութիւն մը չունեցած, զանազան կուսակցութիւններ ունեցած է:

Կը կարծենք, թէ հայերը բացառութիւն կը կազմեն այս մարզին մէջ: Հայ ազգը պետութիւն չունեցած, 1987-ին ունեցաւ Հնչակեան կուսակցութիւնը, որ ժընեւի մէջ կազմուեցաւ:

Յետոյ՝ 1890-ին, դաշնակցութիւնը՝ Թիֆլիսի մէջ կազմուելէ քիչ ետք, ի կեդրոնը ժընեւ փոխարեց:

Այսօր, այդ թուականէն գրեթէ 120 տարիներ յետոյ, ըլլա՛յ առաջինը և ըլլայ երկրորդը ինքնագիտակցութեան եկած և հարց տուա՞ծ են, թէ «Ինչո՞ւ հայերը պետութիւն մը չունեցած, թրջական լուծէն ազատելու համար, միացեալ ազատագրման ճակատ մը կազմելու տեղ, դասակարգային կառոյց ունեցող կուսակցութիւններ կազմած են:

Եւ մանաւանդ ինչո՞ւ, իրենց իբր կուսակցական կեդրոն՝ ժընեւը ընտրած են: Ո՞ր ուժը գիրենք ժընեւ քաջած է:

Կոյր, համառ, և խուլ ըլլալ պետք է չգիտնալու, չհասկնալու համար, որ հայ կուսակցութիւններու կազմութեան մէջ անուրանալի ազդեցութիւն ունեցած է Սիոնիզմը:

Եւ այսօր, 120 տարիներ յետոյ, այս կուսակցութիւններէն գրեթէ ոչ մէկը իրականութիւնները հասկնալու և խոստովանելու կարողութիւնը ունեցաւ:

Այո, և մենք ամբողջ սրտով համոզուած ենք, որ անոնք անցերեւի սխալ մը գործեցին, առաւել կամ նուազ համեմատութեամբ իյնալով սիոնիստներուն ծուղակը, ինչ որ պատճառներէն մէկն է հայ ազգին «էշ նահատակ» ըլլալուն:

Այսօր, 1915-ի Եղեռնէն 90 տարիներ յետոյ, ի՞նչ է հայ կուսակցութիւններու իրավիճակը: Աշխարհի պատմութիւնը մշտնջենական յեղաշրջումներու ենթակայ է: Բայց, միայն հայ կուսակցութիւններն են, որ գրեթէ չեն փոխուած:

Անոնք մինչեւ այսօր իրենց հին պատմութիւնները, յանկերգները կը շարունակեն:

Մենք, այսօրուան հայ դասական կուսակցութիւնները կը նմանցնենք պառակնոջ մը, որ հակառակ իր ծերութեան, երիտասարդ կնոջ մը պէս կը շպարուի և դեռ ինքզինքը գեղեցիկ կը կարծէ:

Բոլորս ալ, փողոցներուն մէջ, կը տեսնենք այս տեսակ անմիտ կիներ, որոնք իրականութիւնները ընդունելու և հասկնալու կարողութիւնը չունին:

Մեր կուսակցութիւններն ալ այդ կիներուն պէս, երբեմն չեն տեսներ իրակացութիւնները: Եւ մանաւանդ չեն ուզեր հասկնալ իրենց կատարած և երբեմն ազգային դաւաճանութեան հասած քաղաքական սխալները: Օրինակ՝ Դաշնակ կուսակցութիւնը ցարդ, չէ ընդունած իր ոչ իսկ մէկ սխալը, և հայ ազգին ենթարկուած այսօրուան ողբերգական վիճակին ախտաճանաչումը չէ կատարած:

Մինչդէռ Հնչակեանները դեռ 1916-ին, «Պատասխանատուները» վերնագրով գիրք մը հրատարակած են:

Սապահ-Գիւլեան անունով հնչակեան մեծ գործիչի մը գրած այս գիրքը, կը վերլուծէ 1915-ի եղեռնին տանող քաղաքական եղելութիւնները:

Եւ 1915-ի եղեռնին «Պատասխանատուները» կը նկատէ գլխաւորաբար Դաշնակցութիւնը, որ մինչեւ վերջին վայրկեանը գործակցած են Իթթիհատականներուն հետ:

Մեր համոզումով, Սապահ-Գիւլեանի այս «Պատասխանատուները» գիրքը զուտ հնչեակեանի մը ակնոցով գրուած, դաշնակցականներու դէմ ամբաստանագիր մըն է:

Բայց Սապահ-Գիւլեան, իր այս արժեքաւոր գիրքին մէջ չէ իջած չարութեան բուն ակունքները:

Ան իր գրքին մէջ չէ խօսած՝ Ֆարմասոններու մասին: Չէ խօսած 19-րդ դարէն սկսեալ բոլոր թրքական բարբարոսութիւններուն ետին թաքնուած Սիոնական հրեաներուն խաղերուն մասին:

Չէ խօսած բացէ ի բաց և յստակօրէն «ժէօն Թիրքեր»ուն- Իթթիհատականներուն հրեաներուն կողմէ ստեղծուած կազմակերպութիւն մ'ըլլալուն մասին:

Բայց մանաւանդ՝ բնաւ չէ խօսած հայ յեղափոխականներուն Ռուսիոյ մէջ կատարած հակաձարական կարգ մը գործունէութիւններուն և հակառուսական ահաբեկչութիւններուն հետեւանքով Ռուսերուն Հայոց հանդէպ ատեն մը թշնամական դիրք բռնելուն մասին:

Այստեղ նշենք նախ, թէ ո՞վ էր Սապահ-Գիւլեանը:

1861-թ.ին Նախիջեւան ծնած Սապահ-Գիւլեան՝ Թիֆլիսի Ներսէսեան վարժարանը կ'ուսանի: Իբր ուսուցիչ կ'աշխատի Նախիջեւանի և յետոյ Երեւանի դպրոցներուն մէջ:

Եւ Սապահ-Գիւլեան այդ տարիներուն, ինքն ալ կը մասնակցի հակաձարական գործունէութիւններուն, որուն լծուած էին արդէն հրեաները:

Եւ այս յեղափոխական և սիոնիստներուն ալ ներշնչումով ծրագրուած հակառուսական արարքներուն պատճառաւ, Երեւանի մէջ կը բանտարկուի. բայց, միջոց մը ետք, կը փախչի բանտէն, և Պարսկաստան կ'ապաստանի: Եւ անկէ կ'անցնի Վան և Մուշ:

Բայց Սապահ-Գիւլեան մինչեւ իր կեանքին վերջը իր հայրենիքը չի վերադառնար: Կը շրջի բոլոր հակառուսական երկիրները, Երուսաղէմ, Երոպա, Ամերիկա և նոյնիսկ 1912-ին կ'անցնի Պոլիս և Հնչակեան կուսակցութեան աշխատանքներուն կը մասնակցի Պոլսոյ մէջ: Եւ, ի վերջոյ, կ'ապաստանի Ամերիկա և 1928-ին, Նիւ Եորքի մէջ, կը մահանայ:

Սապահ-Գիւլեանի «Պատասխանատու»ներու գիրքը հայ որոշ կուսակցականներուն մտայնութիւնը մարմնացնող շատ յատկանշական գիրք մըն է, կուսակցականներ՝ որոնք չեն ընդունիր իրենց սխալները:

«Ամէն կուսակցութիւն ինքզինք անսխալական կը նկատէ: Սուրբ սրբոց են: Միւս կուսակցութիւններն են «Յանցաւորները», «Պատասխանատուները»:

Մենք 1985-էն սկսեալ «Ռուբէն Սեւակ և Փրցուելիք Ուղեղներ» գիրքին մէջ և ասկէ յետոյ՝ 1995-էն սկսեալ, «ՆԱՅԻՐԻ»ներու մէջ տեւաբար գրեցինք, որ հայ կրօնական և քաղաքական և կուսակցական որոշ առաջնորդներ քիչ պատասխանատու չեն Ազգին կրած կորուստներուն համար, քանի որ անոնք չհասկցան, թէ ով է հայուն բարեկամը և ով է հայուն թշնամին:

Եւ մինչեւ այսօր ալ, հայու անուն կրող բայց հայ Ազգին կրած ահաւոր կորուստներուն ուղղակի կամ անուղղակի պատճառ եղած որոշ առաջնորդներ կը փառաբանուին:

Ինչո՞ւ և ինչո՞ւ հայ Ազգը մինչեւ այսօր, իրականութիւնները չէ հասկցած:

Հայ Ազգը այնքան տխմա՞ր էր, որ իրականութիւնները չտեսաւ: Ոչ. բայց բոլորս գիտենք, որ հայ Ազգը, իր մեծամասնութեամբ, շատ անտարբեր է իր ազգին ճակատագրին հանդէպ: Եւ, ընդհանուր առմամբ, հայութեան մեծ մասը, իր հոգւոյն մէջ չի՛ կրեր ցաւը Ազգին կրած անիրաւութիւններուն:

Եւ կրկին պիտի ըսենք՝ հայ կարգ մը կրօնական քաղաքական և կուսակցական առաջնորդներն են պատասխանատուները: Անոնք Ռուբէն Սեւակին ըսածին պէս՝ «Այլասերած Առաջնորդներ» էին, որոնք հայու հոգիներուն մէջ չկրցան նեմուծել իսկական ազգասիրութիւնը, հայրենասիրութիւնը:

Եւ անգիտակից հայ ժողովուրդը, առանց իրականութիւնը գիտնալու կը փառաբանէր Ներսէս Վարժապետեան և

Օրմանեան պատրիարքները իբր ազգային-կրօնական առաջնորդներ, որոնք Արեւմտեան Հայաստանի կորուստին մէջ պատասխանատուութեան բաժին ունին: Կը փառաբանէ Միքայէլ Նալպանտեանը իբր յեղափոխական ռահվիրայ, որուն հակառուս գաղափարախօսութիւնը, գրեթէ ամբողջ հայութեան Ռուսերուն դէմ թշնամանալուն և հայ որոշ առաջնորդներուն դէպի Արեւմտեան պետութիւններ կողմնորոշման պատճառներէն մէկը եղաւ:

Եւ այստեղ կրկին ու կրկին պիտի յիշենք 1900-թ.ներու հայոց ամենախմաստուն առաջնորդը՝ Արփիար Արփիարեանը: Ան էր, որ տեսաւ սխալները Ռուսիոյ մէջ գործող այսպէս կոչուած յեղափոխականներուն, որոնք կը պայքարէին յանուն արդարութեան և ընդդէմ ձարական իշխանութեան:

Արփիար Արփիարեանը շատ աշխատեցաւ, որ հայ յեղափոխականները Ռուսիոյ մէջ իրենց կատարած հակառուս ծայրայեղ արարքներէն ետ կեցնէ: Ան շատ լաւ հասկցած էր, որ այս հայերը, իրեն հակառուս արարքներով, հայ Ազգին միակ «Յենարան»ը եղող Ռուսիան կը թշնամացնեն հայերուն դէմ:

Արփիար Արփիարեանն էր այդ շրջաններու ամէնէն հեռատես և իմաստուն առաջնորդը, որ տեսած էր հրեայ սիոնականներուն կատարած դերը աշխարհի քաղաքականութեան մէջ:

Ան էր, հրեաներուն մասին, հետեւեալ բացառիկ ախտաճանաչումը կատարողը:

«ՀՐԵԱՆԵՐԸ ԲԱՆԱԿ ՉՈՒՆԻՆ, ԲԱՅԾ ԴՐԱՄ ՈՒՆԻՆ:

ԱՅՍ ԴՐԱՄԻՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ԲՈԼՈՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԱՌԱԻԵԼ ԿԱՄ ՊԱԿԱՍ՝ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԵՆ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ԻԾԻԱՆՈՒԹԵԱՆ»:

Արփիար Արփիարեան որ ընկերային հաւասարութեան գաղափարներով գօտեպինդ շատ յառաջադէմ առաջնորդ մըն էր, իբր Արդարութեան համար պայքարող կուսակցութիւն՝ յարած էր Հնչակեան կուսակցութեան:

Եւ իբր կուսակցական ղեկավար շատ լաւ տեսած էր Արեւելահայութեան հակառուսական քաղաքականութեան ներկայացուցած վտանգը Հայ Ազգին համար: Եւ ուզեց որ հայ ազատագրական պայքարը կեդրոնանայ միայն թրջական լուծին ենթարկուած Արեւմտեան Հայաստանի վրայ և դադրեցուի [գոնէ այդ շրջանին] հակառուս պայքարը:

Եւ ի՞նչ եղաւ Արփիար Արփիարեանի այս շատ իրատես և հեռատես կողմնորոշման հետեւանքը: Հնչակեան կուսակցութեան պատկանող և Արփիար Արփիարեանին իմաստուն քաղաքականութեան դէմ եղող տխմար կուսակիցներ, հերձուած կազմող, վերջ տուին անոր կեանքին:

Մենք, մինչեւ այսօր, շատ գրեցինք Դաշնակցութիւն կուսակցութեան կատարած հայավնաս քաղաքականութեան և արարքներուն մասին:

Բայց ինչո՞ւ հայրենասէր շրջանակներու մէջ բնաւ չի խօսուիր Հնչակեաններուն և ուրիշներու 1900-ներուն Ռուսիոյ մէջ կատարած հայավնաս արարքներուն և մանաւանդ անոնց կողմէ ռուս պետական դէմքերու դէմ կատարուած ահաբեկումներուն մասին:

Եւ մանաւանդ ինչո՞ւ չի խօսուիր մեծ հայրենասէր և առաջնորդ Արփիար Արփիարեանի ահաբեկման մասին, կուսակցական նոյն պատկանելիութիւնը ունեցող անձերու ձեռքով:

Կրկին ու կրկին պիտի ըսենք՝ Ազգին մէջ կուսակցութիւններու կազմութիւնը կանխահաս էր: Մենք թուրքերուն դէմ ազատագրական պայքարի մէջ էինք: Մեզի միայն, թուրքին դէմ պայքարելու համար, Ազգային միացեալ ճակատի մը ստեղծումը պէտք էր: Որովհետեւ կուսակցութիւնները պիտի իյնային օտար [մանաւանդ սիոնական] ազդեցութիւններու տակ և, թուրքին դէմ պայքարելու տեղ, աւելի շատ իրարու դէմ պիտի պայքարէին: Եւ այդպէս ալ եղաւ:

Ի՞նչ է այսօր կացութիւնը: Այսօր, կրկին մեր կուսակցութիւնները, թուրքին [Օսմանցի թէ Ազերի՝ նոյնն է] և զինք հովանաւորողներուն դէմ պայքարելու տեղ, աւելի շատ իրարու կը հակադրուին:

Ոչ միայն ճակատ կը կազմեն իրարու դէմ, այլ՝ ներքնապէս ալ կը պառակտուին, կը հիւծին ու իրենց ինքնութեան հետ գոյութեան իրաւունքը, պատճառն ալ կը կորսնցնեն:

Մանաւանդ ցաւ կը զգանք որ Հնչակեան կուսակցութիւնը որ, մինչեւ վերջին տարիները Հայ - Սփիւռքին հայրենասիրութեան ու արդարատենց (→ էջ 9)

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻՐԻ ԹԵ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

**ԴԱՒԱՆԱՓՈՒ ՀԱՅ GÜLLÜ YAKUP-ԻՆ ՏԱՂԱՆԴԵ՝
ՆԱԽ ԻՐ ՏՂՈՒՆ՝ NECIP ASKIN-ԻՆ,
ԱՆԿԷ ԱԼ ԻՐ ԹՈՌԱՆԸ՝ ՎԱՆԻ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ “RECTEUR”
YÜCEL ASKIN-ԻՆ ԱՆՅԵՐ Է:**

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԱՍԱՑՈՒԱԾՔ.

**«ՄԵԿ ՀՐԵԱՑ ԵՐԵՔ ՋՈՒԻՑԵՐԻԱՅԻԻ ՓՈՒԱՐԺԷՔ Է,
ԻՍԿ ՄԵԿ ՀԱՑ՝ ԵՐԵՔ ՀՐԵԱՑԻ»**

Պոլիս հրատարակուող, և 10 Յունիս 2005 թուակիր “VAKIT” թերթը, ազգայնամուլ մտայնութեամբ՝ Վանի համալսարանի Recteur-ը եղող Prof. Yücel Askın-ին դաւանափոխ հայ Güllü Yakup-ին թողը ըլլալը կը հրապարակէ:

“Vakit” թերթը այս լուրը մեծ վերտառութեամբ կուտայ: Կարծէք, թէ դաւանափոխ հայու թող ըլլալը՝ յանցանք է:

Յարգելի “Vakit” թերթի պատասխանատու՝ ձեզի բան մը ըսենք:

Թուրքիա ըսուած շինծու պետութեան մէջ, Միջին Ասիայէն եկած Թուրանական թուրքերուն թիւը հարիւրին մէկը չ’անցնիր:

Այդ՝ իբր թէ թուրք ըսուած, իսլամացած ժողովուրդին 95 առ հարիւրը ծագումով Յոյն, Հայ, Քիւրտ, Սերպ, Պուլկար, Ալպանացի և Չէրքէզ են: Եթէ քաջութիւնը ունիք՝ ձեր A. D. N.ի քննութիւնը կատարել տուէք: Այն ատեն, ձեր նախնիներուն ինչ ազգ ըլլալը մէջտեղ կ’ելլէ:

Վերադառնալով Güllü Yakup-ին: Güllü Yakup-ը, բուն անունով Յակոբ Վարդովեան, 1840 թուականին Պոլիս է ծնած: Ան Օսմանեան պետութեան մէջ, առաջին թատրոնը մէջտեղ բերող արուեստագէտն է:

Յակոբ Վարդովեանին [իր նախնիներէն ժառանգած տաղանդին շնորհիւ], կազմած այս թատրոնի խումբը՝ Երոպական ամենաառաջնակարգ թատրերգութիւնները ներկայացնել կը սկսի և, կարճ ժամանակի մէջ, մեծ համբաւ կը շահի:

Օսմանեան պետութեան առաջին թատրոնը եղող՝ Պոլսոյ Կետիկփաշայի սրահին մէջ, 1873-ին Յակոբ Վարդովեան, Namik Kemal-ին “Vatan ve Yahut Silistre” թատրերգութիւնը կը բեմադրէ:

Ներկայացումէն յետոյ, բոլոր հանդիսատեսները, շատ ոգեւորուած, փողոց կը խուժեն:

Այն ատենուան Սուլթանը՝ Ապտիլ Համիտը ժողովուրդին ցուցաբերած խանդավառութենէն շատ կը վախնայ: Եւ Namik Kemal-ը կիպրոս՝ Ֆամակուսդա կ’աքսորէ: Եւ Յակոբ Վարդովեանն ալ ձերբակալել տալով զինք կը բանտարկէ:

Այդ տարիները՝ Ապտիլ Համիտին բռնակալութեան ամէնէն սարսափելի շրջանն էր:

Եւ ոստիկանները Յակոբ Վարդովեանին սա առաջարկը կ’ընեն՝ «Կա՛մ միւսլիման կ’ըլլաս, կա՛մ ալ գլուխդ կը կտրուի»: Եւ Յակոբ Վարդովեան «միւսլիման ըլլալը կ’ընդունի» և “Güllü Yakup” անունը կ’առնէ: Եւ թուրք կնոջ մը հետ կ’ամուսնանայ:

Եւ Güllü Yakup-ին տաղանդաշատ աշխատանքներուն շնորհիւ Օսմանեան թատրոնը, ամբողջ Սերձաւոր Արեւելքի ամէնէն հուշակաւոր և ամէնէն բարձր մակարդակը ունեցող արուեստի կեդրոնի կը վերածուի:

Güllü Yakup-ին տղան՝ Necip Askin-ը թուրքիոյ ճանապարհորդական շրջանի ամենաարժեքա-
ւոր երաժիշտներէն մէկն էր:

Necip Askin-ի դեկավարութեամբ կատարուած Անգարայի ծայնասփիւտի Նուագախումբին
երաժշտահանդէսները, թուրքիոյ ժողովուրդը շատ սիրով մտիկ կ'ընէր:

Բայց 1940-թ.ներուն Necip Askin-ին դաւանափոխ հայ Güllü Yakup-ին տղան ըլլալուն ոչ
մէկը տեղեակ էր: Մենք ալ, շատ տարիներ յետոյ, տեղեակ եղանք այս իրականութեան:

Necip Askin-ը քանի մը անգամ ամուսնացած էր: Իր կողակիցներէն մէկը՝ Աստրիացի կին մըն
էր: Եւ Necip Askin-ը աստրիացի կնոջմէն աղջիկ զաւակ մը ունէր: Մենք այս աղջիկը, շատ մօտէն
ճանչցանք: Բայց այս աղջիկը ո՛չ հայութեան և ոչ ալ թրքութեան հետ կապ ունէր:

Necip Askin-ը ուրիշ մէկ կողակիցէ՝ Halûk Askin անունով մանչ զաւակ մը ունէր:

Եւ Halûk-ը Պոլսոյ ծանօթ դրամատուներէն մէկուն տնօրէնն էր:

Եւ Halûk-ը մեր մօտ բարեկամն էր:

Միւսընտ Halûk-ը հայութեան հետ կապ չունեցող իսկական թուրք մըն էր:

Բայց Halûk-ին թրքական ինքնութեան թուղթին (Nûfus)ին մէջ հօրը՝ դաւանափոխ հայ ըլլա-
լը գրուած ըլլալուն, թուրք իշխանութիւնները Halûk-ին թուրք ըլլալը չէին ընդունիր և անոր
դժուարութիւններ կը պատճառէին:

Եւ ինքզինքը իսկական թուրքի տեղ ղնող Halûk-ը՝ այս պատճառաւ շատ կը տառապէր:

Necip Askin-ին Yücel Askin անունով ուրիշ մէկ մանչ զաւակ մ'ունենալուն՝ մենք տեղեակ
չէինք:

Halûk մեզի ուրիշ եղբայր մը ունենալը չէր ըսած:

Մենք ալ, ամէնուն պէս, թերթերէն տեղեակ եղանք, որ Յակոբ Վարդովեանին (Նոր անունով՝
Güllü Yakup-ին) թողը՝ Վանի համալսարանին Recteur-ն է:

Եւ հիմա մտածեցէք՝ Güllü Yakup-ին ծիներուն մէջ գտնուող հայկական տաղանդը նախ իր
տղուն՝ երաժիշտ Necip Askin-ին անցեր է: Եւ անկէ ալ անոր տղուն Yücel Askin-ին կ'անցնի:

Եւ Yücel Askin-ը Վանի համալսարանին Recteur-ի աստիճանին կը բարձրանայ:

Բայց մեզի համար, ամէնէն կարեւորը՝ Güllü Yakup-ին թոռան՝ Yücel Askin-ին, Արեւմտ-
եան ճայաստանի մայրաքաղաքը եղող Վանի համալսարանին Recteur-ը ըլլալն է:

Արդեօ՞ք այս իրավիճակին «չրաշք» ըսելու ենք: Եւ կամ թէ՛ «Աստուծոյ գնահատանքը» ըլլալուն
պիտի հաւատանք: Չենք գիտեր:

Բայց հետեւեալ իրականութիւնը ուրանալը անկարելի է- թուրքերը հայ Ազգը 1915-ին, ցեղաս-
պանութեան ենթարկեցին: Բայց, հակառակ այս ցեղասպանութեան, հայկական տաղանդը՝ մինչեւ
այսօր կը շարունակէ գոյատեւել սերունդէ սերունդ անցնելով, և ահա, Արեւմտեան ճայաստանի մայ-
րաքաղաքը եղող Վանի մէջ, օր մը երեւան կ'ելլէ: Փա՛ռք Աստուծոյ:

3.2.

ԻՆՉՈ՞Ւ, ԻՐԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ ԹՈՂԼՈՎ ՇՈՎԵՐՈՒՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

պայքարին խորհրդանիշն էր, իբր ընկերվարական կուսակցութիւն այսօր, մեր
կարծիքով, անհաւատալիօրէն այլակերպուած է: Ունի վարքագիծ մը որ ան-
յարիր է իր սկզբնական գաղափարախօսութեան, իր սկզբունքներուն հետ ան-
հաշտ ընկերային, քաղաքական և ընտրական գործակցութիւններու մէջ է, իր
ընկերային դաւանութեան հիմնովին հակադիր կողմերու և Միջազգային Դրա-
մատիրութիւնը խորհրդանշող անհատներու հետ:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

**ERMENİ DÖNMESİ GÜLLÜ YAKUPUN DEHASI,
OGLU NECİP ASKINA,
SONRA DA TORUNU VAN UNIVERSİTESİ REKTORÜ
PROF. YÜCEL ASKINA GEÇMİS.**

ISVICRE ATASÖZÜ

**“BİR YAHUDI ÜÇ İSVİÇRELIYE BEDELDİR.
BİR ERMENİ DE ÜÇ YAHUDIYE”**

İSTANBULDA YAYINLANAN 10 HAZİRAN 2005 TARİHLİ “VAKIT” GAZETESİ SOVENİST BİR ZİHNİYETLE, VAN ÜNİVERSİTESİ REKTORÜ PROF. YÜCEL ASKIN-IN ERMENİ DÖNMESİ GÜLLÜ YAKUP-UN TORUNU OLDUĞUNU AÇIKLIYOR.

“VAKIT” GAZETESİ BU HABERİ BÜYÜK MANSETLE VERİYOR. SANKİ DÖNME ERMENİNİN TORUNU OLMAK SUÇMUS GİBİ.

SAYIN “VAKIT” GAZETESİ SORUMLUSU, SİZE BİR SEY SÖYLİYELİM Mİ?

TÜRKİYE DENİLEN UYDURMA DEVLETDE ORTA ASYADAN GELME TURANLI TÜRKLERİN SAYISI, YÜZDE BİRİ GEÇMEZ.

O, TÜRK DEDİĞİNİZ MÜSLÜMANLAŞMIS AHALİNİN YÜZDE DOKSANDOKUZUNUN ASLI RUM, ERMENİ, KÜRT, SİRP, BULGAR, ARNAVUT VE ÇERKEZDİR.

EGER CESARETİNİZ VARSA, KENDİNİZE A. D. N. KONTROLÜ YAPTIRIN. O ZAMAN ASLINIZIN, HANGİ MİLLETEN OLDUĞU ORTAYA ÇIKAR.

* * *

GELELİM GÜLLÜ YAKUP-A.

GÜLLÜ YAKUP, ASIL ADI İLE HAGOP VARTOVYAN, 1840-DA İSTANBULDA DOĞMUS. O, TÜRKİYEDE İLK TİYATROYU KURAN SANATKÂRDİR.

ATALARINDAN GELME ERMENİ DEHASI SAYESİNDE HAGOP VARTOVYANIN KURDUĞU TİYATRO KADROSU, EN İLERİ AVRUPA PİYESLERİNİ OYNAMAYA BAŞLAR VE KISA ZAMANDA BÜYÜK ÜN KAZANIR.

TÜRKİYENİN İLK TİYATROSU OLAN İSTANBUL - GEDİKPASADAKİ BİNADA, 1873-DE HAGOP VARTOVYAN, NAMİK KEMALIN “VATAN VEYAHUT SİLİSTRE” PİYESİNİ SAHNEYE KOYAR. TİYATRO BİTTİKTEN SONRA BÜTÜN SEYİRCİLER HEYECANA KAPILARAK SOKAKLARA DÖKÜLÜR. O ZAMANIN PADİSAHI ABDÜLHAMİT HALKIN GALEYANINDAN ÇOK KORKAR.

NAMİK KEMALİ KIBRIS MAGOSAYA SÜRGÜN EDER. HAGOP VARTOVYANI DA TEVKİF EDEREK HAPSE ATTIRIR.

O SENELER, ABDÜLHAMİT-IN EN KANLI TERROR DEVRİ İDİ.

VE POLİSLER HAGOP VARTOVYANA TEKLİF EDERLER. “YA MÜSLÜMAN OLURSUN YA DA KELLEN UÇAR”.

VE HAGOP VARTOVYAN MÜSLÜMAN OLMAYI KABUL EDER. VE GÜLLÜ YAKUP İSMİNİ ALIR. VE BİR TÜRK KADINLA EVLENİR.

VE GÜLLÜ YAKUP-UN DAHIYANE ÇALIŞMASI SAYESİNDE OSMANLI TİYATROSU, BÜTÜN YAKINSARKIN EN TANINMIS VE EN YÜKSEK SEVİYELİ SANAT MERKEZİNE DÖNER.

* * *

GÜLLÜ YAKUP-UN OGLU NECİP ASKIN, CUMHÜRİYET DEVRİNİN EN KIYMETLİ MUZİSYENLERİNDEN BİRİ İDİ.

ONUN İDARESİNDEKİ ANKARA RADYOSU ORKESTRASININ MUZİK YAYINLARINI BÜTÜN TÜRKİYE HALKI ÇOK SEVEREK DİNLERDİ.

FAKAT 1940 SENELERİNDE NECİP ASKININ, ERMENİ DÖNMESİ GÜLLÜ YAKUP-UN OGLU OLDUGUNU KİMSE BİLMEZDİ.

BİZ DE ÇOK SENELER SONRA ÖĞRENDİK BU GERÇEĞİ.

NECİP ASKIN BİRKAÇ SEFER, EVLENMİŞTİ.

ZEVCELERİNDEN BİRİ AVUSTURYALI BİR KADINDI. VE NECİP ASKININ AVUSTURYALI ZEVCİNDEN BİR KIZI VARDI.

BİZ BU KIZI ÇOK YAKINDAN TANIDIK. FAKAT BU KIZIN, NE ERMENİLİKLE, NE DE TÜRLÜKLE ALÂKASI VARDI.

NECİP ASKININ, BASKA BİR ZEVCİNDEN HALÛK ASKIN İSİMLİ BİR OGLU VARDI. VE İSTANBULUN TANINMIŞ BANKALARINDAN BİRİNİN MÜDÜRÜ İDİ.

VE HALÛK-LA YAKIN ARKADAS İDİK.

HALÛK İSE ERMENİLİKLE HIÇ ALÂKASI OLMİYAN TAM BİR TÜRK İDİ.

FAKAT HALÛK -UN NÜFUS CÜZDANINDA BABASININ ERMENİ DÖNMESİ OLDUGU YAZILDIGINDAN DOLAYI, TÜRK MAKAMLARI HALÛK-U, TÜRK OLARAK KABUL ETMEZLER VE ONA ZORLUK ÇIKARIRLARDI.

VE KENDİNİ HAKIKİ BİR TÜRK GİBİ HİSSEDEN HALÛK-A BU DURUM, ÇOK İSTIRAP VERİRDİ.

* * *

NECİP ASKIN-IN, YÜCEL ASKIN İSİMLİ BİR OGLU OLDUGUNU BİZ BİLMİYORDUK.

HALÛK, BİZE BU KARDESİNDEN HIÇ BAHSETMEMİŞTİ.

BİZ DE HERKES GİBİ GAZETELERDEN ÖĞRENDİK, HAGOP VARTOVYANIN (NAMI DİĞER GÜLLÜ YAKUP-UN) TORNUNUN, VAN ÜNİVERSİTESİNİN REKTÖRÜ OLDUGUNU.

VE SİMDİ DÜŞÜNÜN.

GÜLLÜ YAKUP-UN "GENE" LERİNDEKİ ERMENİ DEHASI, ÖNCE OGLUNA MÜZİSYEN NECİP ASKINA GEÇİYOR. ONDAN DA ONUN OGLU YÜCEL ASKINA GEÇİYOR.

VE YÜCEL ASKIN VAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ SEVİYESİNE ULASIYOR.

FAKAT, BİZİM İÇİN EN MÜHİMİ GÜLLÜ YAKUP-UN TORNUNUN YÜCEL ASKININ, BATI ERMENİSTANIN BASSEHİRİ OLAN VAN ÜNİVERSİTESİNİN REKTÖRÜ OLMASI.

ACABA BU DURUMA "MUCİZE"MI DEMELİYİZ. YOKSA "TANRININ TAKDİRİ" OLARAK KABUL ETMEMİZ MI LAZIM ? BİLMİYORUZ.

FAKAT SU GERÇEK İNKÂR EDİLEMEZ.

TÜRKLERİN ERMENİ MİLLETİNİ 1915-DE SOYKIRIMINA UGRATMALARINA RAGMEN, ERMENİ DEHASI HÂLÂ YASIYOR, VE NESİLDEN NESİLE GEÇEREK BATI ERMENİSTANIN BAS SEHİRİ, VANDA MEYDANA ÇIKIYOR.

SÜKÜR TANRIYA.

Ş. Q.

ԻՆՉՈ՞Ւ, ԻՐԱԿԱՆ ԿՏԱՆԳՆԵՐԸ ԹՈՂԼՈՎ ՀՈՎԵՐՈՒՆ... (Թար. էջ 2-էն)

պայքարին խորհրդանիշն էր, իբր ընկերվարական կուսակցութիւն այսօր, մեր կարծիքով, անհաւատալիօրէն այլակերպուած է: Ունի վարքագիծ մը որ անյարիր է իր սկզբնական գաղափարախօսութեան, իր սկզբունքներուն հետ անհաշտ ընկերային, քաղաքական և ընտրական գործակցութիւններու մէջ է, իր ընկերային դաւանութեան հիմնովին հակադիր կողմերու և Միջազգային Դրամատիրութիւնը խորհրդանշող անհատներու հետ:

Այս կուսակցութեան Լոնտոնի խօսնակը եղող ամսաթերթը, տեւաբար կը փառաբանէ ԱՍԱԼԱ-ի խորտակման մեծ մասնակից, Արեւմուտքի ծառայութեան մէջ եղած Մոնթէն:

Եւ այսօր մենք, արդեօ՞ք իրաւունք չունինք ըսելու՝

«Սուտերու և Երազներու զոհ, իր կուսակցական կարգ մը անգիտակից և օտարին ծառայող առաջնորդներուն պատճառաւ «էջ Նահատակ» եղած Ազգ մը՝ Հայերը»:

31 ՕԳՈՍՏՈՍ 2005-ԻՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ,
 ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԵՐԹԱԼՈՒ
 ԸՆԹԱՅՔԻՆ, ՇԻԻ-ԱԿԱՆ ԱՄԲՈՒՄԻՆ ՄԷՋ
 “KAMIKAZE” Ի ՄԸ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԱՒԷՆ՝
 ՀԱԶԱՐԷ ԱԻԵԼԻ ԻՐԱՔՅԻՆԵՐ ՄԱՀԱՅԱՆ:

...ԱՍԻԿԱ, ԱՆՎԵՐՋԱՆԱԼԻ ԹՈՒՈՂ
 ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՄԷԿՆ Է,
 ՈՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ «ՇՆՈՐՀԻԻ»
 ՍՏԵՂԾՈՒԱԾ ԻՐԱՔԵԱՆ ԴԺՈՒՔԻՆ ՄԷՋ,
 ԳՐԵԹԷ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ:

... ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ 2003-ԻՆ [ԻԲՐ ԹԷ]
 ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԲԵՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԱՔԻ ՎՐԱՅ
 ԿԱՏԱՐԱԾ ԱՐՇԱԽԱՆՔԷՆ Ի ՎԵՐ՝
 200,000 [ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻԻՐ ՀԱԶԱՐ]Է ԱԻԵԼԻ
 ԻՐԱՔՅԻՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ՎՐԷԺ ՈՒԻԲԷՆԵԱՆ]

Վերջերս՝ չենք գրած Իրաքի մասին:

Որովհետև, 1995-ի «Նայիրի»-ի առաջին թիւերէն սկսեալ և, մանաւանդ, Ամերիկացիներուն Մարտ 2003-ին Իրաքի վրայ կրկին յարձակած օրերուն, շատ գրեցինք այս երկրի մասին: Եւ իրականութի՛ւնը գրեցինք:

Այստեղ օգտակար կը նկատենք՝ 2003-ի Ամերիկեան նախապարձակումի օրերուն «Նայիրի»-ի մէջ հրատարակուած մեր գրութիւններէն մէկ քանի մէջբերումներ ընելը.— «Այս օրերուն, ամերիկեան ուժերը, Իրաքի դէմ, պատերազմի կը պատրաստուէին: Ի՞նչ է, ասոր պատճառը:

Իբր թէ, Սատտամ Հիւսէյնի Իրաքը, Ամերիկային համար վտանգ կը կազմէ եղեր:

Գրեթէ 13 տարիներէ ի վեր, ամերիկեան շրջապատումէ տառապող և ասոր պատճառած թշուառութեան հետեւանքով հարիւր հազարներով անմեղ զոհեր տուած Իրաքի մէջ, Ամերիկայի համար վտանգաւոր եղող զէնքեր մթերած ըլլալու ամբաստանութիւնը, աշխարհի մեծագոյն և «ՊՈՉԱԻՈՐ ՍՈՒՏ»-ն է:

Բայց Սիոնիստներուն ձեռքը գտնուող լրատուութեան ցանցը, աշխարհի բնակչութեան մեծամասնութեան կը «կլլեցնէ», թէ Սատտամ Հիւսէյն վտանգաւոր թշնամի մը կը կազմէ խաղաղութեան համար:

Մինչդեռ, Միջին Արեւելքի իսլամ երկիրներուն մէջ Իրաքը, Սուրիոյ նման, ամէնէն «Լայիք» երկիրներէն մէկն է:

ԵՒ ԱՅՍ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ Ո՛Չ ԹԷ ԿՈՐԾԱՆԵԼ, ԱՅԼ՝ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ՊԷՏՔ Է, ՈՐ ՉԻՅՆԱՆ ԾԱՅՐԱՅԵՂ ԻՍԼԱՄ ԿՐՕՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՉԵՌԸԸ:

Աշխարհի խաղաղութեան սպառնացող երկիրները, ծայրայեղ իսլամներուն ձեռքը գտնուող Փաքիստանն է, Ինտոնէզիան է, Սաուտի Արաբիան է:

Այս երկիրներուն մէջ կրօնական ծայրայեղական վարչակարգեր ստեղծողը նոյնինքն՝ ամերիկեան «Ս.Ի.Ա.» կազմակերպութիւնն էր, որ անոնք պայքարէին Սովետական Միութեան և մանաւանդ՝ Համայնավարութեան դէմ:

Եթէ Պէն Լատէնին 11 Սեպտեմբեր 2001-ի Նիւ Եորքի ողբերգութիւնը չըլլար՝ Ամերիկան շատ գոհ էր ծայրայեղ իսլամական շարժումներէն, որոնք Ռուսիան և Եւրոպան կը քանդէին:

Պոսնիոյ և Զոսովոյի պատերազմները, այս ծայրայեղականներուն դաւադրութիւններուն պատճառաւ էին:

Չէ՛չէնիոյ մէջ, տարիներէ ի վեր կատարուող ցաւալի խժդութիւններուն պատասխանատուները՝ «Ս.Ի.Ա.»-ի աշակերտները եղող ծայրայեղ կրօնական կազմակերպութիւններն են:

Եւ այսօր Ամերիկան, աշխարհի խաղաղութեան մեծագոյն վտանգը եղող ծայրայեղ իսլամական պետութիւններուն դէմ պայքարելու փոխան, պատերազմ պիտի հռչակէ Սատտամ Հիւսէյնի Իրաքին դէմ, որ ծայրայեղ իսլամներուն թշնամին է:

Բնական է, որ ամերիկեան այս սուտերուն, դաւադրութիւններուն և պատերազմներուն նպատակը, աշխարհի վրայ ԱՄՆ-ի տիրապետութիւնը տեսականացնել է:

Ամերիկան, Իրաքը ձեռք անցընելով, Միջին Արեւելքի «բթթու»ի հարստութիւնները բոլորովին իր հակակշռին տակ պիտի առնէ և Միջին Արեւելքի քարտէսը պիտի վերագծէ ստեղծելով բոլորովին Ամերիկային ենթակայ խամաճիկ պետութիւններ:

Եւ շատ դիրութեամբ հասկնալի է, որ այս Ամերիկեան ռազմավարական խաղերուն ետեւ գտնուողները Սիոնիստներն են»:

«ՆԱՅԻՐԻ» 11 Մարտ 2003

**

Բայց, ի՞նչ է Իրաքի մէջ կատարուած այս ողբերգութիւններուն պատճառը: Իբր թէ Իրաքը, զանգուածային բնաջնջման զէնքեր ունի: Ամերիկացիներուն այս ըսածները՝ սուտ են, պատրուակ են:

Այս ամերիկեան կանկատներուն բուն նպատակն է՝ 1.- Իրաքի քարիւղին Հարուստ Հանքերը ձեռք անցընել: 2.- «Մեծն Իսրայէլ» ստեղծելու Հրէական ծրագիրը իրականագործել: Այս իրականութիւնները, այլեւս բոլորին ծանօթ են:

Իբր թէ, Ամերիկեան ուժերը, Իրաքի ժողովուրդին խաղաղութիւն և ազատութիւն պիտի բերեն:

Այո, ամերիկացիներուն կողմէ Իրաքի ժողովուրդին սպանութենէն յետոյ, գերեզմանային խաղաղութիւն պիտի տիրէ Իրաքի մէջ:

«ՆԱՅԻՐԻ» 25 Մարտ 2003

**

Բայց այսօր, Իրաքի վրայ կատարուած գազանային յարձակումները, ոչ մէկ արդարանալի և տրամաբանական պատճառ ունին:

Եւ իսլամ ժողովուրդները և Արաբ Ազգը երբեք չեն կրնար մոռնալ գործուող այս անարդարութիւնը և անիրաւութիւնը:

Եւ մեզի համար, մեծագոյն վտանգը՝ սա հարցն է... Դժբախտաբար, շատ իսլամներու համար, այս անիրաւ յարձակումները կատարողները Զրիստոնեաներն են: Հակառակ անոր, որ բուն յանցաւորները Սիոնական շահերով գործող Ամերիկացիներն են, բոլոր Զրիստոնեաները յանցաւոր պիտի նկատուին:

Եւ այս անիրաւ «Իրաքի պատերազմը», արդէն գոյութիւն ունեցող խրամատը քրիստոնեաներուն և իսլամներուն միջեւ, անդարմանելի դարձնելու աստիճան պիտի խորացնէ: Եւ ասկէ տուժողները՝ ամէնէն անելի Եւրոպայի և Ասիոյ քրիստոնեաները պիտի ըլլան, մանաւանդ՝ հայ ժողովուրդը: Իսկ բուն յանցաւորները հեռաւոր, կղզիացած ու պատսպարուած երկրի մը մէջ ապրող ամերիկացիները պիտի փրկուին: Եւ հրեաներուն բուն ուզածն ալ այս է արդէն: Իրենց դարաւոր ծրագիրն է քրիստոնեաները իսլամներուն ձեռքով ոչնչացնել:

Հրեաները, Պաղեստինեան հարցը «Լուծելէ» յետոյ, Հրեայ-Արաբական եղբայրութիւն ստեղծելու աշխատանքին պիտի լծուին:

Չմոռնանք, որ Հրեաները և Արաբները նոյն ցեղին կը պատկանին... Նոյն սեմական ցեղն են: Եւ իրենց կրօններն ալ շատ մօտ են իրարու: Ասկէ տասը տարիներ առաջ, Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորին ըսածները յիշենք. «Արաբ-համին թողները՝ հրեաները և արաբները, ասկէ յետոյ իրարու դէմ պիտի չպատերազմին»:

«ՆԱՅԻՐԻ» 8 Ապրիլ 2003

* *

Ամերիկացիներուն Իրաքի վրայ գործած երկրորդ յարձակումէն՝ Մարտ 2003-էն ի վեր, այսօր ի՞նչ է կացութիւնը Իրաքի մէջ: Իրաք իսկական դժոխքի մը վերածուած է: Եւ խեղճ իրաքցիները միակ հեռանկար մը ունին իրենց մտքին մէջ. «*Հեռանալ այս դժոխքէն, որ կարենան փրկուիլ ստոյգ մահէ*»:

Ահա, Ամերիկեան «խաղաղութեան» արշաւանքին հետեւանքները:

Բայց Ամերիկան չէ՞ր գիտեր, Իրաքի վրայ յարձակած միջոցին, թէ այս տեսակի քառս մը պիտի ստեղծուի: Ծա՛տ լաւ գիտեր: Եւ իրենց ուզածն ալ ճիշդ ա՛յս էր արդէն՝ «Իրաքը կործանի և կտոր կտոր ըլլայ»: Ասկէ պիտի օգտուին՝ 1.- Նախ Իսրայէլացիք որոնք, Սատտամ Հիւսէյնի նման մեծ «թշնամիէ մը ազատած» պիտի ըլլան: 2.- Ամերիկացիներն ալ, աշխարհի ամենահարուստ «բեթրոլ»ի հանքերուն տէր եղող Իրաքը քանդելով, իրենց ապագայի շահերուն համար, «Նոր Միջին Արեւելք»ի մը քարտէսը պիտի գծեն, որ Իրաքը և շուրջի քարիւղով հարուստ երկիրները,

դեռ երկար տարիներ, իրենց իշխանութեան տակ կարենան պահել:

Այսօր պաշտօնապէս գաղութատիրական վարչակարգեր գոյութիւն չունին: Բայց իրականութեան մէջ, անցեալի կայսերապաշտ պետութիւններէն շատ աւելի անարդար և անգութ ընկերութիւններ եկած են բռնելու անոնց տեղը:

Երկոտասանեակ մեծ ընկերութիւններ, որոնց մեծամասնութիւնը քարիւղի ընկերութիւններ են, աշխարհի առետուորը իրենք կը կառավարեն: Ասոնց բոլորին սանձերը Սիոնիստ աշխարհակալ կազմակերպութեան ձեռքը կը գտնուին:

Եւ այս Սիոնիստ դրամատերերու աշխարհակալ կազմակերպութիւնը, իր իշխանութիւնը տեսականացնելու համար, նոր որսերու, նոր զոհերու պէտք ունի որ կարենայ անոնց... արիւնով սնուիլ: Եւ այս կազմակերպութիւնը երբեք չի թոյլատրեր, որ իր սնունդի աղբիւրները վտանգի ենթարկուին:

Մեծամասնութեամբ Սաուտցի Արաբներէ բաղկացած «Զամիքազ»ներու խըմբակին կողմէ գործուած 11 Սեպտ. 2001-ի Նիւ Եորքի ողբերգութիւնը, ազդանըշան մըն էր Ամերիկային համար: Սաուտի Արաբիոյ իշխանները մանկլաւիկներն են Արեւմուտքին: Բայց ժողովուրդը շատ մեծ թշնամութիւն կը տածէ հանդէպ անոր, «որ իր երկիրը գրաւած է» և քնիւղի հարստութիւնները կը շահագործէ:

Եւ Իսլամական մոլեռանդութեան ու Արաբական ազգայնամոլութեան վտանգը զգացին Ամերիկացիները:

Սովետական Միութեան կործանումէն յետոյ, ծայրայեղ իսլամները «Ամերիկայի առաջին թշնամի» հռչակուած էին:

Մենք կը կարծենք, որ Ամերիկացիներուն Իրաքի վրայ յարձակելուն բուն պատճառը, Ս. Արաբիոյ ներկայացուցած ապագայ «վտանգ»ն է:

Եւ Կայսերապաշտութեան առջին օրէնքը եղող՝ «Բաժանէ և իշխէ» կարգախօսը, մի՛շտ ի գօրու է:

Եւ ամերիկացիները գրաւեցին Իրաքը և զայն կը բաժնեն: Եւ ամէնէն կարելորը՝ գործնապէս Ծիի-ներուն տուին իշխանութիւնը:

Միջին Արեւելքի պետութիւններուն մեծամասնութիւնը Սիւննի-ներուն ձեռքն է: Եւ Ս. Արաբիան այս Սիւննի պետութիւններուն ամենահարուստը և ամենամոլեռանդն է:

Թուրքիայէն սկսելով՝ Սուրիա, Իրաք, Սաուտի Արաբիա, Յորդանան, Եգիպտոս և բոլոր Ափրիկեան երկիրները Սիւննի-ներուն ձեռքն է:

Ամերիկացիները, Իրաքը գրաւելով և իշխանութիւնը Ծիի-ներուն տալով, սիւննիական այս մեծ «շղթան» խորտակեցին:

Եւ Իրաքի շիիական իշխանութիւնը միանալով Իրանի շիիներուն, մեծ զանգըած մը պիտի կազմեն սիւննիներուն դէմ, և պիտի հակադրուին տեւաբար:

Ահա, ա՛յս է Ամերիկեան ծրագիրը, նոր Միջին Արեւելքի քարտէս մը գծելուն բուն նպատակը՝ «Սաուտի Արաբիոյ Պէն Լատէնեան գաղափարախօսութեան ներկայացուցած վտանգը չէզոքացնել, անոր դէմ հանելով մեծ Ծիի-ական զանգըած մը, և զայն հակադրել Սիւննի-ներուն»: ԲԱՐԵԲԱՆՏՈՒԹԻՒՆ Է, ՈՐ ԾԻԻ ԽՈՂԵՄ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ ԿԸ ԳԻՏԱԿՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ԳԼԽՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՈՂ ՍԻՈՆԱԿԱՆ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՅՍ «ԽԱՂ»ԻՆ ԵՒ ՄԻՋ-ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՄԻԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ Կ'ԸՆԵՆ: Պիտի յաջողի՞ն:

**

Բայց, ամերիկացիներուն Միջին Արեւելքի քարտէս մը ստեղծելու ծրագիրը նոր բան մը չէր: [Աւելի ճիշդ՝ Սիոնիստներուն այս ծրագիրը նոր չէ: Մենք կը շարունակենք հաւատալ որ Սիոնիստները, 50 տարուան աշխարհի ապագայ քարտէսը գծած են արդէն]:

1991-ին Ամերիկացիները, Ջուէյթը պատրուակելով յարձակեցան Իրաքի վրայ: Եւ այն օրերէն արդէն բաժանեցին Իրաքը: Եւ իբր թէ Իրաքի քիւրտերը պաշտպանելու համար, հիւսիս. Իրաքի մէջ ստեղծեցին քրտական գօտի մը: Եւ իբր թէ Իրաքի շիիները պաշտպանելու համար, արեւելեան Իրաքի մէջ ստեղծեցին շիիական գօտի մը: Այս ձեւով արդէն, տակաւին 1992-ին, Իրաքը բաժնուած էր երեք մասերու:

Եւ 2003-ին Ամերիկացիներուն կողմէ Իրաքի գրաւումէն յետոյ՝ այսօր, իբր թէ նոր մշակուած Սահմանադրութեամբ մը, Իրաքը պաշտօնապէս բաժնուեցաւ երեք մասերու:

- 1.- Հիւսիսի Քրտական պետութիւնը՝ իր «բեթրոլ»ի հարստութեամբ,
- 2.- Արեւելքի մէջ Ծիիական շրջան մը՝ իր «բեթրոլ»ի հարստութեամբ,
- 3.- Եւ Սիւննիներու կեդրոնական Իրաքը՝ որ անապատներու շրջան մըն է եւ չունի ոչ մէկ «բեթրոլ»ի հարստութիւն:

Այս ձեւով արդէն, Իրաքի մէջ, գոյացաւ անիրաւ բաժանում մը, որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ՝ անվերջ կռիւ, պայքար, արիւնահեղութիւն և ողբերգութիւն: Ինչ որ, բնա՛ւ չենք մաղթեր անշուշտ:

**

Այս՝ «Իրաքի բաժանման» հարցին մէջ, իբր հայ, մեզ ամէնէն շատ հետաքրքրողը, հիւսիսային Իրաքի մէջ այսօր գործնապէս ստեղծուած «Քրտական Պետութիւն»ն է: Եւ այս՝ քրտական պետութեան մը ստեղծումը, մեծ հարուած է Թուրքերուն հասցուած:

(→ էջ 3)

31 ՕԳՈՍՏՈՍ 2005-ԻՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ. ԿՐՕՆԱԿԱՆ ... (Ծար. էջ 2-էն)

Նկատելով, որ մինչեւ 1915 թուականը, հայերու ցեղասպանութեան ենթարկուելէն ետք, Արեւմտեան Հայաստանի հողերը, հայերուն դժբախտաբար դահիճները դարձած քիւրտերուն ձեռքը անցան:

Եւ այսօր քիւրտերը, Թուրքիոյ մէջ, հայկական հողերուն տէր և տիրականն են: Եւ ասոնք, երկար տարիներէ ի վեր, Արեւմտեան Հայաստանի հողերուն վրայ, թուրքերուն դէմ կը պայքարին:

Բնական է, որ Թուրքիոյ սահմանակից Հիւսիսային Իրաքի մէջ, քրտական պետութեան մը ստեղծուելուն պատճառաւ, Թուրքիոյ քիւրտերը, իրենք ալ, շատ անելի ուժգին «ազատագրական» պայքար պիտի մղեն թուրքերուն դէմ:

Եւ այս ձեւով, «թրքական հողային ամբողջութիւն»ի պահպանումը, խնդրոյ առարկայ պիտի ըլլայ:

Այստեղ հարց մը կը ծնի մեր մէջ-

Ամերիկացիները և, մանաւանդ՝ Սիոնական հրեաները, որոնք գլխաւոր գիւնակիցն և դաշնակիցն էին թուրքերուն, ինչո՞ւ թոյլատրեցին որ Հիւսիս. Իրաքի մէջ քրտական պետութիւն մը ստեղծուի: Եւ շատ բնական է, որ այս նոր քրտական պետութիւնը, Արեւելեան Անաթոլիոյ քիւրտերուն հետ միանալու համար, պայքար պիտի մղէ Թուրքիոյ դէմ:

Կը կարծենք, որ Սիոնիստ Ամերիկացիները, «Բաժնէ և Իշխէ»ի օրէնքը կիրարկեցին թուրքերուն դէմ:

Թէեւ 1915-ին Սիոնիստներն էին հայերը, Իթթիհատի ձեռքով, ցեղասպանութեան ենթարկողները: Եւ Սիոնիստներն էին, որ Սելանիկցի ֆարմասոն և հրէածին Մուսթաֆա Ջեմալին ուժ տալով, 1923-ին այսօրուան Թուրքիան ստեղծեցին, որ Ռուսերը Միջերկրական չիջնեն:

Բայց 1923-ի Թուրքիան, հազիւ 5 միլիոն էր: 1933-թ.ին Թուրքիան 15 միլիոնի բարձրացաւ: Մինչդեռ այսօր՝ 2005-ին, Թուրքիան 75 միլիոն բնակչութեամբ ծաւալապաշտ և ցեղապաշտ պետութիւն մըն է, որ Օսմանեան կայսրութիւնը վերստեղծելու գաղափարէն կը ներշնչուի և զայն կը ջանայ իրագործել:

Չմոռնանք, որ մինչև 1918-թ.ը, Օսմանեան պետութիւնը այսօրուան «բեթ-րոլ»ի հարստութիւններուն, այսինքն՝ ամբողջ Միջին Արեւելքին և նաև Երուսաղէմին ալ տէրն էր: Եւ Սիոնիստ Ամերիկացիները չէին կրնար թոյլատրել, որ թուրքերը կրկին գրաւեն Միջին Արեւելքի «հարստութիւնները»:

Եւ այս պատճառաւ Սիոնիստ Ամերիկացիները, Հիւսիս. Իրաքի մէջ, ստեղծեցին քրտական պետութիւն մը, որ թուրքիան շատ չշփանայ և վտանգաւոր... «երազներ չտեսնէ»:

**

Սա վերջին օրերուն, մեզի համար ամէնէն կարելոր լուրը՝ Փաքիստանի Արտաքին նախարարին Իսրայէլ այցին և հրեայ իր պաշտօնակիցին հետ ունեցած մտերմիկ տեսակցութիւնն է:

Եւ արեւմտեան ծանօթ լրատու աղբիւրներուն տուած տեղեկութիւններուն համեմատ Փաքիստանը, մօտ ատենէն, Իսրայէլի հետ դիւանագիտական կապեր պիտի հաստատէ և միւս Իսլամ պետութիւններն ալ, Փաքիստանի օրինակին հետեւելով, Իսրայէլի պետութիւնը պիտի ճանչնան եղեր:

Ի՞նչ պատահեցաւ, որ Իսլամ պետութիւնները, Իսրայէլի հանդէպ իրենց կեցուածքը փոխելու ճամբուն մէջ մտան:

Կ'ըսուի, թէ Իսրայէլին Կազա-յի պաղեստինեան հողերէն հրէական բնակեցման վայրերը պարպելը, այս փոփոխութեան պատճառ եղած է:

Իրականութեան մէջ, Կազա-յի հրեայ «քոլոն»ներուն պարպուիլը, ոչ մէկ օգուտ ունի Պաղեստինցիներուն: Կազա-ն իսկական բանտի վերածուած է Իսրայէլի կողմէ: Եւ ան, ամէն կողմէ, շրջապատուած է:

Եւ Արիէլ Ծարոն վերջերս յայտարարեց, թէ Այսր-Յորդանանի մէջ «քոլոն»ներու տեղաւորումը պիտի շարունակուի:

Մենք կը հաւատանք, որ Իսլամ որոշ պետութիւններ, իրենց ապագայի երազներուն համար, զոհած են Պաղեստինը և Պաղեստինցին ձգած են իր ճակատագրին:

Որովհետեւ Իսլամ պետութիւնները շատ լաւ տեղեակ են, որ Սիոնիստներուն իսլամութիւնը Եւրոպայի մէջ տեղաւորելու և տարածելու նպատակով վարած քաղաքականութեան շնորհիւ Եւրոպան, քանի մը տասնամեակներ յետոյ, ամենաուշը՝ ուշը՝ դար մը յետոյ պիտի իսլամանայ: Եւ արդէն ծանօթ իսլամագէտ և թրքասէր հրեայ Փրօֆ. BERNARD LEWIS-ն ալ շոնդալից կը յայտարարէ՝ «ԵԻՐՈՊԱՆ, 21-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ»:

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐԻ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԻՍՈՒՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1955 = 6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2005

ԱՅՍՕՐ, 6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑՆ Է-
ՓՈՂԿԱՊՈՎ, ԲԱՅՑ ՓԱԹԹՈՑԱՒՈՐ ԲԱՐԲԱՐՈՍ ՕՍՄԱՆՑԻ-Ի

ՄՏԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ԹՈՒՐՔԵՐ, 6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1955-ԻՆ, ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ
ՁԵՐ ԿԱՏԱՐԱԾ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑՆ Է ԱՅՍՕՐ

Փողկապով, բայց փաթեցաւոր բարբարոս, մամանցիի մտայնութեամբ թուրքեր՝ ձեր կատարած վայրագութիւններուն պատիժը մինչեւ որ չկրէք, եթէ նոյնիսկ հազար տարի անցնի, դուք նո՛յն՝ «Վայրագ թուրքեր»ը պիտի մնաք:

2002 թուականին «Նայիրի» թերթին մէջ և 2003 թուականին ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐԻ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ խորագրով գիրքին մէջ, 6-7 Ապտեմբեր 1955-ին Պոլսոյ մէջ կատարուած ողբերգութեան բոլոր իրականութիւնները, իբր ականատես վկայ, բացայայտած էինք: Այսօր՝ 6-7 Ապտեմբեր 2005: Այս սարսափելի ողբերգութեան 50-րդ տարելիցն է:

6-7 Ապտեմբեր 1955-ի ողբերգութիւնը, գիշերուան ժամը իննէն մինչեւ հետեւեալ առաւօտեան ժամը 3-ը՝ բոլոր պատահածները, վայրկեան առ վայրկեան, վերապրեցա՛նք:

Եւ դեռ այսօր, երբ կը մտածենք 6-7 Ապտեմբերի ողբերգութեան մասին, կը սարսափինք կրկի՛ն:

Մենք, մեր ցեղակիցներուն ենթարկուած 1915-ի հայկական ցեղասպանութիւնը չապրեցանք: Բայց

6-7 Ապտեմբեր 1955-ին, բրիտանացի Պոլիսը կործանող ողբերգութիւնը մեր աչքերովը տեսանք:

«Լաւ ընկեր» կարծուած թուրքերուն, 6-7 Ապտեմբերի գիշերը՝ վայրագացած հոգեվիճակի մէջ ինչպէս եկեղեցիները քանդելն և այրելը տեսանք:

Եւ այն օրը հասկցանք, որ թուրքերը վայրագ և գիշատիչ կենդանիէ մը տարբերութիւն չունին:

★ ★ ★

Այսօր, 6-7 Ապտեմբեր 1955-ի ողբերգութենէն յիսուն տարի ետք, Պոլսէն եկող թերթերուն մէջ, 6-7 Ապտեմբեր 1955-ի հետ կապուած գրութիւնները կարդալէ յետոյ, կրկին ու ամբողջ սրտով հաւատացինք, որ թուրքերը, մինչեւ որ իրենց կատարած վայրագութիւններուն պատիժը չկրեն, անոնք պիտի շարունակեն նոր բարբարոսութիւններ գործել:

Այստեղ, Պոլսոյ թերթերուն մէջ մեր կարդացած անհաւատալի եղելութիւնը պատմելու պիտի ջանանք:

Պոլսոյ «Պատմութեան վագըֆ» կոչուած հաստատութիւնը՝ 6-7 Ապտեմբերի դէպքերուն մասին նկարներու ցուցահանդէս մը և այդ դէպքերուն մասին աշխատաժողով մը կազմակերպել կ'որոշէ:

Այս լուրը հաղորդող «Թուրքիշ հասարակական կազմակերպութիւններու Միութեան» Ընդհանուր Քարտուղարը, այս նկարներու ցուցահանդէսին և աշխատաժողովին դէմ, բոլորովին սուտերով և սպառնալիքներով լեցուն հաղորդագրութիւն մը կը հրատարակէ:

Այստեղ, այս հաղորդագրութեան ամէնէն կարեւոր մասերը կը հրատարակենք.

«6-7 Սեպտեմբերի դէպքերը՝ Կիպրոսի մէջ յոյներուն գործած ոճիրներուն դէմ, թուրք ժողովուրդին հակազդեցութիւնն էին: «Պատմական վազըֆ»ը՝ այս դէպքը բրբրելու չէ: Հակառակ պարագային մեր ժողովուրդը, շատ խիստ հակազդեցութիւն ցոյց կրնայ տալ: Եւ 6-7 Սեպտեմբերէն շատ աւելի ծանր դէպքեր կրնան մէջտեղ գալ»:

Այս հաղորդագրութիւնը հրատարակող Սիութիւնը կասկած չկայ, թէ ֆաշիստ «ՄԼԿՄԸ»ներուն կապուած միութիւն մըն է:

Որովհետեւ, Օսմանցի բարբարոսներուն և ցեղասպան իթթիհատականներուն շառաւիղը եղող թուրք ֆաշիստներ միայն՝ այսքան սուտեր կրնան խօսիլ, և այսքան ծանր սպառնալիքներ կրնան կատարել:

«6-7 Սեպտեմբերի դէպքերը, Կիպրոսի մէջ յոյներուն գործած ոճիրներուն դէմ թուրք ժողովուրդին հակազդեցութիւնն է» եղեր:

Ամբողջ աշխարհը գիտէ, թէ 6-7 Սեպտեմբերի դէպքերուն դրդապատճառը Սելախիկի մէջ Մուսթաֆա Քեմալին ծնած տան դէմ [իբր թէ] ռումբի մը նետուած ըլլալուն լուրն է:

Այս ռումբի դէպքին՝ 1960-ին Պոլսոյ YASSIADA-ի մէջ դատուող Ատնան Մենտերեսի և Ֆաթին Ռիշտի Զորլու-ի կողմէ պատրաստուած դաւադրութիւնի մը «միզանէն»ը եղած ըլլալը, Եասը-ատայի դատարանին մէջ, իր բովանդակ իրականութեամբ մէջտեղ ելաւ: Եւ այս դատավարութեան արձանագրութիւնները Պոլսոյ մէջ, գիրքի ձեւով հրատարակուեցաւ: Այս իրականութիւնները բոլորին պէս, այս սուտերը ըսող Ընդհանուր Քարտուղարն ալ գիտէ: Սակայն, այս ֆաշիստ Քարտուղարը, իրականութիւնները չի կրնար ըսել: Բայց, մեզի համար ամէնէն կարեւորը՝ այս Ընդհանուր Քարտուղարին հրատարակած հաղորդագրութեան մէջ կատարած սպառնալիքներն են:

«6-7 Սեպտեմբերէն շատ աւելի ծանր դէպքեր կրնան մէջտեղ գալ»:

Այս սպառնալիքները անպատիժ մնացած ոճրագործ թուրքի մը հակազդեցութիւններն են: Թուրք զազանը պիտի շարունակէ վայրագութիւններ գործել: Ոճրագործ մը, եթէ չպատժուի՝ կը շարունակէ նորանոր ոճիրներ գործել: Աշխարհի բոլոր դատարանները, յանցաւորը պատժելու սկզբունքի վրայ հիմնուած են:

Յանցաւորները կը պատժուին, և այս ձեւով անոնց իրենց ոճիրը կրկնելուն արգելք կ'ըլլան:

...Իբր վերջաբան՝ կրկին ու կրկին պիտի ըսենք.— Թուրք ցեղասպանները, թուրք մարդասպանները, թուրք զազանները եթէ Հայ Ազգին և Անաթոլիոյ ժողովուրդներուն դէմ իրենց կատարած ցեղասպանութեան ոճիրով չպատժուին, թուրքերը նոյն վայրագութիւնները պիտի շարունակեն:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
ELLINCI SENE

6-7 EYLÜL 1955 = 6-7 EYLÜL 2005

BUGÜN 6-7 EYLÜL FACIASININ 50, YILDÖNÜMÜ
KIRAVATLI, FAKAT SARIKLI BARBAR OSMANLI ZİHNİYETLİ
TÜRKLER. SIZIN 6-7 EYLÜL 1955 TARİHİNDE İSTANBULDA
YAPTIGINIZ CANAVARLIKLARIN 50 YILDÖNÜMÜ BUGÜN

KIRAVATLI, FAKAT SARIKLI BARBAR OSMANLI ZİHNİYETLİ TÜRKLER, İSLEDİĞİNİZ CANAVARLIKLARIN ÇEZASINI ÇEKMEDİĞİNİZ MÜDDETÇE, SİZ, BİN SENE DE GEÇSE, YİNE AYNI "CANAVAR TÜRKLER" OLARAK KALACAKSINIZ.

2002 TARİHİNDE "NAİRİ" GAZETESİNDE VE 2003 TARİHİNDE YAYINLADIĞIMIZ "TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLER" BASLIKLİ KİTAPTA, 6-7 EYLÜL 1955 İSTANBUL FACIASININ BÜTÜN GERÇEKLERİNİ, GÖRGÜ SAHİDİ OLARAK AÇIKLAMISTIK.

BUGÜN, 6-7 EYLÜL 2005. BU KORKUNC FACIANIN ELLINCI YILDÖNÜMÜ.

6-7 EYLÜL 1955 FACIASINI, AKSAM SAAT DOKUZDAN, ERTESİ GÜNÜ SABAHIN ÜÇÜNE KADAR, AN BE AN, HER DAKİKASINI YASADIK.

VE BUGÜN, HÂLÂ 6-7 EYLÜL FACIASINI DÜSÜNDÜKÇE, ÜRPERİYORUZ.

BİZ, İRKDAŞLARIMIZIN MARUZ KALDIĞI 1915 -ERMENİ SOYKIRIMINI YASAMADIK.

FAKAT 6-7 EYLÜL 1955-DE HİRİSTİYAN İSTANBULU YIKAN FACIAYI GÖZLERİMİZLE GÖRDÜK.

İYİ ARKADAS ZANNETTİĞİMİZ TÜRKLERİN, 6-7 EYLÜL GECESİ, NASIL CANAVARLASARAK, KİLİSELERİ YAKIP YIKTIKLARINI GÖRDÜK.

VE OGÜN, TÜRKLERİN, VAHSİ VE YIRTICI BİR HAYVANDAN FARKLARI OLMADIĞINI ANLADIK.

* * *

BUGÜN, 6-7 EYLÜL 1955 FACIASINDAN 50 SENE SONRA, İSTANBULDAN GELEN GAZETELERDE, 6-7 EYLÜL FACIASI İLE İLGİLİ YAZILARI OKUDUKTAN SONRA, YİNE BÜTÜN KALBİMİZLE İNANDIK Kİ TÜRKLER, BU GÜNE KADAR İSLEDİKLERİ CANAVARLIKLARIN CEZASINI ÇEKMEDİKLERİ MÜDDETÇE, TÜRKLER AYNI BARBAR TÜRKLER OLARAK, CANAVARLIKLARINI DEVAM EDECEKLERDİR.

BURDA İSTANBUL GAZETELERİNDE OKUDUĞUMUZ İNANILMIYACAK OLAYI ANLATMAYA ÇALISALIM. İSTANBULDA "TARİH VAKFI" DERNEĞİ TARAFINDAN 6-7 EYLÜL OLAYLARI İLE ALAKALI BİR RESİM SERGİSİ VE BİR SEMİNER AÇMAYA KARAR VERİLİR.

BU HABERİ ALAN TÜRKİYE TOPLUMSAL DERNEKLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ, BU SERGİNİN VE

SEMINERIN AÇILMASINA KARSI, TAMAMEN YALANLARLA VE TEHDITLERLE DOLU BIR GENELGE YAYINLAR. BU GENELGENIN EN MÜHİM KISMİNİ YAYINLIYORUZ.

“6-7 EYLÜL OLAYLARI” KIBRISTA RUMLARIN ISLEDIKLERİ CÜRÜMLERE KARSI TÜRK HALKININ BIR TEBKISI IDI. “TARİH VAKFI” BU OLAYI DESMEMELİDİR. AKSI TAKDIRDE BIZIM HALKIMIZ ÇOK SERT TEBKI GÖSTEREBİLİR VE 6-7 EYLÜL OLAYLARINDAN ÇOK DAHA AGIR OLAYLAR MEYDANA GELEBİLİR”.

BU GENELGEYİ YAYINLIYAN BIRLIK, HIÇ SÜPHE YOK KI FASIST ÜLKÜCÜLERE BAGLI BIR BIRLIK. ÇÜNKÜ YALNIZ, BARBAR OSMANLILARIN VE SOYKIRIMCIITTIHATGILARIN DEVAMI OLAN TÜRK FASISLERİ BU KADAR YALAN SOYLIYEBİLİR VE BU KADAR AGIR TEHDITLER SAVURABILIR.

“6-7 EYLÜL OLAYLARI, KIBRISTA RUMLARIN ISLEDIKLERİ CÜRÜMLERE KARSI TÜRK HALKININ BIR TEBKISI” İMİS. BÜTÜN DÜNYA BİLİR KI, 6-7 EYLÜL OLAYLARINA, SELANIKTE MUSTAFA KEMALIN DOGDUGU EVE (SÖZ DE) BONBA ATILDIGI HABERİ SEBEP OLDU.

BU BONBA OLAYININ 1960-DA ISTANBUL - YASSIADADA YARGILANAN ADNAN MENDERES VE FATIN RÜSTÜ ZORLU TARAFINDAN HAZIRLANAN BIR KOMPLO, BIR MIZANSEN OLDUGU YASSIADADAKI MAHKEMEDE BÜTÜN GERÇEKLERİ İLE ORTAYA ÇIKTI.

VE BU MAHKEMENİN TUTANAKLARI, ISTANBULDA KITAP OLARAK DA YAYINLANDI.

BU GERÇEKLERİ, HERKES GIBI BU YALANLARI SÖYLIYEN GENEL SEKRETER DE BİLİR. AMA BU FASIST SEKRETER, DOGRUYU SÖYLEYEMEZ.

FAKAT BIZIM İÇİN EN MÜHİMİ, BU GENEL SEKRETERİN YAYINLADIĞI GENELGEDEKİ TEHDITLER.

“6-7 EYLÜL OLAYLARINDAN, ÇOK DAHA AGIR OLAYLAR MEYDANA GELEBİLİR” MİS.

BU TEHDITLER, CEZASIZ KALAN SUÇLU TÜRKÜN TEBKISI. TÜRK CANAVARI, CANAVARLIKLARINA DEVAM EDECEKTİR.... SUÇLU, CEZA GORMEDİĞİ MÜDDETCE CÜRÜMLER İSLEMIYE DEVAM EDER.

BÜTÜN DÜNYADA MAHKEMELER SUÇLULARI CEZALANDIRMA PRENSİPI ÜZERİNE KURULMUSTUR.

SUÇLULAR, CEZALANDIRILIR VE BU SEKİLDE SUÇLULARIN YİNE CÜRÜM İSLEMELERİNE ENGEL OLUNUR.... NETICE OLARAK, TEKRAR TEKRAR SÖYLIYELİM.

TÜRK SOYKIRIMCILARI, TÜRK KATTİLLERİ VE TÜRK CANAVARLARI, EGER ERMENİ MİLLETİNE VE ANATOLYA HALKLARINA KARSI ISLEDIKLERİ SOYKIRIMI SUÇLUNDAN DOLAYI CEZALANDIRILMAZLARSA, TÜRKLER YİNE AYNI CANAVARLIKLARI İSLEMETE DEVAM EDECEKLERDİR. 3. 2.

« ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՆՍՏԵՑՆԵՆԹ՝
ՄԵՐ ԷՆ ԱՌՏԱԳԻՆ, ԷՆ ԱՅԼԱՍԵՐԱԾ
ԷՆ ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»

1911 - ԼՈՋԱՆ

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԱՆԿԱԽ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԻԱՏԱՊԵՏԻ ՏԻՊԱՐ ԿԱՐԳ ՄԸ
ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐ ԵՐԿՐԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԾԱԽՈՒ ՀԱՆԵՐ ԵՆ

ԲԱՅՅ, ԱՅԴ ՏԻՊԻ ԻԾԽԱՆԱԻՈՐՆԵՐԸ,
ԱԻԵԼԻ ՃԻՇԴ՝ «ՄԱՖԻՈՋ» ՅԱՆՅԱԻՈՐՆԵՐԸ ՄԻԱՅՆ
ԻՐԵՆՔ ՉԵՆ - ԱՆՈՆՔ ԻՐԵՆՅ ԻԻՐԱՅՈՒՄՆԵՐԸ ՊԻՏԻ
ԿԱՏԱՐԵՆ: ՅԱՆՅԱԻՈՐ ԵՆ ՆԱԵԻ ՀԱՅԵՐԸ,

ՄԱՆԱԻԱՆԴ՝ ՍՓԻԻՌՔԻ:

«ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»Ն ԻՍԿԱԿԱՆ ՏԷՐԵՐԸ
ԵՂՈՂ ՍՓԻԻՌՔԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ, ՄԻՆՉԵԻ ԱՅՍՕՐ
ԱՆՊԱՏԿԱՌՕՐԷՆ ԿԸ ԼՈՒԷ, «ԱԻԱՏԱՊԵՏ»Ի
ՍԱՆՉԱՐՉԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԳՈՐԾՈՂՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Վերջին «Նայիրի»-ին մեջ, մեր վաստակաւոր խմբագրապետ Ժիրայր Նայիրին, սրտացաւով կը հառաչէր, որ Հայաստանի այսօրուան ծանօթ իշխանաւորներ, ծախած են Երեւանի «Կարէն Տէմիրճեան»-ի անուան մարզահամալիրը:

Նախ՝ այս իշխանաւորները ինչպէ՞ս կը համարձակին «ծախել»:

Ո՞վ իրաւունք տուեր է այս իշխանաւորներուն որ ծախեն ազգային հարըստութիւն մը, ազգային նուիրական խորհրդանիշի վերածուած այս համալիրը:

Քաղաքակիրթ կոչուած երկիրներուն մէջ, իշխանութիւններու կողմէ այս տեսակ վաճառքի մը կատարումը մտքի ծայրէն անցընելն անգամ անկարելի է:

Կրնա՞ք երեւակայել, որ Փարիզի խորհրդանիշը եղող "TOUR EIFFEL"-ը ծախուի: Ֆրանսայի ժողովուրդը ոտքի կ'ելլէ:

Յետոյ կ'ըսուի, թէ այդ կոթող-կառոյցը ծախուեր է վեց միլիոն տոլարի:

Մինչդեռ մասնագէտները կը հաստատեն, թէ այս համալիրը, իր ամբողջական տարածքով, նուազագոյն քսան անգամ աւելի կ'արժէ:

Այս մէկը տեսակ մը թալան ու սրբապղծութիւն չէ՞: Բայց ինչո՞ւ կ'ընդվզինք և կ'ողբանք:

Բոլոր գիտակից հայերը հասկցած են ու դեռ կը հաւատան, որ 27 Հոկտեմբեր 1999-ին, Երեւանի Ազգային ժողովին մէջ Կարէն Տէմիրճեանը, Վազգէն Սարգըսեանը և իրենց ընկերները վայրագօրէն սպաննել տուողները դուրսի և ներսի «աւատապետ»ներու ցանցն է: Մօտերս՝ այդ ողբերգութեան 6-րդ տարելիցն է: Յիշող մնա՞ց...:

Անոնցմէ ոմանք, երկար տարիներ ազերիներու իշխանութեան ներքեւ ապրելով, կարծես վարակուած էին թրքական մտայնութենէն:

Յաւելուած՝ անոնք, բուն Հայաստանի, Արեւմտեան Հայաստանի գողցուած և նահատակուած Հայաստանի մասին իրենց սիրտերուն մէջ կարծես ոչ մտահոգութիւն և ոչ ալ ցաւ ունէին ու կը զգան:

Եւ կրնա՞ք երեւակայել, թէ ի՞նչ մեծ դժբախտութիւն է, Սփիւռքի և իսկական բոլոր հայերուն համար, այսօրուան կացութիւնը: Աշխարհի ղեկը վարող կայսերապաշտները՝ Հայաստանի մէջ կը քաջալերեն «աւատապետ իշխանաւորներ» որոնք, Արեւմտեան Հայաստանի դատին համար, շօշափելի ոչ մէկ աշխատանք կը տանին:

Այլ՝ ընդհակառակը, մեր վերջին յոյսը եղող այսօրուան փոքր Հայաստանն ալ շահարկելու միջոց դարձուցած են:

Ծանոթրուն ծանօթ է, թէ այս աւատապետներէն ոմանք, նախարարի պաշտօն ունեցող, կամ ասոնց մերձաւորները, ձեռք անցուցած են Հայաստանի ամէնէն շահաբեր հաստատութիւնները-ինչպէս վկայեցին վերջերս հայրենական թերթեր:

“Sida”ի դարմանումին համար առաջին օրերուն «Հրաշք դեղ» որպէս ծանուցուած “ARMENICOM”ը կ’ըսուի, որ անոնցմէ մէկուն կը պատկանի:

Հայաստանի վառելանիւթերու վաճառման կայաններուն մեծ մասն ալ, այդ անձին սեփականութիւնն է - կը հաւաստեն մեզի: Լոս Անճելըսի մէջ հեռատեսիլի կայան մը ունի-կ’ըսուի: Որո՞ւ կը ծառայէ այս կայանը: Անպայման, իր անձին համար, որ քարոզչութի՞ւն կատարէ:

Եւ միջոց մ’առաջ, շատ մը թերթերու մէջ կարդացինք նոյն անձին Մօնթէ-Գառլօ-ի խաղարաններուն մէջ ունեցած արկածախնդրութեան մասին:

Այս անձը հոն, խաղարաններուն մէջ, մեծ, շատ մեծ գումարներ (տոլարով) կը կորսնցնէ: Եւ Երեւան կը հեռաձայնէ, որ հոնկէ նոր գումար հասցնեն իրեն:

Եւ այս անձը, Հայաստանին տիրութիւն պիտի ընէ (իբր թէ): Ինչպէ՞ս արդեօք:

* *

Եւ մտածել, որ այս տիպի «աւատապետներ» Հայաստանի մէջ, ամբողջ հայութեան մասին կը խօսին և ամբողջ հայութեան ճակատագրին համար որոշումներ կ’առնեն:

Եւ ճիշդ հոս է ողբերգութիւնը: Այսօրուան Հայաստանը փոքրիկ մէկ մասն է Ամբողջական Հայաստանին: Եւ այդ աւատապետներն ալ կառավարիչներն են այդ ամբողջականին մէկ մասնիկին: Եւ կը կարծենք, որ իրենցմէ ոչ մէկը իրաւունք ունի Սփիւռքի հայութեան մասին խօսելու: Մանաւանդ որ անոնք՝ Հայաստանին հարիւրին ութսունին տէրը եղող Սփիւռքի հայութեան մասին գործնապէս ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ունին, և անկեղծօրէն մտահոգուած չեն Սփիւռքով, ո՛չ ալ անոր Դատով:

Այսօրուան Սփիւռքը, այդ տիպի իշխանաւորներուն համար, միայն դրամ բերող ու ծառայող «հաստատութիւն» մըն է: Այսինքն՝ «Կթան կով» մըն է Սփիւռքը իրենց համար -ինչպէս կը կրկնուի սովորաբար, բոլոր հայերու կողմէ:

* *

Եւ այս բոլոր մտասեւեռումներէն յետոյ, կրկին դէմ առ դէմ կու գանք սա շատ ցաւալի հարցին հետ, թէ ինչո՞ւ հայութիւնը, դեռ առաջին օրերէն միացեալ ճակատ մը չկազմեց, թրքական լուծէն ազատուելու համար, և վերածուեցաւ զանազան կուսակցութիւններու որոնք, թուրքին դէմ պայքարելէ շատ աւելի, իրարու դէմ նիզակ ճօճեցին:

Եւ այս վիճակը տեսց մինչեւ 1915-ի Եղեռնը: Յետոյ ի՞նչ եղաւ: 1915-ի եղեռնէն յետոյ ինքնագիտակցութեան եկա՞նք, որպէս ամբողջական հայ ժողովուրդ: Ընդհակառակը՝ շատ աւելի բաժանուեցանք:

Եւ կրնա՞ք երեւակայել, որ 1920-էն մինչեւ 1990-թ.ը, հայութեան Դաշնակցական հատուածը, 70 տարիներու տեւողութեամբ (Թուրքին դէմ պայքարելու տեղ), Սովետական Հայաստանի՝ մեր Բ. Հանրապետութեան դէմ պայքարեցաւ:

Եւ 1991-ին ունեցանք (իբր թէ) ազատ անկախ Հայաստան մը:

Հայութիւնը կրցա՞ւ այս անկախ Հայաստանի շուրջ միանալ և ամբողջական ճակատ մը կազմել: Թէ՛ հոս և թէ՛ հոն:

Ինչպէ՞ս կարելի էր այս Հայաստանին հետ նոյնանալ, երբ անոր նախագահը՝ Լ. Տ. Պետրոսեան 1991-էն սկսեալ, թուրքին հետ ջանաց բարեկամանալ և անոր

հետ գործակցութեան ջատագով եղաւ: Հայ Ազգին մոռցնել տալ ուզեց 1915-ի եղեռնը, երբ 1999-թ.ին, հայ ազգին համար նոր յոյսի ճամբայ մը բացուած էր: Հայաստանի ժողովուրդը իշխանութեան բերած էր Կարէն Տէմիրճեանի և Վազգէն Սարգսեանի «Միասնութեան Տակատ»ը:

Եւ հայուն թշնամիները տեսան որ հայութիւնը, շնորհիւ այս միասնութեան, դէպի «փրկութիւն» և իր պատմական բռնախլուած իրաւունքներու ձեռքբերում պիտի յառաջանար:

Եւ իրենց գործակալներով արգելք տղան հայկական միասնութեան պտղաբերումին:

Եւ 27 Հոկտեմբեր 1999-ին սպաննեցին Կարէն Տէմիրճեանը, Վազգէն Սարգսեանն և ասոնց ընկերները:

Եւ իշխանութեան եկան՝ տեսակ մը աւատապետներ որոնք, Հայաստանի մէջ այսօր, մենատիրական, եսակեդրոն վարչաձեւ մը ստեղծած են, հաշմելէ ետք հայկական միասնական ոգին, և այսօր ծախու հանած են հայկական կոթողները, մանաւանդ ծախած են Կարէն Տէմիրճեանի «Միասնութեան Ոգի»ի պարծանք, փառաւոր ու պերճագեղ խաղաղահամալիրը: Ազգային ժողովի նա-

հատակներն ու Հայաստանը խորհրդանշող:

**

Տարիներէ ի վեր «Նայիրի»ի մէջ, մեր հրապարակած գրութիւններով կը հառաչենք, որ Սիոնիստները իրենց կատարած Սադայէլական սադրանքներով, հայ ազգին վերջին երկու դարերու ընթացքին ենթարկուած ողբերգութիւններուն գլխաւոր պատասխանատուներն են: Իրենց տեղացի և արտերկրի պատուիրակատարներով անշուշտ: Եւ այս մասին տեսաբար կ'արտայայտուինք: Եւ պիտի շարունակենք խօսիլ ու գրել:

Ինչպէ՞ս կրնանք ուրիշ կերպ շարժիլ, երբ կը տեսնենք, որ հայ մեծ ազգը, տարուէ տարի աւելի կը մխրճուի ճախճախուտի մէջ, յառաջընթացի պատրանքներով սքօղուած...:

**

1985-ին «Ռուբէն Սեւակ և Փրցուելիք ուղեղներ» գիրքին մէջ, սապէս գրած էինք՝ «ԱՄԷՆ ԱԶԳ ԻՐ ԾԱԿԱՏԱԳԻՐԸ, ԻՐ ՁԵՌՔԵՐՈՎԸ ԿԸ ԿԵՐՏԷ, ԻՐ ԱՌԱՋ-ՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ. ՁԵՌՔԵՐՈՎԸ»:

Հայ ազգը, վերջին դարերուն ունեցաւ առաջնորդներ որոնք, օտարներուն ծառայութեան մէջ ըլլալով, հայ ազգին վնաս հասցուցին:

Եւ շատ տարօրինակ պարագայ մը կայ՝ Հայ Ազգը միմեծ հիմա ու անգիտակցաբար, հայոց համար վնասակար եղած առաջնորդները կը փառաբանէ:

Եւ մենք տեսաբար կ'ըսենք, որ այդ առաջնորդ կարծուածները հայուն թշնամիներուն կողմէ մեզի պարտադրուեցան և մենք, այդ օտարներուն թելադրութեամբ, զանոնք կը մեծարենք, որ իրականութիւնները մնան ծածկուած: Կրկին պիտի յիշեցնենք այն անուները, որոնք հայ ազգին աւելի շատ վնաս հասցու-

ցած են: Հակառակ ասոր, տեւաբար կը դրուատուին:

Ահա անոնցմէ քանի մը անուններ՝ Միքայէլ Նալպանտեան, Ներսէս Վարժապետեան, Մաղաքիա Օրմանեան, Գրիգոր Զօհրապ, Դրօ, Գ. Նժդէհ, Յակոբ Մարթայեան, Մոնթէ Մելքոնեան և Լեւոն Տէր Պետրոսեան:

Եւ հիմա ալ նշենք կարգ մը իսկական հայ առաջնորդներ՝ Արփիար Արփիարեան - Սպաննուած, Ստեփան Ծահումեան - Սպաննուած, Յակոբ Յակոբեան [ԱՍԱԼԱ] - սպաննուած, Կարէն Տէմիրճեան - Սպաննուած, Վազգէն Սարգսեան - Սպաննուած:

Դուք, յարգելի ընթերցողներս, այս իրավիճակը ինչպէս կը մեկնաբանէք:

Հայ ազգին վնաս հասցուցած առաջնորդները ներբողի կ'արժանացուին: Իսկ իսկական առաջնորդները կը նահատակուին:

Մենք կը հաւատանք, որ 200 տարիներէ ի վեր, հայ ազգին ճակատագիրը, մեծ մասամբ, սադայէլական կազմակերպութեան մը կողմէ կ'որոշուի:

* * *

Այստեղ կրկին պիտի նշենք մեր 1989-թ.ին, «Ռուբէն Սեւակի Գաղափարականը» յօդուածին մէջ գրուած, մեզի համար շատ կարեւոր տողերը՝

«Կ'ուզենք այստեղ յիշել 1987-ին, «Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տուն»ը այցելող Հայաստանի Գրողներու Միութեան նախագահ Վարդգէս Պետրոսեանի ըսածները...

Վրաստանի Գրողներու Միութեան նախագահը օր մը սապէս կ'արտայայտուի Վարդգէս Պետրոսեանին՝

Եթէ մենք՝ վրացիներս, ունենայինք հայերուն ունեցած Սփիւռքը, մենք այսօր, Սովետական Միութեան ամենամեծ ուժը կ'ըլլայինք»:

Սփիւռքը՝ այն մեծ ուժը որուն տէրն են հայերը, զայն երբեք չկրցան լիարժէք գործածել ցեղասպան թուրքին դէմ: Երբեք չկրցան զայն գործածել՝ հայուն գողցուած հայրենիքին վերատիրանալու համար... իրենց կեղծ առաջնորդներուն պատճառաւ»:

Այս տողերու գրուելէն գրեթէ 16 տարիներ յետոյ... Այսօր ինչ են Հայրենիքին և Սփիւռքին կապերը:

Մինչեւ 1991-թ.ը, Հայաստանի համայնավար վարչաձեւը պատրուակելով, Դաշնակցութիւնը արգելք եղած էր «Միացեալ Հայկական Ծակատ»ի մը կազմութեան:

Այսօր, կրկին՝ նոյնն է կացութիւնը: Նոյն Կուսակցութիւնը, իր երբեմնի հեռանդկարներով, չի սատարեր իսկական հայկական միացեալ ճակատի մը ստեղծուելուն:

Եւ, յաւելուած՝ արգելիչ ուրիշ պատճառ մը կայ հայկական Սփիւռքի ընդհանուր կառույցին մէջ: Մինչեւ 1991-թ.ները գոյութիւն ունեցող Համայնավար - Հնչակեան-Ռամկավարներէ կազմուած «Հայրենասիրական Ծակատ»ը, այսօր գրեթէ խորտակուած և կտոր-կտոր եղած է:

Ի՞նչ է այս անբնական ու անհասկնալի պառակտման պատճառը:

Կրկին մեր համոզումն է, որ մեր ազգային ճակատագրին վրայ, 200 տարիներէ ի վեր, կը շարունակէ իշխել, անտեսանելի թելերով, հրէական- (→ էջ 3)

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ... (Ծար. էջ 2-էն)

Արեւմտեան նոյն սահայելական ուժը, որ թէ՛ Սփիւռքի և թէ՛ Հայրենիքի մէջ, կը շարունակէ իր քանդիչ դերակատարութիւնը որ իր հայավնաս ծրագիրները իրականացնէ:

Եւ մենք, սփիւռքի մէջ ապրող հայերս, զանազան պատճառներով և պատրուակներով, չկրցանք և չենք յաջողիր կազմել ՍՓԻՒՔԻ ՄԻԱԾԵԱԼ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ:

Ա՛յն ճակատը՝ որ գողցուած Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրման համար պիտի պայքարէր:

Այն ճակատը՝ որ Հայաստանի այսօրուան պետութեան պիտի օգնէր:

Այսօր, սփիւռքի մէջ, գրաւեալ Արեւմտեան Հայաստանի մասին գործնապէս և ազդու քայլերով մտածող ու աշխատող գրեթէ չկայ:

Եւ այսօր, Հայաստանի մէջ, կա՛յ մեծատիրական վարչակարգ մը, որ միայն Հայաստանը շահարկելու մասին կը մտածէ:

Ուստի, խոր ցաւով և կրկին պիտի հառաչենք... Սփիւռքահայեր, ներկայ Հայաստանը մեր վերջին յոյսն է:

Միացեալ ուժերով և լաւ ծրագրուած ներդրումներով օգնենք Հայաստանին:

Ոչ մէկ վարչաձեւ յաւիտեանական է: Այսօրուան «աւատապետ»ներն ալ, միջոց մը յետոյ, կրնան չքանալ:

Հրեաները սիրենք կամ չսիրենք՝ օրինակ առնենք անոնցմէ, և օգնենք մեր հայրենիքին բոլոր միջոցներով: Դրուատելով լաւը և... լուռ չանցնելով սխալին վրայէն որ ան սրբագրուի:

ՈՐՈՎՇԵՏԵՒ ՄԻԱՅՆ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂՆ Է ԻՐԱԿԱՆԸ:

ՄԻԱՅՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔՆ Է ՅԱԻՏԵՆԱԿԱՆԸ:

ԿԸ ԳՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԹԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹՈՒՐԹԵՐԸ՝ 1915-ԻՆ ՀԱՅԵՐԸ ԶԱՐԴԵԼՈՎ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿԵԼՆՈՒԴ ՀԱՄԱՐ ՅԱՏ ՊԻՏԻ ԶՂՋԱՔ:
ՈՐՈՎՇԵՏԵՒ, ՁԵՐ ԶԱՐԴԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԱՅՍՕՐ, 20 ՄԻԼԻՈՆԷ ԱՒԵԼԻ ՔԻՒՐԴ ԿԱՅ,
ԵՒ ԴՈՒՔ ԱՅՍՕՐ, ԱՅԴ ՔԻՒՐԴԵՐԸ ՁԵՔ ԿՐՆԱՐ ԶԱՐԴԵԼ:
ԸՆԴՀԱԿԱՌԱԿԸ՝ ԱՅԴ ՔԻՒՐԴԵՐԸ ՁԵՁ ԲՁԻԿ-ԲՁԻԿ ՊԻՏԻ ԶԱՐԴԵՆ:

Վերջին շրջաններուն թուրքիոյ ամէնէն կարեւոր հարցը ինչ է, գիտէ՞ք արդեօք:
1.— Թուրքիոյ երոպական Միութիւն մտնե՞լն է,
2.— Հայկական ցեղասպանութեան Ամերիկայի կողմէ ծանաչումն է: Ո՛չ:
Այսօր թուրքիոյ համար ամէնէն կարեւոր հարցը՝ իրաքի մէջ պաշտօնապէս քրդական պետութեան մը ստեղծումն է:
Նոր իրաքեան սահմանադրութեան մէջ, իրաքի հիւսիսը՝ քրդական պետութեան մը ստեղծումը պաշտօնապէս ընդունուեցաւ: Այս քրդական պետութիւնը 1991-ին, Ամերիկացիներուն իրաքի դէմ շղթայազերծած պատերազմին՝ արդէն կազմուած էր: Եւ այս՝ առաջին քայլն էր:
Երկրորդ քայլը՝ իրաքեան սահմանադրութեան մէջ, քրդական պետութեան մը գոյութեան պաշտօնական ծանաչումն է:
Երրորդ քայլը ինչ է, գիտէ՞ք— Թուրքիա ըսուած շինծու պետութեան արեւելեան մասին մէջ յանուող 20 միլիոնէ աւելի բիրդերուն տարիներէ ի վեր ազատութեան համար մղած պայքարը, ասկէ ետոյ աւելի պիտի սաստկանայ:
Թուրքիոյ մէջ գտնուող բիրդերուն նպատակը՝ արեւելեան Անթոյիոյ մէջ քրդական պետութիւն մը հիմնել և յետոյ իրաքի քրդական պետութեան հետ միանալ է: Այդ պատճառաւ կ'ըսենք, որ թուրք-

իոյ մէջ ամէնէն կարելոր հարցը այսօր քիւրդերն են: Եւ այս վիճակին դուք՝ Թուրքերդ պատճառ եղաք: 1890-թ.ներուն Ապտիւլ Յամիտ, արեւելեան Նահանգներուն մէջի հայերը զսպելու համար, հաւաքէն քիւրդերը բերել տուաւ, և անոնք հայերը ջարդեցին:

Եւ 1915-ին դուք, քիւրդերուն օգնութեամբ, հայերը ցեղասպանութեան ենթարկեցիք:

Ի՞նչ եղաւ: Հայերը մաքրագործեցիք և քիւրդերը տեղաւորեցիք հայերուն տեղը:

Հայերը քաղաքակրթուած և շատ աշխատասէր մարդիկ էին: Մինչդեռ քիւրդերը՝ ձեզի պէս աշխատասէր և անգութ են: Եւ ամէնէն կարելորդ՝ քիւրդերը ձեզ նման միւսլիման ըլլալուն՝ Թուրքիոյ մէջ կողմերը տարածուած են: Եւ այսօր չէք կրնար գիտնալ, թէ ո՞վ Թուրք է և ո՞վ քիւրդ:

Այսօր, ձեր Անգարայի Ազգային ժողովին մէջ, 200 քիւրդ երեսփոխան կայ կ'ըսեն:

Ճիշդ թիւը չէք կրնար գիտնալ: Բայց վաղը, այս քիւրդերը արեւելեան Նահանգներուն մէջ պետութիւն մը հիմնելէ յետոյ, հերթը ձեր մէջ խառնուած միլիոն և միլիոն քիւրդերուն պիտի գայ: աստուծոյ պէս՝ Պոլսոյ քիւրդերուն:

Այսօր, 15 միլիոն հաշուող Պոլսոյ բնակչութեան՝ 10 միլիոնը քիւրդ է կ'ըսուի: Եւ վաղը այս քիւրդերը պիտի սկսին ապաստամբիլ և Թուրքիա ըսուած պետութիւնը ներսէն՝ կամաց կամաց պիտի քանդեն:

Ասոր համար կ'ըսենք, որ դուք, շատ պիտի զղջաք՝ հայերը ցեղասպանութեան ենթարկած ըլլալու համար:

15 Ապտեմբեր 2005 թուակիր «Հիւրիոյէթ» թերթին մէջ, շատ կարելոր նկար մը տեսանք: Իւրդ ղեկավար Թալապանին Ուաշինգթոնի Սպիտակ Պալատին մէջ, Պուշի կողմէ կ'ընդունուի:

Եւ Թալապանին՝ Պուշին զինուորական բարեւ մը կուտայ. ըսել կ'ուզէ՝ «Ձեր հրամանքը զխուսրայ է, Նախագահ Պուշ»:

Եւ քրդական ղեկավար Թալապանին Սպիտակ Պալատին մէջ կը գտնուի իբր իրաքեան Հանրապետութեան Նախագահ:

Այս նկարը՝ իրաքի պատերազմին պատճառը բացատրող շատ կարելոր ապացոյց մըն է:

Մանթո ասացուածք է՝ «Բաժանէ և իշխէ»: Սատտամ Հիւսէյն՝ «Ճատ առաջ գացած» ըլլալով արձած էր վտանգաւոր: Այդ պատճառով Ամերիկացիները իրաքը բաժանեցին:

Այսօր իրաքի հիւսիսը՝ քրդական մեծ պետութիւն մը կազմուած է: Եւ մանաւանդ ան՝ Քերքուքի արիւղին տէրն է: Եւ այս քրդական պետութիւնը՝ Ամերիկացիներուն ձեռքը «Pion» է: Ամերիկան չէ որ հրամայէ, ան պիտի գործադրէ:

Ահաւասիկ Սպիտակ Պալատին մէջ Պուշին առջեւ բարեւի կեցող և «զխուս վրայ» ըսող Թալապանին նկարը ասոր ամէնէն մեծ ապացոյցն է:

Այս նկարը, ձեզի համար, ուրիշ շատ կարելոր նշանակութիւն մըն ալ ունի:

Կայսերապաշտները, ամբողջ աշխարհին որպէսզի կարենան իշխել, ստիպուած են իրենց մրցակից լալ յաւակնող պետութիւնները կտոր-կտոր ընել: »

Թուրքիա ըսուած պետութիւնը՝ այսօր 75 միլիոն է: Վաղը՝ 90 միլիոնի պիտի հասնի: Ասկէ բացի, իրքերը «եռազներ» ալ ունին, Թուրանական երազներ:

Թուրքերը Միջին Ասիոյ Թաթարական պետութիւններուն հետ միանալ և մեծնալ կ'ուզեն:

Եւ մեծ Թուրքիա-ն Միջին Արեւելքի քարիւղի հաւքերով հարուստ պետութիւններուն դրացին է: այս կացութիւնը, Ամերիկայի համար, ամենամեծ վտանգը կը ներկայացնէ:

Իրաքի մէջ նոր կազմուած քրդական պետութիւնը, շատ զօրացող Թուրքիան պիտի բաժնէ: Եւ իրքիոյ արեւելեան մասին մէջ քրդական պետութիւն մը պիտի հիմնուի:

Այս նկարին մէջ Թալապանի-ին Պուշ-ին առջեւ բարեւի կենալը, Թուրքիոյ դէմ Ամերիկեան-ղական գործակցութեան մեծագոյն ապացոյցն է:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

**TÜRKLER, 1915-DE ERMENİLERİ KESEREK SOYKIRIMINA
UGRATMANIZA ÇOK PISMAN OLAÇAKSINIZ.
ÇÜNKÜ, O ÖLDÜRDÜĞÜNÜZ ERMENİLERİN TOPRAKLARINDA
BUGÜN 20 MİLYONDAN FAZLA KÜRT VAR.
VE SİZ BUGÜN ARTIK O KÜRTLERİ KESEMEZSİNİZ.
BİLAKİS, O KÜRTLER SİZİ KITIR-KITIR KESECEK.**

SON ZAMANLARDA TÜRKİYENİN EN MÜHİM SORUNU NEDİR BİLİRMİSİNİZ?

1- TÜRKİYENİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRMESİ Mİ ?

2- ERMENİ SOYKIRIMININ AMERİKA TARAFINDAN TANINMASI Mİ ?

HAYIR, BUGÜN TÜRKİYE İÇİN EN MÜHİM SORUN, İRAKTA RESMEN BİR KÜRT DEVLETİ KURULMASIDIR.

YENİ İRAK ANAYASASINDA, İRAKIN KUZEYİNDE BİR KÜRT DEVLETİNİN VARLIĞI RESMEN KABUL EDİLDİ. BU KÜRT DEVLETİ, 1991- DE AMERİKALILARIN İRAKA KARŞI BASLATTIKLARI 1991-DEKİ SAVASTA ZATEN KURULMUSTU.

BU, BİRİNCİ ADIM İDİ.

İKİNCİ ADIM, İRAK ANAYASASINDA BİR KÜRT DEVLETİNİN VARLIĞI RESMEN TANINDI.

ÜÇÜNCÜ ADIM NEDİR BİLİRMİSİNİZ ?

TÜRKİYE DENİLEN UYDURMA DEVLETİN DOĞU KISMINDA BULUNAN YIRMI MİLYONDAN FAZLA KÜRTLERİN SENELERDEN BERİ DEVAM EDEN ÖZGÜRLÜK İÇİN YAPTIKLARI MÜCADELE, BUNDAN SONRA ÇOK DAHA SİDDETLENECEKTİR.

TÜRKİYEDEKİ KÜRTLERİN AMACI, DOĞU ANATOLYADA BİR KÜRT DEVLETİ KURMAK VE İRAK-TAKİ KÜRT DEVLETİ İLE BİRLEŞMEK.

ONUN İÇİN DİYORUZ Kİ TÜRKİYEDE BUGÜN EN MUHİM SORUN, KÜRTLERDİR.

VE BU DURUMA SİZ TÜRKLER SEBEP OLDUNUZ. 1890 SENELERİNDE ABDULHAMİT DOĞUDAKİ ERMENİLERİ BASTIRMAK İÇİN GÜNEYDEN KÜRTLERİ GETİRTEREK SALDIRTTI ERMENİLERİN ÜZERİNE.

VE 1915-DE DE SİZ TÜRKLER, KÜRTLERİN YARDIMI İLE ERMENİLERİ SOYKIRIMINA UGRATTINIZ.

NE OLDU? ERMENİLERİ TEMİZLEDİNİZ. KÜRTLERİ GETİRDİNİZ ONLARIN YERİNE. ERMENİLER, UYGARLAŞMIŞ, ÇALIŞKAN İNSANLARDI.

KÜRTLER İSE SİZİN GİBİ VAHSİ VE GADDAR DIR.

VE EN MÜHİMİ, KÜRTLER SİZİN GİBİ MÜSLÜMAN OLDUKLARINDAN TÜRKİYENİN HER TARAFINA YAYILMISLARDIR.

VE SİZ BUGÜN BİLEMEZSİNİZ, KİMİN TÜRK, KİMİN KÜRT OLDUĞUNU.

BUGÜN SİZİN ANKARADAKİ MECLİSİNİZDE 200 KÜRT MİLLETVEKİLİ VAR DENİLİYOR. ACABA DAHA FAZLA DEĞİLLER Mİ ?

TAM SAYISINI BİLEMEZSİNİZ Kİ.

YARIN BU KÜRTLER DOĞUDA BİR KÜRT DEVLETİ KURDUKTAN SONRA, SIRA SİZİN ARANIZA KARİSMİS MİLYONLARCA VE MİLYONLARCA KÜRDE GELECEK.

BILHASSA ISTANBULDAKI KÜRTLERE.

BUGÜN, 15 MİLYON OLAN İSTANBULUN NÜFUSUNUN EN AZINDAN 10 MİLYONU KÜRT DÜR DENİLİYOR.

VE BU KÜRTLER YARIN BASLIYACAKLAR AYAKLANMAYA. VE TÜRKİYE DENİLEN DEVLETİ İÇERDEN KEMİRECEKLER VE KEMİRECEKLER.

ONUN İÇİN DİYORUZ KI, SİZ ÇOK PISMAN OLACAKSINIZ ERMENİLERİ KESEREK SOYKIRIMINA UGRATTIGINIZA.

* * *

15 EYLÜL 2005 TARİHLİ "HURİYET" GAZETESİNDE ÇOK MÜHİM BİR RESİM GÖRDÜK.

KÜRT LİDERİ TALABANI WASHINGTONDA BEYAZ SARAYDA BUSH TARAFINDAN KABUL EDİLİYOR. VE TALABANI BUSH-A ASKERİ BİR SELAM ÇAKIYOR YANI "BASÜSTÜNE KOMUTANIM" DİYOR.

VE KÜRT LİDERİ TALABANI BUGÜN BEYAZ SARAYA İRAK CUMHUR BASKANI OLARAK GİRİYOR.

BU RESİM, İRAK SAVASININ SEBE-

BİNİ AÇIKLIYAN ÇOK MUHİM BİR DELİL.

MESHUR SÖZDÜR "PARÇALA VE HÜKMET".

SADDAM HÜSEYİN ÇOK İLERİ GİTMİŞ VE TEHLİKELİ OLMİYA BASLAMİSTİ.

ONUN İÇİN AMERİKALILAR İRAKİ PARÇALADILAR.

BUGÜN İRAKIN KUZEYİNDE BÜYÜK BİR KÜRT DEVLETİ VAR. HEM DE KERKÜK PETROLİNE SAHİP. VE BU KÜRT DEVLETİ AMERİKANIN ELİNDE PİON. AMERİKA NE DERSE, ONU YAPICAK.

İSTE BEYAZ SARAYDA BUSH-UN ÖNÜNDE SELAM ÇAKAN, BAS ÜSTÜNE DİYEN TALABANI-NİN RESMİ BUNUN EN BÜYÜK DELİLİ.

BU RESMİN BİZİM İÇİN ÇOK MUHİM BASKA BİR MANASI DAHA VAR.

EMPERYALİSTLER, DÜNYAYA HÜKMEDEBİLMEK İÇİN, MECBURDURLAR KENDİLERİNE RAKİP OLABİLECEK DEVLETLERİ PARÇALAMAYA.

TÜRKİYE DENİLEN DEVLET BUGÜN 75 MİLYON. YARIN 90 MİLYON OLACAK. HEM DE TÜRKLERİN RÜYALARI VAR. TURAN RÜYASI. ORTA ASYADAKİ TATARLARLA BİRLESMEK VE BÜYÜMEK İSTİYORLAR.

VE BU BÜYÜK TÜRKİYE, ORTA DOĞUDAKİ PETROL DEPOSU OLAN DEVLETLERİN KOMSUSU. VE BU DURUM, AMERİKA İÇİN BÜYÜK TEHLİKE.

YENİ KURULAN İRAKTAKİ KÜRT DEVLETİ ÇOK KUVVETLENEN TÜRKİYİYİ BÖLECEKTİR. VE TÜRKİYENİN DOĞUSUNDA BİR KÜRT DEVLETİ KURULUCAKTIR.

İSTE BU RESİMDE TALABANI-NİN BUSH-A SELAM ÇAKMASI, TÜRKİYEYE KARŞI AMERİKANKÜRT İSBİRLİĞİNİN EN BÜYÜK DELİLİDİR.

Յ. Չ.

« ԶԱՅՆ ԲԱՐՔԱՌՈՅ ՅԱՆԱՊԱՏԻ »

ՇՆՈՐՀԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԲՈՅՐԸ՝ 1915-ԻՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԸ Կ'ԱՌՆԵՆ:

ԵՒ ԲՈՅՐԸ՝ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԲՈՎ ԿԸ ԹՐՔԱՆԱՅ...
ՅԵՏԱԳԱՅԻՆ, Կ'ԱՄՈՒՍՆԱՆԱՅ ԹՈՒՐՔԻ ՄԸ ՀԵՏ,
ԵՒ ԹՈՒՐՔԷՆ ՋԱԻԱԿՆԵՐ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ:

«ՆԱՅԻՐԻ» 1/1/1996

Յ. Չ.

Ո՛Վ ԹՈՒՐՔ ԽՈՒԺԱՆՆԵՐ...

ՕՃԱԼԱՆԻՆ <ERMENI PIÇ>

- ՀԱՅՈՒ ԱՊՕՐԷՆ ՇՆՈՒՆԴ- ԸԼԼԱԼԸ

ՉԵՆՔ ԳԻՏԵՐ, ԲԱՅՑ ԳԻՏԵՆՔ,

ՈՐ ԴՈՒՔ, ԹՈՒՐՔ ԿՈՉՈՒԱԾՆԵՐԴ,

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ ՅՈՅՆԻ ԵՒ ՀԱՅՈՒ <PIÇ> ԷՔ:

«ՆԱՅԻՐԻ» 24/9/1999 Յ. Չ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՒԻԲԷՆԵԱՆ)

Սեպտեմբեր 2005-ի առաջին շաբաթը, թրջական թերթերուն և նոյնպէս Պոլսոյ հայերէն թերթերուն առաջնակարգ լուրերէն մէկը՝ Ծնորհք Պատրիարքն էր:

Պոլսոյ վերջին Պատրիարքներէն Ծնորհք Գալուստեանին հարազատներուն՝ թրջացած և թուրքի հետ ամուսնացած ըլլալին (իբր թէ) նորայայտ լուր ըլլալով կը տրուէր:

Եւ նոյնպէս, Փարիզի հայկական միակ օրաթերթը («Յառաջ»- 8 Սեպտ.), մանրամասնութիւններով կուտար այս լուրը և հետեւեալ մեկնաբանութիւնը կ'ընէր՝ «Ծատ ցնցող յայտնութիւն մը...»

Մինչդեռ մենք, ասկէ տասը տարիներ առաջ՝ 1 Յունուար 1996-էն սկսեալ, երկու ամիս տեւողութեամբ, Պոլսոյ Ծնորհք Պատրիարքին և իր հարազատներուն մասին արտայայտուած էինք, և մանաւանդ գրած էինք թէ՛ Պատրիարքին քոյրը, Եոզղաթի մէջ, թուրքերուն մօտ ապրած ըլլալուն՝ թրջացած է, թուրքի հետ ամուսնացած և թուրքէն զաւակներ ունեցած է: (Հայերէն լրագիր հրատարակողները հայերէն մամուլ չէ՞ն կարդար...):

Թուրքերէն թերթերուն մէջ նաեւ գրուած էր, թէ Ծնորհք Պատրիարքին մայրն ալ Եոզղաթի մէջ, թրջացած և թուրքի մը հետ երկրորդ ամուսնութիւն կնքած է: Եւ այս ամուսնութենէն զաւակներ ունի:

Եւ այս զաւակներէն մէկը, Թուրքիոյ կրօնից տեսուչը՝ LÜTFİ DOĞAN-ն է:

Բայց քանի մը օր լետոյ, Թուրքիոյ կրօնի տեսուչը հերքած է, Պոլսոյ Պատրիարքին եղբայրը ըլլալուն վերաբերող լուրը, և այս մասին ծննդեան վաւերագրեր ներկայացնելով իբր թէ փաստած է, որ ինք Պատրիարքին հետ ազգականական որեւէ կապ չունի:

Բնական է, որ Թուրքիոյ մէջ, ամէն տեսակ փաստաթուղթեր կրնան ներկայացուիլ և սուտը իրաւի և իրաւը սուտի վերածել:

Բայց այսօր, անհերքելի իրականութիւն մը կայ, որ Ծնորհք Պատրիարքին հարազատները թրջացած են: Եւ թուրքերու հետ ամուսնացած և անոնցմէ զաւակներ ունեցած են:

Եւ մենք այս մասին, դեռ 10 տարիներ առաջ, գրեցինք բայց մեր գրածները մնացին «Չայն Բարբառոյ Յանապատի»:

Եւ այսօր, այս նո՛յն իրականութիւնները, որպէս արտակարգ նորութիւն կը ներկայացուին:

Այստեղ կ'ուզենք, Պատրիարքին ընտանիքին մասին, մեր ականատեսի վկա-
յութիւններուն վրայ, հետեւեալ տեղեկութիւնները աւելցնել:

Շնորհք Արք. Գալուստեան, դեռ Երուսաղէմի Լուսարարապետ եղած շրջա-
նին, Եոզղատ ապրող իր թրքացած հարազատներուն հետ կապ հաստատած էր:
Պոլսոյ Պատրիարք ըլլալէ յետոյ ալ, Եոզղատէն իր մայրը, իր մօրեղբայրը և
անոր կինը Պոլիս բերել տուած էր: Եւ Պոլսոյ Պատրիարքարանին մէջ, Պատրի-
արքին հետ, միասին կ'ապրէին անոնք:

Պատրիարքին մայրը, մօրեղբայրն և անոր կինը՝ բոլորն ալ թրքախօս էին:

Եւ Պոլսոյ Պատրիարքարանին մէջ տեսած ենք Շնորհք Պատրիարքին հա-
րազատները: Ինչպէս որ, Պոլսահայերէն շատեր ալ, Պատրիարքարանին մէջ,
առիթը ունեցած են տեսնելու Պատրիարքին ազգականները:

Գալով Պատրիարքին թրքացած, թուրքի հետ ամուսնացած և անկէ զաւակ-
ներ ունեցած քրոջ՝ ան մերժած է իր Պատրիարք եղբօր Եոզղատէն հեռանալով
Պոլիս գալու և Պատրիարքարանի մէջ բնակելու առաջարկը: Եւ սապէս ըսած է.
«Ես զաւակներս չեմ կրնար լքել, եթէ նոյնիսկ այս զաւակներս ...է մըն ալ ունե-
ցած ըլլայի, նորէն չէի ձգեր»:

Եւ Պատրիարքին թրքացած քրոջը այդ թուրք զաւակներն են, որ Պատրիար-
քին վախճանումէն յետոյ, Պոլիս եկած են և իբր ժառանգորդ Պոլսոյ Պատրիար-
քարանէն իրենց մօրեղբօրը՝ Շնորհք Պատրիարքէն մնացած ժառանգը պա-
հանջած են:

Մենք կը հաւատանք, որ Հայ Ազգին կրած ողբերգութիւններուն առաջնա-
կարգ պատասխանատուներէն մէկը՝ Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութիւնն է, որ
հայերուն իրենց հայրենի հողերէն հեռանալով Պոլիս և շրջակայքը հաստա-
տուելուն պատճառ եղած է:

Եւ այս տխրահոչակ Պատրիարքութեան վերջին գահակալներէն Շնորհք
Գալուստեանի կեանքը և անոր իբր Պատրիարք գործունէութիւնը, Հայոց պատ-
մութեան ամէնէն ցաւալի և խորշելի էջերէն մէկն է:

Այս տեսակետով օգտակար կը նկատեմ՝ սա վերջին օրերուն այժմեական
նիւթ դարձած Շնորհք Պատրիարքին իսկական կերպարը վերլուծող և «Նայի-
րի»ի մէջ 1 Յունուար 1996-էն մինչեւ 17 Փետրուար 1996 լոյս տեսած մեր գրու-
թիւնները, վերստին ձեր ուշադրութեան յանձնելը:

«ԱՔՈՌԻ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ»

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔԵ ՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԸՄՅՄ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՁՕՆԵՆՔ ԻՐ ՃԱՄԲԷՆ ԸՆԹԱՑՈՂ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐՈՒՆՅ

*Բժշկական գիրքերուն մէջ, «Աթոռի Հիւանդութիւն» անունով հի-
ւանդութիւն մը գոյութիւն ունի՞, թէ՞ ոչ. չենք գիտեր:
Բայց այս «Աթոռի Հիւանդութիւն»էն վարակուած շատ մը հայ եկեղեցա-
կաններ ճանչցանք, որոնց «Աթոռի Հիւանդութիւն»ը շատ տարօրինակ ախտա-
նըշաններ ցոյց կու տար:
Ներկայ գրութեամբ, պիտի ջանանք տալ, այս «Աթոռի Հիւանդութեան» և
«Աթոռի Հիւանդներ»ուն պատմութիւնը:
Եոզղատի «Իդտէ» գիւղէն էր, ընտանիքը Շնորհք Գալուստեանի: Աւագանի անու-*

նով՝ Արշակ. ծնաւ 1913-թ.ին ա՛յն Եոզ-
ղատի գաւառին մէջ, ուր Եղեռնին ամէնէն
զարհուրելի ջարդերը կատարուած էին:

Պոլիս, Եոզղատցի մեր մէկ բարեկամը
պատմած էր մեզի, թուրքերուն Եոզղատի
մէջ կատարած վայրագութիւնները:

«Ես, ուրը տարեկան էի, - յիշեց ան:
- Գիշեր մը, ժանտարմաները եկան և գին-
ուորութեան պիտի տանինք ըսելով, բոլոր
այր մարդիկը, երիտասարդ և տարիֆոտ,
ժողուեցին և տարին:

Երկու օր ետք եկաւ սարսափելի լուրը:
Եոզղատէ չորս հինգ ժամ հեռանալէ ետք,
ամայի ձորի մը մէջ, թուրքերը կը ջարդեն
բոլոր հայերը»:

Շնորհիք Գալուստեան 1915-թ.ին, Եոզղատի
գաւառին մէջ, թուրքերուն ձեռքով վայրագ-
օրէն սպաննուած այդ հազարաւոր հայերէն
մէկուն՝ նահատակ Միհրան Գալուստեանի
գաւակն էր:

Նահատակ Միհրան Գալուստեանի ըն-
տանիքէն ողջ կը մնայ իր կինը, երկու տա-
րեկան մանչ գաւակը՝ Շնորհիք և իր հոյրը:

Դժբախտութիւնները կը շարունակուին, ուրիշ մէկ դժբախտութեամբ...-

Թուրքերը կ'առնեն Շնորհիքին հոյրը, որ թուրքերուն հով կը բրբանայ... յետագային
կ'ամուսնանայ Թուրքի մը հետ, և թուրքէն գաւակներ կ'ունենայ:

Գալով փոքրիկ Շնորհիք Գալուստեանին՝ Զինադադարէն ետք, «Missionnaire»ները
կուգան և Շնորհիքը կ'առնեն և, շատ մը ուրիշ որբերու հետ միասին, Պէյրուս կը տա-
նին:

Շնորհիք Գալուստեան Պէյրուսի մէջ, միսիոնարներու մօտ քաւական մնալէ ետք,
Երուսաղէմ՝ Սուրբ Յակոբեանց Վանքը կը դրկուի:

Վանքին դասընթացները կ'աւարտէ 1935-թ.ին, և վարդապետ կը ձեռնադրուի:

1953-թ.էն մինչեւ 1956-թ.ը Գալիֆորնիոյ մէջ իբր Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ
ծառայելէ ետք, Երուսաղէմ կը վերադառնայ և Սուրբ Յակոբեանց Վանքը լուսարարա-
պետի պաշտօն կը ստանձնէ:

Այստեղ կ'ուզենք մէջքերում մը ընել Շնորհիք Գալուստեանի լուսարարապետի
պաշտօն վարած շրջանին վերաբերող շատ կարեւոր պատահարի մը մասին:

1967-թ.ին Լոնտոնի մէջ, անուրդի կը հանուին թանկագին, պատմական արժէք ունե-
ցող հայկական «Ձեռագիր - Մատեններ», որոնք, յետոյ կը ստուգուի, որ Երուսա-
ղէմի Պատրիարքութեան Գանձարանէն գողցուած են:

Այս ցաւալի գայթակղութիւնը Եղիշէ Պատրիարք Տէրտէրեանի և Շնորհիք Գա-
լուստեանի միջեւ անվերջ վէճերու, շատ անվայել ամբաստանութիւններու և փո-
խադարձ անուանարկումներու տեղի կու տայ, որուն հետեւեանքով, այս խնդրին մէջ
ամէնէն շատ տուժողը, Հայ Եկեղեցիին բարոյական վարկը պիտի ըլլար:

Այս խնդրին ներքին ծալքերուն մասին մենք, հիմակուհիմա, արտայայտուիլ չենք
ուզեր: Բայց այս գողութեան հարցին մէջ, շատ հաստատ և անվիճելի իրականութիւն
մը կայ: Այն է՝ Շնորհիք Գալուստեանի լուսարարապետութեան շրջանին, Երուսաղէմի

Պատրիարքության Գանձարանին մէջ գտնուող մասունքներուն «Inventaire»ը [ինչեքուցուցակը] պէտք է հղած ձեւով և պէտք է հղած ժամանակամիջոցներուն չէ պատրաստուած:

Այս տեսակէտով, այս գողութեան հարցին մէջ, Շնորհիք Գալուստեանի նուագագոյն յանցանքը, իր անտարբերութիւնը, իր անկարողութիւնը և իր թուլամորթութիւնն են:

Պոլիս, 1960-թ. ներուն, երջանկայիշատակ Գարեգին Պատրիարք Խաչատուրեան, 27 Մայիս 1960-թ. ին Թուրքիոյ մէջ պատահած յեղափոխութենէն ետք, ինքզինքը տկար կը զգայ և իրեն յաջորդ մը պատրաստել կ'ուզէ՝ իր մահուընէն առաջ:

Եւ կը դիմէ Շնորհիք Գալուստեանին, ջերմին յանձնարարելով անոր Պոլիս գալ որ, իրեն բան մը պատահելու պարագային, իր տեղը անցնի իբր Պատրիարք:

Առաջարկը կ'ընդունուի և ան Պոլիս կու գայ:

Այստեղ, քիչ մը յամենանք: Նահատակի մը զաւակը, Պոլսոյ Պատրիարք պիտի ըլլայ:

Ա՛յն Շնորհիք Գալուստեանը՝ որուն հայրը թուրքերուն կողմէ վայրագօրէն սպանուած է: Ա՛յն Շնորհիք Գալուստեանը՝ որուն քոյրը թուրքերը առած են և քրքացուցած: Այն Շնորհիք Գալուստեանը՝ որ իր ամբողջ կեանքին մէջ, այս տխուր պատկերները աչքին առջեւ ունենալով տառապած է:

Բայց ան, Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռին բազմելու հեռանկարով, ամէն բան կը մոռնայ: Շնորհիք Գալուստեանն ալ հիւանդ մըն էր, «Աթոռի Հիւանդութիւն»էն վարակուած:

Պատրիարքական Աթոռ, փառք, պատիւ... և Գարեգին Խաչատուրեան Պատրիարքի վախճանումէն ետք, Շնորհիք Գալուստեան Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի:

Հո՛ս ալ ընենք, պզտիկ նկատողութիւն մը:

Պատրիարք ըլլալ յաւակնողի մը թեկնածութիւնը նախապայման է, որ ընդունուի թուրք իշխանութիւններուն կողմէ՝ և թուրքերը ընդունեցին իր թեկնածութիւնը:

Աղուէս թուրքերը շատ լաւ գիտէին, որ Շնորհիք Գալուստեանը թրքացած քոյր մը ունի, և գիտէին, թէ դոյզն մէկ ճնշումով, շատ դիւրութեամբ, զինք իրենց կամքին պիտի կարենային ենթարկել...:

Եւ Շնորհիք Գալուստեան շատ լաւ կը կատարէ իր Պատրիարքական պաշտօնը: Փառքն ու Պատիւը իրեն մոռցնել կու տան ամէն բան, նոյնիսկ՝ թրքական իրականութիւնը:

Եւ ան օր մը, «National Geographie» թերթին թղթակցին հետ հարցազրոյց մը կ'ունենայ, և, թղթակցին հարցումներուն ծուղակը իյնալով, անկեղծութեամբ կը պատասխանէ, կը պատմէ անոր, ՆԱՀԱՏԱԿԻ մը զաւակ ըլլալը, իր հօրը թուրքերուն կողմէ նահատակուիլը կը յայտնէ, և հայ Ազգին Եղբունի ընթացքին կրած տառապանքները կը յիշէ:

Երբ, վերոնշեալ ամերիկեան թերթին մէջ լոյս տեսած Շնորհիք Գալուստեանի այս հարցազրոյցը կարդացինք, շատերուն նման մենք ալ, «Քաջ Հովիւ» կոչեցինք զինք:

Տարիներ անցան և 1975-թ. ներուն, «Հայ Գաղտնի Բանակ»ի մարտիկներուն պայքարը սկսաւ թուրքերուն դէմ. և Աշխարհի բոլոր կողմերը, թուրք դիւանագէտներու դէմ, վրիժառական արարքներ սկսան գործուիլ Հայ մարտիկներու կողմէ:

Թուրքերուն հակազդեցութիւնը չուշացաւ: Փորձեր ըրին կանխելու համար հայերուն սկսած այս պայքարը: Թրքական ճնշումը սկսաւ հայ ժողովուրդին ամէնէն անվընաս՝ Պոլսոյ պատանդ կազմող Հայ Համայնքին դէմ: Եւ մանաւանդ՝ այս ճնշումը կեդրոնացաւ Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհիք Գալուստեանի վրայ:

Թուրքերը միշտ այսպէս ըրած են: Անոնք կը հարուածեն նախ գլուխները, ինչպէս որ ըրած էին 1876-թ. ին, Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանի դէմ որ, թրքական ճնշումի տակ, հայրենադատ Կոնդակ մը հրատարակած էր՝ հայ ժողովուրդին ուղղուած:

Թուրքերը միշտ կը ստիպէին Պոլսոյ Պատրիարքներուն, որ հայոց կողմէ կատարուած հակաթուրք ելոյթի մը առթիւ կամ պատեհ նկատուած մէկ սպառնալից, հակահայ զեկոյցներ հրատարակեն:

ՉԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ ՅԱՆԱՊԱՏԻ... (Ծար. էջ 2-էն)

Թուրքերուն ստանալիք շահը այս գեկոյցներէն՝ բազմատեսակ էր:

Առաջին.— Անոնք կը յուսային, որ Հայկական Շարժումը իր պայքարի ուժը կը կորսնցնէր, հայ Պատրիարքին ընդդիմութեան պատճառաւ:

Երկրորդ.— Հայերը երկուքի կը բաժնուէին՝ վերածուելով Պատրիարքի կողմնակիցներու և Պատրիարքի հակառակորդներու: Եւ կը սկսէր պայքար երկու ճակատներուն միջեւ:

Հոս, այս նիւթին շուրջ, կ'ուզենք շատ կարեւոր վկայութիւն մը բերել, 1950-ք էն մինչեւ 1973-ք-ը, Պոլսոյ Հայ Պատրիարքներուն անճնական խորհրդատուն եղող Մկրտիչ Շէլլէֆեանէն:

Մկրտիչ Շէլլէֆեան, քրքական Հանրապետութեան շրջանին՝ 1950-ք.ներէն ետք, Պոլսոյ այն միակ հայ անճնաւորութիւնն էր, որ ունէր լաւ յարաբերութիւն ըլլա՛յ Ճէլալ

Պայարի և ըլլայ Ատնան Մէնտէրէսի հետ իբր Պոլսոյ երեսփոխան: Եւ 27 Մայիս 1960-ք-ի Յեղափոխութենէն ետք ալ, վարչապետ Սիւլէյման Տէմիրէլին հետ, իբր անոր ընկերը, ան շատ մտերիմ կապեր հաստատած էր: Եւ այս մտերմութեան շնորհիւ, Պոլսոյ հայ համայնքը, շատ մը առաւելութիւններ և օգուտներ ունեցաւ:

Մկրտիչ Շէլլէֆեանի անճնաւորութիւնը բացառիկ երեւոյթ էր, 1950-ք.ներէն ետք, Պոլսոյ մէջ: Անոր անհատականութիւնը առանձին ուսումնասիրութեան կը կարօտի: (→ էջ 4)

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
BU YAZIMIZI İSTANBULDA YAYINLANAN "AGOS" GAZETESİNE İTHAF EDİYORUZ
6-7 EYLÜL 1955 İSTANBUL FACIASININ 50 YILDÖNÜMÜ DOLAYISI İLE
GÖRGÜ SAHİDİ OLARAK ANILARIMIZ VE DÜŞÜNCELERİMİZ

NE HIKMETTİR BİLEMİYİZ. "NAİRİ" NİN BİR EVVELKİ SAYISININ YAYINLANMA TARİHİ, 6-7 EYLÜL, İSTANBUL FACIASININ 50-YILDÖNÜMÜNE TESADÜF ETTİ.

VE 6 EYLÜL 2005 TARİHLİ "NAİRİ"-DE BİZ, BU FACIANIN GÖRGÜ SAHİDİ OLARAK İZLENİMLERİMİZİ BELİRTMİSTİK.

İSTANBUL GAZETELERİ 6-7 EYLÜL FACIASI İLE İLGİLİ OLARAK HÂLÂ YAZILAR YAYINLAMAYA DEVAM EDİYORLAR.

FAKAT HIÇ BİR TÜRK GAZETESİ FACIANIN HAKIKİ SEBEBLERİNİ AÇIKLAYAMADI. GERÇEKLERİ SÖYLEYEMEDİ.

YALNIZ İSTANBULDA ERMENİLERİN, TÜRKÇE OLARAK YAYINLADIKLARI "AGOS" GAZETESİ BU FACIANIN RESİMLERİNİ YAYINLADI VE FACIANIN KÖKLERİNE İNDİ VE HAKİKATİ YAZABILDI.

"AGOS" GAZETESİNDE YAYINLANAN BİR SÖYLESİ "INTERVIEW"-DE GENÇ BİR KADIN YAZAR ÇOK İLGİNÇ FIKIRLER İLERİ SÜRÜYOR.

BUNLARDAN BİRİ SU:

"SORU: 6-7 EYLÜL OLAYLARI NE KADAR KIBRİSİA İLGİLİ, NE KADAR BASKA NEDENLERLE ?

CEVAP: 6-7 EYLÜL OLAYLARININ KIBRİS BAĞLAMINDA GÖRÜLMESİ ELBETTE YANLIŞ DEĞİL. EVET KIBRİS-LA DA KÜÇÜK BİR BAĞLANTISI VARDI, AMA ASIL SORUN TÜRKİYENİN AZINLIK POLİTİKASIYDI"

BU YAZAR HANIMIN BU TESHİSİ ÇOK DOĞRU.

7 SENE EVVEL 31-1-1998-DE "NAİRİ" NİN ERMENİCE KISMIN-DA, FAKAT BİZ, ZATEN, "NAİRİ" NİN TÜRKÇE KISMINDA, VE 3 SENE EVVEL DE, EYLÜL 2002-DE YAYINLADIGIMIZ "6-7-EYLÜL FACIASI" BASLIKLİ YAZI -DİZİMİZDE GÖRGÜ SAHİDİ OLARAK AYNI TESHİSİ YAPMIS VE BUNLARI YAZMISTİK. İSTE "NAİRİ" NİN TÜRKÇE KISMINDA 25-10-2002-DEKİ YAZIMIZDAN ÖZETLER:

"TÜRKLER HİRİSTİYAN İSTANBULU 1453-DE ZAPTETTİLER.

FAKAT, ANCAK 500 SENE SONRA, 1955-TE ALTI-YEDİ EYLÜL GECESİ HİRİSTİYAN İSTANBULU YIKARAK, TÜRKLESTİRMEYE MUVAFFAK OLDULAR.

6-7 EYLÜL OLAYLARINA, KIBRİS PROBLEMİNİN SEBEP OLDUGU ZANNEDİLİR.

FAKAT BU, OLAYLARIN DİS GÖRÜNÜSÜDİR SADECE.

ASIL SEBEP, GÖRÜNMEZ ÜSTÜN KUVVETLERİN İKİ ASIRDAN BERİ TATBIK ETTİKLERİ PROGRAMDIR.

ALTI-YEDİ EYLÜL 1955-TE DE PROGRAMIN SON KİSMİ UYGULANMIYA BASLANDI.

VE İSTANBUL DA GÄVURLARDAN TEMİZLENDİ....

NAİRİ 8/10/2002

3. 2.

* * *

EYLÜL 2002- SENESİNDE YAYINLADIGIMIZ 6-7 EYLÜL FACIASININ HAKIKI HIKAYESINI BELIRTEN YAZI-DIZIMIZI YENIDEN YAYINLAMAYI, HAKIKAT NAMINA ÇOK FAYDALI TELAKKI EDIYORUZ.

TÜRKLERİN (SÖZDE) BILMEDIKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
SELANIKTE BASLIYAN, VE TÜRK, ERMENİ VE YUNAN MİLLETLERİNİN
KADERLERİNİ DEGISTIREN ÜÇ MÜHİM OLAY.

ÜÇÜNCÜ OLAY

ALTI - YEDI EYLÜL 1955-TE VUKU BULAN ISTANBUL FACIASI
BIRINCI YAZI (NAİRI N°176, 16/7/2002)

SAYIN ISTANBUL GENÇLERİ. SIZ ALTI-YEDI EYLÜL 1955 TARİHİNDE VUKU BULAN ISTANBUL FACIASINI BİLİRMİSİNİZ? BİLMİYORMUSUNUZ ? HAKLISINIZ. ARADAN NERDE İSE 50 SENE GEÇMİŞ. O TARİHTE SİZ DOGMAMISTINIZ BİLE. FAKAT SİZ, HIÇ OKUMADINIZ MI? HIÇ MERAK ETMEDİNİZMİ? "İSİTMEDİM, GÖRMEDİM, BİLMİYORUM".

HAKLISINIZ. SIZ ERMENİ SOYKIRIMINI DA HIÇ BİLMEZSİNİZ. YALNIZ SİZE ÖGRETİLENI BİLİRSİNİZ. "ERMENİLER KESMİŞ TÜRKLERİ" VAH ZAVALLILAR. ONUN İÇİN ERMENİLERİN VATANI OLAN DOĞU ANATOLIADA BUGÜN BİR TEK ERMENİ YOK. FAKAT MİLYONLARCA TÜRK VAR. ERMENİLER KESMİŞ İSE TÜRKLERİ, NERDEN ÇIKTI ANATOLYADAKI MİLYONLARCA TÜRK. NASIL DA İNANIRSINIZ, SİZİN BASBUGLARINIZIN UYDURDUGU PALAVRALARA.

DAHA DOGRUSU, İNANIR GÖRÜNÜRSÜNÜZ. ÇÜNKÜ SİZ HAKİKATI HERKESTEN İYİ BİLİRSİNİZ. ERMENİLERİ KESEN BÜYÜK BABALARINIZ BU "KAHRAMANLIKLARINI" ANLATMISLARDIR SİZE. GELELİM 6-7 EYLÜL 1955 ISTANBUL FACIASINA.

BİZ, 6-7 EYLÜL GECESİ, BU FACIAYI, BIRINCI DAKIKASINDAN, SON DAKIKASINA KADAR YASADIK.

GÖRDÜK, HALK DENİLEN TÜRK GÜRUHUNUN NASIL CANAVARLASTIGINI.

HERSEY, 6-7 EYLÜL AKSAMI, "İSTANBUL EKSPRES" GAZETESİNİN ÇIKARDIĞI İKİNCİ BASKISINDA BÜYÜK PUNTOLARLA VERDİĞİ KISKIRTICI HABERLE BASLADI.

"SELANIKTE ATATÜRKÜN DOĞDUGU EV BONBALANDI".

BU GAZETENİN VERDİĞİ HABER, BİR PAROLA İDİ. BU, OLAYLARIN BASLAMASI İÇİN BİR EMİR İDİ. ARADAN YARIM SAAT GEÇMEDEN İSTANBULDAKI RUMLARIN VE ERMENİLERİN DÜKKANLARINA, EVLERİNE VE KİLİSELERİNE HÜCUM BASLADI.

SEBEP? YUNANLILAR SELANIKTE ATATÜRKÜN EVİNİ BONBALAMISLAR.

SÖZ DE ONUN İNTİKAMINI ALACAKLARDI.

FAKAT BU, BİR BAHANEDİ.

HER SEY EVVELDEN BİR SAAT DAKIKLIĞI İLE PLANLANMISTI.

VE HIÇ SÜPHE YOK KI, İSTANBULUN GÂVÜR MAHALLELERİNE HÜCUM PLANI MIT-IN KURMAY SUBAYLARI TARAFINDAN BİR HARP PLANI GIBI ÇOK EVVELDEN HAZIRLANMISTI.

İSTANBULUN GÂVÜR MAHALLERİNE HÜCUM, HER TARAFTA AYNI ZAMANDA SAAT 21-DE BASLADI.

"KIBRIS TÜRKÜTÜR", "BAYRAK ASIN" VAVEYLALAR İLE GELEN BİNLERCE ÇAPULCU, EVVELDEN TESBİT EDİLEN GÂVÜR DÜKKANLARINI GÖRÜLMEMİŞ BİR VAHSETLE YIKIP TALAN EDEREK İLERLİYORLARDI.

VE BU CANAVARLARA MANİ OLMAK İÇİN ORTALIKTA NE BİR POLİS NE DE BİR ASKER VARDI.

(DEVAM EDECEK).

A. O.

**ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1955-Ի ՊՈԼՍՈՅ ՈՂՔԵՐԳՈՒԹԵԱՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ՝
ԱԿԱՆԱՏԵՍ ՎԿԱՅ ԸԼԼԱԼՈՎ, ՄԵՐ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐԸ
[ՄԵՐ ԱՅՍ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՁՈՆԵՆՔ՝ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՈՂ «ԱԿՕՍ» ԹԵՐԹԻՆ]:**

Այս ի՛նչ դիպուած է՝ չենք գիտեր: «Նայիրի» թերթին նախորդ թիւին հրատարակութեան
թուականը՝ 6-7 Սեպտեմբերի Պոլսոյ ողբերգութեան 50-րդ տարեդարձին զուգահիւյսացաւ:

Եւ մենք, «Նայիրի»ի 6 Սեպտեմբեր 2005-ի թիւին մէջ, այս ողբերգութեան իբր ականատեսս վկայ՝
մեր տպաւորութիւնները յայտնած էինք:

Պոլսոյ թերթերը, 6-7 Սեպտեմբերի ողբերգութեան կապակցութեամբ, դեռ գրութիւններ կը
շարունակեն հրատարակել:

Բայց, ոչ մէկ թրքական թերթ, այս ողբերգութեան իսկական պատճառները կրցաւ հրապարակել և
իրականութիւնները կրցաւ ըսել:

Միայն Պոլսոյ մէջ հայերու կողմէ թրքերէն լեզուով հրատարակուող «Ակօս» թերթը, այս ողբերգու-
թեան նկարները հրատարակեց և ողբերգութեան արմատները իջաւ: Եւ իրականութիւնները կրցաւ ըսել:

Մանաւանդ «Ակօս»ի կողմէ հրատարակուած հարցազրոյցի մը մէջ, երիտասարդ կին-գրող մը շատ
հետաքրքրական գաղափարներ յայտնեց: Ասոնցմէ մէկը՝ հետեւեալ գրութիւնն է՝

«Հարցում: 6-7 Սեպտեմբերի դէպքերը որքանո՞վ Կիպրոսի հարցին հետ կապ ունին, որքանո՞վ
ուրիշ պատճառներով են:

Պատասխան.— 6-7 Սեպտեմբերի դէպքերուն Կիպրոսի հետ կապ ունենալը հարկա՛ւ, որ սխալ է:
Այո, Կիպրոսի հետ ալ փոքր կապ մը ունէին:

Բայց բուն հարցը՝ Թուրքիոյ կիրարկած փոքրամասնութեանց վերաբերող քաղաքականութիւնն է»:
Այս կին գրողին ախտաճանաչումը շատ ծիշդ է:

Նաե՛ւ մենք, 7 տարի առաջ՝ 31-1-1998-ին, «Նայիրի»ի հայերէն բաժնին, իսկ երեք տարի առաջ
ալ՝ Սեպտեմբեր 2002-թ.ին «Նայիրի»ի թրքերէն բաժնին մէջ հրատարակած «6-7 Սեպտեմբերի ող-
բերգութիւն» վերնագրով յօդուածաշարքին մէջ, իբր ականատեսս-վկայ, նոյն ախտաճանաչումը կա-
տարելով գրած էինք.

«Թուրքերը՝ Քրիստոնեայ Պոլիսը 1453-ին գրաւեցին:
Բայց, միայն 500 տարի յետոյ՝ 1955-ին, 6-7 Սեպտեմբերի գիշերը, Քրիստոնեայ Պոլիսը քանդե-
լով զայն յաջողեցան թրքացնել:

6-7 Սեպտեմբերի դէպքերուն պատճառը կը կարծուի, որ Կիպրոսի խնդրին է:
Բայց այս մէկը՝ դէպքերուն միայն արտաքին երեւոյթն է:

Բուն պատճառը՝ անտեսանելի Բարձրագոյն Ուժերուն երկու դարէ ի վեր գործադրուող ծրագիրն է....
6-7 Սեպտեմբեր 1955-ին ալ, այս ծրագրին վերջին մասը գործադրուիլ սկսաւ:

Եւ Պոլիսն ալ «Կեսվուր»ներէն մաքրագործուեցաւ....

«ՆԱՅԻՐԻ» 8-10-2002 3. 2.
★ ★ ★

Սեպտեմբեր 2002-ին հրատարակուած և 6-7 Սեպտեմբերի ողբերգութեան իրական պատմութիւնը ներկայացնող յօդուածաշարքը կրկին լոյս ընծայելը, յանուն ճշմարտութեան, շատ օգտակար կը նկատենք: Ահաւասիկ...

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ ՍԿՍՈՂ ԵՒ ԹՈՒՐՔ, ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ԱԶԳԵՐՈՒՆ ԺԱԿԱՏԱԳԻՐՆԵՐԸ
ՓՈՒՈՂ ԵՐԵՔ ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԷՊՔԵՐ
ԵՐՐՈՐԴ ԴԷՊՔ.—

6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1955-ԻՆ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ՊՈԼՍՈՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՌԱՋԻՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ [«Նայիրի» Թիւ 175, 16/7/2002]

Յարգելի Պոլսաբնակ երիտասարդներ. դուք 6-7 Սեպտեմբեր 1955-ին տեղի ունեցած Պոլսոյ ողբերգութիւնը գիտէ՞ք արդեօք:

Չէք գիտե՞ր. իրաւունք ունիք.

Այդ թուականէն ի վեր, գրեթէ 50 տարիներ անցեր են. դուք, այդ թուականին, չէիք ծնած անգամ. բայց դուք, այս մասին, բնաւ չկարդացի՞ք. բնաւ չհետաքրքրուեցա՞ք.

«Չլսեցի», «չտեսայ», «չեմ գիտեր»—իրաւունք ունիք. դուք, հայկական ցեղասպանութիւնն ալ, բնաւ չէք գիտեր. դուք, միայն ձեզի սորվեցուցածնին գիտէք:

«Հայերը՝ թուրքերը ջարդեր են»: Խեղճեր: Անոր համար է, որ հայերուն հայրենիքը եղող Արեւել-եան Անաթոլիոյ մէջ, այսօր մէկ հատ հայ չկայ:

Բայց՝ միլիոնաւոր թուրքեր կան:

Եթէ հայերը ջարդեցին թուրքերը, ուրկէ՞ ելան Անաթոլիոյ մէջի միլիոնաւոր թուրքերը: Ինչպէ՞ս կը հաւատաք ձեր առաջնորդներուն յերիւրածոյ ցաբոտութենան:

Աւելի ծիշդ՝ հաւատալ կը ձեւացնէք:

Որովհետեւ դուք, իրականութիւնը ուրիշներէն աւելի լաւ գիտէք: Հայերը ջարդած ձեր մեծ հայրե-րը՝ ձեզի պատմած են իրենց «քաջագործութիւնները»:

Վերադառնալ 6-7 Սեպտեմբեր 1955-ի Պոլսոյ ողբերգութեան:

Մենք, 6-7 Սեպտեմբերի գիշերը, այս ողբերգութիւնը՝ առաջին վայրկեանէն մինչև վերջին վայրկե-անը «ապրեցանք»:

Տեսաք, ժողովուրդ ըսուած թուրք խուժանին կատղիլը:

Ամէն բան, 6-7 Սեպտեմբերի գիշերը “ISTANBUL EKSPRES” թերթին հրատարակած երկրորդ տպագրութեան մէջ, մեծ տառերով տրուած գրգռիչ լուրով սկսաւ՝ «Անաթոլիոյ մէջ Աթաթուրքին ծնած տունը ոմբակոծուեցաւ»:

Այս թերթին տուած լուրը՝ ազդանշան մըն էր: Այս՝ դէպքերուն սկսելու համար տրուած հրաման մըն էր:

Կէս ժամ չանցած՝ Պոլսոյ յոյներուն և հայերուն խանութներուն, տուներուն, եկեղեցիներուն վրայ յարձակումը սկսաւ:

Պատժա՞ռը: Յոյները, Անաթոլիոյ մէջ, Աթաթուրքին տունը ոմբակոծեր են:

Իբր թէ, ասոր վրէժը պիտի լուծէին:

Բայց այս՝ առաջունէ, ժամացոյցի ճշդապահութեամբ, ծրագրուած էր:

Եւ կասկած չկայ, որ Պոլսոյ «կեանքներ»ներուն վրայ յարձակման ծրագիրը՝ “MIT” [Թրքական հետախուզական-տեղեկատուութեան կազմակերպութիւն] սպայակոյտին կողմէ, պատերազմական ծրագրի մը նման, շատ առաջունէ պատրաստուած էր:

Պոլսոյ կեանքներուն թաղամասերուն վրայ յարձակումը՝ ամէն կողմ նոյն ատեն, ժամը 21-ին սկսաւ:

«Կիպրոսը՝ թուրք է», «Դրօշակ կախեցէք» վայնասուններով եկող հազարաւոր թալանողներ՝ առաջունէ ճշդուած «կեանքներուն» խանութները, չտեսնուած վայրագութեամբ քանդելով և թալանելով կը յառաջանային:

Եւ այս վայրենիներուն արգելք ըլլալու համար, մէջտեղները ոչ մէկ ոստիկան և ոչ ալ զինուոր մը կար: [Շարունակելի]

ՉԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ ՅԱՆԱՊԱՏԻ... (Շար. էջ 3-էն)

Այն աստիճան մտերիմ էր Թուրքիոյ Վարչապետ Սիլվէյման Տէմիրելլի հետ, որ Անգարայի վարչապետարանին մէջ, Տէմիրելլի սենեակը կը մտնէր առանց ժամադրութեան, ուզած ատենը. և այս երեւոյթը բուրժուարներուն նախանօր կը գրգռէր:

Թուրքներուն Պոլսոյ հայ Պատրիարքներուն վրայ գործադրած ճնշումներուն մասին Մկրտիչ Շէլլէֆեան, Զուիցերիոյ Լոզանի իր տան մէջ, 1976-թ. ներսին մեզի պատմեց իր յուշերը, երբ դեռ բարեկամ էինք իրեն հետ, մինչեւ այն ատեն, երբ Մկրտիչ Շէլլէֆեան հրատարակեց իր բրֆասիրութիւնն արտայայտող հարցազրոյցը 7/8/1984-թ. ին, Պոլսոյ «Միլլիէթ» թերթին մէջ:

Ահա, թէ ինչ ըսաւ ան.— «Շնորհիք Գալուստեան Պատրիարքը, ամէն անգամ որ Թուրք ոստիկանութիւնը կամ Թուրք լրագրողները հեռաձայնով, գրութիւններով և կամ թերթերուն մէջ հրատարակութիւններով ճնշում կը բանեցնէին Պատրիարքին վրայ, իրմէ հակահայ յայտարարութիւններ առնելու համար, ինծի կը հեռաձայնէր, գործատեղիս, կամ տունս, ամէնէն անյարմար ժամերուն, և շատ մտահոգ և շուարած ձայնով մը ինծի կը հարցնէր իր ինչ ընելիքի մասին: Խորհուրդ կու տայի ըսելով.

«Պատրիարք Հայր, դուք մի մտահոգուիք, ես կը կարգադրեմ» կ'ըսէի, և ոստիկանայետին հեռաձայնելով «Խնդրեմ, Պատրիարքը հանգիստ ձգեցէք. եթէ Պատրիարքը հակահայ յայտարարութիւն մը տայ նոյնիսկ, ամբողջ Աշխարհն պիտի գիտնայ, որ այս յայտարարութիւնը ճնշումներու տակ տրուած է, և այս երեւոյթը, Թուրքիոյ համար, շատ աւելի հակա-բրտրականտայի տեղի կու տայ» — կը բացատրէի, և խնդիրը այս ձևով կը փակուէր:

Բնական է, որ այս յաջողութեանս մէջ, ամէնէն մեծ դերը խաղացողը, իմ Սիլվէյման Տէմիրելլի հետ ունեցած բարեկամութիւնս էր»:

Դժբախտաբար, Մկրտիչ Շէլլէֆեան 1973-թ. ներսին, հակատէմիրելլեան ընդդիմութեան ճնշումներուն պատճառաւ, ստիպուեցաւ հեռանալ Պոլիսէն և Զուիցերիա հաստատուեցաւ: Եւ անոր տեղը անցան, իբր Պատրիարքին խորհրդատու, երկու թրֆասէր անձնաւորութիւններ, մէկը՝ Կարապետ Արման-Նազարեթեան, միւսը՝ Տիգրան Գէորգեան: Այս երկու անձնաւորութիւնները, դժբախտաբար, շատ լաւ և շատ մօտէն կը ճանցնանք:

Կարապետ Արմանի հետ, Մաքրի գիւղի Պէզազեան վարժարանին մէջ, ուր տարի միասին եղանք: Հայրը մեր ընտանիքին բժիշկն էր, մինչեւ 1954-թ. և հայկականութեան հետ բնաւ կապ չունեցող անձ մը: Կարապետ Արման իր հօրը պէս, ինքն ալ բժիշկ եղաւ. և Թուրք ոստիկաններուն ամառանոցին մէջ ծառայեց անոնց իբր բժիշկ:

Այս է Կարապետ Արմանին, Թուրք ոստիկանութեան իբր ծառայ, ըրած թրֆասէր յայտարարութիւններուն դրդապատճառը:

Գալով Տիգրան Գէորգեանին՝ շատ տարօրինակ անձնաւորութիւն մըն էր. իր եղբայրը՝ բժիշկ Գէորգ Գէորգեան բացառիկ հայրենասէր հայ մը ըլլալուն, մեր ընտանիքին բժիշկը եղաւ. Պոլսոյ մէջ քսան տարի, և մեր ընտանիքին մէկ անդամին պէս, մեզի հարազատ էր:

Այդ շրջանին մօտէն ճանցանք Տիգրան Գէորգեանը. ան կրօնական հակումներ ունէր և կ'ըսէր, թէ վարդապետ պիտի ձեռնադրուի: Պոլսոյ մէջ շատեր կը յիշեն զինք: Եկեղեցիներու մէջ, ծնկաչոք, երկու ձեռքերը Աստուծոյ բարձրացուցած, կ'աղօթէր:

Բայց Տիգրան Գէորգեան, ուրիշ յատկութիւն մըն ալ ունէր՝ «թրֆասէր» էր:

Իր պատանեկութեան Պոլիս՝ Մեծ Կղզի բնակող Տիգրան Գէորգեան, հոն ուրիշ դպրոց չըլլալուն, թրֆական նախակրթարան յաճախած էր, և ըստ իր եղբոր՝ բժիշկ Գէորգ Գէորգեանի վկայութեան, Տիգրանին թրֆասիրութեան պատճառը այդ թրֆական դպրոցը եղած է:

5 Սեպտեմբեր 1955-թ.ին թուրքերը, Պոլսոյ մէջ ըրածնուն նման, Մեծ Կղզիի ֆրիստոնեաներուն խանութները և տունները կը ֆանդեն և կը քալանեն: Տիգրան Գեորգեան հեծկտալով կու լայ և աչքերուն չ'ուզեր հաւատալ, որ Թուրքերը այս տեսակ վայրագութիւն մը կրնան ընել: Բայց եղածը շուտ կը մոռնայ և կը շարունակէ իր թրֆասիրութիւնը: Տիգրան Գեորգեան, Պատրիարքարանին խորհրդատուն ըլլալէ ետք, վարդապետ ըլլալու տեղ, կ'ամուսնանայ Թուրք զինուորականի մը աղջկան հետ...

Յետոյ, Պոլսոյ «Թոփգալը»ի հայկական վարժարանին հիմնադիր կը նշանակուի, և իր թրֆասիրութեան թոյնը կը թափէ անմեղ աշակերտներուն հոգիներուն մէջ...

Բայց, մէկ ֆանի տարի ետք իմացանք, որ Տիգրան Գեորգեան, դպրոցի ուսուցիչներուն հանգստեան թոշակներուն դրամները իւրացնելէ ետք, մէջտեղէն անհետացեր է:

Այս երկու թրֆասէր անճանարութիւնները՝ Կարապետ Արման և Տիգրան Գեորգեան, Մկրտիչ Շէլլէֆեանին մեկնելէն ետք, Պատրիարք Շնորհ Գալուստեանի «Խորհրդակցական Մարմին»ին մաս կազմեցին, շատ հաւանաբար Թուրք ոստիկանութեան որոշումով:

Այս երկու անճանարութեանց մասին այս մանրամասնութիւնները տալով ուզեցինք քացատրել, թէ ինչպէս Կարապետ Արմանի և Տիգրան Գեորգեանի ազդեցութեամբ (որոնք Թուրք ոստիկանութեան կողմէ կը թելադրուէին), և թրֆական ճնշումներով, «Քաջ Հովիւ»ի համբաւ ունեցող Շնորհ Գալուստեան Պատրիարքը ի վերջոյ, բոլորովին տարբեր մէկը եղաւ:

Պատրիարքին վրայ ճնշումները սկսան, նախ թրֆական թերթերուն հրատարակութիւններով: Պոլսոյ թրֆական թերթերը հրապարակեցին, որ մէկ ֆանի տարի առաջ, "National Geographic" ամերիկեան թերթին մէջ, Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհ Գալուստեան հարցազրոյց մը ունեցած է, որուն մէջ թուրքերուն դէմ ամբաստանութիւններ կան. և պահանջեցին Պատրիարքէն որ հաշիւ տայ իր այս «Յանցանք»ին համար:

Այս եղաւ պատճառը, Պոլսոյ Պատրիարք Գալուստեանի անկման սկզբնաւորութեան, իբր հայ եկեղեցական, և այս անկումը աւարտեցաւ Շնորհ Գալուստեանի հայրենադաւութեան ճախճախուտին մէջ իյնալովը, 28 Յունուար 1984-թ.ին, «Մարմարա» թերթին մէջ հրատարակած Պատրիարքական զեկոյցին պատճառաւ:

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին 28-1-1984-թ.ի թիւին առաջին էջին ձախ կողմը ամբողջութեամբ յատկացուած էր Փարիզի Հայ մարտիկներուն դատաւարութեան, իսկ նոյն էջին աջ կողմը, մեծ տառերով և պատրիարքական զինանշանով, Պատրիարք Շնորհ Գալուստեանին զեկոյցը տեղ գրաւած էր:

Զգուելի բան մըն էր այս «Զեկոյց»ը: Հաւատալ կարելի չէր, որ այս «Զեկոյց»ը Հայ Պատրիարքի մը կողմէ գրուած կրնար ըլլալ:

Այս «Զեկոյց»ը ուրացումն էր հայկականութեան, Հայ Դատին, Արեւմտեան Հայաստանի հողերուն: Այս «Զեկոյց»ը անարգանք մըն էր ուղղուած Հայ Ազգին ազատութեան և իրաւունքներուն համար պայքարած հերոսներուն:

Եւ այս ընդվզումով է, որ 1-12-1984-թ.ին, Պէյրութի «Արարատ» Օրաթերթին մէջ, գրութիւն մը հրատարակեցինք. Այդ գրութեան մէջ սապէս կ'ըսէինք... «Պոլսոյ ներկայ Պատրիարքը, որ «Քաջ Հովիւ»ի համբաւ ունէր, վերջին շրջաններուն թրֆական ճնշումներու տակ, խամահիկի վերածուած Ներսէս Վարժապետեանի նման պատգամ կը դրկէր Փարիզի չորս Հայ տղոց դատաւարութեան, ձայնակցելով Պոլսեցի պատանդ-վկայ Տիգրան Գեորգեանին»:

Իբր պատմական քացատիկ վաւերագիր, իբր հայ Պատրիարքի մը դաւանանութեան ապացոյց, կը հրատարակենք Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին 28-1-1984-թ.ի թիւին առաջին էջը:

Եթէ, ձեր հայկական ոգին կը դիմանայ այս նողկալի զեկոյցը կարդալու, եթէ ձեր ջիղերը կը հանդուրժեն այս աստիճան, Թուրք մը աւելի Թուրք Հայ Պատրիարքի մը խօսքերը կարդալու, կարդացէ՛ք, «Մարմարա» բերքին առաջին էջին վրայ, Փարիզի հայ չորս հերոսներուն դատավարութեան մանրամասնութիւններուն հոլ, այս հայ անուն կրող, նահատակի զաւակ, այս «անշնորհ» Պատրիարքին Թուրքիոյ վարչապետ «Թուրկուտ էօզալ»ին առջեւ, բառ առ բառ ձարուածները. ահաւասի՛կ. **«Թուրքիոյ Հայերը, այս հայրենիքին հարազատ զաւակներն ու հաւատարիմ պաշտպաններն ըլլալով, մինչեւ այսօր եղածին պէս, ասկէ յետոյ ալ մեր հայրենիքին ամբողջականութեան համար իրենց կեանքերը սիրով զոհելէ պիտի չֆաշուին...»**

Եւ այս խօսքերը ըսող Պատրիարքը՝ Շնորհ Գալուստեան, 8-1-86 թուակիր Գահիրէի «Արեւ» բերքին մէջ և 6-4-86 թուակիր Փարիզի «Աշխարհ» բերքին մէջ սապէս կ'ըսէ, իբր պատասխան մեր գրած յօդուածին. — **«Արդ՝ այսու մենք բացայայտօրէն, պաշտօնապէս և հրապարակաւ կը յայտարարենք և կը հաստատենք, որ մեր կողմէ որեւէ «Պատգամ» չէ դրկուած Փարիզ»:**

Դուն, Շնորհ Գալուստեան, ինչպէ՞ս կը համարձակիս հրապարակաւ ստելու, ըսելով, որ «Փարիզ պատգամ չես դրկած», երբ հու «Պատրիարքական զինանշանով Ջեկոյցդ «Մարմարա» բերքին առաջին էջին վրայ է, ճիշդ հոլը Փարիզի չորս հայ հերոսներուն դատավարութեան նկարագրականի մանրամասնութիւններուն: Միեւնոյն էջին վրայ են Փարիզի հերոսներուն խօսքերը և հու ամօթալի խօսքերդ՝ «Թուրքիոյ հայերը, մեր հայրենիքին ամբողջականութեան համար, իրենց կեանքը սիրով զոհելու պիտի չֆաշուին»:

Այս խօսքերը դուն արտասանեցիր Թուրք վարչապետին առջեւ:

Ո՞վ կը ստիպէր քեզի Անգարա երթալով, շնորհաւորելու նորընտիր Վարչապետը, որուն արդէն շնորհաւորական հեռագիր մը ուղարկած էիր:

Եւ ո՞վ կը ստիպէր քեզի Թուրք վարչապետին առջեւ այս աստիճան ստրկացուցիչ, դաւաճանական խօսքեր ընելու, ճիշդ այն օրը երբ, Փարիզի մէջ, 4 հայ հերոսները կը դատուէին:

Դուն՝ Շնորհ Գալուստեան, բոլոր հայերը խուլ, համր և ապուշ կարծելով յուսացիր, որ անոնք պիտի չանդրադառնա՞ն հու զագրելի խօսքերուդ:

Դուն ոչ միայն դաւաճանեցիր Հայ Ազգին, այլ՝ հու նահատակ հօրդ սուրբ յիշատակին ալ:

★ ★ ★

Մենք, «Կիպրոսի դէպքերուն» սկսման՝ 1950 թուականէն մինչեւ 1974-թ.ի՝ թուրքերուն Կիպրոսի վրայ յարձակումը, Պոլիս էինք: Հետեւեցանք Կիպրոսի խնդիրներուն առաջին օրէն մինչեւ վերջ:

Հետեւեցանք Անգլիացիներուն հրահրած և Թուրքներուն պատճառ եղած դժբախտութիւններուն:

Եւ հետեւեցանք Թուրքներուն, Պոլսոյ Յունաց Պատրիարքներուն վրայ կառարած ճնշումներուն:

ԱՆԻՇԵԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՀՈՅԼԸ՝

«ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ՝
ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԸՍԵԼ Է»
ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՋԵԿՈՅՑ- 1876-ՊՈԼԻՍ,
ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՏՐՔ. ԿԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ:

«ԵՐԱՆԻ՛, ԹԷ ԱՅՍՊԻՍԻ ԲԱՐԻ ԵՒ ՀԱՋՈՒԱԳԻՒՏ,
ՀՐԵՇՏԱԿԱՅԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐԻ ՄԸ՛ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻԻԼ
ՀԱՄԻՏԻՆ ԱՐԺԱՆԱԽՈՐ ՀՊԱՏԱԿՆ ԸԼԼԱՅԻՆՔ»
1874 - ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆԵՐՍԷՍ ԿԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

«ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ, ԹՈՒՐՔԻՈՅ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ՝
ԻՐԵՆՑ ԿԵԱՆՔԸ ՋՈՀԵԼՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ»
ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՋԵԿՈՅՑ- 1984 - ՊՈԼԻՍ...
ՇՆՈՐՀՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

«ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ԲԱՐԵԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ Է ԱՇԽԱՐՀԻ
ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ»
ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՋԵԿՈՅՑ - 2005 ՊՈԼԻՍ-
ՄԵՍՐՈՊ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄՈՒԹԱՅԵԱՆ

«ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԸ՛ ԲՈԼՈՐ ԿՈՂՄԵՐՈՒՆ
ՀԱՄԱՐ ԱՄԷՆԷՆ ՆԱԽԸՆՏՐԵԼԻՆ Է: ՊԻՏԻ ԽՆԴՐԵՄ՝
ՉԽԱՆԳԱՐԵԼ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ»...
ՊՈԼՍՈՅ ԹՐՔԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒՈԿ «ԱԿՕՍ» ԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ ՀՐԱՆԴ ՏԻՆՔ , 20-10-2005-ՊՈԼԻՍ

«ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԵՐԸ՝ ՍԿՍԵԼՈԿ ԻՐԵՆՑ
ՊԱՏՐԻԱՐՔԷՆ ՈՒ ՀԱՍՆԵԼՈԿ ԻՐԵՆՑ ԱՄԷՆԷՆ
ԱՐԺԷՔԱԽՈՐ ՄՏԱԽՈՐԱԿԱՆԻՆ, ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ
«ԲԱՐՉՐԵԱԼՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅՆ ԿՈՂՄԷ» ՀԱՅ ԱՋԳԻՆ
ԳԼԽՈՒՆ ՏՐՈՒԱԾ «ՓՈՐՉԱՆՔՆԵՐ» ԵՆ»:

«ՆԱՅԻՐԻ» 7-9-1999

ՅՈԿՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒՐԷՆԵԱՆ]

Արդեօ՞ք մենք իրաւունք չունէինք, Պոլսոյ Պատրիարքներուն և Պոլսոյ մտաւորականներուն մասին 1999-ին ըսելու, թէ՛ «... Անոնք Բարձրեալն Աստուծոյ կողմէ, Հայ Ազգին գլխուն տրուած «փորձանքներ են»:

Խնդրենք՝ նկատի առէք աջին նշուած Պոլսոյ հին և նոր առաջնորդներուն յայտարարութիւնները: ... Եւ անելին՝ Պոլսոյ այսօրուան Պատրիարք՝ Մեսրոպ Մութաֆեան լոկ հիմա՛ կը խոստովանի, թէ «Իր մեծ մայրը թուրքի հետ ամուսնացած է»:

Եւ այս խառնածին ու թրջասէր Պատրիարքը, 3 Հոկտեմբեր 2005 թուականին, Թուրքիոյ Երոպական Միութեան հետ բանակցութեան սկսած օրը զեկոյց մը կը հրատարակէ, որուն մէջ հետեւեալ զգուելի խօսքերը կ'ըսէ. «Թուրքիան բարեբախտութիւն է Աշխարհի խաղաղութեան համար»...[«Ազգ» - 5 Հոկտ. 2005] ... Եւ հիմա ալ Պոլսոյ հայու վայել ուրիշ կեցուածք մը նշենք. երբ Պոլսոյ թրքերէն լեզուով «Ակօս» թերթի խմբագրապետ Հրանդ Տիները, Պոլսոյ մէջ հայկական ցեղասպանութեան մասին իրականութիւններ ըսելու համարձակութիւնը ցուցաբերած էր, զինք շատ գնահատած էինք...:

Բայց, նոյն Հրանդ Տիները, 20 Հոկտեմբեր 2005-ին, Փարիզի մէջ, հայերու կողմէ կազմակերպուած հաւաքի մ'ընթացքին՝ հետեւեալ թրջանպաստ, անհաւատալի յայտարարութիւնը կը կատարէ. «Երոպական Թուրքիա մը՝ բոլոր կողմերուն համար, ամէնէն նախընտրելին է... Պիտի խնդրեմ, որ ցոյցերով չխանգարէք բանակցութիւններուն ընթացքը»...

Հրանդ Տիներին Պոլսոյ մէջ, հայկական ցեղասպանութեան մասին ըսած համարձակ խօսքերը սակայն, Թուրքիոյ կեցուածքին մէջ ոչ մէկ բան կը փոխեն: Ընդհակառակը՝ թուրքերը անելի խստութեամբ, տեւաբար կ'ուրանան հայկական ցեղասպանութիւնը:

Բայց, Հրանդ Տիներին համարձակ խօսքերը Եւրոպացիներուն կարծել կու տան, որ Թուրքիոյ մէջ խօսքի ազատութիւն կայ...

Բայց, միւս կողմէ ալ ցաւալի է նշելը որ, Փարիզի մէջ Հրանդ Տիներին խորհուրդ տալը հայոց, որ թուրքերուն դէմ ցոյց չկատարեն, Սփիւռքի հայերուն արդէն տկարացած պայքարի ուժը կը ջլատէ և կը խաթարէ:

Եւ ...Թուրքիոյ անդամակցութեան կողմնակից եղող թրքասէր Եւրոպական շրջանակները [առանց հայկական ցոյցերուն և առանց հայկական ընդդիմութեան] շատ դիւրութեամբ, նոյնիսկ առանց հայկական ցեղասպանութիւնը ընդունիլ տալու Թուրքիոյ, Ոճրապարտը Եւրոպական Միութեան անդամ կ'ընդունին:

**

Հայ Ազգը, իր դժբախտութիւններուն իբր պատասխանատու՝ շատ իրաւամբ, ցեղասպան և ջարդարար թուրքը կը մատնացուցէ:

Բայց, մենք կը հաւատանք, որ թուրքին չափ ալ վերոնշեալ՝ հայու անուն կրող առաջնորդներն եւս պատասխանատու են:

**

«Նայիրի»ի այս թիւին մէջ, կը շարունակենք հրատարակել [մեր համոզումով] Պոլսոյ այս անիծեալ առաջնորդներէն, թուրքին սպասարկու և աթոռի հիւանդ, նախկին Պատրիարք Ծնորհք Գալուստեանի ցաւալի և նոյն ատեն խորշելի կեանքի պատմութիւնը...

Յ. Չ.

«Ա. Թ. ՈՒՒՒ ԷՒՒ ԱՆԴՆԵՐ»

Գ. ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ՆԵՒ ԵՐԿՈՒ ԶԵԿՈՅՑ

Այս գրութիւնը, Կ. Պոլսոյ տարբեր ժամանակներու աթոռի հիւանդ երկու Պատրիարքներու զեկոյցներուն պատմութիւնն է, որուն մէջ, 24 Ապրիլ 1915-թ.ի Եղեռնի ողբերգութիւնը, իր ամբողջ զարհուրելի իրականութեամբ, կը ցոյանայ:

Առաջինը 1876-թ.ին, Կ.Պոլսոյ Պատրիարք՝ Ներսէս Վարժապետեանի կողմէ Հայ Ազգին ուղղուած Կոնդակ – Ջեկոյցն է:

Երկրորդ Ջեկոյցը՝ այս բուականէն 110 տարիներ ետք, Կ. Պոլսոյ ուրիշ Պատրիարքի մը՝ Շնորհի Գալուստեանի 1984-թ.ին Պոլսոյ հայ համայնքին ուղղածն է:

Այս երկու զեկոյցները կը հրատարակենք քով քովի, որ տեսնուի, թէ 110 տարուան ընթացքին, Կ.Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանի 1876-թ.ի զեկոյցին մէջ առաջադրած, Թուրքին հետ եղբայրանալու ֆաղափականութիւնը ի՞նչ արդիւնք տուած է:

Պիտի խնդրենք՝ պատմական ճշմարտութիւններու ի յարգանք, լո՛կ պահ մը զանց առնել հայուն ունեցած աւանդական յարգանքը իր կրօնական առաջնորդներուն հանդէպ:

Պահ մը զանց առէք, սխալ կամ ճիշդ՝ այն համոզումը, թէ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեան, պոլսահայութեան համար մշակութային օգտակար աշխատանքներ տարած է – եթէ սրտերնուդ մէջ ունիք Արեւմտեան Հայաստանի միլիոնաւոր հայ բնակչութեան բուրքներուն կողմէ բնաջնջուելուն ցաւը:

Եւ խղճմտութեամբ ու համբերութեամբ կարդացէք այս զեկոյցները:

Նախ, կարդացէք առաջին զեկոյցը, որու մէջ կը ցոյանայ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանի շատագոված՝ Թուրքին հետ եղբայրանալու ֆաղափականութիւնը, որ կ'արտայայտէ այն ատենուան Կ. Պոլսոյ Հայ Առաջնորդներուն մտայնութիւնը:

ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ ԿՈՆԴԱԿ – ԶԵԿՈՅՑԸ

«Այն օրէն ի վեր, որ Հայոց ազգին ամենամեծ մասն Օսմանեան հզօր տէրութեան հպատակասէր ֆաղցր հովանոյն ներքոյ մտաւ, իր հինգ դարուց պատմութիւնը կը ցուցնէ, թէ ի՞նչ մեծամեծ շնորհներ իրեն պարգեւած է այս մեծագօր տէրութիւնը:»

[...] «Արդ Հայ Ազգը, որու ճակատագիրն այս չափ դարերէ ի վեր նուիրագործեալ

կապերով միացած է Օսմանեան ճակատագրին հետ, չի կրնար անտարբեր մնալ Օսմանեան տէրութեան գտնուած արդի ծանրակշիռ պարագայից մէջ. այլ պարտաւոր է, ինչպէս ամէն ժամանակ, նոյնպէս և եւս ներկայ ժամանակիս մէջ, անկեղծ օժանդակութիւն մատուցանել:

Օսմանեան երկիրը պաշտպանել՝ Հայաստանը պաշտպանել ըսել է, նոյնիսկ Հայուն կրօնը, դպրոցը, ինչքը, տունը, ընտանիքը, պատիւն ու կեանքը պաշտպանել ըսել է:

Ուստի խորհրդակցութեամբ խառն ժողովոյ Ազգային վարչութեան, նուիրական պարտք կը համարեմ այսու շրջաբերական Կոնդակով յորդոր կարդալ բոլոր Հայ ժողովուրդեան, որ ամէն ոք իր կարողութեան սահմանին մէջ, հայրենեաց պաշտպանութեան համար, պէտք եղած օգտակարութիւններն ընել փութայ նաեւ աղօթելով [...] այն ամէն ազգէ կամաւորելոց համար, որոնք հայրենասիրական եռանդով վատուած գէնք կ'առնուն հայրենեաց թշնամիներուն դէմ: Երկրորդ, ըստ կարողութեան իւրաքանչիւր ուրաք և ըստ յօժարութեան կամաց օգնելով թէ՛ նիւթական, թէ՛ անձնական ծառայութեամբ:

[«Մասիս» – 25 Յուլիս 1876 – թիւ 1853]

1789-թ.ի Ֆրանսական Յեղափոխութեան սուտ լոգունգներէն ազդուած, և ֆարմատնական կեղծ եղբայրութեան երազներով յափրացած Գրիգոր Օտեանի և իր համախոհներուն միամիտ և անհեռատես քաղաքականութիւնն էր ասիկա:

Այս մտայնութեամբ և թուրք իշխանութեան ճնշումովն էր, որ Ներսէս Վարժապետեան համարձակեցաւ 1876-թ.ին, իր Ջեկոյցին մէջ ըսելու՝

«ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԸՍԵԼ Է, ՆՈՅՆԻՍԿ ՀԱՅՈՒՆ ԿՐՕՆԸ, ԴՊՐՈՅԸ, ԻՆՉՔԸ, ՏՈՒՆԸ, ԸՆՏԱՆԻՔԸ, ՊԱՏԻՒՆ ՈՒ ԿԵԱՆՔԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԸՍԵԼ Է:»

Այստեղ կը խնդրենք, որ ձեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնէք Ներսէս Վարժապետեանի Կոնդակ – Ջեկոյցին այն մասին վրայ, ուր «Հայաստան»ի խօսքը կայ և ուր լ'ըտուի, թէ Հայաստանը իր տարածքով,

բնակիչներով կանգուն է դեռ:

Եւ Հայաստանը պաշտպանելու մասին կ'ակնարկէ այն համոզումով, որ, իբր թէ, Օսմանեան երկիրը պաշտպանելով, Հայաստանը պաշտպանած պիտի ըլլայ:

Բայց՝ որո՞ւ դէմ:

Հո՛ւս է ամբողջ ողբերգութիւնը, “Tragedie”ն:

Արեւմտեան Հայաստանը պիտի պաշտպանէ զայն ազատելու եկող Ռուս մեծ Ազգին դէմ:

Այն Ռուս Ազգը՝ որ արդէն Արեւելեան Հայաստանը ազատած էր:

Ա՛յն Ռուս Ազգը՝ որ Պալեանեան Քրիստոնեայ երկիրները ազատեց Օսմանեան լուծէն 1878-թ ին, և կարգը եկած էր Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրման:

Եւ Ներսէս Վարժապետեան, Պոլսոյ Հայ Ազգային ժողովի ֆարմատն ղեկավարներուն հետ խորհրդակցարար, տրամաբանութեան բոլոր օրէնքներուն հակառակ, իր այս Կոնդակ-Ջեկոյցով, ձեւով մը պատերազմ կը յայտարարէր Ռուս Ազգին դէմ: Եւ այս ձեւով Հայ Ազգին ճակատագրին հետ կը խաղար:

Անճնական կեանքի մէջ կրնաք, ձեր մէկ սխալով, հարստութիւննիդ կորսնցնել, քայց յետոյ զայն կրկին շահելու յոյսը կրնաք ունենալ:

Բայց, Ազգերու կեանքին մէջ, Առաջնորդներուն կատարած սխալները վերջնական և անդարմանելի են:

1876-թ ի Կ.Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանի Կոնդակ-Ջեկոյցէն 110 տարիներ ետք, կրկին Կ. Պոլսոյ ուրիշ մէկ Պատրիարքի մը՝ Շնորհիք Գալուստեանի 1984-թ ին Պոլսոյ Հայ Համայնքին ուղղած Ջեկոյցին սա մասը, որ Պատրիարքին Թուրքիոյ վարչապետին առջև ունեցած հաւատարմական գետնաբարձ ելոյթին մասին կը վկայէ՝ կարդացէ՛ք:

Շ Ն Ո Ր Հ Ք Պ Ա Տ Ր Ի Ա Ր Ք Ի Զ Ե Կ Ո Յ Յ Ի Ն Հ Ի Մ Ն Ա Կ Ա Ն Մ Ա Ս Ը

«Մեծայարգ Վարչապետ,

Նոր կառավարութիւնը Ձեր կողմէ կազմուած ըլլալու կապակցութեամբ Ձեր Բարձր անճնաւորութիւնը գրաւոր ձեւով շնորհաւորած ըլլալով հանդերձ, այսօր այստեղ կը գտնուիմք՝ Խորհրդակցական Մարմնի Ատենապետին հետ՝ յանուն Թուրքիոյ Հայոց անգամ մը եւս շնորհաւորելու Ձեզ և մեր լաւագոյն մաղթանքները մատուցանելու համար: Այս երկրի շատ մը խնդիրները լուծելու Ձեր տփնաջան աշխատանքներուն մէջ, մեզի ալ ժամանակ յատկացուցած ըլլալուդ համար, մեր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք:

«Թուրքիոյ հայերը, այս հայրենիքին հարազատ զաւակներն ու հաւատարիմ պաշտպաններն ըլլալով, մինչեւ այսօր եղածին պէս, ասկէ յետոյ ալ մեր հայրենիքին ամբողջականութեան համար իրենց կեանքները սիրով զոհելէ պիտի չֆաշուին. այս կէտը կ'ուզենք անգամ մը եւս շեշտել:

Միջազգային ահաբեկչութեան մէկ թելն ըլլալով՝ արտասահմանի մէջ հայ ահաբեկիչներու կողմէ Թուրք կառավարութեան ներկայացուցիչներուն դէմ գործուած եպերելի ոճիրները անգամ մը եւս կը դատապարտենք: Հանրապետական Թուրքիոյ մէջ մեր համայնքը, առանց խտրութեան հայրենակցական հաւաքականութիւն մը որպէս ընդունուած է, և բոլոր հայրենակցական իրաւունքներու տէր ըլլալով հանդերձ, մեր աւանդութիւններուն ալ կարելիութիւն շնորհուած է:

Այս իրականութեանց գիտակցութեան և երախտագիտութեան մէջ կը գտնուիմք, և Ձեր երջանկութեան ու ստանճնած ծանր պարտականութեան մէջ Ձեր յաջողութեան համար, Բարձրեպն Աստուծոյ աղօթոյ ինք:

Ամենակալ Աստուած մեր երկիրը շարունակ երջանկութեան մէջ քարձր պահէ. մեր հայրենիքին թէ՛ դուրսը և թէ՛ ներսը հաշտութիւն ու խաղաղութիւն պարգեւէ»:

(→ է է)

ԿԸ ՀԻՄՆԱԿԱՆՔԻ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻՐՐ ԹԵ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԵՆՏԵՆՏԻ ՄԷՋ ՍԿՍՈՂ ԵՒ ԹՈՒՐՔ, ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ԱԶԳԵՐՈՒՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐՆԵՐԸ ՓՈԽՈՂ ԵՐԵՔ ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

ԵՐՐՈՐԴ ԴԵՊՔ. —

6-7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1955-ԻՆ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ՊՈԼՍՈՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՐՈՒԹԻՒՆ [«Նայիրի» ԹԻՎ 176, 30/7/2002]

[Ծարուսակութիւն նախորդ թիւէն]

6-7 Սեպտեմբեր 1955-ի գիշերը ժամը 21-ին սկսող դէպքերուն ընթացքին, ինչո՞ւ մէկ հատ ուստիկան և ոչ ալ մէկ հատ զինուոր չտեսնուեցաւ:

Պոլսոյ ապահովութեան ուժերը բոլորովին մէջտեղէն վերցուած և կարծէք գետնին տակը մտած էին:

Որովհետև այս վիճակն ալ, պատրաստուած յայտագրին մաս կը կազմէր:

Որովհետև այն օրուան վարչապետը Ատնան Մենտերէսը՝ «Ձգեցէք, տղաքը քիչ մը զուարճանան» ըսած էր:

Այդ պատճառաւ ուստիկանները և ապահովութեան ուժերը բնաւ չմիջամտեցին: Եւ այդ տղաքը՝ շատ լաւ զուարճացան:

Եւ բանի մը ժամուան ընթացքին բոլոր յոյներուն և հայերուն խանութները և եկեղեցիները թալանեցին:

6-7 Սեպտեմբեր 1955-ի գիշերը Պոլսոյ փողոցներուն միակ «տէր»ը՝ այս թալանող խումբերն էին:

Բայց անկազմակերպ կարծուած այս թալանող խումբանին՝ եթէ քիչ մը ուշադրութեամբ նայուէր, անոնց շատ մեծ կարգապահութեամբ աշխատանք մը տանիլը յայտնի կ'ըլլար:

Ամէն մէկ խումբին զլուխը դեկավար մը կար. եւ այս դեկավարը կը հրամայէր, ցոյց կու տար քանդուելիք խանութը:

Ընդհանուր առմամբ, 6-7 Սեպտեմբեր 1955-ի գիշերը, բնակարաններու վրայ յարձակում չեղաւ:

Բնակարաններու վրայ կատարուած յարձակումները՝ խանութներու վրայ կատարուածներու հետ բաղդատաբար, շատ քիչ էին:

Որովհետեւ 6-7 Սեպտեմբերի յայտագրին մէջ՝ ջարդի հրաման չէր տրուած:

Միայն խանութները և եկեղեցիները պիտի թալանուէին:

Այս յայտագիրը՝ շատ ուշադրութեամբ հաշուուած և ճրագրուած էր: Եւ յայտագիրը շատ կանոնաւոր ձևով գործադրուեցաւ:

Մենք, դէպքերուն սկսած ժամերուն, Քուրթուլուշ-Էրկեննգոն պողոտայի մեր բնակարանը կը գտնուէինք:

Ժամը 21-ին թալանողներու խումբը՝ Բանկալթի գտնուող շատ ծանօթ «HAYLAYF» ծաղարանը թալանելով սկսաւ:

Եւ միայն այն ատեն, հեռաձայնով տրուած այս լուրէն յետոյ, դէպքին տեղեկ եղանք:

«HAYLAYF»ը փլատակի վերածելէ յետոյ, թալանողներուն մէկ խումբը դէպի Ոսմանլէյ յառաջանալ սկսաւ, ուրիշ մէկ թալանողներու խումբ մըն ալ Էրկեննգոն պողոտայէն վեր ելլելով, դէպի Քուրթուլուշի կողմը յառաջացան և այդ ծամբուն վրայ գտնուող «Կեպուր»ներուն խանութները խորտակել սկսան:

Եւ այդ վայրկեանէն սկսեալ, մեր աչքերովը հետեւեցանք դէպքերուն:

Խումբանին առջև գտնուող դեկավարին ցուցմունքով, այդ՝ մարդկութենէ ելած և գազանի վիճակ առած թալանողները, բանի մը վայրկեանի մէջ խանութին փեղկերը խորտակելով ներս կը մտնէին և խանութը ամբողջութեամբ կը կողոպտէին:

Եւ կարծ ժամանակի մը մէջ, այդ խանութը աւերակի վերածելէ յետոյ, դեկավարին ցոյց տուած մէկ ուրիշ խանութը կը սկսէին խորտակել:

ԵՐՐՈՐԴ ԳՐՈՒԹԻՒՆ [«Նայիրի» Թիւ 177, 13/8/2002]

Բանկայթիւն Զուրթուլուչի կապող երկեննգոն պողոտային վրայ գտնուող մեր տունին շարքին՝ շատը կեանքներուն պատկանող նպարավաճառի, աղանդերի, պողավաճառի, մսավաճառի, ծաղավաճառի, հագուստեղէնի և նաև տեսակ տեսակ ապրանք ծախող խանութներ կային:

Եւ թաւանողները՝ խանութներուն վրայ յարձակելով, ներսը գտնուող ապրանքները կոտրել թափել յետոյ, կոտր կոտր եղած ապրանքները փողոց կը նետէին:

Այս ձեւով փողոցները հազար ու մէկ տեսակ ապրանքներով լեցուն աղբանոցի վիճակ մը առած էին:

Եւ այս խանութներուն մէջ գտնուող զանազան ապրանքներուն՝ քացախ, գինի, օղի, քարիւղ, ալիւր, շաքար և նաև ուրիշ շատ մը նիւթերուն կոտորելէն, թափուելէն և խառնուելէն յառաջ եկող հոտ մը, մինչև այդ մեր չգիտցած, տարօրինակ հոտ մը տուններէն ներս կը թափանցէր և մեր կոկորդները կ'այրէր...:

Եւ մենք, մինչ այդ, այս խանութները կոտորող թափող մարդոց երեսները նայելու կը ջանայինք:

Ասոնց մէջ գողութիւն ընողներ ալ կային, բայց այս խուժանին մէջ գտնուող մարդոց մեծամասնութիւնը՝ բանտերու համար, կոտրելու համար, մեծ կատաղութեամբ կը յարձակէին խանութներուն վրայ:

Եւ այդ վայրկեանին այս մարդիկը իսկական զազանի մը հոգեվիճակին մէջ մտած էին:

Անելի ծիշղը՝ իրենց երեսին կեղծ դիմակը վար առած և իսկական կործանարար «օսմանցի»ի վերածուած էին:

...Եւ այս կոտրել-թափելը և թաւանը, կէս գիշերէն յետոյ մինչև ժամը մէկը տեսց:

Եւ ծիշղ ժամը մէկին, Բանկայթի-էն դէպի Զուրթուլուչ յառաջացող "jeep" մը երեւցաւ:

Եւ jeep-ին վրայ քանի մը գիտուոր, և վարորդին քովն ալ ոտքի կեցած սպայ մը կար:

Եւ այս jeep-ին վրայի սպան, մէկ կողմէ բերանը սուլիչ մը, անդադար կը սուլէր, իսկ միւս կողմէ ալ կը պոռար՝ «կորսուեցէք, հեռացէք»:

Եւ այս սպային մէկ սուլիչի ձայնը, և անոր պոռալ-կանչելը բաւարար եղան՝ այս թաւանող խուժանին քանի մը վայրկեանի մէջ ցրուելուն և մէջտեղէն կորսուելուն:

Եւ մեզի մնաց՝ աւերակի վերածուած խանութները, աղբանոցի երեսայթով փողոցները, և այդ գարշելի և անտանելի հոտը:

Բայց, այս ողբերգութիւնը ապրող մեր՝ «կեանքներուն» հոգիներուն մէջ, յաւէտ մտաւ սարսափի, վախի և բարկութեան զգացումն ու յոյզը՝ 6-7 Անպտեմբեր 1955-ի գիշերը:

ԶՈՐՐՈՐԴ ԳՐՈՒԹԻՒՆ [«Նայիրի» Թիւ 178, 27/8/2002]

Կէս գիշերէն յետոյ, ժամը մէկին, փողոցներուն մէջ ոչ մէկ թալլող մնացած էր:

Բայց անոնց տեղը, բոլորովին ուրիշ, տարօրինակ ժողովուրդ մը եկաւ:

Փլատակի վերածուած «կեանքներ»ներուն խանութները տեսնելու եկած մարդոցմով լեցուած էին փողոցները:

Եւ անոնք, թատրոն մը, շարժանկար մը դիտելու նման, հաճոյքով կը նայէին այս փլատակներուն:

Այդ վայրկեանէն սկսեալ, մենք ալ խառնուեցանք ժողովուրդին և դէպի Բանկայթի քալել սկսանք:

Բանկայթի-ի ճոխ խանութները և մանաւանդ տեղւոյն գեղեցիկ «Չայլայֆ» ծաղարանը անձանաչելի դառնալու աստիճան քանդուած էր:

Անկէ դէպի չարպիլէ յառաջացանք:

Այստեղ բազմութիւնը երթալով շատցաւ:

Մասնաւորապէս՝ ինքնաշարժերուն ետեւի կողմը, «պակած»էն կախուած կերպասէ շատ երկայն պոչեր կային:

**TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİKLERİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ
SELANIKTE BASLIYAN, VE TÜRK, ERMENİ VE YUNAN MİLLETLERİNİN
KADERLERİNİ DEĞİSTİREN ÜÇ MÜHİM OLAY.**

ÜÇÜNCÜ OLAY

**ALTI - YEDİ EYLÜL 1955-TE VUKU BULAN İSTANBUL FACIASI
İKİNCİ YAZI (NAİRİ N°176, 30/7/2002)**

(GEÇEN SAYIDAN DEVAM)

ALTI YEDİ EYLÜL 1955 GECE Sİ SAAT YIRMİBİRDE BASLIYAN HADİSELER ESNASINDA NİÇİN BİR
TEK POLİS VE NE DE BİR ASKER GÖRÜNME Dİ ?

İSTANBULUN ASAYİS KUVVETLERİ TAMAMEN SİR OLMUSLAR, ADETA YERİN DİBİNE GİRMİSLERDİ.
ÇÜNKÜ BU DA, HAZIRLANAN PROGRAMDA DAHİLDİ.

ÇÜNKÜ O ZAMANIN BASBAKANI ADNAN MENDERES. "BIRAKIN, ÇOCUKLAR BİRAZ EĞLENSİN"
DEMİSTİ.

ONUN İÇİN POLİSLER VE ASAYİS KUVVETLERİ HİÇ MÜDAHALE ETMEDİ.

VE ÇOCUKLAR ÇOK GÜZEL EĞLENDİLER VE BİR KAÇ SAAT ZARFINDA BÜTÜN YUNANLILARIN VE
ERMENİLERİN DUKKANLARINI, KİLİSELERİNİ YAGMA ETTİLER.

6-7-EYLÜL 1955 GECE Sİ İSTANBUL SOKAKLARININ TEK HAKİMİ BU ÇAPULCU GURUPLARI İDİ.
FAKAT BASI BOZUK ZANNEDİLEN BU ÇAPULÇU GÜRUHLARI BİRAZ DİKKAT EDİLİNDCE ÇOK DİSİ-
PLİNİ BİR ÇALIŞMA YAPTIKLARI BELLİ OLUYORDU.

HER GURUPUN BASINDA BİR SEF VARDI VE BU SEF EMREDİYORDU, HANGİ DÜKKANI YIKICAK-
LARINI.

UMÜMİ OLARAK ALTI-YEDİ EYLÜL GECE Sİ EVLERE HÜCÜM OLMADI. EVLERE YAPILAN HÜCÜN-
LAR DUKKANLARA YAPILANLARA KİYASEN ÇOK AZ DİR.

ÇÜNKÜ ALTI EYLÜL PROGRAMINDA KATLİAN EMRİ YOKTU.

YALNIZ DÜKKANLAR VE KİLİSELER TALAN EDİLECEKTI.

BU PROGRAM ÇOK DİKKATLI HESAPLANMİS VE PLANLANMİSTİ. VE PROGRAM ÇOK SİSTEMATİK
BİR SEKİLDE TATBİK EDİLDİ.

BİZ, HADİSELERİN BASLADIGI SAATLERDE KURTULUSTA ERGENEKON CADDESİNDEKİ EVİMİZDE
BULUNUYORDUK.

SAAT 2İDE ÇAPULCU ALAYI KİRİP DÖKMEYE, PANGALTIDAKİ MESHUR "HAYLAYF" PASTA-
HANESİNDEN BASLADI.

VE ANCAK O ZAMAN, TELEFONLA VERİLEN BU HABERLE HADİSEYİ ÖĞRENDİK.

HAYLAYFI HARABEYE DÖNDÜRDÜKTEN SONRA, BİR GURUP ÇAPULÇU OSMANBEYE DOGRU İLER-
LEDİ, BASKA BİR ÇAPULCU GURUPU DA ERGENEKON CADDESİNDEN YUKARI ÇIKARAK KURTULUSA
DOGRU İLERLEDİ. VE YOL ÜZERİNDEKİ GAVUR DÜKKANLARINI YIKMIYA BASLADI.

VE O ANDAN İTİBAREN HADİSELERİ GÖZLERİMİZLE GÖRDÜK.

İLERLİYEN GÜRÜHÜN ÖNÜNDEKİ SEFİN BİR İSARETTİYLE CANAVARLASAN İNSANLIKTAN ÇIKAN
YAGMACILAR, BİR KAÇ DAKİKA İÇİNDE DÜKKANIN KEPENKLERİNİ KİRİP İÇERİ GİRİYOR VE DÜKKA-
NI YAGMA EDİYORLARDI.

VE ÇOK KISA BİR ZAMANDA O DÜKKANI HARABEYE ÇEVİRDİKTEN SONRA, SEFİN GÖSTERDİĞİ
BASKA BİR DÜKKANI YIKMIYA BASLIYORLARDI.

ÜÇÜNCÜ YAZI (NAİRI N°177, 13/8/2002)

PANGALTIYI KURTULUSA BAĞLIYAN ERGENEKON CADDESİNDE BULUNAN BİZİM EVİN SIRASINDA, ÇOĞU GÂVURLARA AIT OLAN, BAKKAL, MEZECİ, MANAV, KASAP, PASTACI, ELBİSECİ, VE DAHA BİR ÇOK ÇESİT MALLAR SATAN DÜKKANLAR VARDI.

VE ÇAPULCULAR DÜKKANLARA HÜCUM EDİNİN, İÇERDEKİ MALLARI KIRIP DOKUYOR, VE SONRA DA BU PARÇA PARÇA EDİLEN MALI ARI SOKAKLARA ATIYOR.

BU SEKİLDE SOKAKLAR BIN BİR ÇESİT MAL VE ESYALARLA DOLU BİR ÇÖPLÜK HALINI ALIYORDU.

VE BU DÜKKANLARIN İÇİNDE BULUNAN MUHTELİF MALLARIN, SIRKE, SARAP, RAKI, GAZ, UN, SEKER VE DAHA BİR ÇOK MADDELERİN KIRILIP DÖKÜLMESİNDEN VE KARİSMASINDAN MEYDANA GELEN BİR KOKU, O ZAMANA KADAR BİLMEYİP ACAYİP BİR KOKU TA EVLERİN İÇİNE KADAR GİRİYOR VE BOGAZIMIZI YAKIYORDU...

VE BİZ BU ARADA BU DÜKKANLARI YIKIP TAHRİP EDEN İNSANLARIN YÜZLERİNE BAKMIYA ÇALIŞIYORDUK.

İÇLERİNDE HİRSİZLİK YAPAN DA VARDI. FAKAT BU ÇAPULCULARIN BÜYÜK ÇOĞUNLUGU, YIKMAK İÇİN, TAHRİP ETMEK İÇİN BÜYÜK BİR HİRSLA DÜKKANLARA HÜCUM EDİYORLARDI.

VE O ANDA BU İNSANLAR, HAKIKİ BİR CANAVAR HÜVİYETİNE BÜRÜNMÜŞLERDİ.

DAHA DOGRUSU YÜZLERİNDEKİ MASKEYİ ATMISLAR VE YAKIP YIKAN HAKIKİ OSMANLI HÜVİYETİNİ ALMISLARDI.

VE BU KIRIP DÖKME VE TALAN, GECE YARISINDAN SONRA, SAAT BİRE KADAR DEVAM ETTİ.

VE TAM SAAT BİRDE, PANGALTIYI KURTULUSA DOĞRU GELEN BİR JEEP GÖRÜNDÜ. VE JEEPİN ÜZERİNDE BİR KAÇ ASKER VE SOFÖRİN YANINDA DA AYAKTA DURAN BİR SUBAY VARDI.

VE BU JEEP-İN ÜZERİNDEKİ SUBAY BİR TARAFTAN DÜDÜK ÇALIYOR, BİR TARAFTAN DA BAĞIRIYORDU "DAGILIN, SAVULUN".

VE BU SUBAYIN BİR DÜDÜK SESİ VE BAĞIRIP ÇAĞIRMASI KAFİ GELDİ. BU ÇAPULCU GÜRUHLARININ BİR KAÇ DAKİKA İÇİNDE DAGILMALARINA VE ORTADAN KAYBOLMALARINA.

VE GERİYE KALDI HARABEYE DÖNEN DÜKKANLAR, ÇÖPLÜĞE DÖNEN SOKAKLAR VE TIKSINDIRICI BİR KOKU.

FAKAT BU FACIAYI YASİYAN, BİZ GAVURLARIN YÜREKLERİNDE ALTI YEDİ EYLÜL 1955 GEÇESİNDEN İTİBAREN DEHŞET KORKU VE HİRSLA KARISIK BİR HİS BİR DAHA ÇIKMAMAK ÜZERE YERLEŞTİ.

DÖRDÜNCÜ YAZI (NAİRI N°178, 27/8/2002)

GECE YARISINDAN SONRA SAAT BİRDE SOKAKLARDA HIÇ BİR ÇAPULCU KALMAMISTI.

FAKAT ONLARIN YERİNİ, BANBASKA BİR İNSAN KALABALIGI ALDI.

HARABEYE DÖNEN GÂVUR DÜKKANLARINI GÖRMEYE GELEN BİR GÜRUHLA DOLMUŞTU SOKAKLAR.

VE ONLAR, BİR TİYATRO, BİR SINEMA SEYREDER GİBİ ZEVKLE BAKIYORLARDI BU YIKINTILARA.

O ANDAN İTİBAREN BİZ DE BU KALABALIGIN İÇİNE KARİSTİK, VE PANGALTIYA DOĞRU YÜRÜMEYE BAŞLADIK.

PANGALTIYADAKİ LÜKS DÜKKANLAR VE BİLHASSA O GÜZELİM HAYLAYF PASTAHANESİ TANINMIYACAK VAZİYETTE TAHRİP EDİLMİŞTİ.

ORADAN HARBİYEE DOĞRU İLERLEDİK. BURDA KALABALIK GİDEREK ÇOGALDI.

BİLHASSA OTOMOBİLLERİN KILAKSON SESLERİ KULAKLARIMIZI DELİYORDU.

FAKAT BU OTOMOBİLLERİN BİR ÇOĞUNUN ARKASINDA, BAGAJLARINDAN ASILI, KUMASTAN UZUN KUYRUKLAR VARDI.

BU OTOMOBİLLERİN SAHIPLERİ KUMAS MAGAZARINI TALAN EDERKEN BİR ÇOK KUMAS TOPLARINI OTOMOBİLLERİNE DOLDURMUŞLAR VE SONRA DA EĞLENMEK İÇİN BİR KAÇ TOP KUMASI BAGAJLARINA BAĞLAMISLAR VE HAREKET EDEN OTOMOBİLİN ARKASINDA BU TOPLAR YERLERDE SAÇILARAK ACAYİP VE UZUN KUYRUKLAR MEYDANA GETİRMİŞTİ.

DÖRT-BES KUYRUKLU BİR CANAVARA BENLİYEN BU OTOMOBİLLERİN İSTANBUL CADDELERİNDE KEYF ETMEK İÇİN DOLASMASI, O GÜNÜN FECİ HATİRALARINDAN OLARAK HALA GÖZLERİMİZİN ÖNÜNDE DİR.

(Շար. էջ 3-էԳ) Եւ այս ինքնաշարժերուն տէրերը՝ «Կեաւուր»ներուն պատկանող կերպասի խանութները թալանի տուած միջոցին, շատ մը կերպասի ծրարները իրենց ինքնաշարժին մէջ կը փոխադրեն: Եւ յետոյ, զուարճանալու համար բանի մը կերպասի ծրարներ ինքնաշարժին ետեւը կը կապեն և ծամբայ ելլելէ յետոյ, այս ծրարները գետին գլորելով տարօրինակ և երկար պոչեր կը կազմեն:

Չորս-հինգ պոչ ունեցող և հրէշի մը նմանող այս ինքնաշարժերուն զուարճանալու համար Պոլսոյ փողոցներուն մէջ շրջագայիլը, այդ գիշերուան սարսափելի յիշատակներէն մէկը ըլլալով, միշտ մեր աչքերուն առջեւը կը մնայ:

Եւ մենք, այս ինքնաշարժերուն քովէն քալելով, Հարպիլէ-էն թաքսիմ հասանք:

Թաքսիմի հրապարակին վրայ գտնուող և խուժանին կողմէ կրակի տրուած մեծ «Այաթրիատ» եկեղեցին, դեռ բոցերու մէջ, կ'այրէր ու կ'այրէր:

Մինչեւ 1923 Constantinople կոչուած քաղաքին հպարտութիւնը և Պոլսոյ հարուստ դասակարգին կեդրոնը եղած Rue De Pera-ն, ներկայիս Պէյօղլու կոչուած պողոտան՝ ոմբակոծումի ենթարկուածի տեսարան մը կը պարզէր:

Աչքերնուս հաւատալ չէիսք ուզեր:

Պէյօղլուի պողոտայ ըսուած տեղ մը չէր մնացած:

Եւ պողոտան խանութներուն կողոպուտի ենթարկման ընթացքին չորսդի նետուած ապրանքներով բոլորովին գոցուած էր: Եւ տեղ տեղ ալ մէկ մեթր բարձրութեամբ բլրակներ կազմուած էին:

Եւ մենք, պարզուած այս սարսափելի երեւոյթը տեսնելով, չկրցաւք դիմանալ և լացիսք՝ մարդ ըսուած վայրենի արարածին բարբարոսութեան խորհրդանիշը նշող այս փլատակներուն առջեւ:

[Ծարունակելի]

Յ. Չ.

VE BIZ, BU OTOMOBILLERIN YANINDAN YÜRÜYEREK, HARBIYEDEN TAKSIME GELDIK.ÇAPUL-
CULARIN ATESE VERDIKLERİ TAKSİMDEKİ BÜYÜK “AYA TRIADA” KİLİSESİ HÂLA ALEV ALEV YANI-
YORDU.

MANZARA KORKUNÇTU...VE TAKSİMDEN BEYOĞLU CADDESİNE DOĞRU İLERLEDİK. VE GÖR-
DÜĞÜMÜZ MANZARA KARSISINDA SASALADIK.

BİR ZAMANLARIN CONSTANTINOPLE SEHRİNİN İFTİHARI SOSYETİK AHALİNİN MERKEZİ,
MESHUR RUE DE PERA, SIMDİKİ İSMİ İLE BEYOĞLU CADDESİ BONBARDİMANA UGRAMIS BİR MAN-
ZARA ARZEDİYORDU. GÖZLERİMİZE İNANAMIYORDUK.

BEYOĞLU CADDESİ DİYE BİR YER KALMAMISTI. VE CADDE, DÜKKANLARIN YAGMALANMASI
İLE ORTAYA DÖKÜLEN MALLARLA TAMAMEN KAPANMIS. YER YER BİR METREDEN YÜKSEK TÜM-
SEKLER TESKİL ETMİSTİ.

VE BİZ BU MANZARA KARSISINDA, DAYANAMADIK, VE AGLADIK. İNSAN DENİLEN BU VAHSİ
YARATIGIN MEYDANA GETİRDİĞİ, BARBARLIĞIN SENBOLÜ BU HARABENİN ÖNÜNDE.

(DEVAM EDECEK).

Յ. Չ.

ԱՆԻՇԵԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՀՈՅԼԸ՝... (Ծար. էջ 2-էն)

Այս երկու Կոնդակ-Ջեկոյցներուն մէջ կը ցոյանայ Հայ Ազգին ամբողջ ողբերգութիւնը, որուն ենթարկուեցաւ Հայ Ազգը 24 Ապրիլ 1915-թ.ին:

Առաջինին՝ 1876-թ.ի Ներսէս Վարժապետեանի Կոնդակ-Ջեկոյցին մէջի «Հայաստանը», 110 տարիներ ետք, Շնորհիք Գալուստեանի 1984-թ.ի Ջեկոյցին մէջ փնտոյցէք: Կը գտնէ՞ք: Այդ «Հայաստան»ը գոյութիւն չունի այլևս:

Շնորհիք Պատրիարք Գալուստեան, այդ անգոյ «Հայաստան»ին տեղ, «Թիւրքիոյ Հայութեան» խօսքը կ'ընէ միայն:

«Հայաստան»ը և Հայութիւնը՝ Ներսէս Վարժապետեան Պատրիարքին սխալ բազմապատկանութեան պատճառաւ, 24 Ապրիլ 1915-թ.ին Թուրքերուն կողմէ յարձակուած և բնաջնջուած են, և մնացած է Կ. Պոլսոյ մէջ փոքր, պատանդ Հայ համայնք մը:

«Հայաստան»ը, երկրորդ Ջեկոյցին մէջ, վերածուած է «Թրքահայութեան»:

Արևմտեան Հայաստանը, իր միլիոնաւոր Հայութեամբ, բնաջնջուած է, և մնացած է Հայաստանի հետ կապ չունեցող, Հայաստանի հողերէն հազար հիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, Պոլսոյ մէջ, ջարդերէն ճողոպտած պզտիկ Հայ համայնք մը, երեսուն հազար հոգիներով, Թուրքերուն ձեռքը գերի Հայ համայնք մը, և անոնց գլուխը, Պոլսոյ պատմական Պատրիարքութենէն մնացած խարխուլ Աթոռին վրայ բազմող «Աթոռի հիւանդ» Պատրիարք մը՝ Շնորհիք Գալուստեան, որ իր 28-1-1984-թ.ի Ջեկոյցին մէջ, կը համարձակի ըսել, Հայութեան երեսին մուր մնալիք սա դաւանանական խօսքերը՝

«Թիւրքիոյ Հայերը, այս հայրենիքին հարազատ զաւակներն ու հաւատարիմ սլաշտպաններն ըլլալով, մինչև այսօր եղածին պէս, ասկէ յետոյ ալ, մեր հայրենիքին ամբողջականութեան համար, իրենց կեանքը սիրով զոհելու պիտի չհաշուին»:

20 - 1 - 1996

«Ա Թ Ո Ռ Ի Ի Հ Ի Ի Ա Ն Դ Ն Ե Ր»

«ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ»

ԹԷ՞՞ «ԹՈՒՐԻՔԻՈՅ ՀԱՅՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ»

«Աթոռի Հիւանդներ» վերտառութիւնը կրող այս յօդուածաշարքին նպատակն է՝ մատնանշել այն սխալները, որ անցեալի մէջ գործեցին մեր կրօնական առաջնորդները: Այդ սխալները բո՞ղ դաս ըլլան մեր այսօրուան կրօնական և պետական առաջնորդներուն, որոնք կը բուխ, թէ չեն հասկցած Թուրքին ո՞վ ըլլալը, չեն հասկցած Արևմտեան պետութիւններուն աղէտաբեր խաղը՝ Հայ Ազգին համար, և չեն ըմբռնած, ընդհանուր ստմամբ, պատմութեան տուած դասը:

«ԵԹԷ ՀԱՍԿՆԱՆՔ ԱՆՑԵԱԼԸ, ԱՊԱԳԱՆ ՇԱՀԱԾ Կ'ԸԼԼԱՆՔ»

Հայ ժողովուրդը, երկար տարիներ, պետական կառոյց չունեցաւ, բայց պետական հիմնարկի փոխարէն, ունեցաւ մեր եկեղեցին և մեր եկեղեցական Առաջնորդները:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ մեր պետականութիւն ունեցած շրջանին, Հայ ժողովուրդին կերտած յաջողութիւնները՝ Հայ եկեղեցիին և Հայ կրօնական առաջնորդներուն կը պարտինք մեծ մասամբ:

Բայց նոյն ատեն կը հաւատանք, որ մեր պետականութիւն չունեցած շրջանին, Հայ ժողովուրդին բոլոր անյաջողութիւններուն և բոլոր դժբախտութիւններուն պատճառը նոյնպէս, մեծ մասամբ, մեր [այս անգամ] անարժան եկեղեցական առաջնորդներն եղած են:

Եւ այս անյաջողութիւններուն և դժբախտութիւններուն գլխաւոր պատասխանատուներէն մէկը՝ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեանն է, իսկ իր աշակերտը և հետեւորդը՝ Մաղաֆիա Օրմանեան Պատրիարքը:

Գալով Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհի Գալուստեանին՝ 1984-թ. իր գեկոյցով ան կատարեց ողբերգական դեր մը, իր երկու նախորդներուն սխալներուն հետեւորութեամբ ու կրկնելով զանոնք: Ան եղաւ, Արեւմտեան Հայաստանի գերեզմաննոցին մէջ, Պոլսոյ Պատրիարքարանի խարխուլ Աթոռին վրայ թառած բու մը, որ հայ ժողովուրդին հոգեվարքը եղբրերգեց:

* * *

Բոլորին ծանօթ է, որ Պոլսոյ պատրիարքներուն պատմական և աւանդական տիտղոսը՝ «Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք» է:

Աշխարհի ամէն կողմ գտնուող Հայաստանեայց եկեղեցիներուն մէջ, ամէն կիրառի մատուցուած պատարագներուն ընթացքին, յիշատակութեան բաժնին մէջ, կը որուին մեր նուիրապետական Աթոռներուն՝ Էջմիածնի, Անթիլիասի, Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ գահակալներուն անունները:

Եւ Կ. Պոլսոյ պատրիարքին տիտղոսը, ինչպէս ըսինք՝ «Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք» է:

Ա՛յս է աւանդական տիտղոսը Պոլսոյ պատրիարքին, որ չի փոխուիր ո՛չ մէկ պաւագային կամ կերպով:

Բայց, 1961-1990-թ.ն Պոլսոյ Պատրիարք եղած Շնորհի Գալուստեան, այս աւանդական անունը փոխեց, և ինչզինք հռչակեց՝ «Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք»:

Իմաստը այս սրբապղծութեան, կատարուած Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքի լողմէ, շատ խոր է և կենսական մեր՝ հայկական Դատին համար:

«Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք»ի տեղ «Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք» կոչուելով՝ ան կը մերժէ «Արեւմտեան Հայաստան»ի գոյութիւնը և ատր թուրքերու կողմէ լրաւուած ըլլալու սյարագան: Ատով ան կը մերժէ նաեւ, Արեւմտեան Հայաստանի հոլերուն հայապատկան ըլլալու իրականութիւնը, և կ'ընդունի որ այդ հողերը թրքական

հողեր են: Սա, ուրացումն է ա՛յն Արեւմտեան Հայաստանին, որ գողցուեցաւ մեզմէ 1915-թ.ին, և ժխտումը կը կազմէ այդ հողերուն վրայ, պատմութեան ծանօթ բուսկաններէն ի վեր ապրող միլիոնաւոր Հայ ժողովուրդի բնաջնջուելու իրողութեան:

Ինչգիւնք Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք հռչակելով Շնորհք Գալուստեան, ճիշդ Թուրքերուն ըրածին նման, կ'ուրանայ 1915-թ.ի Եղբունը, և կ'անարգէ միլիոնաւոր հայ նահատակներու սուրբ յիշատակը:

Պատմութիւնը երբեք պիտի չենք իրեն:

Այստեղ կ'ուզենք գոհունակութեամբ նշել այն պարագան, որ Փարիզի Հայոց Առաջնորդ Բարձր. Տ. Գիւտ Արքեպս. Նազգաշեանի կողմէ պատրաստուած եկեղեցական օրացոյցներուն մէջ, մինչեւ Շնորհք Գալուստեանի մահանալը, «Պոլսահայոց Պատրիարք»ը «Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք» կ'անուանուէր: Բարեբախտաբար, որ Ամենապատիւ Տ. Գարեգին Արքեպս. Գազանեանի Պատրիարք դառնալովն և իր ճշդումովը, Փարիզ և այլուր հրատարակուած օրացոյցներու մէջ, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին տիտղոսը իր աւանդական մակդիրին վերածուեցաւ, այլ խօսքով՝ «Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ»ն դարձաւ «Պատրիարք Հայոց Կոստանդնուպոլսոյ»:

* * *

1975-թ.ներուն, օր մը, Պոլսոյ ազգայիններէն Պրն. Գլալուզ, մեր գործատեղին հեռաձայնեց ըսելով, որ «Պատրիարք Հայրը ձեզ տեսնել կը փափաքի»:

Եւ ժամադրուեցանք, ու գացինք Պատրիարքարան:

Պատրիարքը մեզ ընդունեց իր աշխատասենեակին մէջ:

Մենք երկուքով էինք. ուրիշ մէկը ներկայ չեղաւ մեր խօսակցութեան:

Եւ Շնորհք Գալուստեան բացատրեց մեզ կանչելուն պատճառը:

Պոլսոյ Հասգիւղի աղջկանց «Գալֆայեան» որբանոցը, որ փլցուած էր Ատնան Մենտերէսի հրամանով, այդ շրջանէն անցնող նոր նամբու մը շինութեան պատճառաւ, վերակառուցելու ծրագիր մը ունենալը յայտնեց:

Շնորհք Գալուստեան մեզի բացատրեց, որ «Գալֆայեան» որբանոցին Իսկիւտարի մէջ ունեցած ամառանոցին հողին վրայ, նոր որբանոց մը պիտի շինուի, ու մեզմէ խնդրեց, որ այս որբանոցին շինութեան ծախսերուն մասնակցինք:

Եւ մենք, այն ատենուան պայմաններով, բաւական բարձր գումար մը ուզեց:

Մենք հաւանութիւն տուինք և, հետեւեալ օրը, կրկին Պատրիարքարան երթալով, անձնապէս իրեն յանձնեցինք ակնկալուած նպատը:

Ասոր վրայէն տարիներ անցան, բայց այս որբանոցը չկառուցուեցաւ:

Թուրքերը, 1923-թ.ի Լոզանի դաշնագրի պայմանները պատրուակելով, Յոյներուն և Հայերուն որևէ եկեղեցի կամ դպրոց կառուցելուն, նոյնիսկ նորոգելուն վրայ արգելք դրած էին:

Որովհետև Լոզանի դաշնագրին մէջ նշուած է, որ յունական և հայկական համայնքային կառոյցները իրենց եղած ձևով պիտի պահուին:

Թուրքերը այս «պահուի» բառը կը մեկնաբանէին՝ «այս կառոյցները պիտի մնան ինչպէս որ են» ի մաստով, նոյնիսկ անոնք պիտի չնորոգուին. այսինքն՝ պիտի ձգուին, որ ժամանակի ընթացքին հիմնովին քանդուին:

«Թուրքերուն նոր «Գալֆայեան» որբանոցի մը շինութեան արգելք ըլլալուն պատճառաւ, «Գալֆայեան» որբանոցին վարիչները ստիպուեցան, հաստատութեան Սկիւտարի մէջ գտնուող շատ պզտիկ ամառանոցին մէջ, աշակերտութեան համար շատ անյարմար և շատ նեղ պայմաններով շարունակելու «Գալֆայեան» որբանոցին գոյութիւնը:

Բայց Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքը, «Գալֆայեան» որբանոցին շինութեան համար մեզմէ առած դրամը չվերադարձուց: Եւ այս դրամին ինչ ըլլալուն մասին մեզի որևէ քաջատրութիւն չտուաւ:

Մեր վերջին տեսակցութիւնը Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքի հետ, 1977-թ. ներուն Զուիցերիոյ ժընև քաղաքին մէջ պատահեցաւ:

Պատրիարքը, Ամերիկա երթալու ճամբուն վրայ, ժընև հանդիպած էր:

Եւ մենք Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքը հիւրասիրեցինք ժընևի մէջ, մեր ինքնաշարժով ճաշի տարինք զինք, ժընևի “Perle Du Lac” Restaurant-ը:

Ճաշին ներկայ էին նաև, Մկրտիչ Շէլլէֆեանի զաւակը՝ Արտէմ Շէլլէֆեանը, և ժընևի այն ատենուան հովիւը:

Եւ այդ օրուան ճաշին բան մը նկատեցինք. Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքին համար «քուսակեր» կ'ըսէին: Բայց այդ օր հաստատեցինք, որ ան ամէն տեսակի մսեղէն ճաշեր կերաւ, առանց առարկելու:

Ա՛յս եղաւ մեր վերջին հանդիպումը իր հետ:

Պատրիարքին Ամերիկա երթալուն նպատակը, Պոլսոյ Պատրիարքարանին համար դրամ հաւաքել էր:

Պատրիարքը իր հետ կը տանէր ֆիլմեր, որոնք Արևմտեան Հայաստանի գաւառներուն մէջ վերապրող հայերու վերաբերեալ վաւերագրական երիզներ էին:

Այս ֆիլմերով Ամերիկայի հայոց գութը կը շարժէր ու դրամ կը հանգանակէր, և վերադարձի ճամբու վրայ, կրկին Զուիցերիա հանդիպելով, այս գումարները գոյցերիական դրամատուները պահ կը դնէր:

Եւ հիմա, պիտի ջանանք պատմել, Զուիցերիոյ դրամատուներուն մէջ գտնուող այս դրամներուն նակատագրին մասին:

Շնորհի Գալուստեան Պոլսոյ մէջ, այս դրամները կը ծախսէր ուզած ձևովը: Օրինակ, Անաթոլիայի՝ Իրաքի սահմաններուն մօտ եղող գիւղերէն՝ Շրնաֆէն Պոլիս, հայ գաղթականներ քերել տուած էր, որոնք հայերէն չէին գիտեր, և քրտերէն կը խօսէին մեծ մասամբ:

Միջոց մը այս գաղթականները, Պատրիարքարանին դիմացը գտնուող Մայր Եկեղեցիին հովի շէնքերուն մէջ պատսպարուեցան:

Այս գաղթականներէն ճարպիկ և լեզուանի եղողները, Պատրիարքին կը դիմէին և զինք՝ «Դուն մեր հայրն ես, դուն մեր Քրիստոսն ես» ըսելով կը փառաբանէին, և Պատրիարքը անոնց դրամ կու տար որ բնակարան գնեն:

Այս վիճակը Պատրիարքարանի Գաղթականներու Յանձնախումբին պատասխանատուները կ'ընդվզեցնէր: Որովհետև ասոնք գիտէին, որ Պատրիարքէն դրամ (→ էջ 6)

**ԻՐ ՀԱՄԵՍՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ՄՆԱՑԱԾ
 ՀԵՐՈՍ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՄԸ...
 ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ
 [1918 - 2005]**

**ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԻՑ
 ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ԲԱՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ**

Դժբախտաբար, այսօրուան հայ աշխարհին մէջ, կեղծ հերոսները կը փառաբանուին, իսկ իսկական հայրենասէր հերոսները կ'անտեսուին ու մոռացութեան կ'ենթարկուին:

Վահան Նաւասարդեանը անծանօթ մնացած ա՛յն հերոսներէն էր, որուն բարեկամութիւնը և ընկերութիւնը վայելելու հաճոյքն ունեցանք:

Վահան Նաւասարդեան ծնած էր Իզմիր, Մեծ Եղեռնի քստրի ճամբուն վրայ՝ 1918-ին: Իր ծնողները՝ բնիկ Իզմիրցի էին: Այն Իզմիրէն՝ որ 1915-ի Եղեռնի օրերուն, տեղւոյն Առաջնորդ Ստեփանոս Եպս., թուրք իշխանութիւններուն զինք քստրէն զերծ պահելու առաջարկը մերժած և սապէս պատասխանած էր անոնց.

«ԵՍ, ԻԶՄԻԹԻ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ ԵՄ: ԻՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՍ ԱՅՍ ԴԺԲԱՄՏ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՍ, ԻԲՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴ, ԱՆՈՆՑ ՀԵՏ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՄ...» - ԵՒ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԵՊՍ. ԻԶՄԻԹՅԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ, ԱԶՍՈՐԻ ԾԱՄԲԱՆ ԿԸ ԲՈՆԷ:

Եւ մտածել, որ Հայ Եկեղեցին այս հերոս առաջնորդը դեռ չէ սրբացուցած: Ընդհակառակը՝ մոռացութեան ենթարկած է:

Աքսորի ճամբուն վրայ, Վահան Նաւասարդեանին հայրը կը նահատակուի... Պատերազմէն յետոյ, Վահան և իր մայրը Պոլիս կ'ապաստանին: Կարծելով որ ապահով է Պոլիսը, որ այդ շրջանին երոպացիներուն իշխանութեան տակ էր... մինչեւ 1923 թուականը:

Բայց, ի՛նչ խաբկանք: Թուրքերը կրկին կը գրաւեն Պոլիսը: Աւելի ճիշդ՝ Արեւմտեան պետութիւնները, Ռուսերուն դէմ պատնէշ եղող նոր Թուրքիա մը կ'ստեղծեն:

Եւ Վահան կ'ապրի թուրքին լուծին տակ... Եւ Պոլսոյ Կեդրոնական վարժարանը և Իտալական լիսէ կը յաճախէ:

Մինչ այդ՝ Երկրորդ աշխարհամարտը կ'սկսի:

Եւ թուրքերը 1941-ին, երիտասարդ և տարեց բոլոր ոչ-իսլամները, իբր թէ զինուոր կը հաւաքեն: Աւելի ճիշդ՝ Անաթոլիոյ խորերը կ'աքսորեն:

Բայց Վահան միտքը դրած է, որ... ԱՅԼԵԻՍ ԹՈՒՐԷԻ ԶԻՆՈՒՈՐ ՊԻՏԻ ԳԸԼԼԱՅ:

Եւ օր մըն ալ, իր որոշումը կը գործադրէ:

Պոլիսէն գնացքով ճամբայ կ'ելլէ դէպի Տիգրանակերտ: Եւ մեծ բախտով՝ թրքական խուզարկութիւններէն ազատելով, կը հասնի Տիգրանակերտ, և անկէ ալ՝ Սուրիական սահման:

Այստեղ, քիւրտ մաքսանենգներու հետ, որոնք Սուրիա-թրքական սահմանին վրայ գաղտնի առևտուրով ու ասրանքի փոխադրութեամբ կը զբաղէին, կը համաձայնի, վճարումի փոխարէն, որ զինք Սուրիա անցընեն:

Բնական է, որ Վահանին ջրածը շատ վտանգաւոր արկածախնդրութիւն էր: Զիւրտերը կրնային զինք կողոպտել և սպաննել տեղւոյն վրայ:

Բայց, բարեբախտաբար, կը յաջողի անվնաս, թրքական և սուրիական սահմանը անցնիլ:

Վահանը, թրքական լուծէն փրկուած է: Բայց, իրականութեան մէջ, այդպէս չըլլար:

Վահանին Սուրիոյ մէջ ապրած կեանքը իսկական դժոխք կ'ըլլայ:

Այդ շրջանին Սուրիան, ֆրանսական գրաւման ենթարկուած էր: Եւ ֆրանսական զին. իշխանութիւնները, Վահանը կը բանտարկեն իբր կասկածելի անձ, իբր լրտես, իբր թուրք:

Եւ բանտի մէջ շատ տաժանելի ամիսներ կ'անցընէ. կ'ոջլոտի, կը մնայ անսընունդ և թշուառ:

Եւ տարիներ իրար կը յաջորդեն: Շատ անգամ բանտի մէջ է... երբեմն կը յաջողի փախչիլ:

Կ'աշխատի գաղտնաբար՝ իբր գործաւոր, երբեմն իբր գրագիր: Բայց միշտ՝ թափառական: Սուրիայէն կ'անցնի Երուսաղէմ, յետոյ՝ Լիբանան և կրկին Երուսաղէմ կը դառնայ:

... Եւ շատ անգամներ կրկին ու դարձեալ կը բանտարկուի:

Եւ վերջապէս՝ 1945-ին, Բ. Աշխարհամարտը կ'աւարտի: Բայց Վահանին համար «խաղաղութիւնը» դեռ հեռու է:

Եւ միջոց մը յետոյ (կրկին գաղտնաբար), Ֆրանսա մեկնող շոգենաւ մը կը յաջողի մտնել: Այս շոգենաւին մէջ ալ, զինք իբր փախստական և գաղտնի ճամբորդ, կը բռնեն և կը բանտարկեն:

Շոգենաւին բանտային տաք խուցին մէջ՝ մեռնելու աստիճանին կը հասնի:

Եւ վերջապէս՝ բախտը կը ժպտի Վահանին: Շոգենաւը Մարսիլիա հասած է: Եւ Վահանը դեռ... ողջ է:

Եւ ասկէ յետոյ, Վահանին համար, Ֆրանսայի մէջ կ'սկսի նոր կեանք մը: Թուրքին լուծէն հեռու գտնուողի ազատ կեանք մը:

★ ★ ★

Ֆրանսայի մէջ, Վահան Նաւասարդեանին կեանքը՝ հայրենասիրութեան մարմնացումն է: Կէս դարէ աւելի հայրենիքին, հայութեան, հայ մշակոյթին ծառայութեան նուիրուած գոյութիւն մը՝ առանց «ծափի ու թմբուկ»ի, միշտ համեստութեամբ և հեզութեամբ յատկանշուող:

Իրմէ շատ անգամ խնդրեցինք, որ իր կեանքի պատմութիւնը գրի առնէ: Երբեք չըրաւ:

Ինքզինքին մասին գրելը ինքնագովութիւն և ցուցամոլութիւն կը նկատէր: Իր կեանքի վերջին տարիներուն Նիսի մէջ, այս անգամ մենք ջանացինք, որ Վահան Նաւասարդեանին յուշերը ձայներիզի վրայ արձանագրենք:

Այսօր, Վահան Նաւասարդեանը, անվերադարձ մեկնած է այս աշխարհէն:

Եւ մեզի կը մնայ իր համեստ, անձնուէր և հայրենասէր հայու բարի յիշատակը միայն:

... Եւ նաեւ՝ ձայներիզի վրայ արձանագրուած իր դժոխային, բայց հերոսական կեանքի պատմութիւնը:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ԱՆԻՇԵԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՀՈՅԼԸ... (Շար. էջ 4-էն)

առնողները, ընդհանրապես, խաբեբաներ էին:

Բայց ինչ որ պատահեցաւ ասկէ ետք, մինչ այդ եղածներուն քով ոչինչ էր:

1976-թ.ի շուրջ, հայ մարտիկներու կողմէ բուրք դիւանագետներու զգեստումիւ պատճառաւ, Պոլսոյ մէջ հակահայ թշնամութիւնը սաստկացած էր:

Եւ բուրքերը, զանազան ձեւերով, կը սպառնային հայերուն:

Բնական է, որ այդ կացութեան մէջ, վախի զգացումը համակեր տեղւոյն հայերը: Եւ բուրքերը, օգտուելով հայերուն այս «վախ»ի հոգեվիճակէն, սկսան թրջական հաստատութիւններուն՝ բանակին, նաւատորմին և օդային ուժերուն համար հայերէն դրամ հաւաքել:

Եւ հայերը, ստիպուած, վճարեցին ուզուած գումարները:

Բայց, մեծագոյն «նուիրատու»ն Պոլսոյ Պատրիարքը՝ Շնորհի Գալուստեանը եղաւ:

Թրջական զինուորական ուժերուն պատկառելի, մեծ գումարներ վճարեց ստիպողաբար:

Եւ այս մասին լուրերը այնքան տարածուեցան, որ Սփիւռքի հայկական թերթերուն մէջ ևս, դրամաշորթութեան այս դէպքին արձագանգները սկսան տեղ գտնել:

«Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհի Գալուստեան փրկագին կը վճարէ փլկուելու համար բուրքերուն սպառնալիքէն»...-գրուեցաւ:

Այս բուականէն բաւական ետք, զոր մը, Պոլսոյ եկեղեցական մեծաւորներէն մէկը, Շնորհի Պատրիարքին կը հարցնէ.

«Պատրիարք Հայր, Զուխցերիոյ դրամատուներուն մէջ գտնուող դրամը միայն ձեր անունին է, մեր մէջէն ոչ մէկը փոխանորդագիր չունի Պատրիարքարանին պատկանող այս դրամը առնելու: Լաւ չըլլա՞ր, որ այս տեղէն, ձեր վստահած կրօնական անձնատուրութիւններէն մէկուն փոխանորդագիր մը տայիք, որ՝ Աստուած պահէ Զեզ՝ բան մը պատահելու պարագային, այս դրամները վտանգի չենթարկուին»:

Այս խօսքերը ահռելի բարկութեամբ կը դիմաւորէ Պատրիարքը:

«Դուն, իմ մահուա՞նս կը սպասես», «Դուն, իմ Արոտիս ա՞ջ ունիս» ըսելով կը կշտամբէ իր հոգևոր եղբայրը:

Եւ օր մըն ալ, անխուսափելի կը պատահի: 1990-թ.ին Ս. Էջմիածնի մէջ, Վեհարանի սանդուխներէն վար գլորուելով, կը մահանայ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհի Գալուստեան:

Եւ այս ձեւով կը սկսի Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքին ցաւալի «վերջին պատմութիւն»ը:

Շնորհի Գալուստեան Պատրիարք մըն էր, բայց «ժառանգական օրէնք»ին առջև՝ պարզ անհատ, քաղաքացի մը:

Եւ այս ժառանգական օրէնքին համաձայն, Շնորհի Գալուստեանի անձնական անունին արձանագրուած որևէ գումար կամ ինչք, իր ժառանգորդներուն կը պատկանէր:

Եւ ովքե՞ր էին Շնորհի Գալուստեանին ժառանգորդները:

1915-թ.ի Եղեռնին, Եոզղատի մէջ բուրքերուն քով մնալով թրջացած իր քրոջ Թուրք գաւակներն էին, Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքին... ժառանգորդները:

Եւ թրջական թերթերը, շունդալից ձեւերով, կը ներկայացնէին Պատրիարքին թրջացած քրոջ Թուրք գաւակները, որոնք եկած էին Պոլիս, իրենց մօրեղբայր - պատրիարքին ժառանգը գանձելու: Այն ժառանգը՝ որ իր անունով պահ դրած էր Շնորհի Գալուստեան Պատրիարքը ըլլա՛յ Պոլսոյ և ըլլա՛յ Զուխցերիոյ մէջ... կամ այլուր:

Ա՛յս է Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհի Գալուստեանի «ժառանգ»ի պատմութիւնը. նման այն նահատակ և կամ ախտաբալ հայերուն ժառանգներուն՝ որ Թուրքերը գողցան 1915-թ.ի Եղեռնին, և կը շարունակեն գողնալ հայոց հարստութիւնը դեռ մինչև այսօր:

ՏԱՏՐԱԳՈՄԻ ՀԱՐՍԸ ՌՈՒԲԷՆԻ ՅՈՒՇԵՐՈՒՆ ՄԷՋ... (Շար. էջ 5-էն)

Այս ուղղութեամբ այնքան երկար, անկեղծ ու բնական կը խօսէր, որ ես ալ չէի կրնար չյուզուիլ: Իմ համակրանքը այդ «դաւաճան» կնոջ կողմն էր. սրտիս մէջ իրաւունք կու տայի անոր. մեղաւոր կը գտնէի մեր քարացած աւանդութիւնները: Յովանը կնիկ է առած, առանց ինքը էրիկ ըլլալու:

Յովանը բերինք կնոջ մօտ. այնքան էր ընկճուած, որ խանչալ զարնէիր սրտին՝ արիւն դուրս չէր գար: Կինը եղաւ անոր լիզու տուողը. «Յովան, դու Յովան, ահա երեք տարիէ է որ քեզի չեմ տեսած. իմ վերջին օրն է. խօսէ՛. ես պարոնին ըսի իմ ամբողջ մեղքեր, թէ որ մի սխալ բան ասել եմ, շտկէ»:

Յովանը կնոջ ըսածները ամբողջ Հաստատեց: Կը թուէր, թէ ան ալ իր կինը այնքան արդար կը Համարէր, որքան ես: Ան կը զգար, թէ յանցանքի պատճառը ինքն է: Ես ալ կը զգայի, թէ ան կը շարունակէր սիրել իր կինը և չէր ուզեր տեսնել անոր մահը:

Օգտուելով այս Հանգամանքէն, ըսի. « Յովան, ճար մը գտնենք, փրկենք այս կինը»: Յովան փղձկեցաւ, սկսաւ լալ երեխայի նման և ըսաւ. «Փրկութիւն չկայ, պարո՛ն, մենք Հետրաց մեռնինք, էլ երես չկայ աշխարհի առջեւ»: Կինն ալ սկսաւ լալ: Յովան դուրս թաւ և քաշուեցաւ անտառ:

Խնդիրը պարզ էր ինձ Համար. կ'ուզէի փրկել Յովանն ու իր կինը. բայց ի՞նչպէս՝ ես ալ չէի գիտեր: Բոլոր Ֆետայիները, բոլոր աշխարհը գազան են դարձած այդ կնոջ վրայ, բոլորն ալ անոր մահը կ'ուզեն: Եթէ ես անձամբ ազատելու փորձ ընէի, բոլորն ալ պիտի ըսէին, թէ «Պարոնն էլ զարնուեց էտա բողին, թէ պարոնը պաշտպան է դաւաճանի, թէ կ'օգնէ աննամուսութեան»:

Դիմեցի վանքի միաբանութեան, Վարդան վարդապետին, որ դատը տեսնէ և փրկէ այս կինը: «Ասածդ ճիշդ է, մարդ սխալական է, բայց այդ գործը դու պիտի վերջացընես, Ֆետայու կնիկ է», պատասխանեց:

Անցան քանի մը շաբաթներ. դժգոհութիւնը կը շարունակուի. Յովանը կը պախարակեն որպէս պէնամուսի. ինձմէ կը պահանջեն վճռական լինել և գործադրել իրենց որոշումը՝ կինը տալ Յովանին. եթէ Ֆետայի է՝ այդ արատը իր ձեռքով թող մաքրէ. իսկ եթէ պէնամուս է, թող Ֆետայութիւնը թողնէ և Հեռանայ այս երկրէն:

Այս որոշումը իմաստուն գտաւ Վարդան վարդապետ. ես ալ, ի՛նչ կամքի թուլութեամբ, Համակերպեցի այդ խուժանային Հոգեբանութեան և ստորագրեցի վճիռ մը՝ որ մինչեւ այժմ ծանրացած է խղճիս վրայ. «Տալ կինը իր ամուսին Յովանին. թող ան վճռէ իր նամուսի խնդիրը»:

Յովան կ'առնէ կինը և իր երկու ընկերներուն Հետ ճամբայ կ'իյնայ իբր թէ դէպի Տատրագոմ: Ծանապարհին, երբ մութը կ'իյնայ, կը քաշէ խանչալը և կ'ուզէ մխել կնոջը սիրտը: Կը վիրաւորէ, բայց ուժ չ'ունենար մահացնելու. և ուշաթափ կ'իյնայ գետին: Ընկերները կը լրացնեն Յովանի գործը: Այնուհետեւ Յովան, երկար ամիսներ, Հիւանդ էր, մեռածի նման, միշտ անխօս, տրտում, տանջահար: Կարծեմ իր ընկերներէն ոչ ոք զինք այնքան լաւ չէր հասկնար, որքան ես, քանի որ իմ խիղճն ալ զիս կը տանջէր:

